

ספר

שיחות מוהר"א"ש

חלק ב'

אשר נשמעו מפי הרב החסיד האמתי וכו', איש האשכולות,
שהכל בו וכו', רא"ש חברתנו חסידי ברסלב,
מחבר ספר שפת הנחל – פרוש וביאור על כל הספר הקדוש
והנורא "לקוטי מוהר"ן", וספרי שו"ת "אשר בנחל",
ועוד ספרים רבים ונכבדים, הבנויים ומיסדים על פי דברי רבנו
הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון, בוצינא קדישא, בוצינא
עילאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב זכותו יגן עלינו

ועל פי דברי תלמידו, מורנו הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רוז לא אנים ליה,

רבי נתן מברסלב זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תנ"ך ומאמרי חכמינו ז"ל הקדושים מנמרא
ומדרשים, והוזהר הקדוש, וכתבי האריז"ל, וספרי תלמידי
הבעל שם טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו,
וספורי צדיקים המקבלים מהור דור.

כל אלה לקטו וסדרו והיו לאחדים בידי הצעיר באלפי
ישר'אלי

הובא לדפוס על ידי קרן "והאמת והשלום אהבו"
שנת ה'תשפ חסידי ברסלב עיר הקדש ירושלים תובב"א

את ספרי רבי נחמן מברסלב זי"ע ותלמידיו הקדושים בולל
ספרי מוהרא"ש, "הצדיק מיבנאל" ניתן להשיג במקומות
הבאים:

**הפצה ראשית - קרן "והאמת והשלוש אהבו"
חדש!!! אפשרות משלוחים לכל רחבי הארץ והעולם**
055-678-3366

בני ברק: 054-847-1400

פרדס ב"ז: 058-320-4865

אלעד: 055-678-3366

אשקלון: 054-743-4456

נתיבות: 052-735-4403

אשדוד: 052-761-8316

קרית גת: 054-848-2279

רמת השרון: 058-691-3314

שדרות: 055-938-5500

בית-אל: 052-786-5978

מזפנה יריחו: 052-786-5978

יד בנימין (מחוז דרום): 050-868-4153

מגדל העמק: 058-477-9804

שבי שומרון: 052-956-7899

**מי שמעוניין להפיץ ספרי
ברסלב ונפרסם את פרטיו
בספרים הבאים
יער אתנו קשר
בפלאפון:
055-678-3366**

יבנאל:

(אפשרות למשלוחים לכל רחבי הארץ)

חנות נצני הקודש: 054-228-7882

קרן גר להצדיק: 058-588-8148

ירושלים:

סנהדריה / פסנת זאב / רמת שלמה / בר
אילן:

053-4158646

גבעת שאול: 058-691-3315

צמת בר אילן חנות "ספר הספרים"

הר נוף: 058-326-0155

רמות: 054-586-3486

מאה שערים: 055-678-3366

חנות ברסלב מתחת ל"שול"

חנות עין יעקב

תל אביב: 053-311-1711

פתח תקוה: 055-678-3366

ביתר עלית:

גבעה א': 052-766-7226

גבעה ב': 053-316-8148

OVADIA YOSSEF

RISHON LEZION

AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף

הראשון לציון

ונשיא מועצת חכמי התורה

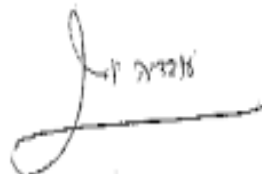
JERUSALEM

ירושלים

הסכמה

הובאו לפני הספרים היקרים "תוך תנח"ל" ו"שיחות מוהרא"ש" ליקוט מדרשותיו של ידידנו היקר רב הפעלים לתורה ולתעודה, אוצר כלי חמדה, יראת ה' היא אוצרו ועליו יציץ נורו, דורש טוב לעמו, זוכה ומזכה את הרבים, חבו ממתקים וכולו מחמדים, תהלתו בקהל חסידים, כש"ת הרב הצדיק האדמו"ר מוהרא"ש שיק שליט"א אשר בדרשותיו הרבים ברחבי הארץ ובערוצי הרדיו התורניים, מקרב רבות את אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים, והכל ערוך ומסודר בחכמה ובתבונה, וכטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, איישר חיליה לאורייתא.

יהו רצון שחפץ ה' בידו יצלח, והיה ה' עמו להמשיך בפעולותיו הבהירות, לקרב רחוקים וללמד קרובים, לחזק ידים רפות ולאמץ ברכים כושלות, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח, בבריאות איתנה ובנהורא מעלייא, לאורך ימים ושנות חיים, שובע שמחות וכל טוב.

לקוט מספרי מוהרא"ש על מעלת ספר שיחות מוהרא"ש

מוהרא"ש ז"ל מזרז על הדפסת ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פג מכתב י"ח רכא) וז"ל:
'מה עם המשלוח של הספרים? והאם כבר התחלתם בהדפסת
"שיחות מוהרא"ש"? כי ... גרו יאיר, יש לו כבר מוכן חלק ח'
וחלק ט', וכל מה שירצו לשבור אותי, יותר ספרים יצאו לאור
בעזרתו יתברך, וכן עכשו הוא גומר את "תוך הנחל" ויקרא, עד
כאן לשונו.

השארת דעת מוהרא"ש בעולם על ידי ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פו מכתב י"ט קסד) וזה
לשונו: 'וכן כל חלקי "שיחות מוהרא"ש" שהדפסת עד עכשו,
יצאו כל כף יפה, ממש לא יאומן כי יספר, ואני אסיר תודה
לידידי רבי ... גרו יאיר, שלקט וסדר עד עכשו כל אלו החלקים,
דבורים ושיחות וסיפורים יקרים, שאמרתי ודברתי בכל עת
מצוא, אשר אני מקוה להקדוש ברוך הוא, שעל ידי שיחות אלו
יקים אצלי דברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן ז): זהו
עיקר השלמות, שתשאר דעתו בעולם הזה גם בעת ההסתלקות
בשהנשמה עולה למעלה וכו', וכשימלאו ימיו ויגיע זמן
הסתלקותו, אזי יתלבש בזה הדבור שהכניס בחברו, ויהא נחשב
כאלו הוא ממש קים בזה העולם וכו', עין שם; ועל ידי השיחות

האלו יקיים זאת בשלמות, כי סוף כל סוף כף דברתי וכף ספרתי,
עד כאן לשונו.

מוהרא"ש מחנך ללמוד ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קלג מכתב לב תקעא) וזה
לשונו: 'נא ונא ראה לדבק את עצמך לאין סוף ברוך הוא, והיום
אשר נמצא כבר בעולם "שיחות מוהרא"ש", אתה כבר לא צריך
את אף אחד, והלואי שפשאני הייתי בחור צעיר, שיהיו לי את
השיחות האלה, אז לא הייתי צריך את אף אחד בעולם, ולכן
תעין בהם, כי זה כתבו כפה תלמידים מה ששמעו ממני, ואף
שעל פי רוב לא יצא לי לעבור עליהם, אבל חזקה שיצא מתחת
ידם דבר נאה, עד כאן לשונו.

צריך לתפל סיפורי צדיקים ב"שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קח מכתב כה תג) וזה
לשונו: 'מה אומר לך, ידידי היקר! אתה לא יכול לתאר איך אני
מעריך אותך, בזה שאתה מחנך את הילדים באמונה פשוטה בו
יתברך, כי אין עוד מעלה יותר גדולה מזה, שמחנכים ילדים
קטנים לאמונה ברוחה ומזוככת בו יתברך, כי מה ישאר מאתנו,
הנה אנחנו פה והנה אנחנו יוצאים מפה וכו', ואל נא נחיה
באשליות וכו', באילו נחיה לעולם וכו', כי כתוב (בראשית ג,
יט): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", ואת זה צריך להחזיר
בילדים קטנים, באופן שיהיה להם ישוב הדעת.

ומאד מאד אני נהנה שאתה מחזיר בהם יראת שמים, כי סוף
כל סוף רק זה מה שישאר מהם, ורק זה ילוה אותם.

וְלִבְּנֵי רֵאשִׁית לְסַפֵּר לָהֶם סִפּוּרֵי צַדִּיקִים, וְזֶה מְאֹד יוֹעִיל לָהֶם לְהִתְקַרְבוֹת אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי כִּף אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהַעֲקָר אֵיךְ שֶׁהוּא זָכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה רַק עַל יְדֵי סִפּוּרֵי צַדִּיקִים, וְלִבְּנֵי רֵאשִׁית גַּם אַתָּה לְהַחֲדִיר בְּיַלְדֵיךְ סִפּוּרֵי צַדִּיקִים, וְתִתְּבַל אוֹתָם עִם הַשִּׁיחוֹת שֶׁדַּבַּרְתִּי בְּמִשְׁךָ הַשָּׁנִים, וְנִדְפְּסוּ כְּכֹר י"ב חֻלְקִים "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא" ש", וְאֲנִי מְקַנֶּה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁעַכְשָׁיו יִדְפְּסוּ סֵפֶר סִפּוּרֵים, וְזֶה יוֹעִיל מְאֹד לְיַלְדֵיךְ, כִּי הַעֲקָר לְהַחֲדִיר בְּיַלְדֵיךְ אֱמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֱמוּנַת חֲכָמִים, וְכִּף נִצִּיל אֶת יַלְדֵינוּ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

הַנּוֹד הַבְּנוֹת עַל פִּי הַיְסוּדוֹת שֶׁבְּסֵפֶר "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא" ש"

הִנֵּה כְּתוּב בְּסֵפֶר "אֲשֶׁר בְּנַחֲל" (חֻלְקֵי קִי מִכְּתָב כַּה תִּשְׁפַּב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'נָא וְנָא רְאִי לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אוֹפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, וְשִׂיחָה לְךָ בְּטַחֲוֹן עֲצָמִי, וְאֵל תִּפְתְּרֵי מֵאֵף אֶחָד, כִּי גְדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב לְהוֹשִׁיעַ, וּבְיָדָיו לֹא יַעֲזוּב אוֹתָנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְהִיּוֹת מְאֹד מְאֹד חֲזָקִים בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט בְּחַיִּים, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ עוֹבְרוֹת כָּל כִּף הַרְבֵּה צְרוּת, וְכָל כִּף הַרְבֵּה יִסּוּרִים וּמְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, עַד שֶׁיִּכְוָלוּ לְהִתְפּוֹצֵץ מְרֹב צַעַר, וּמָה יִשְׁאַר מֵאֲתָנוּ? רַק הַדְּבָרֵי הָאֱמוּנָה שֶׁאֲנַחְנוּ מְכַנְיָסִים בְּבְנוֹת, לְהַנּוֹד אוֹתָן עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וְאֱמוּנַת חֲכָמִים, כְּפִי שֶׁמוּבָא בְּשִׁיחוֹת מוֹהֲרָא" ש'.

וְכֵן כְּתוּב (שֵׁם מִכְּתָב כַּה תִּשְׁפַּח) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'מָה אוֹמֵר לְךָ! אֵין עוֹד מַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִחַנּוּךְ הַבְּנוֹת עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וּבְצַנִּיעוּת, וּבְדַרְךְ אֶרֶץ, וְלְהַחֲדִיר בְּהֵן אֱמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֵת תְּמִשִּׁיכֵי לְדַבֵּר אֶתְּן בְּכָל יוֹם, וְלִסְפֵּר לָהֵן סִפּוּרֵי צַדִּיקִים, וְלִלְמוֹד אֶתְּן אֵת הַלְמוּדִים שֶׁצָּרִיכִים לְלָמוֹד – הַלְכוּת, וְהַל"ט מְלָאכּוֹת, וְשֶׁאֵר לִימוּדֵי קוֹדֶשׁ, וְלִבְנוֹת אוֹתָן בְּבְטַחֲוֹן עֲצָמִי, כִּי הֵן

האמהות העתידות, ואל תסתכלי על שום בריה שבְעוֹלָם, ואל תחליש דעתך כלל, העקר שיהיו דבורים עם ודאות, ואת כל החמר תוציאי מהשיחות שדברתי זה ימים ושנים, וכבר מדפסים בי"ב פרכים "שיחות מוהרא"ש".

ובן כתוב בספר "אוצר חנוך הילדים" (קונטרס "עזר למחנכות" עמוד שיב) וזה לשונו: 'ובן ספר "שיחות מוהרא"ש" תלוי במורות, אם הן חזקות בזה – אשריהן שתלמדנה את זאת עם התלמידות, השיחות הן החמאה, הלחם צריך להיות: הלכה, תפלה, פרשת השבוע, נביא, מאמרי חכמינו הקדושים, ומלבד זאת ללמוד עמהן ספר המדות ושיחות מוהרא"ש, ולמעשה כל הלמוד צריך להיות מתובל עם שיחות מוהרא"ש, היינו כפי האמור לעיל הכל סובב על קוטב אמונת חכמים, וממילא תקלטנה התלמידות את כל הלמודים עם יסודות של אמונת חכמים ושיחות מוהרא"ש וכו'", עד כאן לשונו.

נשות כולל "גם" תלמדנה הרבה ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קמב מכתב לה תיד) וזה לשונו: 'אני רוצה מאד מאד, שכל אשה צעירה שרוצה להכנס לכולל "גם" – שתכנס, והסדר הוא, שכל יום תגידו ספר תהלים, היינו יש חמשה ימים בשבוע בכולל, ובכל יום תגידו ספר אחר, כי התהלים גם כן נחלק לחמשה ספרים, ובן ביום שני וביום חמישי יבוא הרב ... גרו יאיר, וילמד אתכן הלכות, ובן תלמדו הרבה "שיחות מוהרא"ש", ותלמדו העקר הלכות לשון הרע, לשמור מאד לא לדבר אחת על השנייה, ולהרבות האהבה בין נשי אנשי שלומנו, והעקר תשמחנה ביחד, ותתחזקנה באמונת חכמים, והקדוש ברוך הוא יעזור, ששזכה להמתיק מעלינו את כל הדינים, עד כאן לשונו.

הנה כתוב בשיחות מוהרא"ש (חלק ו עמודים שיא - שיג) וזה לשונו: 'פעם היה אחד יושב וכותב את השיחות הקדושות שזכה לשמוע מפיו מוהרא"ש וזכרונו לברכה, ופתאום הגיע מוהרא"ש וזכרונו לברכה, והתחיל להסתכל בחלק מהדפים שכתב, ושבח מאד את מעשה ידיו, וחזק אותו הרבה בענין זה, ואמר לו אז, שעוד יבוא זמן שיעשו השיחות האלו פעולה גדולה מאד בעולם, כי רואים בחוש, שכל מי שיש לו איזו התעוררות ותשוקה לעבודת השם יתברך, הוא מתעורר ומתלהב מאד מכל ספור ושיחה שרק שומע מאנשי שלומנו היקרים שהיו בכל הדורות, ובפרט בני הנעורים בלטה נפשם ורוחם ממש לזה, כידוע למי שבקי קצת בטיב בני הנעורים, ולכן יש בזה זכוי הרבים לדורי דורות, ואין לשער ולתאר כלל את גודל מעלת הענין הזה.

ואז שאל מוהרא"ש וזכרונו לברכה את האיש הנ"ל, אם הוא זוכר את תורת רבנו וזכרונו לברכה בלקוטי מוהר"ן חלק א, סימן ד, ולא הבין האיש את פוננת מוהרא"ש וזכרונו לברכה בענין זה, וחזר ופרש לו מוהרא"ש ז"ל, היינו מה שרבנו ז"ל מזכיר בענין מדת הבטול והענוה, שהאדם צריך לזכות לבטול כל הרגשותיו וחומריותו, עד שלא תבוא לו איזו גדלות והתפארות כשהוא שומע את שבחיו, וכמו שמצינו אצל משה רבנו עליו השלום, שראה כתוב בתורה: "וידבר הוי"ה אל משה לאמר", "ויאמר הוי"ה אל משה לאמר", וכן ישראל קוראים בכל יום בתורה שבחיו של משה, והוא בעצמו מספר להם שבחיו, ולא היתה לו שום התפארות וגדלות מזה, וכמו שכתוב (במדבר יב, ג): "והאיש משה עניו מאד" וכו' (עין שם בדברי רבנו ז"ל), ורמז לו מוהרא"ש ז"ל בזה, שעקר עבודתו של האדם, שיוזכה להגיע

להשגה כזאת של ביטול ישותו וחומריותו, עד שלא יהיה אכפת לו כלל בשפותבים שבחיו וגדלתו וכן שיחותיו ודבוריו, ויהיה נדמה לו כאלו מדברים מאיש אחר לגמרי, כי אין זה עושה עליו שום רושם כלל וכלל.

ובשנים הקודמות, לפני שיצא לאור ספרי "שיחות מוהרא"ש", כשהיו אנשי שלומנו מבקשים ומתחננים לפניו שירשה להם מוהרא"ש ז"ל להדפיס ספר שיחות ממנו, היה מתחמק מהם בענותנותו הגדולה ואומר: 'שהלא האדם צריך לפחד באימת מות פן יגיע לו איזה הרהור של גאווה וישות כשמדברים בשבחו ובגדלתו, ויש בזה סכנה גדולה, ולכן לא רצה אז להסכים לזה, אבל לאחד מאנשי שלומנו המתיק טעמו ונמוקו האמיתי, שאין זה בשביל סבה זו, כי כבר נשבר לבו בקרבו לגמרי מרוב המחלוקת והבזיונות ושפיכות הדמים שיש עליו מבית ומבחוץ כל השנים, רק עיקר טעמו, מחמת שמפחד שיתחילו בני אדם לעקב אחריו ולהסתכל על כל תנועה ותנועה שלו, וזה אינו רוצה כלל, כי עיקר הצלחתו היא בזה שהוא נסתר ונעלם מבני אדם לגמרי, אבל אחר קצת זמן החליט בדעתו שלא לחוש גם לזה, כי הבין שהתועלת והפעלה של השיחות והספורים שמספרים ממנו, היא מרובה הרבה מההפסד שיגיע לו מזה, ולכן לבסוף הרשה לאנשי שלומנו לסדרם לדפוס.

וגם בזה היה ספור מיוחד, כי ספר מוהרא"ש ז"ל, שבא אליו רבנו ז"ל בחלום, ושאל אותו: 'למה אינכם מדפיסים ספר "שיחות מוהרא"ש", הלוא הרבה אנשים מחיים את עצמם בזה מאד מאד... ומאז נתעורר מוהרא"ש ז"ל ליתן רשות לסדר השיחות שלו לדפוס, ונעשתה מזה התעוררות גדולה בעולם (ודרך אנב, היה אז ספק בין אנשי שלומנו אם לקרוא לספר "שיחות הרא"ש"

או "שיחות מוהרא"ש", ואמר מוהרא"ש ז"ל, שבחלום הנ"ל דקדק רבנו ז"ל לומר "שיחות מוהרא"ש" וכן נקרא שמו בישראל), עד כאן לשונו.

יש לסמוך על ספרי "שיחות מוהרא"ש" ו"תוך הנחל"
הנה כתוב ב"שאלות ותשובות בתסידות פרסלב" (חלק כא
מכתב ב תרפ) וזה לשונו:

שאלה:

מאת טליה: שלום לצדיק. לאחרונה מפרסמים בשמכם דברים שאמרתם על כל מיני אנשים. האם אפשר לסמוך על מי שאומר שהוא שמע את הדבורים בעצמו ולהעביר אותם הלאה?

תשובה:

בעזרת השם יתברך, יום חמישי לסדר עקב, י"ח אב ה'תשע"ג.

שלום רב אל טליה תחיה לנכון קבלתי את מכתבך:

את צריכה לדעת שמה שכותבים בשמי וזה לא מובא בספרי שכתבתי – אין לזה שחר וכו'. אומרים בשמי הרבה דברים שלא היו ולא נבראו וכו', וכותבים בשמי הרבה שקרים וכו', ולכן צריכים מאד מאד להזהר לא לקבל מאף אחד שום דבורים שלא ראו בכתבי היד שלי או בספרי שהדפסתי, מלבד כמה תלמידים שהם כותבים את כל השיחות שלי שמודפסות בספרי "שיחות מוהרא"ש", וכן מה שכותבים את התורות שאני דורש ברבים בשם "תוך הנחל" – על זה יש לסמוך, אבל שאר מודעות וכו' או קטעים שכותבים או מדפיסים בשמי כאילו שאני כתבתי וכאלו שאני אמרתי את זה – הכל שקר וכזב וכו' וכו'.

ובכלל צריכים לדעת, שאני אף פעם לא מדבר מאחרים וזה כלל לא מענין אותי וכו', ולא יכולים לדעת מה שקורה עם הזולת וזה לא צריך לענין אף אחד וכו', אף אחד הוא לא השומר של

הקדוש ברוך הוא וכו', עניננו זה רק לחזור בתשובה ולתקן את מעשינו ולא לדבר מאחרים.
רבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן פג) שזה יצר הרע גדול לומר "צדיק זה נאה, צדיק זה לא נאה" וכו' וכו', ולכן אשרי מי שלא מתערב בעסקים של אחרים וכו' ולא מדבר מאחרים וכו' כי עבור זה יש לנו את הפס"ד-מ"ם הרשע שעוסק לעשות פרודים בנשמות ישראל, כי כל כוח הטומאה שלו זה רק "הפרד ומשל". אנחנו תלמידי רבנו ז"ל צריכים להתזיק את עצמנו ביחד באהבה גדולה מאד, ואיש את רעהו יאמר חזק, ולא יגיד פשטים או סברות על הזולת וכו', אם הוא גדול וכו' או אם הוא קטן וכו', הלואי שנתקן את עצמנו.

המאחל לך ברכה והצלחה מן השמים, עד כאן לשונו.

הַקְדָּמָה

אמר המחבר והמסדר את החבור הנפלא הזה, בספר זה יבארו ויספרו
במה וכמה שיחות קדש וחדושי תורה יקרים, ספורים נוראים ונפלאים,
אותות ומופתים, שזכינו לשמוע ולראות מחיי ראשנו, הרב החסיד
מוהרא"ש, זכר צדיק וקדוש לברכה לחיי העולם הבא,

הממשיך והמגלה והמפרסם בדור הזה את אורו הגנוז והצפון של בוצינא
קדישא, בוצינא עלאה, אדוננו מורנו ורבינו, הגאון, הקדוש, איש
האלקים רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו, וכל המובא בספר זה,
זכיתי בעצמי לראות ולשמע ולחקוק על פני הכתב, למען יעמד ימים
רבים.

ויהיה לזכרון לחברים, אנשי שלומנו הקדושים, חסידי ברסלב,
ובעיניהם יראו, ובלבבם יבינו את חשיבות האוצר הזה, אשר הוא מלא
התעוררות והתחזקות גדולה לכל אדם, בכל זמן, בכל מקום ובכל דרגה
ודרגה, וכולם נובעים מהאי נחלא עמיקא ושמירא, דברי תורתו של
מוהרא"ש וצוקל"ה, אשר שח עמנו, ואשר נארע עמו בכל מיני זמנים
ועתותי רצון, והכל קשר ושלב אל תורת רבנו ז"ל, כדי להכניס בנו עוצם
ערבות, ידידות, נועם, אור, זיו שכינתו יתברך, ולהדריך אותנו בדרך
השם, לחזור אליו יתברך, ולהמשיך עלינו אור אמונתו יתברך,
ולהדביקנו בשורשנו.

וסדרתי את הספר בסדר אל"ף בי"ת כל שיחה וספור ומארג השניף לזה,
ואני בטוח, שכל מי שישתכל בהם בעין אמתית, ימשיך על עצמו ערבות
ונעם צוף דבש, מתיקות עצומה, באלו שמעם מפיו הקדוש בעצמו, ויזכה
לאשר אמיתי ונצחי, לאור באור החיים, אור הגנוז והצפון, שעליו
נאמר: עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה (ישעיהו סד, ג), ויזכה לגאולה
ש'למיה אמן ואמן!

הַתְּנִצְלוֹת

לְהוֹי יְדוּעַ, כִּי אֵינָהּ דוֹמָה רְאִיָּה לְשִׁמְיָעָה, וְאֵינָהּ דוֹמָה שְׁמִיָּעָה לְקְרִיאָה, כִּי בְּכָל פֶּעַם יוֹרֶדֶת מְדַרְגָּה, וּבִפְרָטִיּוֹת הַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים וְהַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים הַמוֹכָאִים בְּסֵפֶר זֶה, אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וּלְתַאֵר כָּלֵל אֶת כָּל הַמַּעֲמָד הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא וְהַסְּפוּרִים שֶׁהָיוּ בְּכָל שִׁיחָה קְדוּשָׁה, כִּי דִרְכוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש ז"ל לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה בְּדַבְּרוֹ מְאֹד, וְכָל שִׁיחָה מִתְאַרְכֶּת הַרְבֵּה מְאֹד, עַד שֶׁעַל־פִּי רֹוב קָשָׁה וְכִבֵּד עָלַי לְכַתֵּב אֶת כָּל הַשִּׁיחָה, כִּי הִיָּה צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בָּהּ כַּמָּה וְכַמָּה גְּלִיוֹנוֹת, וּבִפְרָטִיּוֹת הַסְּפוּרִים וְהַסְּבוּבִים שִׁמְהָם יֵצֵאָה כָּל שִׁיחָה, זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּלְרַשֵּׁם עַל פְּנֵי הַכְּתָב כָּלֵל.

וְכֵן אֵי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר בְּכַתֵּב אֶת גּוֹדֵל הַדְּבָקוֹת וְהַשְּׁגָת הָאֱלֻקוֹת שֶׁהִרְגִּישׁוּ אֲזוּ בְּשַׁעַר שְׁדָבֵר וְסֵפֶר, כִּי כָּל מִינֵי חַן שֶׁל אֱמֶת וּדְבָקוֹת וּגְלוּי אֱלֻקוֹת, רָאוּ וְהִרְגִּישׁוּ אֲצֵלוֹ, וְהָיָה מִמֶּשׁ בְּפוּל הַבְּחִירָה, בְּפוּל הַיִּשּׁוּת לְגַמְרֵי, וְהַרְבֵּה פְּעָמִים שִׁכַּחְנוּ אִם אֲנַחְנוּ עוֹמְדִים לְגַמְרֵי בְּזֶה הָעוֹלָם, מְרֹוב הַחַיּוֹת וְהַנְּעָם וְהַיְשָׁבֶת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהַכְּנִים בָּנוּ עַל־יָדֵי כָּל סְפוּר וְשִׁיחָה, וְרָאוּ אֲצֵלוֹ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים כְּחֵד מְקַמְאֵי, וְהַכָּל בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, שֶׁהַסְּתִיר אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי הַסְּתִירוֹת וּבִפְשִׁטוֹת עֲצוּמָה.

וּבְעֵינַי הַסְּתִירָה בְּהַנְּהִיגָה פְּשוּטָה, מוֹהֲרָא"ש ז"ל חֲדוּשׁ נוֹרָא וְנִפְלָא עַד מְאֹד, כִּי מְלַבֵּד הַמַּחְלָקָת וְהַהַסְּתִירָה שִׁישׁ עָלָיו, שֶׁזֶה מְכַסֶּה וּמַסְתִּיר אוֹתוֹ, נוֹסֵף לְזוֹת הוּא בְּעֲצָמוֹ מַסְתִּיר וּמְכַסֶּה אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי כְּפוּיִם וְהַסְּתִירוֹת, וְהַעֲקָר – אֵיךְ יְכוּלִים לְרַאוֹת זֹאת? עַל־יָדֵי תַלְמִידֵי הַרְבִּים, שֶׁקָּרַב אֶל דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁאֲזוּ מִן הַסְּתוּם מְבִינִים עַל הַגְּלוּי, כְּעֵין שֶׁפָּרַשׁ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּשִׁי מוֹהֲרָן חֶלֶק א', סִימָן ק"ט). אֲשֶׁר מֵהַצְּדִיק בְּעֲצָמוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל כָּלֵל, כִּי הוּא כְּמִשְׁלַח הַחוֹתֶם, שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְקְרוֹא בּוֹ כִּי הוּא הַפּוּד, רַק עַל־יָדֵי תַלְמִידֵי, שְׂרוּאִים שֶׁהֵם אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה, אֲזוּ יוֹדְעִים מַעֲלַת הַצְּדִיק וְכוּ', עֵין שֵׁם.

כְּמוֹ-כֵן הוּא אֲצֵל מוֹהֲרָא"ש ז"ל, אֲשֶׁר כָּל תַּלְמִיד שֶׁנִּתְקַרַב עַל יָדוֹ אֶל רַבְּנוּ ז"ל, הוּא בְּעֲצָמוֹ נַעֲשֵׂה חֲדוּשׁ נִפְלָא, בְּקִי נִפְלָא בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְכֵן מְטִיל בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִתְמִיד בְּתַפְלָה וּבְהַתְּבוּדָה, וּמִזֶּה

יכולים להבין מרחוק את מעלת הצדיק בעצמו, והחוש מעיד את גדל
עצם גדלת מעלתו, כי רואים את אנשיו ומקרבו שקרב אל דעת רבנו
ז"ל, שלקטן ולפחות יש דבורים כאלו באמונה ובגלוי אלקות, אשר
מתאימים רק לצדיקים מהימים הקדמונים, כמו תלמידי הפעל-שם טוב
הקדוש והמגיד, זכרונם לברכה.

ואף שממנו אין רואים שום דבר, אך מתלמידיו רואים נוראות נפלאות,
כי מי שרק שמע בפעל את השיחות הקדושות המובאות בספר זה,
נתעורר בל-כך אליו יתברך בתשוקה עצומה, עד שלבו בוער אליו
יתברך, ומתמיד בתורה ובתפלה ובתבודדות, ומרבה לדבר דבורי
אמונה וגלוי אלקותו יתברך עם כל חבריו וידידיו, כאשר ידוע ומפרסם
זאת בעולם.

ועל-כן כל הקורא ומעיין בספר הקדוש הזה, ידון אותי לכף זכות,

אם לא ירדתי לעמק בוננתו הקדושה, כי אפילו זה המעט, היה קשה וכבד
עלי לכתוב, וכמה יגיעות וטרחות יגעתי וטרחתי, להביא את כל זאת על
פני הכתב, כי בשעה שמוהרא"ש ז"ל מדבר אפילו במילי דעלמא, וכל
שכן בעבודת השם יתברך, נדמה כאילו שומעים קול מהשמים מממש,
ושכינה מדברת מתוך גרונו, וכל שיחה ודבור יוצא באש מממש,
בהתלהבות עצומה ובישוב הדעת נפלא.

אשרי מי שעמד במחיצתו, ואשרי מי ששמע דבורים אלו, ואז יעיד
בעצמו, כי לא הגזמתי שום גזמה, אדרבה, כל מה שכתבתי הוא כטיפה
מן הים מממש, כפי אריכות וצחנות לשונו, שדבר עמנו.

על-כל-פנים, גם על המעט הזה עלינו לתת תודה והודאה להשם יתברך,
שזכיתי להעלותו על הכתב, והשם יתברך יעורר לבנו על-ידי הדבורים
והשיחות הקדושות האלו, ונזכה לשוב בתשובה אמתית אליו יתברך,
אשר רק בשביל זה מוהרא"ש הקדוש ז"ל מרבה לדבר כל אלו הדבורים
והשיחות היקרות, כדי שנזכה להתעלות באמונה הקדושה, ובגלוי
אלקותו יתברך, ונזכה להיות כרצונו יתברך וכרצון צדיקיו הקדושים.
וכשם שתדונו אותי לכף זכות, כך ידון אתכם המקום ברוך הוא תמיד
לכף זכות.

סֵפֶר

שיחות מוהרא"ש

חלק ב'

אמונה

מוהרא"ש נ"י דבר עמנו כמה פעמים, איך שהאמונה צריכה להיות אצל האדם בכל יום חדשה לגמרי, כמו שכתוב (איכה ד'): "חדשים לבקרים רבה אמונתך", הינו שירגיש האדם איך בכל עת ובכל רגע השם יתברך מחדש בטובו מעשה בראשית, וממש ברגע זה נתמלא העולם עם אלקותו יתברך, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ועקר ירידת האדם ונפילתו הוא רק כשנתישנת אצלו האמונה הקדושה, וחושב — הלא כבר יש לי אמונה, ומה יש עוד לחשב בזה? ועל-ידי-זה לאט לאט הוא נתקרר, ואינו מתחזק לחדש אמונתו, ולהשיג השגות חדשות באמונה הקדושה, אשר באמת יש השגות והיכלות ודרגות וכו' באמונה הקדושה, עד אין שעור ותכלית (עין ס"י מוהר"ן — דפוס חדש, סימן ת"כ); אשרי הזוכה לרדף אחריהם ולהשיגם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהעיד הרב החסיד רבי אברהם בן רבי נחמן, זכרוננו לברכה, על הרב החסיד רבי יצחק ברייטער, זכרוננו לברכה, שהיה מטיל בהיכלות של האמונה הקדושה כמו

מי שִׁמְטִיל בְּגֵן נְהָדָר, כִּי דַרְכוֹ שֶׁל הָרַב הַחֲסִיד רַבִּי יִצְחָק בְּרִיִּטְעֵר הִיָּתָה לְדַבֵּר הַרְבֵּה מֵהָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְדַבֵּר בְּזֶה בְּאֵרִיכוֹת גְּדוּלָה מְאֹד.

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י סְפוּר נִפְלָא בְּנוֹגַע לְעִנְיַן חֲדוּשׁ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה מֵהַרְבֵּה הַקְּדוּשׁ "בְּעַל הַתְּנַיָּא", זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, שְׁפַעַם אָמַר דְּרוּשׁ עֶמֶק בְּחִסְדוֹת בְּעִנְיַן "מִמְלָא כָּל עֲלָמִין וְסוּבָב כָּל עֲלָמִין" וְכוּ', וְהִיָּה שָׁם אֶחָד מִגְּדוּלֵי תַלְמִידָיו — רַבִּי אֵיִזִיק מֵהוּמִיל, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, (שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ זָכָה לְחַבֵּר כַּמָּה סְפָרִים קְדוּשִׁים בְּלַמּוּד חֲכָמַת הַקְּבֵלָה עַל-פִּי דְרַכֵּי חַב"ד), וְאַחַר הַדְּרוּשׁ, שָׁאָלוּ אֶת רַבִּי אֵיִזִיק הַנִּי"ל, אִם שָׁמַע הַיּוֹם אֵיזָה חֲדוּשׁ בְּדְרוּשׁ רַבִּים "בְּעַל הַתְּנַיָּא", זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, וְעָנָה, שֶׁהַיּוֹם לֹא שָׁמַע שׁוֹם חֲדָשׁוֹת, כִּי הַדְּרוּשׁ הַזֶּה כָּבָר שָׁמַע פַּעַם אַחַת מִפִּי הָרַב.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ דְבָרֵי רַבִּי אֵיִזִיק הַנִּי"ל לְאָזְנֵי הָרַב הַקְּדוּשׁ "בְּעַל הַתְּנַיָּא" ז"ל, הִקְפִּיד עַל זֶה מְאֹד מְאֹד, וְרַבִּי אֵיִזִיק לֹא הִבִּין מְדוּעַ הִקְפִּיד עָלָיו רַבּוֹ כָּל-כָּף, כִּי הֲלֹא בְּאֵמַת שָׁמַע אֶת הַדְּרוּשׁ הַזֶּה מִפִּי כָּבָר וְכַנ"ל?!

וְאִזּוֹ הִסְבִּיר בְּנוֹ שֶׁל הָרַב הַקְּדוּשׁ "בְּעַל הַתְּנַיָּא" ז"ל לְרַבִּי אֵיִזִיק, מְדוּעַ הִקְפִּיד עָלָיו אָבִיו כָּל-כָּף, וְעָנָה וְאָמַר: בְּשָׁעָה שְׂאָבֵי אוֹמַר דְּרוּשׁ בְּזֶה בְּעִנְיַן "מִמְלָא כָּל עֲלָמִין וְסוּבָב כָּל עֲלָמִין" וְכוּ', בְּאוֹתוֹ רָגַע שֶׁהוּא מְדַבֵּר מְזֵה, מִתְּמַלָּא כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ עִם אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְגַם נַעֲשֶׂה מְסַבֵּב עִם אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה מִחֲדָשׁ מִמֶּשׁ, וְאִיךְ, אֵיפּוֹא, אֶתָּה אוֹמֵר שֶׁלֹּא שָׁמַעְתָּ שׁוֹם חֲדָשׁוֹת בְּדְרוּשׁ שֶׁל אָבִא? ...!

וְהַמְשִׁיף מוֹהֲרָא"ש נ"י וְאָמַר: הֲרֵי אֲנַחְנוּ רוֹאִים מֵהַסְּפוּר הַנִּי"ל, אִיךְ שְׂאֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְהַמְשִׁיף עַל עֲצָמָנוּ אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה מִחֲדָשׁ בְּכָל עֵת וְרָגַע מִמֶּשׁ, וְלִבֵּל נִתֵּן שְׁתַּחֲיִישׁן הָאֱמוּנָה אֲצִלָּנוּ,

חס ושלום, ולכן כדאי לכל אדם לשנן לעצמו המלים: "ממלא כל עלמין, וסובב כל עלמין ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ובכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם", עם נגון של התעוררות, וככה תמיד יזכיר לעצמו את האמונה הקדושה, ותהיה אצלו בחדשה ממש.

וזאת ראינו אצל מוהרא"ש נ"י, שתמיד בכל עת הוא חוזר לעצמו על המלים הנ"ל: "ממלא כל עלמין" וכו', עם התנועה והנגון הנפלא הידוע אצלנו, שחבר הוא בעצמו, גרו יאיר, ובשנים האחרונות למד את זה לכל אנשי שלומנו היקרים, ואנחנו נוהגים לזמר זאת ברבים בכל עת רצון ועתותי קדש, ופעם אמר, שזה הנגון הוא הנגון שמזכיר רבנו ז"ל ב"לקוטי-מוהר"ן", חלק א', סימן ס"ד, שיש נגון של הצדיק שהוא בחינת משה, שיכול להעלות הנשמות שנפלו לתוך האפיקורסות של בחינת החלל הפנוי, כי הנגון הזה נמשך מראש האמונה, הינו האמונה באור אין סוף עצמו הסובב כל עלמין וכו', ויש לו הפח להחזיר כל הנשמות הנפולות אליו יתברך; אשרי הזוכה לזמרו בכל עת!

ופעם שאל אברך אחד את מוהרא"ש נ"י איזו שאלה בהשגות האמונה הקדושה בענין הסוד של "ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין" וכו', איך יכולין להבין את זאת וכו', והסתכלתי וראיתי איך שפתאם מוהרא"ש נ"י התחיל לרתת ולהזדעזע מאד מאד ביראה גדולה ונוראה מאד, שאי אפשר לתאר, וענה לו מוהרא"ש נ"י כלאחר יד כמה מלים קצרות, והתחמק ממנו. והלך לו האברך לדרך.

אחר שהלך האברך הנ"ל, אמר לנו מוהרא"ש נ"י, שבשעה ששאל אותו האברך הנ"ל את השאלה, נכנסה בדעת מוהרא"ש נ"י יראה גדולה מאד, ממי אנחנו מדברים עכשו?!

ממי אֲנַחְנוּ חוֹקְרִים חֲקִירוֹת וְכוּ'?! (כִּי לְאַבְרָהָם הֵיוּ כַּמָּה מֵיָנִי קִשְׁיוֹת וְחֲקִירוֹת), וְכִי אֲנַחְנוּ מְדַבְּרִים מְאִיזָה כּוֹבֵעַ שֶׁל בֶּן אָדָם?! ... וְהִרְאָה מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּיָדוֹ הַקְּדוּשָׁה עַל הַכּוֹבֵעַ שֶׁל אִישׁ אַחַד, וְאָמַר: צוּ דַעַן רַעְדָן מִיר פּוֹן דֵּיין קֶאֱפֶעֱלִיטֶשׁ (א)?: הֲלֹא אֲנַחְנוּ מְדַבְּרִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שְׂאִין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו כָּלֵל, וְרֵאוּי שֶׁתִּפְּל עֲלֵינוּ אִימָה וְיִרְאָה נוֹרְאָה מְאֹד טָרָם שֶׁנִּתְחִיל לְשֶׁאֵל שְׁאֵלוֹת וְחֲקִירוֹת כְּאֵלוֹ, וּבִפְרֹט מִי שְׂעֵדִין אֵין לוֹ מַח מְזוֹכָךְ וּמְטָהָ, אִיךָ תַעֲלִינָה עַל לְבוֹ קִשְׁיוֹת וּשְׁאֵלוֹת כְּאֵלוֹ, וְיִכְנִיס עֲצָמוֹ לְתוֹךְ חֲקִירוֹת כְּאֵלוֹ, וְלֹא יִפְחַד וְיִרְעַד מִפְּחַד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, וּכְשֶׁהִתְחַלְתִּי רַק לְחַשֵּׁב מְזָה, יִרְאָה וְרַעַד אַחְזוּ בִּי, וְלֹא רְצִיתִי לְדַבֵּר עִמּוֹ עוֹד מְזָה, וְלִכֵּן הִתְחַמְקִיתִי מִמֶּנּוּ.

וּבְאֵמַת זֹהֵי כָּל עֲבוֹדַת מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל לְהַכְנִיס בְּנוֹ גְלוּי אֲמוּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאִפְּן פְּשוּט עַד מְאֹד, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּפִשְׁטוֹת וּבְתַמִּימוֹת גְּמוּרָה, וְכִמּוֹ שְׂאוּמֵר רַבְּנוּ ז"ל (שיחות הַר"ן, סִימָן ל"ג): שְׂעָקָר שְׁלָמוֹת הָאֲמוּנָה הוּא בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת כָּלֵל רַק בְּפִשְׁטוֹת כְּמוֹ שְׂמֵאֲמִינִים הַנָּשִׁים וְהַמּוֹן הָעַם הַכְּשָׁרִים, עַיִן שָׁם; שְׁזָה עוֹלָה עַל הַכֵּל, וְלִכֵּן הִתְחַמַּק מִהָאִישׁ הַנִּלְ שְׂרָצָה לְחַקֵּר וּלְשֶׁאֵל חֲקִירוֹת וּשְׁאֵלוֹת בְּעֵנֵין הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה.

וְהַזְכִּיר מוֹהֲרָא"ש נ"י אֲזִי מַה שְׂרַבְּנוּ ז"ל אָמַר פְּעַם לְאִישׁ אַחַד, שְׂשֶׁאֵל אוֹתוֹ אוֹדוֹת הַכּוֹנֵה שְׂצָרִיכִין לְכוֹן כְּשֶׁמְזַכְּרִין אֶת שְׁם הַנִּי"ה בְּרוּךְ הוּא, וְעֵנָה וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל בְּפִשְׁטוֹת: וּמַה חֶסֶד לָךְ כְּפִשְׁטוֹ — אֲדַנִּי — גָּאֹט, כִּי עַל-יְדֵי הָאֲמִירָה בְּכוֹנֵה פְּשוּטָה זֹאת, מְחִיבִים לְרַעַד יְדָיו וְרַגְלָיו וְכָל רַמ"ח אֵיבָרָיו וְשֵׁם"ה גִּידָיו שֶׁל הָאָדָם. (עַיִן חַיִּי מוֹהֲרָ"ן — דְּפוּס חֲדָשׁ, סִימָן תי"ד).

אכילה

מַרְגְּלָא בְּפוּמֵיה דְּמוֹהֲרָא"ש נ"י לומר, שְׁאֵת עֵקֶר מֵהוּת וְאִפִּי הָאָדָם יְכוּלִים לְהִפִּיר עַל-יְדֵי אֲכִילָתוֹ, אִם הָאָדָם אוֹכֵל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ וּבִמְתִינּוּת גְּדוּלָה, זֶה סִימָן שֶׁהוּא אִישׁ מִיֵּשֵׁב וְכִלִּי מִכָּשֶׁר לְקַבֵּל הַשְּׂגוּת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאִם לֹא, אֵלָּא אוֹכֵל בְּרַעֲבֻתָנּוּת וּבִפְזִיזוּת גְּדוּלָה כְּמוֹ בְּהֵמָה, זֶה סִימָן שֶׁהוּא פָּרָא אָדָם וְרַחוּק מְאֹד מִכָּל עֲנִינֵי רוּחָנִיּוֹת וְהַשְּׂגַת אֱלֹקוֹת.

וְהִיא מוֹהֲרָא"ש נ"י תְּמִיד חוֹזֵר עַל דְּבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל (עֵין חַיִּי מוֹהֲרָ"ן — דְּפוּס חֲדָשׁ, סִימָן תַּקט"ו), שֶׁעֵקֶר שְׂבִיבַת תַּאֲוֹת אֲכִילָה הוּא, שִׁידְמָה הָאָדָם בְּשַׁעַת אֲכִילָתוֹ, שֶׁאָדָם חָשׁוּב יוֹשֵׁב עַל יַד הַשְּׁלֶחָן, וְאֵז בְּוֹדָאֵי יֹאכֵל עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ אַחֲרַת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂמוּבָא בְּסִפְרִים, שֶׁשַּׁעַת הָאֲכִילָה הִיא שַׁעַת מְלַחְמָה (עֵידוֹן קֶרְבָּא), וְהַסְּבִיר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה אֵז הוּא עֵקֶר זְמַן מְלַחְמַת הַיֵּצֵר הַטוֹב עִם הַיֵּצֵר הָרַע, הַיֵּצֵר הַטוֹב מְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם לְאָכֵל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ גְּדוּלָה וּבִמְתִינּוּת גְּדוּלָה, כִּי אִף אֶחָד לֹא יַחֲטֹף מִמֶּנּוּ אֶת הָאֶכֶל, וְלִכֵּן לָמָּה לוֹ לְטוֹרְפוֹ לְתוֹף פִּיּו כְּמוֹ חִיָּה רָעָה הָאוֹכֵלֶת טְרֵפָה בְּכַמָּה שָׁנִיּוֹת! יוֹתֵר טוֹב לְאָכֵל לֹאט לֹאט בִּישׁוּב הַדַּעַת וּבִמְתִינּוּת, וְכֵן יוֹתֵר בְּרִיא — הֵן בְּגִשְׂמִיּוֹת וְהֵן בְּרוּחָנִיּוֹת, בְּגִשְׂמִיּוֹת זֶה יוֹתֵר בְּרִיא, כִּי כֵּן יְכוּל הַגּוֹף לְעֵבֵל אֶת הָאֶכֶל כְּרָאוּי, וּבְרוּחָנִיּוֹת הָאָדָם יְכוּל לְהַמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ הַיִּרְאָה הָעֵלְאָה הַנִּגְשָׁת אֵלָיו בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה דִּיקָא (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ע"ז).

אֲבָל מִצַּד שְׁנֵי הַיֵּצֵר הָרַע מְסִית אֶת הָאָדָם לְחֲטוֹף כָּל מַה שֶּׁעִינָיו רוֹאוֹת, וְלִדְחַק הַכֹּל לְתוֹף פִּיּו בְּבַת אַחַת כְּמוֹ חֲזִיר, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְעַל שְׁלֶחָן כְּזֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (אֲבוֹת, פֶּרֶק ג'): "כִּי כָּל שְׁלֶחָנוֹת מְלָאוּ קִיא צוּאָה בְּלֵי מְקוּם", וְדַמּוּ

את זה לקיא צואה דיקא, כי אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מסכת ברכות כ"ה): פי חזיר אפלו עולה מן הנהר בצואה עוברת דמי, ולכן מי שאכילתו היא כמו חזיר, רחמנא לצלן, הוא מגעל ומשקץ כמו צואה, רחמנא לצלן, שצריכין להתרחק ממנו כמלא עיניו, אבל להפך — מי שזוכה לאכל בדרך ארץ וכישוב הדעת כראוי, על-ידי אכילתו נעשה יחוד קדשא בריהו הוא ושכנתיה אפין באפין (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ב), והוא מהפך את הקי"א צוא"ה לדבקות ויחודים קדושים ועליונים, פי תבת קי"א (עם הפולל) עולה בגימטריה כמו שמות הוי"ה אלקי"ם, וכן תבת צוא"ה היא אותיות צ"א ו"ה, צ"א הוא בגימטריה יחוד הוי"ה אדנ"י, ו"ה הוא יחוד שתי האותיות האחרונות של שם הוי"ה ברוך הוא, שכל זה הוא בחינת יחוד קדשא בריהו הוא ושכנתיה אפין באפין, והבן.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר, שבודאי לזכות לכל זה צריכין בקיאות גדולה לידע איך להתנהג באכילה בקדושה ובטהרה גדולה, כי הוא עידן קרבא (שעת מלחמה) וכנ"ל, ולכן תבת קי"א (עם הפולל) עולה כמספר בק"י, להראות שבשעת האכילה צריכין בקיאות גדולה לדעת איך לאכל כראוי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שיש לו רק קצת דעת ושכל, יכול על-ידי צלחת מרק או פיוצא בזה ליחד ולהעלות את כל העולמות העליונים ממש, כי עם כל כפית יכולים לכוון לאות אחרת של ארבע שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן מלמטה למעלה ואחר-כך מלמעלה למטה, ויכול להדבק בו יתברך על-ידי האכילה בדבקות עצומה ונפלאה מאד, עד שיעלה ויגיע לבחינת מלא"ך, כי יתהפך ויצטרף אותיות מ'א'כ'ל' לאותיות מ'ל'א'ך', ויהיה בבחינת המלאכים, שהם נזונים תמיד רק מהרוחניות אלקות שיש בתוך כל דבר, ויהיה בבחינת (תהלים ע"ח): "לחם אבירים אכל איש".

ומי שזכה פעם לאכל על שלחן מוהרא"ש נ"י, ולהתבונן באכילתו, היה רואה במו עיניו איך שממש מלאך יושב על יד השלחן. פי בכל כפית וכפית ובכל לעיסה ולעיסה מוהרא"ש נ"י מיחד יחודים קדושים ועליונים, והיה נראה לעין כל אחד שהוא מתבודד בתפלות ובדבקות אליו יתברך בין כל כפית וכפית, והיתה נופלת בושה ויראה גדולה על כל המסבין אצלו, אשרי עין ראתה כל אלה!

ופעם גלה לנו מוהרא"ש נ"י, שיש לו למודים שלמים בכל מיני דבקות ויחודים שיכולים ליחד ולכונן בעת האכילה, הינו לכל מאכל ומאכל יחוד מיוחד, ויש בדעתו פעם להדפיס את זה, יזכנו השם יתברך לראות באורו.

ובפעם אחרת ספר לנו מוהרא"ש נ"י כמה מיני הנהגות טובות שנהג בימי צעירותו (אחרי חתנתו) ביושבו ליד השלחן. פי דרכו היתה על-פירוב להאריך בשלחנו מאד מאד (עין מסכת ברכות): כל המאריך על שלחנו מאריך לו ימיו ושנותיו], והיה לו אז שעור קבוע באיזה למוד של התורה הקדושה, והיה מחליף את סדר למודו ליד השלחן בכל כמה שנים, והינו בשנים הראשונות למד ליד שלחנו שעור ב"לקויטי-הלכות", ואחר-כך החליף את זה לשעור משניות, ואחר-כך לשעור בספרי דרוש וחסידות מתלמידי הבעל-שם-טוב, וכותו יגן עלינו, על פרשת השבוע, והיתה דרכו לומר אז: היום אכלתי סעדתי עם ה"נעם אלימלך", היום אכלתי סעדתי עם ה"תולדות" הקדוש, היום אכלתי סעדתי עם ה"חתם סופר" וכו', פי בכל פעם היה לומד בספר אחר, והיה מרגיש פאלו אוכל על שלחנו ממש ביחד עם כל הצדיקים הקדושים, וכותם תגן עלינו, מרב דבקותו בספריהם.

וכן ספר, שהיתה לו תקופה אחרת, שבכל סעדה נתן לו אחד מבני ביתו איזה פסוק מספר התנ"ך והיה אומר עליו תורה בכמה מיני אפנים, ואחר-כך היה רושם את זה,

ושוב בתקופה אחרת היה לומד ליד השלחן מצוה אחת מספר החנוף, ועוד כמה מיני הנהגות טובות.

ומוהרא"ש נ"י ספר לנו כמה פעמים, שדרכו היתה עוד מימי צעירותו לומר פרשת העקדה בסעדתו הראשונה של היום, (יען כי לא היה אומר את זה בתפלת שחרית מטעמו ונמוקו), (עין פרוש רש"י על הפסוק: "ויקח את המאכלת" — על שם שישאל אוכלים מתן שכרה), ופרשת המן בסעדתו השנייה, ואם יצא לו לאכל סעדה שלישית או רביעית, הוסיף גם פרשת התשובה ופרשת היראה.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שבדברים כאלו אי אפשר לאחד לחקות את השני, כי אין דברים אלו שוים לכל נפש, ואמר, שבימי בחרותו אדרבה, לא האריך בשלחנו כלל, רק גמר אכילתו במהירות, ולמד איזה למוד בעל-פה, ותכף-ומיד ברוך "ברפת המזון", וחזר ללמודו, (שילמד אז בהתמדה ובשקיפה עצומה, וכמספר במקום אחר). אבל שני הדברים הנ"ל, הינו לאכל בדרך ארץ גדול וללמד איזה למוד כלשהו ליד השלחן, זה בודאי שוה לכל נפש; אשרי הזוכה להזהר בזה, ולקדש שלחנו כראוי.

ובנוגע לדרך ארץ ליד השלחן, אמר מוהרא"ש נ"י פעם, שלזאת אנו מוצאין נהוג בעולם, שכשמתועדים יחד לפגישה (לשם שדוף או פיוצא בזה), הולכים לאיזו מסעדה וכיוצא בזה, או כשהפגישה בבית שמים אכל — מיני מזונות ופרות ומשקאות וכו' על השלחן, כי על-ידי האכילה בהכרח תתגלה מהות האדם, ותכף-ומיד יראו מי יושב לפניהם. והיה מוהרא"ש נ"י אומר בדרך עצה טובה לפתורים שהגיעו לפרקם ועוסקים בפרשת השדוכין, שיזהרו כשהולכים לפגישה ומכבדים אותם בפרות ומיני תרגימא, שלא יאכלו כי אם מעט מזעיר, וגם לא דברים נוזלים או דברים המלכלכים את הפה, כדי שלא יתבזו בשלחנם,

וילכו משם בבושה ובחרפה, ולהפוך כשיאכלו בדרך ארץ גדול
ובבושה, יעשה רשם טוב עליהם.

אלול

תמיד בהגיע ימי אלול הקדושים מוהרא"ש נ"י מעורר את
כל אנשי שלומנו היקרים על גדל קדשת ימים אלו, ואיך שמשך
כל ארבעים הימים האלו מראש חדש אלול עד יום הכפורים
הם עת רצון גדול מאד, כי אז נפתחים המקורות של שלש
עשרה מדות הרחמים (כדאיתא בכתבי האריז"ל), ונעשה עת
רצון כמו בעת פתיחת ארון הקדש, ויכולין לפעל אז כל מה
שצריכין ברוחניות ובגשמיות, ולכן צריכין להרבות מאד בתפלה
ובהתבודדות כל החדש כלו, כי כל רגע ורגע הוא עת רצון נפלא,
וצריכין אז לנצל את הזמן היקר בכל מיני אפנים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן אנחנו אומרים בכל חדש אלול
את המזמור כ"ז שבתהלים: "לדוד ה' אורי וישעי" ערב ובקר, כי
יש במזמור הזה י"ג אזכרות של שם הוי"ה ברוך הוא כנגד הי"ג
מקורות של מדות הרחמים הנפתחים בחדש הזה, והבאים בסוד
השם יודעים לכון בכל שם הוי"ה במזמור הנ"ל לאחד מהי"ג
תקוני דיקנא וכו'.

ונדרך אגב דבר מוהרא"ש נ"י אז ממנהגנו בענין תקיעת שופר
ואמירת "לדוד ה' אורי וישעי" בחדש אלול, ואמר, שמנהגנו הוא
כדעת המהרי"ל והלבוש להתחיל לתקע מיום ראשון דראש חדש
אלול, משום דאז עלה משה להר סיני, ומאז עד יום הכפורים יש
ארבעים יום, ואנו תוקעים קדם "עלינו" אחר "קדיש דרבנן", ונוהגין

לתקע תשר"ת (תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה), תש"ת (תקיעה, שברים, תקיעה), תר"ת (תקיעה, תרועה, תקיעה), פדעת הַערוף.

ובענין המזמור כ"ז הנ"ל, מנהגנו להתחיל בערב ראש חודש אלול אחר תפלת יום כפור קטן ומנחה, ואומרים אותו בכל בקר וערב עד שמחת תורה בשחרית, ואומרים זאת בשחרית תכף ומיד אחר אמירת שיר של יום.

והן אמת שיש בין אנשי שלומנו יוצאי מדינות וואהלין ואוקריינא שאומרים את זה תכף ומיד אחר תפלת "שמונה עשרה", אבל אנחנו אומרים זאת בשחרית אחר השיר של יום, רק במנחה מנהגנו כמנהג מדינות וואהלין ואוקריינא, שאחר חזרת השליח צבור ו"תחנון" קדם "קדיש שלם" אומרים "לדוד", ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו מנהג אנשי שלומנו היקרים הפאים בסוד השם].

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמנהג הספרדים הוא להתחיל לומר סליחות מראש חודש אלול ואילך, ואף-על-פי שאנחנו איננו נוהגין כן (רק בשבוע שלפני ראש השנה כמובא בפוסקים), אף-על-פי-כן ראוי לכל יחיד ויחיד לבקש כל החודש בלוי סליחה, מחילה וכפרה ממנו יתברך, על כל מעשיו של כל השנה בלה.

ובתוך אותה השיחה אמר מוהרא"ש נ"י אז, שתבות סליחה מחילה כפרה הם ראשי תבות סמ"ך, כי זהו עקר הסמיכה מכל הנפילות והירידות שעוברות על האדם — לבקש ולהתחנן תמיד מלפניו יתברך, שימחל ויסלח וכפר לנו על כל עוונותינו, וגם אותיות סמ"ך מרמזות על עקר עבודת האדם והשגתו, כי האות ס' היא בחינת עגול בחינת האמונה הקדושה, כמו שכתוב (תהלים פ"ט): "ואמונתך סביבותיך" (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ט), והם' היא בחינת רבועא, בחינת השם הנו"ה ברוך הוא כן ארבע אותיות, שצריך להאיר לפני עיניו תמיד, והכ' היא

בחינת פתח, בחינת הארת הרצון המפלג אליו יתברך, שצריך כל אדם להשתוקק ולכסף תמיד להתקרב אליו יתברך יותר ויותר, שכל זה הוא כליית כונת חדש אלול, והבן.

ומוהרא"ש נ"י תמיד מזהיר אותנו שלא נהיה מאלו שנאמרה עליהם שיחת מוהרנ"ת ז"ל, (שאמרה תנה צירל אמו של רבי אברהם שטערינהארץ ז"ל בשם זקנה מוהרנ"ת ז"ל): עס קומט אלול מען ברענט און מען ברענט און מען טוהט גארנישט..., וגם שיחה אחרת: עס קומט די טעג פון אלול מען ווערט פרום פרום פרום, גישט מען לערנט גישט מען דאווענט (ב), כי, בעוונותינו הרבים, רואים כך במציאות שרועשים כל החדש מגדל מעלת ויקרת ימי אלול, אבל לבסוף לא עושים כלום, ואין מאומה בידיים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שיש לו קצת שכל וישוב הדעת, והוא מקרב באמת לרבנו ז"ל, אז אין כל הזמן של חדש אלול מספיק לו להשלים את כל השעורים שנוהגים אנשי שלומנו האמתיים לגמר בחדש זה, כי מי שמקרב באמת לרבנו ז"ל, ואינו מטעה עצמו כלל, הרי כל כסופו ותשוקתו בחדש אלול הוא לגמר את כל התנ"ך וכל ספרי רבנו ז"ל ותקוני-הזהר, וששה סדרי משנה וכל הלכות הימים הנוראים בראשונים ובאחרונים ועוד ועוד מלבד כל השעורים שיש לו כל ימות השנה, ולכן היכן יש זמן אפלו כרגע לבלות בחנם בחדש יקר זה! ?

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא ראה בעיניו קיום השיחה הנ"ל של מוהרנ"ת ז"ל גם אצל אנשי שלומנו, כשהיה פעם במירון בחדש אלול, ומצא שם כמה מאנשי שלומנו, שעזבו את ביתם לכל החדש לישיב שם אצל ציון רבי שמעון בר יוחאי, ומוהרא"ש נ"י הסתכל עליהם היטב, וראה שאין הם עושים כלום, כי כאן (ב) כשבא חדש אלול בוצרים ובוצרים, אבל אין עושים כלום. ושיחה שניה: בהגיע ימי אלול נעשים יראים מאד, ולא לומדים ולא מתפללים כלל.

אמרו קצת תהלים, ופתאם הגיעו כמה תיירים, וככלם רצו תכף-ומיד לראות מי הם? מאיזו עיר? מאיזו מדינה? וכבר בקשו מהם כסף ו"שליח-מצנה-געלט"... ואחר-כך חזרו לתהלים, ולפתע נעשו רעבים והלכו לחפש משהו לאכל, אחר-כך נעשו עיפים וחפשו מטה לישן וכו' וכו', וכך עבר כל היום... מלבד כמה יחידי סגולה מאנשי שלומנו האמתיים, ששומרים על הזמן מאד, ופיהם אינו מפסיק מתורה, תפלה והתבודדות כל החדש הזה.

ואמר מוהרא"ש ג"י, שלכן רואים אצל כל העולם, שאף שאין מדקדקים לומר סדר יום כפני קטן כל ערב ראש חודש, אף-על-פי-כן בערב ראש חודש אלול כלם אומרים אותו, כי מכרח לכל אחד מישראל להרגיש הרהור תשובה בחדש הזה יהיה אף שיהיה.

ופעם ספר לו אחד בשם מפרסם אחד, שאצלו אין אומרים אפלו בערב חודש אלול סדר יום כפני קטן, כי כתוב: "אל תפנו אל האלילים" (מלשון אלול), ואין עושים מציאות מחדש אלול, ואמר מוהרא"ש ג"י, שהם, מלהזכיר דבור שטות כזה, וקשה להאמין שיצא דבור כזה מפי מנהיג מפרסם של כמה מאות חסידים, כי דבור זה נוגע קצת לכפירה, רחמנא לצלן, כי הפסוק הנ"ל מדבר מעבודה זרה, רחמנא לצלן, ואף מתר לעשות ווערטל כזה על עת נעלה של חודש אלול, שהוא חשוב ויקר אצל כל עם ישראל במשך כל הדורות כידוע, וכל אחד מישראל מרגיש הרהור תשובה והתרוממות הנפש בהגיע החדש הקדוש הזה.

ואחרים תרצו לפני מוהרא"ש ג"י, שהוערטל הנ"ל נאמר בעקר נגד השיטה החדשה, שהתחילה בכמה מקומות, שאין עושים נשואין וחתונות בחדש אלול מפני בטול תורה וכיוצא בו, ועל זה נאמר: "אל תפנו אל האלילים", ואמר מוהרא"ש ג"י שזה כן יתכן, כי דבר כזה שהוא נגד ההלכה וה"שלחן ערוך", בודאי

צריכין לעקור, כי אין מזכר דְּבַר כְּזֶה בַּשְּׁלַחן עָרוּף וּבְפוֹסְקִים, וְאִדְרָבָה מוּבָא, שֶׁהַחֹדֶשׁ הַזֶּה מְסַגֵּל לְכָל עֲנִין, אֲבָל לְהַגִּיד אֶת הַדְּבָר הַנִּי"ל כְּנֶגֶד כְּלָלִיּוֹת קִדְשַׁת חֹדֶשׁ אֱלֹוֹל, אוֹ אֲפֹלוּ נִגְד הַמְּנַהֵג שֶׁל אַמִּירַת סֵדֶר יוֹם כַּפּוּר קֵטָן, הֵם מְלֵהזְפִיר כְּדָבָר הַזֶּה, וְלֹא יֵאמַר כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל, וְזוֹהֵי כְּפִירָה גְמוּרָה, אֲמָרָה אֲפֹלוּ מִי שֶׁאֲמָרָה הַדְּבָר הַזֶּה הוּא כְּפִירָה, וְאֵמַר אֹז: רְאוּ אֵילֹו פָּנִים יֵשׁ לְמַפְרָסְמִים שֶׁל עֶכְשָׁו, אֵיךְ עִם וְעוֹרָטֵל אֶחָד פּוֹטְרִים עֲצָמָם מְקַדְשַׁת אֱלֹוֹל, וְעוֹד חוֹטְאִים וּמְחַטְיָאִים אֶת הַרְבֵּים, כִּי הַחֲסִידִים שֶׁלוּ חוֹשְׁבִים שֶׁזֶה תוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וּמְבַלִּים אֶת יְמֵי אֱלֹוֹל בְּשִׁטּוֹת וְכוּ'.

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י: אֲבָל אֲצַלְנוּ, אֲצַל תַּלְמִידֵי רַבְנוּ ז"ל הָאֲמִתִּיִּים, צָרִיף לְהִיּוֹת אֱלֹוֹל כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה, (כְּלוֹמַר כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה צָרִיף לְהִיּוֹת זְמַן קְדוֹשׁ אֲצַלְנוּ כְּמוֹ חֹדֶשׁ אֱלֹוֹל), וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן בְּאֱלֹוֹל צָרִיכִין לְהַרְבּוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְגַם בְּחֹדֶשׁ אֱלֹוֹל צָרִיכִין הַתְּחִזְקוֹת יוֹתֵר מִכָּל הַשָּׁנָה, כִּי כְּפִי כָּל הַרְצוֹנוֹת וְהַפְּסוּפִין שֶׁל הָאָדָם לְהַשְׁלִים בְּחֹדֶשׁ זֶה אֶת כָּל הַשְּׁעוּרִים הַנִּי"ל וְעוֹד יוֹתֵר, עַל-פִּי-רַב הוּא מִן הַנִּמְנָע לְהַשְׁלִים כָּל מַה שִּׁיְהִיָּה בְּרְצוֹנוֹ, וְלִכֵּן צָרִיכִין הַתְּחִזְקוֹת רַבָּה בְּיוֹתֵר לְכָל יַפֵּל בְּדַעְתוֹ אֶף רַגַע, כִּי הָעֵקֶר הוּא שְׁמִירַת הַזְּמַן, וְאִם לֹא הַשְׁלִים בְּחֹדֶשׁ אֱלֹוֹל יְכוּל לְהַשְׁלִים עַד שְׁמִחַת תוֹרָה, וְאִם לֹא הַשְׁלִים עַד שְׁמִחַת תוֹרָה יְכוּל לְהַשְׁלִים עַד "זֹאת חֲנֻכָּה", (שְׂאֵז זֶה עוֹד הַמְּשֻׁף מֵהֵימִים הַנּוֹרָאִים, כְּמוּבָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים), וְאִסוּר לְפַל בְּדַעְתוֹ מִשּׁוּם דְּבַר יִהְיֶה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה.

וְכֵן רְאִינוּ בְּעֵינֵינוּ הַרְבֵּה פְּעָמִים אֲצַל מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהַשְׁלִים שְׁעוּרָיו שֶׁל חֹדֶשׁ אֱלֹוֹל הַרְבֵּה זְמַן אַחֲרֵי-כֵן.

אבל

פעם אחת נחם מוהרא"ש נ"י אבל אחד שנהרגה בתו, לא עלינו, ואמר לו אז מוהרא"ש נ"י, שצריך תמיד לחשב רק ממנו יתברך, ואיך שסוף כל סוף הוא בעצמו יחזר אליו יתברך, נמצא, שסוף כל סוף ילך אחר בתו, ועל-כן מה שיך לפל בדתו, הלא היא כבר בגנזי מרומים, וסוף כל סוף גם אנחנו גלף לשם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי באפן כזה יוכל להתחזק ולעמוד על עמודו, כי כשפרידים את העולם הזה מהעולם הבא, אז מרים החיים מאד מאד, ומכל שפן במצב כזה, שנהרגה בתו, ונדמה שהלכה ונפרדה ממנו לנצח, אבל כשיודע, שהכל אחד — העולם הזה והעולם הבא, וסוף כל סוף גם הוא ילך לשם, אזי בנקל יוכל לקבל על עצמו הכל, ואחר-כך דבר עם האבל כל מיני נחומים, והכל היה על קטב זה של גלוי אלקות, ולראות להכלל בו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שראה אצל הרבה מאנשי שלומנו הקדושים, שכשארעה להם צרה כעין זו, שנפטר בניהם בחייהם, לא נפלו בדעתם כלל, רק חזקו את עצמם בכל מיני אפנים, וספר, איך שלרב החסיד רבי לוי יצחק נפטר בחייו בן (משה היה שמו), ובשעת הלונה הספידו אביו, ואמר: "בשעה שהיה בני ילד קטן, ונעשה חולה אנוש מאד, והרופאים התאשו ממנו לגמרי, קבצתי מגן אנשים, ועלינו אל הציון הקדוש של רבנו ז"ל, ועוררנו רחמים רבים עליו, וברוך השם, חזר לאיתנו, ועכשו בדיוק יוכל שנים אחר זה נפטר", (כך אמר לנכח בנו הנפטר), "כנראה שפעלנו אצל הציון הקדוש (מען האט דין אויסגעבעטן) רק על יוכל שנים", ואמרו בשוב הדעת נפלא.

וספר מוהרא"ש נ"י, שספור זה, שבנו הנ"ל נחלה פעם, שמע כבר לפני זמן רב כעשרים שנה קדם שנפטר, כי אחד מאנשי שלומנו ספר לו פעם אחת מגדלת הציון, ואיך שהבן הנ"ל נחלה, לא עלינו וכנ"ל, ועלו על הציון מנין אנשים, ובקשו רחמים רבים עליו ונתרפא, וזה מאנשי שלומנו שספר לו זאת היה גם-כן מהעשרה אנשים.

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי על-ידי רבוי תפלה והתבודדות יכולים לזכות להגיע אל התחזקות כזו, עד שאפלו במצב נורא כזה שמת לו בן או בת, יוכל להתחזק מעמד, (השם יתברך יציל את עם ישראל מלעבר זאת).

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת הלך מוהרנ"ת ז"ל לנחם איזה אב, ובתוך שהיו משיחים, ספרו שם האנשים איזה ספור, שפעם אחת הלכו תלמידי הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, לנחם איזה אב, והתחילו לדבר מגדלת רבם הבעל-שם-טוב הקדוש, עד שנתלהבו כל-כף, ובאו לידי שמחה עצומה, ושכחו היכן הם נמצאים, והתחילו לרקד סביב השלחן בהתלהבות כזו, עד שגם האב ששכח שהוא אב, וגם הוא רקד עמם, ענה ואמר על זה מוהרנ"ת ז"ל: תאמינו לי, שגם כשמדברים מרבנו ז"ל יכול להיות דבר כזה, והתחיל פלאחר יד לדבר מגדלת רבנו ז"ל, ואמר שיחות יקרות והתחזקות עצומה פדרכו, עד שכלם נעשו שמחים וקמו והתחילו גם-כן לרקד, וגם האב ששכח שהוא אב והתחיל לרקד, ורקדו כן זמן רב.

אַרְךָ אַפִּים

מוהרא"ש נ"י דבר ממצלת מדת "אַרְךָ אַפִּים", שהיא מדת הסבלנות המובאת ב"לקוטי-מוהר"ן", חלק א', סימן קנ"ה, ואמר, שמדת הסבלנות היא הנחוצה ביותר לאדם בחיי יום יום, ובלעדיה אי אפשר לאדם לעבר את זה העולם, כי על כל אחד ואחד עובר בחייו כל מיני מרירות וצרות ויסורים והרפתקאות, וזה משברו ומבטלו לגמרי, וללא המדה היקרה הזו של "אַרְךָ אַפִּים", שהיא מדת הסבלנות, אי אפשר להתקיים כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה יהיה כל ענינו של משיח — שיכניס ענין של "אַרְךָ אַפִּים" בעולם, כמו שכתוב על משיח (ישעיה י"א): "והריחו ביראת ה'", שזה בחינת חטם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ב'), הינו שמשיח יכניס בעולם ענין של "אַרְךָ אַפִּים" שאדם יזכה להאריך אפו על כל מה שעובר עליו, ויהיה סבלן על כל הבעיות שמסבבות אותו בחייו.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, איך זכה לחבר את הספר הקדוש והנורא "אַרְךָ אַפִּים", בעת שכתב את הספר הקדוש "שמירת הזמן", נתעורר אצלו לכתב גם פרק בענין סבלנות, שצריכים בכל יום אודות שמירת הזמן, כי עובר על כל אחד מה שעובר, וההכרח לו להיות סבלן, ואחרת אי אפשר לו בשום אופן לעבר את היום בשלום, וזה היה בתחלת הערב אחר מעריב פשהתחיל לכתב, וכתב במשך כל הלילה המשך אחד, ואחר-כך ביום כתב כמעט רב היום, ואחר-כך הלילה השני, ובזה גמר את כל המאמר... וכשראה שנתארך כל-כך, נכנס בדעתו שיעשה מזה ספר בפני עצמו, וכן הדפיסו, רק כתב לו הקדמה, (ויכולים לראות שבדפוסים הראשונים היה נדפס כמו המשך אחד, ואחר-כך בארץ ישראל חלקו את זה אנשי שלומנו לפרקים מיחדים).

[אגב אמר אז מוהרא"ש נ"י, שלו גם-כן יצא לקבל את התקון הזה שנתן רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל, שיהיה ער יום ושני לילות, והיה אז בשעה שכתב את ספרו הקדוש "ארך אפים", כי היה אז ער כל הלילה וביום שלאחריו ובלילה שלאחריו זה, בזה גם הוא קבל את התקון הזה, להיות ער יום ושני לילות].

ובענין הספר "ארך אפים" יקצרו המון יריעות מה שעבר על מוהרא"ש נ"י, כי כל המחלקת עליו התחילה דיקא מהספר הזה, וכל הענין הוא פלא גדול, שדיקא מהספר הזה התחילה עליו המחלקת.

ופעם אחת דבר מוהרא"ש נ"י מדוע דיקא מהספר הזה התחילה עליו המחלקת: יש ספור מרבנו ז"ל, שספר, שלאב אחד היה בן, והבן נסע מאביו למרחקים, והיה שם במדינות ימים רבים אצל אחרים, ואביו לא ידע היכן בנו, לימים בא הבן בחזרה אל אביו, וכששאלו אביו: היכן היית? התפאר הבן לפני אביו, שלמד אמנות גדולה מאד מאד, איך לעשות מנורה התלויה, שקורים הענג לייכטער (הינו נברשת), צוה אביו לאסוף את כל בעלי האמניות העושים מנורות, כדי שיראו את חכמת בנו, וכלם נתקבצו לראות את חכמת הבן בעשית מנורות, ואז הוציא הבן מנורה אחת שעשה, ותלה אותה על התקרה, והיתה מגנה מאד בעיני כלם, וכל אחד משף את חטמו, כאומר שהדבר מאד מגנה, ועשו תנועות עם פניהם על המנורה, ואז שאל האב את כל בעלי האמניות, שיגלו לו האמת, למה הם עושים פרוצופים משנים כאלו על המנורה, והכרחי לומר לו האמת, שהיא מגנה מאד, עד שלא ראו דבר מגנה כמוהו, והאב הצטער מאד מאד, ושאל את בנו מה זה? ענה ואמר לאביו: תדע, אבי, אהובי, כי במנורה הזו שעשיתי, יש חכמה נוראה ונפלאה מאד, כי הראיתי לכלם את חסרונם, כי בזאת המנורה נמצאים החסרונות של כל אחד מבעלי האמניות הנמצאים כאן, הלא תראה, שאצל זה מגנה חתיכה זו, אבל חתיכה

אחרת יפה אצלו מאד, ואצל אחד להפך — חתיכה זו מגנה מאד, אבל חתיכה אחרת יפה, ולכל אחד מה שנגדמה לו החתיכה למגנה מאד, אצל חברו היא יפה מאד מאד, וכן אצל כלם, מה שרע בעיני זה הוא יפה בעיני חברו, וכן להפך, ואנכי עשיתי זאת רק מהחסרונות של כל אחד ואחד, הינו שלקחתי את כל החסרונות שיש אצל כל אחד, ועשיתי מהם את המנוחה, אבל באמת אני יכול לעשות מנוחה נפלאה ונוראה מאד מאד, והסבה שהם מושכים חטמם, ועושים פרצופים, כי כל אחד רואה שם חסרונו.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שפך בדיוק היה עם הספר "אריך אפים", שכתב שם מכל החסרונות שיש אצל כל אדם, ואיך שצריך סבלנות על כל פרט ופרט בחיים, זה מעצמו, זה מאשתו, זה מבניו, זה מפרנסתו, זה מחבריו וזה משכניו וכו' וכו', בכל דבר צריכים סבלנות, על-כן כל אחד שמצא שם את ענינו וירידתו, הוא התחיל לחלק על הספר, כי הראו לו את חסרונו, זה נפגע שמדברים שם על שלום-בית, כי אצלו השלום-בית מקלקל מאד מאד, זה נפגע שמדברים שם מבנים, ומאד נפגע, כי יש לו חסרון מבנים, כל אחד הגיב על הספר בצורה אחרת לפי מה שמצא בספר, והעולה על כלם — מי שעשה את הרעש הגדול ביותר, והסעיר את כל המחלקת, היה אחד שצעק: היתכן שכתב שם — שיש בגני-אדם שבורחים מבתיהם מחמת קלקול שלום ביתם, ועוברים על נשג"ז, והוא צעק — היתכן לכתב דבר כזה בספר, ומתבה זו התחילה כל המחלקת...

והנה לענות לזה הפסיל אינו פדאי, כי הלשון הזו מובאת הרבה פעמים ב"לקוטי-הלכות" ובמאמרי חז"ל, ובתקונים, אבל הפלא הגדול ביותר הוא שראו עין בעין, שכל אחד צעק על נקדתו וחסרונו ועל פגמו שעבר ופגם, כי בסוף נתגלה שזה שעשה רעש כזה על תבת נשג"ז, הוא בעצמו, רחמנא לצלן, פגם מאד מאד בעברה חמונה זו, ודי לחכימא,

ובאמת בהדפסה השלישית הוציא את זה מוהרא"ש נ"י מהספר, כי כן יעצו לו כמה זקנים... וכשהוציא את זה ונדפס בפעם השלישית, הלך מוהרא"ש נ"י ברחוב, ולפתע בא לעברו אחד מאנשי שלומנו — רבי צבי אריה רוזנפלד, זכרוננו לברכה, ונתן לו שלום פנהוג, וספר לו, שאתמול בא מארץ ישראל, כי היה לו היום ברית, והערב הוא כבר חוזר, ודברו יחד, וחקק את מוהרא"ש נ"י, שידיפיס ויחזר וידיפיס את הספר "ארך אפים", כי הספר הזה עושה נוראות נפלאות בעולם, אז ספר לו מוהרא"ש נ"י, שמרב המחלקת הצרף להשמיט תבה זו — נשג"ז, אז נתלהב רבי צבי אריה רוזנפלד, זכרוננו לברכה, ואמר בלשון תמה — מה? אתה מתפעל ממחלקת שיש עליך? תדע שאתה עתיד לתן את הדין שהוצאת תבה זו מהספר, כי דינא תבה זו — נשג"ז, שגם לזה מועילה תשובה, זה כבר הציל מה שאני יודע עשרות אנשים, ומה שעוד יציל, השם יתברך יודע, ועל-כן עליך להדפיס עוד פעם עם אותיות גדולות, ואל תתפעל משום ברכה, ואם לא תדפיסו, תדע שאתה עתיד לתן את הדין, ודבר בהתלהבות גדולה, ואמר: עכשו אני יודע למה הצרכתי לטלטל את עצמי הטלטול הקשה לבוא מארץ ישראל ולחזר ביום אחד, אלא למצא אותך ולחזקך ולאמץך להדפיס תבה זו, כי זה מציל גזמאות של אנשים, ועוד יציל הרבה הרבה, והוא לא עזב את מוהרא"ש נ"י, עד שהצרף להבטיח לו בתקיעת כף, שבהדפסה החדשה יכניסה, וכן עשה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת מי שמתבונן בהדפסת הספר הקדוש הזה "ארך אפים", יכול להתפלא פליאה עצומה הפלא ופלא איך ספר זה זכה לשבועים ושמונה מהדורות, דבר כזה עוד לא זכה שום מחבר בחייו, שידיפיסו בכל-כף הרבה מהדורות, והנראה שהסמ"ך-מ"ם בעצמו חלק על ספר זה.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י אילו בזיונות ואילו חרפות ואילו

שפיכות דמים ה'ה ל'ו על ספר זה, ממש על לא דבר יצא עליו אחד בלי על ועשה עליו רעש, אבל רואים שהספר חשוב מאד בשמים, כי כבר הדפיסו אותו בשבעים ושמונה מהדורות עד עכשו, והדפיסו אותו במהדורה גדולה, ומהדורה קטנה ובינונית, ולאחרונה חלקוהו לפראקים ונקדוהו בנקוד יפה, ונדפס וחוזר ונדפס, דבר כזה ששוד לא זכה לו אף מחבר ספרים — שבחיו ידפיסו כל-כף הרבה פעמים, והענין פלא גדול...

בושה

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל מי שדבוק יותר בו יתברך, הוא אינו מתבייש משום בר'ה שבעולם, ודבר אז הרבה מהתורה בלקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן מ"ו, שעקר הבושה באה מפני רחוקו מאמת, שהוא השם יתברך, ואז הוא נצרך אל הבריות, ועל-כן פניו משתנים לכמה גונים, ועל-כן כל מי שמדבק עצמו אליו יתברך, כמו-כן אינו מתבייש משום בר'ה שבעולם.

ואמר, בגלל שרבונו ו"ל מאיר במקורכו את האמת לאמתה, שיהא גלוי אמתת מציאיותו יתברך בתכלית הגלוי; על-כן אמר לאנשי שלומנו: וואס האט איהר זיך צו שעמען (ג) ב"שכילנו נברא העולם; כי הדבוק בו יתברך, בשכילו נברא כל העולם כלו.

ואמר אז לכמה מאנשי שלומנו היקרים העוסקים להפיץ את ספרי רבנו ו"ל, וכן משתדלים בעבור צדקה, שלא תהיה להם שום בושה כלל, כי הם אינם נצרכים אל הבריות כלל, רק אדרבה, הבריות נצרכות אליהם, ואמר — מי שמזכה אדם שיתן צדקה, הרי הוא הנותן ולא המקבל, והזכיר אז מאמרם, זכרונם לברכה

(ג) מה יש לכם להתבייש?

(מדרש רבה, ויקרא פרשה ל"ד, סימן י'): יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל-הבית; ועל-כן אסור לילך אל אדם עם בושא רק בגאון, כי הוא הולך לזכות את אחינו בני ישראל בצדקה כזו, שמי יודע אם יזכו עוד פעם בחייהם לעשות צדקה כזו.

וספר, איך שנתהפך אצל העולם מההפוך אל ההפוך — יהודי שומר תורה ומצוות ההולך עם זקן ופאות בריש גלי, צועקים עליו — זה חלול השם... וכל הגוים המטנפים והמזוהמים, שכל אחד הולך בכובע משנה ובתגלחת ובבגדים משנים, הם מתרים לילך כל אחד כפי דרכו, וכן החילוניים העושים כמוהם ומתדמים בלבושם ובתספורתם לגוים, הם לא צריכים להתביש, רק יהודי עם זקן ופאות ארכות וציציות בבגדו, הוא צריך להתביש?! ... וצחק מזה.

ואמר: אדרבה אסור להתביש עם היהדות כלל, רק לילך בגאון בריש גלי, ולחנף את בניו ובני ביתו בלבוש של צניעות ופאות ארכות, ולא להתביש משום בריה שבעולם.

וספר פעם, שבהיותו בחור נסע ברפכת, והיה כל הקרון מלא בגוים, וכלם צחקו והתלוצצו ממנו — איך הוא מלבש בלבוש יהודי — ציצית ופאות, והיתה לו בתחלה חלישות הדעת גדולה, והתחיל להתבודד עמו יתברך — עד מתי נהיה כל-כף ללעג ולקלס בעיני הגוים, ופתאם נכנס במחשבתו — מי אומר שאני נוסע עם בני-אדם, הלא הגמרא אומרת: אתם קרויים אדם, ולא אמות העולם, ונכנס בדעתו מאמר חכמינו הקדושים הזה, עד שדמה בדעתו, שנוסע עם קרון מלא סוסים ובהמות, ואמר לעצמו: וכי אתביש מפני סוסים ובהמות השוחקים עלי?! וזה הכניס בו חזק גדול, עד שלא ראה לפני עיניו רק כאלו עומד בין סוסים ובהמות, והתחיל לצחק מכלם.

ואמר, שָׁפָךְ צָרִיף כָּל אָדָם לַחֲשֹׁב — שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּאִמְצַע הַיַּעַר, וּבְיַדָּאֵי עוֹמְדִים שָׁם מְאוֹת וְאַלְפֵי אֵילָנוֹת, וְכֻלָּם מְסֻתְּפָלִים עָלָיו... הַיַּעֲלָה עַל הַדַּעַת שֶׁהוּא יִתְבַּיֵּשׁ מֵהָאֵילָנוֹת הַמְסֻתְּפָלִים עָלָיו? ! וְאָמַר אֲזוֹ, שֶׁפְּתוּב "כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה", וְעַל-כֵּן יִדְמָה לְכָל אָדָם כְּאִלוֹ פְּלוֹנֵי הוּא עֵץ, וּמִמִּילָא מַה יֵּשׁ לִי לְהִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ...

ואמר, שֵׁישׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁכָּבַר נִכְנָסוּ בְּמִדָּה רְעָה זוֹ — לְהִתְבַּיֵּשׁ מִכָּל אָדָם, עַד שֶׁהֵם כְּמַעֲט יוֹצְאִים מִדַּעְתָּם מִזֶּה, וְזֶה חָלִי רַע עַד מְאֹד, כִּי הָאָדָם אֵין לוֹ לְהִתְבַּיֵּשׁ מִשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁכָּעוֹלָם, רַק מֵהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ, וְכֵל מַה שֶׁמְדַבֵּק עֲצָמוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי שׁוּם בְּרִיָּה שֶׁכָּעוֹלָם, אֲדַרְבָּה, עוֹשֶׂה עֲבוּדָתוֹ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁיטוֹת כְּפִי בְּחִינָתוֹ וּמִדְרָגָתוֹ, וְאֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי הַמְּלַעֲיָגִים עָלָיו, וְהַזְּכִיר: הֲלֹא דָבָר זֶה הוּא הַלְכָה מְפֹרֶשֶׁת בְּשֵׁלַחן עֲרוּךְ — (וְלֹא יִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי הַמְּלַעֲיָגִים).

ומאד מאד מקפיד מוהרא"ש נ"י על בני-אדם שמתבזבזים מאחרים, ואמר, שֵׁישׁ בְּזֵה גְאוֹת גְּדוֹלָה, אֲשֶׁר תָּמִיד רַק חוֹשְׁבִים מְעַצְמָם — בְּאֵילוֹ פָּנִים אֲתֵרָא לְפָנֵי חֲבֵרֵי... מַה יֵּאמַר עָלָיו... הֲלֹא אִם הָאָדָם מְדַבֵּק עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ אֵין לוֹ שׁוּם בּוֹשָׁה רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ.

וספר בשם הרב החסיד רבי ישראל קרדוונער, וזכרנו לברכה, שאמר: כְּשִׂיָּהוּדֵי שׁוֹכְבֵי עַל הָאָרֶץ (הֵינּוּ כְּשֶׁאָדָם מֵת, מְנִיחִים אוֹתוֹ עַל הָאָרֶץ) עִם זָקֵן וּפְאוֹת, אֵין לוֹ מַה לְהִתְבַּיֵּשׁ, וְאָמַר מוהרא"ש נ"י: הֲלֹא תֵרְאוּ שֵׁישׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁמְגַלְּחִים אֶת זָקָנָם וּפְאוֹתֵיהֶם מִפְּנֵי הַבוֹשָׁה שֶׁמִּתְבַּיֵּשִׁים לִילָף עִם זָקֵן וּפְאוֹת, כִּי מַה יֵּאמְרוּ הַבְּרִיּוֹת? !... וְהַגּוֹיִם? !... הֲלֹא כְּשִׂישְׁכֻבוֹ עִם רַגְלֵיהֶם אֶל הַדֶּלֶת (הֵינּוּ כְּנִ"ל לְאַחַר הַמִּיתָה), בְּאֵילוֹ פָּנִים יִשְׁכְּבוּ כֶּף בְּלֵי זָקֵן וּפְאוֹת, וְאֵיזוֹ בּוֹשָׁה הִיא אֲזוֹ לְמַת שֶׁשׁוֹכֵב בְּלֵי זָקֵן וּפְאוֹת וּמְגַלֵּחַ? !... וְסִיִּים: כְּמוֹ-כֵן הוּא כְּעֵנִן הַלְמוּד, כְּפִי סִדְרֵ-דְרָף-הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל, שֶׁעֲכָשׁוּ הוּא לְלַעַג

וילקלס בעיני החכמים בעיניהם, אבל אז כשישכב על הארץ, (הינו לאחר המיתה), איזו שמחה וחדנה תהיה לו, שזכה לטיל ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה, וכמו-כן בענין תפלה והתבודדות — לדבר ולשיח עמו יתברך, אשר עכשו ענין זה הוא ללעג וילקלס בעיני בני-אדם, אבל יבוא היום, שיתבישו אלו שלא זכו לקיים דבר זה.

ואמר אז: כמו שאין לנו להתביש מפני הגוים, כמו-כן אין לנו להתביש מפני החילונים, וכמו שאין לנו להתביש מפני החילונים, כמו-כן אין לנו להתביש עם רבנו ז"ל, אפלו מהחרדים ביותר, וראוי לנו לרקד ולשמח בכל יום ויום עם הנגון: בך רבנו נגילה, בך רבנו ונשמחה", וסיים: שכל תלמידי "היכל-הקדש", אין להם להתביש אפלו מכלליות אנשי שלומנו, כי הפחות והקטן ששם בקי יותר בספרי רבנו ז"ל מכלם, (כידוע איה שמוהרא"ש נ"י מעורר תמיד רק ללמד בספרי רבנו ז"ל, וזה צריך להיות עקר הלמוד).

ואמר, שכל אלו מאנשי שלומנו המתבישים בהתקרבותם אל רבנו ז"ל, זה סימן שההתקרבות אינה עם אמת. כי כשאדם אוהז בנקודת האמת, אינו מתביש משום בריה שבעולם יהיה איה שיהיה.

והאריך בשיחה זו הרבה כדרךכו; אשרי האזן ששמעה דבורים אלו יוצאים מפיו הקדוש!

בנים

פעם הגיע אברהם אחד חשוף בנים, לא עלינו, מארץ ישראל

לְאַרְצוֹת הַבְּרִית לְבַקֵּשׁ רְפוּאָה וּתְרוּפָה לְנַפְשׁוֹ, כְּדֵי שְׂיֵהִי לּוֹ בָּנִים, וְנִסְכָּם בְּדַעְתּוֹ לְבַקֵּר אֶצֶל כַּמָּה רוֹפְאִים גְּדוֹלִים, וְגַם לִילֵךְ אֶל כַּמָּה מְפָרְסָמִים שְׂבִדוּר לְהִתְבַּרֵךְ עַל יָדָם שְׂיִפְקֹד בְּזֶרַע שֶׁל קַיְמָא, וּבַתוֹךְ טְלִטּוּלוֹ וְגִלוּתוֹ סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ סְבוּת לְטוֹבָה שְׁנַפְגָּשׁ עִם מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְסִפֵּר לְפָנָיו אֶת כָּל מְרִירוֹת לְבוֹ.

וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂרַבְנּוּ ז"ל אָמַר (שיחות הר"ן, סימן ל"ד): שְׂאֲמוּנָהּ בְּגִימְטְרִיָּה בְּנִי"ם, הֵינּוּ עַל-יְדֵי תַקְוָה הָאֲמוּנָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, יִזְכֶּה הָאָדָם לְהִפְקֹד בְּזֶרַע שֶׁל קַיְמָא, כִּי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִשְׁלַמָּה דַעַת הָאָדָם, וְהוּא חוֹשֵׁב אֶפְלוֹ רִגַע, שְׂרַפּוּאָתוֹ תְלוּיָה בְּיַד אֵיזָה בְּשׂוֹר וְדָם — הֵן גּוֹטְעַר אִיד (רַבִּי), הֵן לְהַבְדִּיל אֵיזָה רוֹפֵא, אִזּוֹ הוּא מְנַח בְּתוֹךְ קִטְנוֹת הַמַּחֲזִין עֲצוּמָה, וְחִסְרָה מִמֶּנּוּ הַדַּעַת כְּמוֹ קִטָּן, וְקִטָּן אֵינּוּ מוֹלִיד (עֵינִי לְקוּיֵי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן נ"ג), אֲבָל כְּשֵׁשׁ לְאָדָם אֲמוּנָה מְזַכֶּכֶת בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְיוֹדַע שְׂשִׁיּוּעָתוֹ תְלוּיָה רַק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאֵינּוּ שֵׁם בְּטַחֲוֹנוֹ בְּשׁוּם בְּרָיָה שְׂבַעוּלָם, אִזּוֹ מִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ כָּל מִינֵי הַשְּׂפָעוֹת טוֹבוֹת, וּבְכֻלָּם שְׂפַע שֶׁל בָּנִים.

וְהִמְשִׁיף מוֹהֲרָא"ש נ"י וְאָמַר, שְׂלֵאֲמוּנָה זֹכִים עַל-יְדֵי רַבּוֹי תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוֹת אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ מִצַּד אֶחָד, וְתַקְוָה הַשְּׂשׁוֹן וְהַשְּׂמַחָה מִצַּד שֵׁנִי, כִּי מִצַּד אֶחָד הָאָדָם צָרִיף לְהִרְבוֹת מְאֹד בַּתְּפִלָּה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וּלְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּלְבַקֵּשׁ מִחֲדָשׁ בְּכָל יוֹם עַל יִשׁוּעָתוֹ, כְּאֵלוֹ לֹא בִקֵּשׁ אֵף פַּעַם מֵעוּלָם, וּמִצַּד שֵׁנִי אֲסוּר לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן, וְאֶפְלוֹ אִם הוּא רוֹאֶה שֶׁהִתְמַהֲמָהּהּ יִשׁוּעָתוֹ, אֵף-עַל-פִּי-כֵן יַחֲזִק עֲצָמוֹ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְיַחֲזִק בְּטַחֲוֹנוֹ בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׂבִדוּאֵי סוּף כָּל סוּף יִגִּיעַ יוֹם יִשׁוּעָתוֹ.

וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂשֵׁנִי יְסוּדוֹת אֵלוֹ שֶׁל תְּפִלָּה וְשִׂמְחָה הֵם שְׁנֵי רִגְלֵי הָאָדָם, שְׂבִלְעַדִּיהֶם אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לִילֵךְ וּלְעַבֵּר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, וּכְשֶׁאָדָם חֲזַק בָּהֶם, אִזּוֹ (תְּהִלִּים כ"ו): "רִגְלֵי עֲמֻדָה בְּמִישׁוֹר", וּבִדְבָרָי יִזְכֶּה הָאָדָם לְכָל מַה שְׂצָרִיף בְּרוּחָנִיּוֹת

ובגשמיות.

ואמר לו אז מוהרא"ש נ"י, שכל זה מרמז בפסוק (בראשית ד'): "וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת, כי שת לי אלקים זרע אחר" וכו', כי אדם הראשון אחר החטא נפל בדעתו מאד, ומחמת זה פרש מאשתו מאה ושלשים שנה, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, ובשנים אלו באו רוחות והיו מחממים אותו, ונכשל במה שנכשל, אבל אחר-כך זכה לשוב בתשובה שלמה לפניו יתברך, והרבה מאד בתפלה ובתחנונים אליו יתברך, וכן חזק עצמו בשמחה עצומה, והחזיר את אשתו כבראשונה, אז זכה להשלים את דעתו, בחינת — "וידע אדם עוד את אשתו" וזכה להוליד בן קדוש, "ותקרא את שמו שת" ראשי תבות ש'מחה ת'פלה, "כי שת לי אלקים זרע אחר וגו', הינו על-ידי רבוי ש'מחתו ות'פלתו, זכה להוליד הולדה דקדושה, שהיה בבחינת ענין אחר לגמרי, וממנו כל העולם כלו, והבן.

והחיה מוהרא"ש נ"י את האברך הנ"ל עם דבורים אלו מאד מאד, וממש השתנה לגמרי, כי עד אז לא שמע שום דבר חזוק מאף אחד, כי כל אחד נתן לו עצה אחרת, זה אמר לו לילך לרופא זה, וזה אמר לו לילך לרופא אחר, מפרסם זה נתן לו ברכה כזאת, ומפרסם זה נתן לו עצה אחרת, והיה כבר שבויר פחרס הנשפור, עד שזכה לשמע הדבורים הנ"ל מפי מוהרא"ש נ"י, ונכנסו בו כמים קרים על גפש עיפה, ומאז והלאה נתחזק באמונתו בו יתברך מאד מאד, ומעט זמן אחר-כך זכה להפקד בזרע של קימא.

ופעם שאל אברך אחד את מוהרא"ש נ"י: האם חסרון בנינים הוא גזרה מן השמים, חס ושלום? (הינו שאי אפשר לשנות זאת), ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: אין דבר כזה "גזרה מן השמים", כל גזרה יכולים לבטל, אם רק יהיה האדם חזק בתפלה ובהתבודדות אליו יתברך, ואז אין דבר שבעולם שלא יכולים לפעל אצלו

יתברך.

וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י זאת לאנשים שקבלו לפניו על חסרון בני, חיי ומזוני, שעקר החסרון נמשך רק מחמת שמתרשלים בתפלה פראוי, כי אם היו מתחזקים ומתאמצים בתפלה ובתחנונים אליו יתברך, והיו שופכים את לבם לפניו יתברך מדי יום ביומו, אז לא היה שום דבר שלא היו יכולים לפעל אצלו יתברך בין ברוחניות ובין בגשמיות.

והרבה פעמים התבטא מוהרא"ש נ"י על בניו היקרים, שהם אויסגעבעטענע קינדער (ד).

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה מדקדק מאד לקיים כל עצה ועצה המזכרת בספרי רבנו ז"ל בענין סגלה לבנים בפשיטות ובתמימות גמורה, והיה לו מגנט (אבן שואבת) אחד וגם חתיכת עץ מעל גג קבר הצדיק רבי שמעון בר יוחאי במירון, (ששלה לו הרב החסיד רבי שמואל הורביץ, זכרונו לברכה), שהם מסגלים לבנים (עין ספר המדות, הריון, סימן ב').

וכן ספר מוהרא"ש נ"י, שהיה לו ה"א הנעשה מכסף (עין ספר המדות בנים, חלק ב', סימן ח'), שעשה הוא בעצמו נ"י בזמן שיצא לו להיות בבית חרשת לכלי כסף של דודו נ"י, ואחר-כך מסר את זה לאחד מאנשי שלומנו, וגם-כן הועיל לו.

ומוהרא"ש נ"י תמיד מעורר כל זוג שבא אליו עקב חסרון בנים, שירבו מאד בתפלה ובהתבודדות אליו יתברך, וגם קימו כל סגלה ועצה המזכרת בספרי רבנו ז"ל בתמימות ובפשיטות גמורה, והרבה זוגות ישנם, שזכו להפקד בזרע של קימא על ידו נ"י, ולפעמים בנסים נגלים ממש, וכמו שייספר מזה במקום אחר.

(ד) בניו שפעל רק על-ידי תפלה.

פעם בא אל בית מוהרא"ש נ"י אברך אחד חשוף בנים, לא עלינו, ושפף את מר לבבו לפניו, ומוהרא"ש נ"י נחם וחקק אותו הרבה כדרךכו, ופתאם צלצל הטלפון ומוהרא"ש נ"י הגביהו, והיה על הקו איש אחד משגע, שהיתה דרכו להסתכל קצת בספרי רבנו ז"ל, והתחיל לספר למוהרא"ש נ"י: אתם יודעים מה שרבנו ז"ל אומר בספר המדות? שסגלה לבנים, שתשא האשה אצלה מגנט, היום קראתי באיזה ספר, שיש הסבר והכנה לזה על-פי הטבע, ובמיוחד יש לזה כח אם משימין אותו תחת המטה, ואמר לו מוהרא"ש נ"י: תגיד עוד פעם מה צריכין לעשות עם המגנט? וקרב מוהרא"ש נ"י את שפופרת הטלפון אל אזן האישה הנ"ל, כדי שישמע מה הוא אומר, ואמר האישה המשגע הנ"ל עוד פעם: שתשא האשה המגנט אצלה וגם תשים אותו תחת המטה, ולקח מוהרא"ש נ"י את הטלפון, ואמר לאיש המשגע שיסלח לו, כי אין לו פנאי לדבר עמו עכשו, כי יש אצלו אנשים, והניח הטלפון.

ואז פנה מוהרא"ש נ"י לאיש הנ"ל, וחיף ואמר לו: נו, כבר יש לך תשובה? כל דבור ושיחה של רבנו ז"ל צריכין לקיים בתמימות ובפשטות גמורה, ואז מצליחים... (והאיש הנ"ל עמד כמרעיד ומשתומם על גלוי ההשגחה שראה כמו עיניו).

וסים מוהרא"ש נ"י ואמר לאיש ההוא, שפעם ספר לו רבי לוי יצחק, שחלם חלום, וראה את הרב החסיד רבי משה טשנסטחובער (גלידמן), זכרונו לברכה, ושאל רבי לוי יצחק: איך נראה דבר רבנו ז"ל שם בעולם העליון? וענה לו רבי משה: כאן בעולם העליון מי שצית וקיים את דבר רבנו ז"ל בתמימות ובפשטות גמורה, יש לו חשיבות אחרת לגמרי... וסיים ואמר לו מוהרא"ש נ"י, ולכן כל שיחה של רבנו ז"ל תראה לקיים בפשטות גמורה, והאיש המשגע הזה עורר אותך על דבר המגנט הנ"ל, ולכן תראה לצית ולקיים.

והרבה פעמים כשפאו למוהרא"ש נ"י זוגות שלא זכו להפקד בזרע של קנימא, הוא עורך אותם לקים מהעצות המובאות בספרי רבנו ז"ל, כגון הדלקת גרות של שבת עם שמן זית דיקא (עין ספר המדות, בנים, סימן ע') ומצות הכנסת אורחים (שם הכנסת אורחים, סימן ג'), וְאִמִּירַת פְּרִשֶׁת "וּבְרָאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם" לַפְּנֵי הַזֵּוּג (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קנ"א), וְדַרְיַכַת הַקֶּשֶׁת בְּלִ"ג בְּעֶמֶר (ספר המדות בנים סימן ס"ג), וְכֵן שֶׁתְּבִיט הָאִשָּׁה עַל הַסִּכִּין שֶׁל הַמֶּלֶה אַחַר הַמֶּלֶה (שם, הריזן, חלק ב', סימן א').

ופעם אחת בשעת קדוש לבנה בא אברך אחד, וקבל לפני מוהרא"ש נ"י שזה כבר הרבה שנים אחרי נשואיו, ועדין לא זכה להפקד בזרע של קנימא, ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שמצות קדוש לבנה מסגלת מאד לבנים, ואמר שזה מרמז בפסוק (בראשית י"ז): "וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הֲלֹכֵן מֵאָה שָׁנָה יוֹלֵד", ה'ל'בין' הוא אותיות לבנה, וזה מקשר לדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קנ"א), שפרשת "וּבְרָאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם" מסגלת לבנים; עין שם והבן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל הסגלות הנ"ל מועילות רק בתנאי אחד — שיזהר האדם מאד מאד בשלום ביתו, כי שלום הוא הפלי המחזיק ברכה לקבל בו כל הפרכות והסגלות שבעולם, וכשיש שלום-בית, אז בודאי סוף כל סוף יתקיימו כל הסגלות והפרכות של הצדיק, אבל אם בבית אין שלום, חס ושלום, אז יש חור בפלי, וכל השפע יוצא לחוץ, ואין מועיל אז שום דבר.

וכמה פעמים שמעתי ממוהרא"ש נ"י שאמר: אני יודע שפעלתי אצלו יתברך בנים בשביל הזוג הזה, ואם עדין לא נושעו זה סימן שאין שלום אצלם בבית, והם קלקלו בעצמם את השפע, וכן שמעתי פעם, שאמר לזוג אחד: "אני מבטיח לכם בן נחמד מאד, אבל בתנאי שתדורו יחד בשלום ואחווה, אבל אם לא, תדעו שאני פטור מהבטחתי"; אשרי הזוכה לצית לדברי הצדיקים, ואז טוב

לו לנצח.

בטול

מוהרא"ש נ"י דבר פעם מענין הבטול שהאדם צריך להגיע אליו בזה העולם, עד שלא תהיה אצלו איזו מציאות של גשמיות, ותמיד ירגיש רק את רוחניות חיות אלקותו ותברך המחיה והמתנה את זה העולם בפרטי פרטיות — דומם, צומח, חי, מדבר.

ואמר אז, שהאדם צריך להגיע אל מדרגת בטול כזו, עד אשר תמיד יראה בעיני שכלו וגם בעיני בשרו איך שהכל אלקות, והוא מתחבא בתוכו ותברך, ואדם בזה לא אכפת לו שום דבר, כי מתחבא במקום שמור, וסיים אז: תאמינו לי, שאני מתחבא במקום כזה, ואם תשאלו אם-כן למה אני מדבר ממתנגדי תמיד? ולמה אני עושה מהם מציאות? ולמה כואבת לי כל המחלקת? ואשיב לכם: כי כואב לי על גלות השכינה, למה לא יזכו אל בטול כזה גם שאר כל אחינו בני ישראל, ולמה נתנו פחות כל-כך עצומים לקלפות שהם מתנגדי — לכסות ולהסתיר את אורו ותברך, ולמה יכולים להטעות כל-כך את בני-אדם ולהחליף עולם עובר בעולם נצחי, הלא על-ידי ההקדמות הנוראות שקבלנו מרבנו ז"ל, יכולים להגיע אל בטול כזה באור האין סוף ברוך הוא, עד שלא ירגיש שום דבר מעסקי העולם הזה.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, אשר באמת כל זה — הינו הבטול אל האין סוף, עד שלא יראה לפני מראה עיניו רק האור האלקי המסבב אותו, והוא נמצא באמצע האור, זה נקרא השגת תענוג גן עדן הפתוח, אשר אין לה טוב ונעם יותר מזה.

וסיים מוהרא"ש נ"י, אֲשֶׁר לזְכוֹת לְזֶה צְרִיכִים לְהִתְבּוֹדֵד הַרְבֵּה עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ יָמִים וְשָׁנִים, וְלִשְׁכַּב עַל הָאָרֶץ בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלָיִם, וְלִדְפֹק אֶת רֵאשׁוֹ עַל הַרְצָפָה וְלִכְפוֹת לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ בְּכִיּוֹת עֲצוּמוֹת.

[וְהִכִּינוּ אֹז אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים מְדַבְּרָיו, שֶׁהוּא קָיָם זֹאת בְּשִׁלְמוֹת, וְאֵת גְּדֹל הַתַּעֲנוּג שֶׁהִרְגִּישְׁנוּ מִשִּׂיחָה קְדוּשָׁה זֹו אֵין לְשַׁעַר וְלִסְפָּר כָּלֵל, כִּי מִמֶּשׁ הִרְגִּישְׁנוּ אֵיךְ שֶׁהוֹרִיד סְבִיבֵנוּ הָאוֹר הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאָנוּ נִמְצָאִים בְּתוֹכוֹ, כִּי מֵרֵב דִּבְקוּתוֹ בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וּמֵרֵב חֲכָמָתוֹ שֶׁהִלְבִּישׁ עֲצָמוֹ בְּדַבּוּרִים פִּשּׁוּטִים כְּדָרְכוֹ, הַמְּשִׁיךְ עֲלֵינוּ אוֹר וְתַעֲנוּג נִפְלָא כְּזֶה, עַד שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ הִרְגִּישְׁנוּ אֹז אֶת הָאוֹר, וְנִשְׁאָר הַרְשָׁם עִמָּנוּ זְמַן רַב, וְגַם עֲכָשׁוּ כְּשֶׁאֵין גִּזְרָה מִהַמְּרָאָה הֵהוּא אָנִי מִתְעוֹרָר אַחֲרָיו יִתְבַּרְךָ, אֲשֶׁרִי אֲנָשִׁי וְאֲשֶׁרִי תַלְמִידִיו הָעוֹמְדִים לְפָנָיו וּמִתְבַּסְּמִים מִהָאוֹר הַנִּפְלָא הַזֶּה, אֲשֶׁרִיָּהֶם וְאֲשֶׁרִי חֲלָקָם!]

בְּרָכוֹת

מוהרא"ש נ"י אומר, שְׁמָאֵד מְאֹד צְרִיכִים לְהִזְהַר בְּאַמִּירַת כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה בְּכוּנָה גְדוֹלָה, וּבְזֶה יִשְׁפְּעוּ עָלָיו בְּרָכוֹת מִהַבְּרָכָה הָעֲלִיּוֹנָה, הֵינּוּ מִהָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים.

ואמר, שְׁאֲצֵל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ רְגִילִים לומר, שְׁצְרִיכִים לומר כָּל הַרְבֵּה כְּגוֹן "שֶׁהַכֹּל" או "אֲשֶׁר יֵצֵר" וְכַדּוּמָה בְּהַתְּלַהּבוֹת כְּזוֹ, מִמֶּשׁ כְּמוֹ שֶׁהַבַּעַל תּוֹקֵעַ מְבַרְךָ קִדְּם הַתְּקִיעוֹת, שְׁאֹז בּוֹדְאֵי כָּלֵם עוֹמְדִים רְצִינָיִים וּבְהַתְּעוֹרְרוֹת, כִּף צְרִיף כָּל אֶחָד לְבָרְךָ כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה בְּהַתְּלַהּבוֹת, וְלִהְיוֹת רְצִינֵי וּבְהַתְּעוֹרְרוֹת וּבְדַרְךָ אֶרֶץ גְּדוֹל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמשמע מהירוש'למי, שכל ברכה שהאדם
מברך, היא מצוה בפני עצמה, כמו שאמרו (ירושלמי, ברכות, פרק
הרואה הלכה ה'): תני בשם רבי מאיר: אין לך אחד מישאל שאינו
עושה מאה מצוות בכל יום — קורא את שמע ומברך לפניה
ולאחריה, ואוכל את פתו ומברך לפניו ולאחריו, ומתפלל שלש
פעמים שמונה עשרה, וחוזר ועושה שאר מצוות ומברך עליהן,
עין שם; הרי לך שסובר הירוש'למי שכל ברכה היא מצוה בפני
עצמה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, ש"בעל הלכות גדולות" סובר, שלומר
המאה ברכות בכל יום ויום הוא מצוה אחת מהרמ"ח מצוות עשה.

ומוהרא"ש נ"י דבר הרבה מהמאה ברכות שצריכים לומר
בכל יום ויום, ודוד המלך תקנם, והזהיר בהם יהיה מסבב עם
ברכות, ובפרטיות כשיכונן בכל ברכה את השם הו"ה ברוך הוא,
אין לשער את גדל ההארה שירגיש אז.

ואמר מוהרא"ש נ"י, הלא כל אדם מתפלל איך יכולים ליחד
יחודים, ואיך שיך דבר זה אל קטני ערך? ופה יש לו מאה ברכות
בכל יום, וכשיאמר ויזכיר את שמו תברך מאה פעמים, וינדעו
מרב פחד הדר גאונו, ויכונן את השם הו"ה היטב הרי כבר יש
לפניו מאה יחודים.

(ובאמת כשמוהרא"ש נ"י אומר ברכה, הוא מושך מאד
בהזכירו את שם הו"ה ברוך הוא, ונראה לכל שהוא מיחד אז
יחוד השיך אל הברכה ההיא).

ואמר מוהרא"ש נ"י: באמת להזכיר שמו תברך הוא אור אין
סוף, ויכולים להתבטל לגמרי אם לא על ידי איזו ברכה או איזו
תפלה ומזמור, שהם הפלים והצמצומים אל שמו תברך.

וְדַבֵּר בְּאַרְיכוֹת, מִפְּנֵי מַה דִּיקָא דְיוד הַמְלִיךְ תַּקֵּן הַמָּאָה בְּרָכוֹת?
 כִּי דְיוד הוּא מְשִׁיחַ, וְזֶה יִהְיֶה כָּל עֲנִינּוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ — לְגִלּוֹת וּלְפָרְסָם
 אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּלְגִלּוֹתוֹ מִכָּל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, שֶׁכָּל זֶה הוּא
 פְּרָטֵי הַבְּרָכוֹת עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מֵעֶסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ הַלְבָּשֶׁת
 הַבְּגָדִים וּרְחִיצַת יָדַיִם וְאֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה וְכוּ' וְכוּ', וְאִזּוֹ יִתְגַּלֶּה לְאָדָם
 עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרֵי, כִּי תִכְרֶה-וּמִיד כְּשֶׁאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לְבָרֵךְ
 עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מֵעֶסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, אִזּוֹ רוֹאֶה וּמְבִין וּמְשִׁיג
 אֵיךְ שֶׁהַכֹּל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְאֵיךְ שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה,
 מְהַיֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁבְּזֶה שֶׁהָאָדָם יְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לְהַזְהֵר
 בְּבְרָכוֹתָיו בְּכָל יוֹם וְיוֹם, מִזֶּה בְּעַצְמוֹ יִרְאֶה גְלוּי הַשְּׁגָחַתוֹ יִתְבָּרֵךְ
 הַפְּרָטֵי פְּרָטִית, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרָכוֹת מ.): בְּכָל יוֹם
 וְיוֹם תֵּן לוֹ מַעֲיָן בְּרָכוֹתָיו, הֵינּוּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם מְסַבֵּב עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ
 בְּסַבּוּבִים אַחֵרִים בְּדַרְכֵי הַשְּׁגָחַתוֹ הַפְּרָטִית שִׁיגִיעַ אֵלָיו אֵיזָה מְלַבּוֹשׁ
 אוֹ אֵיזָה פְּרִי אוֹ אֵיזָה גֶּס, כְּדֵי שִׁיעֲשֶׂה בְּרָכָה עַל דְּבַר זֶה, וּבְאִפְּנֵי
 הַזֶּה יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת גְּדֻלַּת הַשְּׁגָחַתוֹ הַפְּרָטֵי פְּרָטִית.

וְאָמַר אִזּוֹ מוהֲרַא"ש נ"י, אֲשֶׁר בְּרָכוֹת הַשַּׁחַר צְרִיכִים לוֹמַר
 בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִחֲדָשׁ וּבְחִיּוֹת חֲדָשָׁה כְּאִלוֹ עַכְשָׁנוֹ אוֹמֵר אֶת זֶה
 בְּפַעַם הַרְאֻשׁוֹנָה, וַיִּכְוֶן בְּכָל בְּרָכָה פְּרוּשׁ הַמַּלִּים שְׂאוֹמֵר, וְזֶה כְּבָר
 יְכַנִּים בּוֹ שְׂמֵחָה לְכָל הַיּוֹם, כְּגוֹן בְּרַפְת "פּוֹקֵחַ עוֹרִים" "מְלַבֵּישׁ
 עֲרָמִים" "מַתִּיר אֶסְרוֹרִים" "זוֹקֵף כְּפוּפִים" וְכוּ', וַיִּכְוֶן בְּתַמִּימוֹת
 וּבְכַפְשִׁיטוֹת אֶת גְּדֻלַּת הַחֲסָד חֲנָם שֶׁעָשָׂה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עִמּוֹ וְעַם
 בְּנֵי בֵיתוֹ שִׁישׁ לָהֶם עֵינַיִם לִרְאוֹת, וַיֵּשׁ לָהֶם בְּגַד לְלַבֵּשׁ וְאֵינָם
 בְּעֵלֵי מוּמִים, חַס וְשְׁלוֹם, רַק הוֹלְכִים בְּקוּמָה זְקוּפָה וְכוּ', וּבְכַוְנָה
 פְּשוּטָה זֹו כְּבָר יִהְיֶה לוֹ עִם מַה לְשַׂמַּח כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ.

וְרַגֵּיל מוהֲרַא"ש נ"י לוֹמַר: הֲלֹא בְּבִקְרָה כְּשֶׁמְבָרְכִים בְּרַפְת
 "שְׁלֵא עָשִׂנִי גוֹי" בְּזֶה בְּעַצְמוֹ כְּבָר מְסַפִּיק לְשַׂמַּח כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ,

פי מה הייתי עושה אם הייתי נברא כושי או סיני או איטלקי או אנגלי וכו' וכו', הלא אז לא הייתה לי שום בחירה, וברוך הוא יתברך שלא עשני גוי, ובברכה זו יכולים לרקד מרב שמחה כל היום.

ואמר אז: מי ששמח עם ברכה זו כל היום, אז מאירה בו נקדת היהדות, אשר אין צורך לנקדה הזו, וכאשר אינו שמח בברכה זו, אזי אין מאירה בו נקדת היהדות, ובה בעצמו האדם יכול להתעלות בתכלית המדרגה העליונה, ולהגיע עד מדרגת הנבואה ורוח הקדש שהיא התפשטות הגשמיות ונשיקת והדבקת מחו במאציל העליון, הינו בזה שישמח עצמו עם נקדת יהדותו, איך שזכה להיות יהודי, בזה בעצמו יכול להתעלות בתכלית המדרגה העליונה, ולהפוך — עקר הירידה והנפילה של האדם עד שנופל אל השאול תחתית, הוא רק מפני שאינו מחיה עצמו עם נקדת יהדותו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת סבב הקדוש-ברוך-הוא שיתעכב בעיר לונדון הבירה בחזרתו מדרך מארץ ישראל, והתאכסן אצל דודו בשבת-קדש, והלה מוכר ספרים עתיקים מאד מפמה מאות שנים, ומצא שם בין הספרים סדור ישן נושן שנדפס לפני כמה מאות שנים, ועין בו, וראה שבמקום ברכת "שלא עשני גוי" היה כתוב ברכת "שעשני יהודי", והבין תכף ומיד, שזה מחמת הצנזורה, והתחיל להתבונן באמת, מדוע אין אנו עושים ברכה זו בכל יום — "שעשני יהודי", ולמה דוקא מברכים — "שלא עשני גוי? ועלה בדעתו, כי אם היו מברכים "שעשני יהודי", אז היה הבעל-דבר שובר את האדם לגמרי, והיה אומר לו — הנה נקרא יהודי? ! כף צריך יהודי להיות? ! אבל פשמברכים ברכת "שלא עשני גוי", אז כבר לא יכול הבעל-דבר לשברו, כי מה שרק יעבר עלי, ברוך השם, איני גוי.

וסיים מוהרא"ש נ"י: ועל-פן מה טוב ומה נעים לְכַל אָדָם
 לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּבִרְכָה זוֹ — "שְׁלֵא עֲשֵׂנִי גוֹי", וְזֶה יְכוּל
 לְעוֹזֵר לוֹ לְעֵבֵר עַל כָּל הַמְשַׁבְּרִים וְהַגְּלִים שֶׁרַק עוֹבְרִים בְּחַיֵּי הָאָדָם
 מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ, אֲשֶׁרֵי הַמְצִיָּת!

בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ

מוהרא"ש נ"י מאד מקפיד על אלו שאומרים שיחות בשמו,
 ויוצא מזה אחר-כך מחלקת, כי כל אחד תולה בשמו בוקי סריקי,
 וזה אינו נכון כלל, ואמר בזו הלשון: מה שאני אומר, אני חוזר
 מזה בשום אופן שבְּעוֹלָם, ויכולים להדפיס את זה ולפרסם זאת
 בכל העולם כלו, ואיני מתבייש עם הדברים כלל, ואף שהדברים
 לא נראים לאחרים, איני מתפעל מהם כלל, אֲבָל כֵּן זֶה צְרִיף
 להיות רק אם אמרתי דבר זה, אֲבָל אם אומרים סתם בשם אומרו,
 תדעו שהכל שקר.

ואמר, אם אני אומר פעם דבר אחד, ומתנדע שזוהי טעות, אזי
 איני מתבייש לומר שטעות היתה בידי, ואמר: אם תנאים ואמוראים
 לא התביישו לומר, ולפרסם "דברים שאמרתי לכם, טעות הם בידי"
 (שבת ס"ב:), אזי טפה סרוחה פמוני גם-כן איני צריף להתבייש,
 ולומר שטעיתי, אֲבָל אם אין טעות בדבר, איני מתבייש משום
 אדם לאומרו ולהדפיסו, אף שזה כואב לאחרים, כי אינם רוצים
 לשמע דברים אלו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעמים רבות באו לספר למוהרנ"ת ז"ל
 מה שאמר עליו הרב מסאנוראן, וכאב לו מאד, עד שפעם אחת
 הרגיש, שאחד מאנשי בית מדרשו שהתפלל אצלו, הוא אשר מביא

את כל הדבורים "בשם אומר", אז ענה ואמר בזו הלשון: "הלא מהרב מסאוראן איני שומע דברים אלו, כי אם אתה מביא תמיד דברים ממנו 'בשם אומר', על-כן אבקש אותך, שיתר אל תביא לי דבורים וספורים ממנו, כי לא אכפת לי".

וספר לנו מוהרא"ש נ"י הרבה מאד בענינים אלו, שלאחרונה קמו הרבה בעלי לשון הרע ורכילות, ואומרים בשמו מה שאומרים כל מיני שקרים, וגורמים על-ידי-זה מה שגורמים.

פעם אחת עלה אחד לעליה לתורה, וכשגמר את הברכה, ברך אחר-כך "ברכת הגומל", ושאלו מוהרא"ש נ"י: למה ברכת "ברכת הגומל"? והשיב לו: הלא הגבאי אמר לי בשמכם, שאני צריך לברך "ברכת הגומל"... ואז נזף מוהרא"ש נ"י קשות בגבאי בפני כלם, ואמר בזו הלשון: "מה אם פה — כמה אמות ממני עד הבמה כבר אומרים בפני דברים אשר אינם נכונים, ואומרים את זה 'בשם אומר', מכל שכן מה יהיה כבר אחר הסתלקותי מזה העולם, שיאמרו בשמי 'בשם אומר' כל מיני שקרים וכזבים, על-כן אני מוחה על זה מאד, ולא תציתו את אף אחד רק אם תשמעו מפי, או שתדעו שאני בעצמי ראיתי את השיחה כתובה".

ומאד מאד מקפיד מוהרא"ש נ"י על ענינים אלו, בפרט כשנוגע להלכה ולמעשה, אז הוא מקפיד מאד שלא יאמרו דבר בשמו, וכשיש שאלה, שלא יסמכו עליו, וישאלו איזה רב, ואף שהיא התבטא פעם, שאינו עושה שום דבר שלא יהיה לזה מקור בהלכה על-פי איזה פוסק, עם כל זאת אמר, שלא יסמכו עליו כלל, וכשיש איזו שאלה שישאלו איזה רב.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בראש השנה היה ברית בקלויז באומן, ונגש בעל הברית אל הרב הקדוש רבי אברהם בן רבי נחמן, וזכרנו לברכה, ושאלו: מתי יעשה את הברית

— קדם התקיעות או אחר מוסף? והשיב בזו הלשון: וואס ווילסטו פון מיר? קוק אריין אין "שלחן ערוך" (ה), ולא רצה לענות לו בשום אופן, ואף שהיא הלכה מפרשת בשלחן ערוך — לעשות קדם התקיעות, שקף נהג רב פייביש, שקדם מל, ואחר-כך תקע בשופר, עם כל זאת לא רצה לומר לו אף שזה כתוב בפרוש ב"שלחן ערוך".

וכן נוהג מוהרא"ש נ"י, שבשום אופן אינו פוסק שום שאלות, ומקפיד מאד שילכו לשאל שאלה לרב, והוא רגיל לומר: גם כשיש שאלה בביתי, איני סומך על ידיעתי, אלא אני שואל רב.

גמרא

מוהרא"ש נ"י תמיד מעורר את כל אנשי שלומנו היקרים, שיברבו לעסק בלמוד הגמרא הקדושה; כי למוד הגמרא עולה על כל הלמודים, והבעל-דבר מפחד מאד מלמוד הגמרא, כי זה מבטל אותו לגמרי (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רי"ד), ומחמת זה הוא מטיל כל מיני כבודות ועצלות על האדם שלא ילמד גמרא, אבל האדם צריך להתחזק מאד נגדו, ולהרבות דיקא בלמוד הגמרא הקדושה, וכמו שדרשו חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה (בראשית רבה, פרשה ס"ו) על הפסוק "ורב דגן" — זה תלמוד, (עין שם במדרש: מטל השמים — זה "מקרא", משמני הארץ — זה "משנה", ורב דגן — זה "תלמוד", תירוש — זה "אגדה"), כי למוד הגמרא צריך להיות ברב ובשפע דיקא; אשרי הזוכה ללמד כמה דפים בכל יום!

(ה) מה אפה רוצה ממני? תסתכל ב"שלחן ערוך".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפדאי לו לאדם ללמד שני שעורים בגמרא הקדושה — שעור אחד בדרך עיון, וכמו שצוה אותנו רבנו ז"ל, שגלמד שעור עיון בכל יום (עין שיחות ה"ו, סימן ע"ו), ושעור שני בדרך בקיאות ובדרך אמירה בעלמא (כשאינו מבין כסדרן בכל הש"ס).

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיו לו שעורים אין מספר בלמוד הגמרא הקדושה, דהינו פעמים הרבה למד את הש"ס כסדרן מראשו עד סופו, ופעמים אחרות למד דרך תשר"ק הינו מסופו לתחלתו, (שהתחיל ממסכת נדה, חלין, מנחות, זבחים וכו') ועוד פעמים אחרות מהאמצע עד הסוף, ואחר-כך מהאמצע עד ההתחלה וכו' וכן הרבה מסכתות חזר עליהן "לבד" פעמים אין מספר, ובדרך זו זכה לסיים את כל הש"ס עשרות פעמים בלי גזמה, והיה תמיד מעורר את כל אנשי שלומנו שיעסקו גם כן בזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפדאי ארבע או חמש הפעמים הראשונות שילמד האדם באפן הזה, יהיו לו כל מיני קשיות וספקות ובלבולים — האם זה נקרא למוד!?! האם לא מטעים אותי?! אבל אחר-כך פשיזכה האדם לסיים את כל הש"ס כמה וכמה פעמים, אז תראה לו התורה את הפנים שלה, וכבר לא ירצה שום שכר על למודו, רק ירצה את התורה בעצמה, ויהיה לו תענוג העולם הבא בעולם הזה, עין לא ראתה אלקים זלתיך וכו'.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהתעוררותו ללמוד הגמרא הקדושה התחילה עוד מימי קטנותו, אבל לא זכה להוציאה מן הכח אל הפעל, עד שזכה להתקרב אל רבנו ז"ל, ונתודע מסדר דרך הלמוד שלו, ואז הבין, שגם הוא יכול לעשות כמוהו ולהתמיד מאד בלמוד הגמרא.

וספר מוהרא"ש נ"י, שזה היה על-פי מעשה בהיותו עוד ילד

קטן, אשר פעם נעשה קצת ברגז עם אביו נ"י, כדרך הילדים הקטנים, והלך אל ארון הספרים שלו, וזרק משם את כל הגמרות של הש"ס הגדול על הארץ, בלילה כשהלך לישון חלם שהיה עומד לפני ארון הספרים מלא עם הגמרות, ורצה להוציא משם גמרא אחת ללמד בה, ולא היה יכול להזיזה ממקומה בשום פנים ואפן, וכל מה שרק נסה להוציא את הגמרא לא הועיל לו, עד שנפל בדעתו שזהו ענש מן השמים על שזרק את הגמרות הנ"ל של אביו על הארץ, וקבל על עצמו אז, שכשיגדל יתמיד מאד מאד בלמוד הגמרא הקדושה, ורק אחר כמה שנים שזכה להתודע מסדר דרך למודו של רבנו ז"ל, הבין, שגם הוא יכול להתמיד מאד בלמוד הגמרא הקדושה, וכן עשה והצליח, וגם זכה לעורר מאות ואלפי אנשים אחרים להתמיד בגמרא.

והיה משבח מוהרא"ש נ"י גם את למוד הדרך היומי, ואמר, שאלפים מאחינו בני ישראל זכו וזוכים לסיים את כל הש"ס על-ידי למוד הדרך היומי, ואמר, שהרב רבי מאיר שפירא, זכרוננו לברכה, יש לו זכות גדולה, שזכה את העולם עם למוד הדרך היומי, וידוע ומפורסם הוא בין אנשי שלומנו, שזה היה לו מתנה מרבנו ז"ל, על פי מסר את בית מדרשו הגדול בעיר לובלין לאנשי שלומנו הקדושים להתפלל שם בראש השנה, וגם הוא התפלל שם עמהם כמה שנים, והיה מוהרא"ש נ"י חוזר על דברי ה"חפץ חיים" ז"ל, שפעם התבטא על המהר"ם שפירא ז"ל, ואמר, שהוא מקנא בו מאד, כי החזיה ממש כמה מסכתות מתות, שאף אחד לא למד אותן, ועל-ידי למוד הדרך היומי עכשו לומדים את הכל.

וספר, שהוא בעצמו למד שני מחזורים את הדרך היומי מלבד השעורים שהיו לו.

והיה ספור, שפעם הוכיח מוהרא"ש נ"י בתוכחת אהבה אברך אחד, שהיה רגיל בימי בחרותו ללמד הרבה גמרא מסכת אחר מסכת

ממש, אבל אחרי חתנתו התקרר מאד, והיה הולך בטל ומבטל, כי אפלו מעמד פרנסה לא היה לו, ופעם מצא אותו מוהרא"ש נ"י בתוך בית המדרש יושב בטל, והוכיחו ואמר לו: למה לא תחדש ימך פקדם?! למה לא תזכר איך שהיית עומד על יד העמוד בעקשנות גדולה ולא היית זו משם עד שגמרת מסכתות שלמות?! למה לא תתחיל מחדש להתמיד בלמוד הגמרא?! כי מה תפסיד על-ידי הלאמוד, הלא התורה תעשיר אותך גם בגשמיות, ויהיה לך גם עולם הזה וגם עולם הבא, אבל כן אין לך כלום.

ואמר לו מוהרא"ש נ"י: הלא אני זוכר איך שפעם בליל שבת-קדש עמדת על יד העמוד עשר שעות רצופות, עד שסימת כל מסכת בבא בתרא... האם יש עוד נעמיות כזו בעולם הזה?!... והאברך הנ"ל נתעורר מאד בתשובה על-ידי דברי מוהרא"ש נ"י, ועשה אז התחלה חדשה, ולקח את עצמו אל למוד התורה הקדושה כימי קדם.

וספר אז מוהרא"ש נ"י, שהעולם מספרים מעשה כזה על צדיק אחד, שבמוצאי יום כפורים אמר לאנשיו, שיביאו לו קעזל (קציצה), וחשבו שפונתו כפשוטו, שרוצה לאכל קעזל בגמר התענית, וכשהביאו לו זאת, אמר להם: לא לזה נתפונתי רק למסכת בבא בתרא, שיש לה קע"ז דפים (קע"ו עם הפולל), והביאו לו הגמרא, ולא הלך לאכל עד שגמר את כל המסכת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כשלוּמדים גמרא על-פי ההקדמות של רבנו ז"ל, אז מאירים דברי חכמינו, וזכרונם לברכה, באפן אחר לגמרי, ונעשית כל הגמרא חיים ממש. ופעם אמר מוהרא"ש נ"י: כשלוּמדים גמרא על-פי ההקדמות של רבנו ז"ל, אז מאירים הדברים כמו החשן ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן קשה עליו מאד להגיד שעור לפני

התלמידים בגמרא, פרוש רש"י ותוספות, (מה שעשה זאת לפני כמה שנים), כי כל מאמר ומאמר של הגמרא בין בהלכה בין באגדה הוא מפרש ומקשר על-פי דברי רבנו ז"ל, ועל-ידי-זה הוא יוצא לגמרי מהפרוש הפשוט של הענין, והיה יכול להאריך בזה שעות על גבי שעות, ולא לגמר, ולכן קשה לו להגיד שעור ברבים בגמרא.

ואמר פעם לאחד מאנשי שלומנו, שיש ברצונו לשבת עמו ולפרש לו את הששה סדרי משנה על-פי ההקדמות של רבנו ז"ל, ואחר-כך הלה יעתיק את זה, השם יתברך יזכנו לאורו.

גאון

פעם אחת שאל מוהרא"ש נ"י את אנשי שלומנו היקרים: אתם יודעים מי נקרא "גאון"? "גאון" נקרא רק מי שלומד וגורס תמיד כל הששים מסכתות, כי גאון בגימטריה ששים כמובא, ולא כמו שנתפשט היום בעולם, שכל בר בי רב שלא קרא ולא שנה קוראים לו הרב הגאון וכו', וחושבים שכל מי שהולך עם בגדים של ראש ישיבה, ואפלו שקוראים לו ראש ישיבה, הוא כבר גאון ולמדן וכו', כי הכל שקר ורעות רוח, "גאון" אינו נקרא מי שרק לומד כל הששים מסכתות, (הינו השלשים ושש מסכתות שיש עליהם גמרא ועוד העשרים וארבע מסכתות שיש במשניות), ולא — מי שרק חזר לעצמו כמה מסכתות עם המפרשים והפולגים וכו', לו אין שיה תאר "גאון" כלל, והוא רק מטעה את בני האדם, ועתיד לתן את הדין.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שמציית את רבנו ז"ל ולומד בסדר

דָּרָךְ לַמּוֹדוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל בְּתַמִּימוֹת וּבְפְשִׁיטוֹת, בְּנִקְלָלוֹ לֵהוֹיֹת גָּאוֹן אֲמָתִי, כִּי רַבְּנוֹ ז"ל מְכַנִּים בְּנוֹ תְּשׁוּקָה עֲצוּמָה לְלַמֵּד וּלְגַרֵּס כָּל הַשָּׂשִׁים מִסִּכְתּוֹת פֶּעַם אַחַר פֶּעַם — בְּבָלִי, יְרוּשְׁלָמִי וְתוֹסְפֹתָא עִם כָּל הַשָּׂשָׁה סְדְרֵי מְשֻׁנָּה, וְאִישׁ כְּזֶה הַהוֹגֵה תָּמִיד בְּכָל הַשָּׂשִׁים מִסִּכְתּוֹת הוּא נִקְרָא גָּאוֹן אֲמָתִי, וְלוֹ יָאֵה הַתְּאֵר שֶׁל "גָּאוֹן" פְּשוּטוֹ כְּמִשְׁמָעוֹ.

וְכֵן הוּא לְעִנִּין "לְמַדָּן", "לְמַדָּן" אֵינוֹ נִקְרָא אֶלָּא מִי שְׁלוּמֵד, וְלֹא מִי שִׁיּוֹדֵעַ לְלַמֵּד אוֹ מִי שִׁיִּכּוֹל לְלַמֵּד, כְּמוֹ שְׁחוֹשְׁבִים אֲנִישֵׁי הָעוֹלָם, כִּי כְּמוֹ שְׁגֻנְבֵי אֵינוֹ נִקְרָא מִי שִׁיּוֹדֵעַ לְגַנֵּב אוֹ שִׁיִּכּוֹל לְגַנֵּב, רַק מִי שְׁגֻנְבֵי בְּמִצְיָאוֹת, כֵּן לְמַדָּן אֵינוֹ נִקְרָא אֶלָּא מִי שְׁלוּמֵד בְּקַבִּיעוֹת וּבְהַתְמָדָה עֲצוּמָה, וְאַחֲרֵת לֹא שִׁיָּךְ לְקָרוֹתוֹ לְמַדָּן כָּלֵל.

וְהַזְכִּיר אַז שִׁיחַת מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, שֶׁהַתְּבַטָּא פֶּעַם עַל כַּת הַמַּתְנַגְדִּים: "לוֹמְדִים" הֵיִסֵּן זֵי, אֲבָעַר לְעַרְנָעֵן לְעַרְנָעֵן אוּנְז (1).

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהוּא מְכִיר רַב אֶחָד שֶׁרְגִיל לוֹמַר דְּרָשׁוֹת וּפְלִפּוּלִים בְּגִמְרָא, פְּרוּשׁ רַש"י וְתוֹסְפוֹת, פְּלָאֵי פְּלָאִים מִמֶּשׁ, אֲשֶׁר כְּמַעַט אֵין שׁוֹמְעִים כְּמוֹהוּ בְּדוֹר הַזֶּה, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן מוֹצְאִים אוֹתוֹ בְּרַחוּב הַרְבֵּה פְּעָמִים סוֹחֵב מִשָּׂא כְּבֵד שֶׁל עֵתוֹנִים, וְהוּא קוֹרָא אֶת כָּלֵם, כִּי אֵין לוֹ כָּל-כֶּף סְבָלְנוֹת לְלַמֵּד בְּקַבִּיעוֹת, רַק יֵשׁ לוֹ מִחַ פּוֹטוּגְרָפִי וְזַכְרוֹן שְׂאִין דְּגִמְתוֹ, וְעַל-כֵּן קָל לוֹ מְאֹד לְהַגִּיד פְּלִפּוּל עֲצוּם, אֲבָל מִחֲמַת זֶה לְבַד אֵינוֹ נִקְרָא "לְמַדָּן", כִּי בְּאֲמַת אֵינוֹ לוֹמֵד בְּקַבִּיעוֹת, וְ"לְמַדָּן" אֵינוֹ נִקְרָא אֶלָּא מִי שְׁלוּמֵד בְּקַבִּיעוֹת וְכַנ"ל.

(1) הם נקראים "לומדים", אבל אנחנו לומדים במציאות.

גאָוה

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁעַקַר מִדַּת הַגְּאוּוה נִמְשָׁךְ מִמָּה שְׂאִין
הָאָדָם מִפִּיר אֶת מְקוֹמוֹ, וְכִבֵּר שְׂכַח מְאִיזָה מְקוֹם הוּא בָּא, וּמְאִיזָה
רָפֵשׁ וְטִיט הוֹצִיא אוֹתוֹ רַבְּנוּ ז"ל, כִּי אִם הָיָה הָאָדָם זוֹכֵר
אִיף שְׁהָיָה קָדָם שְׁנִתְקַרַב אֶל רַבְּנוּ ז"ל, וְאִיף שְׁהָיָה מִנַּח בְּתוֹךְ
הָאָדָמָה מִמֶּשׁ, וְרַבְּנוּ ז"ל בָּא וְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְכִבֵּס וְרַחֵץ אוֹתוֹ
וְהִלְבִּישׁ אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי בְּגָדִים נְאִים, אִז לֹא הִיָּתָה שְׂיִכַת אֶצְלוֹ
גְּאוּוה כָּלֵל, וְלֹא הָיָה צָרִיף לְשׁוּם יְגִיעָה וְעִבּוּדָה לְהִיּוֹת בְּעֲנָוָה
וְשִׁפְלוּת, כִּי הֵלֵא כָּל חִיּוּתוֹ הִיא רַק עַל-יַדֵּי רַבְּנוּ ז"ל, וְרַבְּנוּ ז"ל
מִנְפַּח בּוֹ חַיִּים חֲדָשִׁים בְּכָל עֵת (עֵינִי לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ח'),
וּבִמָּה יֵשׁ לוֹ לְהִתְגַּאוּת, הֵלֵא אֵינִן לוֹ שׁוּם דְּבָר מֵעֲצָמוֹ.

וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י, שְׁמָה שְׂאִין הָאָדָם מִפִּיר אֶת מְקוֹמוֹ,
זֶה נִמְשָׁךְ מִחֲסָרוֹן יֵשׁוּב הַדַּעַת, וּמִחֲסָרוֹן הַתְּבוּדָדוֹת, וְעַל-יַדֵּי-זֶה
מְגִיעָה אֵלָיו מִחֲשָׁבָה, שְׁהֵלֵא הוּא מְקָרַב לְרַבְּנוּ ז"ל כְּבָר כְּמָה שְׁנִים
וְהוּא יְכוֹל כְּבָר לְהַגִּיד דַּעוֹת וְכוּ', וּבִינְתִים הוּא שׁוֹכַח לְגַמְרֵי שְׂרַק
לְפָנֵי קִצַּת זְמַן (וְאוּלַי גַּם עֲכָשׁוּ) עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה זְמַרִי, וְעֲדִין הוּא
מִבְּקֵשׁ שְׂכָר כְּפִנְחָס.

וְהָיָה מוֹהַר"ש נ"י מְאֹד מְקַפֵּיד עַל בְּנֵי-אָדָם כְּאֵלוֹ שְׂרַק
לְפָנֵי קִצַּת זְמַן חֲזָרוּ בְּתִשׁוּבָה עַל-יַדֵּי רַבְּנוּ ז"ל, וְכִבֵּר אוֹמְרִים
שְׁעוֹר בְּרַבִּים בְּ"לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן", וְאוֹמְרִים דַּעוֹת בְּדָבָר רַבְּנוּ ז"ל,
וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י, שְׁלֹא שְׂרַף בְּכָלֵל לְהַגִּיד דְּבָר בְּשֵׁם רַבְּנוּ ז"ל
עַד שְׁלוּמִדִּים וְגוֹמְרִים כָּל סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל וּבִקְיָאִים בְּהֵם מְאֹד,
וְאַחֲרֵת הֵם רַק מְטַעִים אֶת עֲצָמָם וְאֶת אַחֲרִים וְצָרִיכִים לְהִזְהַר
מֵהֶם מְאֹד.

וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י, שְׁעַל-פִּי-רַב זֶהוּ הַטְּבַע שֶׁל בְּעַל תְּשׁוּבָה,
שְׁתַּכְּף-וּמִיד הוּא רוֹצֵה לְהִיּוֹת רַב וּמְנַהִיג וְלְהַדְרִיף אַחֲרִים בְּדַרְכֵי

התורה בכלל, ובדרכי רבנו ז"ל בפרט, ובמקום להפיר את מקומו ולזכר מאיזה מקום הוא בא, ולישב תחת מקומו ולהשלים עצמו בתורה ויראת שמים, תחת זה הוא מחפש אנשים שיצייתו לו, ואומר להם כבר דעות, ויש לו כבר דעת מכרעת מהי בן דעת רבנו ז"ל, ומהי לא דעת רבנו ז"ל, ובגני-אדם מציתים אותו, כי הלא יש לו שתי פאות ארכות מאד... (מה שנשתירו לו אחר שגזזו שערותיו הארכות מאד...) ואשר באמת אינו יודע בין ימינו לשמאלו — לא בהלכות התורה ולא בדעת רבנו ז"ל, כי אף פעם לא גמר אותם.

ופעם התבטא מוהרא"ש נ"י על איש כזה, שרק לפני קצת זמן חזר בתשובה, והיה כבר אומר שעור ב"לקוטי-מוהר"ן" ודעות בדבר רבנו ז"ל, ואמר עליו מוהרא"ש נ"י: הלא רק לפני קצת זמן היה האיש הזה נושק עצמו עם חתול, רחמנא לצלן, והיום עם הפה הזה הוא אומר כבר דעות בדבר רבנו ז"ל...

והיה מוהרא"ש נ"י אומר, שעקר מעלת האדם היא רק בשמכיר את מקומו, כי אז הוא עוסק בעבודת השם כפי מדרגתו, ומשתדל בכל עת להתעלות יותר ויותר, ולא שיק אצלו גאווה וגדלות, כי אינו הולך בגדולות ובנפלאות ממנו, ובדרך זהו סוף כל סוף הוא מצליח מאד.

וספר מוהרא"ש נ"י בשם צדיק אחד, שאמר, שכשיגיע לעולם העליון ויפסקו לו עולם הבא בשכרו, יאמר לפני בית הדין של מעלה, שזה לא מגיע לו באמת, כי הוא יודע גריעות מעשיו באמת, ומכיר את מקומו, ואז יאמרו לו בית הדין של מעלה, שבשכיל זה לבר שאתה מכיר את מקומך באמת מגיע לך עולם הבא, כי אתה איש אמת ומכיר את האמת, ואז יאמר הצדיק הנ"ל, שבשכיל זה באמת מגיע לי עולם הבא, כי אני באמת מכיר את מקומי.

גלות

מוהרא"ש נ"י אמר, שְהֵהֲכַרַח הוּא שְׁיִלֵךְ כָּל אָדָם פַּעַם בְּגָלוֹת,
כִּי חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה, אוֹמְרִים, שְׁגָלוֹת מְכַפֶּרֶת עוֹן,
וְהוּא תִקּוּן גָּדוֹל מְאֹד, וּבִפְרָט מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּגָלוֹת בְּעֵבוֹר צְדָקָה
לְקַבֵּץ נְדָבוֹת מֵאֲחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְזַכּוֹתָם בְּמִצּוֹת צְדָקָה, זֶהוּ תִקּוּן
נִפְלָא מְאֹד, כִּי מְלַבֵּד תִּקּוּן הַגָּלוֹת, יֵשׁ לוֹ גַּם זְכוּת מִצּוֹת צְדָקָה,
שֶׁהִיא תִקּוּן הַבְּרִית (עֵינֵי לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רס"ד), וְהוּא
בְּכָלֵל הַזּוֹכָה וּמְזַכֵּה אֶת הַרְבִּים, שְׁאִין חֲטָא בָּא עַל יָדוֹ.

וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י: וְהַעוֹלָה עַל הַכֹּל הוּא מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּגָלוֹת
בְּעֵבוֹר צְדָקוֹת רַבָּנוּ וְ"ל וּלְהַפִּיץ סִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים בְּכָל הָעוֹלָם,
כִּי אֵין לְמַעַלָּה מִזֶּה כָּלֵל, כִּי בְהַפְצַת סִפְרֵי רַבָּנוּ וְ"ל תְּלוּיָהּ כָּל
הַגְּאֻלָּה מִמֶּשׁ, שְׁהָרִי כָּל סֵפֶר מִסִּפְרֵי רַבָּנוּ וְ"ל מְגַלָּה אֶת אֲמַתַּת
מְצִיאֹתוֹ יְתַבְרָךְ, אֵיךְ שְׁאִין עוֹד מְלַבְּדוֹ יְתַבְרָךְ כָּלֵל, וְאֵיךְ שֶׁכָּל
אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יָכוֹל לְחַזֵּר אֵלָיו יְתַבְרָךְ, וּלְזַכּוֹת לְכָל הַמַּדְרָגוֹת שֵׁישׁ
בְּעוֹלָם, אֲפֹלוּ אִם עַד עַכְשָׁו הִיָּה בְּתוֹךְ הַבוֹץ הַכִּי גָדוֹל; וְלִכְּנֵן
אֲשֶׁרִי מִי שְׁגָלוֹתוֹ בְּעֵבוֹר דְּבַר זֶה, כִּי יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּקְרוֹב הַגְּאֻלָּה
מִמֶּשׁ.

וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י: הֲלֹא כָּל הַגָּלוֹת הִיא רַק מִחֲמַת שְׁחָסַר
שֵׁם הָאֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֵינּוּ הַשֵּׁם יְתַבְרָךְ, אֲבָל כְּשֶׁמְכַנְיָסִים הָאוֹת
אֶל"ף הַמְרַמְזֵת לְאֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם לְתוֹךְ תַּבַּת גּוֹל"ה נַעֲשֶׂה מִזֶּה תַּבַּת
גְּאוֹל"ה, הָרִי שְׁעַקַר תִּקּוּן הַגָּלוֹת הוּא רַק לְהַכְנִיס אֶת הַשֵּׁם יְתַבְרָךְ
בְּעוֹלָם, וּבְזֶה דוֹחִים אֶת הַגָּלוֹת וּמְקַרְבִּים אֶת הַגְּאֻלָּה, וְאֵין עוֹד
דְּבַר שְׁמַכְנִיס אֶת הַשֵּׁם יְתַבְרָךְ בְּתוֹךְ הָעוֹלָם כְּמוֹ הַפְּצַת סִפְרֵי רַבָּנוּ
וְ"ל, וְלִכְּנֵן אֲשֶׁרִי מִי שֵׁישׁ לוֹ חֵלֶק בְּזֶה!

וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י, שְׁהַעֲקַר שְׁיִזְכּוֹר הָאָדָם בְּהִלְיַכְתּוֹ בְּגָלוֹת,
שְׁבָכָל מְקוֹם בּוֹאוֹ יְתַבְוֹדַד עִמּוֹ יְתַבְרָךְ, וְגַם יְדַבֵּר דְּבוּרֵי אַמוּנָה עִם

כָּל מִי שֶׁפּוֹגֵשׁ, וּבְזֶה הָאָדָם מִתְקַן תְּקוּנִים גְּדוֹלִים וְנִפְלְאִים מְאֹד,
עַיִן לֹא רֹאֶתָהּ.

וְאָמַר מוֹהְרַא"שׁ נ"י: אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְקַדִּים לִילָף בְּגִלּוֹתוֹ בִּימֵי
בְּחֵרוּתוֹ, וּמְרַגֵּל עֲצָמוֹ לְהִתְבּוֹדֵד עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּכָל מְקוֹם בּוֹאוֹ, וְגַם
לְדַבֵּר עִם אֲנָשִׁים דְּבוּרֵי אֲמוּנָה, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה לֹא יִצְטָרֵף לִילָף
בְּגִלּוֹת אַחֵר חֲתַנְתּוֹ, שְׂאֵז מְאֹד מְאֹד קָשָׁה כְּמוֹכֵן.

וְסֵפֶר מוֹהְרַא"שׁ נ"י, שֶׁהוּא הֵיךְ מְכַרַח לִילָף בְּגִלּוֹת אַחֵר
חֲתַנְתּוֹ, כִּי לֹא הִקְדִּים לִילָף בִּימֵי בְּחֵרוּתוֹ, כִּי אֵז הֵיךְ סְגוּר וּמְסֻגָּר
רַב הַזְּמַן, וְהִתְמִיד מְאֹד בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וְלֹא הֵיטֵה לוֹ אֵז שְׂיִכּוֹת
עִם שׂוֹם בְּרִיָּה, אֲבָל אַחֵר חֲתַנְתּוֹ הֵלֵךְ כְּמָה שְׁנַיִם בְּגִלּוֹת, הֵינּוּ
שֶׁהֵלֵךְ כְּמָה שְׁעוֹת בְּכָל יוֹם בְּעֵבוֹר צְדָקָה וְהִפְצַת סִפְרֵי רַבְנֵי ז"ל,
וְהֵיךְ מִתְבּוֹדֵד הֲרַבָּה בְּכָל מְקוֹם בּוֹאוֹ, וְגַם דִּבֶּר דְּבוּרֵי אֲמוּנָה
עִם כָּל מִינֵי אֲנָשִׁים, וְתִמִּיד נִשָּׂא עִמּוֹ חֲבִילָה שֶׁל סִפְרִים לְלַמֵּד
בְּדַרְךְ בַּעַת נְסִיעָתוֹ בְּרַכְבָּת אוֹ בְּאוֹטוֹבוּס.

וְאָמַר, שֶׁהָיוּ לוֹ כְּמָה מִינֵי שְׁעוּרִים בְּדַרְךְ נְסִיעָתוֹ בְּרַכְבָּת
וּבְאוֹטוֹבוּס כְּשֶׁהֵלֵךְ לְצְדָקָה, וְהֵיךְ לוֹמַד אֵז בְּדַרְךְ יוֹתֵר מִמָּה
שֶׁבְּנֵי-אָדָם לוֹמְדִים בְּבֵיתָם, וְאָמַר, שֶׁכְּמָה פְּעָמִים חָשַׁב שֶׁהֵיטֵם
שְׁלוֹ יִפְלוּ, חֵס וְשָׁלוֹם, מִכְּבִדּוֹת הַמִּשָּׂא שֶׁהֵיךְ סוּחַב עִמּוֹ כַּל-כָּךְ
הֲרַבָּה סִפְרִים. וּבְעֵינַי רְאִיתִי כְּמָה פְּעָמִים כְּשֶׁהֵיטֵי בְּבֵיתוֹ, שֶׁכְּמַעַט
אֵין סֵפֶר בְּסִפְרֵיתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁלֹּא יֵהִיוּ בּוֹ כְּרִטְיִסֵי נְסִיעָה מִהֲנִסְיעוֹת
שֶׁהֵיךְ נוֹסֵעַ אֵז כְּשֶׁהֵלֵךְ בְּגִלּוֹת, וְהֵיךְ מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַכְּרִטְיִסִים
לְסִימְנֵיהַ בְּתוֹךְ הַסִּפֵּר.

וְכֵן סֵפֶר לָנוּ אֵיךְ שֶׁתִּמִּיד רַק הִתְבּוֹדֵד עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּדַרְךְ הַלּוֹכוֹ,
וּבְכָל שְׂכוּנָה וּשְׂכוּנָה הֵיטֵה לוֹ הִתְבּוֹדּוֹת בְּכָל רְחוּבוֹתֶיהָ לְאַרְכָּה
וּלְרַחְבָּהּ, וְכְּמָה פְּעָמִים נְסַעְתִּי עִמּוֹ דֶּרֶךְ עֵירוֹת וּשְׂכוּנוֹת אֵלֶיהָ,
וְעָנָה וְאָמַר: אַתָּה רוֹאֶה אֵת כָּל הַרְחוּבוֹת הָאֵלֶּה? בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם

היתה לי התבודדות הרבה מאד, וספר את זה כמתנגע לים ההם, שהיה גנוז ונסתר מכל העולם ולא היה לו הפרסום והטרדות והטרחות של כל העולם, שיש לו עכשו, ובדיוק כמו שספר רבנו ז"ל זאת לרבי שמעון, כשהלך עמו לטיל דרוך ההרים והשדות שסביב העיר אוסיאטין (עין חיי מוהר"ן, דפוס חדש, סימן ק"ז).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן טוב יותר להקדים הליכה בגלות בימי הבחרות, כי אחר-כך יש הרבה טרדות של אשה ובנים ועסקים וכו', וכבר קשה מאד, מה שאין פן בימי הבחרות בנקל יכולים לקיים זאת — לאסף צדקה ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל, ולהתבודד הרבה בדרך וכו', ואז יזכה אחר-כך לטוב הרבה, עין לא ראתה אלקים זלתיך ממש, אשרי לו ואשרי חלקו!

גנב

פעם ארעה גנבה אצל הבחורים תלמידי "היכל-הקדש", שנכנס איזה גוי דרוך החלון, וגנב להם כמה חפצים, וכשספרו זאת למוהרא"ש נ"י, הצטער מאד, ואמר להם: מסתמא הנחתם מקום לבעל-דבר לגנב אצלכם ברוחניות, ומזה נשתלשל שארעה גנבה אצלכם בגשמיות, כי האדם צריך תמיד לעמוד על המשמר נגד הבעל-דבר שלא יגנב ממנו שום דבר שבקדשה או שום רגע מהזמן היקר, רק אדרבה הוא יגנב מהבעל-דבר מצוות ומעשים טובים, וגם עתים וזמנים לעסק בעבודת השם, וכמו שפרש רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ד) מאמרם, זכרונם לברכה, ששואלים את האדם: קבעת עתים לתורה? ופרש רבנו ז"ל, ששואלים אם גזלת זמן לעסק בתורה? (קבעת מלשון גזלה), כי האדם צריך להיות כמו גזלן וגנב ממש כדי לנצל את הזמן היקר

כראוי, כי הבעל-דבר תמיד מחדש על האדם טרדות ובלבולים
חדשים, הכל רק כדי לגנב ממנו הזמן, ואין עצה אחרת רק
ללכת עמו גם-כן בגנבה, ולגנב מתוך הטרדות והבלבולים זמן
לעסק בתורה ובעבודת השם, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה
(תוספתא בבא קמא פ"ז): המתגנב מאחר חברו, והולך ושונה פרקו
אף-על-פי שנקרא גנב זוכה לעצמו וכו', עין שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזו עצה נפלאה לעבודת השם, כי על-
פירכ הבעל-דבר גונב מן האדם את זמנו היקר על-ידי ששולח לו
כל מיני טרדות ובלבולים מבני-אדם שבאים סתם לבלבל את המוח,
כי אף-על-פי שזו מצוה גדולה לדבר עם בני-אדם, ולקרב אותם
לעבודת השם, אבל הרבה פעמים באים בני-אדם סתם לעשות
ליצנות או להתנפח וכו' וכו', והם רק שלוחי
הבעל-דבר לגנב ממנו את הזמן, ולכן האיש המשפיל באמת,
תכה-ומיד יעשה כל מיני פעולות שבעולם להתחמק מהם, ויקים
דברי חכמינו, זכרונם לברכה: המתגנב מאחר חברו וכו', ואז אשרי
לו ואשרי חלקו!

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא בעצמו השתמש הרבה מאד עם
העצה הנ"ל, וכל פעם שרק הרגיש שאחד בא לעשות ליצנות או
להתנפח וכו', התחמק ממנו עם איזה תרוץ או מעשה וכדומה,
ויכר ה' יושב ולומד או מתבודד עמו יתברך, וכך גנב הרבה
זמן לעבודת השם, ועל-ידי-זה זכה למה שזכה, אשרי לו ואשרי
חלקו!

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שארעה אצלו גנבה, חס ושלום,
אסור לו לפל בדעתו כלל, כי בודאי טובא גנוז בגוה, ובודאי
תצמח לו טובה מזה סוף כל סוף — בין ברוחניות ובין בגשמיות,
כי צדיק ה' בכל דרכיו, ובפרט אם יזכה האדם להתעורר בתשובה
על-ידי-זה, ויחשב כנ"ל, שבודאי מרמזים לו מן השמים, שגם

הוא נתן מקום לבעל דבר לגנוב ממנו הרבה קדושה וכו', אז בודאי סוף כל סוף יתקן הכל, ולכן אסור לו לפל בודעתו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן ג'נ"ב' הוא ראשי תבות ב'ו נ'מ'צאת ג'אלה, כי בודאי תצמח לו מזה גאלה רוחנית וגאלה גשמית, ולכן למה לו לפל בודעתו מזה?!

ואמר, שמוכא בשם צדיקים, שצריכין ללמד מן הגנבים כמה דברים לעבודת השם: ראשית — שאף פעם הם אינם מתיאשים, ואם אינם מצליחים בפעם הראשונה, הם מנסים פעם שניה ושלישית, וכן לעולם עד שהם מצליחים, שנית — שעקר עבודתם היא רק בלילה פשבני-אדם ישנים, ושלישית — שאף גנב לא ילשין על חברו, כי יודע היטב שסוף כל סוף חברו ילשין גם עליו, ושניהם ישבו בבית-הסתר... וכך צריך האדם להרגיל עצמו תמיד להוציא רמזים ועצות לעבודת השם מכל מה שרואה, אפלו בסטרא אחרא, בבחינת (שמות י'): "כי ממנו נקח לעבד את ה'", כי כשרואה שבני-אדם מוסרים את נפשם לדברים גשמיים, ומה גם לעברות, רחמנא לצלן, קל וחמר עד כמה צריך האדם למסר את נפשו לעשות רצון השם יתברך.

ואודות פגם הגנבה אמר מוהרא"ש נ"י, שזה דבר פשוט שסוף גנב לתליה, כי הגנב חושב שהוא מרויח פאן ושם וכו', אבל סוף כל סוף יתפסו אותו ויצטרף לשלם כפלים כמשפט הגנב, לא מבעיא שממשפט דלעילא לא יצא נקי, כי הקדוש-ברוך-הוא מאריך אף, ולבסוף גבי דיליה וסוף כל סוף יצטרף לשלם הכל, אלא גם בדינא דארעא סוף כל סוף יתפסו אותו, ויושיבו אותו במאסר, ואז כבר לא יהיו שוים כל גנבותיו ועסקיו, כי יהיה לו מר ומרור מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שענין זה של "סוף גנב לתליה" הוא דבר

ברור ונדאי, ואי אפשר להשתמט ממנו כלל, וזה גם מרמז בראשי תבות סוף ג'נב ליתליה ראשי תבות סגל, הינו כמו נקדת הסגל בכל צד שתהפך אותה תשאיר סגל, כמו-כן הגנב בכל אפן שרק ינסה להתחמק מתפיסה, סוף כל סוף יתפסו אותו ויצטרף לשלם הכל.

ופעם ארע מעשה אצל מוהרא"ש נ"י, שהיה אכרף אחד שולח לו מכתבים עם כסף לצדקה ממדינת אנגליה, ובכל פעם כשקבל מוהרא"ש נ"י את המכתב, היה המכתב קצת פתוח, והכסף איננו, והיה למוהרא"ש נ"י חשד גדול בדור (פאסט טרעגער), שהיה מביא את המכתבים. פעם אחת שאל מוהרא"ש נ"י את הדור על זה, למה הוא מקבל לפעמים מכתב פתוח וחסר שם כסף וכו'?

ענה ואמר הדור (הגוי) למוהרא"ש נ"י: תאמינו לי, שאני לא חשוד לעשות דבר כזה, כי אצלי יש כלל: בשביל דבר קטן אין מפסידים דבר גדול, הלא יש לי מעמד פרנסה טוב — להיות דור (שזו משפחת ענקית כאן בארצות הברית), ולמה לי לספן מעמד הפרנסה שלי לגנב כמה דולרים מתוך איזה מכתב?! ... ושנית, תדעו, שיש לי צנאה מאבא שלי, שאם הולכים כבר לגנב, גונבים רק דבר גדול...

ענה ואמר לנו מוהרא"ש נ"י: תשמעו השגה של גוי, וגם התבוננו כמה דברים טובים יכולים להוציא מדבריו: גוי מניח צנאה לבניו — שאם יגנבו, יגנבו רק דבר גדול, וכך צריך להיות אצל האדם ברוחניות, כשיחפש את השם יתברך והשגות אלקות, יחפש את ההשגות הגדולות ביותר, ויאמין שביכולתו להגיע אל כלם, וכמו שאמר פעם רבנו ז"ל, שבעבודת השם צריכים לבקש גדולות דיקא. וגם מה שאמר הגוי — שאין מפסידים דבר גדול בשביל דבר קטן, זה רמז נפלא מאד, כי הרבה פעמים האדם מאבד ומפסיד הרבה מאד בקרשה — תורה ותפלה ועבודת השם

בשכיל דבר קטן של הכל, שהוא חושב שעושה מצוה, ובאמת זו רק עצת היצר שמתלבש במצוה זו, כדי לבטל אותו מהרבה תורה ותפלה, וגרוע מאד אם זה ממש דבר עברה, ורחמנא לצלן, אז בשכיל תענוג קטן יכול לאבד את שני העולמות, ורחמנא לצלן, וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ק"ח): בשכיל תענוג קטן של רבע שעה יכולים לאבד ולהפסיד כל העולם הזה עם כל העולם הבא.

וסיים מוהרא"ש נ"י ואמר: הנה ממעשה הגנבה הנ"ל זכינו ללמד כמה דברים יפים, הרי שגם מגנב יכולים ללמד הרבה, וכמו שאומרים בשם צדיקים וכנ"ל.

דְּבָקוּת

פעם אחת באתי לפני מוהרא"ש נ"י, והיו לפניו מאירות מאד, וענה לי בזו הלשון: נגד דבקות אחת, שזוכין אליה בזה העולם, למה צריכים כבר עולם הזה או עולם הבא, ובלי דבקות להשם יתברך, מה כבר יש בזה העולם?! (ואמר בשפת אידיש: "קעגן איין דבקות וואס מ'איז זוכה אויף די וועלט, וואס דארף מען עולם הזה אדער עולם הבא, און אהן דבקות צום אייבערשטן וואס האט מען בכלל פון די וועלט). ואחר-כך חזר ואמר, כי הלא כשדבוקים בו יתברך, על מה צריכין עולם הבא בכלל... (אז מען איז דבוק צום אייבערשטן וואס דארף מען עולם הבא בכלל...) ואמר כל זאת בתמימות ובפשיטות פזאת ובחן אמתי בזה, עד שהיה בטול הבחירה ממש, למי שזכה לשמע זאת מפיו הקדוש.

ואחר-כך המשיך מוהרא"ש נ"י ואמר, שדבקות היא מלשון דבק (שקורין קלעבעכטץ), הינו שצריכין להיות כל-כף דבוק בהשם יתברך, עד שאי אפשר בשום אופן להפרד אחד מהשני, והראה בידו הקדושה על מעטפה אחת שהיתה אצלו, שהיתה סגורה היטב עם דבק, ואמר: כף צריך האדם להיות דבוק אליו יתברך כמעטפה זו שהיא סגורה וחתומה היטב עם דבק, ואי אפשר כבר לפתח אותה בלי לקרעה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם צריך להיות כל-כף דבוק בו יתברך, עד שאפלו עברה לא תפריד אותו ממנו יתברך, שאפלו אם חס ושלום, יעבר על העברה הגדולה ביותר, וחסמנא לצלן, לא יפל בדעתו כלל, ולא יתרחק ממנו יתברך מחמת זה, רק עדין יאחז דבקותו בו יתברך בדבקות אמתית, וכמו שפעם אמר רבנו ז"ל (עין חיי מוהר"ן, סימן תנ"ג — דפוס חדש): כמו שאתם רואים אותי, אם הייתי עובר, חס ושלום, על העברה הגדולה ביותר, אף-על-פי-כן לא הייתה העברה משליכה אותי כלל, והייתי אחר העברה איש כשר כמו קדם, רק אחר-כך הייתי עושה תשובה, כי רק זה נקרא דבקות אמתית — ששום דבר שבעולם לא יוכל להפריד את האדם ממנו יתברך.

והזכיר מוהרא"ש נ"י את דברי המגיד מקאז'ניץ, וזכרונו לברכה (בספרו "עבודת ישראל") על הפסוק (תהלים קל"ט): "פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל לה, אנה אלף מרוחק ואנה מפניך אברח" וכו', שדוד המלך, עליו השלום, היה דבוק בו יתברך בדבקות אמתית, ולכן היה שואל ומתמיה — "פליאה דעת ממני" וכו' — איני יכול להבין את זאת, איך יעלה על דעת האדם "אנה אלף מרוחק ואנה מפניך אברח" — כאלו שיש מקום לברח מפניך ולהפרד מדבקותך, הלא "אם אפק שמים שם אתה" — באיזו עליה שרק נעלה שם אתה, וגם אציעה שאל הנך" — אפלו אם נרד לירידה הנמוכה ביותר בעולם

הנה גם שם כבודך, ואי אפשר להפריד ממך כלל, כי מלא כל הארץ כבודך, ושבח מוהרא"ש נ"י פרוש זה מאד, והיה תמיד חוזר עליו בעת דבורו ברבים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שד"ב'ו'ק' הוא אותיות ב'ו'ד'ק', שהאדם צריך לבדק עצמו בכל עת, אם הוא דבוק בו יתברך בדבקות אמיתית (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל"ח), כי רק זה הוא עקר תכלית האדם בזה העולם.

ופעם התבטא מוהרא"ש נ"י על ענין זה ואמר: איה איפה יש עוד רבי בעולם שרוצה להכניס באנשיו הענין הזה — שרק יהיו דבוקים בו יתברך תמיד? ! ואיה איפה יש עוד חסידים כאלו שכל דאגתם ומחשבתם היא רק איך להיות דבוקים בו יתברך תמיד? !...

ובאמת מי שמכיר את מוהרא"ש נ"י מקרוב, יודע, שכל תשוקתו ומגמתו היא רק להכניס דבקות אמיתית בכל אחד ממקרביו היקרים, כי דבקותו בו יתברך זה אי אפשר לתאר כלל, רק זה ידוע ומרגש קצת לכל אחד שזכה להסתובב אצלו, והיו לו קצת עינים בראשו, ואת הדבקות הזאת הוא מנסה ומשתדל להכניס בכל אחד ממקרביו, כל אחד לפי מדרגתו והשגתו, וכבר חבר חבורים שלמים על קטב זה, השם יתברך יזכנו להנות מאורם בקרוב.

ופעם אחת הלך אחד מאנשי שלומנו עם מוהרא"ש נ"י לשמחת נשואין של אחד מבני משפחתו, וישבו יחד ודברו מרבנו ז"ל וכו', ואחר-כך הפסיק מוהרא"ש נ"י לדבר, וישבו בשתיקה, והאיש מאנשי שלומנו הנ"ל נתעורר מאד מדברי מוהרא"ש נ"י וגם רוח השמחה של כלי הזמר והנגינה השרו עליו רוח אלקים, ומזה בא לדבקות נפלאה בו יתברך, והתחיל מחו ליחד היחודים של הנוקבא דפרדשק"א המזכרים בתורה ב' לקוטי-מוהר"ן, חלק א' (עין שם) על-פי ההקדמות שקבל ממוהרא"ש נ"י, ומוהרא"ש נ"י

תפס תכף-ימיד את מחשבתו, וענה ואמר לו ב'חן ובשמחה אמתיים: "מה שרפנו ז"ל מזכיר בתורה ב' זה מאד נצרך לאדם, כי זהו עקר החיים האמתיים בזה העולם..." וכשמוע האיש הנ"ל דבורים אלו, ואיך שתפס מוהרא"ש נ"י בדיוק את מחשבתו, נתעורר לדבקות יותר גדולה וממש זלגו עיניו דמעות, ולא היה יכול לפתח פיו כלל מרב התרגשותו, ואז המשיך מוהרא"ש נ"י ואמר: העולם חושבים שצריכין עבודות וגייעות וסגופים גדולים כדי להתקרב אליו יתברך, ובאמת אינו כן, כי הכל הוא רק אלקות — אוכלים אלקות, שותים אלקות ונושמים אלקות, כי אין עוד מלבדו יתברך כלל וכלל, וכן אומר האריז"ל: אכילה היא אכ"ל י"ה, ושתייה היא שת י"ה, וכן נשימה היא נש"ם י"ה, אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל... ואמר מוהרא"ש נ"י כל זאת בשמחה ובחן אמתיים כל-כף, עד שהיה נדמה לו שהוא יושב בתוך גן עדן ממש.

דחיקת השעה

מוהרא"ש נ"י תמיד מדבר מגדל האסור של דחיקת השעה, ותמיד מזכיר את דברי מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי הלכות, הלכות גולה, הלכה ה'), שכל הפגמים וכל הצרות שעוברים על האדם נמשכים רק מצד דחיקת השעה, שאין לאדם סבלנות לחכות ליום ישועתו — הן ברוחניות והן בגשמיות, ברוחניות — אין לאדם סבלנות לחכות עד שישגי הדבר בהתר, ולכן עושה אותו באסור, רחמנא לצלן, ובגשמיות אין לאדם סבלנות לחכות עד שיתמלא חסרונו, ולכן נעשה שבור כחרס הנשבר, ומתיאש מכל החיים שלו, השם ישמרנו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שאינו דוחק את השעה הוא חי חיים טובים, חיים נעימים תמיד, כי סוף כל סוף יגיע יום ישועתו — הן ברוחניות והן בגשמיות, כי כשאנו דוחק את השעה, ורק מצפה לישועת השם, אז בודאי יגמר השם יתברך בעדו לטובה, ויזכה לישועה נוראה ונפלאה שלא שער בדעתו כלל, מה שאין כן מי שדוחק את השעה וחושב שיפעל משהו עם דחיקתו, הוא דומה לאיש היושב ברפכת ודוחק ודוחק עם גופו על המושבים אנה ואנה, וכששואלים אותו: למה הוא עושה כן, הוא עונה: הלא אני גורם שתסע הרפכת יותר מהר על-ידי דחיקותי, היש טפשות גדולה מזו?! הלא אינו פועל כלום ביגיעתו, רק שובר את גופו ומאבד את כוחותיו, וכן דומה האיש הדוחק את השעה, הוא חושב שפועל משהו בכל יגיעותיו, ובאמת אינו פועל כלום, כי לא תבוא ישועתו אפלו רגע אחד לפני הזמן שקבעו לו מן השמים, וחבל לו על כל טרחותיו.

ואמר, שפגם זה של דחיקת השעה מאד מצוי בין בחורים, שקשה להם למצא זוגם, כי נכנסות במחשבתם מחשבות של יאוש, שאף פעם לא יתחתנו, ולכן עושים כל מיני פעולות שבעולם למצא שדוף, ורצים לשדכנים ולשדכניות, ומשלים כסף וכו', ולבסוף נעשים שבורים יותר מבתחלה, כי רואים שלוקחים מהם כסף, ואף דבר לא עושים בעבורם, ועל-ידי-זה נופלים ליאוש גמור, רחמנא לצלן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאלו היו יודעים בחורים אלו, שזמן מציאת זוגם קבוע בדיוק בשמים, וגם הזמנות החתונה כבר מוכנות עם התאריך והשעה והאולם וכו' וכו', אז לא היו מנסים לדחק את השעה, כי הלא הפל מוכן וקבוע כבר, ומה שיף לשנות, והיו יושבים ומצפים לישועת השם, ובינתיים מבלים את הזמן בתורה ובתפלה, במצוות ובמעשים טובים, ומשלימים עצמם מאד, כמו שיכולים להשלים בימי הבחורות.

וְהָיָה פֶּעַם בְּחֹר צְעִיר בֶּן שְׁמוֹנָה עָשָׂרָה שָׁנָה, שְׁהִיָּה דוּחַק אֶת הַשָּׂעָה מָאֵד, כִּי רָצָה לְהִתְחַתֵּן כְּבָר בְּלִי שׁוּם שְׁהִיָּה כָּלֵל, וְהִלֵּךְ מִשְׁדָּכָן זֶה לְשִׁדְכָנִית זֹאת, וְעָשָׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת מְשֻׁנוֹת בְּעוֹלָם לְמִצָּא זְווגוֹ, וְלֹא הוֹעִיל לוֹ כָּלֵל, עַד שֶׁפֶּעַם רָצוּ לְשִׁדְךָ לוֹ בַּחֲוָרָה מְשֻׁנָּעַת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, לוֹלִי שְׁהִצִּיל אוֹתוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י מִצָּרָה זֹאת, וּבִינְתִים בְּזָבּוּ כָּל זְמָנוֹ בְּהֶבֶל וָרִיק וְלֹא לְמַד כְּלוּם, וּפְעַם הוֹכִיחוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּרַבִּים, וְהִזְהִיר אוֹתוֹ, שְׁאִם לֹא יִפְסִיק מִמַּעֲשֵׂה שְׁטוֹת זֶה יִקַּבֵּל שָׁבֵר עֲצָבִים, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וַיֵּשֶׁב בְּבֵית מְשֻׁנָּעִים, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ, כִּי הָאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא בְּאֵמַת דוּחַק אֶת הַשָּׂעָה בְּכָל פְּעֻלוֹתָיו, וּבִינְתִים אֵינוֹ תוֹפֵס, שֶׁהוּא רַק דוּחַק וְלוֹחֵץ אֶת הָעֲצָבִים שְׁלוֹ, וְסוֹף כָּל סוֹף הֵם יִתְפּוֹצְצוּ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַזֶּה שֶׁל שְׁדוּכִים אֵי אֶפְשָׁר לְדַחַק כָּלֵל, כִּי רַק צְרוּת וּבְעִיּוֹת יוֹצְאוֹת מִזֶּה, וְאֵין עֲצָה אַחֲרֵת רַק לְעַסֵּק בְּתַפְלָה וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעַת הַשֵּׁם, וְאֵז בְּוֵדָאֵי סוֹף כָּל סוֹף יִגִּיעַ יוֹם יִשׁוּעָתוֹ, בּוֹא יָבוֹא לֹא יֵאָחֵר, כִּי הַיּוֹם וְהַשָּׂעָה וְכוּ' רְשׁוּמִים בְּדִיוֹק בְּשָׁמַיִם, וְאֵי אֶפְשָׁר לְשֻׁנוֹת זֹאת כָּלֵל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁכַּשְׁהִיָּה בֶּן שְׁבַע עָשָׂרָה שָׁנָה רָצָה כְּבָר לְהִתְחַתֵּן, (כִּי נוֹדַע לוֹ רָצוֹן רַבְּנוֹ ז"ל, שֵׁישׁ לְהִתְחַתֵּן בְּגִיל צְעִיר), וּבִקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם עַל זֶה, וּנְדָמָה הִיָּה לוֹ שְׁבוּדָאֵי בְּשָׁנָה זוֹ יִמְצָא אֶת זְווגוֹ, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא מִצָּאוּ, וְכֵן נִמְשָׁךְ הַדְּבָר חֲמֵשׁ שָׁנִים, שְׁבָכֵל יוֹם וַיּוֹם בִּקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה, וּנְדָמָה הִיָּה לוֹ שְׁבוּדָאֵי עוֹד מְעַט וַיִּוָּשַׁע, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן נִמְשָׁךְ הַדְּבָר עַד גִּיל עָשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים, וּמְשָׁךְ כָּל הַזְּמַן הַנִּלְ, לֹא נִפְל בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, וְלֹא נִכְנַס בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְדַחַק אֶת הַשָּׂעָה אוֹ לְעֲשׂוֹת פְּעֻלָּה כְּלִשְׁהֵי חוּץ מִתַּפְלָה, וְאִדְרָבָה רַק הוֹסִיף לְהִתְמַיֵּד בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה וּבִלְבָּה אֶת שְׁנוֹת בְּחֲרוּתוֹ בְּכָל טוֹב אֲמָתִי וְנִצְחִי, עֵינֵי לֹא רָאָתָה וְכוּ', אֲשֶׁרֵי לוֹ!

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֵׁישׁ בְּנֵי-אָדָם שְׁנִכְנְסוּ כָּל-כַּף עִמָּךְ

בשגזעון זה של דחיקת השעה, עד שמסכם בדעתם שהם מכרחים למצא את זיוגם ולהתחתן וגם לעשות ברית, הכל ביום אחד...

ופעם הראה לנו מוהרא"ש נ"י חור באחד מקירות בנין הישיבה הקדושה, ואמר לנו, שזה נעשה על-ידי בחור אחד שרצה לדחוק את השעה ולהתחתן מהרה, ובכל פעם שלא עלה בידו נתעצבן מאד, עד שפעם אחת נעשה בכעס גדול, ודפק בידו על הקיר ועשה שם חור גדול...

ואמר מוהרא"ש נ"י: אתם חושבים שהוא פעל משהו עם כל כעסו ודחיקתו וכו'?! לא פעל מאומה, רק כשהגיעה השעה והרגע שהצריך למצא את זיוגו, נתגלגל הדבר מן השמים שנסע לאיזו מדינה רחוקה מאד, ושם סבב השם יתברך כמה סבות לטובה שמצא את זיוגו ההגון מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שדחוק את השעה, הוא דומה לאיש שעומד נגד הר גבה ועצום מאד, ורוצה לדחוף אותו ולהזיזו ממקומו, הלא לסכל ופתי גדול יחשב, פי מאומה לא ישא בעמלו, ורק יאבד כחותיו, ולבסוף יפל באין סומך.

וספר מוהרא"ש נ"י אז ספור מאנשי חלם (אנשים שוטים), שהיה להם בעירם לצד צפון הר גבה מאד, ורצו לעוקרו ולשים אותו במקום אחר, ועשו אספה גדולה איך יכולים לעשות את זה, עד שקם החכם הגדול שבהם, ואמר, שיבואו כל אנשי העיר יחד לרגלי החר, וכלם ידחפו יחדו, וכך בודאי יצליחו להזיז את החר, לא עבר זמן, וכל אנשי העיר הגיעו למרגלות החר, והורידו מעליהם (שהיה יותר קל לדחוף), והתחילו כלם ביחד לדחוף ולדחוק בכל כחם, בינתיים בעוד הם עסוקים במלאכתם הקשה, לא שמו לב, שהגיע מחנה של גנבים ושוודדים, אשר ראו שבני-אדם עומדים ודוחפים הר, וכל מעליהם מנחים בצד

הפקר ללא שומר, תכף-ומיד לקחו את כל המלבושים, והלכו להם, ולא ידע אף אחד בבואם ובלקחתם.

כשעבר זמן מה, הפסיקו אנשי חלם מעבודתם לנוח קצת, ולראות כמה עלה בידם להזיז את ההר, ומה מאד תמהו כשראו ששכר הזיזו את ההר כל-כף הרבה עד שאינם יכולים לראות את המקום שהניחו את מלבושיהם...

וסים מוהרא"ש נ"י, מה אתם חושבים, שסתם ספרתי לכם ספור מאנשי חלם? אלא אנשי חל"ם זה בחינת האנשים שהולכים ומסתובבים בזה העולם כמו בחלום ודמיון (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ד), והם חושבים שיכולים לדחוק את השעה ולדחוק הר גדול, וההר נמצא בצד צפון של העיר, כי (ירמיה א'): "מצפון תפתח הרעה", וכן (איוב ל"ז): "ומצפון זהב יאתה", הינו שמצד צפון באים כל הרעות והדמיונות של תאוות כסף ושאר תאוות עולם הזה, ואנשים אלו חושבים שאם ידחקו את השעה ואת ההר ישיגו עוד יותר כסף ועוד יותר תאוות, ומתחילים לדחוף ולדחוק בכל כחם, וחושבים שבודאי פועלים הרבה, ובינתיים לא שמים לב, שמאבדים את כל המלבושים, הינו המלבושים של תורה ותפלה ומצוות ומעשים טובים, ונשארים ערמים מכל וכל, רחמנא לצלן, וגם בודאי לא הצליחו להזיז את ההר או את השעה אף במשהו.

מוהרא"ש נ"י תמיד חוזר ומזהיר על ענין זה של דחיקת השעה, ואומר תמיד, שאין שום דבר נמצא על המקום (הינו תכף ומיד), כי תנסה לקרא למשטרה או למכפי האש וכיוצא בזה, גם להם תצטרך לחכות כשעה עד שייגיעו, כי אין שום דבר נמצא על המקום, חוץ מדבר אחד: הינו — אותו יתברך, שהוא יתברך נמצא תמיד על המקום, ובכל רגע ורגע יכולים להדבק אליו יתברך עד אין סוף, (וגם זאת לומדים רק בחדרו של רבנו

ז"ל, כי אחרים חושבים, שרק הרבי יש לו קשר ושיכות אליו
 יתברך תמיד, אבל לא המון העם, וזה שקר מחלט), כי השם יתברך
 נמצא על המקום לכל אחד ואחד מישראל שרק רוצה לדבק
 עצמו אליו יתברך, אף חוץ מזה אין דבר שנמצא על המקום,
 אפלו על-ידי תפלה, כי אית זימנין דלא שמע (עין לקוטי-מוהר"ן,
 חלק א', סימן רכ"ג), רק אני צריך לעשות את שלי לבקש תמיד
 ממנו יתברך, והוא יתברך הטוב בעיניו יעשה, אם יתן — יתן,
 ואם לאו — לאו, אבל אסור לדחוק את השעה אפלו בתפלה,
 כי גם זה נקרא לוקח הדבר בגזלה (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן
 קצ"ו), כי עקר התפלה צריך להיות ברחמים ובתחנונים, והשם
 יתברך הטוב בעיניו יעשה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלפעמים נדמה לאדם שפעל משהו עם
 דחיקתו והתעקשותו בתפלתו, כי לפי ראות עיניו נדמה לו שהגיע
 יום ישועתו, אבל האמת אינו כן, כי כשהגיע יום ישועתו על-ידי
 דחיקת השעה, אז תהיה לו צרה יותר גדולה ממקום אחר, ורחמנא
 לצלן, ויתחרט כבר על הכל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא כבר ראה מקרים רבים כאלו,
 שבחור התעקש מאד שהוא מכרח כבר להתחתן, ודחק את השעה
 מאד, עד שמצא את זווגו, ואחר-כך היו לו צרות ובציות כאלו
 בשלום-בית, וכיוצא בזה, עד שהתחרט כבר על הכל, ואמר
 — הלואי שהייתי עוד בחור, כי כשמקבלים ישועה על-ידי דחיקת
 השעה, אז אין ישועתו שלמה והלואי שלא תהיה תקנתו קלקלתו.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שמזה הטעם נענש יעקב אבינו,
 עליו השלום, כששם את דינה בתוך התבה להחביאה מעשו הרשע,
 והעולם שואלים על זה: וכי היה יעקב אבינו צריך לקחת את עשו
 הרשע להיות חתנו?

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפדקות ה'יה ב'זה פגם של דחיקת הש'עה, כי אם ה'יה נגזר מן השמים ש'יקח גוי את דינה בתו, אז אי אפשר ה'יה לו לברח מ'זה בשום אפן, רק עקר עסקו של י'עקב אבינו ה'יה צריך להיות בתפלה ובתחנונים, ש'ישמר השם יתברך אותו ובני ביתו מכל פגע רע, אבל בהכנסת דינה לתוך תבה, זהו כמו שרוצה לדחוק את הש'עה ורוצה להעלים עצמו מגזר-הדין של מעלה, וזה אי אפשר, ולכן מה יצא מ'זה? שבמקום ש'יקח אותה עשו אחיו בהתר, ואולי גם היתה מחזירה אותו בתשובה, תחת זה לקחה שכם בן חמור באסור, והיו לו בזיונות ושפיכות דמים גוראים מ'זה, הרי אנחנו למדים מכאן איך שאסור לדחוק את הש'עה כלל, רק לבקש ברחמים ובתחנונים לפני המקום.

וספר מוהרא"ש נ"י ספור מהרב המגיד ממעזריטש, זכרונו לברכה: שכשבנה את בית-הכנסת שלו בעיר מעזריטש, היתה דרכו לקרא לפועלים לעבד בבנין בית-הכנסת רק כשראה שהוא עת רצון גדול בשמים, ותקף-ומיד שנפסק עת הרצון, ה'יה מצוה להם להפסיק העבודה, וכך נמשך הדבר זמן רב, עד שזכו לגמר את כל בית-הכנסת בשלמות, כשנכנס הרב הקדוש המגיד עם תלמידיו בפעם הראשונה להתפלל שם, ענה ואמר להם: תאמינו לי, ש'יש בכחי עכשו להביא את הגואל צדק, אבל אני רואה שיצטרכו ישראל ללכת עד עקבם מדם (ביז דעם קנעכל אין אידיש בלוט), ולכן אינני רוצה. ונמנע מ'זה, כי באמת ה'יה בכחו אז להביא את הגאלה האמתית, אבל מפנין שה'יה באפן של דחיקת הש'עה, כי לא ה'יה אז עדין הזמן ל'זה, לכן היו צריכין לסבל צרה גדולה מצד אחר, וזה כבר לא רצה המגיד הקדוש, זכרונו לברכה, ולכן נמנע מ'זה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא בספרי הרב הגאון רבי שאול בראך ז"ל (אב-בית-דין קהילת קאשוי), על הפסוק (ישעיה מ"ט): "מהרו בניך מהרסיך ומחריביך ממוך יצאו", שאם דוחקים את הש'עה

בְּחִינַת — "מְהַרְוֵי בְּנֵיךְ", מִזֶּה יוֹצְאוֹת כָּל הַצְּרוֹת וְכָל הַחֲרָבֹנוֹת,
 בְּחִינַת — "מְהַרְסֵיךְ וּמְחַרְבֵיךְ מִמֶּךָ יֵצְאוּ", וְדַבְרֵי פִי חֲכָם חָן;
 אֲשֶׁרֵי מִי שְׂאִינוּ דוֹחֵק אֶת הַשְּׁעָה כָּלֵל, רַק יוֹשֵׁב וּמִצְפֶּה לִישׁוּעַת
 הַשֵּׁם תָּמִיד, וְאִזּוֹ יִזְכֶּה לְחַיּוֹת חַיִּים טוֹבִים וּנְעִימִים בְּזֶה וּבְכָא לְנִצְח.

דֶּרֶךְ אֶרֶץ

מוהרא"ש נ"י מאד מקפיד על כל תלמידיו שיתנהגו בדרך
 ארץ גדול יוצא מן הכלל, והוא תמיד אומר, שדבר רבנו ז"ל הוא
 רק עם דרך ארץ וישוב הדעת גדול, ומי שאומר אחרת, שענין
 רבנו ז"ל הוא דרך פראות (שקורין ווילדקייט) הוא שוטה וגם
 רוח, כי דבר כזה אינו מזכר כלל בכל ספרי רבנו ז"ל, ואדרבה
 רבנו ז"ל תמיד הקפיד מאד על דרך ארץ, ופעם אמר רבנו ז"ל:
 אם היו אנשי העולם יודעים איזו דרך ארץ אני מלמד את אנשי,
 היו קיסרין ומלכים שולחים את בניהם אלי, (ווען די וועלט
 וואלט געווסט דעם דרך ארץ וואס איך לערן מיט מיינע מענטשן
 וואלטן קיסרים ומלכים געשיקט זייערע קינדער צו מיר).

מוהרא"ש נ"י תמיד מזכיר את הספור שהיה אצל רבנו ז"ל
 בראש השנה האחרון, שהקפיד רבנו ז"ל מאד על אחד מאנשי
 שלומנו, שחטף הדבש מעל השלחן והחביאו תחת פנפי כסותו, כדי
 שהיה לו אחר-כך "המוציא" בדבש, ורבנו ז"ל ראה כל זאת,
 והקפיד מאד על זה, ואחר-כך הזכיר זאת בתוך התורה (לקוטי
 מוהר"ן, חלק א', סימן ח'), שהסטרא אחרא מגבירה מזונא דגופא
 על מזונא דנשמתא, עיין שם; פי רבנו ז"ל היה מאד מאד מקפיד
 על דרך ארץ, ואיזו דרך ארץ היא זו לחטף דבש מעל השלחן
 כמו ילד קטן? ...! (ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שלשבת ליד השלחן
 של רבנו ז"ל, זה היה צריך להיות הדבש הגדול ביותר...).

מוהרא"ש נ"י תמיד מזהיר ומוכיח את כל תלמידיו על הלכות דרך ארץ, והוא מאד מדקדק עמהם שילכו בבגדים נקיים ובפאות מסדרות וכו', והוא שוחק מאד מאלו שקוראים עצמם על שם רבנו ז"ל, והולכים בבגדים קרועים ופאות מפזרות, וחושבים שיש בזה עבודה ומדרגה וכו', ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה פשוט משגע, כי במילון שלנו "פרא" הוא "משגע" (ווילדקייט איז משגע), והרבה פעמים שמענו וראינו איך שמוהרא"ש נ"י מזהיר ומוכיח את תלמידיו שיסדרו פאותיהם ובגדיהם שלא יצאו לחוץ כמו פראי אדם, ולא יגרמו, חס ושלום, חלול השם וחלול שם רבנו ז"ל.

והזהיר מוהרא"ש נ"י, שבל ירהיב אחד לומר, שהוא מתלמידי "היכל-הקדש" כל זמן שהוא הולך כמו פרא אדם, עם בגדים מלכלכים ופאות מפזרות וכו', כי אין זה נלמד כלל בחדר שלנו, ואין לזה שום שיכות לנו, אפלו יגיד זאת מי שיגיד, כי תלמידי "היכל-הקדש" האמתיים הם נכרים מאד במעשיהם ובתנועותיהם, ותמיד מתנהגים בדרך ארץ גדולה; אשרי הזוכה להיות נמנה עמהם.

ופעם אחת עשה אחד מאנשי שלומנו סעדה לכבוד מוהרא"ש נ"י, ובשעת הסעדה עורר מוהרא"ש נ"י כמה מהבחורים שיעזרו לבעל-הבית לחלק את האכל וגם לנקות את השלחן אחר-כך וכו', והבחורים זרזו עצמם מאד וסדרו את הפל, וגם אחר-כך נקו את כל השלחן ואת כל החדר מסביב, עד שלא היה זכר שהיתה שם סעדה, ובעל-הבית ואשתו וכן האורחים שבאו לשם מבחוץ, ראו וכן תמהו והתפעלו מאד מהמראה הזה, שאף פעם לא ראו בחורים שידקדקו על נקיון כזה, וישאירו שלחן וחדר נקי ומצחצח לגמרי, והיה שם קדוש השם גדול מאד, ואמרו כל האנשים שהיו שם: "כנראה רק ב"היכל-הקדש" לומדים למודים כאלו", כי אף פעם בחייהם לא ראו כזאת, ואמרו: "אשרי האיש

הזוכה שבניו ילמדו ב'היכל-הקדש'".

ומוהרא"ש נ"י אינו סובל כלל אנשים פראיים שאינם מתנהגים בדרך ארץ, והוא מגרשם ומרחקם בכל מיני התרחקות, והכל כדי שיחזרו בתשובה, ויבינו גדל מעלת הענין וחשיבותו, שדרך ארץ היא יסוד הכל, ואפלו קדמה לתורה, כמו שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (תנא דבי אליהו, פרק א').

ופעם אחת יצא מוהרא"ש נ"י מאיזה בנן בעיר הקדש צפת, ואנשים רבים חפו לו בחוץ, והיה שם בחור אחד שגם-כן חפה למוהרא"ש נ"י, וישב על הקרקע בצד ולמד משניות, ולפתע הגיע מוהרא"ש נ"י, וראה אותו יושב על הקרקע, ותכף-ומיד צוה לקרא לו, והוכיחו בתוכחה רבה ובדרך בזיון, ואמר לו, שהוא עושה חלול השם גדול, וכי חסר ספסלים לשבת עליהם, שצריכין לישב על הקרקע! אצלנו ב'היכל-הקדש' אין אנחנו סובלים דברים כאלו, כי אצלנו לומדים רק דרך ארץ, והייתי צריך לגרש אותך לגמרי מכאן... והלה קבל תוכחת מוהרא"ש נ"י באהבה, וחזר בתשובה שלמה על זה, וגמר בלבו שיתנהג מכאן ולהבא בדרך ארץ גדולה.

דירה

מוהרא"ש נ"י אמר, שמנהג אנשי שלומנו הקדושים כשנכנסים לגור בדירה חדשה, שאומרים את כל החמש פלו, כמו שכתוב ב"ספר המדות" (אות בית, סימן י"ג): מי שרוצה להכנס לבית לדור בתוכו יאמר התורה כלה, ואחר-כך יכנס לדור בתוכו, עין שם; ואמר מוהרא"ש נ"י, שהטוב ביותר הוא לומר החמש בתוך

הדירה עצמה, ויכולים להשלים זאת עד שלשים יום, דהינו בכל יום כ"ב או כ"ג סדרות, פי עד שלשים יום עדן לא חזבים במזוזה, ועדן לא מיקרי דירה קבועה.

וכן אמר מוהרא"ש נ"י, שנוהגים לשים ספין או פלי זין בתוך הדירה לפני שנכנסים לדור בתוכה, וזה גם על-פי דעת רבנו ז"ל: סגלה פשנכנס לבית חדש לגור, יכניס לשם חרב או ספין או שאר פלי זין וכו', עין שם (ספר המדות, אות בית, סימן ח'), והעקר לקיים דבר רבנו ז"ל בתמימות ובפשטות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש עוד הנהגה נפלאה למי שנכנס לבית חדש לגור בו, שיזמין ויחד כל חדר וחדר לתכליתו לשם שמים, הינו למשל — שיכנס לחדר האכל, ויאמר בפה מלא: "כאן אכל בעזרת השם יתברך, בקדשה ובטהרה, ואקבל בו גם-כן אורחים", ובחדר שני יאמר: "כאן אלמד תורה, בעזרת השם יתברך, ואעסק בעבודת השם" וכו', ובחדר שלישי יאמר: "כאן אישן בקדשה" וכו' וכו', ובדרך זו תתקדש כל דירתו בקדשה עליונה, ויזכה להשראת שכינתו יתברך בתוך הדירה ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמקור הענין הנ"ל הוא מדברי הזוהר הקדוש (עין הקדמת הזוהר, דף י"ג ופרשת לך-לך דף צ"ג), שכל דבר שבקדשה צריך הזמנה, הינו שיזמין בפה מלא שתשרה פאן קדשה כמו בברית מילה, שמזמינים כסא של אליהו הנביא, ואומרים בפה מלא: זה הכסא של אליהו הנביא וכו', וכן ב"ברכת-המזון" מזמינים ואומרים: הב לן ונברך וכו' (עין בזוהר הקדוש, בלק, דף קפ"ו), פי על-ידי הזמנה בפה תחול שם קדשה עליונה, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה לברכה (ברכות כ"ג): הזמנה מילתא היא, ועל-ידי-זה יזכה האדם לעשות דירה להשם יתברך בתחתונים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבודאי מה טוב ומה נעים אם יכול

הָאָדָם לִיְחִיד לְעַצְמוֹ חֵדֵר מֵיְחִיד לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם כְּמוֹ שְׂרָצָה רַבְּנוּ ז"ל, אֲבָל אִם אָף-עַל-פִּי-כֵן אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְסַדֵּר אֶת זֶה מִחֲמַת אֵיזָה טַעַם שְׂיֵהִיָּהּ, אֲסוּר לוֹ לְהִתְבַּלְבֵּל מִזֶּה כָּלֵל, וּבִנְקֵל יָכוֹל לְסַדֵּר לְעַצְמוֹ שְׁלֶחֶן עִם אַרְוֹן סְפָרִים בְּתוֹךְ הַסְּלוֹן אוֹ כִּיּוֹצֵא בְּזֶה וְזֶה יִהְיֶה לוֹ כְּמוֹ חֵדֵר מֵיְחִיד.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁגַם מוהֲרַנ"ת ז"ל בְּעַצְמוֹ הִשְׁתַּוְּקַק שָׁנִים רַבּוֹת שְׂיֵהִיָּהּ לוֹ חֵדֵר מֵיְחִיד (אֵיבְעַר שְׂטִיבֵל) בְּבֵיתוֹ לְעֶסֶק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם וְלֹא עֲלֵתָהּ בְּיָדוֹ, וְהָיָה מִכְרַח לְחִלְקֵי חֵלֶק מִהַמְטַבַּח עִם אֵיזוֹ מַחִיצָה רְעוּעָה שְׂיֵהִיָּהּ נִחָשֵׁב לוֹ כְּמוֹ חֵדֵר מֵיְחִיד, עַד שְׂזָכָה אַחֵר כְּמָה שָׁנִים לְבָנוֹת אֶת הָאֵיבְעַר שְׂטִיבֵל עַל גַּג בֵּיתוֹ, וְאָז הָיָה לוֹ חֵדֵר מֵיְחִיד כְּרֵאוּי, הָרִי שְׂאָסוּר לְהִתְבַּלְבֵּל מִזֶּה כָּלֵל, וְרַק צְרִיכִין לְהִסְתַּפֵּק בְּמָה שְׂיִכּוּלִים, וּלְצַפּוֹת תְּמִיד לִישׁוּעַת הַשֵּׁם.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י: כְּשֵׁיִשׁ לְאָדָם קָצַת שְׂכָל, אִזּוֹ יָכוֹל לְהַפְּךָ דִּירְתוֹ לְגַן עֵדֶן מִמֶּשׁ, כִּי עַל-פִּי-רַב הָאָדָם חוֹשֵׁב שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְלַמֵּד אוֹ לְעֶסֶק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם כִּי אִם בְּבֵית הַמְדַרְשׁ אוֹ מַחוּץ לְעִיר בְּאֵיזָה הָר אוֹ שְׂדֵה, אֲבָל בְּתוֹךְ דִּירְתוֹ קָשָׁה לוֹ מְאֹד, כִּי יֵשׁ לוֹ כְּמָה מֵיָנִי בְּלַבּוּלִים מְאֻשְׁתוֹ וּמִבְּנֵי וְכוּ', אֲבָל כְּשֵׁיִשׁ לְאָדָם יֵשׁוּב הַדַּעַת אֲמִתִּי, וְהוּא מְטָה אֲזָנוֹ הַיֵּטֵב לְדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, אִזּוֹ הוּא מַעֲלָה אֶת הַתְּפִלָּה וְאֶת הָעִבּוּדָה מִבְּחִינַת הָר וְשְׂדֵה לְבְּחִינַת בֵּית (עַיִן לְקוּטִי-מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן י', וּבְשִׁפְת הַנֶּחֱלָ ש"ס), הַיְנוּ שְׂמַתְחִיל לְהַרְגִּישׁ אֶלְקוּתוֹ וְתִכְרֵךְ גַּם כְּשֵׁהוּא בְּתוֹךְ הַבֵּית מְסַבֵּב עִם טְרָדוֹת וּבְלַבּוּלִים שֶׁל בְּנֵי בֵּיתוֹ, וְהוּא מְהַפֵּךְ אֶת הַכֹּל אֶל הַקְּדוּשָׁה, וְאֲדַרְבֵּהּ הוּא לּוֹמֵד תּוֹרָה בְּקוֹל נְעִים וְדִיקָא בְּתוֹךְ הַבֵּית, כְּדֵי שְׂשִׁשְׁמַעוּ אֶשְׁתוֹ וּבְנָיו, וְיֵרְאוּ מֵהִי הַתְּמַדַּת לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְזֶה מְכַנֵּס אֲוִירָה נִפְלְאָה שֶׁל תּוֹרָה וְקַדְשָׁה בְּתוֹךְ הַבֵּית, כְּשֵׁהאַשָּׁה וְהַיְלָדִים רוֹאִים אֵיךְ אֲבָא לּוֹמֵד תּוֹרָה בְּהַתְּמַדָּה, וְאֵינן לָךְ חֲנוּף יוֹתֵר גְּדוֹל מִזֶּה, כִּי עַל-פִּי-רַב הַיְלָדִים וּבְנֵי הַבֵּית נִמְשָׁכִים אַחֲרֵי מֵה שְׂרוֹאִים אֶצֶל הָאֲבָא, וְאִם רוֹאִים אוֹתוֹ עוֹסֵק

תמיד בתורה ובעבודת השם, אז תמיד ישתוקקו הבנים לחקות את אביהם ולעשות כמותו, וגם הבנות תשתוקקנה שיהיה להם בעל עוסק בתורה וכו', וכך תשאר התורה אצלו ואצל זרעו לדורי דורות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם בתפלה והתבודדות יכולים לעסק בתוך הבית כשפני הבית ישנים או כשינם נמצאים, שעל-פי-רב הבעל מתעצבן כשהאשה עוזבת את הבית לערוך קניות או סתם להרגיע את עצביה, ובפרט כשהיא מאחרת לבוא, אז הוא מלא טענות, למה הניחה אותו לבד זמן רב כל-כך, ובפרט אם הצריך לשמר על הילדים וכו', אף מי שיש לו קצת שכל, הרי אדרבה, הוא מנצל את הזמן היקר לתפלה והתבודדות, ומצויר לעצמו שהוא בתוך היער או בשדה ממש, ושר שירות ותשבחות להשם יתברך בדבקות והתעוררות, ואפלו אם הילדים בבית, גם בפני הילדים הוא עושה כן, למען יראו וילמדו תמיד לדבר להשם יתברך, ולשיר שירות ותשבחות אליו יתברך, ובזה הוא משרה רוח השכינה הקדושה בתוך הבית ממש, ואז בודאי לא יקפיד על אשתו כלל כשתצא, ואדרבה אם יראה שהיא צריכה קצת מרגוע לעצביה מחמת מתח הילדים שמנח על צוארה כל היום, הרי ידבר על לבה שתצא קצת ותרגיע עצמה, וכך שניהם ירויחו — הוא יעסק בבית בתפלה ובהתבודדות, ואשתו תרגיע את עצמה קצת, ויתחדשו כוחותיה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכן הוא נהג בעצמו כל השנים, שהיה מתמיד מאד מאד בתורה הקדושה בתוך ביתו, וגם מרבה מאד בתפלה ובהתבודדות כשהיו בני ביתו ישנים או שלא נמצאו בבית, וכמה פעמים באו אנשים לביתו של מוהרא"ש נ"י ודפקו על הדלת ולא נענו, ואחר-כך שמעו מאחורי הדלת איך שמוהרא"ש נ"י מתבודד בתוך הבית בדבקות נפלאה ובככיות עצומות, ולפעמים הלך אנה ואנה שעות על גבי שעות, ולא היה מפסיק עבודתו

לשום דבר — לא כְּדֵי לִפְתַח אֶת הַדֵּלֶת, וְלֹא כְּדֵי לְהַרִים אֶת הַטֵּלְפוֹן, עַד שֶׁחָזְרוּ בְּנֵי בֵּיתוֹ.

וּפְעַם בָּא אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְאָשְׁתוּוּ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י לֹא הֵיטָה אֹז בְּבֵיתוֹ, כִּי הִצְרִיחַ לְנִסְעַ לְמַרְחָקִים, וְהָיָה מוֹהֲרָא"ש נ"י מְבַשֵּׁל אֶכָּל בְּעִבּוּר הַיְלָדִים, וְשָׁמַע הָאִישׁ מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אִיךָ שֶׁמוֹהֲרָא"ש נ"י מְתַבּוֹדֵד בְּעֵת עֶסוּקוֹ בְּכַשׁוּל הַמְּאָכְלִים: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְאֵה שֶׁהַמְּאָכְלִים יֵצְאוּ טוֹבִים וְלֹא יִשְׂרְפוּ וְיִתְקַלְקְלוּ" וְכוּ', וְהֵכֵל בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְהָאִישׁ הַנִּלְהַפֵּעַל מְאֹד מְאֹד עַד הֵיכֵן צְרִיכִין לְדַבֵּר וּלְדַבֵּק עִצְמוֹ תָּמִיד אֵלָיו יִתְבַּרְךָ עַל כָּל דְּבַר קָטָן וְגָדוֹל, עַד שֶׁאֶפְלוּ בְּהִכָּנַת צְרִיכֵי הַבַּיִת לֹא יִפְסִיק מְדַבְּקוֹתוֹ; וְקִצַּת זְמַן אַחַר זֶה אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּתוֹךְ דְּבָרָיו בְּשַׁעֲוֵר שֶׁל "לְקוּטֵי-מוֹהֲרָא"ן בְּרַבִּים, שֶׁהָיוּ פְרוּשֵׁי דְבָרֵי רַבֵּנוּ ו"ל (בְּתוֹרָה י" הַנ"ל), שֶׁצְרִיכִין לְהַעֲלוֹת הַתְּפִלָּה מִבְּחִינַת הַר וְשִׁדָּה לְבַחֲחִינַת בַּיִת, הֵינּוּ שְׁגָם בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּבְעֵת עֶסוּקוֹ בְּצְרִיכֵי הַבַּיִת, צְרִיךְ תָּמִיד וְרַק לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ.

וּבְפְעַם אַחֲרָת בָּא אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְבֵית מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְהָיָה מוֹהֲרָא"ש נ"י אֹז שׁוֹמֵר עַל הַיְלָדִים (כִּי אָשְׁתוּ לֹא הֵיטָה בְּבֵיתוֹ), וְהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת עַרְבִית, וְהִכְרַח מוֹהֲרָא"ש נ"י לְהַתְּפַלֵּל בִּיחִידוֹת בְּבֵיתוֹ, וְהִתְחִיל לְהַתְּפַלֵּל בְּקוֹל נְעִים וְנִפְלָא בְּתְפִלַּת עַרְבִית מְלָה בְּמְלָה, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְתַבּוֹת "יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לְבַנּוּ", וְשֵׁם הַתְּמַהֲמָה, וְחָזַר עַל תְּבּוֹת אֵלוּ פְעָמִים רַבּוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וּבְדַבְּקוֹת נִפְלָאָה, וְהָאִישׁ מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הִתְפַּעֵל מְאֹד מְאֹד, כִּי עַל-פִּי-רַב מִי שֶׁמְכַרְח לְהַתְּפַלֵּל בִּיחִידוֹת בְּבֵיתוֹ הוּא שָׂבוּר מְאֹד — לָמָּה אֵינּוּ יְכוּלִים לֵילֵךְ לְבֵית-הַכְּנֶסֶת לְהַתְּפַלֵּל בְּצַבּוּר, וְעַל-פִּי-רַב הוּא חוֹטֵף אֶת הַתְּפִלָּה בְּמַהֲרָת גְּדוֹלָה בְּלִי כּוֹנֵה כָּלָל, וְכֵן הוּא רוֹאֵה שֶׁאֲדַרְבָּהּ, מוֹהֲרָא"ש נ"י מְתַפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ בְּדַבְּקוֹת נִפְלָאָה וּבְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, כְּאֵלוּ יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיִּכָּל הַמְּלָךְ בְּעִצְמוֹ, וְגַם אֵינּוּ מְתַבַּיֵּשׁ כָּלָל מִפְּנֵי בְּנֵי בֵּיתוֹ, וְדָבַר זֶה עָשָׂה רִשָּׁם נִפְלָא עֲלָיו, וְסִפֵּר שֶׁעָזַר לוֹ

מראה זה הרבה בעבודת השם כל ימיו.

ופעם בנוגע לענין הנ"ל — שלא יתביש אדם מלהתפלל בפני בני ביתו, הזכיר מוהרא"ש נ"י את דברי הירושלמי (ברכות, פרק ד', הלכה א'): רבי יונה כד הוה מצלי בגו ביתיה הוה מצלי בקלא עד דילפון בני ביתיה צלותיה מיניה, (כשהיה רבי יונה מתפלל בתוך ביתו היה מתפלל בקול רם, כדי שילמדו בני ביתו ממנו איך להתפלל), הרי מפרש יוצא, שאין שייך להתביש כלל בדבר כזה, אדרבה, יראו אחרים וילמדו איך לעבד את השם בתפלה באמת.

דעת

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם, שתהיה לו הרחבת הדעת, פי כל מה שאדם סובל הוא רק מפני קטנות הדעת, שנופל בחלישות הדעת גדולה מאד.

ואמר, שזו היתה מעלת מוהרנ"ת ז"ל, שהיה בעל דעת גדולה מאד, וזכה לזה על ידי רבוי התבודדות ואמונת חכמים שהיתה לו ברבנו ז"ל, כי כשאדם זוכה להתבודד הרבה עמו יתברך, ומסלק את דעתו לגמרי ומאמין ברבנו ז"ל, אז הוא זוכה להגיע לישוב הדעת אמתי ונצחי, ושום דבר שבעולם לא יוכל לשפרו ולבטלו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר שלמות הדעת הוא לידיע, שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומטהו ומקיים את כל הבריאה. והדעת הזו האיר משה רבנו בכלל ישראל, שזה

שָׁאֵמַר לָהֶם: "אַתָּה הִרְאָתָּ לְדַעַת' כִּי הִנֵּנִי הוּא הַאֲלֹקִים אֵין עוֹד",
וְחֻכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אָמְרוּ עַל פְּסוּק: "אַל תִּפְנּוּ אֶל הָאֱלִילִים" — אַל
תִּפְנּוּ אֶל מַדְעַתְכֶם, הִנֵּנוּ שְׂלֵא יִסִּיחוּ דַעַתְם כָּלֵל מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ.
שְׁזֵה נִקְרָא שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת, וּבְלֵא זֶה אֵין לוֹ דַּעַת כָּלֵל.

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, כִּי מִי שְׁזוּכָה לְהַגִּיעַ אֶל דַּעַת שְׁלֵמָה, הִנֵּנוּ
לְדַעַת אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזוּ כְּבֹר לֹא חָסַר לוֹ שׁוּם דְּבָר, כִּי יֵשׁ
לוֹ הַכֵּל, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֻכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים: דָּדָא בֵּיה פְּלֵא בֵּיה, דְּלֵא
דָּא בֵּיה מַה בֵּיה, דָּדָא קְנִי מַה חָסַר, דָּא לֹא קְנִי מַה קְנִי, (דַּעַת
קְנִיתָ מַה חָסַרְתָּ, דַּעַת חָסַרְתָּ מַה קְנִיתָ), וְאָמְרוּ: אֵין עֲנִי אֶלָּא
בְּדַעַת וְכוּ', וְאָמְרוּ: בְּחָסַר כֵּל בְּלֵא דַּעַת (עֵין גְּדִירִים מ"א.) הִנֵּנוּ
מִי שְׁיֵשׁ לוֹ דַּעַת כְּבֹר יֵשׁ לוֹ הַכֵּל, וְיוֹדַע לְתַת לַעֲצָמוֹ עֲצָה עַל כָּל
פְּרָט וּפְרָט בְּחִזְיוֹ, וְאֵינוֹ נִשְׁבֵּר מִשׁוּם דְּבָר, וְלִהְפּוֹךְ מִי שְׁאֵין לוֹ
דַּעַת אֲזוּ כָּל דְּבָר קָטָן שׁוֹבֵר אוֹתוֹ.

וּסְיִים מוֹהְרַא"ש נ"י: עַל-כֵּן כָּל אֶחָד צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ
יִתְבַּרֵךְ עַל "דַּעַת" בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְלִכְוֵן הֵיטֵב בְּבִרְכַת "אַתָּה חוֹנֵן
לְאָדָם דַּעַת", כִּי הַדַּעַת הִיא הַכֵּל, וְאָמְרוּ חֻכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּבֹא
בִּתְרָא קמ"ה:): כָּל יְמֵי עֲנִי רַעִים — זֶה שְׁדַעַתוֹ קְצָרָה, וְטוֹב
לֵב מְשֻׁתָּה תָמִיד — זֶה שְׁדַעַתוֹ רַחְבָּה, כִּי עַל-יְדֵי תִקְוָה הַדַּעַת
זוֹכָה לְחַיּוֹת חַיִּים נְעִימִים וּשְׂמֵחִים.

אֲשֶׁרֵי מִי שְׁמִשְׁלִים אֶת דַּעַתוֹ בְּכָל יוֹם וּמְכַנִּיס בּוֹ אֲמַתַּת
מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׁזֵה הַדַּעַת הָאֲמַתַּת וְרַק זֶה נִקְרָא "דַּעַת".

(וְעוֹד דְּבַר מְזֵה מוֹהְרַא"ש נ"י הַרְבֵּה מְאֹד בְּאֲרִיכוֹת גְּדוֹלָה
בְּדַרְכּוֹ, וְלֹא זְכִיתִי לְרַשֵּׁם רַק אֶת זֶה).

התקרבות לצדיקים

פעם, שאל אחד מאנשי שלומנו את מוהרא"ש נ"י אודות השיחה של מוהרנ"ת ז"ל, שאמר אחר הסתלקות רבנו ז"ל, שהוא מתחרט על התורה ותפלה שעשה בחיי רבנו ז"ל, (כאומר שהיה יכול לשמש את רבנו ז"ל יותר, וגם לכתב ממנו יותר ויותר אם היה מציר בדעתו שפעם יסתלק רבנו ז"ל מזה העולם), ושאל האיש מאנשי שלומנו, אם השיחה הנ"ל היא פשוטו כמשמעו?

ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שבודאי השיחה הנ"ל פשוטו כמשמעו, כי אלו ידע מוהרנ"ת ז"ל שיבוא זמן שיהיו כל שיחה, דבור ומעשה של רבנו ז"ל יקרים מכל הון, לא הייתה ידו פוסקת מכתובה כל היום כלו, כי אצל מוהרנ"ת ז"ל כששמע תורה או שיחה מרבנו ז"ל, זה שנה את חיי לגמרי, ולכן תכף ומיד העלה זאת על פני הכתב, אבל שיחה קטנה או תנועה קלה של רבנו ז"ל, לא עלה על דעתו שתהיה לזה כל-כך חשיבות אצל בני-אדם, ולכן לא כתבם, אבל אלו ידע שיבוא זמן שיתגעגעו מאד מאד אחר כל תנועה כלשהי וכל דבור קל של רבנו ז"ל, בודאי היה כותב כל פרט ופרט, כי הלא לרבנו ז"ל הייתה אשה ובנים וכו', ומה עשה עמהם ואיך התנהג אתם, ואיך נהל כל עסקיו וכו' וכו'! כל פרט ופרט היה בזה תורה שלמה, ואין פתויב רק מקצת מזעיר מכל זה, ולכן אחר-כך התחרט מוהרנ"ת ז"ל באמת למה לא העלה את הכל על פני הכתב, ולמה לא עשה פעולה מיחדת להנציח זאת לדורות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה נוהג בכל דור ודור ממש, אף אחד אינו שם אל לבו שיש צדיקי אמת שבדור שראוי לעקב אחריהם וללמד מכל תנועותיהם ומכל דבוריהם תורות שלמות, רב בני-אדם חושבים שרק פעם היו צדיקים כאלו לפני הרבה דורות, אבל היום כבר אין דבר כזה, ודמיון זה

חזק מאד אצל רבא דרבא של בני העולם, וכמעט אין אחד שיהיה נקי מזה, וכלם חושבין שבשעה שהיה איזה צדיק בחיים חיותו, אז כל העולם עמד ונתבטל מלפניו (די וועלט האט זיך אפגעשטעלט), ובאמת דבר כזה לא היה אף פעם, מימות משה רבנו עד עכשו, כי רב בני העולם לא ידעו מהצדיק כלל, וכן האנשים שיידעו ממנו, חלק גדול מהם רדפו אותו וחלקו עליו ועשו ממנו ליצנות, ורק כמה אנשים שהסתובבו אצלו והפירו אותו באמת, הם דבקו בו והחזיקו ממנו, עד שאחרי מות קדושים — אחרי שהסתלקו הצדיקים מזה העולם, אז ננערו בני-אדם והפירו למפרע שהיה חי צדיק וקדוש ביניהם, והתחילו להתחרט — למה לא נתקרבו אליו ולא הלכו אחריו לשמע תורה ממנו וכו'.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבכל הדורות מימות עולם עד עכשו, נלכדים רב בני-אדם בזה, וגם בחיי רבנו ז"ל היה כן, שבאו אנשים אל רבנו ז"ל, ואמרו לו, שהעולם אומרים שאין צדיקים בדור הזה כבדורות קודמים (עין שיחות הר"ן, סימן קצ"ב), עמד והתבונן באיזה דור אמרו זאת, כי מלבד רבנו ז"ל הקדוש והנורא חיו אז: החוזה מלובלין, המגיד מקאזניץ, הרב מברדיטשוב, זכותם תגן עלינו, ועוד הרבה צדיקים גדולים ונוראים מאד, מלאכי אלקים, צדיקים באמת, ורבנו ז"ל השיב להם, שזו כפירות ואפיקורסות, כי כמו שהשם יתברך הוא נצחי, כך הצדיקים הם נצחיים בכל דור ודור וכו', כדאייתא שם ב"שיחות הר"ן"; הרי שבכל דור ודור קיים הדמיון הזה, והוא דבר קשה מאד להוציאו מדעת בני-אדם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלא רק אצל החסידים הוא כן, כי אם גם אצל הליטאים, כי הוא הפיר את הגאון המפרסם רבי אהרן קוטלר, זכרונו לברכה, והיה מתפלל עמו יחד באיזה בית המדרש, ואף אחד לא היה מסתפל עליו בחיים חיותו, ועל-פי-רב טייל

בְּרָחוּב לְבָדוֹ וְלֹא עָקְבוּ אַחֲרָיו כָּלֵל, וְהַיּוֹם כַּמָּה שָׁנִים אַחֲרֵי
הַסְתַּלְקוּתוֹ, כָּל הָעוֹלָם רוֹעֲדִים מֵהַזְכָּרָת שְׁמוֹ לְבָד, וְאוֹמְרִים: רַבִּי
אַהֲרֹן קוֹטְלֵר? (בְּתַמִּיּהָ), הֵיכֵן מוֹצֵאִים צַדִּיק וְגֵאוֹן כַּמּוֹתוֹ...

וּמוֹהֲרַא"ש נ"י תָּמִיד מְעוֹרֵר וּמְזַהֵר אוֹתָנוּ, שְׁלֹא נִפְל גַּם-כֵּן
בְּטַעוֹת הַזֶּה — שְׂאִין כָּבֵר צַדִּיקִים הַיּוֹם כְּמוֹ בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים,
וְעַקֵּר כּוֹנֵנֵתוֹ בְּזֶה — לְהַכְנִיס בְּנוֹ דַעַת וְשִׁכְל, שְׁנֹדַע וְנֹאֲמִין שְׁגָם
הַיּוֹם יְכוּלִים לְזַכּוֹת לְכָל הַמְּדַרְגּוֹת שְׁבָכָל הָעוֹלָמוֹת כְּלִי יוֹצֵא מִן
הַכָּלֵל, וְכִמּוֹ שְׁדַרְכוּ תָּמִיד לְחֹזֵר עַל שִׁיחַת רַבְּנוּ ז"ל (עֵין חַיִּי
מוֹהֲרַ"ן, סִימָן נ"ד — דְּפוּס חֲדָשׁ), שְׁכַּשְׁשִׁישְׁכְּבוּ עִם הַרְגְּלִים אֶל הַדְּלֵת
(כְּלוֹמֵר אַחֲרֵי הַפְּטִירָה), אֲזַי יִדְעוּ אִם הֵיוּ מְקַרְבִּים אֵלָיו בְּאַמֶּת אִם
לֹא, כִּי אִם הֵיוּ מְקַרְבִּים אֵלָיו בְּאַמֶּת לֹא הֵיטָה דְרָגָה בְּעוֹלָם
שְׁלֹא הֵיוּ בָּאִים אֵלֶיהָ; וּמוֹהֲרַא"ש נ"י תָּמִיד אוֹמֵר, שְׁגָם שִׁיחָה
זֹאת הִיא פְּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמַעוֹ כִּי מִי שִׁיִּצִּית אֶת רַבְּנוּ ז"ל, וְיִשְׁלִיף
אֶת דַּעַתוֹ הַפְּגוּמָה לְגַמְרִי, וְיִקְיֵם כָּל שִׁיחָה שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל בְּתַמִּימוֹת
וּבְפְּשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, אֲזַי בְּוֹדָאֵי לֹא תִהְיֶה שׁוּם מְדַרְגָּה בְּעוֹלָם שְׁלֹא
יָבוֹא אֵלֶיהָ.

וּבְאַמֶּת כְּשִׁמוֹהֲרַא"ש נ"י מְדַבֵּר מִכָּל זֶה, הוּא מְסַתִּיר אֶת עֲצָמוֹ
לְגַמְרִי, כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהַסְתוֹכֵב קִצַּת אֶצֶל מוֹהֲרַא"ש נ"י, הוּא רוֹאֶה
בְּחוּשׁ, אֵיךְ שֶׁהַיּוֹם יֵשׁ צַדִּיקִים כְּבְדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים, וְאֵיךְ שִׁיכוּלִים
לְזַכּוֹת לְכָל הַמְּדַרְגּוֹת שְׁבָכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמִי שֶׁמְכִיר אוֹתוֹ אֶפְלוֹ
בְּמִקְצַת יוֹדַע כַּמָּה הִלְכָתָא גְּבֻרָתָא יֵשׁ לְלַמֵּד מִכָּל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה
שְׁלוֹ, וְכַמָּה הִלִּיכוֹת חַיִּים יְכוּלִים לְהוֹצִיא מִכָּל דְּבִיבּוֹר וְשִׁיחָה שְׁלוֹ,
אֶפְלוֹ בְּשִׁיחוֹת חֲלִין, כָּל שֶׁכֵּן מְדַבְּרֵי הַתּוֹרָה וּמֵהַסְפָּרִים הַקְּדוּשִׁים
שְׁלוֹ, וְדַבֵּר זֶה קָשָׁה מְאֹד לְהַסְבִּיר בְּכֹתֵב, רַק כָּל חַד וְחַד כְּפֹיִם מֵה
דְּמַשְׁעַר בְּלִבִּיהָ; אֲשֶׁרִי הַזּוֹכֶה לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו!

וּפַעַם אָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהַשִּׁיחָה הַנַּ"ל שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת ז"ל
סוֹבֶכֶת וְהוֹלֶכֶת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, הֵינּוּ שְׁכָל אֶחָד

ואחד צריך לראות שלא יתחרט לבסוף למה לא שמש את רבנו ז"ל יותר ויותר ממה שהיה יכול — הן בגלוי עצותיו הנוראות לאחרים והן בהפצת ספריו הקדושים בכל העולם כלו, שזהו השמוש הגדול ביותר שיכולין לעשות לרבנו ז"ל, ועל-פי-רב האדם חושב אולי אינו פדאי לבלות זמן לדבר עם אחרים או להפיץ ספרי רבנו ז"ל בכל העולם, יותר טוב ללמד ולהתפלל בקרן זוית, ולא להתעסק עם אחרים כלל, אולם על זה סובבת והולכת שיחת מוהרנ"ת ז"ל, שהתחרט למה לא שמש את רבנו ז"ל יותר, כי ירא שמים יצא ידי שניהם, יש זמן ללמד ולהתפלל ולקיים כל עצות רבנו ז"ל בתמימות ובפשטות, ואפלו להתבודד כל היום כלו, ויש גם זמן לזכות את הרבים עם ספרי רבנו ז"ל, ולגלות גם לשני מהאוצר הטוב שנתגלה לנו, וכשאדם עוסק בזה ברצינות, אז השם יתברך עוזר לו ושולח ברכה לתוך למודו ועבודתו, עד שזוכה להשלים בזמן קצר מה שאחר היה צריך להתניגע על זה זמן הרבה; אשרי הזוכה להתקרב לרבנו ז"ל ולצדיקי האמת שבדור ולשמש אותם באמת.

התחזקות

מוהרא"ש נ"י אמר, שבזה העולם עקר גבורתו של האדם הוא כפי מדת התחזקותו, שזוכה לחזק את עצמו על כל מה שעובר עליו, כי באמת עובר על כל בר ישראל בכל יום ויום צרות ויסורים חדים, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב'), סימן ע"ז), שכל אחד מישראל אפלו צדיק גדול צריך שיהיה לו איזה צער בכל יום, וגם — מי שדעתו יותר גדולה צערו יותר גדול, כמו שכתוב (קהלת א'): "יוסיף דעת יוסיף מכאוב", עין שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה עקר גדלת האדם בזה העולם, שאינו מאבד עצמו, שקורין פארלירן זיך, בשעה שעוברת עליו איזו מרירות או צרה, חס ושלום, רק אדרבה בתקף קטנותו ודחקותו הוא עוד זוכה לחזק את אחרים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שזה היה עקר גדלתו של מוהרנ"ת ז"ל, שהראה לנו דרך זו — איך שבתקף הקטנות והדחקות והמרירות שעוברת על האדם בזה העולם, יכול לחזק עצמו, ולא רק שיכול לחזק עצמו אלא גם יחזק את אחרים ויאמץ אותם, וידבר אליהם דבורי נחומים, ויחזק אותם שיחזיקו מעמד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבזה היה מוהרנ"ת ז"ל חדוש שבחדושים, אדם שעבר עליו בזה העולם מה שעבר — מחלקת עצומה מבחוץ מכמה מפרסמים של שקר, אף שהיו להם חסידים למאות ולאלפים, וכלם חלקו עליו והחרימו אותו ובוזו אותו מנער ועד זקן בכל מיני בזיונות ושפיכות דמים, ולו לא היו אלא כמה אברכים, (בשעת המחלקת הידועה בשנות תקצ"ה עד תקצ"ח לא נשארו אצלו רק חמשה אברכים), וכן עברו עליו צרות ומרירות בביתו מבניו, וגדל העניות שהיתה לו אין לשער ולספר כלל, וכן בתוך אנשי שלומנו היתה עליו מחלקת עצומה מרב קנאה וסנאה וכו', אף-על-פי-כן החזיק מעמד וחזק את עצמו, וכתב את ספריו הקדושים "לקוטי-הלכות", ועוד חזק אחרים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם באמצע הלמוד שלמד מוהרנ"ת ז"ל עם בני הנעורים מעצותיו הקדושות של רבנו ז"ל, (והיתה אז עליהם מחלקת עצומה עד מאד), בתוך דבוריו התלהב מאד מאד ונעשו פניו כאש בוערת מרב התלהבות, וצעק בדבקות נפלאה: למה היה רבי שמעון בן יוחאי רבי שמעון בן יוחאי, ואיך הגיע למדרגתו? מפני שהיתה לו מדה זו בהתחזקות. (הינו שחזק עצמו כפי מדתו), למה היה האר"י הקדוש האר"י הקדוש,

ואיך הגיע למדרגתו? מפני שהיתה לו מדה זו בהתחזקות, למה היתה הבעל-שם-טוב הקדוש הבעל-שם-טוב הקדוש? מפני שהיתה לו מדה זו בהתחזקות, למה היתה רבנו הקדוש רבנו הקדוש וצעק הרבה פעמים דער הייליגער רבי, דער הייליגער רבי? מפני שהיתה לו מדה זו בהתחזקות, וסיים — ולמה אני אני? מפני שיש לי מדה זו בהתחזקות (הינו כפי מה שעובר עליו).

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי הנה מוכן אז מדברי מוהרנ"ת ז"ל כי כל צדיק לא הגיע אל מדרגתו רק כפי מדת ההתחזקות שהיתה לו, הינו שההכרח לעבר עליו בזה העולם כל מיני מרירות וצרות ויסורים, והוא מחזק עצמו כפי מדת הירידה שלו, ודיקא על-ידי זה זוכה אחר-כך למה שזוכה, כי העקר תלוי כפי שמחזק עצמו בזה העולם, ואינו מניח את עצמו לפל בשום אפן שבעולם.

ופעם אחת דבר משיחה זו מוהרא"ש נ"י, והאריך בזה הרבה מאד כדרךכו, ואמר: מה אתם חושבים, שעל רבי שמעון בן יוחאי לא עבר מה שעבר? הצריך לברח ממלך רומי ולהתחבא במערה שלש עשרה שנים, אשר בודאי אין זה דבר קל, וכן היתה עם בנו רבי אלעזר, והיו מכרחים לישב במערה בתוך עפר בלי בגדים, עד שנפצע גופם, כמו שאמרו חכמינו הקדושים, ודיקא ממצב בזה זכו להפך הכל ולדבק עצמם בו יתברך, עד שגלו שם את "תקוני-הזהר" שיש בהם סודות נוראים רזי דרוזין פלאי פלאות, וכן האריז"ל ישב במצרים על יד הנהר כל ימות השבוע ובודאי עבר עליו מה שעבר, ואף-על-פי-כן חזק עצמו וזכה למה שזכה, וכן הבעל-שם-טוב הקדוש עבר עליו מה שעבר שנתיתם מימי קטנותו וכו', אף חזק עצמו ולא הניח את עצמו לפל בדעתו בשום אפן שבעולם, ועל-ידי-זה דיקא זכה למה שזכה — שהאיר את כל העולם עם אורו יתברך, וכן רבנו ז"ל בעצמו ספר לנו כל מה שעבר עליו בימי קטנותו, איך התחיל להכנס בעל עבודתו יתברך,

וכל מה שעבר עליו אז — כל מיני מחשבות של רחוק, עד שלולא חזק עצמו לא הנה יכול להחזיק מעמד, ודיקא על-ידי מדת ההתחזקות שלו זכה למה שזכה.

וסיים מוהרא"ש נ"י: אף לי נראה שביותר זכה מוהרנ"ת ז"ל יותר מכל הצדיקים, כי הנה יכול להוריד לנו את כל הלמודים האלו, עד שגם קטני ערך ופשוטים ופחותים כמונו, גם-כן נזכה לחזק עצמנו בתקף קטנותנו ודחקותנו, וזה עקר החדוש בחדושים — להאיר את מדת ההתחזקות גם באחרים.

(ובאמת מי שמסתפל על מוהרא"ש נ"י מה שעובר עליו צרות ויסורים הן מעצמו והן ממשפחתו, והעקר מרשעים ארורים שחולקים עליו מצד קנאה סרוחה ושנאה כבושה, ואף-על-פי-כן מוהרא"ש נ"י מחזק עצמו ומחזק אחרים וכותב ספרים נפלאים פלאי פלאות בגלוי אלקותו ותברך בפשיטות גמורה, הוא רואה, שהוא חדוש שבחדושים; אשרי לו ואשרינו שנפלנו בחלקו, והוא מלמד אותנו עצותיו הקדושות של רבנו ז"ל באפן אחר לגמרי).

התבודדות

מוהרא"ש נ"י אמר, שגדל מעלת הזוכה להתבודד ולדבר עמו ותברך תמיד בכל עת, זה אין לשער ולספר כלל, ואף-על-פי שנדמה לאדם שאין שומעין לו כלל, והוא מבלה את זמנו לריק, חס ושלום, כי אינו רואה שום פרות מתפלותיו, כל זה הוא רק מעשה הבעל-דבר, כי התפלה נקראת עלמא דאתבסיא (עולם המכסה), (עין לקוטי-הלכות, הלכות ראש חדש, הלכה ה'), שזה בחינת לאה, שפתוב אצלה (בראשית כ"ט): "ועיני לאה רכות", שאין לה שום

פנים ותאר בעולם, פי לרב בני-אדם אין שום השגה בעבודת התפלה ובהתבודדות, מה שאין פן למוד התורה נקרא עלמא דאתגליא (עולם הגלוי), בחינת רחל, שפתוב אצלה (שם) "ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה", שלרב העולם העקר הוא רק למוד התורה הקדושה, ומחמת שהתפלה היא בחינת עלמא דאיתכפסיא, לכן בתחלה נדמה לאדם שאין שומעין אותו כלל, ואינו פועל שום דבר עם תפלותיו, אבל כשהאדם עקשן בעבודת השם, ומרגיל עצמו להתבודד תמיד עמו יתברך מהרגע שהוא פוקח את עיניו בבקר עד שהוא עוצם אותן בלילה כשהולך לישן, אז סוף כל סוף השם יתברך יאיר את עיניו, ויתחיל להתנוצץ בו עצם מעלת התפלה ובהתבודדות, ויזכה שיתגלו לפניו אורות עליונים בהשגת אלקות עין לא ראתה אלקים זלתיך יעשה וכו'; אשרי לו ואשרי חלקו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאנחנו תלמידי רבנו ז"ל, ואנחנו צריכין לקיים דבר רבנו ז"ל בתמימות ובפשיטות, והלא רבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן צ"ו), שרצונו, שיהיה לנו כל היום כלו להתבודדות, עין שם; ואיך יכולים לקיים זאת, הלא האדם הוא בזה העולם, וצריך לאכול ולשתות וללמוד ולהתפלל וגם לעסק במשא ובמתן וכו', ואיך יכולים להתבודד כל היום כלו? אלא התרוץ הוא, שעקר קיום העצה הנ"ל הוא על-ידי שהאדם אינו מסיח דעתו ממנו יתברך כלל, ומהרגע שהוא פוקח את עיניו בבקר הוא כבר מדבר אליו יתברך ואומר "מודה אני" וכו', ומבקש כבר מהשם יתברך שילך לו כל היום כלו כסדר, וינצל הוא ואשתו ובניו וכל ישראל מכל מיני פגעים רעים, ויזכה לעשות הרבה טוב ביום הזה וכו' וכו', וכך הוא עושה כל היום כלו — בכל מקום שהוא רק הולך ובכל עסק שהוא רק עוסק, שפתותיו נעות בתפלה ובהתבודדות אליו יתברך עם כל מיני רצונות וכסופין, עד הרגע שהוא סוגר את עיניו, ואפלו כששוכב על מטתו לישן, גם אז הוא מדבר אליו יתברך עד שנופל בשנה,

ובאפן הזה האדם מקיים בתמימות ובפשיטות דבר רבנו ז"ל שרצה שתהיה לנו כל היום כלו התבודדות, רק באמצע — הוא אוכל, באמצע — הוא לומד, באמצע — הוא עוסק במשא ובמתן, אבל הכל עם התבודדות.

ופעם דבר מוהרא"ש נ"י מהענין הנ"ל, איך שצריך האדם להרגיל עצמו לדבר עמו יתברך תמיד בלי הפסק, אפלו כשהולך ברחוב וכו', ושאל אותו אחד מאנשי שלומנו, והלא צריכין להסתכל היטב מכל הצדדים כשעוברין את הכביש שלא תפגע בו מכונית, חס ושלום, וענה לו מוהרא"ש נ"י בתמימות ובפשיטות, ומה יש? גם אז מדברים עמו יתברך: "רבנו של עולם, עזרני שאעבר את הכביש בשלום" וכו', והזכיר מוהרא"ש נ"י אז את הפסוק (שמות ב'): "ויפן כה וכה וירא כי אין איש" וכו', מסתכלים כה וכה ורואים שבאמת אין שום אנשים כלל רק אותו יתברך לבד, ועל-ידי-זה "ויף את המצרי" — שמפנין ומבטלין כל מיני מצרים וקטנות המחין, "ויטמנהו בחול" — שזוכין לחזוק ואמוץ הלב — חי'ל' ראשי תבות ח'זק ו'י'אמץ ל'בך.

והיה מוהרא"ש נ"י תמיד מדבר ממעלת כל דבור ודבור שזוכין לדבר אליו יתברך, ואומר, שבזה טועים אנשי שלומנו הרבה, כי חושבים שמכיון שדבר רבנו ז"ל מ"שעה" התבודדות, לכן עקר החשיבות הוא רק כשמתבודדים שעה רצופה, אבל כמה דבורים שם, ופה, אינם חשובים כל-כך, וזו טעות גדולה, כי אדרבה, עקר החשיבות והשלמות הוא דיקא כשמרגיל עצמו לדבר עמו יתברך בכל מקום, ובכל עת ובכל שעה, וזה נקרא כל היום התבודדות וכנ"ל והבן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם מתבודדים לפי השעון, הינו, שעכשו תהיה לי בדיוק שעה התבודדות, זהו כמי שאומר לחברו: אני רוצה לדבר עמך עכשו שעה אחת, ועל-פי-רוב

חברו ישתמט ממנו ויגיד לו, שאין לו עכשו שעה לדבר עמו, וגם לא יהיה לו אפלו חשק לדבר עמו כל-כך הרבה זמן, מה שאין פן אם יגיד סתם לחברו: אני רוצה לדבר עמך, ויתחיל לדבר בלי לקבצ זמן, אז יכולות לעבר כמה שעות כהרף עין ולא ירגיש היכן פרח הזמן, וכן הוא בדיוק כשתדבר עמו יתברך, אם תקבע זמן, שעכשו תדבר שעה בדיוק לא פחות ולא יותר, אז סוף כל סוף ימאס הענין אצלך ותפסיק הכל, אבל כשתתחיל לדבר עמו יתברך בלי הסתמלות על השעון ותדבר עוד דבור ועוד דבור אז יכולות לעבר כמה שעות ולא תרגיש אפלו היכן חלף הזמן.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם הספידו את אחד מאנשי שלומנו, וספרו בשבחו, שהיתה לו כל יום שעה התבודדות, ואמר על זה הרב הקדוש רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל: "אבל היתה לו רק שעה התבודדות, ובנדאי יש שלמות יותר גדולה מזה, הינו תמיד לדבר עמו יתברך".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבעולם הבא יתחרט האדם מאד — למה לא עסק בתפלה והתבודדות כראוי, הלא היה יכול לחטף עוד דבור של התבודדות ועוד דבור וכו', כי שם יראה איך שכל דבור ודבור שזוכין לדבר עמו יתברך הוא הצלחה נצחית עין לא ראתה וכו', ועקר ההתרשלות בזה רק מחמת שהאדם חושב שצריך להתבודד כמה שעות רצופות, אבל לדבר עמו יתברך כמה דבורים בדרך הלוכו מביתו לבית הפנסת וכדומה, זה אינו חשוב בעיניו כלל, וזו טעות גדולה וכנ"ל, כי דיקא על-ידי-זה תהיה לאדם כל היום כלו התבודדות.

ומי שמכיר את מוהרא"ש נ"י מסמוך רואה בחוש איך שיש לו התבודדות כל היום כלו ממש, כי תמיד שפתותיו נעות בתפלה בלי הפסק רגע, אפלו כשנוסע בדרך או יושב בין אנשים,

תמיד הוא מדבר עמו יתברך, ועל-פי-רב הוא עושה את זאת בדרך חכמה, שאף אחד אינו תופס מה הוא עושה, כגון שהוא מכסה את פיו עם ידו, או מניח ראשו על אצילי ידיו וכדומה, וגם כשהוא מדבר עם בני-אדם גופא, יש לו גם-כן התבודדות, כמו שאמר לנו פעמים רבות בפרוש, שהצדיקים הגדולים במעלה מאד, גם כשהם מדברים עם בני אדם, באמת הם מדברים עמו יתברך, רק שהם מלבישים את זאת בשיחות ובספורים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ה'), ומי שפטה את אָזְנוֹ היטב לדברי מוהרא"ש נ"י, הוא שומע זאת בחוש, איך שכל דבוריו הם רק אליו יתברך, ומלבישים ומקשרים עם כוונות ויחודים ודבקות גדולה בו יתברך.

והרבה פעמים נסעתי עם מוהרא"ש נ"י במכונית, וחזר לעצמו כל זמן הנסיעה תפלות כמו: "רבנו של עולם, תזכני לחזר בתשובה אמתית לפניך, רבנו של עולם, תזכני להפיץ את אור רבנו ז"ל בכל העולם כלו", ורק לשמע תפלות כאלו יוצאות מפי מוהרא"ש נ"י מעמק הלב, הנה מכניס הרהור תשובה אמתית בלב האדם, והנה מושך את נפשו להדבק בשךשו.

וכן הרבה פעמים הייתי עמו בסעדת חתנה וכיוצא בזה, וישב מוהרא"ש נ"י כל הזמן עם ידיו על פיו והתבודד עמו יתברך הרבה, ולא היתה אצלו שום מציאות של בטול זמן אף רגע אחד.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שכל מי שלא זכה בחיים חיותו בזה העולם לעסק בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו, בודאי יצטרך לחזר ולהתגלגל לזה העולם עד שיזכה לכה, ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו ומציית את רבנו ז"ל, ומבלה את ימיו בתפלה ובהתבודדות כראוי.

היכל-הקדש

פעם אחת במוצאי שבת-קדש נגש אברהם אחד מאנשי שלומנו אל מוהרא"ש נ"י, והתלונן על אחד הבחורים המסתובב אצל אנשי שלומנו שעשה לו עולות גדולות, וגם גרם לו הפסד גדול במקוון, כי הבחור בא מארץ ישראל והתאכסן אצלו, והכניס אותו בהוצאות רבות וכו' וכו'.

וענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: הבחור הזה אינו תלמיד "היכל הקדש", רק הוא מסתובב בחדר אחר, (כאשר התברר אחר-כך שכן היא האמת).

והמשיך בשיחה ארכה ואמר: מי שהוא תלמיד "היכל-הקדש" עליו מפירים תכף ומיד, כי כן חנכתי את תלמידי — או שילמדו, או שיתפללו, או שיתבודדו, או שיפיצו ספרי רבנו ז"ל, ואם אחד מתמיד בדבר זה, תבין תכף-ומיד שהוא תלמיד "היכל הקדש". (ובאמת מי שמסתכל על כל תלמיד מ"היכל-הקדש" מתפעל מרב ההתעוררות והתשוקה שיש להם לתורה, ולהפיץ אורו ודעתו של רבנו ז"ל בעולם, ודבורי האמונה שלהם הם ממש להפליא.)

והיה שם בדיוק בחור אחד חתן, שעמד לנסע בחזרה לביתו להתחתן, והראה עליו מוהרא"ש נ"י ואמר: אתה רואה, בחור זה הוא תלמיד "היכל-הקדש", שזכה לסיים במשך חמשת השנים שלמד אצלנו פעמים אין מספר את ה"לקוטי-מוהר"ן", (כי הבחור הזה היתה דרכו להתמיד מאד ב"לקוטי-מוהר"ן", והיתה תקופה שגמר בכל שבועים את ה"לקוטי-מוהר"ן", עד שמוהרא"ש נ"י אמר לו: ראה ללמד כפי הסדר שסדרתי — לסיים רק פעם אחת בחדש), וכן זכה לסיים במשך כל חמשת השנים שמונה עשר פרקים משניות בכל יום, מלבד שגמר כמה פעמים ש"ס ושלחן ערוך, זה נקרא תלמיד "היכל-הקדש".

אחר-כך אמר מוהרא"ש נ"י: אַתָּה רוֹאֵה אֶת הַבְּחֹר הַזֶּה (וְהָרָאָה עַל בְּחֹר אַחֵר בְּאַצְבָּעוֹ הַקְּדוּשָׁה), הוּא זָכָה לְסִיּוֹם אֲרָבַע עֶשְׂרֵה פְּעָמִים אֶת הַ"לְקוּטֵי-הַלְכוֹת", כַּמְדַּמְנִי, שְׂאֵף אֶחָד מֵהַחֲשׂוּבִים בְּיֹתֵר שְׁבִין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לֹא סִיּוֹם כָּל יְמֵי חַיָּו כַּל-כָּךְ הִרְבֵּה פְּעָמִים אֶת הַ"לְקוּטֵי-הַלְכוֹת", וְאַחֲרֵי-כֵן עָנָה וְאָמַר: אַתָּה רוֹאֵה אֶת הַבְּחֹר הַזֶּה? הוּא כָּבֵד גָּמַר עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ פְּעָמִים אֶת הַ"תְּקוּנֵי-זֹהַר", וְהַזְכִּיר אֹז שֵׁם שֶׁל מְפָרֵס אֶחָד, וְאָמַר לוֹ: תֵּאֱמִין לִי, שֶׁהַמְּפָרֵס הַזֶּה אֵינּוּ יוֹדֵעַ מַה כְּתוּב בְּתוֹךְ הַ"תְּקוּנֵי-זֹהַר", וְאִם יֵשׁ לוֹ אֶת סֵפֶר הַתְּקוּנִים בְּבֵיתוֹ, זֶה רַק בְּשִׁבִיל שְׁמִירָה וְהַצְּלָחָה, אֲבָל סֵפֶק אִם הִסְתַּכַּל פְּעַם בְּזֶה, וְסֵפֶק סֵפֶקָא אִם לְמַד בּוֹ פְּעַם אַחַת.

וְכַךְ הִמְשִׁיךְ מוהֲרַא"ש נ"י לְשַׁבַּח אֶת הַבְּחֹר הַנִּזְכָּר, וּבְתוֹךְ הַשִּׁיחָה עָנָה וְאָמַר הָאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שְׁבִין אָחִיו הוֹצִיא מֵאִיזָה עֲשִׂיר עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ אֶלְף דּוֹלָר לְהַכְנִסֵת כְּלֵה, (וּבֵּן אָחִיו הַנִּזְכָּר הוּא בּוֹר רִיק אֵינּוּ לוֹמֵד כָּלֵל, וְסֵפֶק אִם מְנִיחַ בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן). וְהָרָאָה מוהֲרַא"ש נ"י עַל הַבְּחֹר מִתְּלַמִּידֵי "הַיֵּכָל-הַקִּדְשׁ", וְאָמַר לוֹ: אַתָּה רוֹאֵה אוֹתוֹ, הוּא לֹא קִבֵּל מִהָעֲשִׂיר הַנִּזְכָּר עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ אֶלְף דּוֹלָר כְּמוֹ בֶּן אַחִיד, אֲבָל, בְּרוּךְ הַשֵּׁם, קִבֵּל אֲצִלֵי עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ פְּעָמִים "תְּקוּנֵי-זֹהַר" (כִּי הִזָּה מִתְּמִיד הִרְבֵּה בַתְּקוּנִים).

וְכַךְ הִמְשִׁיךְ מוהֲרַא"ש נ"י לְשַׁבַּח אֶת כָּל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁרַק נִכְנָס בְּ"הַיֵּכָל הַקִּדְשׁ" וְצִיֵּת אוֹתוֹ, הוּא לֹא הִפְסִיד — לֹא בְּגִשְׁמִיּוֹת וְלֹא בְּרוּחַנִיּוֹת.

וְאָמַר אֹז מוהֲרַא"ש נ"י: אֵף שֶׁבְּחוּץ הַבָּאִישׁוֹ אֶת שְׁמֵנוּ כַּמָּה בּוּרִים וְעַמֵי הָאָרֶץ, עַד שֶׁנִּדְמָה עֲלֵינוּ מִי יוֹדֵעַ מַה, אֲבָל בְּאַמֵּת כִּהְיוֹם מִי נִקְרָא בְּרִסְלָבֵר חֲסִיד, תְּלַמִּיד רַבְּנוּ ז"ל? רַק מִי שֶׁמְסַתּוֹבֵב בְּ"הַיֵּכָל-הַקִּדְשׁ", וְאָמַר: אַתֶּם יְכוּלִים לְפָרֵס אֶת זֶה בְּשָׂמִי, וְאֵינִי מִתְּבַיֵּשׁ, כִּי הַמְּפָרֵסוֹת אֵינָן צְרִיכוֹת לְרָאִיָּה.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י הרבה מה נעשה בחדרים אחרים, או שהם סתם מטרפים וקוראים עצמם על שם רבנו ז"ל, או שפל בונתם לאסוף כספים על שם רבנו ז"ל — זה בשביל התלמוד תורה שלו, וזה בשביל הפולל שלו, וזה בשביל הקריה שלו, ואמר: לכו ותשאלו אותם איזה דבר מספרי רבנו ז"ל, נראה אם יענו לכם על המקום, וברוך השם, כל תלמיד אמתי מ"היכל הקדש", שהוא ברסלבר אמתי, הוא ישיב לכם על המקום, כי בחסדו יתברך, כך הרגלתי את התלמידים — שילמדו הרבה ספרי רבנו ז"ל, ושום מיש זקן, או איזה טפש לא יוכל לבלבל דעתם.

ואמר מוהרא"ש נ"י אף שצריכים רחמים רבים להשאיר ב"היכל-הקדש", כי כך אמר רבנו ז"ל: אשרי מי שנשאיר ב"היכל-הקדש", אשר עליו נאמר: "והנותר בירושלים קדוש יאמר לו" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ט), אף-על-פי-כן אפלו אלו שהיו ב"היכל-הקדש", ואחר-כך נפלו או נתרחקו, כבר נשארה אצלם ההתעוררות וההתחזקות שקבלו אצלי.

והזכיר אז מוהרא"ש נ"י הרבה מתלמידי "היכל הקדש" אברכים יקרים שלמדו אצלו לפני כמה שנים, ובחסדו יתברך התחנתו ונשארו דבוקים ומקשרים עמו, עד שהיום הם חדושים נוראים ונפלאים עד מאד, צדיקים גנוזים ונסתרים, שוקדים בתורה הקדושה להפליא, (והזכיר את שם אחד מהאברכים שזכה לסיים כבר ששה סדרי משנה מאה ואחת פעמים).

ואמר מוהרא"ש נ"י, ברוך השם, עם תלמידי "היכל הקדש" אין לי מה להתבייש אפלו לפני צדיקים גדולים של הדורות הקודמים, ואני תמיד מבקש ממנו יתברך שאלו שפכר זכו לטעם מהיין ההונגרי שלא יוכלו להטעות אותם (עין חיי מוהר"ן, סימן ר"ס — דפוס חדש); ופעם בפורים שאל מוהרא"ש נ"י את תלמידיו: מה היין הטוב ביותר לפי דברי רבנו ז"ל (הנזכרים

שם), ענו ואמרו: היין ההונגרי, ואחר-כך שאל אותם מוהרא"ש נ"י: ובהונגריה בעצמה איזה יין הטוב ביותר? ולא ידעו מה להשיב, ענה ואמר, לכו ושאלו הונגרי, והוא ישיב לכם... וצחק... (ושאלנו, ואמרו: יין טאקאי, ובאמת מקור מוצאו של מוהרא"ש נ"י הוא מהונגריה, ואביו היה אב-בית-דין בעיר טאקאי, ואז הבנו למה צחק...).

הפצה

מוהרא"ש נ"י אמר לבחור אחד, כי לילך ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם הוא תקון גמור לפגם הברית כל אחד כפי פגמו וירידתו וכו', כי רבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י"ד): להחזיר בני אדם בתשובה זהו בחינת (ירמיה ט"ו): "אם תוציא יקר מזולל" ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (בבא מציעא, פ"ה.): אלו שמקרבין בני-אדם לעבודת השם יתברך, והוא תקון לעון קרי אתון דדין פאתון דדין, הינו אותיות 'קרי' הם אותיות קרי, ובה שמחזירים בני-אדם בתשובה הוא תקון לעון קרי, שכולל כבר כל מיני הוצאת זרע לבטלה, על-ידי כל מיני חטאים, ומובא בפנים התורה הזו, אשר אי אפשר לקרב רחוקים ולעשותם בעלי תשובה אלא על-ידי תורה, כמו שכתוב (משלי ה'): "יפוצו מעינותיך חוצה", שצריך להשקות אותם, את אלו שהם בחוץ, להודיע להם הדרך ילכו בה וכו', עין שם; נמצא מבאר מזה בפרוש פי אי אפשר לקרב רחוקים ולעשותם בעלי תשובה, כי אם על-ידי הפצת מעינות התורה חוצה, אשר בשלמות נעשה ענין זה על-ידי הפצת ספרי רבנו ז"ל בעולם, והוא תקון קרי והבן.

ואמר לו אז מוהרא"ש נ"י: תאמין לי, שכל יגיעה ויגיעה שיש לה בהלוקה להפיץ הספרים הקדושים של רבנו ז"ל ותלמידיו ותלמידי תלמידיו וכו', המגלים את אמתת אלקותו יתברך, תהיה לה טובה גדולה מזה, וכן הזעה שאתה מזיע בשביל זה, תהיה לה מזה טובה גדולה, כמוכא בשם האריז"ל, אשר על ידי זעה לדבר שבקדשה נמחקות את כל הקלפות שנתהו מעון קרי, ובפרטיות זעה ויגיעה בעבור קרוב בני-אדם אליו יתברך, בודאי שהן מוחקות ומבטלות את כל הקלפות שנבראו על-ידי עוונותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים בחוש כי כל התגלות אור רבנו ז"ל ופרסומו בעולם הוא רק על-ידי הפצת ספריו הקדושים, והבעל-דבר יודע זאת, על-כן עושה כל מיני ערממיות למנע ולבטל זאת בהתלבשותו במצוות, שאסור למכר בזול וכו', ואסור לתת ולמסור לכל אחד וכו' וכדומה כל מיני שטיות ופתויים וכו', וצריכים לידע כי כל עבודתנו צריכה להיות קדש קדשים ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל בכל חלקי העולם, כאשר הזהירנו מוהרנ"ת ז"ל והניח לנו צוואה קדם הסתלקותו, ואמר בזו הלשון: אייער עובדא זאל זיין סע זאל זיין פוצו מעינותיך חוצה" (ז). ואנשי שלומנו מספרים, כי פעם אחת בשעת המחלקת הגדולה שהיתה על מוהרנ"ת ז"ל מסרו אותו המתנגדים בעיר לאדיזין, והובילו את ידיו אסורות באזיקים, והיו אנשי שלומנו בצער גדול, ונגשו מרחוק, ושאלו אותו: רבי נתן, מה נעשה בשבילכם עכשו בעת כזאת, שהמשטרה מוליכה אתכם בידים כבולות וכו'? והגביה את שתי ידיו שהיו קשורות בשלשלאות של ברזל אל השמים, ואמר להם בזו הלשון: וואס זאלט איהר טוהן פאר מיר? אייער עובדא זאל זיין פוצו מעינותיך חוצה" (ח). ועל-כן אשרי ואשרי מי שעוזר להפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם, והוא תקון גמור לפגם הברית עון קרי וכנ"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מה אם כשהיה מוהרנ"ת ז"ל בספנת (ז) העסק שלכם יהיה, שיפוצו מעינותיך חוצה. (ח) מה תעשו בעבורי? העסק שלכם יהיה שיפוצו מעינותיך חוצה, שתפיצו את ספרי רבנו ז"ל בעולם.

נפשות כזו, מוליכים אותו בשלשלאות של ברזל, ואינו יודע להיכן מוליכים אותו, פי אצל הרוסים לא היה דבר קשה לחסל בן אדם, ובפרטיות את מוהרנ"ת ז"ל, שהמתנגדים שלו, ימח שמם וזכרם, לא קמצו מעות ושחד כדי לחסלו מן העולם, ואף-על-פי-כן במצב כזה הרים את ידיו לשמים ואמר: העסק שלכם יהיה שיפוצו מעינותיך חוצה, על אחת כמה וכמה עכשו, שברוך השם, אנחנו גרים בחפש בלי על המלכות, בודאי עלינו לעסק בזה במסירות נפש הגדולה ביותר.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר עבודת הפצת ספרי רבנו ז"ל היתה קדש קדשים אצל אנשי שלומנו בכל הדורות, וידעו כי בזה משמשים את רבנו ז"ל, כי מפרסמים אורו בעולם, ורק על-ידי ספריו הקדושים זכו רבם ככלם אנשי שלומנו היקרים להתקרב ולהודע מאורו, אבל עכשו לאחרונה עושים משא ומתן מרבנו ז"ל, זה מוכר ספרי רבנו ז"ל במחיר יקר מאד כי צריך פרנסה, זה מבלבל את המח עם התלמוד תורה שלו, וזה עם הכולל שלו, כאלו רק בזה תלוי דבר רבנו ז"ל, ובאמת הפל שקר ודמיון, עקר קיום השארת רבנו ז"ל בעולם הוא רק על-ידי הפצת ספרי רבנו ז"ל בעולם, ורק על-ידי-זה נביא את משיח צדקנו.

(ומוהרא"ש נ"י חבר נגון מיחד על הפצת ספרי רבנו ז"ל, ושרים את זה בין אנשי שלומנו: על-ידי הפצת ספרי רבנו נביא את משיח צדקנו).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבי אברהם בן רבי נחמן, זכרוננו לברכה פתב: "בענין הדפסה אין בפי מלים לדבר מגדלת הענין הזה", כל-כף היה חשוב בעיניו ענין הדפסה, וסיים מוהרא"ש נ"י: להדפיס הוא דבר קל, העקר הוא להפיץ, אשר דבר זה הקשה ביותר, פי ההכרח לילף אל כל אחד ולבקשו שיקח ספר, ושייתן איזו נדבה.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י הרבה מאד, איך שהיתה דרכו לילך
ביגיעות עצומות להפיץ ספרי רבנו ז"ל, הן בפתיים והן ברחובות
והן בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, והן בכל המקומות שיש שם
רבים מאחינו בני ישראל, ועורר אותנו מאד לעסק בזה במסירות
נפש דיקא.

וממש אין יום ואין שעה ואין שיחה שלא יזכיר מוהרא"ש
נ"י את מצות הפצת ספרי רבנו ז"ל בעולם, ואיך שהוא תקון נפלא
לכל החטאים והעוונות והפשעים של האדם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו מאנשי שלומנו היקרים העוסקים
להפיץ ספרי רבנו ז"ל, שיכתבו בפנקס בכל יום ויום כמה ספרים זכו
להפיץ בו ביום, ואחר שבוע יעשו סך הכל, וכן אחרי חודש יעשו
סך הכל, וכן בכל החודשים עד שיגיע ראש השנה, ויבואו אל
הקבוץ הקדוש שלנו אל רבנו ז"ל, ויביאו אתם מתנה לרבנו
ז"ל, ויאמרו: רבי, הפצתי בשנה זו כך וכך ספרים.

גם עורר מוהרא"ש נ"י את כל אלו שמפיצים ספרי רבנו ז"ל,
אשר בודאי יש לכל אחד ואחד ספורים מה שקורה עמו ומה שקרה
עמו, ואיך שנתקרחו בגי-אדם על-ידי הספרים, ואיך שנתעוררו
בתשובה, שיכתב כל אחד את ספורו ויהיה נצרך לימים הבאים.

ותרן

מוהרא"ש נ"י אמר, שמדת הותרנות היא המדה היקרה ביותר
בחיי האדם, כי כשאדם ותרן ומותר על כל דבר, שום דבר
לא יוכל לבטלו ולשברו, וישאר תמיד על מקומו, ואפלו שיקום נגדו

מי שיקום, על-ידי שיהיה ותָרַן, ישאר קנים תמיד בנקדתו, וזה אשר תבת ו'ת'ר'ן' בדיוק כתבת ניו'ת'ר', הינו מי שהוא ותָרַן תמיד ומותר בכל עניניו, הרי שום ברִיה שבעולם לא תוכל לבטלו, ויהיה ניו'ת'ר' ונשאר לבדו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר השלום-בית בביתו של אדם תלוי רק במדת הוֹתַרְנוּת, שיהיה האדם ותָרַן בביתו, ולא יקפיד כלל מכל מה שעובר בבית, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (מדרש רבה נשא פרשה ט'): למדה אותך התורה שתהא ותָרַן בביתך — גשפף היין הוי ותָרַן, גשבר הכד, הוי ותָרַן וכי, עין שם; כי כשאדם מרגיל את עצמו לילך בדרך של וֹתַרְנוּת, אז תמיד יהיה בשלום עם אשתו, ויתהפך ביתו לגן עדן, וכן אם ילך במדת וֹתַרְנוּת עם חברו, יזכה שיצליח דרכו, וכלם יאהבו אותו, כמו שאמרו חכמינו הקדושים על איוב, שהיה ותָרַן בממונו, והיה מניח פרוטה לחנוני מממונו (מגלה כ"ח:), כי בדרך כלל כל הקטטות שיש בין אדם לחברו הן מפני שאינו רוצה לוֹתַר לחברו, אבל כשהולך בדרך זו של וֹתַרְנוּת, אז כלם יאהבו אותו, ואף פעם לא יתקוטט עם אף אחד, ויצליח דרכו תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי במדת הוֹתַרְנוּת צריכים חכמה עמקה עד מאד, כי יש דברים שצריכים לוֹתַר ולא להיות עקשן כלל, ולהפך יש דברים שצריכים להיות עקשן גדול ולא לוֹתַר כלל בשום אופן שבעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י על עצמו, שדרכו מעולם להיות ותָרַן גדול, והוא תמיד מותר לכלם על הכל, ואינו מתעקש בשום דבר שבעולם, אבל במה שנוגע אל דבר רבנו ז"ל, אז הוא עקשן גדול מאד, ואינו מותר על שום דבר, ואינו מתפעל משום ברִיה שבעולם, עד שזוכה להוציא מהכח אל הפעל נקדתו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל מדת הויתרנות צריכים לבקש הרבה מאד ממנו יתברך, שיזכה להוציא מהפח אל הפעל להיות ותרן בכל עניניו ולא להתעקש עם שום בריה, וכשרואה איזה עקשן ואיש צר עין יעשה כל מיני פעולות שבעולם לברוח ממנו, ואז יצליח דרכו תמיד.

וספר מוהרא"ש נ"י, שדרךם של אנשי שלומנו האמתיים מעולם היתה להיות ותרנים בכל עניניהם, ובכל מה שעשו היו ותרנים גדולים, וברחו מפל מיני מחלקת ומריבות, אף כשבא אל נקדת ההתקרות אל רבנו ז"ל היו עקשנים גדולים מאד, ולא ותרו בשום אפן שבעולם, וכמעט שלא היה אחד מאנשי שלומנו שלא עבר בחייו מה שעבר בענין ההתקרות אל רבנו ז"ל, ואשרי אלו שהחזיקו מעמד, אשר בודאי אינם מתחרטים כלל.

יהוי

מוהרא"ש נ"י אמר, כי בענין יהוי — שהאדם צריך להתודות בכל יום אליו יתברך, צריך להזהר בזה מאד מאד ולפרש שיחתו לפניו יתברך, ולגלות לפניו את כל לבו וכל מה שעובר עליו בכל יום ויום מחדש, כי רבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ד'): שעוונותיו של אדם חקוקים על עצמותיו, וכל מה שאדם סובל הוא רק מפני שעוונותיו חקוקים בתוך עצמותיו, ועל-ידי שמוציא מפיו את כל עוונותיו ופשעיו שעשה, על-ידי-זה יוצאים הצרופים הרעים מעצמותיו, ובשביל זה צריכים להתודות בכל יום, כדי שיצאו הצרופים הרעים מעצמותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שענין יהוי — להתודות לפניו יתברך

בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מִחֲדָשׁ, הוּא חֶלֶק גָּדוֹל מֵהֶתְבוּדוֹת שְׁהוּרָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל, הֵינּוּ כִּי הֶתְבוּדוֹת כְּלוּלָה מֵעֲשָׂרָה מֵיְנֵי תַפְלוֹת כְּגוֹן: תּוֹדָה וְהוֹדָאָה וְכוּ', בְּקִשּׁוֹת עַל צָרְכָיו וְכוּ', שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְכוּ', כְּמוֹ-כֵן עֲנִין הַיּוֹדֵי — לְהַתְּנוּדוֹת לְפָנָיו כָּל יוֹם וְלִסְפָּר לְפָנָיו כָּל מָה שֶׁחָטָא בְּפָרְטֵי פְּרִטְיֹת, זֶה חֶלֶק גָּדוֹל מֵהֶתְבוּדוֹת.

וְאָמַר מוֹהְרָא"ש נ"י, שְׁצָרִיכִים לְהִזְהַר בְּזֶה מְאֹד מְאֹד, כִּי עַל-יְדֵי שְׂאָדָם מִתּוֹדָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, מֵיָד גַּמְחָקִים כָּל עֲוֹנוֹתָיו, וְאֵין עָלָיו שׁוּם דִּין וּמְקַטְרֵג לְמַעְלָה.

וְאָמַר, שְׂמוּכָא בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ, כְּשֶׂאָדָם מִתּוֹדָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וּמִסְפָּר לוֹ בְּפָרְטֵי פְּרִטְיֹת אֵת כָּל עֲוֹנוֹתָיו וְכָל מָה שֶׁעָשָׂה, וּמִתְמִיד בְּזֶה, אִזְ כְּשֶׂבֵא הַמְּלֶאֶךְ הַמְּקַטְרֵג וְרוֹצֵה לְקַטְרֵג עָלָיו וְלִסְפָּר לְבֵית דִּין שֶׁל מַעְלָה מֵעֲשָׂיו, יוֹצֵא כְּרוֹז מֵהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְאָמַר: אַל תְּקַטְרֵג עַל הָאָדָם הַזֶּה, כִּי כָּבֵד הַקְּדִים לִסְפָּר לִי הַכֹּל (עֵין זֶהר הַקְּדוּשׁ, פְּרִשְׁת פְּנִיחַס, דָּף רל"א).

וְאָמַר מוֹהְרָא"ש נ"י, שֵׁישׁ מְדַרְשׁ, שְׁבִשְׂעָה שְׂדָנֵינוּ הַסְּנֵהֲדִירִין אֵת דְּוֹד הַמְּלֶאֶךְ שְׂאִינוּ רְאוּי לְבוֹא בְּקֶהֱל, יֵצֵא כְּרוֹז מִבֵּין כְּסָאוֹתֵיהֶם: תַּעֲזֹבוּ אֵת בְּנֵי דְוֹד, כִּי הוּא יִקְרָאֵנִי אָבִי, הֵינּוּ שֶׁהוּא מִתּוֹדָה תְּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּמִסְפָּר לוֹ הַכֹּל, וְעַל-כֵּן אֵין לָכֶם שׁוּם רְשׁוֹת לְדוֹן אוֹתוֹ.

וְעַל-כֵּן, סִיִּים מוֹהְרָא"ש נ"י, אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁזֹּכֵה לְהַתְּנוּדוֹת בְּכָל יוֹם עַל מֵעֲשָׂיו לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּמוֹסֵר אֵת כָּל לְבוֹ וְכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְהוּא קוֹרָא לוֹ יִתְבָּרַךְ "אָבִי", וַיּוֹדַע שְׂאִין לוֹ אֵל מִי לְפָנוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי אִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁרֵי לוֹ, וְאֲשֶׁרֵי חֶלְקוֹ!

וְתִיקִין

מוהר"א"ש נ"י מפליג מאד במעלת תפלת הוֹתִיקִין, ואמר, שְׁעַל-פִּי ה"שְׁלַחַן עָרוּךְ" אֹז עָקַר זְמַן הַתְּפִלָּה, וְאִין עַל זֶה שׁוּם חוֹלֵק כָּלֵל, וְאֲשֶׁרִי מִי שֶׁמִּקְפִּיד לְהַתְּפַלֵּל בְּכָל יוֹם וְתִיקִין, אֲשֶׁרִי לוֹ וְאֲשֶׁרִי חֻלְקוֹ!

ואמר, כִּי אֶצֶל רַבְּנֵנוּ ז"ל תְּפִלַּת הַוִּתִּיקִין הִיְתָה עָקַר גְּדוֹל מְאֹד, וְהַתְּפִלָּל כָּל הַשָּׁנָה תְּפִלַּת הַוִּתִּיקִין, כִּי כֵן הִתְנַהֵג סְבוּ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגָּן עָלֵינוּ, וְהִיְתָה דְרָכּוֹ לומר, שֶׁהוּא אוֹהֵב לְהַתְּפַלֵּל וְתִיקִין קֹדֶם שֶׁיִּתְמַלֵּא אוֹר הָעוֹלָם עִם אוֹרֵי בְּנֵי-אָדָם, כִּי אֹז בְּזְמַן הַוִּתִּיקִין הָעוֹלָם שָׁקֵט וְכֹלָם יִשְׁנִים, וְשׁוֹרָה שָׁקֵט גְּדוֹל בְּעוֹלָם, עַל-כֵּן מַה טוֹב וּמַה נְּעִים לְהַתְּפַלֵּל אֹז, וְהוּא סִגְלָה נִגְדַּ כָּל הַמַּחְשְׁבוֹת הַזְּרוּת הַבְּאוֹת בְּעַת הַתְּפִלָּה.

וְכֵן תְּלַמִּידוֹ הַקְּדוֹשׁ מוֹהֲרַנ"ת ז"ל הִקְפִּיד מְאֹד עַל תְּפִלַּת הַוִּתִּיקִין, וְהָיָה תְּמִיד מְעוֹרֵר אֶת תְּלַמִּידוֹ לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת וְתִיקִין, וְתְּמִיד דְּבַר מְזֵה.

וּפְעַם אַחַת דְּבַר מוֹהֲרַנ"ת ז"ל הִרְבֵּה מְעַנֵּן תְּפִלַּת הַוִּתִּיקִין, וְאָמַר, שֶׁכְּשֶׁמִּתְּפַלְלִים וְתִיקִין, אֹז יֵשׁ לוֹ לְפָנָיו יוֹם שְׁלֵם לְעַסֵּק בּוֹ בְּתוֹרָה וּבְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמַה גַּם שְׂאֹז הַמַּחֲזִין צְלוּלִים וְהָעוֹלָם שָׁקֵט עֲדִין, כִּי עַל-פִּי-רַב עוֹד יִשְׁנִים אֹז כִּיְדוּעַ, וְעַל-כֵּן בְּנִקְל אֹז לְהַתְּבַטֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּתְּפִלָּתוֹ (עֵין לְקוּיֵי-מוֹהֲרַנ"ן, חֵלֵק א', סִימָן נ"ב), וְהַתְּפִלָּה הַיָּא בְּנְעִימוֹת יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הַתְּפִלָּה יוֹתֵר מֵאַחֵר, וּכְבָר אָמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל, שֶׁהַצְּדִיקִים שׁוֹגִים בְּמָה שֶׁמִּתְּפַלְלִים מֵאַחֵר.

וּפְעַם אַחַת אַחַר שֶׁגִּמְרוּ אֶת הַסְּלִיחוֹת קֹדֶם רֵאשׁ הַשָּׁנָה טָרַם הַגִּיעַ אוֹר הַיּוֹם בְּבֵית מִדְּרָשׁוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, הָיָה עוֹד קָצַת זְמַן עַד זְמַן תְּפִלַּת הַוִּתִּיקִין, וְדְּבַר מוֹהֲרַנ"ת ז"ל עִם אֲנָשִׁי שְׁלוּמְנוּ

ממעלות תפלת התיקין, ענה ואמר: "סליחות זענען אזוי גרויס אז מ'גייט נאכדעם דאוונען ותיקין" (ט), כל-כף הפליג והפליא ענין תפלת התיקין, עד שכל מעלת הסליחות היא שקמים באשמרת ויכולים אחר-כך להתפלל תפלת התיקין.

וכן תלמידו רבי נחמן טולטשינער ז"ל היה מאד מקפיד להתפלל בקלוז באומן בכל יום תפלת ותיקין, אף שלא היו אז הרבה אנשים רק מנין קטן, ואף שרבים של אנשי העיר ואנשי שלומנו התפללו במנין יותר מאחר, עם כל זאת הקפיד מאד שלא יתבטלו התמידין, ושיהיה בכל יום בקלוז מנין ותיקין, כי אמר, שזה רצונו של רבנו ז"ל.

ובשבת-קדש היה מנין מאחר קצת בקלוז, והיתה דרכו של רבי נחמן טולטשינער לבוא למנין המאחר, אף שהוא כבר התפלל תפלת התיקין, כי רצה לחזק את המנין המאחר, כי היה אצלו ענין גדול שיתפללו מאנשי העיר בקלוז, ועל-ידי-זה קרבם אל רבנו ז"ל.

וכן בנו רבי אברהם, היתה דרכו להקפיד מאד להתפלל תפלת ותיקין, והאיר דבר זה בתלמידיו, לכן כל אחד שהיה נמנה על תלמידיו התפלל תפלת ותיקין.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י מזה הרבה, ואמר, שהוא הרגיל את עצמו מאז התקרבותו אל רבנו ז"ל זה שלשים שנה להיות ער עד עלות השחר, וללמד בשקידה עצומה כל הלילה, ועל-כן כשעולה עמוד השחר הוא כבר עיף ויגע מאד, עד שחוטפתו שנה, ואז הולך לישן אחר אמירת קריאת שמע, ובשביל זה הוא מאחר קצת בתפלה, וכמה וכמה פעמים בקש מאתנו מאד, שלא להסתפל (ט) אמירת סליחות הוא ענין כל-כף גדול, כי הולכים אחר-כך להתפלל ותיקין.

עָלִיוּ בְּעֵנִינִים אֱלוֹ, כִּי הוּא כָּבֵד מְרָגֵל כֶּף כְּמַעֲט שְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְהֶרְגֵּל נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ טָבַע שְׁנִי.

אָף-עַל-פִּי-כֵן הוּא מְקַפֵּיד לְהִתְפַּלֵּל קֹדֶם הַשְּׁעָה תִּשְׁעָה, בְּאֶפֶן שְׂיֻכְלוּ לֹמַר אִזְ קְרִיאַת שְׁמַע דְּקַרְבָּנוֹת קֹדֶם סוּף זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהוּא עַל-פִּי כֶּמָּה פּוֹסְקִים בְּשְׁעָה תִּשְׁעָה בֵּין בְּקִיץ וּבֵין בַּחֲרֹף.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁבָשׁוּם דְּבַר אֵין יְכוּלִים לְמַצָּא אוֹתוֹ שֶׁהוּא מְשַׁנֵּה כִּהוּא זֶה מְדַרְכֵי רַבְּנוּ ז"ל, רַק בְּעֵנִין תְּפִלַּת הַוְּתִיקִין, אֲשֶׁר אֵינוֹ עוֹשֶׂה זֹאת מִשׁוּם שְׁנוּי, רַק מִכִּיּוֹן שֶׁהוּא עַר כָּל הַלֵּילָה וְלוֹמֵד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאָף-עַל-פִּי-כֵן הוּא תָּמִיד מְעוֹרֵר אֶת תְּלִמִּידוֹ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת וְתִיקִין, וְשֶׁלֹּא יִסְתַּכְּלוּ עָלָיו כָּלֵל בְּזוּה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אִם יֵשׁ אִיזָה חוֹלֵק עָלָיו בְּעֵבוֹר זְמַן הַתְּפִלָּה, טוֹב לוֹ שְׂיִסְתֵּם אֶת פִּיּוֹ הַטָּמֵא, כִּי אִם יִסְתַּכֵּל בְּאַמַּת הַיּוֹם עַל רַב רַבִּים שֶׁל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ הַנִּקְרָאִים עַל שֵׁם רַבְּנוּ, יִרְאֶה, שְׂאֵינָם מִתְּפַלְּלִים תְּפִלַּת וְתִיקִין כָּלֵל, וְאוּלַי מִכָּל הַקְּבוּץ הַקְּדוּשׁ שֶׁל כָּל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ יֵשׁ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁמִּתְּפַלְּלִים שָׁם וְתִיקִין, וְגַם אֶצְלָם יֵשׁ מִנֵּין מְצַמְצֵם מִמֶּשׁ פִּידוּעַ דְּבַר זֶה.

וּפַעַם פָּעַר עָלָיו אִיזָה כָּלֵב שׁוֹטָה אֶת פִּיּוֹ — הִיִּתְכֵן שְׂאֵתָה מְשַׁנֵּה מְדַרְכֵי רַבְּנוּ ז"ל וּמִתְּפַלֵּל קֶצֶת מְאַחֵר? עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: לָמָּה יֵשׁ לָךְ טַעֲנוֹת עָלַי? לָךְ אֵל כָּלֵלִיוֹת אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, וְתַעוֹרֵר אוֹתָם שְׂיִתְפַּלְּלוּ תְּפִלַּת וְתִיקִין, בְּאֲשֶׁר אֵינָם מִתְּפַלְּלִים תְּפִלַּת וְתִיקִין, וּמִלְבָּד זֶה, עֲדִין יֵשׁ הַפֶּרֶשׁ בֵּינֵי לְבַיְנָם, וְרַק הַקְּדוּשׁ-כְּרוּף-הוּא יוֹדֵעַ הָאִיף אֲנִי מְבַלֶּה אֶת לֵילוֹתַי זֶה שְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְאִיף הֵם מְבַלִּים אֶת לֵילוֹתֵיהֶם וְכוּ... עַל-כֵּן יוֹתֵר טוֹב לָךְ שֶׁתִּשְׁתַּק עִם פִּיךָ הַטָּמֵא... וְיוֹתֵר לֹא דְבַר עִמוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י.

(וְגַם אֲנִי כְּשִׁישְׁנָתִי כְּמַעֲט שָׁנָה שְׁלָמָה בְּסוּמוֹף לְמוֹהֲרָא"ש נ"י)

בבנין "היכל הקדש", ראיתי את עבודתו הקדושה בלילותיו, ואיך שהיה ער כל הלילה).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאנשי שלומנו קבלו על עצמם קבלה חזקה מרבנו ז"ל להתפלל תפלות ותיקין בזמנים אלו: שביעי של פסח, שבועות, תשעה באב, הושענא רבא, פורים, וקבלה זו קבל רבנו ז"ל מסבו הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, הינו אף אלו שלא התפללו כל השנה תפלות ותיקין, אף בזמנים אלו הקפידו מאד להתפלל ותיקין דיקא.

ובאמת בשעה שקנה מוהרא"ש נ"י את הבנין ל"היכל-הקדש" וקבע שם את בית מדרשו, היה שם זמן רב מנין תפלות ותיקין, וגם הוא השתדל להתפלל אז ותיקין, אף היו כמה אנשים שדלגו אז את רב התפלה, העקר שיגיעו לשמונה עשרה בנין, ואז ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: או שתבואו מקדם יותר ותתפללו מלה במלה עד שיגיע אמירת שמונה עשרה בנין, ועל-ידי-זה תרויחו להתפלל את כל סדר התפלה בלי שום דלוגים, או שלא תתפללו בנין החמה, פי אני רואה שעובר יום ועוד יום, ואינכם אומרים רק "ברוך שאמר", "אשרי", "ישתבח" וברכת "קריאת שמע" ו"שמונה עשרה", ואיזו תפלה היא זו?! וכשיעברו ימיכם ושנותיכם, ותבואו לעולם העליון, יחסר לכם כל סדר תפלות השחר, אשר כל מזמור ומזמור בנוי ומשלב ומיחד בעולמות עליונים, ויש בו רזין ורזין דרזין יחודים וצרופים נפלאים בתקון העולמות, ואיך יכולים לקצץ ולהרס ולהחריב עולמות?! ומאז כבר לא רצה להתפלל עמהם.

עם כל זאת העיר מוהרא"ש נ"י, שלהתפלל ותיקין הוא דבר גדול מאד, ואשרי ואשרי מי שמתפלל תפלות ותיקין בכל יום ויום, אשרי לו ואשרי חלקו!

וְלֵד

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁפָל אִשָּׁה מְעַבְרַת עָלֶיהָ לְבַקֵּשׁ כָּל יְמֵי הַרְיוּנָה עַל הַוָּלָד שֶׁיְהִי בָרִיא וְשָׁלֵם עִם כָּל הָאֵיבָרִים, וְשִׁתְּהִי לָהּ הַוָּלָדָה קֵלָה, וְיִצְלִיחַ בְּחַיּוֹ, וְתִרְבֶּה אֹז הַרְבֵּה תַפְלָה, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהַוָּלָד בְּמַעֲיָה יְכוּלִים לַפְעֵל אֲצֻלוֹ יִתְבַּרֵךְ, כַּדַּעַת הִירוֹשָׁלַיִם שֶׁאָמְרוּ, שְׁעַד הַמַּשְׁבֵּר (הֵינּוּ שְׁעַת הַהוּלָדָה) יְכוּלִים לַפְעֵל אֲצֵל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הַכֹּל בְּשִׁבִיל הַוָּלָד.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, מַה טוֹב וּמַה נְעִים לְאִשָּׁה בְּעַת עֲבוּרָהּ, שֶׁתִּפְנֵס לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְשִׁמְעַ "קַדְשָׁה" וְ"בְרַכוּ" וְ"אָמֵן" יֵהָא שְׁמִיָּה רַבָּה" בְּאִפְנֵי שֶׁהַוָּלָד יִשְׁמַע אֶת כָּל זֶה, וְהוּא סִגְלָה גְדוּלָה שֶׁהַוָּלָד יֵצֵא יָרָא וְחָרָד, וְכֵן תִּלְךָ לְמָקוֹם שְׁלוֹמָדִים שֵׁם תּוֹרָה, שֶׁיִּקְלַט בּוֹ אֹר הַתּוֹרָה.

גַּם אָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁזוֹ סִגְלָה גְדוּלָה לְוָלָד שֶׁתֹּאמַר הָאֵם מְשֻׁף כָּל יְמֵי הָעֲבוּר שְׁמוֹת הַצְּדִיקִים, וְזִכּוֹת הַצְּדִיקִים תִּגַּן עַל הַוָּלָד לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ קַדְשָׁה וְטַהֲרָה.

וּסְפַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁאִמּוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ וְ"ל הַצְּדִיקָת מֵרַת פִּיגָא, עָלֶיהָ הַשְּׁלוֹם, בְּעַת עֲבוּרָהּ עִמוֹ, הִיְתָה דְרָבָה לִילָךְ בְּכָל פַּעַם אֶל צִיּוֹן הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, וְלִבְכוֹת שֵׁם הַרְבֵּה עַל טוֹבַת הַוָּלָד וְהַצְּלַחְתּוֹ, וְהִיא רַבֵּנוּ וְ"ל מְשַׁבַּח אוֹתָהּ עַל זֶה מְאֹד, וְאָמַר, שֶׁבְזִכּוֹת שֶׁבְכַתָּה כָּל-כֶּף הַרְבֵּה עָלָיו בְּעַת עֲבוּרָהּ שֶׁיִּצְלִיחַ בְּעִבוּדַת הַשֵּׁם, בְּשִׁכְרָה זֶה כְּשִׁיזְכִּירוּ אֶת שְׁמוֹ יִזְכִּירוּהוּ תָמִיד עַל שֵׁם אִמּוֹ: רַבֵּנוּ נִחְמָן בֶּן פִּיגָא, כְּאֲשֶׁר נִהוּג בֵּין אֲנָשִׁי שְׁלוֹמָנוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, הֲלֹא כְּשֶׁהָאִשָּׁה מְעַבְרַת אֵין הַבְּעַל יְכוּל לְתַאֵר כְּמָה הוּא צָרִיף לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים רַבִּים עַל הַוָּלָד שֶׁיֵּצֵא בָרִיא וְשָׁלֵם עִם כָּל הָאֵיבָרִים, וְשָׁלֵא יְהִיָּה בַעַל מוֹם וְכוּ' וְכוּ'.

וְעַד

מוהרא"ש נ"י דבר פעם מענין נצח, שאין לתאר ולשער כלל בשכל אנושי מה נקרא נצח, עד שאין להלבישו בזמן כלל, ומוכא בספרי מקבלים, אשר "וְעַד" הוא בסוד הבינה, שכל הספירות מתקבצות אל הבינה, וממנה יונקים, ועל-כן על כל מצוה ומצוה שאדם מקים בזה העולם, ועל כל למוד מלמודי התורה שאדם לומד, ועל כל דבור ודבור בתפלה שאדם מתפלל, יקבל שכר נצחי שהוא "וְעַד" — דבר עד בלי גבול שאין בשכל אנושי להסביר מה נקרא "וְעַד" שהוא נצח.

וספר, שפעם אחת דבר מוהרנ"ת ז"ל עם אנשי שלומנו מהשכר הנצחי, שיזכה כל אחד בזה העולם על-ידי קיום המצוות ולמוד התורה ושקידה בתפלה, וישב שם אחד מאנשי העולם, שגם-כן נכנס לשמע אז את דברי מוהרנ"ת ז"ל, וכששמע את אריכות דברי מוהרנ"ת ז"ל בבאור הענין הנצחי, שנקרא אייביג — "וְעַד", ואיך שאי אפשר להסבירו בשכל אנושי, התעקש ושאל את מוהרנ"ת ז"ל: אף-על-פי-כן תסבירו לי את זה שגם אני אזכה להבינו, ענה ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל: תציר לעצמך שכל העולם כלו מלא חטים, ועל כל פני כדור העולם יש מלא חטים עד רקיע השמים (שדבר זה עד אין מספר ולא יכילהו הרעיון כלל), ועומדת צפור ואוכלת חטה אחת בכל יום, היעלה על דעתך שיהיה פעם קץ וסוף לחטים? עם כל זאת עדין אינו נקרא נצח, כי בחטים יכול להיות פעם סוף, ובתבות "וְעַד" שהוא נצח זהו אין סוף.

והסביר את זה מוהרא"ש נ"י, שמוכא בזהר הקדוש, פרשת תרומה קל"ד: "וְעַד הוא אחד בחליפא דאתוון", הינו שאותיות וְעַד מתחלפות עם אותיות אחד, וכמו שאחד הוא בלי סוף וגבול, כי רק אחד ואין שני, כך ענין נצחי אינו מתחלף כלל, ונשאר תמיד אחד שהוא וְעַד, אשר בשביל זה מסימים יחודא עלאה

בתבת "אחד" ויחודא תתאה מסימים בתבת "ועד" וכ"ו.

(ועוד היתה שיחה ארצה בזה, אף מעמק הענין לא הבנתי את הכל, ולכן לא רשמתי).

זעה

מעשה היה ובאמצע הקנין הלה אחד מאנשי שלומנו להפיץ ספרי רבנו ז"ל, וכשחזר אמר למוהרא"ש נ"י, שאף פעם בחייו לא הזיע כל-כף הרבה כמו שהזיע היום, (כי היה יום חם מאד), ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: תדע שהזעה הזו היא תקון נורא לפגם הברית, כי האריז"ל אומר (מוכא בטורי זהב ארח חיים, סימן ת"ס, סעיף קטן ב'): שהזעה שמזיעין בשעת עשית המצות של פסח היא תקון גדול לפגם הברית, עין שם; ואיתא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ר"א): מ'צ'ת' הוא ראשי תבות צ'דקה ת'ציל מ'מות, עין שם; נמצא שאספת צדקה היא כמו מצות מצה, ולכן גם הזעה שמזיעין בשביל אספת צדקה היא תקון גדול לפגם הברית וכנ"ל.

אחר-כך הסביר מוהרא"ש נ"י את דבריו הקדושים בתוספת באור, ואמר, שהלא חמץ הוא בחינת סטרא דמותא כדאיתא בזהר הקדוש על הכתוב: "כל מחמצת" וכ"ו תמן חמץ תמן מותא (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ה'), ועקר סטרא דמותא הוא פגם הברית, שהוא בחינת אבי אבות הטמאה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רמ"ב), ומכיון שצדקה תציל ממות — הינו מפגם הברית, אס-כן היא אותה הבחינה של המצה שהיא גם-כן בחינת הברית, הפך החמץ — סטרא דמותא, (וכדברי צחות של רבנו ז"ל שאמר

פעם לאחד: מצה עם שמירת הברית היא מצה שמונה), ולכן בין כשמזיעין לעשית המצות ובין כשמזיעין לאספת צדקה הוא תקון נורא לפגם הברית והבן.

והזכיר אז מוהרא"ש נ"י מה דאיתא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ו'), שזי'עה' הוא ראשי תבות ז'ה ה'יום ע'שה י'ז וכו', שעל ידי שמזיעין לדבר שבקדשה נמשכת רפואה ושמחה וכו', עין שם; ואמר, שזה מקשר לענין הנ"ל, כי על ידי שמזיעין לדבר מצוה, ובפרט לאספת צדקה, על ידי זה זוכין לשמחה ולרפואה ברוחניות ובגשמיות, ועל ידי שמחה זוכין לשמירת הברית, כדאיתא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן קסט), שעל ידי שמחה זוכין שהשם יתברך שומר את האדם מפגם הברית, עין שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם מסתכלין בעולם, רואים איך שבני אדם רודפין אחר פרנסתם ביגיעה רבה, ומזיעין הרבה מאד בכל מיני מלאכות כבדות, כדי להרויח כמה דולרים, ולבסוף לא נשאר בידם שום דבר, ואם כן כמה האדם צריך להחיות את עצמו כשהוא זוכה להתנגע ולהזיע בעבור דבר שבקדשה כמו — אספת צדקה והפצת ספרי רבנו ז"ל, שזהו זכות הרבים לדורות ולנצח נצחים, ובפרטיות שעל ידי זה ימחל לו השם יתברך על כל פגמיו הרבים, ויזכה לתשובה שלמה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שמתנגע להפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם או לאסוף צדקה או להדפיס ספרי רבנו ז"ל בעולם, ובשעת מעשה הוא מזיע הרבה, על ידי זה הוא מתקן את פגמיו הרבים בתשובת המשקל ממש, כי מי שחטא בפגם הברית, רחמנא לצלן, הוא בחינת גוזל את הרבים, כי על ידי פגמיו גרם ירידות ונפילות לעוד הרבה נשמות אחרות התלויות בנשמתו, ואם כן הוא בחינת גוזל את הרבים, ואינו יודע למי גזל, ואם כן במאי יהיה תקנתו?

על זה אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ביצה כ"ט): גזל ואינו יודע למי גזל יעשה בהם צרכי רבים, ואין צרכי רבים יותר מהפצת ספרי רבנו ז"ל בעולם, כי בחור או אברך יושב באיזו פנה בקצה העולם, והוא שבור ומשבר כחרס הנשבר, ופתאם מגיע לידו איזה ספר המדבר מאמונה פשוטה וגלוי אלקותו יתברך, זה מכניס בו הרהור תשובה אמתית וכסופים חזקים לחזור אליו יתברך באמת, הרי עזרת לאיש הזה יותר ממה שתתן לו כל הכסף שיש בעולם, כי הוא היה כבר מיאש מהחיים לגמרי, ולא היה אכפת לו כל הכסף שבעולם כלל, ואם-כן בזה שזכית אותו עם ספרי רבנו ז"ל, עשית לו טובה נצחית וגם עשית תשובת המשקל ממש, כי החזרת לו כל הקדשות שנגזלו ממנו על-ידי פגמיה הרבים, ועל-ידי-זה תזכה בעצמך סוף כל סוף לתשובה שלמה.

והזכיר מוהרא"ש נ"י את המשל שאמר רבנו ז"ל (עין חיי מוהר"ן — דפוס חדש, סימן תמ"ז), שאמר הגביר לעני — אם תגבה את כל החובות שלי אני אמחל גם על החוב שלך, עין שם, וכן הוא בהדפסת והפצת ספרי רבנו ז"ל בעולם, כפי שהאדם עוסק בזה לזכות את הרבים, בן השם יתברך ימחל לו על כל עוונותיו; אשרי הזוכה לעסק בזה, ומכל שכן כשגם מזיע בשעת העסק הקדוש הזה, אין למעלה מזה בתקון הברית, אשרי לו!

זווג

מוהרא"ש נ"י אמר, שלכל אחד ואחת יש הבן או הבת זוג שלהם, ועקר הצרה המרה, שאין להם סבלנות לחכות, ומתפקעת סבלנותם, ומתחילים לדחק את השעה, ועל-ידי-זה סובלים כל-כך...

ואמר מוהרא"ש נ"י, הן אמת שיש בחור או בחורה מצלחים במראה, בחכמה, בשכל, בפרנסה, ואף-על-פי-כן מתאחר אצלם מציאת הזוג, ונעשים מבגרים ביותר, ולעמדתם יש בחורים או בחורות עדין צעירים בלי שום חכמה, שכל או מעות וכו', ואף-על-פי-כן מתחתנים, ודבר זה שובר מאד ומכניס קשיות וספקות עליו יתברך, היתכן שאנחנו בעלי חכמה ושכל ומשנה טובה ופרנסה וקשה לנו למצא זוגנו, ואחרים כבר מצאו! ודבר זה מאד שובר, כידוע למי שעובר זאת.

והסביר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה נעלם מעין כל חי, ושיך רק לשרשי הנשמות, כי הלא אנו מוצאים שיש בני-אדם שזוכים לאריכות ימים ושנים, ונושאים את עצמם בקשי רב עד גיל תשעים ושמונה, והולכים כפופים וראשם שפוף ומטה, וכבר מבקשים נפשם למות, כי קשה להם לחיות באפן כזה, ואף-על-פי-כן עדין חיים עוד שנה ועוד שנה... ולהפוך אברך בן שלשים וחמש עם בית מלא ילדים קטנים מקבל פתאם התקפת לב ומת, ורחמנא לצלן, וסיים מוהרא"ש נ"י: האם יכולים להבין דבר זה?! וכמו שאי אפשר להבין דבר זה, כי הוא שיך לשרש נשמות וגלגוליהם, כמו-כן בענין זוגים אסור להקשות שום קשיות וספקות, כי הכל נעלם ונסתר מעיני כל חי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל ענינו הוא רק בעבור בחורים ובחורות, הינו לחזק ולאמץ אותם בימי נעוריהם, שלא ישברו ולא יתיאשו ולא יתרחקו ממנו יתברך, ועל קטב זה סובבים והולכים כל דבוריו המחזקים והמאמצים.

ובכל פעם רגיל בפיו הקדוש של מוהרא"ש נ"י, שאם היה ביכולתו, היה עוסק כל היום בעסק הקדוש הזה — לזוג זוגים, אשר היא מלאכת הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (מדרש רבה, פרשת ויצא,

פְּרָשָׁה ס"ח): מִיּוֹם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת עוֹלָמוֹ הוּא יוֹשֵׁב וּמְזוּג זְווגִים — בְּתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; וְאוֹמֵר עַל זֶה מוֹהְרָא"ש נ"י: אִם הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְתַעַסֵּק בְּדַבָּרִים אֵלוֹ, עַל אַחַת בְּמָה וְכַמָּה שְׁעָלֵינוּ לַעֲסֹק בְּזֶה וְלֹא לְהִתְבַּיֵּשׁ כָּלֵל.

וְכַמָּה פְּעָמִים הִרְבָּה מוֹהְרָא"ש נ"י לְדַבֵּר מְזֵה, וְרָגִיל לֹאמֹר, שְׁעָנִין זֶה — לְזוּג וּלְשִׁדָּךְ זְווגִים וְשִׁדּוּכִים הִיא הַמְצוּהָ הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, וְתַכְף-וּמִיד כְּשֶׁרַק מְזַדְמֵן לְפָנָיו אֵיזָה בְּחוֹר אוֹ בְּחוּרָה וְשׁוֹפְכִים אֶת לֶבֶם הַנֶּשֶׁבֶר לְפָנָיו, הוּא כָּבֵר חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ אֵיךְ לְשַׁדְּכֵם, וְחוֹשֵׁב אוֹלֵי זֶה טוֹב לְזוּ, אוֹ זוֹ טוֹבָה לְזֶה, וְכֵן חוֹשֵׁב עַל כּוּוֹן זֶה, כִּי עֲסֹק הַשִּׁדּוּכִים וְהַזְווגִים הוּא גְּדוֹל מְאֹד בְּעֵינָיו.

אָף-עַל-פִּי-כֵן מוֹהְרָא"ש נ"י תָּמִיד מְזַהֵר, שֶׁבְּשִׁבְלֵי אֵיזוֹ נְגִיעָה עֲצָמִית — כְּבוֹד אוֹ כְּסֹף, שְׁלֹא יִפֹּל בְּפַח אֵיזָה בְּחוֹר אוֹ בְּחוּרָה, וְאוֹמֵר עַל זֶה מוֹהְרָא"ש נ"י: הֲלֹא כְּשֶׁבָּא אֵלַי בְּחוֹר אוֹ בְּחוּרָה בְּעֵבֹר שִׁדּוּכִים, הֵם נִדְמִים כְּבָנֵי וּבְנוֹתֵי מִמֶּשׁ, וּמָה שְׁאֲנֵי רוֹצֶה בְּשִׁבְלֵי אֲנִי צָרִיךְ לְרַצּוֹת לְאַחֲרִים, וְעַל-כֵּן מִמְּשִׁיף מוֹהְרָא"ש נ"י: בְּעָנִין זְווגִים, אִם אַתָּה יוֹדֵעַ שְׁמֵשֶׁהוּ לֹא בְּסִדֵּר, תִּדְבֵּר בְּאִפְּן כְּזֶה שֶׁהִלָּה יֵבִין מָה יֵשׁ לְפָנָיו, וּמְאֹד מְאֹד תִּשְׁמַר שְׁלֹא לְהִפִּיל אַחַר בְּאֵיזָה פַח שְׁלֹא יוּכַל אַחֲרֶיךָ לְצַאת מִמֶּנּוּ.

זְרִיזוֹת

מוֹהְרָא"ש נ"י תָּמִיד מְעוֹרֵר וּמְחַזֵּק אֶת תְּלַמִּידוֹ עַל הַמְּדָה הַיְקָרָה שֶׁל זְרִיזוֹת, וְרָגִיל לֹאמֹר, שְׁעָקֵר הַצְּלַחַת הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא רַק עַל-יְדֵי מִדַּת הַזְּרִיזוֹת, וְכָל מָה שֶׁהָאָדָם מְזַרְזֵר אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל עֵנִין וְעֵנִין מִעֲנִינָיו הַפְּרָטִיִּים בְּרוּחָנִי וּבְגִשְׁמִי, עַל-יְדֵי-זֶה

יצליח תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו הצדיקים שזכו למה שזכו להגיע אל מדרגתם, הכל היה רק על-ידי מדת הזריזות שהיתה בהם — הן בעלי השגה — בעלי רוח הקדש ונבואה, זכו להגיע אל זה רק על-ידי שזרזו את עצמם מאד בתפלה והתבודדות, והפרישו את עצמם מכל הבלי העולם הזה, והן הלומדים — בעלי תורה, זכו להגיע אל זה, על-ידי שזרזו את עצמם בלמוד התורה הקדושה, ולמדו בהתמדה רבה ולא בטלו מזמנם כלל, פי הזריזות היא יסוד גדול בעבודת השם יתברך לזכות על ידה להגיע אל השגה רוחנית והשגה בתורה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל היה חדוש נורא ונפלא מאד במדת הזריזות, עד שגם רבנו ז"ל היה מתפלא על גדל זריזותו, בפרט כשהלך למקוה, פשט את בגדיו וירד וטבל עלה ונסתפג והלביש את עצמו בזריזות כזו, אשר שום בריה לא יכולה להדמות לו, וכן למודו היה בזריזות, ומכל שפן פתיכתו שכתב כל-כף הרבה ספרים, הכל היה בזריזות נפלאה מאד, וכשראו אותו לכתב היה נדמה כאלו העט פורחת באויר מרב זריזותו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שדרכו של מוהרנ"ת ז"ל היתה לישן מעט, ופעם שאלו אותו תלמידיו: האם מספיק לכם מעט שנה? והשיב: אני הרגלתי את עצמי במדת הזריזות, על-כן גם בתוך השנה אני מרזז את עצמי...

ומוהרא"ש נ"י מקפיד מאד על בחורים עצלניים, ועל-פירוב הוא מגרשם ומרחקם ממנו, ואומר, שמי שהוא זריז — יצליח אצלו, ומי שהוא עצל — אין לו מה לחפש אצלו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהוא היה בגיל צעיר שוכב גדול מאד,

וְדַרְךְ הַשׁוֹכֵב — שְׁעוֹשֶׂה כָּל דְּבַר בְּזִרְיוֹת וּבְחִיּוֹת וּבְלִי עֲצָלוֹת
כָּלֵל, וּכְשֶׁזָּכָה לְהִתְקַרֵּב לְרַבְּנוּ ז"ל נֶצַל אֶת מַדַּת הַזִּרְיוֹת אֶל
הַקִּדְוָשָׁה, וְהוּא אֵינוֹ אוֹהֵב עֲצָל כָּלֵל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (יוֹמָא כ"ח):
הַזִּרְיָוִים מְקַדְּמִין לְמִצְוֹת, הֵינּוּ מִי שֶׁהוּא זְרִיז, זוֹכֵה לְמַלְא אֶת
עֲצָמוֹ עִם הַרְבֵּה מִצְוֹת, וְכֵן אָנוּ מוֹצְאִים בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים:
כְּשֶׁהֵלֶךְ אַבְרָהָם אֲבִינוֹ לְעַקֵּד אֶת יִצְחָק הֵלֶךְ בְּזִרְיוֹת (עֵין מִדְרַש רַבָּה,
פָּרֶשֶׁת שְׁלַח, פָּרָשָׁה י"ז, סִימָן ג'), בְּשַׁעַה שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
לְאַבְרָהָם — קַח נָא אֶת בְּנֶךְ, הַשְּׂפִים אַבְרָהָם וּנְטְלוּ בְּזִרְיוֹת,
וְהוֹלִיכוֹ וְהַעֲלֵהוּ לְהַר הַמֹּרִיָּה, עֵין שָׁם; וְאָמַר עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש
נ"י: וְמָה אִם אַבְרָהָם אֲבִינוֹ שֶׁהֵלֶךְ לְשַׁחֵט אֶת בְּנוֹ, וְהֵלֶךְ בְּזִרְיוֹת
כְּזוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה עָלֵינוּ לְהַזְדַּרֵּז וּלְקַיֵּם אֶת עֲצוֹת רַבְּנוּ
ז"ל בְּזִרְיוֹת, אֲשֶׁר יְדוּעַ שְׁאִין בְּזֶה שׁוֹם מְסִירוֹת נַפְשׁ כָּלֵל, רַק
הַיֵּצֵר מַחְלִישׁ אֶת הַדַּעַת.

וְדַרְכּוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ אֶת הַבְּחוּרִים תְּלַמִּידוֹ
הַיְקָרִים, שֶׁיִּתְנַהֲגוּ בַּמַּדָּה הַיְקָרָה הַזֹּאת בְּדַרְכֵי רַבְּנוּ ז"ל,
שֶׁלֹּא יִלְכוּ בְּטַל אֶפְלוֹ כְּרָגַע, וְאָמַר, שֶׁכָּל אֱלוֹ מַאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׂזָכוּ
לְסַלֵּק אֶת חֲכָמָתָם הַמְּדַמִּית, וְצִיָּתוֹ אֶת רַבְּנוּ ז"ל בְּדַבָּר זֶה בְּתַמִּימוֹת
וּבַפְּשִׁיטוֹת, עַל-יְדֵי-זֶה זָכוּ וּנְתַעֲלוּ בְּתַכְלִית הַעֲלִיָּה, וְהִתְמִידוֹ בְּתוֹרָה
וּבַתְּפִלָּה וּבְהַתְּבוּדוֹת, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְמָה שֶׁהִגִּיעוּ, וְכָל אֱלוֹ שְׂמֵדַת
הַעֲצָלוֹת נִכְנָסָה בָּהֶם, לְבַסּוֹף נִתְחַבְּרוּ אֶל הַלְּצִים וְהַחֹלְקִים וּנְשַׁבְּרוּ
לְגַמְרֵי, וּנְתַקְּרוּ מֵעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

גַּם בְּהַפְצַת סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, דַּרְכּוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְזַרֵּז אֶת
תְּלַמִּידוֹ שֶׁיְהִיוּ זְרִיזִים מְאֹד מְאֹד, וְלֹא יִסְתַּכְּלוּ עַל שׁוֹם מוֹנֵעַ וּמַעֲכָב,
וְאֵף שִׁיקוּם אֵיזָה לַץ, נוֹאֵף וְחוֹלֵק, וְיִפְעַר אֶת פִּי הַטָּמֵא נֶגֶד הָעֶסֶק
הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַפְּעָה, אֲזִי יֹאמְרוּ לוֹ: "חֲפָה רַק רָגַע... כִּבֵּר אֶשְׁמַע
מֶה יֵשׁ לָךְ לְדַבֵּר" ... וּלְפָנָי עֵינָיו יִזְדַּרְזוּ תַּכְף-וּמֵיד לְהַפִּיץ לַעֲשֶׂרָה

אנשים... כל-כף צריכים להודרו בעסק הקדוש הזה של הפצה, ולא להסתפל על שום מונע כלל.

ותמיד משבח מוהרא"ש נ"י את אלו מתלמידיו היקרים, אשר מדת הזריזות נטבעה בהם, והם תמיד בחיות ובשמחה ובזריזות נפלאה בכל ענין וענין אפלו בענין גשמי.

ואמר מוהרא"ש נ"י: הלא פשיש באדם מדת הזריזות, אזי הוא תמיד נקי, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (עבודה זרה כ':): זריזות מביאה לידי נקיות; וכן הוא תמיד מנקה את ביתו בזריזות נפלאה, וכמה פעמים זרו את הבחורים לנקות את בית המדרש, ואמר להם, שכל הלכוף בא רק מפני שאינם זריזים, כי טבע הזריז שאינו יכול לקבל ולראות לכלוף.

זהירות

מוהרא"ש נ"י אמר, שבארבעה דברים צריכים להזהר מאד, והם:

א. שוחט — להשמר מאד מי הוא השוחט שאוכל משחיטתו.
ב. סופר — להשמר מאד מי הוא הסופר שכתב את התפלין והמזוזות שלו.

ג. מלמד — לבדק מי הוא המלמד של בניו ובנותיו.

ד. חזן — להזהר מאד מי הוא הבעל-תפלה.

כי על ארבעה דברים אלו הזהיר מאד הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, ואמר, שש"ץ, שם רשעים ירקב, הכניס את אנשיו שיהיו שוחטים, סופרים, מלמדים וחזנים, ובאפן הזה הכשילו את המון העם בני ישראל התמימים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי לא מספיק שרואים את השוחט בחיצוניותו, אלא צריכים גם לדעת את פנימיותו, כי בעוונותינו הרבים, שוחט יכול להיות נראה מבחוץ כירא שמים ומלבש במלבושים של תלמיד חכם, אבל בפנימיותו הוא רקוב מאד, ועל־כן צריכים לבקש בכל יום ממנו יתברך, שיזכה שהשוחט שלו יהיה ירא שמים אמתי.

וכן אומר מוהרא"ש נ"י אודות סופר, שצריכים להשמר מאד מאד לא להסתפל על החיצוניות של הסופר, כי הרבה סופרים נראים מבחוץ כתלמידי חכמים, ולאמתו של דבר הם קלים וריקים ופוחזים, וצריכים להזהר מאד מאד מי הוא הסופר.

וכן אמר מוהרא"ש נ"י בענין מלמדים, שצריכים להזהר מאד מאד מי הוא המלמד של בנו, אם הוא ירא שמים, כי בדרך כלל מלמד מכניס את כל ידיעתו וחקמתו בילד, ואם יש לו דעות פסולות, הוא מכניס את זה בילד, על־כן צריכים להשמר מאד מאד ולהזהר מי הוא המלמד של בנו.

וכן אמר מוהרא"ש נ"י בענין חזן, צריכים להשמר מאד מאד מי הוא החזן ההולך לפני העמוד להתפלל, כי יכול להיות שהוא מלא מחשבות רעות והרהורים רעים ורעיונות פגומים, והוא מוציא את הרבים ידי חובתם, ועל־כן צריכים להזהר מאד מי הוא החזן.

ועל ארבעה דברים: שוחטים, סופרים, מלמדים וחזנים הקפיד מאד מוהרא"ש נ"י שילכו למקנה קדם עבודתם, וגם יתבודדו הרבה עמו יתברך, שלא יצא שום מכשול תחת ידיהם.

ועל כלם אמר מוהרא"ש נ"י: מה יכול האדם לעשות על מנת להזהר מהם? רק על־ידי תפלה, שיתפלל בכל יום אליו יתברך שיהיה שמור מהם, ולא יפשל בשליחים רשעים, ובפרט

בדור הזה צריכים רחמים מרבים, רחמים גדולים שנוזקה לשוחטים, סופרים, מלמדים וחסידים כשרים כלא האי ואולי, ואין לנו אלא לחקר אחריהם הרבה, ולהתפלל לפניו יתברך שהכל יהיה טוב.

זכרון

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל ענין רבנו ז"ל הוא לקדש ולטהר את הזכרון של האדם, שייזכה לזכר בעלמא דאתי תמיד.

ואמר בשם מוהרנ"ת ז"ל, שדרך היתה לומר לאנשי שלומנו: בשביל שרבנו ז"ל רוצה לקחת אתכם מהעולם הזה, הינו שהמח מחשבה שלכם והזכרון יחשב ויזכר תמיד רק ממנו יתברך, בשביל זה עובר עליכם מה שעובר, פי הבעל-דבר אינו סובל דבר זה שהאדם בזה העולם יסתובב בגשמיות העולם, ויזכר תמיד ממנו יתברך, ומחמת זה מתגברים עליכם המתנגדים.

וסיים מוהרא"ש נ"י: בן הדבר אצלי ב"היכל-הקדש", מחמת שאני רוצה להכניס בכל תלמידי — שתמיד יזכרו רק ממנו יתברך, ולא יסיחו דעתם ממנו יתברך כלל, על-כן מתלבש עצמו הבעל-דבר במתנגדים ארוירים וחולקים עלי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, פי כל אחד כפי שמכניס את עצמו בתוך הזכרון הזה — לזכר בעלמא דאתי לידע כי סוף כל סוף יהיה ההכרח לו לצאת מזה העולם, ושוקד מאד על המחשבה ועל הזכרון הזה, על-ידי-זה יזכה באמת סוף כל סוף לנתק את עצמו מכל התאוות הרעות והמחשבות הזרות בגשמיות העולם, ויזכה להיות דבוק בחי החיים תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י: כפי שאדם מכניס במח מחשבתו תמיד רק רוחניות חיות אלקותו יתברך, כמו-כן זוכה לזכר את למודו, ואפלו מי שאינו זוכר את למודו אסור לו לפל בדעתו כלל משום זה, וידוע, שבעולם הבא מזכירים לכל אחד מה שלמד בזה העולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא בדברי רבנו ז"ל (ספר המדות, אות זכירה, סימן ו'): על-ידי מצוות מעשיות האדם נתק ממדת השכחה, ונקשר אל מדת הזכירה, הינו שעל-ידי שהאדם מקיים מצוות מעשיות דיקא כגון: ציצית, תפלין, שבת, כשרות, מזוזה צדקה, זה יזכיר לו תמיד ממנו יתברך, והמצוות המעשיות לא יתנו לו לשכח ממנו יתברך, ועל-כן מי שרוצה לזכות לזכר תמיד ממנו יתברך ולא לשכח ממנו יתברך, חס ושלום, פרגע, עליו להרבות במצוות מעשיות דיקא, וזה יזכירו את אמתת מצויאיתו יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהוא בימי בחרותו חזר כל-כף הרבה על ספרי רבנו ז"ל, עד שהיום כבר נחקקו בתוך דמו, שזוכר זאת היטב, (ובאמת בספרי רבנו ז"ל כח זכרונו הוא נפלא ונורא מאד), אף-על-פי-כן אמר, שמאז שהתחילה עליו המחלקת והצטער מאד מאד, שעל-ידי המחלקת יתרחקו עכשו ממנו יתברך אלפים ורכבות נשמות ישראל, כי כשמתרחקים מספריו הקדושים, על-ידי-זה נתרחקים ממנו יתברך, ונופלים בבוץ גדול, כי הוא מגלה בספריו הקדושים את אמתת למודו הטוב של רבנו ז"ל, ואיך שלכל אחד יש עדין תקנה ותוחלת להתקרב אליו יתברך, ומרב הצער הנה שסבל כמה שנים רצופות, כשראה במו עיניו איך שנתרחקו בחורים ואברכים יקרים, ונפלו בעוונות מגנים וכבוץ גדול על-ידי מתנגדים, זה זעזע את כח זכרונו לגמרי, כי עד המחלקת היה זוכר לא רק כל הלכה ב"לקויטי-הלכות" ועל איזו תורה היא בנויה, אלא היה יכול לומר את התמצית מהאות שפאותה

הִלְכָה בְּעַל-פֶּה.

(אף-על-פי-כן גם עֲכָשׁוּ כַח זְכוּרֵנו גְּדוֹל מְאֹד בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ ו"ל, וְזוֹכֵר אֶת זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב מֵה שְׁלֵא יֵאֱמָן כִּי יִסְפֹּר, וְתַמִּיד הוּא אוֹמֵר, שְׂזָה בָא לוֹ מֵרַב חֲזָרָה, שְׁחֹזַר כָּל-כָּף הִרְבָּה פְּעָמִים עַל סִפְרֵי רַבְּנוּ ו"ל, עַד שֶׁנֶּחֱקַק לְגַמְרֵי בְּדַעְתּוֹ; וְהוּא מְסַפֵּר תַּמִּיד, שְׂאָבִיו הוּא גָּאוֹן אֲדִיר וְיוֹדֵעַ כִּמְעַט כָּל סְעִיף קָטָן בְּ"שִׁפְתֵי כֹהֵן" בְּעַל-פֶּה, וְאָבִיו נ"י הִיָּה אוֹמֵר לוֹ תַּמִּיד: אֵל תַּחֲשֹׁב שְׂאֲנִי יוֹדֵעַ זֹאת מִפְּנֵי שְׁהִיָּה לִי רֹאשׁ טוֹב, אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁחֲזַרְתִּי כִּמָּה מְאוֹת פְּעָמִים, וּבְשִׁבִיל זֶה נֶחֱקַק בְּדַעְתִּי כָּל דְּבָרֵי ה"טוֹרֵי זֶהָב" וְה"שִׁפְתֵי כֹהֵן" בִּיּוֹרָה דְּעָה וְכו', וְהִיָּתָה דְרָכּוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְסַפֵּר זֹאת, לְמַעַן יִדְעוּ אֵיךְ שְׁעַל-יָדֵי רַבּוּי הַחֲזָרָה זוֹכִים לְזַכְרוֹן).

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהוּא לָקַח מִדְּבָרֵי אָבִיו נ"י אֶת כַּח חֲזָרְתּוֹ בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ ו"ל וְעַקְשָׁנוּתוֹ עַל דְּבַר זֶה, עַד שֶׁזוֹכֵר אֶת הַכֹּל בְּעַל-פֶּה, כִּי אָבִיו נ"י הִיָּה מְסַפֵּר לוֹ אֶת רַבּוּי הַפְּעָמִים שְׁהִיָּתָה דְרָכּוֹ לְחֹזֵר עַל כָּל סִימָן וְסִימָן בְּ"שִׁלְחָן עָרוּף" עִם ה"טוֹרֵי זֶהָב" וְה"שִׁפְתֵי כֹהֵן" בְּ"יּוֹרָה דְּעָה", וְזֶה אֲשֶׁר עוֹרְרוּ לְחֹזֵר פְּעָמִים רַבּוֹת כָּל-כָּף בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ ו"ל, כִּי אָמַר, שֶׁהַזְכָּרוֹן בָּא עַל-יָדֵי רַבּוּי הַחֲזָרָה.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, כְּמוֹ-כֵן לְזִכּוֹת לְזִכֹּר תַּמִּיד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הוּא עַל-יָדֵי רַבּוּי הַחֲזָרָה — לְחֹזֵר הִרְבָּה בְּתַפְלָה וּבְהַתְּבוּדָדוֹת, וְלְהַזְכִּיר לְעַצְמוֹ בְּזַכְרוֹן נֶצְחִי שֶׁהוּא עֹלְמָא דְאַתִּי.

חמרות

מוהרא"ש נ"י רגיל לדבר אודות עצם הכסילות של חמרות יתרות, שמאד הקפיד עליהם רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן מ"ד, ושיחות הר"ן סימן ל' וסימן רל"ה), ואמר פעם, שזה מרמז בדברי חכמינו, זכרונם לברכה (ויקרא רבה, פרשה כ"ו ב'), שהנחש מצוי בין הגדרות, הינו שהנחש שהוא הסמ"ך-מ"ם מצוי בין אלו שעושים לעצמן גדרות וסיגים יתרים, שלא נצטוו ושל לא נזכרו ב"שלחן ערוך", פי לבסוף הסמ"ך-מ"ם תופס אותם בזה בעצמו, כמו שהיה בחטא עץ הדעת, שבתחלה הוסיף הנחש חמרה יתרה עליהם, שלא נצטוו, ואחר-כך הסית אותם לעבר על צווי השם יתברך לגמרי, וכן הוא אצל כל אדם, שהסמ"ך-מ"ם מבלבל את דעתו, ועושה לו מן ההתר אסור, ואחר-כך הוא מפיל אותו לגמרי, ועושה מן האסור התר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזאת ראינו בעינינו, שכל אלו שהלכו בחמרות יתרות, לא החזיקו מעמד, ולבסוף נפלו לגמרי, כי החמרות עשו אותם עצבניים לגמרי, והעצבנות הביאה אותם למחלות אחרות, רחמנא לצלן, ולא נשאר בידם פלום, ובפרט החמרות שיש לבני-אדם בענין נקיות, שמזה התלוצץ רבנו ז"ל מאד מאד (עין שיחה ל' הנ"ל), ואמר, שחמרות אלו הן סתם שגעון בעלמא (עין שם בסימן רל"ה הנ"ל).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבעוונותינו הרבים, ההרגל כבר נעשה טבע שני אצל הרבה בני-אדם, והם חושבים זאת למצוה ולעבודה גדולה, (הינו ענין ההכנות והנקיות קדם התפלה), וכאלו יש איזה אסור לילך להתפלל מבלי להכריח עצמו מקדם לצאת לנקבים, ועל-ידי-זה באים לידי עברה ואסורים גמורים, כמו אכילה ושתיה קדם התפלה, ולעבר על "קריאת שמע" ותפלה בזמנה וכו', וכל זה מחמת שטות ושגעון גדול שנחשב אצלם לחמרה, כי

תכף-ומיד בבקר כשקמים מן השנה צריכין להתפלל, כמו שאמר רבנו ז"ל, ואם נצרך לנקביו פנה את עצמו, ואם לאו, אל יחשב בזה יותר כלל, ויתפלל תכף-ומיד בזריזות גדולה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבדרך כלל כל החמרות באות מחמת שלא לומדים "שלחן ערוך" ופוסקים, כי אלו היו לומדים "שלחן ערוך" ופוסקים, היו רואים תמיד שיש הרבה שיטות בכל דבר שיכולין לסמך עליהם, וכמו שאמר רבנו ז"ל, שכל זמן שיש פוסק אחד שסובר הכי יכולים לסמך עליו, (עין חיי מוהר"ן דפוס חדש, סימן תמ"ד).

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בחג הסכות אכל סעדה אצל אחד מבני משפחתו, ואחר שקדש על היין ברוך תכף-ומיד ברכת "לישב בסכה", והמארח מבני משפחתו מכה בו, ואמר, שאין מברכין לישב בסכה, כי אם אחר ברכת המוציא, ואמר לו מוהרא"ש נ"י בתמימות, שיש שתי שיטות בדבר, והוא נוהג כן כנ"ל, אבל הלה לא רצה לשמע זאת, והתחיל לומר שאין הדבר נכון, וזוהי ברכה לבטלה וכו' וכו', ומוהרא"ש נ"י לא רצה להתנפח עמו, רק אמר לו שפך מובא ב"שלחן ערוך", והלה הקפיד על מוהרא"ש נ"י מאד, וכמעט שרצה לזורקו מן הסכה, (והיה האיש הזה גם רב וקצת מפרסם...), ואמר מוהרא"ש נ"י, שאז ראה מהו הענין של חמרות יתרות, ואיך שזה צמח פשוט מחמת שאין לומדים "שלחן ערוך", ומזה באים אחר-כך כל מיני מחלקת וסכסוכים של הבל כידוע.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאנחנו צריכין לשמח מאד, שאנו מקרבינן לרבי אמת כזה, המלמד אותנו דרך התורה לפי האמת לאמתה בלי שום טשטושים וחמרות יתרות, ומי שהוגה בספרי רבנו ז"ל בהתמדה רבה ובשקידה עצומה, סוף כל סוף רבנו ז"ל מלמד אותו איך להתנהג בכל דרכיו גם בהלכות התורה, (הינו לפי אילו שיטות צריך לנהג בכל דרכיו), וכמו שאמר רבנו ז"ל

(חיי מוהר"ן, דפוס חדש, סימן שמ"ג), שבתחלה היה רצונו להוציא ספר של הלכות פסוקות על ה"ש"לחן ערוך" לבאר כל דין ודין כדברי מי מהפוסקים להלכה ולמעשה, אבל עכשו שיצא הספר "לקוטי-מוהר"ן", כבד לא יהיה הספר הנ"ל, עין שם; ודקדק מוהרא"ש נ"י: וכי לכאורה מה ענין ספר זה אצל זה? אלא הפרוש הוא, שמי שזוכה להגות הרבה בספרי רבנו ז"ל, ובפרט ב"לקוטי-מוהר"ן" הקדוש, אז סוף כל סוף מקבל מרבנו ז"ל ההקדמות הנכונות לדעת לפי מי פוסקים את ההלכה.

ואצל מוהרא"ש נ"י רואים זאת תמיד, שאינו מתנהג בשום חמרות כלל, רק כפי המבאר בפוסקים וב"ש"לחן ערוך", וכל התנהגותו תמיד היא בתמימות ובכשיטות גדולה, לפי ההלכה הברורה והנקייה, והרבה פעמים היו לבני-אדם קשיות ותמיהות עליו, שנדמה להם שאינו מתנהג לפי ההלכה, ואחר-כך הראה להם מוהרא"ש נ"י את המקור בפוסקים, ונוכחו לדעת כי כל דבריו צדקו אמת ויציב, ואמר פעם, שמי שלומד הרבה ב"ש"לחן ערוך" ובפוסקים ימצא מקור לכל דבר קטן וגדול שהוא עושה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם לאידך גיסא צריכין להזהר מאד, כי כבד ראה הרבה בורים וריקים שקראו עצמם על שם רבנו ז"ל, וכשזה בא לאיזו שאלה חמורה וחסש אסור, דחו אותו כל-אחר יד, ואמרו שאלו חמרות יתרות, וכך קררו את מצפונם החיב בדבר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו מעשה הנחש והסמ"ך-מ"ם הנ"ל, שמהפכין את היוצרות, ואומרים על אסור מתר ועל מתר אסור, ולכן צריכים להזהר מאד מכל מיני בלבולים כאלו וללמד הרבה פוסקים כדי להיות בקיאים בהלכה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכבר ראה הרבה "תכשיטים" כאלו בין אנשי שלומנו שמוכרים אתרוגים מרפבים, ואומרים שאלו

רק חמרות יתרות... או אנשים שערכו כלים של בשר וחלב בלי דקדוק כלל, ואמרו אחר-כך שאלו רק חמרות יתרות... וכן כאלו שאכלו פרות וירקות בלי בדיקה של תולעים, ואמרו שכל זה רק חמרות יתרות... הרי שהפכו דברי אלקים חיים ולקחו דברי רבנו ז"ל והוציאו אותם, כדי למלא תאוותם, בלי שום יראת שמים כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיו שנים רבות שלא אכל כלל הסדר מצות שנגאפו בערב פסח מחמת שעל-פירוב בערב פסח יש בהלה גדולה במאפיות, וכל מי שרוצה לתן יד מניחים לו, ורבים בכלם אינם יודעים כלל לשמר את המצות כראוי, ולבסוף מכשילים בני-אדם באסור גמור של חמץ בפסח, ורומנא לצלן, ופעם הביא לעצמו מצות מצוה של ערב פסח, וכשבצע אותן בסדר ב"יחץ" מצא בהם בצק שלא נאפה כראוי, ורומנא לצלן, והצרוף לזרק את כלן מפני החמץ וכו', ומאותה שנה ואילף (במשך כמה שנים) כבר לא רצה לאכל מצות שנגאפו בערב פסח, עד שזכיתי להביא לו מצות מהדרות של ערב פסח (שיש שם שמור גמור גם בערב פסח), ומאז ואילף כבר התחיל לאכל מצות שנגאפו בערב פסח.

חכמות

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריכין להזהר מאד מכל מיני חכמות הנהוגות בעולם, פי הן מרחיקות את האדם ממנו יתברך מאד, ועקר היהדות היא רק תמימות ופשטות בלי שום חכמות כלל, כמו שאמר רבנו ז"ל כמה פעמים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ה', וסימן י"ב).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם יכול להסתבף כל-כף בחכמות של שטות והבל, עד שיבוא להתיר אסורים שבתורה ממש, על-ידי החכמות שלו, ויחשב שהוא גם למדן גדול.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בא אליו איש אחד שהיה למדן קצת, והציע לפניו ספר תורה למכירה בסך כסף מוזל מאד, ומוהרא"ש נ"י הבין תכף-ומיד שיש בזה איזה סחר לא פשר, (פי איך ימכר ספר תורה במחיר מוזל כל-כף?!) וסבב מוהרא"ש נ"י עמו בחכמתו הקדושה מענין לענין, עד שנתודע לו שהיה הספר תורה גנוב, רחמנא לצלן, שגנבו איזה עברין מאיזה בית-הכנסת, ומכרו ליהודי בזול וכו', והנה האיש הזה שבא עכשו למוהרא"ש נ"י, חשב שהוא עושה מצוה גדולה בזה שמוכר ספר תורה לבית הכנסת במחיר זול כל-כף, ובפרט לבית-הכנסת הנקרא על שם רבנו ז"ל, ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שאפלו אם יתן את הספר תורה בחנם לא יקבל ממנו, פי כל ברכה וברכה שיברכו בו, אין זה מברך אלא מנאץ, כמו שאמרו חכמינו על הפסוק: "בוצע ברך נאץ ה'", והנה האיש הזה עם החכמות שלו, לא רצה להבין שיש בזה אסור גדול, והתחיל לטען בחכמתו המדמית — הלא עכשו יכולין לתקן את הגזלה, על-ידי שיהיה הספר תורה בבית הכנסת וכו', ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שאין תקון לגזלה פי אם בדבר אחד — הינו מה שכתוב מפרש בתורה: "והשיב את הגזלה אשר גזל", ובאפן אחר אין שום תקון, והנה האיש הנ"ל עדין לא רצה להבין מה שמוהרא"ש נ"י אומר, והתחיל להפגס בפלפולים של שטות והבל, ואמר: הלא יש לי מגו, שהייתי יכול לומר שהעברין נתן לי זאת במתנה וכו', (איזו סברא של שטות והבל), ואז ראה מוהרא"ש נ"י מהו הפרוש חכמות של שטות, ואיך הן יכולות לרחק את האדם מדרכי התורה לגמרי, רחמנא לצלן, עד שיוציא מן התורה גופא סברות של הבל להתיר אסורים ממש, רחמנא לצלן, והזכיר אז מוהרא"ש נ"י דברי הגמרא (ערויבין י"ג:): תלמיד ותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ במאה וחמשים

טעמים, שהיו לו דרשות ולמודים להתיר אסור המפרש בתורה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שנכנס כבר בחכמות כאלו קשה מאד לדבר עמו, כי דעתו נתעקמה כל-כף הרבה, עד שאפלו תראה לו במציאות שהענין הוא להפוך מדעתו, גם אז לא יקבל ממוך מחמת חכמתו ועקממיותו.

וספר אז מוהרא"ש נ"י, שפעם בא איש אחד לכשל איזה מאכל בעבור בחורי הישיבה לשבת-קדש, והיה במאכל ירק שהיתה לו חזקת תולעים (כאן במדינתנו), ובאמצע הבשול בא אברוך אחד וראה שמבשלים הירק הנ"ל, ושאל את המבשל אם בדק את הירק היטב מתולעים, כי על-פירב הוא מחזק מאד עם תולעים, וענה המבשל (שהיה למדן וחרף גדול מאד), שב"שלתן ערוף" לא הזכר ענין ירק זה, שהוא צריך בדיקה, ואמר לו האברוך הנ"ל, שאמנם לא מזכר ב"שלתן ערוף", אבל המציאות היא שבמדינתנו הירק מחזק עם תולעים, וצריך בדיקה היטב, והמבשל הנ"ל לא שת לבו לדבריו, והחזיק בחכמתו שאין דבר כזה, והלך האברוך הנ"ל, והוציא את הירק וחתך אותו בסכין, והראה למבשל שרוחשות בו תולעים קטנות, רחמנא לצלן, והסתפל בו המבשל, ועדין לא רצה להאמין, ואמר שאין אלו תולעים רק לכלוך וכיו', עד שקראו למוהרא"ש נ"י בעצמו, ולעוד כמה מאנשי שלומנו, וראו במו עיניהם שיש בזה תולעים, וצנה מוהרא"ש נ"י לזרק את כל המאכל לאשפה.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שזהו הפגם הגדול של חכמות, שמתעקמת דעת האדם מאד, עד שאינו יכול לראות את האמת כלל, אפלו אם מראין לו באצבע, ולפום חורפא שבשפתא (כבא מצינא צו:), מה שיותר נכנסים בחכמות כאלו יותר מתרחקין ממנו יתברך, רחמנא לצלן, ויכולין לבוא לרעות גדולות על-ידי-זה, השם ישמרנו, כדאיתא בדברי רבנו ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י"ב).

ואמר מוהרא"ש נ"י כמה פעמים, שעקר ההצלחה שלו הייתה, כי תמיד הלך בתמימות ובפשיטות גמורה, ובפרט במה שנוגע לדברי רבנו ז"ל סלק את דעתו וחקמתו לגמרי, וקים כל דבור ושיחה של רבנו ז"ל פשוטו כמשמעו ממש בלי שום חכמות כלל, ואמר שבמדה זו של תמימות הוא יכול להתפאר מאד, כי היה תמים גדול באמת.

חובות

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריכים להזהר מאד לא להיות בעל חוב לבני-אדם כלל, כי רבנו ז"ל אומר (ספר המדות, תשובה, סימן מ"ו): מי שרוצה לשוב, יזהר מלהיות בעל חוב, וכן איתא (שיחות הר"ן, סימן קכ"ב), שהקפיד רבנו ז"ל שלא להיות בעל חוב כלל, אבל אמר מוהרא"ש נ"י, שלגבי השם יתברך צריך האדם תמיד להיות בעיניו כמו בעל חוב, שידע ויזכר תמיד שעדין לא יצא ידי חובתו אליו יתברך כלל, ועל-ידי ידיעה זו דיקא יזהר לשוב בתשובה שלמה לפניו יתברך, כי יאמר תמיד: הלא אני צריך ללמד עוד יותר תורה ולהתפלל עוד יותר בכונה ובדבקות, ולעשות עוד יותר מצוות, כי הלא לא יצאתי ידי חובתי כלל עדין.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו מה שכתוב (שיר השירים ב'): "ב'צלו ח'מדתי ו'ישבתי ראשי תבות ח'י"ב וסופי תבות בגימטריה שם הו"ו" ברון הוא, שעל-ידי שהאדם הוא תמיד בעיניו כמו בעל חוב אליו יתברך, על-ידי-זה הוא יושב תמיד תחת צל כנפיו יתברך, והוא הוגה תמיד בחמידו דאורייתא, ומבקש מלפניו יתברך ו'תן ח'לקינו ב'תורתך, שהוא גם-כן ראשי תבות ח'י"ב, אבל אם, חס ושלום, האדם סר מדרכי התורה, ועושה גם מעשים רעים,

רַחֲמָנָא לְצַלְן, אָז (איוב כ'): ח'י'ל ב'לע ו'יִקְאָנוּ, שְׁבוּלַעַת אוֹתוֹ
הַסְטָרָא אַחְרָא, רַחֲמָנָא לְצַלְן, וְנַעֲשֶׂה יוֹתֵר בְּעַל ח'ו'יב' רַחֲמָנָא לְצַלְן,
כִּי נַעֲשֶׂה בְּעַל חוֹב לְמִדּוֹתָיו וְתַאֲוֹתָיו הִרְעוֹת, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ, עַד
שְׂיִזְכֶּה הָאָדָם לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלַחֲזוֹר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ בְּאַמְתּוֹ, וְאָז תִּקְיָא
אוֹתוֹ הַסְטָרָא אַחְרָא מִבֵּית הַבְּלִיעָה שְׁלָה (עֵינִי לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק
ב', סִימָן ח'), עִם כָּל נִצְוֹת הַקִּדְשָׁה שְׁבֻלַעַת מִמֶּנּוּ, וְיִתְהַפֵּךְ ח'ו'יב'
הַנִּלְשֵׁם ח'ב'ו' הַקְדוּשׁ, שֶׁהוּא אֶחָד מֵע"ב שְׁמוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ, וְיִקְבַּל
תְּקוּנוֹ הָאֲמִתִּי.

וְהַמְשִׁיךְ מוֹהַר"ש נ"י וְאָמַר, שְׁבֹאֲמַת צְרִיכִין לְדַעַת שְׁכָל חַיִּי
הָאָדָם הֵם רַק הַלְוָאָה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, שֶׁהַלְוָה לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ אֵת
נִשְׁמַתָּנוּ הַבָּאָה מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְנִתֵּן אוֹתָהּ לְתוֹךְ הַגּוּף הַגִּשְׁמִי
שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, וְכָל יְמֵי חַיֵּי הָאָדָם הוּא צְרִיךְ לְפָרַע חוֹבוֹ אֵלָיו
יִתְבַּרֵךְ עַל-יְדֵי תוֹרָה, מְצוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי רַק זֶה נִקְרָא
סְלוּק חוֹבוֹתֵינוּ כְּמוֹכֵן, וְאֵף-עַל-פִּי שְׁבִינְתִים אֵין הָאָדָם רוֹאֶה שׁוּם
דְּבָר וְאֵינוּ מִבִּין כָּלל, אִיךָ יִזְכֶּה לְסַלֵּק חוֹבוֹ הַמְרַבָּה, אָבָל עַל-יְדֵי
שְׂיִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה יִתְרָה וְיִבְטַח בּוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּאַמְתּוֹ, וְיַעֲסֵק בְּתוֹרָה
וְיִבְתַּפְּלֶה וְיִמְעַשֵּׂים טוֹבִים בְּהִתְמַדָּה גְּדוֹלָה, עַל-יְדֵי-זֶה סוּף כָּל
סוּף יְבוֹא לְאוֹר גְּדוֹל וְלִשְׁפַע הַדַּעַת, וְיִשְׁלַם בְּשִׁלְמוֹת כָּל חוֹבוֹתָיו,
וְזֶה (תְּהִלִּים צ"ב): "לְהַגִּיד בְּבִקְרַח ח'סֵדְךָ וְאִמּוּנָתְךָ בְּלִילוֹת", רֵאשִׁי
תְּבוֹת ח'ו'יב', שְׁעַל-יְדֵי שְׂיִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה יִתְרָה, אֶפְלוּ כְּשִׂיחָהּ לוֹ
בְּחִינַת לִילָה, בְּחִינַת חֲשֵׁךְ, לְבִסוּף יְבוֹא "לְהַגִּיד בְּבִקְרַח חֲסֵדְךָ",
וְיִזְכֶּה לְאוֹר גְּדוֹל.

וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י, שְׁפַעֵם אָמַר מוֹהַר"ש ז"ל, שְׁלַכְן הַצְּדִיקִים
הַגְּדוֹלִים הָיוּ תָּמִיד בְּעַלֵּי חוֹבוֹת, כִּי זֶה הָיָה כְּדִי לְהַזְכִּיר לָהֶם שְׁמַטָּל
עֲלֵיהֶם לְפָרַע חוֹבוֹתֵיהֶם אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ בְּאַמְתּוֹ, וְעַל-יְדֵי אֲתַעְרוּתָא
דְּלִתְמָא אֲתַעַר לְעִילָא, וְהִבֵּן.

חֲקוּי

מוהרא"ש נ"י מקפיד מאד על אלו בני-האדם המחקים את השני (שקורין נאכמאכן), ואמר, הלא הם בדיוק פדגמת קוף שגם-כן מחקה את האדם, ובדיוק כמו שאדם עושה הוא עושה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אחד צריך לעבד את הקדוש-ברוך-הוא עם כוחות עצמו ולא יחקה את שום בריה שבעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שדרכו של רבי נחמן מטולטשין ז"ל באומן היתה, להיות כבר בבית-הכנסת תכף-ומיד אחר חצות היום בערב שבת-קדש, אחר שהלך למקוה בא אל בית-הכנסת (הקלויז), וסדר שם הכל לכבוד שבת-קדש והתבודד שם הרבה מאד, והתחיל לומר "שיר השירים" בנגון ובדבקות גפלאה, ופעם אחת היה שם אחד מאנשי שלומנו וישב מן הצד, והתחיל לומר אחריו את "שיר השירים" מלה במלה עם אותו הנגון והתנועות של רבי נחמן טולטשינער, זכרונו לברכה, והקפיד עליו ואמר לו: זאג ווי עס שיינט דיר מאך מיך נישט נאך, א מאלפע מאכט נאך (י).

וסים מוהרא"ש נ"י: כהיום רואים, שכל אחד משתדל לחקות את חברו, וחושב שכל תנועה והנהגה שרואה אצל אחר הוא מכרח לעשות, ולא דעת ולא תבונה לו שלחברו מתאים דבר זה ולו אינו מתאים דבר זה.

והרבה פעמים כשרצו כמה מתלמידי "היכל-הקדש" לחקות את מוהרא"ש נ"י, הקפיד עליהם ואמר להם, אשר ענין החקוי או שזה שקר — כי אינך אוחז בדבר זה, או שזה חנפה — כי אתה רוצה לחנף אותי ולהראות לי שגם אתה עושה דבר זה, וכאמת שניהם הם מדות מגנות עד מאד, הינו שקר וחנופה, וצריכים לברח (י) אמר כמו שמאיר לך ואל תחקה אותי, קוף מחקה בני-אדם.

מִהֵן עַד מְאֹד.

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, לְכֹל אֶחָד יֵשׁ בְּזֶה הָעוֹלָם הָעֹבְדָה שְׁלוֹ, הַנִּגּוֹן שְׁלוֹ, וְהַנִּקְדָּה שְׁלוֹ, וְעַל-כֵּן מֵה וְלָמָּה לוֹ לַחֲקוֹת אֶת הַשְּׂנִי?!

וּסְפָר, שְׂרָאָה בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ הַיְקָרִים, שְׁכָל אֱלוֹ שְׁחָקוֹ אֶת זַלְתָּם, לְבִסּוּף נִשְׁפְּרוּ לְגַמְרִי, וְלֹא נִשְׁאַר מֵאַתָּם שׁוּם דְּבָר, כִּי חֲשָׁבוּ כְּאֵלוֹ מִי יוֹדֵעַ מֵה יֵשׁ בְּתַנּוּעוֹת וּבְעִבּוּדוֹת שֶׁל חֲבָרָם, וּמְחַמֵּת שֶׁהֵם לֹא הָיוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתָם, נִשְׁפְּרוּ לְגַמְרִי, וּבְקִאֲמַת זֹו טְעוֹת גְּדוּלָּה, כִּי לַחֲבָרָךְ הַתַּנּוּעוֹת וְהָעִבּוּדוֹת הֵם עֲנִינִים נִשְׁגָּבִים, אֲבָל אֲצִלְךָ זֶה שְׁטִיּוֹת וְהַבְּלִים, כִּי לְכֹל אֶחָד יֵשׁ עֲבֹדָה, תַּנּוּעָה וְנִגּוֹן אַחֲרִים לְגַמְרִי, וְעַל-כֵּן אֲסוּר לְהַתְּפַלְּל מֵאַחֲרִים כָּלֵל.

וּסְפָר מוֹהְרַא"ש נ"י, שֶׁהוּא אֵף פְּעַם לֹא חָקָה אֶת אַחֵר, רַק כֹּל מֵה שֶׁלְּמַד הָיָה רַק מִסְפָּרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְהַשְׁתַּדֵּל לְבָרַר לַעֲצֻמוֹ דִּרְךָ מִסְפָּרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְהִזְהִיר עַל דְּבָר זֶה מְאֹד מְאֹד אֶת תַּלְמִידָיו — שֶׁלֹּא יַחֲקוּ שׁוּם בֶּן אָדָם.

וְהִרְאָה לָנוּ כְּמָה פְּעָמִים אֵיךְ שֶׁלְּאַחֲרוֹנָה יֵשׁ מְחִנָּה קוֹפִים הַמְּחַקִּים אֶת פְּלוֹנֵי — הוּא הוֹלֵךְ עִם פְּאוֹת מְפֹרָזוֹת וְעִם כּוֹבַע קְמוּט, וְכֹלֵם הוֹלְכִים כְּךָ, הוּא צוֹעֵק כְּמוֹ עֲגֵלָה עֲרוּפָה וְרוֹקֵד כְּמוֹ עֵז, וְכֹלֵם צוֹעֵקִים כְּמוֹ עֲגֵלָה עֲרוּפָה וְרוֹקֵדִים כְּמוֹ עֵזִים, וְהַכֹּל חוֹכָא וְטְלוּלָא וְלִיצְנוֹת אַחַת גְּדוּלָּה.

וּסִיִּם: כֹּל אֶחָד יַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַק כְּפִי שְׁמַאִיר לוֹ, וְלֹא יִסְתַּכַּל עַל אַחֲרִים כָּלֵל, וְאִזּוּ דִּיקָא יַצְלִיחַ דִּרְכוֹ.

חמש ורש"י

מוהרא"ש נ"י מקפיד מאד על כל תלמיד מתלמידיו היקרים, שיזהר מאד לסיים בכל שבוע את פרשת השבוע חמש ורש"י עם התרגום, ואמר שזו סגלה גדולה ליראת שמים, אם מסיימים את פרוש רש"י בכל שבוע.

וספר, שהרב הקדוש מסאטמאר, זכותו יגן עלינו, כשהיה ילד קטן, שלחו אביו, שילך עם אחיו אל הרב הקדוש רבי מרדכי מנדבורנא, זכותו יגן עלינו, לקבל ברכתו, וכשבאו אליו, ענה ואמר להם: בני היקרים, תהיו רגילים ללמד ולסיים בכל שבוע את פרשת השבוע חמש ורש"י, ובזו הלשון אמר להם: פילעוועט זיך אן מיט חמש רש"י (כ). כי הפרתי כבר הרבה גדולים בתורה שהגיעו לימי הזקנה, ולא ידעו היכן הקדוש-ברוך-הוא גר... מפני שלא למדו חמש ורש"י. וסיים מוהרא"ש נ"י, שכן מספרים על הרב הקדוש מסאטמאר, זכותו יגן עלינו, שפל ימי תייו היה נזהר בדבר זה מאד, שלמד בכל יום חמש ורש"י, ואפלו לעת זקנתו כשנעשה, לא עלינו, חולה, והיתה תקופה שלא היה יכול לדבר, אבל היה פתוח לפניו חמש והראה לעצמו באצבעו הקדושה, וכך למד במחשבה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל הצרות שיש לאדם, הדבר הראשון עליו לבדק אם לא החסיר בשבוע זה מלעבר את הסדרא "שנים מקרא ואחד תרגום", כי כל הצרות והיסורים שהאדם סובל הם בעבור שאינו מעביר את הסדרא "שנים מקרא ואחד תרגום", ולהפוך כל ההצלחות של האדם הן כשזוכה לעבר את הסדרא "שנים מקרא ואחד תרגום", ובפרטיות כשזוכה ללמד גם עם פרוש רש"י.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי על-פי דבר רבנו האריז"ל צריכים

(כ) תפסמו את עצמכם עם חמש ורש"י.

לעבר את הסדרא "שנים מקרא ואחד תרגום" בערב שבת-קדש דיקא, אבל לפי דעת ה"שלחן ערוך" מיום ראשון ואילך נקרא עם הצבור, ויכולים כבר להתחיל מיום ראשון, וסיים מוהרא"ש נ"י, כי בדבר זה יכולים לסמוך על ה"שלחן ערוך", ולהתחיל לעבר את הסדרא "שנים מקרא ואחד תרגום" עם פרוש רש"י מיום ראשון שבשבווע, וללמד בכל יום פרשה אחת עד שכשיגיע ערב שבת-קדש יזכה כבר לסיים את כל הפרשה משבווע זה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי כפי גדלות הענין הזה, אזי אם יניחהו עד ערב שבת-קדש המציאות מראה כי ביום ששי ערב שבת, אזי היום הוא קצר והמלאכה מרבה ובפרטיות בימי החורף, ולבסוף יוצא שאינו מעביר את הסדרא "שנים מקרא ואחד תרגום" מדי שבוע בשבווע, בכל פעם יש לו מניעה ועכוב ותרוע אחר, דוק ותשכח, ובשביל זה בדבר סיום פרשת השבווע בשבווע, פדאי לצית את ה"בית יוסף" מה שכתב ב"שלחן ערוך": מיום ראשון ואילך נקרא עם הצבור.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי כן נהג הגאון רבי אליהו ז"ל, שלמד בכל יום פרשה עם התרגום, וכן מביא ה"משנה ברורה".

ודרכו של מוהרא"ש נ"י ללמד בכל יום ויום באפן הזה: פרשה חמש ורש"י עם התרגום, ומוסיף גם קצת רמב"ן הקדוש ו"אור החיים" הקדוש, ודבר זה נוהג מדי יום ביומו, מלבד זאת שבכל שנה לומד בכמה ספרים על פרשת השבווע, הינו בכל שנה הוא מחליף ספרים אחרים, ובאפן הזה בכל כמה שנים מסיים את כל הספרים שיש רק על פרשת השבווע — ספרי דרוש וחסידות ופרושי התורה הקדושה.

וכמעט אין שעור ברבים, שלא יזכיר מוהרא"ש נ"י לשומעים דבריו, שיהיו מאד מאד בלמוד חמש ורש"י בכל שבוע, ועד

כִּמָּה זֶה מְבִיא לְאָדָם כָּל מִינֵי יְשׁוּעוֹת וְחֻסְדִּים בְּבֵיתוֹ.

טבע

פַּעַם הָעִיר מוֹהֲרָא"ש נ"י עַל עֲגִינַן זֶה, שְׁעַל-פִּי-רֹב אָנוּ רוֹאִים
אֲשֶׁר אֲנָשִׁים חִילוּנִיִּים קוֹרְאִים לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁם "אֱלֹקִים" בִּידוּעַ,
וְאָמַר עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁזֶה בָּא מִחֻמַּת שְׂאֲנָשִׁים כְּאִלוֹ תוֹלִים
הַכֹּל בְּטֹבֵעַ, בְּמִקְרָה וּבְמִזְלֵ, וְאֱלֹקִים הוּא בְּגִימְטְרִיָּה הַטֹּבֵעַ בִּידוּעַ,
כִּי בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, הַיּוֹם נִתְפָּשֵׁט בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל מִמְשַׁלַּת הָעָרֹב
רַב מִמֶּשׁ, שְׁפָל פְּנוֹתָם הַטְּמֵאָה הִיא רַק לְעַקֵּר אֶת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה
מֵעַם יִשְׂרָאֵל, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, (וְכִמּוֹ שֶׁהַצְּלִיחוֹ כְּבָר לְעִשׂוֹת לְאֱלֹפִים
וְלִרְכֻבוֹת וְכוּ' וְכוּ' מֵאַחֲינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַסְּפָרְדִּיִּים, וּבִפְרֻט לְיוֹצְאֵי
תִּימָן וְשָׂאֵר עֵדוֹת הַמְּזֻרָח), וְהֵם מְכַנְּסִים אֶרְסָם הַטְּמֵא בְּעוֹלָם,
וְאוֹמְרִים שֶׁהַכֹּל הוּא רַק טֹבֵעַ וּמִקְרָה וְכוּחֵי וְעֵצָם יָדֵי עֲשֵׂה לִי אֵת
הַחִיל הַזֶּה, וְעַל-יְדֵי-זֶה הֵם מְרַחֲקִים נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ,
וְגוֹרְמִים מֵה שְׂגוֹרְמִים.

אֲכַל אֲנַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְאֲמִינִים בְּנֵי מְאֲמִינִים קוֹרְאִים לְהֵשֵׁם
בְּשֵׁם "הֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ", וּבְשֵׁם "אֵל" וְכוּדוּמָה, כִּי שְׁמוֹת אֵלוֹ הֵם כְּנוּיִים
שֶׁל חֶסֶד וְרַחֲמִים, בְּחִינַת גְּלוּי הַשְּׂגָחַתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּפֻרְטֵי פְּרֻטִיּוֹת עַל
כֹּל דְּבָר קָטָן וְגָדוֹל, וְזֶהוּ עֵקֶר הָאֲמוּנָה.

וְהַמְּשִׁיף מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְאָמַר, שֶׁהֵשֵׁם "אֱלֹקִים" הוּא אוֹתִיּוֹת
י"ה אֵל"ם, הֵינּוּ שֶׁהִמְחִין שְׁהֵם בְּחִינַת י"ה חֻכְמָה וּבִינָה הֵם בְּבַחֲבִינַת
אֵלֶם, "נְאֻלְמַתִּי דוּמִיָּה" (תְּהִלִּים ל"ט), הֵינּוּ מִחֻמַּת שֶׁהִמְחִין יְשָׁנִים,
מִמִּילָא הַפָּה נִסְגָּר וְנִתְאַלֵּם, וְאִין הָאָדָם מְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּתַפְלָה
וּבְהַתְּבוּדוֹת, כִּי עֵקֶר הַתְּגָלוֹת הַמְּחִין צָרִיף לְהִיּוֹת עַל-יְדֵי הַפָּה

דיקא, ש'יציא האדם כל כסופיו ורצונותיו בפיו, ותמיד ידבר עמו יתברך בכל מקום בואו, ותמיד יהיו שפתותיו מרחשות תפלות, שירות ותשבחות להשם יתברך, וכל זה בא כשהאדם מכיר את השגחתו יתברך בכל דבר, ואיך שכבודו יתברך מלא כל הארץ, אז נתהפך הבחינת אל"ם (מה שהיה נאלמתי דומיה), לבחינת מל"א, הינו מל"א כל הארץ כבודו, ואז נגאל האדם מכל צרותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם צריך להרגיל עצמו לדבר רק אליו יתברך תמיד, וככה יצא מכל מיני הנהגות הטבע והמזלות, כי עד שהאדם זוכה לדעת הזאת, שכל דבר הוא רק גלוי השגחתו יתברך הפרטי פרטית, אז הוא עדין תולה הכל בטבע ובמזלות וכו', והוא רץ לכל מיני חוץ כוכבים ומזלות וקוראי מזוזות וידיים וכו' וכו', וכלם מבלבלים לו את המח כמו חרטומי מצרים, (שאמרו לפרעה: פרעה, שבע בנים תוליד ושבע בנים תקבר וכו'), ואף אחד לא יעזר לו במאומה, כי חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו, ואין בכתם לתן שום עצה ותקנה לאדם שתועיל לו לתכליתו הנצחית, מה שאין בן מי שמכניס עצמו בתוך האמונה הקדושה, ויודע ועד שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, וכל מה שחסר לו, הוא צריך לבקש רק ממנו יתברך, אדם כזה אינו מתפעל כלל מכל הענין של כוכבים ומזלות וכו' וכו', ואינו מסתפל עליהם כלל, רק הולך תמיד בתומו לבטח, ותמיד מדבר אליו יתברך, וכך ממשיך על עצמו כל מיני ישועות והשפעות טובות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה הוא הגלוי של משיח, שהוא יכניס השגה זאת בעולם בשלמות, וכל מה שהיה בבחינת אל"ם ודממה יתהפך לבחינת מל"א כל הארץ כבודו, ויתחיל כל אחד ואחד לשוח ולדבר עמו יתברך, שעל שם זה נקרא שמו משיח, על שם משיח אלמים (עין לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן פ"ג).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שזוכה לגלוי הזה, גם ממלאכים

אינו מתפעל כלל, ואפלו אם יבואו מלאכים ויאמרו מה שיאמרו, וירצו להחליש דעת האדם באיזה ענין, יענה להם בתקף ובעז: אתם תחזרו לעבודתכם של "איה מקום כבודו", (כי המלאכים שואלים זה לזה "איה מקום כבודו") (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז'), אבל אנחנו נעשה את שלנו ונעבד את השם יתברך בבחינת "מלא כל הארץ כבודו", ונגלה את כבודו יתברך בכל העולם כלו, ונראה לכל שאין שום מקרה וטבע כלל, רק גלוי השגחתו יתברך לבר.

טְהֵרָה

מוהרא"ש נ"י אומר, שעקר הטהרה נמשכת על האדם על-ידי רבוי תפלה והתבודדות אליו יתברך, כי עקר הדבקות וההתחברות אל השם יתברך הוא על-ידי תפלה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן פ"ד), וכשמדבק בהשם יתברך ממילא נעשה טהור, כי כל המחבר לטהור — טהור, וכן אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (יומא פ"ה): מה המקוה מטהר את השמאים אף הקדוש-ברוך-הוא מטהר את ישראל, ותכף-ומיד כשמדבקים אליו יתברך, ובפרטיות על-ידי תפלה והתבודדות שהיא הדבקות הגדולה ביותר, אז נעשין טהורים וממשיכין על עצמם טהרת המקוה העליונה, שהוא משער הנו"ן של הקדשה, ואז נעשה האדם פלי מוכן לקבל כל מיני ההשגות העליונות, עד שיזכה לרוח הקדש ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבודאי צריכים להקדים גם טהרת הגוף בגשמיות, על-ידי נקיות הגוף וטבילת מקוה, וכמו שאומר רבי פנחס בן יאיר: הנקיות מביאה לידי טהרה, כי בלי זה אי אפשר להתחיל כלל, ולא יבוא האדם לשום השגה ודבקות בהשם

יתברך, כי אם כשיקדים מקדם טהרת הגוף על-ידי טבילת מקנה, וכמו שאמר רבנו ז"ל: "דאס ערשטע איז מקנה" (ל).

ואמר בשם הספר הקדוש "מאור ושמש" (פרשת אמר), שבלתי אפשרי לידע מה היא יראה אמתית — שילמד ויתפלל ברתת ובזיעה דקדשה, כי אם שיהיה נזהר בטבילת מקנה, ואם הוא לומד או מתפלל ואינו נזהר בטבילת מקנה, אי אפשר לו בשום פנים להגיע לגופי תורה ומצוות והשגות אלקות, ואם ילמד ספרי קבלה בלי טהרה יכול לבוא חלילה, על-ידי-זה לאפיקורסות, וכת הש"ץ, ימח שמם, מזה נעשו אפיקורסים, שלמדו ספרי קבלה בטמאת הגוף, עד שבא הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו גגן עלינו, ותלמידיו הקדושים, והם פתחו את הפתח והשער להשם צדיקים כבואו בו, שיזהרו מאד מאד בטבילת מקנה, ועל-ידי-זה יוכלו לבוא אחר-כך לכל הקדשות שבעולם.

ואמר גם בשם הספר הקדוש הנ"ל, שמי שלומד ברכים עם אחרים, ביותר צריך להזהר במקנה ובטהרה, כי פלי זה לא יצליח כלל להכניס תורה ויראת שמים אמתית בתוך התלמידים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמה שראו בחוש גאונים ותלמידי חכמים שלא הצליחו כלל עם תלמידיהם, ולא הועיל להם להכניס בתלמידים יראת שמים אמתית והדרךה ישרה, זהו מחמת הנ"ל — שלא נזהרו בטבילת מקנה כל השנה, ועל-פירוב הלכו למקנה רק פעם אחת בשנה — בערב יום הכפורים.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אבל אחר זהירות בטבילת מקנה כראוי עקר הטהרה נמשכת על האדם על-ידי תפלה והתבודדות, וכל מה שמרבים בתפלה והתבודדות ושיחה בינו לבין קונו, ממשיכים על עצמו יותר קדשה ויותר טהרה, וזה מנקה ומטהר אותו מכל מיני מדות טמאות והשקפות טמאות, עד שזוכה (ל) הדבר הראשון הוא מקנה.

להיות דבוק בו יתברך באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו מה שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ה), שבחינת הפרה אדמה היא התפלה, כמו שכתוב (הושע י"ד): "ונשלמה פרים שפתינו", שבזמן הזה שאין לנו אפר הפרה לטהר אותנו, עקר טהרתנו היא על-ידי שפתינו — הינו התפלה, שעל-ידי-זה ממשיכין על עצמנו כל מיני טהרות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמובא בספרים הקדושים, שהאר"י הקדוש, זכרנו לברכה, זכה למדרגותיו הנוראות, על-ידי שקבל טהרת פרה אדמה מאליהו הנביא, זכור לטוב, ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, שעל-פי ההקדמות של רבנו ז"ל גם אנחנו יכולים לקבל טהרה זאת — על-ידי רבוי תפלה והתבודדות אליו יתברך, כי זה יביא אותנו סוף כל סוף לטהרה כזאת, עד שיהיו פתוחים לפנינו כל העולמות וכל ההשגות העליונות; אשרי המחכה ומגיע!

טענות

מוהרא"ש נ"י אמר, שיש טבע וחלי רע המצוי מאד בין בני-אדם, שהם מלאי טענות תמיד — הן על השם יתברך, רחמנא לצלן, והן על בני-אדם, וממש אוכלים את עצמם תמיד מרב הטענות שיש להם, הן שאין השם יתברך מתנהג עמהם בצדק כפי דעתם, חס ושלום, והן שאין בני-אדם מתנהגים עמהם כראוי, ואין להם מנוחה אפלו רגע אחד כל היום מרובי הטענות שיש להם תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבני-אדם פאלו הם בכלל סובלי חלאים

ממש, רחמנא לצלן, וחייהם אינם חיים כלל, כי בינם לבין השם יתברך אין להם שום שלות הנפש כלל, מחמת הטענות והטרוניות המעקמות את דעתם תמיד, וגם עם בני־אדם אינם יכולים להשתוות כלל, והם מלאים יסורים תמיד, כי זה לא נתן לו כבוד פראוי, וזה לא חיך אליהם, וזה לא אמר להם "בקר טוב וכו' וכו', ונדמה להם ממש שכל העולם כלו עומד כנגדם, ומחמת זה הם מתעצבנים תמיד על כל דבר.

ואמר מוהרא"ש נ"י: ומה אתם חושבים, שלאחר פטירתם לא יהיו להם טענות? גם אז יהיו להם טענות — לא הספידו אותם פראוי... לא טענו את הארון פראוי... וכו' וכו', כי זה טבע וחלי רע מאד מאד, שאינו נותן לאדם מנוחה לא בזה ולא בבא, וצריכים רחמי שמים רבים כדי לצאת מזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת אם נתבונן, נראה שהמדה הזאת באה רק מחסרון הדעת ומעוט שכל, כי מי שיש לו אפלו קצת שכל, לא יהיו לו שום טענות אף פעם, ובפרט לא על השם יתברך, כי בהסתכלות אחרת על בן אדם נכה או חולה אנוש או ילד בעל מום וכיוצא בו, רחמנא לצלן, כבר ראוי שיתבטלו כל מיני טענות שבעולם, ולא יעלו עוד על הדעת כלל, כי, תהלה לאל, אין אתה במצב כזה, ואין לך ענש כזה, וברוך השם, אתה יכול לילך בשתי רגליך, ואשתך ובניך בריאים וכו' וכו', ואם־כן איך תעלה על דעתך איזו טענה כלשהי על השם יתברך הגומל עמך חסדים טובים בכל עת ובכל שעה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו אחד מן הטעמים, שמצות בקור חולים כל־כף גדולה, כי כשאדם נכנס לבית חולים, ורואה שם כל מיני בעלי יסורין וסובלי חלאים, רחמנא לצלן, אז ראוי לו שיתעורר בתשובה גדולה אליו יתברך, ושימן להשם יתברך שבח והודאה גדולה, שברוך השם, הוא בריא ואשתו וילדיו בריאים

וכו', וכוּדאי כְּבַר לֹא יַעֲלוּ עַל דַּעְתּוֹ שׁוּם טַעֲנוֹת כָּלֵל.

וְדַרְכוֹ שֶׁל מוֹהֲרַא"ש נ"י תָּמִיד כְּשֵׁרוּאָה בֶּן אָדָם נִכָּה אוּ
 בַּעַל מוּם אַחַר וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, הוּא מַעֲוֵרֵר אֶת כָּל
 בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹמְדִים סְבִיבוֹ, (לַפְעָמַיִם גַּם בְּרַבִּים בְּאִמְצַע אֲמִירַת
 תּוֹרָתוֹ): זְכָרוּ וְהִתְבּוֹנְנוּ הַחֲסִדִים שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְעֲלִינוּ לְשִׁבְחָה,
 שְׁבָרוּךְ הַשֵּׁם, אֲנַחְנוּ לֹא בְּמִצְבַּב בְּזֶה, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם, אֲנַחְנוּ "עֲשִׂירִים"
 הֵינּוּ עִם עֲיִנַיִם שְׂוִיִּים יְדִים רַגְלִים (רֹאשֵׁי תְּבוּת עֲשִׂירֵי), וּמִי הוּא
 זֶה שְׂיַעֲלֶה עַל מַחְשַׁבְתּוֹ אִיזוֹ טַעֲנָה כְּלִשְׁהֵי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, חַס
 וְשְׁלוֹם.

וְרַגְלֵי מוֹהֲרַא"ש נ"י לוֹמֵר, שְׂאֵם מִסְתַּכְּלִים עַל דְּבַר בְּזֶה אֵין
 צְרִיכִים שׁוּם סִפְרֵי מוּסָר, כִּי זֶהוּ סִפְרֵי הַמּוּסָר הַגְּדוֹל בְּיֹתֵר, וְלִכְּן
 אֲשַׁרִי הָאָדָם הַמְּרַגְּלֵי עֲצָמוֹ לְקַיֵּם מִצְוֹת "בְּקוֹר חוֹלִים" תָּמִיד, וְכֵן
 יִהְיֶה תָּמִיד לְפָנָי עֵינָיו זְכוּרֹן חֲסִדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

וְכַמֵּה פְּעָמַיִם עָנָה וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י בְּלִשׁוֹן שְׂאֵלָה וְתַמִּיָּה
 גְּדוֹלָה: אֵינְנִי יָכוֹל לְהִבִּין כָּלֵל, אֵיךְ בְּנֵי־אָדָם מִסְתּוֹכְבִּים בְּזֶה
 הָעוֹלָם מְלֵאֵי טַעֲנוֹת תָּמִיד, כְּאֵלוֹ מִגַּע לְהֵם הַכֹּל — בְּרִיאוֹת,
 פְּרִנְסָה וְיִלְדִים וְכוּ' וְכוּ'?! וְלָמָּה אֵינוֹ נוֹפֵל בְּדַעְתָּם כָּלֵל שְׂגָם
 אֲלֵיהֶם יָכוֹל לְהִגִּיעַ דִּין שָׁמַיִם, הַשֵּׁם יִשְׁמַר, וְאִזּוֹ יְבִינּוּ לְמַפְרַע כַּמֵּה
 הֵיוּ מְאֻשְׁרִים קִדְּם לְכֵן.

וְהִנֵּה מוֹהֲרַא"ש נ"י תָּמִיד מְזַכֵּיר אֶת זֹאת גַּם לְעַנְיֵן הַמַּחֲלֶקֶת
 וְהַטַּעֲנוֹת, שְׁבִנְיֵי־אָדָם עֲזִי פָּנִים הַבְּעִירוּ עֲלָיו בַּחֲנָם עַל לֹא דְבַר,
 וְהִנֵּה רַגְלֵי לְתַמָּה, אֵיךְ הֵם כָּל־כֵּף בְּטוּחִים בְּעֲצָמָם וְחוֹשְׁבִים שְׁכָל
 הָעוֹלָם כְּלוֹ שְׁלָהֶם, הֲלֹא בֶּן רַגַע יָכוֹל לְהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם אִיזָה דִּין וְעֲנֵשׁ
 שָׁמַיִם, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְאִזּוֹ נִגְמַר כָּל הָעֵסֶק וְהַרְדִּיפוֹת שְׁלָהֶם.

וְסִיִּים מוֹהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהַכָּלֵל וְהָעֶקֶר הוּא שִׁסְתַּכְּלֵי הָאָדָם תָּמִיד

על מה שמתחת למצבו, שיש הרבה בני־אדם במצבים גרועים הרבה יותר ממנו, ועל־ידי־זה כבר תתבטלנה ממנו כל מיני טענות ותרעומות הן על השם יתברך, והן על בני־אדם, כי תמיד יזכיר לעצמו את חסדי השם יתברך, וכבר לא יהיה לו חשק ורצון שיהיה לו איזה עסק עם בני־אדם.

ואמר בשם הרב הקדוש מפרדיטשוב, זכרונו לברכה, פרוש על הפסוק (דברים ד'): "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת": שבענינים רוחניים שהם בחינת "שמים", צריכים תמיד להסתכל "ממעל" — הינו למה שלמעלה ממנו שיש עוד ועוד להשיג, ואף פעם לא יסתפק במה שיש לו, ו"על הארץ" — הינו בענינים ארציים וגשמיים — "מתחת", שישתכל תמיד אל מה שמתחתיו, שיש הרבה יותר גרועים ממנו, וכך יהיה מרצה ושבע רצון תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שראה גם באיזה ספר פרוש נפלא מעין זה על מה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (חלין ס'): שפשעה שקטרגה הלבנה על החמה, ומחמת זה מיצטה השם יתברך, חלשה דעתה, ונתן לה השם יתברך את הכוכבים, כדי להפיש דעתה, ולכאורה איזה פיוס הוא זה, שנתנו לה הכוכבים, הלא עדין היא קטנה מן השמש, ומה זה יועיל לה?

והתרוץ הוא, שהלבנה קטרגה מחמת קנאה שהתקנאה בשמש, ואמרה: אי אפשר לשני מלכים שיהיו משתמשים בכתר אחד, נמצא שהיו לה טענות ותרעומות על חברתה, ואחר־כך בשקבלה את ענשה, ואמר לה השם יתברך: לכי מעטי את עצמך, היתה לה גם־כן חלישות הדעת וטענות למה מגיע לה ענש כזה?! ואז נתן לה השם יתברך את הכוכבים להפיש דעתה, ולהראות לה, שיש הרבה יותר גרועים ממנה, שהם מאירים רק כנקדה קטנה בקיע, והיא מאירה באור גדול נגדם, והראה לה בזה, שאם תסתכל על הפחותים ממנה, אף פעם לא יהיו לה טענות

ותרעומות או איזו חלישות הדעת, ושבח מוהרא"ש נ"י את הפרוש הזה מאד, ואמר, שזהו רוח הקדש ממש.

טעות

מוהרא"ש נ"י ירד פעם מביתו לבית המדרש לומר סדר "תקון-חצות", ובין כף הראה לו בחור אחד שחסרה איזו שורה בספרו "אשר בנחל" חלק מ"ה, והשיב לו מוהרא"ש נ"י, שמצא את כתב היד ואמר לו להגיהו, ואחר-כך אמר, שהיות שלא הגיהו היטב את ספרי "אשר בנחל", על-כן נפלו שם הרבה טעויות דפוס, ובפרטיות בחלקים הראשונים וכן בחלקים האחרונים.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: מי יתן שאחד יגיה אותם היטב, וכן יבנים מראה מקומות היכן שחסר, ויתקן את התבות ההפוכות, והצטער מוהרא"ש נ"י מאד מאד שלא היה לו מי שיגיהם היטב, ואף שפמה בחורים עברו על זה, אף-על-פי-כן עדין נשארו שם הרבה טעויות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שראוי להגיה כל ספר שמעין בו אם מוצא איוו טעות, והזכיר אז מאמרם, וזכרונם לברכה (כתבות י"ט): אל תשפן באהליך עולה, זה המשהה ספר שאינו מגה בתוך ביתו, ואמר אז, שדוקא טעויות הדפוס, שנראה בחוש שנפלה טעות בשעת הדפוס, מצוה להגיה, אבל אם אינו מבין איזה דבר, אל ימהר להגיהו, אלא יתיגע עד שיבינו, כי אסור להגיה ספר על-פי דעת עצמו, כי מסתמא אינך מבין, ודבר זה סוכב על התנ"ך, ומאמרי חכמינו הקדושים בגמרא ובמדרשים, שאם אינך מבין תתלה זאת בקצור דעתך והשגתך, ולא בדבריהם הקדושים, וכן

הוא בִּיתָר סִפְרֵי קִדְשׁ, אָסוּר לְהַגִּיחַ מִדַּעַת עֲצָמוֹ, כִּי מִסְתַּמָּא אֵינְךָ מֵבִין מַה שְּׁכָתוּב שָׁם.

וְהַמְשִׁיךְ מוהֲרַא"ש נ"י בְּשִׂיחָה זוֹ, וְאָמַר: הֲלֹא כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית ה'): זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת הָאָדָם, כִּי הָאָדָם בְּעֲצָמוֹ הוּא סֵפֶר, וּמִכָּל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו מֵעַת שְׁנוּלָד עַד שְׁנִסְתַּלֵּק נֶעֱשֶׂה מִזֶּה סֵפֶר, וְצָרִיךְ לְהַגִּיחַ תָּמִיד אֶת סֵפְרוֹ שֶׁלֹּא תִהְיֶינָה בּוֹ טְעוּיֹת, הֵינּוּ שְׁצָרִיךְ תָּמִיד לְהַגִּיחַ בְּסֵפְרוֹ אֶת גּוּפוֹ וְנַשְׁמָתוֹ וְתוֹלְדוֹתוֹ, וּלְחַפֵּשׁ שֶׁלֹּא יִמָּצֵא שָׁם אִיזוֹ טְעוּת... הֵינּוּ לְחַפֵּשׁ אִם הָעֵינַיִם אֵינָן מְקַלְקְלוֹת — הֵינּוּ שְׁמִסְתַּכְּלִים בְּמִקּוֹמוֹת מְטֻנְפִים וְכוּ', אוֹ פִּיּוֹ מְלַכְלֵךְ בְּלִשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוֹת וְלִיצְנוּת וְכוּ', וְכֵן אֵיךְ עוֹבֵר עָלָיו הַיּוֹם... שְׁכָל זֶה נִקְרָא שְׁמִגִּיחַ אֶת סֵפְרוֹ...

וְאָמַר אַז: כְּמוֹ שְׁאָסוּר לְהַגִּיחַ סֵפֶר מִדַּעַת עֲצָמוֹ רַק טְעוּת הַדְּפוּס, אֲבָל יֵתֵר הַטְעוּיֹת שְׁאִינוֹ מֵבִין אָסוּר לְהַגִּיחַ, רַק לְהַתִּיגֵעַ וּלְהִבִּין, כְּמוֹ-כֵן אָסוּר לְהַגִּיחַ בְּעֲצָמוֹ אִיזוֹ טְעוּת שְׁאִינוֹ מֵבִין... הֵינּוּ כְּשְׁעוֹבֵר עָלָיו אִיזָה מִשְׁבֵּר נִפְשִׁי אוֹ מִשְׁבֵּר פְּנִימִי, אָסוּר לֹאמַר עַל עֲצָמוֹ פְּשָׁטִים וּלְהַגִּיחַ אֶת עֲצָמוֹ וּלְשַׁבֵּר אֶת עֲצָמוֹ, רַק צָרִיכִים לְהַתִּיגֵעַ וּלְיִשָּׁב אֶת עֲצָמוֹ בְּמַה שְׁאִינוֹ מֵבִין, וְלֹא שֶׁיִּשְׁפִּיל וְיִשְׁבֵּר אֶת עֲצָמוֹ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י: כְּמוֹ שֶׁהוּא אֲצֵל עֲצָמוֹ כְּמוֹ-כֵן הוּא אֲצֵל אֲחֵרִים, שְׂרָק טְעוּת הַדְּפוּס — הֵינּוּ טְעוּת שְׂיֹדֵעַ שֶׁהִלָּה טְעָה מִתֵּר לְתַקֵּן, אֲבָל אַחֲרֵת אָסוּר לְהַגִּיחַ, הֵינּוּ שְׁאָסוּר לְדוֹן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף חוֹב, רַק יִשְׁתַּדֵּל לְהִבִּין אֶת חֲבֵרוֹ וְלֹא לְהַגִּיחַ אֶת סֵפְרוֹ.

וּסְפַר מוהֲרַא"ש נ"י, כִּי מוהֲרַנ"ת ז"ל אָמַר: אֲנִי יָכוֹל לֹאמַר פְּשָׁט בְּמַהֲרָם שִׁיף קָשָׁה אֲבָל לֹא בִּיהוּדֵי קָשָׁה, כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה שְּׁכָלֵב חֲבֵרוֹ, הֲלֹא כְּתִיב (תְּהִלִּים נ"א): "לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְפָה אֱלָקִים לֹא תִבְזֶה", וּמִי יוֹדֵעַ מִי שְׁאוּחָזוּ בְּאַמַּת בָּלֵב נִשְׁבֵּר, עַל-כֵּן אָסוּר לֹאמַר פְּשָׁטִים עַל אֲחֵרִים, וּמִכָּל שְׁפָן לְהַגִּיחֵם.

טובה

מוהרא"ש נ"י אמר: כָּלֵל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִכְנִיֵס בְּדַעְתּוֹ: —
שְׁמִי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לוֹ טוֹבָה, בְּהִכָּרַח שֶׁהוּא יִשְׁלַם לוֹ רָעָה בַּחֲזָרָה,
וְכָכָל שֶׁעָשָׂה לְאָדָם טוֹבָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר, יִקְבַּל בַּחֲזָרָה רָעָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, שְׁדָבַר זֶה נִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים, אִיךְ יָכוֹל
הָאָדָם לְהִיּוֹת כְּפוּי טוֹבָה כַּל-כָּף, עוֹשִׂים לָךְ טוֹבָה וְאַתָּה מְשַׁלֵּם
רָעָה?! וּמָאֵד מְגַנֵּה הַדָּבָר אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְסוּף כָּל סוּף יִקְבַּל עוֹנָשׁוֹ.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, שְׁזֵה עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַמִּיֵּטִיב, אִךְ שִׁיּוּדַע
שִׁישְׁלָמוֹ לוֹ רָעָה תַּחַת הַטּוֹבָה שֶׁעוֹשֶׂה, אִךְ-עַל-פִּי-כֵן הוּא יִמְשִׁיךְ
לְעֲשׂוֹת טוֹבוֹת, וּבִזְכוּת זֶה יִזְכֶּה אוֹתוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְשַׁכֵּל גְּדוֹל
בְּעִבּוּדַת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְכָל מֵה שִׁישְׁלָמוֹ לוֹ יוֹתֵר רָעָה תַּחַת
הַטּוֹבָה, יִזְכֶּה לְשַׁכֵּל יוֹתֵר גְּדוֹל בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְתִמִּיד רְגִיל מוהֲרָא"ש נ"י לוֹמַר, שְׁכָל הַסְּפָרִים שְׁזָכָה לְחַבֵּר
וְכָל הַצְּלָחָתוֹ בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת הִיא רַק מִפְּנֵי שֶׁמְשַׁלְּמִים לוֹ רָעָה
תַּחַת טוֹבָה, כִּי לְכָל אָדָם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה טוֹבָה, לְבִסּוּף הִלָּה מְשַׁלֵּם
לוֹ רָעָה.

(וּבְאֵמַת רָאָה רְאִינוּ, שְׁלֵכָל אֵלוֹ שֶׁעֲזַר מוהֲרָא"ש נ"י יָמִים
וְשָׁנִים, וּמָסַר נַפְשׁוֹ בְּשִׁבְלֵם בֵּין בְּגִשְׁמִי וּבֵין בְּרוּחָנִי, לְבִסּוּף
הַתְּהַפְּכוֹ עָלָיו לְשׁוֹנְאִים גְּדוֹלִים וְרָדְפוֹ אוֹתוֹ, וְכִמְעַט שְׁכָל שׁוֹנְאָיו
הָיוּ קָדָם תַּלְמִידָיו, שֶׁמָּסַר נַפְשׁוֹ בְּעִבּוּרָם, אֲשֶׁר דָּבַר זֶה אִי אֶפְשָׁר
לְהַשִּׁיג בְּשַׁכֵּל אֲנוּשִׁי, אִיךְ יָכוֹל אָדָם לְהִיּוֹת אִישׁ רַע כְּזֶה, אַחֲרֵי
שֶׁעָשׂוֹ לָךְ טוֹבָה גְּדוֹלָה, עוֹד תִּלְךָ וּתְשַׁלֵּם וּתְחַזִּיר רָעָה תַּחַת
הַטּוֹבָה שֶׁעָשׂוֹ לָךְ! ?)

וּסְפָר מוהֲרָא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם אַחַת בָּא אִיזָה אָדָם אֶל אַדְמו"ר

מפרסם, ובקש ממנו טובה, ועשה לו את הטובה, וקדם שיצא, אמר לו האדמו"ר: חכה רגע, והוציא מהמגרה שלו שלש אבנים קטנות, ונתנן לו... וכשראה האדמו"ר שהלה עומד ומשתומם מה זה ועל מה זה, השיב לו: היות שעשיתי לך טובה גדולה, ואני יודע שפשתצא לחוץ, תתחיל לזרק עלי אבנים, על-כן אני מבקש ממך שתזרק עלי רק את האבנים הקטנות האלו...

ובאמת הסביר מוהרא"ש נ"י למה כן הדבר — שעושים לאדם טובה, אחר-כך הוא משלם רעה תחת זאת, אלא התרוץ הוא: כיון שאדם שבור בתכלית השכינה, והוא מאד מיאש, ובא פלוני ועושה לו טובה ומצילו, על-ידי-זה נכנס בלב האדם, כאלו הוא חייב את כל נפשו לבעל הטובה, ובאמת זה שעשה לו את הטובה אינו רוצה שום גמול, כי הוא באמת איש טוב, ולא יעשה טובה אלא איש טוב, אבל זה שקבל את הטובה חושב שהוא צריך להחזיר את כל נפשו למיטיבו, וכפי גדל הטובה כן נתרקם במח מחשבתו, כאלו הוא צריך יותר למסור את נפשו בעבורו, ומחמת שזה דבר קשה ומן הנמנע, על-כן לאט לאט נכנסות בו מחשבות כאלו הטובה אינה כל-כך גדולה... ומה גם שמתחיל להזכיר לעצמו כל אותן העולות שכביכול עשה לו מיטיבו בעבר... וכן נתרקם במח מחשבתו שנאה בלבו על בעל הטובה, עד שהוא שונאו בתכלית השנאה, וכל זה כדי להוציא מלבו שלא יצטרך להחזיר לפלוני טובה, ואף-על-פי-כן, סיים מוהרא"ש נ"י, שכל ההסבר הזה הוא רק הסבר פסיכולוגי, אבל זה האדם שמשלם רעה תחת טובה הוא באמת איש בליעל מאד, כי סוף כל סוף בפעושים לך טובה, אל תהיה כפוי טובה.

פעם אחת הלך מוהרא"ש נ"י ללונה של אשת עשיר אחד שנפטר, והעשיר הזה היתה דרכו לצער מאד את מוהרא"ש נ"י, והיתה פליאה גדולה בעיני התלמידים — למה הלך מוהרא"ש נ"י ללונה אשתו, הסביר להם מוהרא"ש נ"י: הן אמת שהעשיר הזה

הוא חצוף גדול והתחצף כנגדי, וגרם לי הרבה בזיונות ושפיכות דמים, אבל זאת אזכר, שלפני עשרים שנה עשה לי טובה גדולה, והלנה לי מעות לנסע לציון רבנו ז"ל, ולולי זאת לא היה לי שום מראה מקום מהיכן ללוות מעות, ומחמת שהוא עשה לי את הטובה הזאת, איני יכול לשכח זאת, ועל-כן אמרתי לא להיות כפוי טובה.

(ואז נתגלגלה כל השיחה הזאת, והיו עוד דבורים רבים מאד, שמוהרא"ש נ"י ספר את כל הטובות שעשה לבחורים שבורים וכו' רחוקים וכו' וחזקם ואמצם, האכילם והשקם ונתן להם לישן אצלו, וטפל בהם ימים ושנים ממש, ודבר על לבם וכו', ולבסוף כשפבר נושעו, פרשו החוצה, והתחילו לחלק עליו ולדבר עליו כל דבר רע, והאריך בזה מאד).

וסים אז, שבשביל זה זכהו הקדוש-ברוך-הוא לכל-כף הרבה ספרים, כי כנגד כל הטובות שעשה, קבל בחזרה רעות רבות וצרות ויסורים ובזיונות, על-כן שלם לו הקדוש-ברוך-הוא בחזרה בספרים יפים ונפלאים כאלה הנפוצים בכל קצוי תבל.

יום

מוהרא"ש נ"י אמר, שהיום הוא המתנה היפה ביותר שהקדוש-ברוך-הוא נותן לאדם, ואם יש לאדם שכל, אזי הוא מחיה את עצמו עם כל יום ויום, וממלא אותו עם כל טוב אמתי ונצחי, וכל מה שממלא את יומו עם נקדות טובות, נדמה לו, שהיום יותר מדי קצר, וחושב שהלואי היה ביום עוד עשרים וארבע שעות, וכיוצא בו, מה שאין בן חסר הדעת ומי שאין לו שכל, כל יום ויום

אצלו לעל ולמשא, ונדמה לו, שכל יום הוא ארץ בארץ הגלות, וחושב תמיד: הלואי שכבר היה נפטר מזה היום לגמרי, כי אין לו בו שום מנוחת הנפש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהיום הוא כמו בלון גדול, ומי שיש לו ראה טובה, יכול לנפחו ולמלאו עד אין שעור וערף כלל, מה שאין פן מי שאין לו ראה טובה, וגם אין לו רצון למלא את הבלון, אז נשאר הבלון קטן, חרוב ויבש, כמו-כן היום, מי שרוצה להכניס בו נקודת טובות, אזי נמשך אצלו היום מאד, ונעשה יום ארץ, ולהפך מי שאינו רוצה למלא את היום, היום אצלו קצר ומצמצם מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם נסתכל על איש כזה שאינו מחפש למלא כל יום ויום שלו עם טוב אמתי ונצחי, אזי נראה שנתקימת אצלו קללת התוכחה: "בבקר יאמר מי יתן ערב ובערב יאמר מי יתן בקר" וכו', כי בקומו בבקר אינו רוצה לצאת ממטתו, כי הוא כבר שונא את היום וחושב שהלואי לא היה קם, ולמה הדרך להגיע כלל אל היום הזה, ושוכב כף ביאוש, וכדכאון זמן מה, עד שרואה שאין זו תכלית, ומכריח עצמו לצאת ממטתו, וסוחב את רגליו כחולה, רחמנא לצלן, ומסתובב בעולם הדמיון, והולך וחושב כל הזמן מכל הבעיות והצרות שלו, ואחרי קצת זמן, (ואולי בינתיים פעל בעצמו להניח טלית ותפלין ולהתפלל), הוא נופל בחזרה למטתו, וחושב שהוא מכרח לישן עוד קצת להרגיע את עצמו, (כאלו מטתו תהיה הפתרון לבעיותיו), אחר הצהרים קם שנית, ורואה שעדין צרותיו במקומן מנחות ועומדות, וחושב, שהלואי והיה כבר לילה, והיה העולם שקט ונח, ובודאי יהיה יותר טוב, בא הלילה ורוצה לילך לישן, אף אינו יכול לישן, כי כבר ישן רב היום, ועל-פן הוא שוכב במטתו, ומשחזר במחשבתו את כל בעיותיו וצרותיו, ושאינו יכול לישן, ומרהרר: הלואי היה כבר יום, והיה יכול לקום ממטתו, וכך מסתובב כל היום

והלילה בגלגל חוזר, וכל יום קללתו מרבה מחברו, ורחמנא לצלן.

אבל מי שיש לו קצת שכל וישוב הדעת, הרי מכל שעה ושעה מהיום שלו הוא חוטף איזו נקדה טובה — פעם תורה, פעם תפלה, פעם איזו מצוה או דבורי אמונה עם חברו וכו' וכו', וחבל לו על כל שעה ושעה החולפת ועוברת, והוא מביט בשעון כמו על הגזלן הגדול ביותר: "ראה איך שהשעון גוזל את הזמן שלי"...

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי ששומר על זמנו, ורואה למלא כל יום וכל שעה עם נקודות טובות ואמתיות, לו יש אריכות ימים באמת, ולזה מכונים חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה, בכל פעם שמזכירין אריכות ימים ושנים, כי אריכות שנים היא כפשוטו, אבל אריכות ימים היא פנ"ל — שכל יום ויום ארך אצלו מאד, מחמת שממלא אותו עם כל טוב, וכמו שיש לו יום ארך בזה העולם, כן יהיה לו יום שפלו ארך לעולם הבא, אבל מי שרחוק מכל זה, ואדרבה מקלל את יומו, והוא אומר, שהיום הזה אינו היום שלו, הוא חי חיים של קצור ימים, ועליו נאמר הפסוק (איוב י"ד): "קצר ימים ושבע רגז" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ד'), כי לא נשאר לו כלום מכל היום שלו.

והזכיר אז מוהרא"ש נ"י את דברי המדרש (קהלת א' ד') על הפסוק: "דור הולך ודור בא" — אין לה יום ויום שאין נולדין בו ששים רבוא ומתים בו ששים רבוא וכו', עין שם; הינו שכל יום ויום הוא כמו דור שלם, רק אצל אחד היום הוא חי וקיים ורואה לפני עיניו דור חדש והשגות חדשות, ואצל השני היום אחר, חלף ועבר, ולא נשאר אצלו כלום, ואולי מכל העשרים וארבע שעות חי חצי שעה...

והמתיק מוהרא"ש נ"י את הענין בתוך הפסוק בעצמו: ד"ר

ה'ולך וידור ב'א ראשי תבות ב'ה'ו'ד' וראשי תבות ב'ד'ו'ה' — מי שהולך בדרך הנ"ל, ומחיה עצמו עם כל יום ויום, הוא שורה ב'ה'ו'ד' והדר תמיד, ומרגיש הוד"ו יתברך על ארץ ושמים, מה שאין פן מי שהיום הוא קללה אצלו, רחמנא לצלן, וכבר רוצה להפטר ממנו, הוא שורה ב'ד'ו'ה' ועצבות תמיד, ואינו מרגיש שום חיות והתעוררות מהיום שלו.

וסים מוהרא"ש נ"י ואמר: אבל דבר כזה אי אפשר להסביר לבני-אדם, כי הוא בכלל הדברים שאמר עליהם דוד המלך, עליו השלום: אני ידעתי, "אני" דיקא, שאי אפשר להסביר זאת לשני (עין שיחות הר"ן, סימן א'), כי כל חד כפום מה דמשער בלביה, אחד מרגיש חיות והתעוררות חדשה בכל שעה ושעה, והשני חסר מכל, ואינו יכול להבין את זה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה הוא בכלל מה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (פסחים כ"ו): קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה, כי הם דברים דקים ורוחניים, ואין לרב בני-אדם בהם שום השגה, מי שדבוק בו יתברך בדבקות אמתית הוא אומר ששומע קולות וכרוזים מלמעלה שמגלים לו רזי תורה, ואחרים אינם שומעים שום דבר וגם אומרים על הראשון שהוא בעל דמיון ושקרן וכו', וכן הוא רואה מראות וחיזיונות עליונים עין לא ראתה וכו', ומריח ריח גן עדן בכל נשימה ונשימה, ואחרים חסרים מכל זה לגמרי, וגם לא מאמינים שיש דבר כזה בכלל, ואיך אפשר להסביר להם דבר כזה, הלא אי אפשר בשום פנים ואפן.

וכן הוא בדיוק בענין חשיבות ויקרות כל יום ויום מחיי האדם, מי שרוצה להתקרב אליו יתברך, ורוצה לקבל ממנו יתברך את המתנה היקרה של היום הזה, הוא קופץ ועובר על כל הנחשים והעקרבים המסוככים את קדשת היום, וזוכה לאור הגנוז המנח בתוכו, כדאיתא בזהר הקדוש (נשא קכב.) (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א',

סימן פ"ד), וממש מרגיש בו חיים חדשים שאף פעם לא הרגיש, מה שאין בן מי שאין לו רצון והתעוררות להתקרב אליו יתברך, ונדמה לו שאי אפשר לו לעבר על כל הקלפות האלו, הוא נשאר חסר וריק מכל זה, והרחמנות עליו גדולה מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל קטב זה נתחבר הקונטרס הנפלא "רק היום", וכל מי שייסתכל בו בעין אמתית ובעיני רב, ימצא בו חיים טובים וארפים, וכן ציה מוהרא"ש נ"י לכמה אנשים שיעינו בו כל יום ויום.

יגיעות ועבודות

פעמים הרבה שאלו אנשים את מוהרא"ש נ"י, מהו הפרוש של יגיעות ועבודות בעבודת השם יתברך, הלא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן פ"ו) מבאר, שרק מחמת מעוט אמונה צריכים לעבודות קשות ולסגופים וכו', ואם כן מהו הפרוש של יגיעות ועבודות המבארות בכל הספרים הקדושים בכלל, וגם בספרי רבנו ז"ל בפרט?

והשיב להם מוהרא"ש נ"י, שהענין של יגיעות ועבודות לפי דברי רבנו ז"ל הוא ענין אחר לגמרי, הינו שהוא ענין פנימי, שיקשר האדם את דעתו ומחו תמיד להשם יתברך, הן בשעת התפלה, הן בשעת למוד התורה הקדושה, וכן בכל היום כלו, וזוהי היגיעה והעבודה הקשה ביותר בעולם, כי יותר קל לצאת לשדה ולצק שם בקולי קולות שלש שעות רצופות, מלקשר לבו ודעתו לדבורי פיו בשמונה עשרה אחר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלבני-העולם יש טעות גדולה בזה, ובזמן האחרון נשתררבה גם בין אנשי שלומנו טעות ומבוכה גדולה זו, שחושבים שעקר היגיעות והעבודות הוא לצעק הרבה ולקפץ ולצהל ולעשות תנועות משנות וזרות, וכל מה שאחד צועק יותר גבה ועושה תנועות יותר משנות, חושבים אותו לעובד השם יותר גדול, ואם עושה תנועות משנות יוצאות מן הכלל, אומרים עליו שהוא משיח ממש וכו', ואמר מוהרא"ש נ"י על כל זה, שהוא רק שגעון בעלמא, ואינו מזכר כלל בספרי רבנו ז"ל, והדברים האלו הובאו מחדרים אחרים או מסתם בעלי תשובה, שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם, כי בחדר רבנו ז"ל לומדים רק דרך של נעם ודרך ארץ גדולה, ואין מזכר כלל ענינים של מעשי פראות או תנועות משנות.

וכשספרו לפני מוהרא"ש נ"י, שיש אחד בין אנשי שלומנו שחושבים אותו לעובד השם גדול, ודרכו לעשות גלגולים בתוך בית-המדרש או בשדה, וגם ללכת בלי נעלים ועם כובע שמוט וכו' וכו', אמר על זה מוהרא"ש נ"י, שאלו הם סימנים של איש שוטה ומשגע, רחמנא לצלן, וצריכים לבדוק מהיכן מקום מוצאו, כי בחדר רבנו ז"ל אין לזה שום מקור כלל, ואם אחרים חושבים אותו לאחד מחשובי אנשי שלומנו, וגם אומרים עליו שהוא משיח וכו', מה יכולים לעשות? זהו הטבע של בני-אדם, שרוצים לראות משהו משנה, כי אדם רגיל ונורמלי גם הם יכולים להיות, אם כן עובד השם מכרח להיות משהו משנה, ואם אחד יכול לעשות גלגולים בתוך בית-המדרש, הרי מכרח להיות שהוא משיח...

וספר מוהרא"ש נ"י, שאיש זה שחושבים אותו למשיח וכו', נתן פעם עצה לאיש אחד שהיה סובל ממחלת הצהבת בכבד, רחמנא לצלן, והרופא צנה לו רק לנוח ולשכב במטה, כי כל תנועה מזיקה למחלה הזו, רחמנא לצלן, כידוע, והנ"ל נתן לו עצה לצעק כל הלילה בשדה וכו', ואמר מוהרא"ש נ"י,

שזוהי רציחה ממש, כי בשלמא, האדם בעצמו יכול לעשות מעשי פראות כמה שהוא רוצה, אבל לומר לאחרים גם-כן לעשות כמותו זוהי רציחה ממש שאין כמותה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אבל מה יכולים לעשות, כבר שמעתי הרבה מעשיות כאלו, שרצו לחקות את האיש הפרא הנ"ל, ואחר-כך נפלו ונרדו בנפילה וירידה שלא יכלו לקום, והפרתי אחד שראה את הנ"ל קופץ לתוך האיסט-ריבער (נהר גדול) כאן בניו-יורק, ורצה הלה לחקותו וגם-כן קפץ, ולא ידע לשחות טוב, וכמעט שטבע, וגם נחלה אחר-כך במחלה חמורה של דלקת ראות, רחמנא לצלן, וכן היו עוד הרבה מעשיות כאלו, אשר ספרו לי אלו האנשים בעצמם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהרבה פעמים שאלו אותו גם-כן על דברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ה'), שמוכא שם, שצריכים להתגלגל בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות רצונו יתברך, עין שם; ואם-כן זה מקור נאמן לכאורה לעבודת פראות וכו'? והשיב מוהרא"ש נ"י, ששאלה זו קשה רק למי שלא למד "לקוטי-הלכות", אבל מי שלמד "לקוטי-הלכות" יודע היטב, שהפרוש של רפש וטיט הוא מה שהצדיק מוריד עצמו לכל מיני רפש וטיט של מעשי בני-אדם, כדי להוציאם משם, כי מי שצריך לעסק עם בני-אדם ולקרובם לעבודת השם יתברך, הוא צריך ממש ללכלך עצמו עם רפש וטיט ועוד דברים גרועים מזה, כי עליו לשמע את כל ספורי טנוף מעשיהם ודבוריהם ומחשבותיהם וכו' וכו', וזה דוחה ממש, ואף-על-פי-כן הצדיק מטפל בזה בעבור כבודו יתברך, כי אוילי יועיל בזה לקרב עוד נשמה אליו יתברך, והוא עקר הפרוש של דברי רבנו ז"ל, ומי שאומר אחרת, ומפרש שכונת רבנו ז"ל — שצריכים לילך בבגדים מלכלכים ברפש וטיט, ובפאות מפזרות וכו' וכו', הרי הוא שוטה וגם רוח, וכך כונתו היא רק למשך תשומת לב, על מנת שכל אחד ואחד יסתפל

עליו, ואף-על-פי שיש אומרים שזוהי ענוה ובטול היש וכו', תדעו באמת שזוהו תכלית ההפוך — הינו תכלית הגאות, כי הוא אינו עושה בן אלא כדי שישתכלו עליו...

והנה מוהרא"ש נ"י מקפיד מאד על אלו שהולכים עם פאות מפזרות ובבגדים מקמטים ומלכלכים וכו', והנה אומר, שעושים בזה חלול השם גדול בכלל וחלול שם רבנו ז"ל בפרט, כי על-ידי זה יוצא שם שחסידי ברסלב הם פראי אדם, רחמנא לצלן, ורבים נתרחקים מרבנו ז"ל על-ידי-זה, והרבה פעמים צוה מוהרא"ש נ"י לבחורים תלמידי "היכל-הקדוש" שיגזזו חלק מהפאות שהוא יותר מן השעור, כי היו נראים על-ידי-זה פראיים, כי אין בזה שום עבודה, ואדרבה הוא רק ענין של פראות ושגעון, ואין בזה שום קדושה כלל, וקשה לפרט בכתיב איך שמוהרא"ש נ"י תמיד מתנגד להתנהגות כזו ולעבודות פאלו, ועל-פירוב היתה דרכו לכוללם בפתגם אחד: משנה קרן הרי הוא חצי נזק (עין בכא קמא ט"ו), הינו מי שמתנהג באיזו הנהגה משנה, הרי זה ככר חצי נזק, הינו אפלו אם לא ראית אותו עדין לעשות איזה נזק בעצמו, אף-על-פי-כן תדע שהוא ככר חצי נזק, וצריכים להזהר ממנו, כי עקר העבודה והחכמה היא להיות שוה לכל אדם מבחוץ, ואף-על-פי-כן להיות בפנימיות ענין אחר לגמרי, ואדרבה כל מה שאינו נכר על האדם שום דבר מבחוץ, זהו סימן על גדלותו באמת, וכמו שאמר פעם רבנו ז"ל: מי שמכיר אותי, יכול להעיד שאין בי שום תנועה של גיטער איד (אדמו"ר), כי כן הוא כבכול גם אצלו יתברך, שהוא יתברך גבה מעל כל הגבוהים, ואף-על-פי-כן הוא פשוט בתכלית הפשיטות, ואין רואין התגלות אלקותו יתברך בעין הבשר כלל.

וכן הנה מוהרא"ש נ"י לועג לאלו שרוצים לחקות העבודות של הדורות הקודמים, בשעה שהם אינם אווזים בזה כלל, ורק שוכרים בזה את גופם וכחם, ועל-ידי-זה סוף כל סוף נתבלבלים

מתורה ותפלה לגמרי, ונתן מוהרא"ש נ"י פעם דגמא לזה, שהיה אברך אחד ששמע עבודה מרבי אהרן קיבליטשער ז"ל (חמיו של רבי לוי יצחק), שאף פעם לא ישן במטה, ומאז ששמע זאת, גם הוא התחיל לחקותו ולהתנהג כן, עד שלא עבר זמן רב, ונתעקם גבו לגמרי, והלך כאיש מעקם ממש, וגם כל היום היה מתנמנם כסוס, ובכל פעם שרק ישב על כסא היה מתנמנם ונופל בשנה, ומוכן מאליו שעל-ידי-זה לא היה לומד כלום כל היום וגם נתקלקל אצלו השלום-בית לגמרי.

ואמר על זה מוהרא"ש נ"י: תראו איזו שטות היא זו לחקות עבודה שלא שיכת אליו כלל, למה לא יחקה את הגאון מוילנא, וזכרוננו לברכה, שהיה מסים ש"ס כל חדש, ומטיל בכל מקומות התורה ממש, וכיוצא בו עוד עבודות כאלו, במקום שטיות כאלו, שרק שוכרות את האדם לגמרי, ומאבדים על ידיהם את העולם הזה וגם את העולם הבא ביחד.

ופעם ראה מוהרא"ש נ"י את אחד מאנשי שלומנו שהלך למקנה באמצע החרף, והיה קור גדול, ולא נגב את עצמו מהמים, כי אמר בשם האריות"ל, שיש ענין שיבלעו המים בתוך הגוף, ואמר לו מוהרא"ש נ"י: ברוך השם, לי אף פעם לא היו עבודות כאלו, ותמיד הסתפלתי על הנולד, אני הבנתי שאם לא אנגב עצמי בחרף, אז, חס ושלום, אצטנן (פארקילט ווערן), ולא אוכל — לא ללמד ולא להתפלל ויצא שכרי בהפסדי, אם כן למה אני צריך עבודות כאלו של שטות?! ...

ובהקשר לענין זה של עבודות ותנועות משנות וכו', הזכיר מוהרא"ש נ"י פעם את דברי המגן אברהם (ארח חיים סימן צ"ב) בשם המדרש, שאותם האנשים המגביהים ראשיהם ועיניהם למעלה כמו שמפיטים על הגג, (הינו שעושים תנועות משנות בתפלותיהם), המלאכים מלעיגים עליהם, עין שם; והסביר מוהרא"ש נ"י את

זאת, פי רבנו ז"ל אומר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן א'): שעקר עבודת האיש הישראלי הוא, שתהיה לו ממשלה על המלאכים, והם יקנאו בו וכו', עין שם; והנה כל זה שיך פשיש לאדם אמונה פשוטה וברורה בו יתברך, ויודע שמלא כל הארץ כבודו, ויכולים לעבדו בכל דבר, ואין צריכים לעבודות קשות וזרות, אז שיך שיקנאו בו המלאכים, אבל אם לא, הינו שחושב שצריכים לעשות כל מיני תנועות משנות וזרות וכך להשיג אותו יתברך, (וכמו שאומרים אנשי העולם על איזה מפרסם, שהיתה דרכו לעשות תנועות משנות בידיו באמצע תפלתו, כאלו הוא תופס משהו, והם משכנעים לגמרי שהוא תופס אז מלאכים...) הרי כל המלאכים לועגים לו שחוק גדול, ומבינים היטב, שהאיש הזה אף פעם לא ישלט עליהם ודוק.

וסים מוהרא"ש נ"י: אשרי האדם ההולך בתמימות ובפשיטות ועובד אותו יתברך בכל דבר בבחינת "בכל דרכיך דעהו", ואז טוב לו בזה ובבא לנצח נצחים.

יחודים

פעם דבר מוהרא"ש נ"י שיחה נפלאה בענין עסק היחודים, ואמר, שכל הענין של יחודים הוא לגלות ולפרסם איך שבכל דבר מפרטי הבריאה יש התגלות אלקותו יתברך, ואיך שבכל פרט ופרט מדומם, צומח, חי, מדבר, מאיר האור של אחד מקדשת שמותיו יתברך, כי אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרוב בני-אדם מסתוכבים בזה העולם וחושבים שהעולם כמנהגו נוהג, וכלל לא עולה על דעתם, שגם

בתכלית גשמיות העשייה מאיר אורו יתברך באור נערב ונפלא מאד, עד שמכל חפץ ומכל מספר שרק רואים יכולים ליחד ולצרף צרופי שמותיו יתברך, ולהמשיך על עצמו נעם אור העליון, עד שידבק בו יתברך בדבקות עצומה, ויכלל בו יתברך לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבענין הלמוד הזה יש שני חלקים, חלק אחד — מה שכל אחד ואחד כפי השגתו וכפי קדשת וצחות מחו יכול להוציא לעצמו יחודים ורמזים מכל דבר ומספר שרק רואה, כגון: שרואה איזה דבר ששמו עולה כמספר כף וכף, או שרואה איזה מספר של רשיון או של רחוב ובית וכיוצא בזה, מי שמחו צלול וזך ויש לו הפללים העקריים של רמזי צרופי שמותיו יתברך, וגם מחו מהיר בחשבון, תכף-ומיד הוא ממשיך על עצמו הארה גדולה מזה הדבר שרואה, ומאיר לפני עיניו היחוד והצרוף שזכה אז ליחד, ובאפן זה הוא מדבק אליו יתברך תמיד מכל דבר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש מקאמרנא, זכרוננו לברכה, חזר לעצמו אלף תבות, שהיו לו על כל אחד מהם יחודים וצרופים קדושים, ובאלו האלף תבות השתמש תמיד, וככה היו כל דבוריו מיחדים ומקשרים בו יתברך.

ואמר, שאין זה דבר קשה כל-כף, ואם האדם רק מרגיל עצמו בזה, אזי נעשה אצלו טבע שני, וכך במשך הזמן יהיו כל דבוריו ושיחותיו דבוקים בו יתברך בדבקות אמתית.

ומי שהטה פעם אָנּוּ היטב לדבורי מוהרא"ש נ"י, יודע היטב פרוש ענין זה, כי ממש מרגש בחוש, איך שבכל דבוריו ושיחותיו הוא מצרף ומיחד צרופים ויחודים שונים, ופעמים רבות הוא חוזר על איזה דבור או מלה כמה פעמים, ונראה לכאורה כמיתר, אבל אם רק מטין אָנּוּ ומח קצת, אזי מבינים תכף-ומיד

שהוא מכון לאיזה יחוד קדוש.

אבל, אמר מוהרא"ש נ"י, שהחלק הזה שיקף רק לאדם הפרטי שאוחז בזה, ואי אפשר למסור זאת לשני, כי אצל השני אין דבר זה מאיר כלל, והכל אצלו בבחינת רבוי אור, ועל דברים כאלו וכיוצא בהם נאמר: "כבוד אלקים הסתר דבר", כי הם הארות פרטיות השיכות לכל חד כפום מה דמשער בלביה.

ואמר, שלכן אין בזה חכמה וענין להדפיס ספר שלם המדבר רק משמות ויחודים על כל מלה ואות שבפסוקי התנ"ך והתהלים וכו', כי דבר זה שיקף רק לרשם לעצמו כפי שמאיר לו, אבל למה לומר ולפרסם זאת לשני.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר: אבל החלק השני זהו ענין אחר לגמרי, שזוהי השגת הצדיקים האמתיים ההולכים בדרך רבנו ז"ל, שהם לוקחים את כל הענין של שמות ויחודים, ומלבישים זאת בתוך דברי העולם, ותכף ומיד מקשרים זאת אל התורה הקדושה, ומוציאים משם רמזים והתעוררות לעבדה ולמעשה השיקף לכל אחד ואחד מישראל מהקטן עד הגדול, והחלק השני הזה הוא בודאי גבה יותר ויותר, כי בזה יכולה להיות לכל אחד השגה, וכל אחד יהיה מי שיהיה יכול להוציא לעצמו רמזים להתקרב על ידם להשם יתברך.

והנה באותו היום שאמר מוהרא"ש נ"י את השיחה הזאת, סבב השם יתברך סבות לטובה, וראינו דגמא חייה לדבריו הקדושים.

כי תלמידי "היכל הקדש" עמדו ברחוב ליד בנין הישיבה הקדושה, ויצא מוהרא"ש נ"י לחוץ ואמר להם, שיקחו מים וישטפו את הזבל שהיה מנח שם על המדרכה, אחר מספר דקות

(לאחר שקימו התלמידים את רצונו הקדוש), ענה ואמר להם מוהרא"ש נ"י, בואו ואגידה לכם מה היתה פונתי הפנימית: פונתי, שעל-ידי לקיחת מי"ם שהם בגימטריה צ"א (עם הכולל) שהוא שלוב שם הגוי"ה ברוף הוא (העולה כ"ו) עם שם אדנ"י (העולה ס"ה), על-ידי-זה שוטפים ורוחצים מן האדם ומן המקום כל מיני זבל וקלפות וטמאות.

והמשיך מוהרא"ש נ"י להסביר, שהלא בזבל יש שני כוחות, כח אחד שמזבל ומתקן את השדה, ודיקא על ידו צומח היטב כל הנזרע שם, וכח שני שמעפוש ומזהם דברים נקיים ועושה ריח רע מאד, ושני כוחות אלו תלויים בענין הנ"ל, אם האדם ממשיך מי"ם שהם סוד היחוד הנ"ל לתוך הזבל, הינו שהוא מכיר שגם הטבע (בחינת השם אדנ"י) הוא באמת השגחתו יתברך, (בחינת השם הגוי"ה), אז נתהפך הזכ"ל ונעשה ט"ל אורות (זכ"ל בגימטריה ט"ל), ואז דיקא מכל הדברים השפלים מאירה אלקותו יתברך, אבל אם אין האדם ממשיך את המי"ם לתוך הזכ"ל, וחושב שהעולם כמנהגו נוהג, והכל טבע ומקרה, חס ושלום, אצלו נעשה ל"ט מלקות, והוא תמיד מכה ומדכא ומריח תמיד רק ריח רע, והכל מתעפוש ומתקלקל אצלו.

הרי לפנינו, איך שהצדיקים עושים מכל דבר ודבור בזה העולם תורה שלמה עם שמות ויחודים, והכל עם הפונה להכניס התעוררות ותשובה לתוך נשמות ישראל שיחזרו אליו יתברך, וכמו שהיה בשעת המעמד הנ"ל, שכל אנשי שלומנו שעמדו שם קבלו התעוררות ותשוקה עצומה להדבק אליו יתברך, ועמדו פנרעדים ומשתוממים על עצם גלוי אלקותו שנתגלה לפניהם.

(וכן הוא מפעם לפעם, שמוהרא"ש נ"י מגלה לנו קצת מתכן פנימיות פונתו בדבוריו ובמעשיו הקדושים, למען נלמד ונדע, שאין דבר בטל בזה העולם, ואיך שמכל דבר יכולים להדבק

אליו יתברך).

ואמר מוהרא"ש ג"י, שרפנו ז"ל אומר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ג"ד), שבקדושה המלבשת בעסקי העולם הזה, (היגו הענין הנ"ל למצא רמזים ויחודים בכל דבר), צריכים מדת הצמצום וההסתפקות, ואי אפשר לעסק בה בקביעות כל היום, וזה מחמת שני טעמים: טעם ראשון — מפני שהיא קדושה נמוכה במקום מסכן מסבב עם קלפות, כמו רב עסקי העולם הזה, וטעם שני — מחמת שיש עבודות יותר גבוהות ממנה, היגו תורה ותפלה, עין שם.

ואמר מוהרא"ש ג"י, שכל זה נאמר רק כשהולכים בדרך הראשונה הנ"ל, היגו מה שכל איש פרטי כפי השגתו מוציא לעצמו רמזים ויחודים מכל דבר, אז בודאי צריכים בזה מדת הצמצום וההסתפקות, אבל כשהולכים בדרך השנייה הנ"ל — שעושים תורה ותפלה גופא מכל דבקות ויחוד, וגם עושים תפלה ושיחה אליו יתברך מכל דבר שרק רואים, ומתפללים מכל דבר על כלליות גשמות ישראל, זהו עסק התורה והתפלה בעצמה, שאין למעלה מזה, וכל הגשמיים נתהפכת לרוחניות ממש, ואין לה דבקות יותר גדולה מזו.

ואמר מוהרא"ש ג"י, שמי שזוכה להשגה זו, אין שיך אצלו ירידות ונפילות כלל, כי גם מכל ירידותיו וכשלונותיו וכו' הוא מוציא לעצמו רמזים ויחודים נוראים, ועושה מהכל תורה ותפלה ומהרמ"זות' הוא עושה זמ"ריות', והוא חי חיים טובים ומתקים תמיד; אשרי לו ואשרי חלקו!

ואמר לנו מוהרא"ש ג"י כמה פעמים, שרק בדרך זאת זכה לכתב ולחבר כל-כך הרבה ספרים וקונטרסים נפלאים, כי מכל צרותיו וירידותיו וכו' הוציא לעצמו רמזים ויחודים נפלאים,

ותכף-ומיד נעשה מזה ספר או קונטרס חדש, כידוע למי שבקי קצת בספורים ובמעשיות שארעו לפני כתיבת כל ספר וקונטרס, ואמר כמה פעמים, שבודאי היה כדאי לעבר דרך משבר כזה, כדי לחבר קונטרס נפלא כזה, ומה יכולים לעשות? כף הטביע השם את הבריאה, שלפני שזוכין לאיזו התגלות ואורות חדשים, מכרחים קדם לסבל הרבה מניעות הסתרות וחשכות, בבחינת "ויהי ערב ויהי בקר", אבל אשרי העומד חזק על עמדו, אזי יזכה אחר-כך לאורות נשגבים, עין לא ראתה אלקים זלתך יעשה וכו'.

ישות

ספרו לפני מוהרא"ש נ"י, שאברך אחד מתלמידיו התחיל לדבר בהתפארות ובישיות גדולה, כאלו כבר יכול להעניש וכו', והוא משיג השגות וכו', ענה ואמר על זה מוהרא"ש נ"י: לא ידעתי שיש לו תאוה לדברים כאלו, הלא רבנו ז"ל אמר לאנשי שלומנו: "את זה פעלתי מהשם יתברך, שאת הגדלות שברתי מכם", ואיך ירצה אדם לעשות עצמו לאיזו ישות ולאיזו מציאות בעולם, הלא בזה מראה שאין לו שיכות אל רבנו ז"ל...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבדרך כלל מי שהוא כלי ריק, הוא מכרח לעשות עצמו ליש ולמציאות, פי מאחר שאין בו שום דבר, על-כן מכרח לדבר דברים כאלו, ומאד הצטער מוהרא"ש נ"י על דבר זה, ואמר: הלא הלה הוא כמו טיפ רעקארדר (מכונת הקלטה), שכל מה ששמע אצלי הוא חוזר ברבים, אבל בעצמו אינו שום דבר, ואיך ידבר בלשון התפארות וישות כזו?! וסיים מוהרא"ש נ"י: על דבר זה לא חשבת שיהפעל-דבר יתפס אותו באפן כזה, חבל, חבל, כי הבעל-דבר

בְּשֵׁרוּאָה שְׁאִין לוּ כְּבַר דְּרַךְ אֵיךְ לְתַפֵּס אֶת הָאָדָם, הוּא זוֹרְקוּ בְּגֵאוֹת
וּבִישׁוֹת, כְּמוֹ-כֵן קָרָה עִם הָאֲבֵרָה הַזֶּה.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, הֲלֹא מְצִינוּ כְּשֹׁאֲמַר מֹשֶׁה רַבְּנוּ, רַבָּם
שֶׁל יִשְׂרָאֵל, רַק "תִּקְרְבוּן אֵלַי", עַל דְּבַר זֶה נִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ מִשְׁפָּט
בְּנוֹת צְלִפְחָד, וְכֵן שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא שֶׁהָיָה שְׁקוּל כְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן,
כְּשֶׁרַק אָמַר "אֲנֹכִי הִרְוֹאָה", אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — חַיִּיךְ
אֲנִי מוֹדִיעֶךָ שְׁאִין אַתָּה רוֹאָה (עַיֵן רַש"י דְּבָרִים א' י"ז), וְדַבְּרִים
אֵלּוּ מִבְּהִילִין אֶת הַרְעִיּוֹן, שְׁאָמְרוּ רַק בְּלִשׁוֹן כְּזֶה, וּכְבָר הָרָאָה
לָהֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁאִינָם יוֹדְעִים כְּלוֹם, וְאֵיךְ יָכוֹל אֲבֵרָה
סְרוּחַ לְהִתְפָּאֵר בְּהַשְׁגוֹת וּבְמַדְרָגוֹת, כְּשֶׁעֲדִין עָלָיו לְתַקֵּן הַרְבֵּה
הַרְבֵּה, וּמְכַל שְׁכָן שְׁכֵמָה יָמִים וְשָׁבוּעוֹת אֵינּוּ מִתְפַּלֵּל בְּמִנְיֵן אֶפְלוּ
בְּשִׁבְתָּ, מְכַל שְׁכָן בִּימֵי חוֹל וְכוּ' וְכוּ', וְאֵיךְ יִתְפָּאֵר שֶׁהוּא כְּבָר יָכוֹל
לְהַעֲנִישׁ, וּכְאֵלוֹ הוּא כְּבָר בַּעַל הַשְּׁגָה וּבַעַל מַדְרָגָה? !

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י: הֲלֹא רַבְּנוּ ז"ל אָמַר לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ:
אֵיךְ אַתֶּם יְכוֹלִים לְפָאֵר עֲצָמְכֶם, כְּשֹׁאֲנִי אֵינִי מְפָאֵר אֶת עֲצָמַי.
וְהַמְשִׁיךְ מוהֲרַא"ש נ"י בְּשִׁיחְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְאָמַר: וּמָה שְׁאָנוּ מוֹצְאִים
שֶׁרַבְּנוּ ז"ל הָיָה מְדַבֵּר הַרְבֵּה מְגַדְּלָתוֹ וּמְמַדְרָגְתּוֹ וְכוּ', כֵּל זֶה הָיָה
כְּדֵי לְהַכְנִיס בְּנוֹ חֲשֵׁק, שְׁגָם אֲנַחְנוּ נַעֲשֶׂה כְּמוֹתוֹ — לְהִתְבּוֹדֵד
הַרְבֵּה שְׁעוֹת עַל גַּבֵּי שְׁעוֹת, וּלְהִתְמַיֵּד בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּלְטַיֵּל
בְּכָל חֲלָקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְעוֹד — מִפְּנֵי שֶׁחֲכַמֵּינוּ הַקְּדוֹשִׁים
אָמְרוּ: בְּמִקּוֹם שְׁאִין מְפִירִים אוֹתוֹ מִתֵּר לוֹ לְפָרְסֵם אֶת עֲצָמוֹ (עַיֵן
ירושלמי, מִכּוֹת פֶּרֶק ב', הַלְכָה ו'), וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא הִפִּירוּ אֶת רַבְּנוּ
ז"ל, לְכֵן גָּלָה אֶת עֲצָמוֹ קֶצֶת, וְסִיִּם מוהֲרַא"ש נ"י: וּבְכַאֲמַת אִם לֹא
הָיָה רַבְּנוּ ז"ל מְדַבֵּר מְגַדְּלָתוֹ, לֹא הָיִינוּ יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ כְּלָל, וְכֵן יֵשׁ
הַפְּרָשׁ גְּדוֹל בֵּין הַתְּפָאֵרוֹת רַבְּנוּ ז"ל לְבֵין שְׁאָר מִיְּנֵי הַתְּפָאֵרִיּוֹת,
כִּי הַתְּפָאֵרוֹת שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל הֵיא מְלֵאֵת חֵן שֶׁל אֱמֶת, שְׁמִכְנִיס
הַתְּעוֹרְרוֹת וְהַתְּחַזְּקוֹת אֲצֵל אַחֲרִים, שְׁגָם הֵם יַעֲשׂוּ כְּמוֹתוֹ.

ואמר מוהרא"ש נ"י: כהיום רואים, שכל כלי ריק מתפאר בהתפארות כזו והוא אינו כלום, ואנשים טפשים מאמינים לו.

ואמר מוהרא"ש נ"י: לזכות להשיג באיזה צדיק, צריך בעצמו להיות צדיק ולהתיגע ימים ושנים בעבודת השם יתברך בתורה ובתפלה, ובפרטיות בהתבודדות — לשפך שיחו ותפלתו בככיות עצומות ימים ושנים בפשוט ידים ורגלים על הארץ, ואיך יכולים בעלי תאוה ובעלי עברה לומר שזה בן צדיק וזה לא צדיק.

ובאמת ממוהרא"ש נ"י לא שמענו אף פעם שום התפארות, רק בדבר אחד הוא מתפאר — שלא זו ממחשבתו יום המיתה והקבורה וכו', ובזה הוא תמיד חושב, ואיך שיהיה לו ההכרח לצאת מזה העולם וכו', ודרכו לומר: מי שכבר חושב בזה כבר לא אכפת לו שום כבוד וישות בעולם כלל, וכן אומר תמיד: אני כבר איני בזה העולם, אני כבר מת, וזה לא מעלה ולא מוריד מה שתכתבו עלי, וזה אומר בשעה שהכניסו את תמונתו בתוך הספרים וכתבו עליו: "מנהיגם של חסידי ברסלב", ענה ואמר: מה אכפת לי מה שתאמרו או תכתבו עלי, כל ימי חיי אני רק חושב מיום המיתה, מתי אזכה כבר לצאת מזה העולם, ועל-כן כשאזכה כבר לצאת מזה העולם מה אכפת לי שבני-אדם יתעוררו על ידי תמונתי, וכן יקבלו את דברי על-ידי שיראו כתוב בלשון כזו: "מנהיגם של חסידי ברסלב". ופעם אחת שמעתי שאמר לזוגתו הרבנית: "בדרך כלל אחר המיתה והקבורה בשעה שיושבים שבעה, אז מדברים ממעלות הנפטר וממדותיו וכו', ומה שפעל בזה העולם וכו', אבקש אותך דבר אחד, שאת זה את יכולה לספר, אשר מה שכתוב בזהר הקדוש פרשת "האזינו" בעת הסתלקות רבי שמעון בר יוחאי, שפאר עצמו: 'כל יומא תאיבנא ליומא דא', (כל יום מימי חיי השתוקקתי להגיע אל היום הזה), גם אני יכול להתפאר בעצמי בהתפארות הזו". (כי לא היה יום או שעה שלא ידבר מיום המיתה), ומי שמחזיק כבר במדרגה כזו, הוא בטל

לגמרי בו יתברך, ולא שיך שתהיה בו איזו התפארות וישות וכו', ומי יכול להתפאר בדור הזה בהתפארות כזו? !]

יום המיתה

פעם בא למתיבתא "היכל-הקדש" יהודי אחד מארץ ישראל, שהיה פועל בבית הקברות בהר הזיתים, וספר למוהרא"ש נ"י כמה מיני ספורים שונים מענין הקמת המצבות דשם ופנוי הקברים וכו', ומוהרא"ש נ"י האזין לכל ספוריו בסבלנות גדולה כדרך בקדש, ואחר שגמר האיש את ספורי דבריו, ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: אכל העקר הוא "והחי יתן אל לבו", הינו מה שאמרו על זה חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה (קהלת ופה): אלו הצדיקים שנותנים מיתתן כנגד לבן, שזוכרין תמיד שבוא יבוא היום והשעה והרגע שיצטרכו לילך מזה העולם, ולא ישאר להם, כי אם הנקודות הטובות שזכו לחטף בזה העולם, וכשהזכרון הזה תמיד לפני עיני האדם הוא חי חיים אחרים לגמרי, ואז הוא רואה להציל מכל יום ויום טוב הרבה, שיהיה לו עם מה לחזור לעולם העליון.

אבל אם אין האדם חושב על זה, ואינו זוכר מיזמו האחרון כלל, אז הוא יכול לעבד בבית הקברות ממש ולראות לפני עיניו מתים ועצמות וכו', ואף פעם אינו נופל בדעתו שיבוא היום שגם הוא יצטרך לשכב בבית הקברות, ואז לא ישאר לו כלום, רק הנקודות הטובות שזכה לחטף מתוך כל עסקיו בזה העולם.

ואמר לו מוהרא"ש נ"י: כתוב בפסוק (בראשית י"ח): "וירא אליו השם", א'ל'י'ו' הוא ראשי תבות ו'החי יתן אל לבו, הינו

מי שְׁמֵשִׁים זְכִירַת יוֹמוֹ הָאֲחֵרוֹן תָּמִיד לְפָנָי עֵינָיו, וְחוֹשֵׁב תָּמִיד
עַל תְּכִלְתּוֹ הַנִּצְחִי — בְּמֵה יַעֲוֹל קָמִיה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲזַ
סוּף כֹּל סוּף יִתְגַּלֶּה לוֹ אֹרֹז יִתְבָּרֵךְ וַיִּפְלוּ כָּל הַמַּחֲצוֹת הַמְּבַדִּילוֹת
בֵּינוּ לְבֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שְׁנֵתְהוּוּ מֵצַד הַגּוֹף וְהַחֲמֵר, וַיִּזְכֶּה לְגִלּוֹי
אוֹר אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאוֹר נֶעְרַב וְנִפְלָא.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁכָּל הַעֲנִיָּן שֶׁל זְכִירַת יוֹם הַמִּיתָה צָרִיךְ
לְהַכְנִיס חֲזוּק וְהִתְעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה בְּלֵב הָאָדָם, וְלֹא, חֵס וְשְׁלוֹם,
לְהַפִּיל אוֹתוֹ לְאִיזָה יָאוֹשׁ וְעֲצָבוֹת, כִּי עָקַר זְכִירַת יוֹם הַמִּיתָה
הוּא, שְׂיִזְכֹּר הָאָדָם שְׁלֹא יִשְׂאָר כָּאֵן בְּזֵה הָעוֹלָם לְנִצְח, וְלִכֵּן לְמַה
לוֹ לְבַלְבֵּל עֲצָמוֹ מִכָּל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו מֵצַד חֲמֵר הַגּוֹף וְהַגִּשָּׁם,
הֵלֵא הַגּוֹף לְקַבְרוֹת יוֹבֵל, וְאֲזַ כְּבָר יְנוּחַ מִכָּל אֱלוֹ הַבְּלִבּוּלִים
וְהִיסוּרִים שְׁעוֹבֵרִים עָלָיו, וְכֵן לְמַה לוֹ לְהִתְעַרֵּב בְּאִיזוֹ מַחֲלָקַת
אוֹ סְכֻסוּף וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, הֵלֵא עוֹד מֵעַט וְאִינְנוּ, וְלֹא יִשְׂאָר זְכַר
מִכָּל הַהִבְלִים הָאֵלוֹ, יוֹתֵר טוֹב שְׂיִחַטֵּף בְּכָל יוֹם וַיּוֹם נְקֻדוֹת טוֹבוֹת
הַרְבֵּה שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְלָה וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, שֶׁמִּכָּל נְקֻדָּה וְנְקֻדָּה יִזְכֶּה
לְהַשִּׁיג אוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים שֶׁל הַשְּׁגוֹת רוּחָנִיּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר
עֵין לֹא רְאָתָה אֱלֹקִים זִלְתָּךְ וְכוּ', אֲשֶׁר אֵף וְרַק אֱלוֹ הַנְּקֻדוֹת
הַטּוֹבוֹת יִשְׂאָרוּ לוֹ, וְאֱלוֹ הֵם הוֹנּוּ וַיִּכְוִשׁוּ לְעַד וּלְנִצְח נִצְחִים,
וְלְמַה לֹא יִשְׂמַח וַיִּחֲיֶה הָאָדָם אֶת עֲצָמוֹ בְּהֵם ?!

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁאֱלוֹ הֵם דְּבָרֵי מוֹהֲרַנ"ת, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה,
שְׂאוֹמֵר, שֶׁהַעֲצָה שֶׁל זְכִירַת יוֹם הַמִּיתָה הִיא רַק בְּיַחַד עִם הַעֲצוֹת
הַרְאִשׁוֹנוֹת שֶׁל — יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה וַיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע (עַל-פִּי מַה
שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת ה.'): אִם רוּאָה אָדָם שְׂיִצְרוּ
מִתְגַּבֵּר עָלָיו, יַעֲסֵק בַּתּוֹרָה, נִצְחוּ — מוֹטָב, אִם לָאו — יִקְרָא
קְרִיאַת שְׁמַע, נִצְחוּ — מוֹטָב, וְאִם לָאו — יִזְכִּיר לוֹ יוֹם
הַמִּיתָה), כִּי זְכִירַת יוֹם הַמִּיתָה לְבַד אֵינּוּ כְּלוּם, כִּי גַם הַרְשָׁעִים
מְדַבְּרִים תָּמִיד מִיּוֹם הַמִּיתָה, וְלֹא יִדְּוּ גִיסָא יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׂיִפֵּל הָאָדָם
לְדַכָּאוֹן וְלַעֲצָבוֹת אִם יִחֲשֵׁב מִהֲמוֹת, רַק עָקַר הַעֲצָה שֶׁל — יִזְכִּיר

לו יום המיתה, שיזכיר לעצמו, שביום המיתה לא ישאר לו רק אלו למודי-התורה שזכה לחטף בזה העולם, ואלו המצוות "קריאת שמע" שזכה לקרא בכל יום, ואז יהיה לו חבל מאד למה לא חטף עוד איזה פרק משניות בזה העולם, ולמה לא דבר עוד איזה דבור להשם יתברך וכו', וכשאדם יזכר זאת, בודאי יתגבר על יצרו, וישמח ויחיה עצמו מאד עם כל נקדה ונקדה שזוכה לחטף בזה העולם.

והרבה פעמים כשעבר מוהרא"ש נ"י דרך איזו לונה או בית קברות וכיוצא בו, שמענו מפיו הקדוש, שחזור הרבה על התבות הנ"ל: "והחי יתן אל לבו והחי יתן אל לבו" וכו', וכן הפסוק הנ"ל: "וירא אליו השם", אלי"ו ראשי תבות ו'החי יתן אל לבו", וכל זה היה להכניס בנו הדעת הנ"ל, שתמיד יהיה לפני עינינו זכרון זה — שנצטרך גם-כן סוף כל סוף לחזור אל השם יתברך, ואז תהיה לנו קרן נפלאה כל נקדה טובה שזכינו לחטף בזה העולם.

ופעם בא אחד מאנשי שלומנו למוהרא"ש נ"י, וספר לו, שהלילה הצרף להיות שומר על איזה נפטר, וראה איך שבן אדם שני ישב שם וחזר לעצמו הפסוק: אדם להבל דמה וכו', וענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: אדם להבל דמה הוא ראשי תבות השם הקדוש אל"ד (אחד משבעים ושנים השמות הקדושים), כשאדם מכניס בעצמו היטב השגה זו, שיבוא היום שיצטרף לילך מזה העולם, אז בכל עת ובכל שעה ובכל רגע הוא מתחדש כבריה חדשה ממש, ונעשה כתינוק שנולד, שעל זה מרמז השם הקדוש אל"ד הנ"ל — על שם ההולדה וההתחדשות, כי מי שזוכר זאת תמיד, כל כסופו ורצונו הוא למלא כל יום ויום וכל שעה ושעה עם איזה טוב אמתי ונצחי, כי הלא רק זה ישאר לו.

ואמר מוהרא"ש נ"י שיחה בשם מוהרנ"ת, וזכרנו לברכה,

שְׁכַל הָעוֹלָם מְדַבְּרִים מֵהַשָּׁנִים שֵׁשׁ לָהֶם עוֹד לַחַיּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, זֶה אוֹמֵר — מֵאָה וְעֶשְׂרִים, וְזֶה אוֹמֵר — שְׁמוֹנִים אוֹ שְׁבַעִים וְכַיּוֹצֵא בּוֹ, וַיֵּשׁ לָהֶם כָּל מִינֵי תְּכֵנִיּוֹת מֵהַ יַעֲשׂוּ עִם כָּל הַשָּׁנִים הָאֵלּוּ, וּבִינֵתִים הֵם שׁוֹכְחִים לְגַמְרֵי שָׁגֵם הַרְגַע הַזֶּה שֶׁהֵם עוֹמְדִים בּוֹ וּמְחַשְׁבִּים אֶת כָּל אֵלּוּ הַחֲשֻׁבוֹנוֹת שֶׁל הַכֵּל, הוּא גַם־כֵּן מַחֲשֻׁבוֹן הַשְּׁבַעִים שָׁנָה, וְעוֹד מַעֲט וַיִּפְרָחוּ כָּלֶם כְּמוֹ שֶׁפּוֹרַח הַרְגַע הַזֶּה.

פַּעַם אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית הִלְכוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ לְרִקּוּד כְּנֶהֱגוּ, וּמוֹהֲרָא"שׁ נ"י רָקַד בְּשִׂמְחָה וּבְהִתְלַהֲבוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד, אַחַר הַרְקוּד אָמַר מוֹהֲרָא"שׁ נ"י לְאַחַד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ: תִּדְעַ שֶׁבִּאתִי לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּשַׁעַת הַרְקוּד, כִּי נִזְכַּרְתִּי בְּשִׂיחַת מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, שֶׁגַם־כֵּן רָקַד פַּעַם אַחֲרֵי תְּפִלַּת עַרְבִית בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וּכְשֶׁשָּׁאַל אוֹתוֹ רַבִּי נַחֲמָן טוֹלֵטְשִׁינְעֵר עַל זֶה, עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת, זְכַרְוֵנוּ לְבִרְכָה: הַיּוֹם עָבְרוּ עָלַי צְרוֹת רְבוֹת — הֵן צְרוֹת פְּרֻטִיּוֹת שְׁלִי וְהֵן מֵהַצְרוֹת שֶׁשָּׁמַעְתִּי מֵאַחֲרִים, אֲבָל עֲכָשׁוּ נִזְכַּרְתִּי, הֲלֹא אֲנִי יוֹם אֶחָד קָרוֹב יוֹתֵר לַחֲזוֹר אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (הֵינּוּ לַיּוֹם הַמֵּיתָה), וְאִם כֵּן מַה יֵּשׁ לִי עוֹד לְדַאֲג... וְסִים מוֹהֲרָא"שׁ נ"י: וְכֵן אֲנִי שָׁמַעְתִּי הַיּוֹם הַרְבֵּה מִינֵי צְרוֹת מְשֻׁנוֹת, וְעֲכָשׁוּ בְּאִמְצַע הַרְקוּד נִזְכַּרְתִּי מֵהַשִּׂיחָה הַנִּלְשָׁל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, וְלִכֵּן גַּם אֲנִי הַחַיִּיתִי עֲצָמִי בְּזֶה מְאֹד, שֶׁכָּרוּךְ הַשֵּׁם, אֲנִי יוֹם אֶחָד יוֹתֵר קָרוֹב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ...

וּמִי שֶׁמָּטָה אֲזַנּוֹ הַיֵּטֵב לַתּוֹרוֹת וְלַשִּׂיחוֹת שֶׁל מוֹהֲרָא"שׁ נ"י, הוּא יוֹדֵעַ הַיֵּטֵב שֶׁכַּמְעַט אֵין שִׂיחָה וְתוֹרָה שְׁלֹא יְדַבֵּר מֵהַתְּכֵלִית הַנְּצִיחִית, וְאֵיךְ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַכִּין אֶת עַצְמוֹ לַיּוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן, שִׂיחָהּ לוֹ עִם מַה לְּשׁוֹב לְבֵיתוֹ הַנְּצִיחִי, וְתִמִּיד אוֹמֵר, שְׁמִי שֶׁמִּפְּחַד לְדַבֵּר אוֹ לְשַׁמַּע מִיּוֹם הַמֵּיתָה זֶהוּ סִימָן שֶׁהוּא עֹדֵן מִנַּח בְּשִׁקָר וְדַמְיוֹן גְּדוֹל, וְחוֹשֵׁב שֶׁעֹדֵן יֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה זְמַן לַחַיּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם וְלִכֵּן לָמָּה לוֹ לְחַשֵּׁב עַל זֶה וְכוּ', אֲבָל מִי שֶׁעִינֵי שְׁכָל לוֹ, וַיּוֹדֵעַ הַיֵּטֵב שֶׁבָשׂוּם אִפְּן לֹא יִהְיֶה יָכוֹל לְהִתְחַמֵּק מִזֶּה, הוּא אֵינוֹ מְפַחֵד כָּלֵל לְדַבֵּר אוֹ לְשַׁמַּע מִזֶּה, אֲדַרְבֵּה זֶה נוֹתֵן לוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת וְהַתְּחַזְקוֹת

עצומה — להתחזק ולהתאמץ בעבודת השם יותר ויותר, כי הלא רק זה ישאר לו.

וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י ברבים: ברוך השם, אני מיוחד לדבר מזה כלל (מיום המיתה), כי תהלה לאל, אני מדין עצמי היטב לזה כל יום ויום, וזה כבר עשרים שנה שבכל יום ויום אני חושב שזהו היום האחרון שלי, (יארץ השם ימיו ושנותיו בנעימים), וכן אני מעורר אחרים, שיחשבו גם-כן מזה היטב, ומי שאינו רוצה לדבר או לשמע מזה, תדע שהוא רק שקרן גדול, ואם הוא מנהיג, הוא מוליך את אנשיו שולל.

וכן פעם אמר לנו מוהרא"ש נ"י, שבכל פעם שנצטרף לו לקנות איזה דבר לעצמו, כמו כסא או שלחן או ארון ספרים וכיוצא בו, הוא צריך לחשב על זה הרבה (שקורין איבערטראכטן), "למה אני צריך את זה, הלא זה רק בשביל כמה שעות או אולי יום שלם, או אולי לכל היותר לכמה ימים, ואני חושב פן כפשוטו ממש הפדאי לקנות את זה הדבר רק לכמה שעות או לכמה ימים? ... [ואמר מוהרא"ש נ"י שיחה הנ"ל בתמימות ובפשיטות כזו, עד שממש היה מרגש בחוש זכירת יום המיתה לפני עינינו, וחסבנו שאף פעם לא נשכח את זה].

וזכורני, כשפעם הלכתי עם מוהרא"ש נ"י ברחוב, ענה ואמר לי: תדע שכמו שאתה רואה אותי עכשו, אני מוכן בכל רגע ורגע להחזיר נשמתו אליו ותברך, כי בשביל עצמי אין לי כבר מה לעשות כאן בזה העולם, רק זה חבל לכל האברכים והבחורים וכו', שיכולים לקבל מה שיכולים לקבל וכו' על-ידי הספרים החדשים שיש עוד להדפיס, ורק בשביל זה פדאי להשאר עוד. [יארץ השם ימיו ושנותיו בנעימים, ונזכה באמת לקבל ממנו כל הטוב הגנוז והצפון אצלו, ותמלא כל הארץ דעה את השם כמים לים מכסים].

פֵּעַס

מוהרא"ש נ"י תמיד מרבה לדבר עמנו אודות גדל גנות מדת הפעס, ואיך שהוא הורס את האדם לגמרי, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (פסחים ק"ג:): הרתחנין חייהם אינם חיים; וצריכים להתרחק מכל מיני פעס וקפידות עד הקצה האחרון.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שכמעט אין אחד בעולם שיהיה נקי לגמרי מן הפעס והקפידות, כי זו הייתה מדרגת רבנו ז"ל, שהתפאר בזה (עין שבחי הר"ן, סימן כ"ב), וכן זו תהיה השגת משיח צדקנו, שכתוב אצלו (ישעיה מ"ח): למען שמי אאריך אפי ותהלתי אַחַטִּם לך, והוא יכניס השגה זאת בשלמות בתוך העולם (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קנ"ה, וחלק ב', סימן ס"א), אף-על-פי-כן צריך כל אדם לנקות את עצמו ממדה זו של פעס ועצבנות (שקורין נַעְרוּוּיִן־קִיִּיט) ככל מה דאפשר, ובפרט כשאף אחד אינו מתחיל עמו, כי יש הרבה בני-אדם שאף-על-פי שאין אף אחד מצער אותם, הם תמיד מעצבנים מאד, ונדמה להם שאחרים מסתכלים עליהם או חושבים עליהם רע, ולמעשה, זה לא היה ולא נברא, ותקף-ומיד הם נעשים בכעס גדול ומתעצבנים מאד על לא דבר ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה סתם דמיון ושגעון בעלמא, ונמשך מחסרון התבודדות וישוב הדעת, ומחמת זה נדמה להם שאחרים תמיד חושבים מהם ומסתכלים עליהם, אבל מי שמתבודד עמו יתברך תמיד, יש לו ישוב הדעת אמתי, והוא יודע היטב שאין לו מאומה עם אחרים כלל, וכן אין לאחרים עמו כלל, ואפלו אם אמנם אחר מסתכל עליו, מה אכפת לו, הלא כל כסופו ורצונו רק להכליל בו יתברך, ומה יועיל או יזיק לו מה שאחרים חושבים עליו?!

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמדה רעה זו מצויה מאד בין בחורים

הלומדים בישיבה, שנדמה לאחד שהשני מסתפל עליו ומתקנא בעבודתו, ואז הוא בעצמו מתחיל להתקנא בחברו, עד שנדמה לו שחברו כבר השיג מדרגה יותר גבוהה ממנו, או שהרב מחבב אותו יותר ממנו, וזה מעצבן אותו מאד, ומביאו לכעס גדול, עד שהוא עלול בכל רגע להתפוצץ ממש מרב הכעס שבווער בו, והכל מחמת שטות דעתו, שנדמה לו שהאחר חושב ממנו, ואשר לא היו דברים מעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא כבר הפיר הרבה עובדי השם כאלה שיגעו וטרחו בעבודת השם יתברך כמו שיגעו, וכן התמידו בלמוד התורה הקדושה בהתמדה עצומה, אבל כשפאו לאיזה נסיון של כעס, נתפסו תכף ומיד ביד הבעל-דבר ואבדו את הכל, פי על-ידי כעס טורפים ומאבדים את הנפש לגמרי, רחמנא לצלן, כמבאר בכתבי האריז"ל על הפסוק: "טורף נפשו באפו", עין שם;

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל זה אמרו חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה (ספה נ"ב): כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו, הינו מי שעוסק בעבודת השם יתברך בטרחות ויגיעות גדולות עליו אורב הסמ"ך-מ"ם מאד להפילו למדת הכעס, כדי לאבד ממנו כל עבודותיו, ולכן דיקא ממדה זאת, צריך האדם להשמר מאד.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהפיר אחד מאנשי שלומנו, שהיה מפרסם לעובד השם גדול, (וכן ראה אותו מוהרא"ש נ"י בעצמו ליד ציון רבי שמעון בר יוחאי במירון, שערך את ה"תקון חצות" בבכיות ובכעקות כאלו, שאף פעם לא ראה ולא שמע כזאת), אבל היה איש עצבני מאד, ופעם בא מוהרא"ש נ"י לבית המדרש, וראה איך שהנ"ל תופס בידו את העמוד (סטנדר), ורוצה להכות בו איזה בן אדם ברציחה גדולה ממש, ואמר מוהרא"ש נ"י על זה: "מה שוות עבודות ויגיעות כאלו, אם אין האדם יכול לעצר

את עצמו מכעס בזה"? ...!

וסיים מוהרא"ש נ"י ואמר, שזהו נסיון גדול לאדם שלא לכעס כשאחד מצער אותו ממש, ובדאי זוהי מדרגה גבוהה מאד — כשיכול לעצור כעסו, אבל שיתעצבן האדם מחמת שנדמה לו שמתקלין עליו או שחושבין ממנו וכיוצא בזה, זוהי מחלה ממש, רחמנא לצלן, וצריכים רחמים מרבים לצאת מזה, וחבל על כל העבודות והיגיעות שלו, אם אינו מרבה רחמים על זה בפרטיות.

ופעם ספר מוהרא"ש נ"י ספור נפלא ממעלת העוצר עצמו מן הכעס: היה בחור אחד שלמד בשיבה חסידית בירושלים, והיה פרא אדם וכעסן גדול, ופעם נתן סטירה לאחד מן התלמידים בשיבה, והבחור המכה לא ענה לו שום דבר כלל, רק אמר לו בשפה רפה: "מסתמא זה מגיע לי"... והלך ממנו, ותקף-ימיד נתמלא הבחור הנ"ל (המכה) חרטה גמורה על שהכה את חברו, אבל מחמת גאנותו לא היה יכול לרוץ אחריו ולבקש ממנו מחילה, וכך עברו ימים ושבעות, ותמיד רצה למצא איזו עלה ותרועה לדבר עמו, ובתוך כך לבקש ממנו מחילה, אבל לא היה יכול בשום פנים ואופן.

פעם אחת סבב השם יתברך סבות לטובה, ונודמן לו לדבר עם הבחור הנ"ל מאיזה ענין, ובתוך הדבורים התודע לו, שהבחור הנ"ל הוא מאנשי חסידי ברסלב היקרים (תלמידי "היכל-הקדוש"), ואז נתמלא התפעלות גדולה, איך אצל אנשי רבנו ז"ל לומדים למוזים כאלה, שאפלו אם יקבל מכה מאיזה בן אדם, אף-על-פי-כן לא יענה לו, ואדרבה יאמר, שמסתמא זה מגיע לי... ומרב התפעלותו נגמר בדעתו להתקרב גם-כן אל אנשי שלומנו היקרים, והתחיל להגות בספרי רבנו ז"ל, וכן כתב מכתבים למוהרא"ש נ"י, עד שנעשה מקרב גדול.

וסיים מוהרא"ש נ"י ואמר: הרי רואים מכאן גדל המעלה והפעלה של מי שעוצר עצמו מן הפעם, ואיך שזה עושה קדוש השם ממש; אשרי הזוכה למדה הקדושה הזאת באמת. (אף-על-פי שעל-פירוב לא אחז מוהרא"ש נ"י להניח לאיזה בן אדם להתפרע ולתן מכות וכו', ואדרבה צריכים לתת בחזרה בשנים וכו', אף-על-פי-כן לא כל המצבים שוים, ופעם כשרואים שלא יועיל ויפעל כלל, ואדרבה יתפרע הלה יותר ויותר, אז יותר טוב לברח משם ולהניחו, וכמאמר רבנו ז"ל: הבורח מן הצרה פקח, וקבו).

בשרות

מוהרא"ש נ"י אמר, שבענין בשרות המאכלים צריכים זהירות גדולה מאד — להזהר ולהשמר מכל מיני מכשלות המציות היום בעולם, כי, בעוונותנו הרבים, נתפשטו היום המוני צבועים, קלים וריקים, המוכרים מאכלים שונים עם תעודה של איזה הכשר, ואשר באמת אין על זה שום הכשר כלל, ועל-ידי-זה מכשילים את המון העם בנבלות ובטרפות, רחמנא לצלן, וממש חוטאים ומחטיאים את הרבים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבזמן האחרון נתפשטה המחלה הזו מאד בפרט בארץ ישראל, עד שמוכרים בשר חמורים וגמלים, רחמנא לצלן, תחת ההכשר של הרבנות וכו', ואין איש שם על לב מה שנועשה שם, כי בחוץ יש שלט גדול: "כשר בהכשר הרבנות" וכו', ובני-אדם נכנסים וקונים שם נקניק וכל מיני מטעמים, ולמה יעלה על דעתם שנותנים להם בשר גמלים וחמורים, רחמנא לצלן? ! ובעוונותינו הרבים, נתודעו בזמן האחרון מעשיות רבות כאלו.

ואיש אחד בארץ ישראל ספר למוהרא"ש נ"י, שנסע בדרך ונכנס לאיזה פּנֵדֶק לקנות כוס קפה, ואחר ששטה, אמר לבעל הפּנֵדֶק שהטעם של הקפה היה לא רגיל, ואמר לו בעל הפּנֵדֶק: כי החלב היה חלב גמלים, ורצה האיש הנ"ל כמעט להורגו מלב כעסו, כי אף-על-פי שלא היה כל-כּף שומר תורה ומצוות, אבל מאכלות אסורים אף פעם לא אכל, וכמעט שיצא מדעתו מלב מרירותו, שיהודי שני יתן לו חלב של גמלים לשתות, השם ישמרנו.

ואמר מוהרא"ש נ"י: לכן מי שיראת השם נוגעת ללבו, לא יאכל בשום מקום עד שיברר בברור מדיק מי הוא הרב המכשיר שם, ואם יש השגחה מעלה על כל פרט ופרט.

ואמר מוהרא"ש נ"י, בפרט בארץ ישראל צריכים להזהר ביותר, כי שם נתוספו עוד הרבה חששות של טבל, ערלה ושביעית וכו', וצריכים לדקדק על כל דבר ממש שיהיה תחת השגחה טובה, ולא יסמך סתם על כל בעל חנות ומסעדה וכו', שאומר שיש לו איזה הכשר, כי בעוונותינו הרבים, רבו הצבועים מאד, והאדם עלול מאד להפשל במאכלות אסורים על ידיהם, השם יצילנו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה שאנחנו רואים היום בעולם כל-כּף הרבה בעיות ובלבולים בענין קדשת היהדות, וההתבוללות עלתה בכל-כּף הרבה אחוים, רחמנא לצלן, ומלכות המינות מתפשטת מאד בפרט בארץ ישראל, ואומרים "נהיה ככל הגוים בית ישראל", רחמנא לצלן, כל זה נמשך בעקר מחמת שאוכלים מאכלים טמאים — נבלות וטרפות רחמנא לצלן, וזה נכנס בתוך דם, ומקבלים את המחזין של חמורים וגמלים כמו כל הגוים, ומזה נמשכות כל הטמאות והזהמות, וכמו שכתב הרמב"ם באגרת לאנשי תימן, שהטעם שהיה להם כל-כּף הרבה בלבולי אמונה וספקות וכו', מחמת שלא נשמרו ולא נזהרו ממאכלות אסורים, וכן הוא היום

— שְׁבֵן אָדָם לֹא יתְפַקֵּר לְדַבֵּר נֶגֶד הַשֵּׁם וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ, אֲלֵא אִם-כֵּן זֶה תְּחִלָּה אֶת נַפְשׁוֹ וְגוֹפוֹ עִם מַאֲכָלִים טְמֵאִים וּמִזְהָמִים, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י מְאֹד לֹא אוֹחֵז מְאֹלוֹ שְׁאוּכָלִים בְּכָל מְקוֹם שְׁלִבָם חֶפֶץ — בְּכָל מְסַעְדָה וּבְכָל פְּנֵדֵק וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, אֲפֵלוּ יֵשׁ עַל זֶה אִיזָה הַכֶּשֶׁר טוֹב, כִּי אִיךָ יְכוּלִים לְסַמֵּךְ עַל כָּל פֶּרֶט, וּבִפְרֵט עַל אַנְשִׁים פּוֹחֲזִים וְרִיקִים שְׁאוּמְרִים שֶׁהִפֵּל בְּסֵדֶר, (וּבִפְרֵט כְּשֵׁי שֵׁ לָהֶם גַּם מְבַשֵּׁל סִינֵי אוֹ אֶטְלֵקִי וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כְּמוֹ שְׁמַצוּי הַיּוֹם בְּעוֹלָם), הֲלֹא צְרִיכִים מְשַׁגֵּחַ עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרֵט מִפְּאֵת רַבּוּי הַשְּׁאֵלוֹת הַנוֹלְדוֹת בְּמְקוֹמוֹת כְּאֵלוֹ תְּמִיד, וּמִי יְכוּל לֹמַר שֵׁי שֵׁ לֹ מְשַׁגֵּחַ תְּמִידִי שְׁעוֹמֵד שֵׁם מִן הַבְּקָר עַד הָעֶרֶב, וְעֵינָיו פְּקוּחוֹת עַל כָּל זֵיו הַנְּעֻשָׂה שֵׁם?!

הֲלֹא אֲפֵלוּ בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם יֵשׁ תְּמִיד שְׁאֵלוֹת שׁוֹנוֹת שְׁצְרִיכִים לְשָׂאֵל פִּי חֶכֶם וּמוֹרָה הוֹרָאָה, וּמִכָּל שְׁפָן בְּמְקוֹם שְׁדוֹרְסִים בּוֹ רַבִּים, וְיֵשׁ כְּבָר נְגִיעָה שֶׁל הַפֶּסֶד מְמוֹן הַרְבֵּה וְכוּ', מִי כְּבָר נֶאֱמַן לְהַעֲרִיד שֶׁהִכֵּל מֵאָה אַחוֹז?!

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהַמְּקוֹם הַטוֹב בְּיֹתֵר לְאָכֵל הוּא רַק בְּבֵית אוֹ בְּמְקוֹם שֶׁתַּחַת הַשְּׁגָחַת אָדָם פֶּרְטֵי הַמֶּכֶר לוֹ, וְגַם אִזּוֹ צְרִיכִים לְשִׁים עֵינָא פְּקִיחָא עַל כָּל הַנְּעֻשָׂה שֵׁם, שְׁיִהְיֶה הַכָּל בְּכִשְׁרוֹת וּבִירְאָת שָׁמַיִם, וּבִפְרֵט בְּהִלְכוֹת תַּעֲרוּבוֹת בְּשׂוֹר וְחִלְבֵי שְׁמַצוּיוֹת הַרְבֵּה שְׁאֵלוֹת בְּזֶה בְּכָל בְּתֵי יִשְׂרָאֵל, וְצְרִיכִים לְהַזְהִיר בְּזֶה מְאֹד.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י מְשַׁגֵּחַ מְאֹד עַל דְּבָרִים כְּאֵלוֹ גַּם בְּמַחְנֵהוּ בְּמַתִּיבְתָא "הֵיכַל-הַקֹּדֶשׁ", וּמִפְּקַח עַל זֶה בְּעֵינָא פְּקִיחָא מְאֹד, וּבְכָל פַּעַם שְׁנֹאֲרַע אִיזוֹ שְׁאֵלָה מִחֲמַת אֵי זְהִירוֹת, הוּא מוֹכִיחַ מְאֹד אֶת הַבַּחּוּרִים שְׁעוֹסְקִים בְּזֶה, וְאֹמֵר, שִׁיכּוּלִים לְלַמֵּד כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ

הלכות בשר וחלב ותערובות וכו', ואחר-כך יכולים להפגס למטבח ולאכל בשר וחלב בפעל ממש, רחמנא לצלן.

ומוהרא"ש נ"י מדקדק מאד לא לתן לאנשים זרים לעסק במאכלים בישיבה, וגם הנהיג שישתמשו שם רק בצלחות וכוסות ובמזלגות וכו' של ניר ופלסטיק (חד פעמי), ואמר שמלכוד שמצד הפשרות זה יותר מועיל, (כי כשהצלחות והמזלגות וכו' הם מזכוכית וממתכת וכיוצא בזה עלולים מאד להתערב מבשר לחלב במקום שדורכים בו רבים, וכמו שראה בחוש מתוך נסיון פעמים רבות בשנים הקודמות), אלא גם מצד הנקיות זהו הטוב ביותר, כי על-פי-רב אין זמן וסבלנות לבחורים לרחוץ היטב הפלים אחר השמוש, ונמצא אחד אוכל משירי חברו מאתמול ומשלושם וכו', מה שאין בן כששתמשים בכלים חד פעמיים, הכל בכשרות ובנקיון.

והיה מוהרא"ש נ"י אומר בדרך צחות לבחורים שישבו ולמדו בבנין הישיבה הקדושה רב היום והלילה, (ולא יצאו להפצת ספרי רבנו ז"ל כמו האחרים): התפקיד שלכם יהיה "לשמר על הפלים", כמו שהיה במלחמת דוד המלך, עליו השלום, שחלק מאנשיו יצאו למלחמה בשונא וחלק מאנשיו שמרו על הפלים, ועקר השמירה שלכם תהיה -- שיהיו הפלים והמאכלים כשרים בתכלית הפשרות, וכן גם לכם שזכר חלק כחלק עם אלו שיוצאים למלחמה ועוסקים בהפצת ספרי רבנו ז"ל בעולם, כי הלא כלכם צריכים לאכל, ועליכם היושבים בפנים, מטלת האחריות לראות שיהיה הכל בכשרות כראוי.

וגם לא ירד גיסא הנה מוהרא"ש נ"י מתלוצץ מאד מאלו שטושים פוליטיקה ומסחר מענן ההכשרים, וחסידים אלו פוסלים ההכשר של חסידים אלו, וחסידים אחרים פוסלים ההכשר של חסידים אחרים, עד שאחד אומר על חברו שהוא אוכל נבלות וטרפות, חס ושלום, ומרבים על-ידי-זה מחלקת בישראל, ונעשית

התורה כשתי תורות, רחמנא לצלן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהכל הוא טפשות ושבועון גדול, כי אין בדברים אלו "לשם שמים", רק פוליטיקה ונגיעות של ממון וכבוד וכו', וכת חסידים זו היא בדיוק יראה ושלמה כמו פת חסידים אחרת, ושניהם מדקדקים בכשרות המאכלים באותו דקדוק ממש, רק שהסמ"ך-מ"ם מחפש תמיד עצות ודרכים להכניס שנאה וקנאה ותחרות בין עם ישראל, ובזמן האחרון מצא לעצמו מציאה גדולה להתערב בענין ההכשרים, אשר באמת הכל הוא דמיון גדול.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-פי האמת, בודאי יכולים לאכל מההכשר הזה בדיוק כמו מההכשר הזה, כי כל זמן שיש איזה רב ירא וחרד שנתמנה על-פי קהילה גדולה של יהודים החרדים לדבר השם, והוא מקבל על עצמו את האחריות על כל הנעשה בדבר זה, בודאי יכולים לסמך עליו, וכל השם רע שאחד מוציא על השני הוא שקר מחלט ורעות רוח.

ופעם ספרו כמה מאנשי שלומנו למוהרא"ש נ"י, שהיו בדרך, ונכנסו לבית של איזה יהודי מפת חסידים מסימת, וראו אצלו מאכל חלבי מחלב נכרים, ושאלו אותו: הלא יכולים להשיג פאן חלב ישראל בהכשר פת חסידים פלונית, (לא מן עדתו), ענה ואמר להם: מוטב לי לאכל חלב נכרים מלאכל מההכשר של אותה פת חסידים.

ובששמע מוהרא"ש נ"י ספור זה התפלא והשתומם מאד מאד, שעד כדרכך תגיע השנאה והפוליטיקה, שיאכל אדם מגוים ולא יאכל מאכל של חסידים אחרים, היש שקר וטפשות גדולה מזו?!

ובשיצא הבלבול הגדול של מעשה הנקור והחלב, אמר מוהרא"ש נ"י, שהכל הוא רק הבל ודמיון בעלמא, ומעשה

פוליטיקה, שאחד רוצה לקבר את השני, (וכמו שידוע, שמי שהתחיל את הבלבול היה שוחט שהעבירוהו ממשרתו לפני כמה שנים, מחמת סבות שונות).

וסיים מוהרא"ש נ"י, שהכלל והעקר הוא, שיתפלל האדם תמיד להשם יתברך, שישמר אותו מכל מיני מאכלים טמאים, ושתהיה אכילתו תמיד בכשרות פראוי, ואז בודאי ישמר השם יתברך אותו ויגנהו בדרך האמת, לדעת ממה צריכים להזהר וממה אין צריכים להזהר, ויהיה בכלל הצדיקים שאין הקדוש-ברוך-הוא מביא תקלה על ידם (חלין ה:), [ובמידי דאכילה דיקא (ודיקא בעניני אכילה) כדאיתא בתוספות].

כבוד

מוהרא"ש נ"י אמר, בפשיש לאדם קצת שכל וישוב הדעת, הוא יכול להשתמש במדת הכבוד להתקרב על ידה להשם יתברך, וגם לקרב על ידה את כל העולם כלו להשם יתברך, ולחיות חיים טובים בזה העולם באמת.

כי רבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ר"ב), שכל מי ששכלו קטן ביותר צריך לחלק לו כבוד ביותר, כי כל מה ששכלו קטן הוא יותר חפץ בכבוד, וכמו שאנו רואים בחוש, שהנשים מקפידות מאד על כבודן ורוצות מאד את הכבוד, וזה מחמת שהנשים דעתן קלה וקטנה מאד, עין שם;

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל מגלה לנו בתורה זו סוד ומפתח נפלא, שכל הענין של תאות הכבוד נמשך רק ממחין דקטנות, נמצא, אם נותנים לאדם את הכבוד שהוא צריך לו, יכולים

להוציאו מקטנות המחין שלו, ולאט לאט להגביהו עד שיבוא למחין דגדלות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהענין הזה שיה לכול אדם בינו לבין עצמו, בינו לבין אשתו ובינו לבין חברו, וגם בחנוף הילדים, וכשיש לאדם מפתח זה בשלמות, אז יכולים לחיות חיים טובים באמת.

בינו לבין עצמו — כשאדם מוצא את עצמו במחין דקטנות, והוא שבויר ומשבר ומיאש לגמרי, העצה שלו היא לשבח ולפאר את עצמו, ולתן לעצמו כבוד, ולומר לעצמו: בודאי יש לי עדין הרבה נקודות טובות, מה שאין לאף אחד בעולם, ויש לי כוחות גדולים לפעל עדין הרבה מאד בחיי, ועוד אזכה לכבוד גדול בעזרתו יתברך, ובדרך זו יחזק ויחיה את עצמו, כי כבוד כזה נכלל במה שרבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רמ"ו), שלפעמים צריך האדם שתהיה לו גדלות וכו', עין שם; שהרי הוא משתמש עם הכבוד כדי שלא יפל לגמרי למחין דקטנות, נמצא, שלבסוף הוא מהפך את הכבוד לשם יתברך, שזוהי התכלית.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה שיה גם אצל הצדיקים האמתיים ואנשי מעלה, כי מחמת גדל בטולם אל השם יתברך מכל וכל, על-פירב יש להם לב נשבר גדול מאד, ולפעמים נדמה להם, שהם ממש לא כלום, ועדין לא פצלו שום דבר בזה העולם, ואז הם בסכנה גדולה שלא יפלו, חס ושלום, לתוך איזה יאוש או חלישות הדעת, וזוהי מעלה גדולה כשהתלמידים של הצדיק באים ומשבחים אותו ומפארים את גדלת פעלותיו שפעל אצלם ואצל כל העולם כלו, כי אז הם מגביהים את רוחו הקדושה ומחזירים אותו לגדלות המחין ולהשגותיו הקדושות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו הסוד שמגלה לנו רבנו ז"ל

(לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן קכ"ו), שבכל מקום ששבחו החבריא את רבי שמעון בן יוחאי על שגלה להם סוד נפלא, תמצא שאחר-כך אמר עוד חדושי תורה, עין שם; כי על-ידי ששבחו החבריא את רבם רבי שמעון בר יוחאי, על-ידי-זה הביאו אותו למחין יותר גדולים, ועל-ידי-זה נשפע עליו עוד יותר שפע אלקי, וממילא גלה להם עוד חדושי תורה נפלאים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכן היה פעם מעשה אצל הבעל-שם-טוב הקדוש, שפעם ישב בהתבודדות עמקה מאד נתון במחשבותיו, ופתאם בא אליו אחד מן התלמידים, והתחיל לפאר ולשבח אותו בכל מיני פאר ושבח, והכיר שממש החיה את רבו הקדוש, וענה ואמר לו הבעל-שם-טוב הקדוש: תדע שהייתי עכשו שבור מאד, וממש נסתלקו ממני כל המחין, ועל-ידי שבאת ושבחת אותי, הבאת אותי בחזרה למחין דגדלות, והחיות אותי ממש.

ולא פעם באנו לפני מוהרא"ש נ"י, ואמר לנו, שכבר היה נגמר בדעתו להפסיק את כל עסק ההדפסה ודבוריו עם בני-אדם וכו' וכו', כי נדמה לו שאינו פועל כלום בכל יגיעותיו וטרחותיו, כי אם מחלוקות ובזיונות וכו', אבל בדיוק כשגמר בדעתו המחשבה הנ"ל, זמן השם יתברך לפניו איזה מכתב או איזה בן אדם שספר לו איך מזמן היה כבר נאבד משני העולמות לגמרי לולי ספריו ודבוריו הקדושים, שהפכו אותו לאיש אחר לגמרי, וככה שבח ופאר את מעשה ידי מוהרא"ש נ"י, עד שגם דעת מוהרא"ש נ"י נתהפכה מן הקצה אל הקצה, והחליט בדעתו להדפיס עוד אלפים ורבבות ספרים, ולחבר עוד הרבה קונטרסים חדשים, ומעשים כאלו היו לרב כמעט לפני כל פעם שיצא ספר או קונטרס חדש.

בין האדם לבין אשתו ענין זה נחוצ מאד, ועקר המפתח לשלום-בית תלוי בו, כי על-פירב כל המריבות והקטטות שבבית באות מחמת שנפגע הכבוד של האשה או של הבעל, ואם היו

שניהם יודעים איך להשתמש במדת הכבוד בקדושה, ולכבד אחד את השני כראוי, היו שרויים באהבה ואחוה ושלום נפלא תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכלל זה תנקט בדרך: בעבור מלה טובה לא מקבלים סטייה, על-פירוב הסבה שכבוד האשה נפגע, הוא רק מחמת שבעלה לא חיף אליה, ולא אמר לה מלה טובה, ולא נתן לה תשומת לב, כי בדרך כלל האשה שבורה בעיניה מאד, ואין לה הרבה בטחון עצמי, והיא תמיד חושבת שהיא הכי בעורה, ודואגת מיד פן אין בעלה מחבבה באמת וכו', ולכן היא תמיד מצפה שבעלה יגיד לה איזו מלה טובה, ואיזה שבח, ויפאר אותה, וכשאין הבעל יודע למוד זה, שצריכים לתת כבוד לאשה לפי דעתה ורצונה, ולא אכפת לו כל זה כלל, ואדרבה הוא תובע כבוד מאשתו, ומתרגז עליה, מזה באות כל המריבות והקטטות, וכבר אין שלום.

אבל מי שיש לו קצת שכל וישוב הדעת, אזי מלה יפה ורבה מצויה תדיר על לשונו, ותמיד מדבר בצורה יפה, ואינו מחפש להסתפל על הכשלונות של אשתו ולומר לה בקרת, כי הוא יודע שגם לו יש הרבה כשלונות, ולא היה רוצה שאשתו תאמר לו בקרת, ואדרבה הוא בונה אצלה את הבטחון העצמי, ותמיד מבטיח לה שהוא מחבבה באמת ושהיא הטובה והיפה ביותר וכו', ועל-ידי דבורים אלו הוא מוציאה ממחין דקטנות עד שרצונה מתהפך, והיא מתבטלת אליו לגמרי.

ולפעמים הספור הוא הפוך, שהבעל מצפה לכבוד ולשבח מאשתו, כי עוברים עליו כל מיני משברים ברוחניות ובגשמיות, בפרנסה ובכריאות וכו' וכו', וכשאין לאשה שכל, היא צועקת עליו ומבזה אותו: איזה שלימזל (רע מזל) אתה, לא יצלח אתה וכו', והוא נשבר לגמרי, כי לא מספיקות לו כל צרותיו, אלא עכשו גם מאשתו אין לו מנוחה, אבל כשיש לאשה קצת ישוב הדעת, אז

תכבד את בעלה בכבוד גדול מאד, ולא תזכיר לו את כשלונותיו, ואדרבה תחזק ותעודד אותו, שפודאי יתהפך הגלגל ויהיה רק טוב, ובקרוב נראה רק אשר והצלחה בעורתו יתברך, וכך תניח את דעתו לגמרי ויתהפך לאיש אחר.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אל יהיו דבורים אלו קלים בעיניכם, כי הם עקרים גדולים בחיים, ובלעדריהם אי אפשר לעבור את החיים בשלום, ומה שצדיקים אחרים לא דברו מזה, וגם לא כתוב בשום ספר מזה, אין בזה שום קשיה, כי עוד הרבה דברים שגלה לנו רבנו ז"ל היו נעלמים מכל העולמות וכו', אנו אין לנו רק דברי רבנו ז"ל שהזהיר אותנו מאד לכבד ולקרב את נשותינו (עין בשיחות הר"ן, סימן רס"ד), ומי שמצית ומקנים, יודע מתוך הנסיון איך שכל דבור ודבור של רבנו ז"ל הוא דברי אלקים חיים ממש.

בין אדם לחברו זוהי עצה נפלאה לחזק ולהגביה בן אדם, הינו על-ידי שמשבחים ומפארים את הנקודות הטובות שלו, ובמקום לומר לו מוסר ותוכחה ולהראות לו את כשלונותיו, אדרבה מראים לו את מעלותיו, ואיך שיש לו כוחות עצומים לפעל כל מה שרק רוצה בחיים, ובדרך זו יבנה אצלו הבטחון העצמי, ויפיר באמת את כוחותיו, ויתהפך לאיש אחר לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבדרך זהו יכולים לשפר את הרע של הרשע הגדול ביותר, כי על-פי-רב אנשים כאלו הם תמיד מגנים על עצמם מפני אנשים פשרים ושומרי תורה ומצוות, וחושבים שהיראים תמיד מחפשים לעקר אותם, וזה בעצמו מסיתם להוסיף רשעות על רשעתם, אבל כשהולכים עמהם בדרך של נעם וכבוד, ומדברים עמהם בצורה יפה, אזי מכרח הרע להשבר אצלם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכן נהג רבנו ז"ל בעצמו עם המלשין בעיר טבריה (עין שבחי הר"ן, סימן י"ט), שרבנו ז"ל נתן לו כבוד

גדול, ועשה עצמו כאלו מחזיק אותו לענו ולחסיד גדול, ואמר לו, שראוי לו להתפלל על צרות ישראל, ולומר תהלים בדמעות וכו', וכך שבר את הרע שבו והכניעו לגמרי.

והוסיף מוהרא"ש נ"י, שגם עם גוי צריכים לילך רק בדרך זו — לשבח ולפאר אותו עם כל מיני פאר ושבח, ועל-ידי-זה שוכרים את הרע שלו, ואפלו אם רצה להרע לה, יתבטל על-ידי-זה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שראה זאת עין בעין כשבנו את המקנה בכנן "היכל הקדוש" וחרפו שם את הבור, והיתה שם אבן גדולה, שהיה קשה מאד להוציאה, ובעל הבית (שהיו לו כמה פועלים ערלים) היה עצלן, ולא רצה להתנגע על זה, אבל פחד שגם הערלים לא ירצו, ונפל בדעתו עצה, ולקח פטיש, ועשה עצמו כאלו הוא רוצה להזיז את האבן, והתחיל לצעק: חשבתי שגם חלוש כח כמוני יכול להזיז את האבן הזאת, אבל עכשו אני רואה שרק גבור עצום ובעל כח יכול לעשות זאת, ושאל — מי חושב שהוא יכול לעשות זאת? ונכנסה באחד מן הערלים התפארות גדולה, וענה ואמר: אני אראה לה איך מזיזים אבן, והלך ורפז שם את כל כוחותיו, עד שהוציאה, והתחיל לצעק על בעל הבית: אתה יש לה כח כמו תרנגול, ואני יש לי כח רב מאד, ובעל הבית החל לפאר ולרומם אותו מאד: איזה אלוף אתה, היית צריך להיות בעל אגרוף וכו', ושבח אותו כל-כף הרבה, עד שנגנס לגאות גדולה, וענה ואמר: אני אראה לה, מה שאני יכול, ולקח מעדר והתחיל לחפר בכל כוחותיו, עד שחפר את כל הבור בעצמו, והיתה הזעה נוטפת ממנו כנחל ממש, וכל זה היה מחמת ששחדו אותו עם קצת כבוד.

ועוד ספר מוהרא"ש נ"י, שגם אצל הבעל-שם-טוב הקדוש ארע פעם מעשה כזה, שבערב פסח כשהלך עם תלמידיו לאפות מצות, פתאם הפסיק הבעל-שם-טוב הקדוש את עבודתו בקדוש

וְרַץ אֶל הַכֹּמֶר שֶׁל הָעִיר, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמוֹ, וְנִשְׁתַּהֵּה שָׁם כַּמָּה שָׁעוֹת עַד סְמוּךְ לְעָרֵב מִמֶּשׁ, וּבִינְתִים גָּמְרוּ הַתְּלִמִּידִים אֶת אֶפְיֵת הַמְצוֹת עִם קָרִיאת הַהֵלֵל כְּנֶהוּג, וּלְכִסּוֹף הַגִּיעַ רַבִּם הַקְדוּשׁ, וְחָלַק לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶת הַמְצוֹת שָׁלוֹ, שְׁאֵלוּהוּ תְּלִמִּידָיו מַה דִּבֶּר הַרְבֵּי כָּל־כָּף הַרְבֵּה שָׁעוֹת עִם הַכֹּמֶר, וּבִפְרָט עָכָשׁ לְפָנַי לֵיל הַתְּקִדָּשׁ חַג הַפֶּסַח? וְסִפֵּר לָהֶם הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְדוּשׁ, שֶׁהַכֹּמֶר רָצָה בְּלִילָה הַזֶּה לְהַעֲלִיל עַל־יַלְת דָּם, וְחִמְנָא לְצִלְזָן, עַל כָּל בְּנֵי הָעִיר, וְעַל־יְדֵי שְׁדַבְּרָתִי עִמּוֹ וְכַבְּדָתִי אוֹתוֹ עִם מְעַד (מִיָּן יוֹן) חֲדָשׁ שְׁעִשִּׁיתִי לְכַבּוֹד הַחֵג, וְשִׁבְחָתִי וּפְאָרְתִי אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד, עַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָס לְגֵאוֹת גְּדוּלָּה, וְשָׁכַח אֶת כָּל הָרַע שֶׁרָצָה לַעֲשׂוֹת לָנוּ.

(וְכַמָּה פְּעָמִים הָיִיתִי בְּיַחַד עִם מוֹהֲרָא"ש נ"י כְּשֶׁהֲצַרְךָ לְסִדֵּר אֵילוֹ עֲנִינִים עִם גּוֹיִם וְעַרְלִים, וְרִאִיתִי תְּמִיד אֵיךְ שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֵצָה הַנִּפְלְאָה הַזֹּאת, שֶׁשִּׁבַּח וּפְאָר אוֹתָם בְּכָל מִיָּנִי שִׁבַּח וּפְאָר, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָעוּ וְנִתְבַּטְּלוּ אֵלָיו לְגַמְרִי, וּמִלְאוּ תַכְף־וּמִיד אֶת בְּקִשְׁתּוֹ וּרְצוֹנוֹ הַקְדוּשׁ).

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁכֵּן הוּא בְּדִיוֹק בְּחֲנוּךְ הַיְלָדִים, שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְיֵלֵד לְגֵדֵל וְלִפְרֹחַ כְּרֵאוֹי רַק עַל־יְדֵי שִׁבַּח וּפְאָר, שְׁצַרִּיכִים הַהוֹרִים וְגַם הַמּוֹרִים לְשִׁבַּח וּלְפָאֵר אֶת פְּעֻלָּתָם וְגַם אֶת הַשְּׁתַדְּלוּתָם, אַף־עַל־פִּי שְׂאֵל הַצְּלִיחוּ לְגַמֵּר הַכָּל בְּשִׁלְמוֹת, וּבְאִפְסָן הַזֶּה יִתְחַזַּק אֲצִלָּם הַבְּטַחוֹן הָעֲצָמִי, עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ יְלָדִים בְּרִיאִים וְחֲזָקִים בְּעֲזָרְתּוֹ יִתְבַּרַךְ.

אָבֵל כְּשֶׁאֵין לַהוֹרִים וְגַם לַמּוֹרִים שְׂכָל וְסִבְלָנוּת לְיְלָדֵיהֶם, וְאֲדַרְבָּה הֵם מְזַלְזְלִים בְּכַשְׁרוֹנוֹתֵיהֶם, וּמּוֹרִידִים וּמְשִׁפִּילִים אוֹתָם בְּכָל מִיָּנִי הוֹרְדָה וְהַשְּׁפָלָה, זֶה שׁוֹבֵר אֶת רוּחַ הַיְלָדִים לְגַמְרִי, וּמִזֶּה יוֹצֵאִים יְלָדִים בְּעִתֵּיתִים, הַשֵּׁם יִשְׁמַר.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁזֶּהוּ הַפְּרוּשׁ שֶׁל דְּבַר רַבְּנוּ ז"ל

(ספר המדות, בנים, סימן ק"ז): הבנים שוטים כשאביהן כעסן, כי כשהאב כעסן ואין לו סבלנות ואריכות אפים בעבור ילדיו, לשמע ולהבין אותם וגם לשבחם ולפארם, ותחת זה הוא מרחק אותם תמיד, ואמר להם, שאין לו זמן לשמע את הספורים שלהם וכו', הרי אין אפשרות כלל לילדים שייגדלו ויתפתחו, והם נשארים שוטים וחסרי דעת כמו תינוקים קטנים.

ומי לנו גדול מרבנו ז"ל, שכתב פעם מכתב לבתו שרה, ובו שבח ופאר אותה בכמה מיני לשונות של שבח ופאר, עד שכשקראה את המכתב, התחילה לבכות מאד, וכששאלו אותה למה היא בוכה, ענתה ואמרה: שמעתי מאבא שלי, שכשהאדם בקטנות המחין צריכין לשבח ולרומם אותו, ואם אבי משבח אותי כל-כף זהו סימן שאני עכשו בקטנות המחין, ועל זה אני בוכה...

ומי שמפיר קצת את התנהגות מוהרא"ש נ"י עם אנשים, בחורים וילדים וכו', הוא מבין היטב את כל הענין הנ"ל, כי מוהרא"ש נ"י מוריד עצמו אל כל אחד ואחד כפי השגתו ומדרגת מחו, ועל-ידי-זה מגביה ומגדל אותו בדרך נוראה ונפלאה, עד שכל אחד ואחד מתחיל להכיר בפחות שלו, וזה לא יאמן כי יספר איך שיש למוהרא"ש נ"י מלה ושפה עם כל אחד ואחד בפרטיות, עד שקשה להאמין, שאיש אחד מדבר כל זה, אבל מגדל בטולו והפלותו בו יתברך, על-ידי-זה זכה להשגה זאת, עד שיש ביכלתו לקשר את כל נשמות ישראל אליו יתברך.

כבוד אב ואם

מוהרא"ש נ"י רגיל מאד לדבר ממעלת מצות כבוד אב ואם,

ואמר, שרבונו ז"ל מכניס בנו דעת ושכל אמתיים למען נדע ונשפיל שמצות כבוד אב ואם היא מצות עשה בדיוק כמו אכילת מצה ושמירת שבת והנחת תפלין וכו', וצריכין לקיים אותה באותה התלהבות ודקדוק רב כמו שמקיימים שאר מצוות התורה ולא פחות, וגם לקיים אותה אף ורק מפני שהשם יתברך צונו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-פי-רב אנשים חושבים, שמצות כבוד אב ואם הוא נמוס טוב או הרה ארץ נכונה, ולכן כשיוצא להם להתרושל ביה מחמת חסרון פנאי או חסרון סבלנות וכו', אזי מזניחים את הוריהם לגמרי, רחמנא לצלן, אבל אם היו מבינים שמצות כבוד אב ואם היא בדיוק כמו מצות הנחת תפלין וציצית בכל יום, וצריכים לקיים אותה רק מפני שהשם יתברך צונו עליה, ולא מחמת איזה טעם שכלי, אזי היו מדקדקין ביה בכל הדקדוקים וההדורים, כמו שמהדרים אחר תפלין ואתרוגים מהדרים, והיו משתדלים לקיימה בשמחה עצומה בכל יום ובכל עת ושעה שהיה רק אפשר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעוד ענין נתוסף לנו במצות כבוד אב ואם, מה שאין לנו בשאר המצוות, כי כמעט כל מצוות התורה יכולים לקיימן עם חפצי חברו, כגון: ציצית, תפלין ואתרוג וכו', בכלם אם נתנם לו חברו במתנה גמורה, יכולים לצאת בהם בלי שום פקפוק, מה שאין בן מצות כבוד אב ואם, אין יכולים לקיים רק עם האבא או האמא שלו, לכן כל מי שיש לו הורים שיחיו צריך לשמח מאד שיש לו האפשרות לקיים המצוה הגדולה הזאת, ולא יתרושל ביה כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאפלו מי שיש לו הורים שהם אנשים קשים קצת, אסור לו להתרעם על זה כלל, אדרבה עליו לשמח מאד, שהשם יתברך זכה אותו במצוה גדולה כזאת, שאין קץ למתן שכרה, ואריכות ימים כתוב ביה, ומה שהם אנשים קשים קצת,

הלא אין זו בחירתו, רק השם יתברך נתן לו הורים כאלו, ולכן עליו למסר נפשו לקיים מצותו יתברך, ובנדאי יזכה לכל מיני טובות ברוחניות ובגשמיות על-ידי-זה, פי לפום צערא אגרא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, ש'לכן קראו חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה, למצות כבוד אב ואם — החמורה שבחמורות (ירושלמי פאה א'), כי באמת אין מצוה זו תלויה כלל בבחירת האדם, רק כל אחד ואחד כפי ההורים שיש לו, וכל מצוה שתלויה בדעת אחרים כמו זה, וכמו הכנסת אורחים וכיוצא בה הן מצוות חמורות מאד, כי בדרך כלל כל מה שתעשה בשביל אחרים לא יספיק להם, ותמיד יהיו להם תרעומות — למה לא עשית עוד ועוד, ואף-על-פי-כן צונו השם יתברך על כבודם ויראתם, ולכן עלינו למסר נפשנו לקיים את המצוה הזאת עם השלמות הגדולה ביותר.

ופעם הביא מוהרא"ש נ"י סמיכות נפלאה לזה, איך שצריכים למסר נפש לקיים המצוה הזאת, יהיה איך שיהיה, פי רבי יוחנן אמר (קדושין, דף ל"א:): אשרי מי שלא חמאן (אשרי מי שלא ראה הוריו, כי קשה מאד להזהר בכבודם כראוי), ומצינו (ברכות, דף ה:) שרבי יוחנן נענש, ומתו כל עשרת בניו, רחמנא לצלן, (ולא זכו לקיים מצות כבוד אב ואם), הרי שאסור לומר דבר כזה, רק שכל אחד ואחד מחייב להשתדל בכבודם כל מה שרק יכול, וכמו בכל מצוות התורה שהאדם מחייב לקימן כפי כחו והשגתו וכל המרבה הרי זה משבח.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהקשי של קיום מצות כבוד אב ואם נתוסף עוד יותר כשההורים הם כבר זקנים, וצריכים בשבילם סבלנות גדולה מאד מאד, אבל כשהאדם מקיים את המצוה רק מחמת צווי השם יתברך, אף פעם לא יתראל ממנה, ויעשה תמיד כל מה שביכולתו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהעולם אומרים על זה משל, שהיה פעם איש אחד שהיה לו אבא זקן מאד, ולא היה מכבדו כראוי, והיה רגיל לתן לו לאכל בצלחת של עץ, יום אחד מצא האיש הזה את בנו עומד ומנסר עץ גדול במסור חד, וצעק עליו: מה אתה עושה, הלא זה מספן מאד? ענה ואמר הילד הקטן: אני מכין לעצמי עכשו צלחת של עץ שאתן לה לאכל בה כשתהיה זקן כמו סבא...

וספר עוד מוהרא"ש נ"י, שאף פעם לא ישפח מה שפעם ראה בעיניו (כשהלך לצדקה) במושב זקנים אחד, וראה שם איך שאבא ואמא זקנים בוכים לפני בניהם בדמעות שליש שיוציאום משם ושיתנו להם אפלו איזה מרתף או עליה קטנה לגור בה, ובלבד שיוציאום מן המקום ההוא, כי מר להם מאד שם, (כידוע אילו חיים יש לזקנים במקומות כאלו), ולא עשו כל בכיותיהם וצעקותיהם שום רשם כלל על הבנים, ולא נכנסו הדברים באזניהם כלל, והלכו להם, וסיים מוהרא"ש נ"י: אבל כשאני יצאתי משם, בכיתי מאד מאד, איך תהיה לבנים אכזריות כזאת נגד הוריהם!?

וגדל הזהירות של מוהרא"ש נ"י במצות כבוד אב ואם, זה אי אפשר לתאר כלל, והמעט שראיתי בעיני לא יאמן כי יספר, כי היה נענה תמיד לכל בקשתם תכף ומיד, והיה מחיה עצמו בזה מאד שזכה לכבודם ולקיים רצונם, והיתה דרכו אז להפליג בפנינו ולומר: האם אתם יודעים מה זה כבוד אב ואם? הלא חכמינו, זכרונם לברכה, ראו אותה חמורה שבחמורות...

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה הולך רגלי לבית-הכנסת של אביו נ"י שלש פעמים בכל שבת ושבת (בשנים הראשונות שהצריך לעזר לו למנין), וזה היה מהלך רב מאד מביתו, והיה הולך אפלו בגשם ובשולג הגדול ביותר, ובחם החזק ביותר, ושום דבר לא מנעו כלל, וספר שזוכר רק פעם אחת שנמנע מללכת, וגם זה היה

רק מחמת אַנס גדול, כּי הָיָה קָרַח גָּדוֹל בַּחוּץ, וְכָל כַּמָּה פְּסִיעוֹת שְׂנֵסָה לְלַכֵּת הַחֲלִיק וּנְפַל עַל הַמְדַרְכָּה, וְרָאָה שְׂזוּהֵי מִמֶּשׁ סַפְנֵת נִפְשׁוֹת, וְלָכֵן הִכְרַח לְהַתְּפַלֵּל בְּבֵית-הַפְּנִסֵת הַסְּמוּךְ לְבֵיתוֹ, אֲבָל חוּץ מִזֶּה מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ תָּמִיד לְהַתְּפַלֵּל שָׁם.

וּסְפָר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁלֹּא עָבַר אֲצִלוֹ יוֹם שֶׁלֹּא טִלְפֵן לְהוֹרִיז כַּמָּה פְּעָמִים בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם לְשֵׁאל בְּשִׁלּוּמָם, (כְּשֶׁגָּרוּ לִידוֹ בְּנֵי יוֹרֵק), וּבְדַרְךְ כָּלֵל צִלְצַל אֲלֵיהֶם שֶׁלֵּשׁ אוֹ אַרְבַּע פְּעָמִים, וּבִשְׂוֹם אִפֵּן לֹא פָחוֹת מִשְׁתֵּי פְּעָמִים, וְעַל-פִּי-רַב תַּכְּף-וּמִיד בְּבִקְרָא אַחַר הַתְּפִלָּה הַיְתָה לוֹ קְבִיעוֹת לְזֶה.

וּסְפוּר אֶחָד רָאוּ עֵינַי וְלֹא זָר, כְּשֶׁהָיוּ הוֹרִיז מוּכְנָיִם לְנִסֵּעַ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְגַם הוּא נ"י הִצְרִיךְ לְנִסֵּעַ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן (רַק כַּמָּה יָמִים לְפָנֵיהֶם), הִצִּיעַ לְהוֹרִיז שִׁיקָח אֶת כָּל הַחֲבִילוֹת וְהַמְזוּדוֹת שֶׁלָּהֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְסַחֵב שׂוֹם דָּבָר, וּבַתְּחִלָּה לֹא הִסְכִּימוּ, אֲבָל אַחַר הִרְבָּה הַפְּצָרוֹת נִעֲנָנוּ לוֹ, וּכְשֶׁבָּא מוהֲרַא"ש נ"י לְבֵיתָם לְקַחַת הַחֲבִילוֹת, נִשְׂאָרוּ בַּחוּץ כַּמָּה בְּגָדִים שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם מְקוֹם בְּפָנִים, וּמוהֲרַא"ש נ"י הִבְטִיחַ לָהֶם שֶׁכְּשִׁיגִיעַ לְבֵיתוֹ יִכְנִיסֵם לְחוּף הַמְזוּדָה שְׁלוֹ, וְשֶׁלֹּא יִדְאָגוּ כָּלֵל, אֲבָל תַּכְּף-וּמִיד הִבְחִין מוהֲרַא"ש נ"י שֶׁהֵם דוֹאֲגִים וְחוֹשְׁשִׁים קִצָּת אוֹלֵי יִשְׁכַּחַם וְיִשְׂאָרוּ בְּבֵית אוֹ בְּמִכּוֹנֵית וְכו', וְתַכְּף-וּמִיד צִלְצַל מוהֲרַא"ש נ"י לְמוֹנֵית וְטָרַח וְהִבִּיא מִבֵּיתוֹ הַמְזוּדָה שְׁלוֹ, וְהִכְנִיס הַבְּגָדִים לְעֵינֵיהֶם, שִׁירָאוּ אִיךְ שֶׁמִּנְחָה הַכֹּל בְּפָנִים, וְלֹא יִדְאָגוּ יוֹתֵר כָּלֵל, וְהֵנִיחַ אֶת דַּעְתָּם לְגַמְרֵי.

וּמוהֲרַא"ש נ"י תָּמִיד מְעוֹרֵר אֶת כָּל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ הַיְקָרִים, וּבִיּוֹתֵר אֶת הַבְּחוּרִים שְׁלוֹמְדִים אֲצִלוֹ, שִׁיזְהָרוּ מְאֹד מְאֹד בְּכַבוֹד הוֹרֵיהֶם, וְדַרְכּוֹ לומר, שְׂאֵף-עַל-פִּי שְׂאֵנִי יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ הוֹרִים שְׁחוֹשְׁבִים שְׂאֵנִי מִסִּית אֶת תַּלְמִידֵי נַגְדָם, הָאֲמַת עַד לְעֲצָמָה, וְכָל מִי שֶׁרַק מְסֻתָּבֵב אֲצִלֵי יוֹדֵעַ הֵיטֵב, אִיךְ אֲנִי תָּמִיד מְזַהֵר וּמְעוֹרֵר עַל כְּבוֹד אָב וְאִם, וְאֲשֶׁרֵי הַמְצִיַת וּמְקִיָּם!

כָּאב

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר הכאב הגדול ביותר שיכולים לקרא לזה כאב, הוא רק כשאדם רחוק ממנו יתברך, אז הכאב הוא כאב חזק מאד מאד, ורבנו ז"ל פרש מאמרם, זכרונום לברכה (שפת נ"ה): אין יסורים בלא עון, הינו עקר היסורים מה שנקראים יסורים הם רק כשיש בזה עוונות, שאז אי אפשר לתאר ולצייר את גדל הכאב של הנשמה, שכואב לה מאד מאד שהאדם הזה נכשל בעברות, רחמנא לצלן (עין לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ז').

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה עקר הצער והכאב שלו, שכל-כף כואב לו שידע שעצותיו הקדושות של רבנו ז"ל יכולות לקרב את כל העולם כלו אליו יתברך, ולזכותם בטוב אמתי ונצחי שיזכו לעבר ולטיל ולהיות בכל מקומות התורה הקדושה, וכן לזכות לדבק את עצמו בו יתברך בדבקות אמת, עד שיזכה ליחד יחודים קדושים וידור בפית כמו בעליה, הינו שישתובב בזה העולם הגשמי, ואף-על-פי-כן יהיה דבוק בו יתברך כאלו הוא כבר בעולם הבא, בעולם הרוחני והשכלי, ומטיל בין המלאכים.

ובכל פעם מוהרא"ש נ"י חוזר על כאב זה, ורגיל לומר: הלא אם לא היו חולקים עלי, הייתי יכול להכניס את למוד רבנו ז"ל בכל העולם כלו, וכלם היו יודעים מאור נורא ונפלא פזה, אף הפעל-דבר מאד מפחד מרבנו ז"ל, על-פני הקים עלי הסמ"ך-מ"ם את שליחיו המלפשים בלבוש יראים, ובאמת הם טמאים ומטמאים, מאחר שהם מנתקים את בני-האדם מהדבקות בו יתברך על-ידי שמרחקים את נשמות ישראל מרבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרק זה עקר הכאב שלו, כי באמת אין לו שום שיכות אל שום בריה שבעולם, ולא אכפת לו שום דבר, כי כל פונתו היא רק לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל

בעולם, ותכף-ומיד כְּשֵׁרוּאָה שֶׁהִבְעֵל-דְּבַר הַקִּים עָלָיו שְׁלִיחִיו, וְעַל יָדָם מִתְרַחֵקִים מִרַבְּנוּ ז"ל, זֶה עֵקֶר הַכָּאֵב הַגָּדוֹל שְׁלוֹ.

(וּבִקְאֵת רָאִינוּ בְּעֶצְמָנוּ אֶת גְּדֹל הַכָּאֵב שֶׁהָיָה לְמוֹהֲרָא"ש נ"י תְּמִיד בְּשָׁעָה שֶׁרָאָה שְׂאֲנָשִׁים לְצִים וְקָלִים וּפּוֹחֲזִים גְּרָמוּ שְׂיִתְרַחֲקוּ מִרַבְּנוּ ז"ל וּמִלְמוּדוֹ הַטּוֹב).

וּפַעַם אַחַת סִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁרַבְּנוּ ז"ל אָמַר בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְרַחַק מִמֶּנּוּ רַבִּי לִיפָא, (שֶׁהוּא קָרַב אֶת מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל אֶל רַבְּנוּ ז"ל): אֵין אַתָּם יְכוּלִים לְצִיר לְעֶצְמָכֶם אֶת גְּדֹל הַכָּאֵב שִׁישׁ לִי בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְרַחַק מִמֶּנִּי אֵיזָה אָדָם, הֲלֹא אֲצִלִּי הַתְּרַחֲקוֹת שֶׁל בֶּן-אָדָם מִמֶּנִּי זֶהוּ כָּאֵב גָּדוֹל כָּל-כֶּף בְּדִיוֹק כְּמוֹ שֶׁנֶּעְדָּר מִמֶּנִּי, חֵס וְשְׁלוֹם, אֵיזָה בֶּן, וְהַסְּבִיר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי כָּל עֲנִין רַבְּנוּ ז"ל הוּא לְקָרַב אֶת הָאָדָם רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי כָּל זֶה חִפְצוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל — לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיחַ אֶת הָאָדָם מִגְּשָׁמִיּוֹתוֹ, וּלְהַבִּיאוֹ אֶל תְּכֵלִיתוֹ הַנִּצְחִי, וְעַל-כֵּן כֶּשֶׁנִּתְרַחַק מִמֶּנּוּ אֵיזָה אָדָם, הֲלֹא כָּל הַתְּרַחֲקוֹתָיו הֵיא מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִם-כֵּן הֵיזָה לְרִיק יִגִּיעוּ, וְזֶה עֵקֶר כָּאֵבוֹ וְצִעְרוֹ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: שֶׁזֶה עֵקֶר צִעְרֵי וְיִסוּרֵי הַכְּבָדִים, וְהַכָּאֵב שְׁלִי גָדוֹל מְאֹד מְאֹד כֶּשֶׁנִּתְרַחַק מִמֶּנִּי אֵיזָה בְּחוּר אוֹ אֵיזָה אַבְרָהָ, לֹא מִפְּנֵי שְׂאֲנֵי צָרִיף אוֹתוֹ, כִּי בְּחִסְדּוֹ יִתְבָּרֵךְ אֵינִי צָרִיף אֶת שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַע־עוֹלָם, רַק אֲנִי רוּאָה שֶׁכֶּשֶׁמִּתְרַחַק מִמֶּנִּי בְּחוּר אוֹ אַבְרָהָ, הוּא נִתְרַחַק לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וּמִתְקַרֵּר מִלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה וּמִתְפַּלֵּה בְּכּוֹנָה.

(וּבִקְאֵת רוּאִים, שֶׁכָּל מִי שֶׁזָּכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל עַל יָדֵי מוֹהֲרָא"ש נ"י, הֵהִתְעוֹרְרוֹת וְהֵהִתְחַזְּקוֹת שְׁלוֹ הֵיא לְהַפְּלִיא, שֶׁכְּמִשְׁךְ זְמַן קָצָר זָכָה לְדַבְּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים מְאֹד, אֲשֶׁרֵי לוֹ וְאֲשֶׁרֵי חֵלְקוֹ, וּכְבָר זָכָה לְדַבּוּרִים כְּאֵלוֹ שֶׁגַם הוּא הֵיזָה יְכוּל לְדַבֵּר דְּבוּרִים נוֹרָאִים

ונפלאים — דבורי אמונה והשגחה פרטית, והתמיד מאד בתורה הקדושה, וקבע לעצמו שעורים קבועים חק ולא יעברו בכל חלקי התורה הקדושה, מקרא, משנה, גמרא, מדרש, הלכות ואגדות, ברייתות ותוספתות, זהר ותקונים וכו' וכו' בלי שום גזמא כלל, ותכף ומיד כשפא הסמ"ך-מ"ם על-ידי שליחיו הנואפים ולקחו ממוהרא"ש נ"י, נתקנר לגמרי, וזרק את כל ההתמדה ואת כל הדבורים — דבורי אמונה והשגחה פרטית, אשר רק זה פאב מאד מאד למוהרא"ש נ"י).

אשרינו שאנו זכינו להתקרב לרבנו ז"ל על-ידי מוהרא"ש נ"י, ונקוה להקדוש-ברוך-הוא שלא רק שלא נתרחק ממנו, חס ושלום, אלא נגלה ונפרסם לכל העולם פלו את למודו הטוב של מוהרא"ש נ"י מה שלומד עמנו בדרכי רבנו ז"ל.

לקוטי-הלכות

מוהרא"ש נ"י מעורר מחזק ומאמץ את תלמידיו, אנשי שלומנו היקרים, חסידי ברסלב, תלמידי "היכל-הקדוש", שיתמידו בלמוד "לקוטי-הלכות", ודרכו לומר, שכל אלו מאנשי שלומנו היקרים שהתחזקו והחזיקו מעמד בחייהם, הכל היה הודות ה"לקוטי-הלכות" הקדושים.

וספר, אשר אור רבנו ז"ל הוא אור נורא ונפלא מאד, אשר קשה וכבד לקבלו, אם לא על-ידי ההקדמות הנוראות והנפלאות של מוהרנ"ת ז"ל וה"לקוטי-הלכות" שלו, ועל-פני אי אפשר להבין ב"לקוטי-מוהר"ן" כלל, כי אם על-ידי ה"לקוטי-הלכות".

ואמר מוהרא"ש נ"י בְּשֵׁם רַבִּי נַחֲמָן טוֹלֵטְשִׁינְעֵר, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שְׁאָמַר, שֶׁהַיּוֹם צְרִיכִים לְלַמֵּד יוֹתֵר "לְקוּטֵי־הַלְכוֹת" מִלְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, כְּפִי הַהֲתַגְבְּרוֹת וְהַהֲתַפְּשָׁטוֹת שֶׁל הַיָּצָר שֶׁמִּתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט עַל כָּל אֶחָד, וְעַל־יְדֵי הַקְּדָמוֹתָיו שֶׁל מוֹהַרנ"ת ז"ל יְכוּלִים לְהַנְצִל מִמֶּנּוּ.

וְכֵן אָמַר מוֹהַר"ש נ"י, בְּשֵׁם בְּנוֹ רַבִּי אַבְרָהָם, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, (בְּעַל מַחְבֵּר סֵפֶר "בְּאוֹר הַלְקוּטִים", שְׁאָמַר, אֲשֶׁר מֵה שֶׁהִתְבַּטָּא מוֹהַרנ"ת ז"ל, וְאָמַר: "עֲכָשׁוּ שְׂיָצָא ה' לְקוּטֵי־תְפִלוֹת" שְׁלִי בְּעוֹלָם, עֲתִידִים לִתֵּן אֶת הַדִּין עַל כָּל יוֹם וְיוֹם שֶׁלֹּא אָמְרוּ בְּזֶה", זֶה סוּבֵב גַּם עַל ה' לְקוּטֵי־הַלְכוֹת" הַקְּדוּשִׁים שְׁלוֹ, שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁעוֹבֵר שְׂאִין מְעִינִים בָּהֶם, עֲתִידִים לִתֵּן אֶת הַדִּין עַל זֶה.

וּסְפָר מוֹהַר"ש נ"י, שֶׁפַּעַם אַחַת אָמַר אִישׁ אֶחָד לְמוֹהַרנ"ת ז"ל, שֶׁהַסֵּפֶר שֶׁל"ה הַקְּדוּשׁ הוּא כָּל בּוֹ, הִינּוּ יֵשׁ בּוֹ הַלְכָה וְאַגְדָּה דְרוּשׁ וּמוֹסָר וְקַבְלָה וְכוּ' וְכוּ', עָנָה וְאָמַר מוֹהַרנ"ת ז"ל: אֲבָל הַסֵּפֶר שְׁלִי "לְקוּטֵי־הַלְכוֹת", הֵם הַגֵּן עֵדֵן שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וּסְפָר מוֹהַר"ש נ"י, שֶׁמוֹהַרנ"ת, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, אָמַר: בְּעִנְיַן דְּבָרִים שְׂפִינָה לְבִינּוֹ הִיָּה יְכוּל לְחַבֵּר פִּי כְּמָה פְּעָמִים כְּפִי שֶׁחִבֵּר כָּבַר, גַּם אָמַר, שְׂאֵת הַסֵּפֶר שְׁלוֹ חִבֵּר לְאַבְרָהָם בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה, כִּי אַז יֵשׁ לְאַבְרָהָם הַרְבֵּה סִפְקוֹת — הֵאֵם כְּדָאֵי לְהַשְׂאֵר בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם אוֹ לְצִאת לַחוּץ בְּעִבּוּר מִשָּׂא וּמִתָּן, וְהַסֵּפֶר שְׁלוֹ יִחְזְקוּ וַיֵּאֲמְצוּ, שִׁישָׂאֵר קָיָם בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּל יְמֵי חַיָּו.

פַּעַם אַחַת הִתְבַּטָּא מוֹהַרנ"ת, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְאָמַר: מִזֶּה שְׂאִינוֹ חוֹשֵׁב עַל תְּכִלִּיתוֹ הַנִּצְחִית וּמִמָּה יִהְיֶה עִמּוֹ כְּשִׁישָׁכֵב עִם רַגְלָיו אֶל הַדֶּלֶת, מִזֶּה אֵינוֹ מוֹדֵבֵר כָּלֵל, כִּי זֶה נִדְמָה אֲצִלוֹ כְּבִהְמָה מִמֶּשׁ, כִּי גַם הִיא אֵינָה יוֹדַעַת כְּלוּם, אֲבָל זֶה שֶׁבְּאַמַּת חִפְץ וּמִשְׁתַּקֵּק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעוֹבֵר עָלָיו מֵה שֶׁעוֹבֵר, אוֹתוֹ יִחְזַק מְאֹד ה' לְקוּטֵי־הַלְכוֹת" שְׁלוֹ.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י את דרך ה"לקוטי-הלכות", איך חדש מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, את הספר הזה, כי דרכו של מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, הייתה ללמד בסדרן "שלחן ערוך" על-פי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, וחדש לכל הלכה חדושים על-פי הקדמותיו של רבנו ז"ל, ובאמצע נכנסה שבת-קדש או איזה חג, וצריך אל החדושים שחדש בשבת זו או בחג זה את ההלכה שאחז אז בזמן ההוא, וכן בשעה שלמד איזה מאמר חכמינו, זכרונו לברכה, או פסוק, ונתחדש לו בו איזה חדוש, קשרו אל ההלכה שלמד בה בעת ההיא, וכן פשהיה עת רצון, ודבר איזו שיחה נפלאה עם אנשי שלומנו היקרים תלמידיו, אז כתבה והכניסה לתוך ההלכה שהוא אחז בה, וגמר וסיים מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, הרבה פעמים את סדר ה"שלחן ערוך", והתחיל עוד פעם ועוד פעם, וזה מה שיש לנו חדושים ב"לקוטי-הלכות" הלכה א', הלכה ב', הלכה ג' וכו' וכו', עד שיש הרבה הלכות, הלכה ט' וכו', כי אלו היו חדושים שחדש בפעם התשיעית שגמר ה"שלחן ערוך" מאז התקרבותו אל רבנו ז"ל, כי למדו בעיון רב ועוד היה עסוק בהרבה עסקים מעסקי רבנו ז"ל בכלל ובפרט, וגם היה מתבודד הרבה עמו יתברך, ותפלותיו שהתפלל באריכות גדולה מאד, ושאר למודיו הקדושים בכל חלקי התורה הקדושה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבני-אדם חושבים שה"לקוטי-הלכות" נכתבו באריכות גדולה מאד, ובאמת אינו נכון כלל, כי מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, כתבם בקצור נמרץ כפי רבוי טרדותיו וצרותיו והמחלקת שהיתה עליו כל ימיו, על-כן כתבם במהירות גדולה ובקצור נמרץ, ובאמת יכולים להאריך בכל אות ואות מפל הלכה ולהרחיב את הדבור מאד מאד.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, איך שבתחלת התקרבותו לרבנו ז"ל לא היתה לו שום הרגשה ב"לקוטי-מוהרנ"ת" הקדוש והנורא, וכל הספר היה לפניו כספר סתום לגמרי, ולא הבין בו כלל, ורכש לעצמו חלק א' מ"לקוטי-הלכות" ארח חיים, וחזר על זה

הרבה פעמים, וזה ממש החיזה אותו מאד, והתחיל לשקד בחלק הזה מאד מאד, עד שיגיעו בעל-פה ממש, ואחר-כך חפש אחר יתר החלקים בכל מוכרי הספרים, ולא מצא, והצטער מאד על זה, ופעם אחת נכנס לחנות של ספרים ומצא שם חלק "אבן העזר" ושמח מאד, וכשראה בעל החנות את גדל שמחתו על מציאת הספר הזה, אמר לו: אם אתה רוצה עוד חלקים, יש אחד מאנשי שלומנו שאצלו תוכל לקנות עוד כמה פרקים, (כי אז בשנת תשט"ז עוד לא נדפס כל הסט), ומוהרא"ש נ"י התחיל לחקר אצלו בדיוק איפה גר ההוא מאנשי שלומנו, וענה לו, שאינו יודע, כי הוא רק מפירו אף אינו יודע היכן הוא גר, ובתוך דבורים אלו ראה בעל החנות דרך החלון את זה מאנשי שלומנו עובר בחוץ, ורץ בעל החנות לחוץ, וקרא לו לפנים, וספר לו, שהבחור הזה משתוקק ל"לקוטי-הלכות", ואז לקחו זה מאנשי שלומנו לביתו, ומכר לו "לקוטי-הלכות" ארץ חיים חלק ב' ויורה דעה חלק א', וגדל השמחה שהיתה למוהרא"ש נ"י אז, אין לתאר ואין לשער כלל, והתחיל לחזר בחלקים האלו עד שגם אותם ידע בעל-פה ממש מרב שקידתו, וכך עד שהשיג חלק אחר חלק, עד שהיו לו כבר כל החלקים, כי בכל שנה הדפיסו אז פרק אחד, אבל היה חסר לו חלק ח', חשן המשפט, והיתה דרכו לחזר הרבה מאד בכל החלקים שהיו בידו, עד שהיה בקי בהם ישר והפוך, והרבה מאנשי שלומנו התפעלו מאד מהבקיאות שהיתה לו ב"לקוטי-הלכות", שבחור צעיר כל-כך ידע בעל-פה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת קדם סכות תשי"ט קבל בדאר אור את החלק האחרון מ"לקוטי-הלכות" שבחשן המשפט, ובשעה שקבלו בדאר אקספרס מארץ ישראל, עסק באמצע בניית הספה לאביו, ועמד אז על הסלם ודפק מסמרים בקירות בנהוג, וכשהביאו לו את החלק הזה, שמח שמחה עצומה כל-כך, ותכף קפץ מהסלם והפסיק ממלאכתו והתחיל לשקד בו בשקידה נפלאה ונוראה מאד, והפסיק את עשיית הספה לפי שעה, ואביו נ"י הקפיד עליו: מדוע הנחת את הספה באמצע,

למה לא תגמר את זה? והשיב: אבא, אני אגמר את הספה, בעזרת השם, וככה עברו יומים שהפסיק מהעבודה, והיה שקוע בתוך הספר אף שאביו נ"י כעס עליו הרבה פעמים — לך גמר, בני, את הספה, אף הוא מרב שקידתו, לא היה יכול להפרד מהספר עד שגמרו לגמרי, ואז סיים את בניית הספה וסככה כהלכתה.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שאת גדל השמחה שהיתה לו בפסות הנה אין לתאר ולשער כלל, כי חזר כל החג בחלק של "חשן המשפט" שקבל, וגמרו כמה פעמים, וסיים מוהרא"ש נ"י: אין אתם יכולים לתאר לעצמכם את גדל החיות והמשיבת נפש שקבלתי מ"לקוטי-הלכות", וזה היה החיות והאוויר לנשימה שלי, ולא יכלתי להיות בלעדיהם כלל, ובכל הסבר שרק אסביר לכם, לא תבינו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאז כשפבר היו אצלו כל החלקים, קבל על עצמו קביעות לסיים בכל חודש את כל חלקי ה"לקוטי-הלכות", והתחיל לנסות אם יצליח לסיים בחודש אחד, וזכה אותו הקדוש-ברוך-הוא שסיים את כל חלקי ה"לקוטי-הלכות" בחודש אחד, ואז אמר שינסה עוד חודש, וכך המשיך חודש אחר חודש, עד שעברו עליו שלשים חודשים ברציפות אחת שגמר בהם את ה"לקוטי-הלכות" בעקשנות גדולה מאד, ובלה בזה רב היום.

ואמר לנו הרבה פעמים, שכל חיותו שיש לו כל השנים מאז שהתחתן, זה רק הודות ה"לקוטי-הלכות" הקדושים ששקד בהם בימי בחרותו.

וכמה פעמים אמר לנו: אל תחקו אותי בדבר זה — לגמר בכל חודש, כי בא לי דבר זה קשה מאד, והרבה יגעתי על זה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל המכתבים שלו בשאלות ותשובות "אשר בנחל", הם תמצית ה"לקוטי-הלכות", וכן כל הקונטרסים

החדשים שזכה להדפיס הם סלת נקיה וברורה מה"לקוטי-הלכות" הקדושים, ואמר: הטעם שלא כתב מראה מקומות בקונטרסים הקדושים, מפני שטבע בני-אדם שאוהבים לקרא דבר חדש, ואם היה כותב מראה מקומות היו אומרים: הא! הלא דבר זה כבר נדפס, אבל כך ששנה קצת את הלשון, ולא כתב מראה מקומות, הדבר נחטף תכף-ומיד.

לב טוב

מוהרא"ש נ"י אומר, שלב טוב הוא היסוד והשרש של כל המדות הטובות, ומי שיש לו לב טוב, בנקל לו לבוא אחר-כך לכל המדות הטובות שפעולם, וכמו שאמר התנא הקדוש (אבות ב'): רואה אני את דברי אלעזר בן ערוך (שאמר שלב טוב הוא העקר) מדבריכם, שבכלל דבריו דבריכם, כי מי שיש לו לב טוב, בעל כרחו יש לו הרגשה אמיתית לחברו, ומכיון שיש לו הרגשה לחברו כבר לא יכעס עליו ולא יקנא בו ולא יתגאה עליו וכו', והוא כבר כלי מכשיר לקבל בעצמו כל המדות הטובות שפעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמעלת מדת הלב טוב היא כל-כך גבוהה, עד שאפלו יש באדם כמה מיני חסרונות אחרים, כגון שאינו למדן גדול או שאינו בר שכל גדול וכיוצא בזה, אף-על-פי-כן מדת הלב טוב מכסה על הכל, וכמעט שאין מפירים אצלו כבר שום חסרון, מכיון שיש לו הרגשה ושפה משתפת עם כל אחד ואחד, מחמת זה כלם אוהבים אותו ומבקשים ידידותו, וממילא סוף כל סוף תפגס בו גם תורה וגם שכל, ויזכה לכל טוב.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שביותר צריכים מדת הלב טוב בהנהגות הבית, כי מי שיש לו לב רע, אי אפשר שיתקיים אצלו השלום-בית

אָפּלוּ יום אַחד, כּי בּשָׁלֵמָא, בַּחור כָּל זְמַן שֶׁהוּא לְבַד, יְכוּל לְהִתְקַים אָפּלוּ עִם כָּל הַמְדוּת הַרְעוּת שֶׁבְּעוֹלָם, כּי יוֹשֵׁב בְּקֶרֶן זְוִית, וְאִינוּ מְדַבֵּר עִם אִף אַחַד, וְאִינוּ נִכָּר אֶצְלוּ כָּל-כָּף רַע לְכַבּוֹ, אֲבָל תִּכְף-וּמָיִד כְּשֶׁהָאָדָם מִתְחַתֵּן, אִם אֵין לוֹ לֵב טוֹב, אֲזִי אֶשְׁתּוּ לֹא תִסְבַּל אוֹתוֹ אָפּלוּ יום אַחַד, כּי בֵּית אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִתְקַים רַק עִם לֵב טוֹב וְלֵב רַךְ, שְׂיִבִין הַבְּעַל אֶת אֶשְׁתּוֹ וְאֶת צְרָכֶיהָ, וְכֵן הִיא אוֹתוֹ, וְלָכֵן אֲשָׁרֵי הַמְקַדִּים לְקַבֵּעַ בְּעֶצְמוֹ מְדָה זֹ מִימֵי בַּחְרוּתוֹ, וְאֲזִי יִהְיֶה לוֹ טוֹב כָּל הַחַיִּים.

וְדַרְכוֹ שֶׁל מוהֲרַא"ש נ"י תָּמִיד לְדַבֵּר מִמַּעַלַת הַלֵּב טוֹב, וְגַם לְשַׁבַּח אֶת הָאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב טוֹב, וְהַרְבֵּה פְּעָמִים הוּא מְפַלֵּג בְּפָנָי הַתְּלַמִּידִים בְּשִׁבְחֵי אֵיזָה תְּלַמִּיד אוֹ בַּחְוֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב טוֹב, וְאוֹמֵר, שֶׁזֶה עוֹלָה עַל הַכֹּל, וּמִי יִתֵּן שְׂיִזְכֶּה כָּל אַחַד וְאַחַד לְמְדָה הַיְקָרָה הַזֹּאת.

אֲבָל, אָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁבְּעַל לֵב טוֹב, צָרִיךְ לְדַעַת שְׂיִצְטָרֵךְ לְסַבֵּל הַרְבֵּה בְּזַה הָעוֹלָם, כּי בְּדַרְךְ כָּלֵל אֲנָשִׁים אֵינָם מְעִרִיכִים מַעַלַת הָאִישׁ בְּעַל הַלֵּב טוֹב, וּמְנַצְלִים אוֹתוֹ, וְאַחַר שֶׁקִּבְּלוּ מֵה שֶׁצָּפוּ מִמֶּנּוּ כָּבֵד אֵינָם מְפִירִים אוֹתוֹ וּמְזַלְזְלִים בּוֹ, וְלִבְסוּף גַּם מְכַחִישִׁים שֶׁקִּבְּלוּ מִמֶּנּוּ אֵיזוֹ טוֹבָה בְּכֹלֵל, אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב טוֹב בְּאֵמֶת צָרִיךְ לְהִיּוֹת מוֹכֵן לָזֶה, וְאָפּלוּ שְׂיִקְבַּל בַּחְזָרָה כָּל הַרְעוּת שֶׁבְּעוֹלָם, לֹא יִהְיֶה אֲכַפֵּת לוֹ כָּלֵל, וְיִמְשִׁיף לְעֲשׂוֹת טוֹבוֹת עִם כָּלֵם.

וְהַזְכִּיר מוהֲרַא"ש נ"י בְּנוֹגֵעַ לָזֶה אֶת דְּבַר הַ"תּוֹלְדוֹת" הַקְּדוֹשׁ (פְּרָשַׁת מִקֵּץ), שְׂיִוֹסֵף הַצְּדִיק הַצָּרִף לֵישֵׁב עוֹד שְׁנַתִּים בְּבֵית הַסֵּהר כְּדִי לְלַמֵּד לְמוֹד זֶה, שְׂאָפּלוּ אִם עוֹשִׂים טוֹבָה לְמַשְׁהוּ (כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה יוֹסֵף הַצְּדִיק לְשׁוֹר הַמִּשְׁקִים) צָרִיךְ לְהִיּוֹת מוֹכֵן שְׂיִפְרַע לוֹ רָעָה (וּכְמוֹ שֶׁשִׁבַּח שׁוֹר הַמִּשְׁקִים אוֹתוֹ לְגַמְרֵי אַחֲרֵי-כֵן), וְאַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא יִפְסִיק מִלְּעֲשׂוֹת עוֹד טוֹבוֹת מִחֲמַת זֶה.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב טוֹב בְּאֵמֶת, לֹא יִהְיֶה

אכפת לו כָּלֵל שְׁלֵא ידע המְקַבֵּל מֵאִין בָּאָה לוֹ הַטּוֹבָה, כִּי בַעַל לֵב טוֹב אֲמַתִּי כָּל־כָּף חֲפִץ לְהִיטִיב לְאַחֲרִים עַד שֶׁכָּל מַגְמַתּוֹ לְרֹאוֹת טוֹב גַּם אֶצֶל הַשָּׂנִי, אֶפְלוּ שְׁלֵא יִפִּיר בְּכָלֵל מֵהֵיכֵן זֶה בָּא.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י בַּפֶּרֶט בְּרוּחַנִיּוֹת צְרִיכִים לִידַע יְדִיעָה זוֹ, שִׁיְהִיָּה הָאָדָם מוֹכֵן לְגַמֵּל טוֹב עִם הַשָּׂנִי, אֶפְלוּ עַל מְנַת שִׁישְׁלָם לוֹ רָעָה, וְעַל מְנַת שְׁלֵא יִפִּיר בְּכָלֵל מֵהֵיכֵן הִגִּיעַ לוֹ הַטּוֹב, כְּגוֹן מִי שֶׁמְזַכֶּה אֶת אַחֲרִים עִם לַמּוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אוֹ עִם תַּפְּלָה וְהַתְּבוּדָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, וְעַל־פִּי־רֹב כְּשֶׁהָאָדָם כֹּבֵר נִתְגַּדֵּל קֶצֶת וְעוֹמֵד כְּבָר עַל רַגְלָיו, הוּא שׁוֹכַח לְגַמְרֵי מֵהֵיכֵן קִבֵּל זֹאת, וְעוֹד יַעֲזוּ פְּנֵי לְדַבֵּר נֶגֶד זֶה הָאִישׁ שְׂזֻכָּה אוֹתוֹ עִם הַכֹּל, וּמִי שִׁישׁ לוֹ לֵב טוֹב בְּאֲמַת, צְרִיף לוֹתֵר עַל כָּל זֶה, וְלִשְׁמַח רַק עִם הַיְדִיעָה לְבַד, שְׂזֻכָּה לְזִכּוֹת עוֹד נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל עִם טוֹב אֲמַתִּי וְנִצְחִי.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּאֲמַת הַשָּׂגָה זוֹ הִיא עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הָאָדָם, כִּי הֵלֵא גַם הוּא יִתְבַּרֵךְ מִנְהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּדֶרֶךְ הַזֹּאת, כִּי הוּא יִתְבַּרֵךְ מִיטִיב עִם כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְכַמְעַט שְׂאִין אֶחָד שִׁיִּפִּיר מֵהֵיכֵן מִגִּיעַ לוֹ כָּל הַטּוֹב, וְאֲדַרְבֶּה שׁוֹכְחִים לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, עַד שִׁישׁ כָּאֵלוּ הַכּוֹפְרִים הָאֲרוּרִים שֶׁגַם מְדַבְּרִים נֶגְדוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּפִרְהֶסְיָה, רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ מִמְשִׁיף לְהִיטִיב עִמָּהֶם וּמְצַפֶּה לָהֶם עַד יוֹם מוֹתָם, אוֹלֵי יַחְזִרוּ אֵלָיו, הֲרֵי שֶׁכָּף הִיא עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת, וְאֲשֶׁרִי הָאָדָם שְׂזֻכָּה לְהִגִּיעַ אֶל שְׁלֵמוֹת כְּזֹאת.

וְגִדֵּל הַלֵּב טוֹב שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר כְּלָל, כִּי כָּל תְּשׁוּקָתוֹ וּמַגְמַתּוֹ תְּמִיד רַק לְעוֹר וּלְהִיטִיב לִיהוּדֵי שְׁנֵי בְּרוּחַנִיּוֹת וּבְגַשְׁמִיּוֹת, וְהַתְּבֹטָא כְּמָה פְּעָמִים, שֶׁמְסַר אֶת מִיטְב יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו בְּשִׁבִיל לְהִיטִיב לְאַחֲרִים, וְלֹא הִסְתַּפֵּל עַל עֲצָמוֹ כְּלָל, וְאֶף־עַל־פִּי שֶׁקִּבֵּל בַּחֲזָרָה רַק שְׁפִיכוֹת דָּמִים וּבִזְיוּנוֹת מְאֹלוֹ הָאֲנָשִׁים גּוֹפָא שִׁיְהִיטִיב עִמָּהֶם, כִּי תַכְּף־וּמְיָד שֶׁהִתְחִילוּ לְטִיֵּל בְּכָל מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה עַל־יְדֵי עֲצוּתָיו הַקְּדוּשׁוֹת (שֶׁהוֹצִיא מִסְפָּרֵי רַבְּנֵי ו"ל), וְזָכוּ כְּבָר לְמָה שְׂזָכוּ, תַּכְּף־וּמְיָד בְּעֵטוֹ בּוֹ, וְלֹא רָצוּ

להכיר אותו כָּלֵל, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִפְסִיק מוהֲרַא"ש נ"י כָּלֵל וּכְלָל, וְהִרְבֵּה וְהוֹסִיף לְהִרְחִיב גְּבוּלֵי הַקְּדוּשָׁה בְּכָל מַחִיר, וְחִפְץ הַשֵּׁם בְּיָדוֹ הַצְּלִיחַ בְּיָדוֹעַ וּמִפְרָסֵם לְכָל.

וְהִרְבֵּה פְעָמִים עָמַדְתִּי נִבְהַל וּמִשְׁתוֹמֵם אִיךָ שֶׁתְּלַמִּידִים שְׁמוֹהֲרַא"ש נ"י הוֹצִיאֵם מִן הַבּוֹר מִמֶּשׁ, וְקִשַּׁט אֹתָם עִם כָּל מִינֵי תַכְשִׁיטִים נִפְלְאִים בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, אַחֲר־כֵּן הִעֲזוּ פְּנִיָהֵם נִגְדוֹ, וְכִמְעַט שִׁירְקוֹ בְּפָנָיו הַקְּדוּשִׁים גַּם בְּתוֹךְ בֵּית מִדְרָשׁוֹ, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הִתְנַהַג מוהֲרַא"ש נ"י עִמָּהֶם בְּרַחֲמִים וּבְטוֹב לֵבָב, וְסָבַל מֵהֶם מֵהַ שֶׁסָּבַל, עַד שֶׁזָּכָה לְשִׁבְרֵי אֶת הַרְעַ שְׁלֵהֶם, וְלִהְפֹךְ אוֹתָם לְאִנְשֵׁים אַחֲרִים לְגַמְרֵי, וְדָבַר זֶה קָשָׁה מְאֹד לְהַסְבִּיר בְּכַתָּב, אֲבָל מִי שֶׁרָאָה זֹאת בְּעֵינָיו, זָכָה לְהַבִּין הַפְּרוּשׁ שֶׁל בְּעַל לֵב טוֹב וְסָבֵלן אֲמַתִּי.

וְדַרְכוֹ שֶׁל מוהֲרַא"ש נ"י לומר בְּדֶרֶךְ צְחוּת: בְּרוּךְ הַשֵּׁם, לֹא הִפְסַדְתִּי כָּלֵל עַל-יְדֵי מַדַּת הַלֵּב טוֹב שְׁלִי, כִּי הִלֵּא רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (סֵפֶר הַמִּדּוֹת — דַּעַת, סִימָן ל"ג): מִי שֶׁמְשַׁלְּמִים לוֹ רָעָה תַחַת טוֹבָה, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נוֹתֵן לוֹ שְׂכָל גְּדוֹל בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם, בְּזָכוֹת כָּל הַבְּזִיוּנוֹת וּשְׁפִיכוֹת הַדָּמִים שֶׁקִּבַּלְתִּי בַחֲזָרָה מִמִּי שֶׁנִּמְלַתִּי לוֹ רַק טוֹב, זְכִיתִי לְסִפְרִים וְחַבּוּרִים כְּאֵלוֹ, שֶׁמְחַיִּים אֲלֵפִים וְרַבּוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן, בְּרוּךְ הַשֵּׁם, לֹא הִפְסַדְתִּי כָּלֵל.

לִילָה

פַּעַם הִלָּךְ מוהֲרַא"ש נ"י עִם אִנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בַּחוּץ לְפָנֵי חֲצוֹת הַלִּילָה, וְנִכְנַס לְתוֹךְ שִׁיחָה נִפְלְאָה מַעֲנִין מַעֲלַת הַלִּילָה וַיִּקְרָתוּ, אִיךָ שֶׁהָאָדָם יְכוֹל לְזַכּוֹת לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּאֲמַת עַל-יְדֵי שְׁמִירַת לִילוֹתָיו, וּכְמוֹ שֶׁפָּתַב הַרְמַב"ם (הַלְכוֹת תַּלְמוּד תוֹרָה, פָּרָק ג'), וּמוֹבָא ב"שֶׁלְחָן עָרוּךְ": אִין אָדָם זוֹכָה לְכַתְרָה שֶׁל תוֹרָה אֵלָא בְּלִילָה, שְׁיִזְהַר לֹא לְאַבֵּד אֶף לִילָה אַחַד מִלִּילוֹתָיו וְכוּ',

עין שם; ואמר מוהרא"ש נ"י, שְלֹכֵן אוֹתוֹת לַיְלִיָהּ יֵשׁ בָּהֶם שְׁתֵּי מִשְׁמַעוֹת — או הַיְלִילִי או יְלִילֵהּ, חֵס וְשָׁלוֹם, כִּי הַלִּילָה בְּיַד הָאָדָם, אִם הוּא זוֹכֶה וּמִמָּלֵא אוֹתוֹ עוֹד טוֹב הַרְבֵּה בְּלִמּוּד תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אִז מְהֵרָף אֶת הַלִּילֵהּ לְהַיְלִילִי וְהַחֲשֵׁף וְהַמְנַיְיעוֹת' (חֲשֵׁף לְשׁוֹן מְנִיעָה מִלְשׁוֹן וְלֹא חֲשֵׁכָה) לְנַעֲיִמּוֹת', כִּי זוֹכֶה לְהַדְבִּיק וְלַחְזוֹת בְּנַעַם ה', עַל-יָדֵי שֶׁהוּא מַעֲוֹבְרֵי הַשֵּׁם הַעוֹמְדִים בְּבֵית הַשֵּׁם בְּלִילוֹת, אֲבָל זֶה לְעַמַּת זֶה, יֵשׁ גַּם כַּח הַסְטָרָא אַחֲרָא הַמְתַּגַּבֶּרֶת דִּיקָא בְּלִילָה עִם כָּל פּוֹחוֹתֶיהָ, כְּגוֹן מִשְׁחָקֵי קְלָפִים וְהוֹלְכֵי קוֹלְנוּעַ וְכוּ' וְכוּ', וְכָל הַתּוֹעֵבוֹת הַרְעוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹן, הַנֶּעֱשׂוֹת בְּלִילָה דִּיקָא, וְאִז הוּא לּוֹקֵחַ הַלִּילֵהּ וּמְהַפְּכֵהּ לַיְלִילֵהּ, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹן, וְדִיקָא עַל-יָדֵי הַלִּילָה הוּא נִתְרַחֵק וְנִתְרַשַׁל לְגַמְרֵי מַעֲבֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹן, וְלִכֵּן אֲשַׁרֵּי מִי שְׁזוֹכֶה לְשִׁמְרַת כָּל לִילוֹתָיו לְבָלוֹת אוֹתָם עִם הַרְבֵּה תּוֹרָה וּתְפִלָּה, כִּי דִיקָא עַל-יָדֵי הַלִּילָה יְכוּלִים לְהַגִּיעַ לְבִטּוֹל אֲמַתִּי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכַמְבָּאֵר הֵיטֵב בַּ"לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן "חֵלֵק א', סִימָן נ"ב, עַל-פִּי הַמְּשַׁנֶּה הַנֶּעוֹר בְּלִילָה וְכוּ'.

ואמר מוהרא"ש נ"י, הֵיוּ כַּמָּה הַנְּהַגוֹת שׁוֹנוֹת בֵּין הַצְּדִיקִים בְּעֵינֵי הַנְּהַגוֹת הַלִּילָה, הֵיוּ צְדִיקִים כְּגוֹן רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, וְעוֹד, שֶׁהֵיוּ סְגוּרִים וּמְסֻגְרִים כָּל כָּל חֲצִי שֶׁל הַלִּילָה, וְעַל-פִּי-רַב יִשְׁנוּ אִז, וְאַחֲר־כֵּן הֵיוּ קָמִים לַחֲצוֹת וְהֵיוּ עָרִים כָּל שָׂאֵר חֲצֵי הַלִּילָה הַשְּׁנִי בְּתוֹרָה וּבְתְפִלָּה וּבַעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֵן הָיָה מְנַהֵג רַבְּנוּ ז"ל בְּשִׁנּוֹתָיו הָאַחֲרוֹנוֹת, אֲבָל הֵיוּ עוֹד הַרְבֵּה צְדִיקִים אֲחֵרִים שֶׁלֹּא יָכְלוּ לַפְעַל בְּעַצְמָם לִילֵף לִישָׁן בְּחֲצֵי הַלִּילָה הַרְאֵשׁוֹן, כִּי חֲשָׁבוּ בְּדַעְתָּם אוֹלֵי הַלִּילָה הַזֶּה הוּא הַלִּילָה הָאַחֲרוֹן שֶׁלָּהֶם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאִיךָ יוֹכְלוּ לְבָלוֹת בְּשָׁנָה, וְלִכֵּן הֵיוּ יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה עַד חֲצוֹת, וְאַחֲר־כֵּן אוֹמְרִים תְּקוּן חֲצוֹת, וְאַחֲר־כֵּן עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כְּפִי כַּחַם עַד שֶׁיִּשְׁנוּ וְנִרְדְּמוּ.

ואמר לנו מוהרא"ש נ"י, שֶׁהוּא הָיָה תְּמִיד מֵהַסּוּג הַשְּׁנִי הַנִּלְל, שֶׁלֹּא יָכְלוּ לַפְעַל בְּעַצְמָם לִילֵף לִישָׁן בְּתַחֲלַת הַלִּילָה, וְסַפֵּר, שֶׁהוּא

הַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה עוֹד מְגִיל צַעִיר, תִּכְף כְּשֶׁהִתְקַרַּב לְרַבְּנוּ ז"ל (בְּגִיל שֶׁשׁ עֲשָׂרָה וַחֲצִי), וְהָיוּ הוֹרָיו תָּמִיד מְגַרְשִׁים אוֹתוֹ לִילָף לִישָׁן, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְחַמֵּק מֵהֶם, וְהָיָה הוֹלֵךְ לַמְטָה וְעוֹשֶׂה עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יָשָׁן, עַד שֶׁהוֹרָיו הִלְכוּ מִחֲדָרוֹ, וְאָז לָקַח פָּנִס וְהָיָה לוֹמֵד וְאוֹמֵר תִּקּוֹן חֲצוֹת לְאוֹר הַפָּנִס עַל מִטָּתוֹ אוֹ בְּתוֹךְ הָאָרוֹן הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה בְּחֲדָרוֹ, וְסִפֵּר שֶׁעֲצָה זוֹ שֶׁל הַפָּנִס לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ בְּתַחֲלָה, וְהָיָה לוֹמֵד וְאוֹמֵר תִּקּוֹן חֲצוֹת לְאוֹר הַנֵּר, וּפְעַם בָּאָה אֵלָיו אִמּוֹ בְּאֶמְצַע הַיּוֹם וְצָעָקָה עָלָיו, מֵדוּעַ כָּל הַרְצָפָה מְלֹאָה חֵלֶב שֶׁל גֵּרוּת... כִּי הוּא לֹא הִרְגִישׁ שֶׁהָיָה הֵנֶר מְטַפֵּטֵף עַל הַרְצָפָה בְּשַׁעַת לְמוּדוֹ, וְאָז עָלָה עַל דַּעְתּוֹ הָעֲצָה שֶׁל פָּנִס כַּנֵּ"ל, וְזוֹ הָיְתָה עֲצָה טוֹבָה מְאֹד, וְכֵן הָיָה יָכוֹל לְלַמֵּד הַרְבֵּה לְאוֹר הַפָּנִס, וְאוֹמֵר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהִסְפִּיר "שְׁעָרֵי צִיּוֹן" שָׁלוֹ, שֶׁהָיָה אוֹמֵר בּוֹ תִּקּוֹן חֲצוֹת עַד לְזֶה, כִּי הַדְּפִים שָׁלוֹ מְכַסִּים בְּחֵלֶב מְטַפֵּטוֹף הֵנֶר שֶׁהָיָה קוֹרָא בּוֹ לְאוֹרוֹ, וְנִתֵּן זֹאת בְּמִתְנָה לְאַחַד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ לְמִשְׁמֶרֶת, וְכָל זֶה הָיָה בְּדִירְתּוֹ הֶרְאֵשׁוֹנָה שֶׁגָּר בָּהּ בְּתַחֲלַת הַתְּקַרְבוֹתָיו, כִּי שָׁמָּה הָיָה חֲדָר הוֹרָיו סְמוּךְ מִמֶּשׁ לְחֲדָרוֹ, וְלִכֵּן לֹא הָיְתָה לוֹ עֲצָה אַחֲרֵת, כִּי אִם עַל-יְדֵי פָּנִס, אֲבָל אַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁעָבְרוּ לְדִירָה אַחֲרֵת, שָׁשָׂם הָיָה חֲדָרוֹ כְּכֹר בַּפִּנֵּה הַשְּׂנֵיָה שֶׁל הַבַּיִת, הָיָה יָכוֹל לְעַסֵּק בְּעִבּוּדוֹתָיו לְאוֹר הַחֲשֵׁמֶל וְהוֹרָיו לֹא יָדְעוּ מִזֶּה כָּלל, עַד שֶׁפְּעַם אַחַת לָמַד בְּלִילָה גְּמָרָא מְסַכֵּת יְבָמוֹת, וְהָיָה לוֹמֵד בְּקוֹל וּבְהִתְלַהֲבוֹת גְּדוּלָּה, עַד שֶׁהִשְׁכֵּן (אַיִזָּה רַב) שֶׁגָּר סְמוּךְ לְדִירְתָם לֹא הָיָה יָכוֹל לִישָׁן מֵהַקּוֹל שֶׁל הַלְמוּד וּבְבִקָּר הַלֵּךְ הַרֵב הַנֵּ"ל לְאַבְיוֹ נ"י, וְסִפֵּר לוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לִישָׁן כָּל הַלֵּילָה מִחֲמַת שֶׁבָּנוּ לָמַד בְּקוֹל וּבְזִמְרָה וְכוּ' כָּל הַלֵּילָה, עָנָה וְאוֹמֵר אָבְיוֹ לְשִׁכְן הַנֵּ"ל: בְּיֹדָאֵי חָלוּם טוֹב חֲלַמְתָּ, שֶׁבָּנֵי לָמַד כָּל הַלֵּילָה, הֲלֹא זֶה לֹא יָכוֹל לְהִיּוֹת, כִּי רְאִיתִיו לִילָף לִישָׁן מִכְּבָר... כָּל-כֵּן הָיָה מוֹהֲרָא"ש נ"י מְסַתֵּר וּמְצַנֵּעַ אֶפְלוֹ מֵהוֹרָיו הַיְקָרִים.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁכָּל הַמְּנִיעוֹת הָאֵלוֹ לֹא הָיוּ לוֹ אֶלָּא בְּבַחֲרוּתוֹ, אֲבָל כְּשֶׁזָּכָה לְהִתְחַמֵּן, אָזִי כְּבָר נִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ הַפְּסוּקָה (אֶסְתֵּר א'): "לְהִיּוֹת כָּל אִישׁ שׁוֹרֵר בְּבֵיתוֹ", וְאָז הָיְתָה דְרָכּוֹ לְלַמֵּד

הרבה תורה שבעל-פה בלילה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ג') בבלי, ירושלמי, תוספתא, רמב"ם, טור, ושלחן ערוך, והיה יושב ולומד על יד השלחן מתחלת הלילה עד שנרדם על הגמרא מרב עיפותו, עד שהיתה זוגתו באה אליו ומעירה לילה לישן, וספר שנהג כך במשך שנתים וחצי, עד שנולד לו בנו בכורו נ"י.

והיה מוהרא"ש נ"י תמיד אומר, שזה אף פעם לא היתה בעיה אצלו להרדם בשנה, כי תכף-ומיד שהניח ראשו על הפר ועצם את עיניו כבר נפל בשנה, רק היתה דרכו להסתפל בשכבו על מטתו בכמה מיני ספרים שהיו תמיד מוכנים סמוך למטתו, לפעמים גמר אז כמה מיני שעורים קבועים, (פעם אמר, שיש לו קביעות בספר "עין יעקב", ופעם אמר בתוספתא ובעוד שעורים שונים), ואחר-כך עצם את עיניו וכבר היה ישן ואמר, שגם מוהר"ן ת, זכרונו לברכה, היתה לו ברכה זאת מרבנו ז"ל, שתכף-ומיד פשהניח עצמו לישן היה נרדם בשנה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאצלו כשהוא כבר ישן, קשה מאד להקיצו, ואפלו אם יהיה רעש גדול בחוץ זה לא יבלבל אותו כלל, והיתה דרכו פשהיה צריף לקום לתפלת ערבית [כי דרכו היתה לישן קצת בתחלת הלילה עד תפלת ערבית שהיתה בזמן קבוע (בשעה תשע)], להזהיר את כל בני ביתו אחד לאחד לברו שיזכרו להקיצו לתפלת ערבית, וכך היה מבטח שלא יאחר זמן התפלה.

וענין זה הוא רגיל ושגור תמיד בפי מוהרא"ש נ"י, הינו מה שהוא תמיד מזהיר לכל המקרבים אליו והמסתובבים סביבו, שישמרו מאד על לילותיהם, כי לא איברי לילה אלא לגירסא או לשינתא (עין מסכת ערוכין ס"ה), ובכל פעם שרק רואה אחד התלמידים מסתובב בלילה בלא כלום, הוא תכף-ומיד מצוה עליו: או שתלך ללמד או לישן, כי יש ענש גדול למבלה את הלילה בלא כלום, ובדרך הזאת הוא מכניס בתלמידיו תשוקה נוראה מאד לשמר על קדשת הלילה, ואלו שציתו הצליחו מאד בעבודת השם, תהלה לאל חי.

למוד

מוהרא"ש נ"י אמר, שבענין למוד התורה הקדושה העקר הוא הרצון, אם יש לאדם רצון חזק ותקיף לטיל בכל מקומות התורה הקדושה ולסיים כל התנ"ך וששה סדרי משנה וש"ס בבלי, ירושלמי, תוספתא וכל המדרשים כלם וכל ספרי הפוסקים הראשונים והאחרונים וכו' וכו', אז "אין דבר העומד בפני הרצון", ויבדאי יזכה לזה בלי שום ספק, כי מרב תשוקתו וחסדו לתורה הקדושה, הרצון לא יתן לו מנוחה, עד שיזכה לכל זה, ולא יהיה הדבר קשה בעיניו כלל, אבל מי שאין לו רצון ותשוקה לזה, ויותר חפץ בפטפוטי דברים בטלים והבלי העולם הזה, אז אי אפשר לדבר עמו כלל מזה, כי הדבר נדמה לו כבלתי אפשרי, ואין לו שום חשק אפלו להתחיל, ומחמת זה נשאר לבסוף חלל וריק מכל וכל.

ותמיד מוהרא"ש נ"י מעורר אותנו על זה, ואומר לנו: אל תחשבו שאני מספר לכם ספורים וחלומות בעלמא, כאלו אי אפשר לזכות לכל הנ"ל היום, כי ברוך השם, אני בחנתי ונסיתי וקימתי כל זה בעצמי, וראיתי עין בעין שדברי רבנו ז"ל הם קדש קדשים, ואם רק מציתין את רבנו ז"ל, אפלו אם יהיה אדם גלם, כלי עץ בעלמא, יכול לזכות לסיים את כל התורה כלה וכמה פעמים, ויהיה תלמיד חכם ולמדן אמתי.

וכל ימי מוהרא"ש נ"י הוא מוסר את נפשו תמיד בכל מיני דרכים ואפנים לפרסם ולגלות את סדר הדרך הלמוד של רבנו ז"ל בעולם, ובשנת תשל"ו זכה לחבר קונטרס מיחד בשם "סדר-דרך-הלמוד", שבו מבאר היטב כל סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ומאז ועד עתה זה כבר נדפס בעשרות מהדורות וביותר ממליון טפסים, ונתפשט ונתפרסם בכל קצוי תבל ממש, ועשה, ברוך השם, רשם לטובה אצל אלפים ורבבות מנשמות ישראל.

ובין התלמידים של מוהרא"ש נ"י יכולים לראות הרבה דגמאות חיות של סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ששכר זכו לטייל בכל מקומות התורה הקדושה, וצמחו לתלמידי חכמים אמתיים, ומוהרא"ש נ"י היתה דרכו לקרובם מאד בהתקבחות מיחדת, אף-על-פי שלפעמים הצריך לסבל שפיכות דמים ובזיונות עצומים על ידם, לא הסתכל מוהרא"ש נ"י על זה כלל, והיה מקרבם בכל מיני קרוב, והיה אומר, שהם החיות שלו, כי על ידם יש לו עדות חיה שדבר רבנו ז"ל קדש קדשים, שאפלו מבחור פשוט, שאף-פעם לא למד כלל, יכולים לעשות תלמיד חכם ולמדן עצום, וכבר יזכה לטייל בכל מקומות התורה הקדושה.

ופעם התבטא מוהרא"ש נ"י, שסדר-דרך-הלמוד הוא הבת עין שלו, ומי שנוגע בו (הינו מזלזל בו או מתלוצץ ממנו), זה כואב לו יותר מן הכל, ומחמת זה הוא מוסר את עצמו לפרסם זאת יותר מן הכל.

(וגם בשנת תשמ"ו חזר והדפיס אותו עוד פעם, כי כשזכה להשתטח על ציון רבנו ז"ל בשנת תשמ"ה קבל על עצמו שם לחזר ולהדפיס עוד עשרות אלפי טפסים של סדר-דרך-הלמוד, אף-על-פי שנדפס כבר עד אז למעלה ממליון טפסים וכנזכר לעיל).

ותמיד היה מוהרא"ש נ"י תמה, למה סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל מזנח כל-כף אצל אנשי שלומנו היקרים, הלא רבנו ז"ל יסד לנו שני יסודות חזקים של תורה ותפלה, וכמעט אין תורה ב"לקויטי-מוהר"ן" הקדוש, שלא ידבר ממעלת שניהם, ולמה תפסו אנשי שלומנו את ענין התפלה וההתבודדות, והזניחו לגמרי את סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, שזוהי המתנה הכי יפה שנתן לנו רבנו ז"ל, ובפרוש גלה לנו (עין שיחות הר"ן סימן ע"ו), שגלמד כל-כף הרבה שעורים עד שלא יספיק היום לגמר את כלם,

עין שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י: כַּנְרָאָה שֶׁהֵטַעַם שֶׁתְּפָסוּ הָעֵנִין שֶׁל תְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת יוֹתֵר מִלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, כִּי הֵטְבַע שֶׁל בְּנֵי-אָדָם הוּא שְׂאוֹהֲבִים חֲדָשׁוֹת וְשִׁיחֵיו מְשָׁנִים מִשָּׂאֵר בְּנֵי-אָדָם, וּמַחֲמַת שֶׁהָעֵנִין שֶׁל הַתְּבוּדוֹת הוּא דָּבָר חֲדָשׁ וּמְשֻׁנָּה קִצְצַת אֶצֶל בְּנֵי הָעוֹלָם, (שְׂאִין לָהֶם שׁוּם הַשְׂגָּה בְּעִבּוּדָה זֹאת, שֶׁהִיא בְּאֵמַת דְּרָף יִשְׁנָה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (עֵין חַיֵּי מוהר"ן, סִימָן רס"ד וּשְׁצ"ב — דְּפוּס חֲדָשׁ), שֶׁבְּאֵמַת כָּל הַצְּדִיקִים וְאַבּוֹת הָעוֹלָם דְּרָכּוּ בָּהּ), לְכֵן עִבּוּדָה זֹאת תְּפָסוּ לְעַקֵּר, מֵה שְׂאִין בֵּן לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה שֶׁהוּא גַם עִבּוּדָה גְּדוּלָה אֶצֶל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, כִּי, בְּרוּף הַשֵּׁם, לֹא אֵלְמָן יִשְׂרָאֵל, וַיֵּשׁ, בְּרוּף הַשֵּׁם, לוֹמְדִים וּמַתְמִידִים וְכוּ', רַק שְׂרַבְנוּ ז"ל בָּא וְנָתַן לָנו סִדְרֵ-דְרָף-הַלְמוּד נִפְלָא בְּזֵה, עַד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֶפְלוּ הֵכִי פְּשׁוּט יָכוֹל לְצַמַּח לְגֵאוֹן וּלְלַמְדוֹן אֲמַתִּי, אֲבָל מַחֲמַת שְׂאִין זֶה כָּל-כָּף חֲדוּשׁ, לְכֵן הוּא מְזַנַּח מְאֹד, וְאִין אֵף אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ שִׁיעֲשֶׂה הַתְּעוּרָרוֹת מִיַּחַדָּת אֹדוֹת סִדְרֵ-דְרָף-הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל.

וּמוהֲרָא"ש נ"י הִזָּה מְאֹד מִתְלוֹצֵץ מִקְטָנוּת הַמַּחֲזִין שֶׁהַכְּנִיסוֹ בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, עַד שֶׁהַמְטָרָה שֶׁל בְּרִסְלָבֵר חָסִיד הִיא לְלַמֵּד תּוֹרָה אַחַת בְּ"לְקוּטֵי-מוהר"ן" בְּכָל יוֹם, וְלוֹמַר דָּף אֶחָד שֶׁל "לְקוּטֵי-תְּפִלוֹת" וְשִׁתִּים אוֹ שֶׁל שֶׁהַלְכוֹת בְּ"שֶׁלְחָן עָרוּף", וְקִצְצַת גְּמָרָא וְכוּ', וּבְזֵה גְּמָרוּ אֶת סִדְרֵ הַיּוֹם, (וּכְמוֹ שֶׁנִּדְפַס כְּבָר בְּכַמָּה קוֹנְטְרָסִים וְלוּחוֹת שֶׁנִּתְפָּרְסְמוּ בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ), וְאָמַר עַל זֶה מוהֲרָא"ש נ"י, אִיזוֹ לִיצְנוּת הִיא זֹה, לְמָה אִי אֶפְשָׁר לְסַיֵּם אֶת כָּל הַ"לְקוּטֵי-מוהר"ן" בְּכָל חֲדָשׁ עִם הַרְבֵּה דְּפִים "לְקוּטֵי-תְּפִלוֹת" בְּכָל יוֹם וְכַמָּה סִימָנִים בְּ"שֶׁלְחָן עָרוּף" וְח"י פְּרָקִים מְשֻׁנּוֹת עִם הַרְבֵּה דְּפִים גְּמָרָא וְכוּ' וְכוּ', הֲלֹא זֶה הִזָּה רִצּוֹן רַבְּנוּ ז"ל — שֶׁנִּתְמַיֵּד מְאֹד מְאֹד בַּתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, עַד שֶׁלֹּא יִסְפִּיק הַיּוֹם לְגַמֵּר אֶת כָּל הַשְּׁעוּרִים וְכַנ"ל, וְגַם נִזְכָּה לְעֲשׂוֹת סִיּוּם עַל כָּל הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה בְּכָל שְׁנָה

(ע"ן שיחות ה"ן, סימן ע"ו), וְלָמָּה גַּלְף לְכַתְחֻלָּה לְקַבֵּעַ שְׁעוּרִים מְצַמְצָמִים בְּקִטְנוֹת הַמַּחֲזִין בְּזוֹ, וְלִקְרָא לְזֶה שְׁלֵמוֹת וְאִיזוֹ מְדֻרְגָּה וְכוּ', הֲלֹא עָלִינוּ לְשֵׁים מִטָּרָה לְנַפְשֵׁנוּ לְלַמֵּד וּלְסַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, אַךְ בּוֹדָאֵי אִם לֹא נִזְכָּה כִּי אִם לְאִיזָה חֵלֶק מִזֶּה, גַּם-כֵּן נִחְיָה אֶת עֲצָמֵנוּ בְּזֶה, וְכִמוֹ שְׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: מַעַט גַּם-כֵּן טוֹב.

וְאָמַר, שְׂאֵלוּ שְׂמִסְתַּפְקִים בְּמוֹעֵט, וְאִינִם חוֹשְׁקִים וְכוֹסְפִים בְּכָלֵל לְסַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, הֵם מְהַפְכִים אֶת דְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל הַנִּלְ, שְׁאָמַר, שְׂמַעַט גַּם-כֵּן טוֹב, וְהֵם מְפָרְשִׁים זֹאת בְּאִפְסָן שֶׁל לְכַתְחֻלָּה, הֵינּוּ שְׁצָרִיכִים לְדַעַת שְׂמַעַט גַּם-כֵּן טוֹב, וְאִין צָרִיכִים יוֹתֵר, וּבְזֶה הֵם מְקַרְרִים אֶת מַצְפוּנָם, וּבִבְאֻמַּת זֶה שְׁקַר מַחְלָט, כִּי רַבֵּנוּ ז"ל, אָמַר זֹאת לְחִזּוֹק אוֹתָנוּ, אִם אֵי אֶפְשֵׁר יִהְיֶה מַחְמַת אִיזוֹ סָבָה לְלַמֵּד הַרְבֵּה וּלְסַיֵּם כָּל מָה שֶׁהִיָּה בְּרִצּוֹנָנוּ לְסַיֵּם, אִזִּי נִחְיָה אֶת עֲצָמֵנוּ אֶפְלוּ עִם מַעַט גַּם-כֵּן, כִּי מַעַט גַּם-כֵּן טוֹב, אֲבָל לֹא לְכַתְחֻלָּה לְקַבֵּעַ לְעֲצָמֵנוּ לְמוֹדִים מוֹעֵטִים וְלַחֲשֵׁב שְׂזוּהֵי הַשְּׁלֵמוֹת וְהַתְּכַלִּית.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּדֶרֶךְ הַלְצָה: אֲבָל אוֹלֵי יֵשׁ לָנוּ הַיּוֹם לְדוֹן גַּם אֶת אֵלוּ לְכַף זְכוּת, שְׂעַל-כָּל-פְּנִיִם הֵם לוֹמְדִים קֶצֶת, מֵאַחַר שְׂכָבָר נִתְפָּרְסְמוּ בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֵילוּ זְקֵנִים טַפְשִׁים שֶׁהַעֲזוּ פְּנִיָּהֶם לֹמַר, שְׂאִין דְּבַר רַבֵּנוּ ז"ל לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּכָלֵל (עֲפָרָא לְפוּמִּיָּהוּ) וְרַק תְּפִלָּה וְהַתְּבוּדָּדוֹת, (מָה שְׂאִין לָהֶם גַּם אֶת זֹאת, כְּמוֹ שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ יוֹדֵעַ), וּמֵאַחַר שֶׁנִּתְפָּרְסְמִים שְׂקָרִים וְהִסְתוֹת כְּאֵלוּ גַם-כֵּן בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אִם כֵּן אֶפְלוּ אִם לוֹמְדִים קֶצֶת זֶהוּ גַם-כֵּן חֲדוּשׁ... אֲבָל אָנוּ אִין לָנוּ כִּי אִם דְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל, כְּמוֹ שְׂמִפְרָשׁ בְּסִפְרֵיו הַקְּדוּשִׁים, וְאֶשְׂרֵי הַמְּצִיַּת וּמְקִיִּים בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת וְאִז טוֹב לוֹ לְנַצַּח.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י קָבַע לָנוּ תְּחוּמִין אַחֲרִים לְגַמְרֵי בְּלִמּוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּתוֹר תְּלַמִּידֵי רַבֵּנוּ ז"ל, תְּלַמִּידֵי "הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ", וּבְרָאשׁ

ובראשונה קבע לנו למונדנו בספרי רבנו ז"ל, הינו ב"לקוטי-
 מוהר"ן" הקדוש בדרף ובאפן שנסים אותו בכל חדש (כמו שפבר
 נדפס בלוח לסים "לקוטי-מוהר"ן" לחדש בסוף הרבה קונטרסים
 חדשים), ואמר, שאין זה דבר קשה כלל למי שמרגיל עצמו בזה, כי
 במשך הזמן נעשות תורות רבנו ז"ל כל-כף שגורות על לשונו,
 עד שאינו לוקח הרבה זמן בכלל, ואמר שגם אם אין יכולים
 לסים את כל התורות מסדר היום, אז לומדים קצת, ובחדש השני
 או השלישי גומרים השאר, וככה במשך שלשה חדשים בנקל
 מסיים את כל ה"לקוטי-מוהר"ן" (כמו שפבר נדפס באריכות
 בשיחות מוהרא"ש חלק א', ערך "לקוטי-מוהר"ן", עין שם), ולא
 כמו קטני המחין הנ"ל, שגם בשלש שנים ויותר לא יסימו אפלו
 פעם אחת...

ומצדד לזה השעור ב"לקוטי-מוהר"ן" הוא שעור ב"לקוטי-
 הלכות" בסדרן בכל יום, כי מוהר"ן, זכרוננו לברכה, הוא במיוחד
 הוציא את דבר רבנו ז"ל מתעלומתם, ודלה והשקה לנו מתורת
 רבנו ז"ל, למען נדע ונשכיל מהם עצות ודרכים לעבודת השם
 על כל הלכה והלכה שב"שלחן ערוך", ולכן אשרי ההוגה בספרי
 ה"לקוטי-הלכות" הקדושים, כי שם ימצא האדם מרגוע וחזוק
 לנפשו.

ובדרף כלל היה מוהרא"ש נ"י מעורר את אנשי שלומנו
 לסים "לקוטי-הלכות" פעמים בכל שנה, פעם אחת מראש השנה
 עד פסח, ופעם שניה מפסח עד ראש השנה, ולכל הפחות פעם
 אחת בשנה, ומי שהוגה בספרי "לקוטי-הלכות", פבר לא יצטרף
 חזוק מאף אחד בעולם.

ואחר קביעות בשני הספרים הנ"ל (אין המקום כאן לסדר
 פרט איזהו ראשון ואיזהו אחרון, כי זהו לכל אחד ואחד כפי זמנו
 וכפי רצונו), באה קביעות חזקה חק ולא יעבר במקרא, משנה, גמרא

וימדרש בכל יום, כי ארבעה למודים אלו הם מזכרים תמיד בכל ספרי חכמינו הקדושים, וזכרונם לברכה (עין בראשית רבה סו-סד, ותנא דבי אליהו כמעט בכל פרק ובהתחלת ה"תקוני-זהר" ועוד), והן פלליות כל הלמודים של התורה הקדושה, והם כנגד הארבע אותיות של השם הו"וה ברוך הוא והארבעה עולמות — אצילות, בריאה, יצירה עשייה (עין שם בתקונים הנ"ל), ועל-ידי למוד בכל יום בכל אחד מהארבעה הנ"ל, האדם ממשיך על נשמתו אור הגנוז לצדיקים מששת ימי בראשית הנגנז בתוך התורה הקדושה, פמוכא מהפעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו.

מקרא הוא שעור בחמש ורש"י ותרגום אונקלוס מפרשת השבוע, ואם לומדים פרשה אחת (הינו עד שני ועד שלישי וכו') בכל יום, אז בסוף השבוע גומרים כל הסדר ומקימים בזה חיוב מחכמינו, וזכרונם לברכה, לעבר את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ונוסף לזה ראוי ללמד שעור בתנ"ך פסדרן, הינו להגיד כמה פרקים פסדרן מעשרים וארבעה ספרי תנ"ך בכל יום, ולסיים אותם פעם אחר פעם, וכזה יהיה בכלל אלו שאמרו חכמינו הקדושים (שמות רבה מ"א-ו): מה פלה זו מקשטת בעשרים וארבעה מיני תכשיטין, כך תלמיד חכם צריך להיות זריז בעשרים וארבעה ספרים, ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן טוב לאדם לקנות לעצמו כרך גדול של כל עשרים וארבעה ספרים ביחד בלי שום פרושים, וכך יכול להגות בו בכל יום תמיד כמה פרקים פסדרן.

משנה היא שעור במשניות הקדושים העולה על כל מיני למודים (עין לקמן אות משניות), וראוי ללמד לכל הפחות כמה פרקים פסדרן בכל יום, ואם יזכה לסיים שמונה עשר פרקים ליום כנגד ח"י עולמין אין למעלה מזה, וכמבאר באריכות במקום אחר מזה.

גמרא היא קביעות חזקה בש"ס בבלי, ירושלמי ותוספתא

בְּכֹל יוֹם הֵן מַעֲט וְהֵן הִרְבָּה, וַיִּלְמַד כְּסֻדְרָן מִתְחִלַת הַשָּׁס (מִסְכַּת בְּרָכוֹת), כֹּל אֶחָד כְּפִי הִבְנָתוֹ וְכִפֵּי זְמָנוֹ, וּבִשְׁלֹשֶׁת לְמוֹדִים אֵלּוּ הָאָדָם בּוֹנֶה לְעֲצָמוֹ בִּי"ת אֲמִתִּי וְנִצְחִי, כִּי בִי"ת הוּא רֵאשִׁי תְבוּת: בִּיבְלִי יִירוּשָׁלַיִם תּוֹסֶפֶתָא, וְכִךְ בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן יִזְכֶּה הָאָדָם לְסִיָּם אֶת כָּל הַשָּׁס כְּלוּ, וַיִּחְזַר עוֹד פַּעַם וְעוֹד פַּעַם, וַיִּמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ צֶלֶם אֱלֹקִים הַקְּדוֹשׁ, כְּמוֹ שֵׁשׁ לָנוּ קִבְלָה מִרְבָּנוּ ז"ל, שְׁמִי שְׂזוּכָה לְסִיָּם אֶת כָּל הַשָּׁס, מִמְּשִׁיף עַל עֲצָמוֹ צֶלֶם אֱלֹקִים; אֲשֶׁרִי מִי שְׂזוּכָה לְהַגּוֹת הִרְבָּה בַּשָּׁס.

מְדַרְשׁ הוּא כְּבָר כּוֹלָל כָּל שְׁאָר סְפָרֵי חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, וּבִרְאשׁוֹם הֵם הַמְדַרְשׁ רַבָּה וּמְדַרְשׁ תְּנַחוּמָא, שֶׁהֵם עֲקָרֵי סְפָרֵי הַמְדַרְשׁ, וְרֵאוּי לְאָדָם לְלַמַּד בְּכֹל יוֹם בְּמְדַרְשׁ רַבָּה וְתַנְחוּמָא מִפְּרִשְׁתַּת הַשְּׁבוּעַ, כִּי כִכָּה תְאִיר לוֹ הַסְדְּרָא בְּצוּרָה אַחֲרַת לְגַמְרֵי, וְשִׁגוּר בְּפִי מוֹהֲרָא שׁ נ"י, שְׁמִי שֶׁהוֹגֶה בְּמְדַרְשׁ, כְּבָר אֵינוֹ צָרִיף לְשׁוּם סְפָרֵי מוֹסֵר אַחֲרִים, כִּי מְדַרְשׁ הוּא הַסְפָּר מוֹסֵר הַגְּדוּל בְּיוֹתֵר, וּמְלַבֵּד הַמְדַרְשׁ רַבָּה וְתַנְחוּמָא יֵשׁ הִרְבָּה מְדַרְשִׁים נִפְלְאִים אַחֲרִים שְׂרָאוּי לְטִיִּל בְּהֵם, כִּי הֵלֵא הֵם אַגְדוֹת חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, בְּעֲצָמָם וּבְכֻלָּלָם הֵם: הַמְכִילֵתָא וְהַסְפָּרָא וְהַסְפָּרֵי וּפְרָקֵי דְרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר וּבְפִסְיִקְתָא רַבְתִּי דְרַב פֶּהֲנָא וְהַתְנָא דְבִי אֱלִיהוּ וּמְדַרְשׁ שְׁחַר טוֹב וְכוּ', וּמִי שֶׁטָּעַם לְמוֹד הַמְדַרְשׁ, יוֹדֵעַ אֵיזָה נֵעַם וְאֵיזוֹ עֲרֻבוֹת יֵשׁ בְּזָה, וְתַמִּיד יַחֲפֹשׂ עוֹד אֵיזָה מְדַרְשׁ וְעוֹד אֵיזָה מְדַרְשׁ, כִּי הֵלֵא הֵם דְּבָרֵי חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, בְּעֲצָמָם, וְלָכֵן עַל-כָּל-פְּנִיָּם יִקְבַּע הָאָדָם לְעֲצָמוֹ קְבִיעוֹת חֻזְקָה בְּמְדַרְשׁ רַבָּה וְתַנְחוּמָא בְּכֹל יוֹם, וּמֵאֵן דְּמוֹסִיף מוֹסִיפִין לִיה.

וּמִצָּרִף לְלַמּוֹד זֶה בְּמְדַרְשֵׁי חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, הוּא שְׁעוֹר בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ וְתַקוּנִים בְּכֹל יוֹם, שֶׁהֵם מְדַרְשֵׁי רַבֵּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאִי, וְגַדְל מַעְלַת לְמוֹד הַזִּהַר הַקְּדוּשׁ, אֵין לְשַׁעַר כָּלָל, כִּי הֵם מִפְּתָחוֹת סְתָרֵי הַחֻכְמָה עֲלָאָה, וְרֵאוּי לְכֹל אֶחָד לְקַבֵּעַ לְעֲצָמוֹ אֵיזָה שְׁעוֹר בְּהֵם בְּכֹל יוֹם, הֵן רַב הֵן מַעֲט, וְאֵם יִלְמַד בְּזִהַר

הקדוש מפרשת השבוע, אין טוב מזה, ואם לאו ילמד פסדון דף אחר דף וכן בתקונים ילמד פסדון, וידוע שרבנו ז"ל היה לומד תקונים כל השנה בלה לא רק בחדש אלול, וכן ראוי לנו לעשות, כי למוד הזהר הקדוש והתקונים הם זכוף הנשמה נושא מאד.

ועל כלם הוא שעור בפוסקים בכל יום כמו שצוה לנו רבנו ז"ל בפרוש בחיוב חזק חק ולא יעבר (עין שיחות הר"ן, סימן כ"ט), ולמוד פוסקים נחלק בעקר לשלשה ראשים: רמב"ם, טור ושלחן ערוך, כי מהם עקרי ויסודי ההלכה, ולכן ראוי לקבצו שעור בשלשתם בכל יום פסדון, הינו כמה פרקים ברמב"ם וכמה סימנים בטור ושלחן ערוך, ונוסף לזה הוא כל ספרי הפוסקים הראשונים והאחרונים שראוי לכל אדם לטיל בהם כל אחד כפי השגתו, כדי שיהיה בקי בהלכה כרצון רבנו ז"ל (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ח').

וסף הכל יש ביחד חמשה עשר שעורים קבועים בכל יום:

- א. לקוטי מוהר"ן. ב. לקוטי הלכות. ג. חמש ראשי ותרגום מפרשת השבוע. ד. תנ"ך. ה. משניות. ו. ש"ס בכלי. ז. ירושלמי. ח. תוספתא. ט. מדרש רבה. י. מדרש תנחומא. יא. זהר הקדוש. יב. תקוני זהר. יג. רמב"ם. י"ד. טור. ט"ו. שלחן ערוך. ורגיל כפי מוהרא"ש נ"י לומר, שזהו החמ"ש ומעשר ש' שאנחנו תורמין לצדקה לכבודו יתברך, אשרי הזוכה להשלימם בכל יום, (וכבר נדפס ונתפשט בין אנשי שלומנו היקרים, תלמידי "היכל הקדוש" לוח שעורים למודים שבועי מכל הלמודים האלו, כדי שיוכל כל אחד ואחד לציין לעצמו כמה זכה ללמד בכל יום, ואמר מוהרא"ש נ"י, שבקרוב ידפיס את זה בקונטרס בפני עצמו עם התחזקות והתעוררות גדולה על זה).

לְשׁוֹן הָרַע

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁכָל עֲנִיַן הַלְשׁוֹן הָרַע הוּא נִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים, מְדוּעַ כְּשֶׁאֶחָד מְדַבֵּר וּמְסַפֵּר לְשׁוֹן הָרַע, שְׁכָל אֶחָד יִתְפַּס אֶת זֶה תִּכְף־וּמִיד וַיִּקְבַּל אוֹתוֹ, וְהוּא דָּבַר פְּלֵא מְאֹד מְאֹד, לָמָּה לֹא יִחְקֹר הָאָדָם אֶת הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב קִדְּם שְׂיִקְבַּל אֶת הַלְשׁוֹן הָרַע.

וּדְבַר זֹאת לְעֲנִיַן הַמְתַּנַּגְּדִים שְׁלוֹ, שְׁמוּצִיאִים עָלָיו תְּמִיד לְשׁוֹן הָרַע חֲדָשָׁה, מַה שְּׂאִין בּוֹ לֹא מְנִיָּה וְלֹא מְקַצְתִּיהָ, וְתִכְף־וּמִיד נִשְׁמַע וְנִתְקַבַּל בְּעוֹלָם, וְכֻלָּם אוֹחֲזִים כְּמוֹ הַמְתַּנַּגְּדִים, וְשֶׂאֵל, הֵיִתְכַּן שְׁלֹא יִחְקְרוּ וַיְבוֹאוּ אֵלָיו לְרֵאוֹת אִם בְּאֵמַת יֵשׁ אֲצִלוֹ דְּבַר זֶה, וְלָמָּה תִּכְף־וּמִיד נִתְקַבַּל, אִף שְׁלֹא רָאוּ וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ דְּבָרִים כְּאֵלוֹ.

וּבְכָל פַּעַם כְּשֵׁיִשׁ אֵיזָה סִפּוּר מִמְחַלְקַת חֲדָשָׁה שְׁנֵתְהוּתָה עָלָיו, מוהרא"ש נ"י מְרַבֵּה לְדַבֵּר אֶתְנוּ כַּמָּה שְׁעוֹת מְנַקְדָּה זוֹ, אִיךְ שְׁבִנְי־הָעוֹלָם הֵם כָּל־כָּף מְטַמְטְמִים, וַיִּקְבְּלוּ לְשׁוֹן הָרַע יוֹתֵר מִמָּה שְׂיִקְבְּלוּ דְבָרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים, שֶׁהֵם סִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהֶם גְּלוּי אֱלֻקוֹתוֹ בְּמִדְרַגָּה עֲלִיוֹנָה מְאֹד, וְעַקֵּר הַפְּלֵא שְׁכָל הַפְּלֵאִים פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת הוּא, שְׁכָל אֶחָד הַמְדַבֵּר עָלָיו לְשׁוֹן הָרַע בְּלִי יוֹצֵא מִן הַפְּלֵל הוּא מְשַׁחַת וְנוֹאֵף וְכוּ', וּבְכָל פַּעַם בָּרַר לִפְנֵי עֵינָיו מִי הוּא זֶה הַמְדַבֵּר עָלָיו לְשׁוֹן הָרַע, וְאִיךְ שֶׁהוּא נוֹאֵף גְּמוּר עִם עֲרֻלוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְאֵינוּ מִתְבַּיֵּשׁ לְדַבֵּר עָלָיו רַע... וְלִבְסוּף עוֹד שׁוֹמְעִים לוֹ... וְכֵן בְּכָל פַּעַם כְּשֶׁנִּתְעוֹרְרַת עָלָיו מְחַלְקַת חֲדָשָׁה מִמְדַבְּרֵי לְשׁוֹן הָרַע חֲדָשִׁים, הִיָּה מְבָרַר לְעֵינָיו בְּבִרוּר גְּמוּר אֶת מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים וְהַמְטַנְפִּים, עַד שְׁכַמָּה פְּעָמִים שְׁלַח אֶת אֲחֻדִים מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ תְּלִמִּידֵי "הֵיכַל־הַקְּדוֹשׁ" אֶל מְקוֹמוֹת מְסִימִים, שְׂיִרְאוּ בְּמוֹ עֵינֵיהֶם קְלִקוּל מַעֲשֵׂיהֶם הַמְטַנְפִּים שֶׁל אֵלוֹ הַמְדַבְּרִים עָלָיו לְשׁוֹן הָרַע וּמוּצִיאִים לְעוֹ עָלָיו.

ואמר, שדבר זה הוא פלא גדול מאד, למה יהיה כך, אשר אלו הנואפים והמשחתים המדברים עליו לשון הרע, יהיו נשמעים ונתקבלים דבריהם, ואלו דבורי האמונה וגלוי אלקותו, זה לא יקבלו, והתאנח על זה מוהרא"ש נ"י ואמר, שזה חלק מהגלות המרה הזו, וספר אז, שהרבה פעמים הוא בוכה לפניו יתברך, למה כבר לא תהיה גאלה, שיגאל השם יתברך את אחינו בני ישראל מהגלות המרה הזו, ובכל פעם בא ברעיונו המדרש (מדרש רבה, פרשת שמות, פרשה א'): הנה משה מהרהר בלבו ואומר: מה חטאו ישראל שנשתעבדו מכל האמות, כיון ששמע דבריו של דתן, אמר: לשון הרע יש ביניהם? אם-כן איך יהיו ראויים לגאלה?! וזה בדיוק מה שקורה עכשו, שאלו הרשעים האוהרים המשחתים והנואפים המדברים עליו כל דבר רע, ומוציאים שם רע עליו ועל ספריו הקדושים על לא דבר, הם הם המעכבים את גאלתנו, תפח רוחם ונפשו.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, כי כן הדבר היה אצל מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, שמי שרק בקי קצת בספרו הקדוש "לקוטי הלכות", רואה ומשתומם על נפלאות חדושי התורה וגלוי האלקות שיש שם, אשר כמעט לא נמצא בשום ספר גלוי אלקות במדרגה גבוהה כזו, עם כל זאת היו כל מיני משחתים ונואפים שדברו עליו כל דבר רע, והוציאו עליו לעז ודברים של חוכא וטלולא, וכלם קבלו את זה, ואפלו המפרסמים הגדולים שהיו להם חסידים רבים, קבלו את הלשון הרע הזה, וזה דבר נפלאות תמים דעים, למה אדם הדבוק כל-כך בו יתברך בדבקות אמת יומם ולילה עוסק בתורה ובתפלה וביוהדות, ומיחד שמותיו יתברך, יהיה כל-כך בשפלות בתכלית השפלות, וכלם יקבלו עליו לשון הרע?!

וספר אז, איך שלרב מסאוראן, שהיה כידוע מהמתנגדים החריפים על מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, היו באים תמיד כל מיני פחותים ומביאים לפניו לשון הרע אחר על מוהרנ"ת ז"ל, וקבלו,

ואחד מהם הביא פעם לשון הרע, איך שראה את מוהרנ"ת ז"ל לאכל בתשעה באב, ונשבע על זה, וכן הביא פעם לשון הרע, שראה שנקבה יושבת בחיקו של מוהרנ"ת, וזכרונו לברכה, ונשבע על זה, והלה קבלו והוסיף מחלקת על מחלקת ושנאה ורציחה איומה כידוע דבר זה בין אנשי שלומנו, (ונדפס כבר קצת ב"ימי התלאות"), ואחר כמה שנים אחר הסתלקות מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, שאל אחד מאנשי שלומנו ירא וחרד את האדם הזה שהביא את הלשון הרע לפני הרב הנ"ל: תאמר לי, האם אינך ירא מיום הדין הגדול והנורא על שנשבעת שבועת שקר? והשיב: הלא לא נשבעתי על שקר, כי כן ראיתי, כי זה היה תשעה באב באמת שחל אז ביום שבת... והרב לא שאל אותי איזה תשעה באב... וכן נכנסתי פעם לביתו וראיתי שגנבתו הקטנה בת חצי שנה יושבת בחיקו... והרב לא שאל אותי איזו נקבה...

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי כן הדבר אצלו, שכל מיני שקרנים, בורים וריקים תולים בו בוקי סריקי, ומדברים עליו כל מיני לשון הרע, שלא שיך אצלו כלל, והפלא הגדול ביותר, שדרךם של בני-אדם לצית יותר אל אלו הקלים והנואפים ממה שיצייתו אל דבורי אמונה וגלוי אלקות בתכלית המדרגה העליונה, שאין למעלה מזה.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, שאחד מאנשי שלומנו ספר לו, שהיתה לו חלישות הדעת גדולה בהיותו בראש השנה במירון, כשנגש אליו אחד, ודבר על מוהרא"ש נ"י כל דבר אסור (עפרא לפומיחו), ועוד התפאר ואמר: תאמין לי אם תהיה אצל מוהרא"ש נ"י כחדש ימים אז תתנדע מי הוא, והלה שדל אותו שיבוא לארצות הברית ויתאכסן אצלו, וילך אל מוהרא"ש נ"י, ואז יתודע כי כל מה שמדברים עליו הוא אמת... ושאל אותו אז מוהרא"ש נ"י: תגיד לי איך נראה האדם הזה שדבר נגדי, האם יש לו זקן ופאות? והשיב הלה: לא רק שאין לו זקן ופאות, אלא בערב ראש

השנה אחר הצהררים גלח את זקנו מחדש באפן שיהיו פניו נקיים לכבוד יום טוב... וצחק מוהרא"ש נ"י מאד, ואמר לאיש הזה: ישמעו אזניך מה שפיד מדבר, שלא רק שאין לו זקן ופאות, אלא אחר הצהררים כשמכינים עם ישראל את עצמם למנחה לכבוד היום הגדול והנורא, אשר ידוע אצל אנשי שלומנו גדל ההתעוררות שיש בינינו, אז הוא גלח את זקנו... ואין לו דאגות אחרות בראש השנה הקדוש והנורא, שאז פתוחים ספרי החיים והמתים לפניו יתברך, ודבר עלי, ואמר לו אז מוהרא"ש נ"י: אדרבה, תבוא לכאן לארצות הברית, ואראה לך איך שאני תמיד צודק בזה שאני מתפאר, שכל אלו המתנגדים עלי הם סתם נואפים ככלבים, הלא זה שדבר עלי אז בראש השנה הוא סוכן נסיעות, ומוכר פרטיסים, אבקשך נא תכנס פעם לחנותו, ותראה איך שיושב שם בין נשים כל היום, ומלבד זאת, ידוע אשר סוכן נסיעות מקבל בכל שבוע חמר גס מלא נאוף של כל חברות הטיסות בעולם, אשר בו הם מפרסמים את מקומות הטיסות שלהם, ועושים פרסומות לכל המלונות שיש במדינות אלו שהם טסים לשם, ובודאי יש בפרסומים אלו הרבה דפים המלאים תמונות של שחץ וכו', רחמנא לצלן, והוא יושב ומסתכל ומתבונן בכל תמונה ותמונה... והוסיף מוהרא"ש נ"י: עכשו אשאל אותך, עם הנהגות כאלו ועם עינים מטמאות כאלו, יכולה להיות לאדם הזה השגה ותפיסה בי?!

ופעם אחת דבר מוהרא"ש נ"י מהנ"ל, וכשספר לנו את הספור הזה למען גדע מי מדבר עליו, אמר: מה אתם חושבים שפתוב בפרסומות הנ"ל? אילו תמונות רואים שם? האם מראים את השכינה בצרפת על הים...?! האם מראים את אורו יתברך במלונות פלורידה...?! האם מראים את היראת שמים שיש במבואות ספרד או יון...?! אתם בעצמכם תשאלו את מי שבקי במראות האלו, מה רואים שם?! הלא כל מיני נאוף שבעולם, וכל מיני זמה וזבל רואים שם, וכעינים כאלו רוצה שתהיה לו השגה בי, אשר

זה כמעט שלשים שנה שמסרתי את נפשי, גופי, חלבי ודמי אליו
 יתברך, ובכל עת ורגע אני מוכן לצאת מזה העולם, ונשמתי אינה
 מקשרת אל גופי רק כחוט השערה ממש, ובכה אז מוהרא"ש
 נ"י: היתכן שימסרו לסמ"ך-מ"ם כוחות גדולים כאלו, שנואף, קל
 ופוחז כזה, יתקבלו דבריו יותר ממה שמתקבלים דברי?!

וסיים אז מוהרא"ש נ"י: הנראה, שכל זמן שהר הבית חרב
 ונחרב, ומסתובבים שם כל מיני טמאים ומטמאים כל זב ומצורע
 וטמא לנפש, ותזרים מכל מיני אמות העולם באים לשם, וכל
 מיני ליצי ליצנות עושים שם, במקום שהכהן הגדול לא נכנס שם
 אלא פעם אחת בשנה — ביום הכפורים, ורק לכמה דקות, וגם אז
 הקדים הרבה תפלות וקדוש ידים ורגלים, ויחד שמות ויחודים,
 ונכנס באימה ויראה וכו' וכו', והיום מסתובבים שם כל מיני
 טמאים שבעולם, אין זה כי אם דיו לעבד להיות כרבו.

מדות

מוהרא"ש נ"י אמר, שענין המדות — לזכות להגיע למדות
 טובות, זה יותר קשה מהכל, כי אדם יכול להיות למדן גדול,
 אבל אין לו מדות, יכול להיות מקבל גדול, אבל אין לו מדות,
 ותכף-וימיד כשאין לאדם מדות, אין לו כלום.

והסביר, כי "מדה" נקראת צמצום, הינו האדם צריך להיות
 מצמצם בצמצום, כי אם לא, אזי יהיה אצלו הכל רבני אור, אשר
 זה גורם שבירת הכלים, ולבסוף יתבטל לגמרי, ודבר זה רואים
 במציאות. ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-פירב הלמדנים בועטים
 בבני-אדם, ומה הסוף? שהם נשברים לגמרי, כי בלא מדות, האדם

נשָׁפֵר לְבַסּוֹף לְגַמְרִי, לְמִדָּן מַחֲזִיק עֲצָמוֹ לְגִדּוֹל, וְעַל-כֵּן לֹא מֵתָאִים לוֹ לְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד, וְאִזּוּ כְּשֶׁהוּא צָרִיךְ מִשְׁהוּ, לֹא רוֹצִים לְהִתְפַּנּוֹת אֵלָיו, מֵאַחַר שֶׁמְבַעֵט בְּכֻלָּם, וְאִזּוּ הוּא מִתְעַצְבֵּן וּמִתְקוּטֵט עִם כָּלֵם וּמִקְבֵּל בַּחֲזָרָה, וְאִזּוּ נִשְׁפָּר לְגַמְרִי, וְכָל זֶה מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ מִדּוֹת שֶׁהֵם צְמִצּוּם, כִּי אִם הָיוּ לוֹ מִדּוֹת טוֹבוֹת, וְהָיָה טוֹב לְכָל, וּמִסְבִּיר פָּנִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶפְלוּ לְפַחוּתִים וְלִפְשׁוּטִים, כָּלֵם הָיוּ מְכַבְּדִים אוֹתוֹ בְּעִבּוּר תּוֹרָתוֹ, מֵה שֶׁאֵין בֶּן כָּלֵא מִדּוֹת אֵין לוֹ כָּלוּם, רַק צְרוּת וְיִסּוּרִים.

2

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ רָאָה הִרְבֵּה פְּעָמִים לְמִדְּנִים גְּדוֹלִים מִפְּלָגִים בַּתּוֹרָה, שֶׁלֹּא הָיוּ לָהֶם מִדּוֹת כָּלֵל, וְתַמִּיד הִתְקוּטְטוּ, וּלְבַסּוֹף עָבְרוּ עֲלֵיהֶם יִסּוּרִים מְרִים וְקָשִׁים, וְגַם בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוּמֵנוּ הִזְקִירִים רָאָה עוֹבְדֵי הַשֵּׁם, שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוּלִים לְצַמְצֵם עֲצָמָם לְכַנֵּי אָדָם אַחֲרֵים, וְלֹא הָיוּ לָהֶם מִדּוֹת טוֹבוֹת, וּלְבַסּוֹף נִשְׁפָּרוּ וְנִתְבַּטְּלוּ וְלֹא נִשְׁאַר מֵהֶם כָּלוּם, כִּי כָלֵם בָּרְחוּ מֵהֶם וְנִשְׁאַרוּ לְכַד בְּבֵיתָם בּוֹדְדִים, וּמֵתוּ בְּלֹא שׁוּם חֵבֵר וְרַע טוֹב, שֶׁיַּעֲמֵד אֲצֵלָם, כִּי תַמִּיד הָיוּ בְּכַעַס וּבִקְפָדוֹת בְּלֵי שׁוּם מִדָּה טוֹבָה כָּלֵל, וְעַל-כֵּן בַּסּוֹף נִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרִי, וְדַבֵּר זֶה אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁרָאָה אֲצֵל הִרְבֵּה עוֹבְדֵי הַשֵּׁם גְּדוֹלִים וְאֲשֶׁר בְּאַמַּת הָיוּ יְרֵאִים, אֲבָל הָיָה חֶסֶד לָהֶם מִדּוֹת לְגַמְרִי.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: מִדּוֹת טוֹבוֹת הֵן בְּרָכָה בְּפָנֵי עֲצָמָה, שִׁיזְכָּה הָאָדָם לְהַגִּיעַ אֶל מִדּוֹת טוֹבוֹת, וְצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ הִרְבֵּה עַל דְּבַר זֶה מִמֵּנוּ יִתְבָּרַךְ שִׁיזְכָּה לְתַקֵּן אֶת מִדּוֹתָיו, וְעַקֵּר הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת הוּא רַק בֵּינוּ לְבֵין חֲבֵרוֹ וּבֵינוּ לְבֵין אִשְׁתּוֹ, כִּי מִדּוֹת שִׁיף רַק בֵּין אָדָם לְחֲבֵרוֹ. וְאָמַר: אָדָם יְכוּל לְהִיּוֹת בְּסֻדָּר בֵּינוּ לְבֵינוּ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל בֵּין אָדָם לְחֲבֵרוֹ הוּא יְכוּל לְהִיּוֹת פָּרָא אָדָם גְּדוֹל, וְזוֹ טְעוּת הַכִּי גְדוֹלָה, כִּי אֲסוּר לְהַפְרִיד בֵּין אָדָם לְחֲבֵרוֹ לְבֵין אָדָם לְמִקּוּם, כִּי הַכָּל אֶחָד, כִּי אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ.

מנחה

מוהרא"ש נ"י הזהיר את תלמידי "היכל-הקדש" להתפלל מנחה תמיד בשעה מקדמת, ואמר, שעקר הזמן של מנחה הוא בהתחלת זמנה, שהוא תשע שעות ומחצה, שזה יוצא על-פירוב בין שעה שלש לשלש וחצי, (וכן מוהרא"ש נ"י בעצמו נוהג להתפלל אז מנחה).

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שמרגיל את עצמו להתפלל מנחה מקדם, לעולם לא יעבר זמנה, כי בדרך כלל כשאדם מתפלל אחר השקיעה לא ימלט שישחוב זמן התפלה עד שיהיה כבר צאת הכוכבים, שאז אסור כבר להתפלל מנחה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצל אנשי שלומנו הקדושים מקפידים מאד להתפלל מנחה קדם השקיעה דיקא, אף הוסיף מוהרא"ש נ"י, שכל מה שיכולים להקדים את תפלת המנחה מהשקיעה זה טוב יותר, כי עקר שלמות תפלת המנחה היא באמצע היום, הינו אחר שעה שלש, שאז האדם טרוד בטרדתו — זה בעבודתו וזה בעסקיו וזה בלמודיו, ואז יעצר את עצמו וילך להתפלל אליו יתברך, עד שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות ו'): לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שאליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה.

והסביר את זה מוהרא"ש נ"י, ואמר: הלא אליהו הנביא לחם עם עובדי הבעל, שהראו שהכל הוא טבע גמור, והוא גלה להם, שאין שום טבע ומקרה ומזל כלל, אלא הכל בהשגחת הקדוש-ברוך-הוא, ועל-כן הראה להם זאת בתפלת המנחה דיקא, הינו בעת שאדם טרוד בפרנסתו ובעסקיו, ואפלו בלמודו, שיעצר את עצמו ויתחיל להתפלל תפלת מנחה, ובזה יזכה להפוך את הדינים והצמצומים לישועות גדולות, ויזכה לגלוי השגחה גדול.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י: הֲלֹא רוֹאִים שְׁבָאֲמָצַע הַיּוֹם הָאָדָם מְלֹא בְלִבוֹלִים, מְלֹא טְרָדוֹת, וּכְשֶׁמְעַמִּיד אֶת עַצְמוֹ אֶזְלֵה תְּפִלָּה, בְּזֶה גוֹרֵם נַחַת רוּחַ גָּדוֹל בְּשָׁמַיִם, וְעַל-כֵּן אָנוּ רוֹאִים שְׁבִתְפִלַּת מִנְחָה אֵין קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמַּחִין, כִּי אֶזְ מִתְגַּלֵּית לְאָדָם תְּפִלָּה כְּזוֹ, שְׁאֵפְלוּ בְּלִי מַחִין יְכוּלִים לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, וְעַל-כֵּן מְאֹד חֲשׂוּבָה אֲצֵלוֹ יִתְבַּרֵךְ תְּפִלַּת הַמִּנְחָה.

וְלָכֵן, סֵיִם מוהֲרַא"ש נ"י, צְרִיכִים לְדַקְדֵק מְאֹד מְאֹד בְּתְפִלַּת הַמִּנְחָה, וְלֹא לְהִתְרַשֵּׁל מִמֶּנָּה, וְאֵז יִזְכֶּה לְעֲרֻבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זִיו חַיִּית אֱלֹקוֹת.

מַעֲט

מוהֲרַא"ש נ"י גִּלָּה הֲרַבָּה מְאֹד מַעֲנִין הַדְּבֹר שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁהִתְבַּטָּא פַּעַם: "אֲבִיסָל אִיז אוּיף גוּט" (מ), וְסִפֵּר, שֶׁמוהֲרַנ"ת, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, אָמַר קֹדֶם שְׁנִתְקַרַּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁאָף שֶׁהָיָה מִתְמַיֵּד גָּדוֹל, אָף יַעַן שֶׁרָצָה לְלַמֵּד הֲרַבָּה מְאֹד, וּלְהִתְמַיֵּד בְּהֲרַבָּה שְׁעוּרִים לְכֵן הִתְרַשֵּׁל וְלֹא עָשָׂה שׁוּם דְּבָר, עַד שֶׁהִתְחִיל לְהִתְבַּטָּל וְאֵז כְּשֶׁנִּתְקַרַּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל, וְסִפֵּר לוֹ אֶת צַעְרוֹ, אָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל אֶת הַדְּבֹר הַזֶּה: אֲבִיסָל אִיז אוּיף גוּט (מ), עָנָה וְאָמַר עַל זֶה מוהֲרַנ"ת, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, שֶׁמַּעֲכָשׁוּ יוֹכַל לְהִיּוֹת אִישׁ כְּשֶׁר, וְכֵן הָיָה, כְּשֶׁבָא לְבֵית-הַכְּנֶסֶת, וְרָאָה שֵׁישׁ שֵׁם אֵיזָה בְּלִבוֹל, אִיזוֹ מְנִיעָה, לֹא הִזְנִיחַ אֶת לְמוּדוֹ, רַק אָמַר לְעַצְמוֹ: אֲלֵמַד קָצַת, וְכֵן עוֹד קָצַת וְעוֹד קָצַת, עַד שֶׁזָּכָה לְהִיּוֹת מִתְמַיֵּד גָּדוֹל מְאֹד, וְדַבֵּר מִזֶּה מוהֲרַא"ש נ"י וְאָמַר, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּשׁוּם אֶפֶן בְּעוֹלָם, אִם אֵין לוֹ יְדִיעָה זוֹ — שְׁמַעֲט גַם-כֵּן טוֹב (אֲבִיסָל אִיז אוּיף גוּט), כִּי לֹא יִמְלֹט שְׁלֹא יַעֲבֹר עַל כָּל אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם

בכל יום איזו מניעה, איזה ריב, איזה בלבול, איזו צרה, אילו יסורים, איזו טרדה, ואם יקבע לעצמו שעורים גדולים, לא יקים אותם, אבל אם יהיה חזק אצלו ללמד פסוק אחד חמש ורש"י והתרגום, ויאמר לעצמו: אמת, שיש לי עכשו בלבול גדול ומניעה וטרדה גדולה וההכרח לי עכשו להתבטל, עם כל זאת אלמד ברגע זה פסוק אחד חמש ורש"י עם התרגום, ואז יזכה באמת ללמד פסוק אחד, וכשילמד הפסוק יבגס לו במחשבתו אולי עד שאני צריך ללכת, אחטף עוד פסוק חמש והתרגום, ובאפן הזה זוכה להוסיף עוד פסוק ועוד פסוק, עד שבזמן קצר יחטף פרשה חמש ורש"י והתרגום, וכן בלמוד משניות יאמר לעצמו: הן אמת שיש לי עכשו ריב ומחלוקת או טרדה ובלבול שההכרח לי להתבטל, עם כל זאת קדם שאלך אחטף משנה אחת, ויהיה חזק בלמוד המשנה האחת, ואחר-כך יאמר לעצמו: אולי אלמד עוד משנה, ואז יראה שבדרך זו יזכה לסיים פרק שלם, ולפעמים מפרק אחד יהיו נעשים שני פרקים ושלשה פרקים וכו', וכן הוא בלמוד גמרא, שיאמר לעצמו, שהולך ללמד רק כמה שורות, ואחר-כך אולי עוד כמה שורות וכו', וכן במדרש, שיאמר לעצמו שילמד רק סעיף אחד מפרשה וכו', וכו', ובאפן הזה יזכה לחטף רב טוב הצפון.

ואמר מוהרא"ש ג"י, מי שמרגיל את עצמו באפן הזה תמיד — לחטף רק מעט ועוד מעט, האדם הזה יזכה לקנות לעצמו כל מיני מדות טובות, כי גם בענין המדות, מה שקשה לאדם לזכות להיות בעל מדה טובה הוא מפני שהוא חושב שצריך להיות בתכלית השלמות שאין שלמות אחריה, ומחמת שרואה שאינו יכול, אז הוא מזניח את הכל, אבל אם האדם היה הולך בדרך זו — לידיע שמעט הוא גם-כן טוב, היה סוף כל סוף זוכה להיות איש בעל מדות תרומיות, מדות טובות, כגון: מי שיש לו הרהורים רעים במחשבתו, יאמר לעצמו: ברגע זה לא אהרהר שום הרהור, או אראה שיהיה לי הרהור אחד פחות,

וְעַל-יְדֵי-זֶה שֵׁיכְנִים בְּמַחְשַׁבְתּוֹ הִרְהוּר שֶׁל קִדְשָׁה — לַחֲשַׁב מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, וְלַחֲשַׁב לַעֲשׂוֹת אֵיזָה דְבַר טוֹב, אֲזִי אַחֲר־כֵּן יֹאמֵר: אוֹלֵי טוֹב לְהִרְהוּר עוֹד הִרְהוּר טוֹב — שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְכֵן הִרְהוּר טוֹב אֶחָד יָבִיא הִרְהוּר טוֹב שְׁנִי, עַד שִׁירְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִרְהוּר תָּמִיד מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, וְכֵן הוּא בְּשִׁמְרַת הָעֵינַיִם, מִי שֶׁנִּלְכַּד בְּהַסְתַּכְלוֹת עַל מְקוֹמוֹת מְזֻהָמִים, יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְלַכֵּת בְּדַרְךְ, וַיֹּאמֶר: עֲכָשׁוּ לֹא אֶסְתַּכַּל עַל אִשָּׁה זֹו, וְכֵן תִּהְיֶה לוֹ הַסְתַּכְלוֹת אַחַת פְּחוֹת בְּעוֹלָם, אַחֲר־כֵּן יֹאמֵר: גַּם עַל אִשָּׁה זֹו לֹא אֶסְתַּכַּל, וְכֵן יִפְחִית עוֹד הַסְתַּכְלוֹת, וְכֵן בְּדַרְךְ זֹו שִׁירְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לִידַע שְׁמַעַט גַּם-כֵּן טוֹב, יִזְכֶּה לְקִדְשַׁת הָעֵינַיִם, וְכֵן הוּא בְּאֲזֵנַיִם, יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁכָּל-כֵּן נִפְגְּמוּ, שֶׁהַהֲכַרְח לָהֶם לְשַׁמַּע כָּל דְּבַר מֵהַשָּׂאֲחַר אוֹמֵר וְכוּ' וְכוּ', אֲבָל כְּשִׁירְגִיל אֶת עֲצָמוֹ בְּאִפְּן הַזֶּה: עֲכָשׁוּ לֹא אֵלֶּךְ לְשַׁמַּע מֵהַ שְׁהֵם מְדַבְּרִים וְכוּ' וְכוּ', וְאַחֲר־כֵּן יֹאמֵר לְעֲצָמוֹ: אוֹלֵי גַם מֵהַ שְׂאֲחָרִים מְדַבְּרִים אֵינִי צָרִיךְ לְשַׁמַּע, וְכֵן לֹאט לֹאט יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ, עַד שִׁיִּגִיעַ לְמַדְרַגָּה כְּזוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֲכַפַּת לוֹ שׁוֹם דְּבַר מֵהַ שְׂאֲחָרִים מְדַבְּרִים, וְכֵן הוּא בְּעֵינָיִם הַכַּעַס, שִׁירְגִיל אֶת עֲצָמוֹ עִם כַּעַס אֶחָד פְּחוֹת וְכוּ' וְכוּ', וְכֵן עִם הַדְּבוּר, שִׁיאֹמֵר לְעֲצָמוֹ תָּמִיד: עֲכָשׁוּ אֶשְׁתַּק, עֲכָשׁוּ לֹא אֲדַבֵּר וְכוּ' וְכוּ', וּבְאִפְּן הַזֶּה יִזְכֶּה סוּף כָּל סוּף לְמַדוֹת טוֹבוֹת, כִּי מִכָּל מַעַט יִהְיֶה נֶעֱשֶׂה הִרְבֵּה.

וְאֹמֵר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבִּיּוֹתֵר צָרִיכִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֲצָה הַזֹּו — שְׁמַעַט גַּם-כֵּן טוֹב, בְּעֵינָיִם מִדַּת הַשְּׂמִיחָה, כִּי אֵין לָךְ אָדָם שֶׁלֹּא עוֹבֵר עָלָיו אֵיזָה מִשְׁבֵּר בְּחַיִּים, אֲשֶׁר מְעַצְבֵּן אוֹתוֹ וּמְעַצִּיב וּמְדַכָּא אוֹתוֹ, עַד שֶׁקָּשָׁה לְאָדָם לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, מִכָּל שֶׁכֵּן כָּל הַיּוֹם שִׁיִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה וַיִּרְקַד, זֶה קָשָׁה וְכִבְד לּוֹ מְאֹד מְאֹד מְרַב צְרוּתָיו וּבְלִבּוֹלָיו שְׁעוֹבְרִים עָלָיו, אֲבָל כְּשִׁירְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לִילֵךְ בְּדַרְךְ זֹו: אֲנִי אֶהְיֶה שְׂמֵחַ רַק עֲכָשׁוּ מַעַט, וְאַרְקַד קֶצֶת, אֲפִלּוּ בֵּינִי לְבֵין עֲצָמִי, וְאַחֲר־כֵּן יֹאמֵר: אוֹלֵי אֶהְיֶה עוֹד מַעַט שְׂמֵחַ וְאַרְקַד עוֹד קֶצֶת, וּבְאִפְּן הַזֶּה יִמְשִׁיךְ אֶת הַשְּׂמִיחָה לְכָל הַיּוֹם כָּלוּ.

והאר"י מוהרא"ש נ"י בשיחה זו מאד ואמר, שעקר חסרון בני-אדם, שהם כל-כף רחוקים מהקדוש-ברוך-הוא, מפני שרוצים לעשות דבר בשלמות, ומחמת שאי אפשר להם בשום אופן לעשות דבר בשלמות, על-כן הם מזניחים את הכל, ויש בני-אדם שנפלה בהם מדת הקנאה כל-כף, עד שמאחר שראים שהם אינם יכולים לעשות דבר שלם, רק חבריהם עושים דבר שלם, על-כן הם מזניחים את הכל, ובאמת היא טעות גדולה מאד, כי מה לי ולחברי, אם אני לא יכול לעשות הרבה, אעשה מעט וכן עוד מעט, ועוד מעט, ובאופן הזה אזכה לכל המדות הטובות ולכל הקדשות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אם היו בני-אדם יודעים את מעלת העצה הזו של "מעט גם-כן טוב", היו תמיד מדברים עמו יתברך, כי היו אומרים לעצמם: אולי פדאי לי לדבר דבור אחד אליו יתברך, ואחר-כך אולי עוד דבור ועוד דבור, וכן בענין למוד התורה, היו לומדים כל היום, כי היו אומרים לעצמם — נלמד רק פסוק אחד, או משנה אחת, או מאמר אחד מגמרא, או פסקה אחת מהמדרש, או הלכה אחת, וכך היו מוסיפים עוד פסוק, ועוד משנה, ועוד מאמר, ועוד פסקה, ועוד הלכה, ובמשך כל היום היה מצטבר להון גדול, והן במדות טובות, אם היו הולכים בדרך זו, היו זוכים להרגיל את עצמם לבוא למדות יקרות, ומחמת שבני-אדם מתרשלים מקיום עצה זו, בשביל זה אינם זוכים לשום קדשה, אדרבה, מתרחקים מתורה ומתפלה ומתרחקים ממדות טובות, עד שמתרחקים לגמרי ממנו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י: ביותר צריכים את העצה הזו של "מעט גם-כן טוב" במצות צדקה, כי דרך בני-אדם שרוצים לתן צדקה, פי לב האיש הישראלי בוער תמיד לעזר לזלתו, וכשפא עני, חושב האדם, שלעני זה אני צריך לתן כבודאי לכל הפחות מאה דולר, ומחמת שאין לו המאה דולר לתן לו,

על-בן פוטרן בלא כלום, וזו טעות גדולה, כי צריכים לתן לכל עני משהו אפלו פרוטה אחת ושקל אחד, ויהיה חשוב בעיניך כאלו נתת לו עכשו מליונים, מאחר שאתה מקיים בזה מצות הבוה"ק לתן צדקה, אחר-כך תחשב — אולי עוד פרוטה יהיה יותר טוב, אולי עוד שקל יהיה יותר טוב, בן תרגיל עצמך עד שתתן מלא חפנים, אבל תמיד צריכים להתחיל במדה היקרה זו, לידע שמעט גם-כן טוב, וסיים מוהרא"ש נ"י: אשרי מי שזוכה לצית את רבנו ז"ל, ולהתנהג באופן הזה, שמעט גם-כן טוב, וכך יזכה להתעלות בעבודת השם כאחד מבני עליה.

משניות

מוהרא"ש נ"י רגיל מאד לעורר את כל אנשי שלומנו ותלמידיו היקרים על למוד משניות, וכמעט שאין שיחה שלא ידבר בה מוהרא"ש נ"י מגדל מעלת למוד משניות, ומרגלא בפומיה לומר, שמשנייה היא אותיות נישמיה, כי למוד משניות יש לו הכח לשנות את הנשמה של האדם, ולהמשיך עליו נשמה קדושה מהעולם העליון, אפלו אם כבר נתלכלכה עם כל מיני עוונות וזהמות, רחמנא לצלן, ולכן ראשי תבות הפסוק (תהלים ל'): ה'עלית מן שאול נפשי הוא משנייה, כי משניות יש להם הכח להעלות נפש האדם משאול תחתית ממש, ולהחזירה למקום שרשה.

מוהרא"ש נ"י מזכיר תמיד דברי המדרש (מוכא בדברי רבנו החיד"א ז"ל), שאשר בן יעקב יושב על פתחו של גינהום, וכל מי שיש בידו משניות אינו מניחו לירד לשם, והרמז בדברי הפסוק (בראשית מ"ט): "מאשר שמנה לחמו", שנייה אותיות משנייה עד כאן דבריו; הרי שראים גדל כח משניות, שמצילות

את האדם מדינה של גיהנום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה גם כן מרמז בדברי חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה (מדרש רבה פרשת צו): אין הגליות מתכנסות אלא בזכות משניות, הינו איך זוכה האדם לגאל נפשו באמת, לקבץ נדחיה ולהחזיר אותה למקום שרשה? על ידי זכות למוד משניות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבתחלת התקרבותו ראה בשיחות הר"ן (סימן קפ"ה), שרבנו ז"ל צוה לכמה אנשים לומר שמונה עשר פרקים משניות בכל יום, וכן ראה בספר "אבניה ברזל", שגם למוהרנ"ת, זכרונו לברכה, צוה רבנו ז"ל כן, ואז נכנס בו חשק נורא וכסופים גדולים להיות גם כן נמנה בין אלו האנשים, והתחיל גם כן לומר בכל יום שמונה עשר פרקים משניות, ולאט לאט הרגיל עצמו בזה, עד שנעשה אצלו טבע שני, ולא החסיר יום בלי למוד שמונה עשר פרקים משניות, וכן נוהג עד היום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף על פי שבתחלה הדבר נראה קשה מאד לומר שמונה עשר פרקים משניות בכל יום, אבל כשרק מרגיל עצמו בזה, זה הולך כמו מזמור, וההרגל נעשה טבע שני, ואינו לוקח זמן הרבה כלל.

ואמר, שלבחור הלומד בישיבה זה דבר קל מאד לגמר שמונה עשר פרקים משניות בכל יום, כי בין כך ובין כך הולכות לאבוד כמה שעות בכל יום, ואם מחלקים את שמונה עשר הפרקים לשעורים של ששה ששה, הינו ששה פרקים בבקר, וששה פרקים באמצע היום וששה פרקים בלילה, אז גומרים זאת בנקל, ולא מרגישים אפילו שלומדים כל כך הרבה.

וספר מוהרא"ש נ"י מגדל המסירות נפש שהיתה לו בבחרותו לגמר שמונה עשר פרקים משניות בכל יום, כי למד בישיבה

שֶׁל מְתַנַּגְדִים, וְהַצֶּרֶף לְהַסְתִיר עֲצֻמוֹ מֵרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה וּמֵהַבְּחֻרִים, וְלִכֵּן הָיָה לוֹ כָּל מִינֵי עֲצוֹת הָאֵיף לְחַטֵּף כַּמָּה פְּרָקִים פֶּה וְשָׁם, וְהָיָה מַחְבִּיא דְּפִים שֶׁל מְשָׁנִיּוֹת בְּתוֹךְ דְּפֵי הַגְּמָרָא שְׁלוֹ, וְכֵן הָיָה לוֹמֵד אֶת הַמְּשָׁנִיּוֹת בְּהֲצַנֵּעַ וּבְהַסְתֵּר.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂאָם מֵתְרַגְּלִים בְּאַמִּירַת שְׁמוֹנָה עָשָׂר פְּרָקִים מְשָׁנִיּוֹת בְּכָל יוֹם, אִזּוּ בְּזִמְן קָצֵר נַעֲשִׂים בְּקִיָּאִים בְּכָל הַשָּׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, וּמְסִימִים כָּל הַשָּׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה בְּכָל חֹדֶשׁ, וּבִפְרָט בְּחֹר צָעִיר שֶׁהוּא כְּמוֹ דְּיָדוּ כְּתוּבָה עַל נִיר חֹדֶשׁ כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (אָבוֹת ד'), וְאִם הוּא יִתְמִיד בְּזָה, אִזּוּ יְהִיָּה בְּקִי בְּכָל הַשָּׁשָׁה סְדְרִים, וְיִדַע מְשָׁנִיּוֹת כְּאֵלוֹ, אֲשֶׁר מֵרַבָּנִים וּמֵרֹאשֵׁי יְשִׁיבוֹת אֵף פַּעַם לֹא שָׁמְעוּ.

וּסְפָר מוהֲרַא"ש נ"י שֶׁבְּתַחֲלַת הַתְּקָרְבוֹתוֹ, כְּשֶׁהִתְחִיל לְלַמֵּד וְלוֹמַר בְּכָל יוֹם שְׁמוֹנָה עָשָׂר פְּרָקִים מְשָׁנִיּוֹת, וְזָכָה כְּבָר לְסִיּוֹת עֲשָׂרִים פַּעֲמִים שָׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה קְרוּב לְשָׁנָתִים, הָיָה פַּעַם בְּאֵיזָה בֵּית־הַכְּנֶסֶת וְעָמַד בְּפִנְיָה לִיד הַסְּפָרִים, וְעֵינָיו בְּסִפְרָא, וְיָשְׁבוּ סְמוּךְ אֵלָיו כַּמָּה רַבָּנִים, וְהִתְפַּלְּלוּ בְּאֵיזָה עֲנִיָּן, עָנָה וְאָמַר אֶחָד מֵהַרַּבָּנִים, כַּמְדָּמָה, שֶׁהֵרַמְב"ן הִקְדוּשׁ מְבִיא בְּאַגְרַת שְׁלוֹ שֶׁכָּתַב לְבָנוֹ: "מַעֲשִׂיךָ יִקְרָבוֹךְ וּמַעֲשִׂיךָ יִרְחַקוֹךְ", וְכִשְׁשָׁמַע זֹאת מוהֲרַא"ש נ"י, וְהוּא הָיָה אִזּוּ בְּגִיל צָעִיר מְאֹד (כִּכְּן שְׁמוֹנָה עָשָׂרָה שָׁנָה), אָמַר: זֶה מְשָׁנָה מְפָרֶשֶׁת, (כִּי הוּא אִזּוּ לֹא רָאָה אֵף פַּעַם אֶת אַגְרַת הַרַמְב"ן ו"ל), וְצִחְקוֹ מִמֶּנּוּ, וְאֶחָד מֵהַרַּבָּנִים שְׁאֵלוֹ בְּלִשׁוֹן לַעֲג: הֵיכֵן הִיא הַמְּשָׁנָה?... וְהִלֵּךְ מוהֲרַא"ש נ"י וְהוֹצִיא מִסִּכַּת עֲדִיוֹת, וְהִרְאָה לָהֶם, וְנִתְבַּשְׁשוּ כֻלָּם מִלְּפָנָיו, אֵיךְ שֶׁבְּחֹר צָעִיר בְּקִי בְּמְשָׁנִיּוֹת, וְהֵם לֹא יָדְעוּ שֶׁיֵּשׁ מְשָׁנָה כְּזוֹ...

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁכְּבָר רָאָה כְּזֹאת אֲצֵל כָּל תַּלְמִידָיו הַיְקָרִים, שֶׁצִּיָּתוֹ לוֹ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת, וְלִקְחוּ אֶת עֲצָמָם לְאַמִּירַת מְשָׁנִיּוֹת בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת שְׁמוֹנָה עָשָׂר פְּרָקִים בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁבְּזִמְן קָצֵר

היו בקיאים בכל הששה סדרי משנה עד להפליא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגדל מעלת הענין של אמירת שמונה עשר פרקים משניות בכל יום אי אפשר להסביר כלל, ויש בזה סודות וסגלות נוראות, שאי אפשר אפלו לדבר מזה, כי זוכה להוריש קדשה עליו מבחינת שמונה עשר העולמות הנמשכת מרישא דלא אתידע דעתיק יומין וכו', שבתוך האי רישא מתלבש אין סוף ברנף הוא, ומוכא בשם האר"י, זכרוננו לברכה (עין בספר "אור הישר" למהר"ם פאפאריש עמוד התורה ט"ו), שח"י (שמונה עשר) פרקים משניות הוא תקון גדול לפגם הברית, סוד אל ח"י, ויש להם סגלה גדול להרג את היצר הרע.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה בדוק ומנסה — מי שיחזיק תמיד באמירת שמונה עשר פרקים משניות, סוף כל סוף יגרש ממנו כל הרוח שטות שנדבקה בו, ויהרג את היצר הרע לגמרי.

והסביר מוהרא"ש נ"י: הלא רבנו ז"ל אומר בתורה א' (לקוטי מוהר"ן, חלק א'), שצריכים להכות את המשגע עם מקלות ושמות, ורבנו ז"ל אומר שם, שמקל הוא צורת וא"ו, עין שם; הרי זה רמז לוא"ו סדרי משנה בכלליות וגם לח"י פרקים בפרטיות — שלש פעמים ששה, שהוא סף הכל שלשה ואו"י, כי וא"ו יכולים לכתב בשלשה אפנים: וא"ו, ו"ו, וי"ו, הינו בזה מכה את היצר הרע שעושה את האדם משגע בשלשה מקלות בכל יום, ובאפן הזה בודאי סוף כל סוף יהרג אותו לגמרי.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שיש קבלה בידו מרבנו ז"ל, שמה שכתוב בשיחות הר"ן (סימן י"ט): שאפלו אותם האנשים הרחוקים מן הקדשה מאד, שנלכדו במדה רעה עד שרגילין בעברות, חס ושלום, רחמנא לצלן, רחמנא לישזבן, אם יעשו לעצמם חק קבוע וחיוב חזק ללמד בכל יום כ"ף וכ"ף יהיה איך שיהיה,

בַּוְדַאי יִזְכּוּ לְצֵאת מִמְצוּדָתָן הַרְעָה עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, כִּי כַח הַתּוֹרָה גְדוֹל מְאֹד, עֵינֵי שָׁם; שֶׁהַכֹּהֵן וְכֹהֵן סוֹכֵב וְהוֹלֵךְ עַל אֲמִירַת חַי פְּרָקִים מְשָׁנִיּוֹת בְּכֹל יוֹם, וְגַם כֹּהֵן וְכֹהֵן בְּגִימְטְרִיָּה הַשֵּׁם אֱלֹקִים בְּחִינַת דִּין, לְרַמֵּז, שֶׁעַל-יְדֵי לַמּוֹד מְשָׁנִיּוֹת זוֹכִים לְהַמְתַּקֵּת הַדִּינִים וּלְהַמְשַׁכֵּת הַרְחָמִים.

וְהַתְּלַמִּידִים הַיּוֹשְׁבִים לְיַד מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּמַתִּיבְתָא "הֵיכַל-הַקֹּדֶשׁ" מְחַיְבִים לְגַמֵּר בְּכֹל יוֹם שְׁמוֹנֵה עָשָׂר פְּרָקִים מְשָׁנִיּוֹת חֵק וְלֹא יַעֲבֹר, וּמוֹהֲרָא"ש נ"י מְקַפֵּיד מְאֹד עַל זֹאת, וְכַמָּה פְּעָמִים בְּסוּף הַיּוֹם מוֹהֲרָא"ש נ"י שׂוֹאֵל אֶת כָּל הַתְּלַמִּידִים בְּפְרָטִיּוֹת, אִם כָּבֵר סִימּוֹ שְׁמוֹנֵה עָשָׂר פְּרָקִים מְשָׁנִיּוֹת, הַכֹּל כְּדֵי לְזַרְזֵם שְׁלֹא יַחְסִירוּ יוֹם בְּלַעֲדֵיהֶם, וְאִם יִתְרַגְּלוּ כֶּף בִּימֵי בְחָרוּתָם, בַּוְדַאי יַחְזִיקוּ בְּזֶה כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם.

וּפְעַם שָׂאֵל מוֹהֲרָא"ש נ"י חָתָן אֶחָד מִמְקַרְבָּיו יוֹם אֶחָד קָדַם חֲפָתוֹ, אִם גָּמַר הַיּוֹם שְׁמוֹנֵה עָשָׂר פְּרָקִים מְשָׁנִיּוֹת, וְעָנָה לוֹ הַחָתָן, שְׁעֵדִין לֹא גָמַרְם, עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: תֵּאֱמִין לִי, שָׂאֵם לֹא תִגְמַר אוֹתָם הַיּוֹם, לְמַחֵר בְּיוֹם חֲפָתְךָ בַּוְדַאי לֹא תִגְמַרְם, וְאַחֲרֵי-כֵן בְּיוֹם שְׁלֹאֲחֵר הַחֲתָנָה גַם-כֵּן לֹא תִגְמַרְם וְכוּ', וּבְעוֹד שְׁבוּעִים תִּהְיֶה שְׁבוֹר כְּחֶרֶס הַנֶּשֶׁבֶר, וְלֹא תִדַּע מַחֲיִיד, אֲבָל אִם תִּהְיֶה הַיּוֹם עֲקָשָׁן גְדוֹל מְאֹד, וְלֹא תִלָּךְ לִישָׁן הַלַּיְלָה עַד שֶׁתִּגְמַר אוֹתָם, אִזּ לְמַחֵר בְּיוֹם חֲפָתְךָ גַם-כֵּן תִּחַטֵּף שְׁמוֹנֵה עָשָׂר פְּרָקִים, וְכֵן בְּיוֹם שְׁלֹאֲחֵר הַחֲתָנָה וְכֵן לְעוֹלָם, וְלֹא תִחַשֵׁב לְרַגַע שְׁבָרְכוֹת הַזְּמַן יִהְיֶה יוֹתֵר קָל וְיִתְמַעֲטוּ הַטְּרָדוֹת, וְתִתְחִיל לְהַתְּמִיד בַּתּוֹרָה יוֹתֵר, כִּי אֲדַרְבָּה מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ מִתְּרַבּוֹת הַטְּרָדוֹת בְּיוֹתֵר, בְּפְרָט לְאַבְרָהָם כֶּשֶׁנּוֹלָדִים לוֹ כְּבָר יְלָדִים וְיֵשׁ לוֹ דְּאֵגַת פְּרָנְסָה וְכוּ' וְכוּ', וּמָה שְׁלֹא הִקְדַּמְתָּ בִּימֵי בְחָרוּתְךָ בְּעַקְשָׁנוֹת גְּדוֹלָה, בַּוְדַאי לֹא תַחְזִיק בְּזֶה אַחֲרֵי הַחֲתָנָה, אֲבָל אִם תַּעֲשֶׂה יְסוֹד חֵזֶק עֲכָשׁוּ, בַּוְדַאי תִּשָּׂאֵר אֲצִלְךָ הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה לְכָל יְמֵי חַיִּיד, וְחֵזֶק מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת הַחָתָן הַנִּלְמָד מְאֹד מְאֹד בְּדַבּוּרָיו הַקְּדוּשִׁים.

ופעם קבל מוהרא"ש נ"י מכתב מאחד מתלמידיו הנותיקים, שזה כבר עשר שנים שלא החסיר יום בלי אמירת משניות, ובזמן האחרון התחיל להרגיש טעם אחר לגמרי בכל הלמוד, והוא תולה כל זאת מחמת שכבר גמר את כל הששה סדרי משנה יותר ממאה ואחת פעמים, והלא חכמינו הקדושים, זכרונם לברכה אומרים (חגיגה ט'): שאינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחת... (והיה מוהרא"ש נ"י שמח אז מאד מאד, כי זכה להעמיד תלמיד כזה).

ובאמת כל תלמידי "היכל-הקדש" מצטיינים ונכרים במדה הקדושה הזו, ותמיד מחזיקים אצלם ספר משניות ועוסקים באמירת פרק אחר פרק; אשרי הזוכה להתחבר ולהיות נמנה עמם.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שכמו שהיו תמיד יודעים מי הוא ברסלבר חסיד בכלל, הינו מי שהיה מחזיק אצלו "שלחן ערוך" קטן בתיק הטלית והתפלין שלו, כן יודעים היום מי הוא תלמיד של "היכל הקדש" בפרט, הינו מי שעוסק בלמוד משניות תמיד; אשרינו שאנו יודעים מעצות כאלו!

מלוה מלכה

מוהרא"ש נ"י אמר, שמאד צריכים להזהר בסעדת "מלוה מלכה", אפלו אם אינו צריך אלא לכזית, כי הוא סימן שלם ב"שלחן ערוך" (ארח חיים סימן ש'), וידוע לנו, איך שרבינו ז"ל הקפיד מאד מאד שלא נזוז מסעיף קטן ב"שלחן ערוך", כל שכן סעדת "מלוה מלכה" שקבע לנו על זה ה"שלחן ערוך" סימן שלם.

והזכיר אז מוהרא"ש נ"י את הפסוק (מלכים א' י"ח): "עד מתי אתם פוסחים על שני הסעפים", שזה על שני הסעיפים ב"ש"לחן ערוך", שבגני-אדם מאד מזלזלין בהם, הינו סעיף וסימן הנ"ל, שמצוה לסדר שלחנו במוצאי שבת, וסעיף וסימן שני (ארח חיים סימן תי"ט): שמצוה להרבות בסעדת ראש חודש, כי מכיין שנזכרו כבר שתי סעדות אלו ב"ש"לחן ערוך" צריכים לקיים אותם בתמימות ובפשיטות בלי חכמות כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהבעל-דבר מתלבש עצמו תמיד במצוות שונות (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן א'), ואחת מהמצוות שלו היא לבטל את האדם מסעדת "מלוה מלכה", ועל-כן הוא בא עם כמה מיני טענות שונות: אין לה זמן עכשו, ואם תאכל תהיה זו אכילה גסה, יש לה עבודות אחרות לעשות וכו', עד שחולף ועובר כל מוצאי שבת-קדש, ולא קיים האדם הלכה מפרשת ב"ש"לחן ערוך".

וכשספרו למוהרא"ש נ"י, שמפרסם אחד הנהיג בשיבתו שבחורים לא יאכלו סעדת "מלוה מלכה", כי זה גורם בטול זמן, התלוצץ מזה מוהרא"ש נ"י מאד מאד ואמר, שזו סתם שטות ועם ארצות גמורה, כי מי שרוצה לבטל זמנו, ילך בטל ממילא, אבל לבטל בפרהסייה סימן שלם ב"ש"לחן ערוך", זהו דבר חמור מאד, וצריכים לבדק אחריו, איך הוא אויז בקיום שאר הסימנים ב"ש"לחן ערוך"...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאפלו רבנו ז"ל שהתענה הרבה מאד משבת לשבת כידוע, (הינו ממוצאי שבת-קדש עד ליל שבת-קדש, ועשה כן שמונה עשרה פעמים בשנה אחת), אף-על-פי-כן מקדם אכל סעדת "מלוה מלכה", ואחר-כך הפסיק לאכל עד ליל שבת-קדש הבא, כי הקפיד מאד על כל סעיף קטן ב"ש"לחן ערוך" כידוע.

ואמר מוהרא"ש נ"י: הן אמת שיש מעלה לאכל סעדת "מלוה" מלכה" ביחידות בביתו, פי ככה לא יצטרך לבלות הרבה זמן על זה, ויהיה יכול למלא את כל מוצאי שבת-קדש עם טוב הרבה, הינו עם שעורי תורה והתבודדות וכו', פי איך שאדם מתנהג במוצאי שבת-קדש כן יתנהג כל השבוע בלי ספק, מי שמבלה את ליל מוצאי שבת-קדש עם תורה ותפלה, ככה יהיה לו כל השבוע, ומי שהולך בטל ומשעמם במוצאי שבת-קדש, כן יהיה לו בדיוק כל השבוע, אבל כשאוכל ביחידות בביתו, יש מציאות שישפח לגמרי מסעדת "מלוה מלכה" ויעבר הלילה כהרף עין, ובפרט בלילות הקצרים, ולא יקום ההלכה הנ"ל, ולכן בזה יש מעלה לאכל סעדת "מלוה מלכה" בצבור וכרבים, ובפרט כשמתחבר עם צדיקים ויראי השם אמתיים, ושומעים אז דברי אלקים חיים והתעוררות דקדשה, אז זה מסגל מאד להצלחה בכל השבוע.

ומוהרא"ש נ"י בעצמו הנהיג בבית מדרשו במתיבתא "היכל-הקדש", שיאכלו סעדת "מלוה מלכה" בצותא חדא, ועל-פירב הוא מאריך הדבור אז בתורה נפלאה על-פי דעת רבנו ז"ל ב"לקוטי-מוהר"ן", והוא מעורר את התלמידים להתמדה בתורה הקדושה ובעבודת התפלה, וגם על-פירב הוא מספר אז איזה ספור מהבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, פי זה מסגל מאד במוצאי שבת-קדש כמו שמקבל מפי הצדיקים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזכי הראות יכולים להרגיש נצוץ של אליהו הנביא, זכור לטוב, ושל דוד המלך, עליו השלום, בסעדת "מלוה מלכה".

גם מעורר מוהרא"ש נ"י את התלמידים, שילמדו בכל מוצאי שבת-קדש פרק אחד מספר "תנא דבי אליהו", פי גם זה מסגל מאד במוצאי שבת-קדש, ובדרך זו מסימים את כל הספר בכל שנה, ואמר, שהוא נהג כך בעצמו כל השנים, והיתה תקופה אחת

שְׁלֵמֵד גַּם בְּצַבּוּר בְּסַעֲדַת "מְלוּוֹה מְלָכָה" בְּסִפְר "תְּנָא דְבֵי אֱלִיהוּ",
וְקָשֶׁר וְשִׁלַּב הַדְּבָרִים לְדְבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּאִפְסָן נִפְלֵא מְאֹד, וְנִתְחַבֵּר
מִזֶּה סֵפֶר "גְּלוּי אֱלִיהוּ", הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְאֹרֹךְ.

וְגַם אָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, שְׁסַעֲדַת "מְלוּוֹה מְלָכָה" מְסַגֶּלֶת לְבָנִים
וְלַהוֹלְדָה בְּנִקְל, וּפְעַם צָנָה לְזוּג אֶחָד חֲשׂוּף בְּנִים, לֹא עָלִינוּ,
שְׂיִזְהָרוּ בְּסַעֲדַת "מְלוּוֹה מְלָכָה" בְּכָל מוֹצְאֵי שְׁבֵת-קֹדֶשׁ חֵק וְלֹא
יַעֲבֹר, וְיִפְקְדוּ בְּזֶרַע שֶׁל קִימָא.

וְכֵן פְּעַם שְׁאַלָה אִשָּׁה אַחַת אֶת מוֹהְרַא"ש נ"י: אֵיזוֹ מְצָנָה
הִיא יְכוּלָה לְקַבֵּל עַל עֲצָמָה בְּשִׁבִיל רְפוּאָה וְהִרְיוֹן בְּנִקְל? וְאָמַר
לָהּ מוֹהְרַא"ש נ"י, שְׁתִּקְבַּל עַל עֲצָמָה לְאֹכַל כְּפוּיַת פֶּת לְכַבוּד סַעֲדַת
"מְלוּוֹה מְלָכָה" כָּל מוֹצְאֵי שְׁבֵת-קֹדֶשׁ, וְכֵן עֲשֶׂתָהּ, וְהוֹעִיל לָהּ.

וְכֵן אָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, שְׁאִשָּׁה מְעַבְרַת אִם תִּקְבַּל עַל עֲצָמָה
לְאֹכַל סַעֲדַת "מְלוּוֹה מְלָכָה", אָז תִּלְדַּב בְּנִקְל.

נְטִילַת יָדִים

מוֹהְרַא"ש נ"י דִּבֵּר עִמָּנוּ הַרְבֵּה פְּעָמִים עַד כַּמָּה צָרִיף לְהִזְהָר
בְּנְטִילַת יָדִים, וְאָמַר, שְׁבִזָּה שְׁאָדָם מְטַהֵר אֶת יָדָיו עִם כְּלֵי, הוּא מְטַהֵר
אֲזַי גַּם אֶת לְבוֹ, וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לְדַקְדֵּק מְאֹד בְּנְטִילַת יָדִים שְׁחִרְיַת,
שְׂיִהְיֶה מוּכָן עַל יַד מְטַתוֹ כְּלֵי עִם מַיִם, וְאָמַר, כִּי הִזְהַר הַקְּדוּשׁ
מִחֲמִיר מְאֹד עַל נְטִילַת יָדִים שֶׁל שְׁחִרְיַת, וּמִי שְׁאִינוּ נִזְהָר בְּזֶה,
אֲזַי מִמְּשִׁיף עָלָיו טְמֵאָה גְּדוּלָה לְכָל הַיּוֹם, וּמִי שְׁנִזְהָר בְּזֶה,
נִמְשַׁכֵּת עָלָיו טְהָרָה לְכָל הַיּוֹם, וְעַל-כֵּן צָרִיף לְהִזְהָר מְאֹד לְטַל
אֶת יָדָיו בְּבִקְרָת תְּכַף כְּשֶׁקָּם מִמְּטַתוֹ, כִּי הוּא מִמְּשִׁיף

על עצמו טהרה כל היום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כמו־כן בכל פעם שהאדם יוצא לצרכיו, צריך להזהר ולדקדק מאד לטל את ידיו עם כלי דיקא, לא כמו שנוהגים ששמים ידים תחת הברז, ורוחצים אותם, אלא צריכים להזהר עם כלי דיקא, ומי שנוזהר לרחץ ידיו אחרי שעושה צרכיו עם כלי דיקא, אז גם־כן ממשיך עליו קדושה נוראה.

וכן בנטילת ידים לסעודה צריכים לדקדק מאד לטל ידיו לאכילה עם כלי דיקא, ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר העשירות לאדם תלויה בזה שנוטל ידיו לאכילה עם כלי דיקא, ונוזהר בזה, כי להפך — מי שמזלזל בנטילת ידים, נעקר מן העולם, כי נמשכת עליו עניות ברוחניות ובגשמיות, וזה עיל גטילת ידים ראשי תבות עיניי, הינו מי שאינו נזהר לטל את ידיו קדם האכילה, על־ידי־זה נעשה עני — עני בדעת ועני בממון, על־כן הזהירנו מוהרא"ש נ"י מאד מאד לדקדק לרחץ את הידים עם כלי, ותמיד רגיל על לשונו מה שאמר רב חסדא, אנא משי מלא חפני מיא, הינו שרחץ את ידיו לנטילת ידים עם הרבה מים בשפע, ויהבו לי מלא חפני טיבותא, ונתנו לי שפע עם טוב (עין שבת ס"ב:), ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה בדוק ומנסה — מי שנוזהר בנטילת ידים, הוא נעשה עשיר, ואם עדין אינו עשיר, סימן שאינו מדקדק בזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שקדם התפלה "שחרית, מנחה, מעריב, חצות", ראוי לטל את ידיו, כי בזה שאדם נוטל את ידיו, לבו נפנה לתפלה בטהרת הלב, והוא תקון של חכמינו הקדושים לרחץ את ידיו קדם התפלה, וספר ספור נפלא מהבעל־שם־טוב, זכותו יגן עלינו, איך שדקדק מאד לקים אפלו מלי דרבנן במסירות נפש הכי גדולה: פעם אחת טיל בתוך יער עמק, והתבודד שם, וכשהגיע זמן תפלת מנחה ורצה להתפלל, תכף־ומיד ראה שאין לו מים

לרחץ את ידיו, ומרב צער נפל על הארץ והתחיל לדפק עם ראשו על הארץ, ובקש ממנו יתברך: רבונו של עולם, תקחני מהעולם הזה אם לא יהיו לי מים לרחץ קדם התפלה, פי מה שוים לי החיים אם אעבר על דברי חכמינו הקדושים?! ובכה בכבדות עצומות, עד שהגביה ראשו, וראה כמין מעין קטן סמוך לו, ושמח מאד ורחץ את ידיו, וסיים מוהרא"ש נ"י: ראו איך שמסר נפשו אפלו על דבר כזה — לרחץ ידיו קדם התפלה, עד שהקדוש-ברוך-הוא עשה לו נס.

ואמר מוהרא"ש נ"י: הרגיל לרחץ את ידיו באמצע היום עם כלי, הרי זה מטהר את נפשו, פי כל מה שאדם שופך מים על ידיו הוא מטהר לבו.

ופעם אחת ספר לנו מוהרא"ש נ"י ספור נורא מאד איזה ענש גרם לעצמו איזה למדן, שהיה לומד תורה, אבל לא היה נזהר בנטילת ידים: פעם אחת הלך הבעל-שם-טוב, זכותו יגן עלינו, אל תוף היער להתבודד כדרכו, והלך כמה שעות רצופות דבוק בו יתברך, ושר שירות ותשבחות אליו יתברך ויחד יחודים קדושים, עד שתעה בתוף היער, ולא ידע איך לצאת ממנו, ואצל הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, לא היה משג של מקרה, פי ידע שהכל בהשגחתו הפרטי פרטית המשגיח על כל פרט ופרט מזה העולם, ואז התחיל להתבונן למה עשה לו הקדוש-ברוך-הוא דבר זה שיתעה בתוף היער, ובו ברגע ראה לפניו איזה נחל קטן עם מים, ובתוכו היתה צפרדע גדולה כל-כף אשר אין רואים בישוב צפרדע גדולה כזו, והצפרדע צפצפה וצעקה מאד מאד, ויען שהבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, הבין שיחת חיות ושיחת עופות, שמע איך שבוכה וצועקת אליו: רבי, תן לי תקון, רבי תן לי תקון, ושאל אותה הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, כמה קלקלת, שהענש שלך יהיה שתהיי מגלגלת בצפרדע זו? השיבה לו: אני הייתי תלמיד חכם גדול לפני

שמונה מאות שנה, אבל בדבר אחד זלזלתי מאד, ועשיתי ליצנות מזה — בנטילת ידים, ולא רק שעשיתי ליצנות וזלזלתי במצוה זו, אלא הייתי חוטא ומחטיא את הרבים, כי דרשתי ברבים נגד המצוה של נטילת ידים, ועל-פן היה הענש שלי שאתגלגל למקום רחוק מהישוב במקום שאין אדם עובר שם, ואני יושב פה מאות שנים, ואין לי שום מנוח לנפשי, ושאל אותו הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, הלא היה האריז"ל, למה לא הלכת אליו? והשיב הצפנדע, בכל פעם רציתי ללכת אליו, אבל לא הגעתי, ונכנסתי יותר עמק בתוך היער, ואני יושב פה ומצטער, אגא רבי, תן לי תקון... אז התבודד הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, עמו יתברך, ואחר-כך נטל כוס מים מהנחל וברך ברפת "שהכל" ושתה מהמים, ואחר-כך רחץ את ידיו על הצפנדע, ומתה הצפנדע, הינו שהיה לה כבר תקון. וסיים מוהרא"ש נ"י: ראו איזה ענש בא על האדם המזלזל בנטילת ידים, על-פן אשרי מי שנוהר מאד בנטילת ידים שחרית כשקם ממטתו ורוחץ פדינו, וכל פעם כשיוצא לצרכיו רוחץ עם כלי דיקא, ולפני התפלה הוא רוחץ עם כלי דיקא, ולפני האכל הוא רוחץ עם כלי דיקא, ונוהר בנטילת ידים, שאז בודאי יזכה לבר לבב.

נאוף

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר הנסיון בדורותינו אלו הוא תאות נאוף, ואמר, שכל עקרו בא לעולם כדי לתקן חטא זה של נאוף, וזה אשר נולד בספירת חסד שביסוד, שהוא ממשיך חסדים ורחמים גמורים לכל אלו שפגמו ביסוד, ואמר, שבאמת רבנו ז"ל בא לעולם לתקן חטא זה, כאשר בפרוש אמר, שהרבה צדיקים עסקו בתקון הכללי שהוא תקון הברית, ולא זכו לזה, ואני זכיתי,

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י: בְּחֶסֶדוֹ יִתְבַּרְךָ, אֲנִי מוֹסֵר אֶת נַפְשִׁי לְהוֹצִיא
שְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל מֵהַכַּח אֶל הַפְּעַל לְתַקֵּן חֻטָּא זֶה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהוּא יָכוֹל לְדוֹן לְכַף זְכוּת אֶת כָּל אֶחָד
וְאֶחָד שֶׁנִּכְשָׁל בְּחֻטָּא שֶׁל גְּאוּף, כְּפִי פְרִיצוֹת הַדוֹר וּפְרִיצוֹת עֲמֻנו,
וְאִיךָ שֶׁנִּתְפַּשְׁטָה הַזְהֻמָּה בְּעוֹלָם מִמֶּשׁ כְּמוֹ דוֹר הַמְּבוּל, עַל-כֵּן הוּא
יָכוֹל לְדוֹן אֶת כָּל אֶחָד לְכַף זְכוּת, וְאִם הִיָּה כּוֹתֵב אֶת הַלְמוּד
זְכוּת הָיוּ נַעֲשִׂים מְזֵה קוֹנְטְרָסִים שְׁלָמִים, וְהוּא תָּמִיד מִתְפַּלֵּל אֵלָיו
יִתְבַּרְךָ שְׂיִרְחֵם עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנוֹתָיו, שְׂיִזְכּוּ לְמִצָּא אֶת בֵּית זְוֹגָם,
וְטוֹעֵן עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ, שְׂיִדַּע שֶׁכָּל אֱלֹהֵי הַבְּחוּרִים וְהַבְּחוּרוֹת שֶׁנִּכְשָׁלִים
בְּעִבְרוֹת חֲמוּרוֹת, הַכֹּל מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם בֵּית זְוֹג.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: אִם הִיָּה יָכוֹל לְהַחְזִיר אֶת הַמְּנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ
מִקְדַּמַּת דְּנָא, לְהַתְחַתֵּן בְּגִיל צְעִיר מְאֹד מְאֹד, כְּמוֹ בְּדוֹרוֹ שֶׁל
רַבְּנֵנוּ, הִיָּה מִתְקַן אֶת הַמְּנַהֵג הַזֶּה, כִּי עַקֵּר הַסְּבִיָּה שֶׁנִּכְשָׁלִים בְּנֵי
הַנְּעוּרִים בְּפָגַם הַבְּרִית, מִפְּנֵי שְׂאִינָם מִתְחַתְּנִים כְּשֶׁעֲדִין הֵם בְּנֵי
נְעוּרִים, וְיִצְרָא דְנֵאוּף חֲזַק מְאֹד, וּבְפָרְט שֶׁהֵנְאוּף בְּרַחוּבוֹת הוּא
אִיּוֹם וְנוֹרָא.

(וְתָמִיד עוֹסֵק מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּחִבּוּר סְפָרִים עַל קֻטֵּב זֶה
— לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ אֶת כָּל אֱלֹהֵי הִירוּדִים וְהַנְּפוּלִים שֶׁנִּכְשָׁלוּ בְּפָגַם
הַבְּרִית בְּהוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה וּבְזִנוּת וְכוּ' וְכוּ', וּמְחַזְקֵם וּמְאַמְצֵם,
וּמְחַזְזֵם אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְעַל דְּבַר זֶה עֲמַד עָלָיו הַסֵּמ"ך-מ"ם בְּעֲצוּמוֹ
וְהַתְּלַבֵּשׁ בְּכֹהֵל אֲנָשִׁים פְּגוּמִים, וְהַתְּחִילוּ לְחַלֵּק עָלָיו וְהַתְּלוּצְצוּ
מִמֶּנּוּ עַד שֶׁגָּרְמוּ מַה שֶׁגָּרְמוּ. וּפַעַם אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁעַל כָּל
בְּעַל עֵבֶרָה יֵשׁ לוֹ לְמוֹד זְכוּת, כִּי הַתְּגַבֵּר יִצְרוּ, וְרַק עַל הַחוֹלְקִים שֶׁלוֹ
אִין לוֹ שׁוּם לְמוֹד זְכוּת, כִּי הֵם רְשָׁעִים אָרוּרִים, וְהֵם גּוֹרְמִים שְׁבָנֵי
הַנְּעוּרִים לֹא יָשׁוּבוּ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וּפַעַם אַחֲרַת אָמַר, שְׂיִשׁ לוֹ לְמוֹד
זְכוּת עָלֵיהֶם, שֶׁהַקְּנָאָה הַסְּרוּחָה בּוֹעֲרַת בָּהֶם, לְמָה הוּא זְכָה יוֹתֵר
מִכָּל אֲנָשִׁי שְׁלוּמֵנוּ לְהוֹצִיא מֵהַכַּח אֶל הַפְּעַל שְׁלִיחוֹתוֹ

של רבנו ז"ל).

מוהרא"ש נ"י רגיל לומר לאלו שנכשלו בפגם הברית, שיזכרו את דברי רבנו ז"ל (ספר המדות, אות נאוף, סעיף א'): תאות נאוף אינו נרחק מאדם, אלא על-ידי הרחקת ראות העין והמחשבה, הינו מי שרוצה להנצל מנאוף, שישמר את עיניו ולא יסתכל במקום שאסור להסתכל, פי העינים רואות והלב חומד וכלי המעשה גומרים, על-כן צריכים לשמר את העינים, לא להסתכל במקומות מטנפים, ואז על-ידי-זה לא יתחמם לבבו לעשות עברות, ואמר, שחכמינו הקדושים אומרים (מדרש תנחומא, פרשת נשא): אין מנאפים נואפים, עד שתפנס בהם רוח שטות, שכן כתוב "כי תשטה אשתו", הינו שנכנסה בה רוח שטות, וכן אמרו חכמינו הקדושים (סוטה ג): אין אדם עובר עברה אלא אם פן נכנסה בו רוח שטות, כי לא בא האדם להכשל בפגם הברית, הוצאת זרע לבטלה או זנות, כי אם שתפנס בו רוח שטות ושישתגע באותו זמן, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, פרשת נשא): אין אדם הולך אצל אשת איש עד שיצא מדעתו, כי האדם נעשה משגע ממש, בשעה שהולך לנאוף, וכן אמרו חכמינו הקדושים (גדה י"ג): "ידיכם דמים מלאו", אלו המנאפים ביד, הינו שמוציאים זרע לבטלה ביד, "לא תנאף" — לא יהיה בך נאוף בין ביד בין ברגל, עין שם; כי החטא הזה הוא מאד מתעב ואוי לו למי שנופל בו, ואף-על-פי-כן סיים מוהרא"ש נ"י, שהוא יכול ללמד זכות על כל אחד שנכשל בעברה של נאוף, והוא יכול להעלותו בכחו של רבנו ז"ל.

פעם אחת היה אצלו בחור אחד, ושפף את לבו שנכשל בכל פעם בעברות חמורות בנשג"ז, ואי אפשר לו לצאת מזה, אז חזקו מוהרא"ש נ"י כדרכו לחזק את כל השבורים, הנפולים והירודים, ואמר לו: הלא רבנו ז"ל אמר (ספר המדות, אות נאוף, סעיף כ'): כל הבא דבר עברה לידו ואינו עושהו, עושים לו

נס, והבטיח לו מוהרא"ש נ"י: אם מכאן ולהבא תקבל עליך לא לעשות עברה, תמצא את זיוגך, וכן היה, שהיה הפסיק מלחטא, וקבל עליו באמת לשוב בתשובה, ועל-ידי-זה זכה למצא זיוגו והתחתן כדת וכדין, ויש לו עכשו כבר כמה ילדים.

(ובאמת מוהרא"ש נ"י מוסר את נפשו זה עשרים שנה, ומטפל בכל הירושים והנפולים והנשלכים בתאוותיהם בתאות נאוף, ומגלה להם את עצות רבנו ז"ל, איך לצאת מהבוץ שנפלו, ורגיל לומר, שרבנו ז"ל הוא שרש נשמת משיח, אשר משיח יבוא ויתקן את העולם בכחו של רבנו ז"ל, ואשרי מי שעוזר לתקן את העולם במלכות שדי, ועל-ידי-זה יקרב את הגאולה).

נרדף

מוהרא"ש נ"י ספר לנו הרבה מאד, איך שיכולים להטעות בני-אדם בזה העולם, ואמר: דרך הרשעים הרודפים את חבריהם להטעות ולומר שהם נרדפים מקרבנותיהם, אשר זה נקרא קוץ הנגזל, הינו שבעירות הקטנות ברוסיה היו משתלטים הקווקים (המשטר הרוסי), וכאשר פגשו איזה בר ישראל הכוהו עד זוב דם, והיהודי המסכן הזה היה צריך לשתק, כי תכף-ומיד כשהתחיל לצעק מרב כאביו, כבר תפסוהו והביאוהו לבית משפט, ועשו לו דין באשר בזה את הקוץ, כי עקב צעקותיו התאספו כל השכנים, והיה לקוץ בזיון גדול, והיה השופט שופטו למאסר של שנים או שלשה חדשים, "כי איך מלאך לכה, יהודי מלכלך, לבזות את הקוץ שליח המלך?!" וסיים מוהרא"ש נ"י: נו, מי הרודף ומי הנרדף? ...!

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שפן הענין עמו, שהוא כבר עוסק
עשרים שנה להדפיס ולהפיץ את ספרי רבנו ז"ל בעולם, לגלות
ולפרסם את גדלת רבנו ז"ל, ולקרוב ולעשות נפשות בעבור רבנו ז"ל,
ומחמת קנאה סרוחה קם עליו אחד והתחיל לחלק עליו, ומוהרא"ש
נ"י שתק לו, ולא די ששתק לו, אלא הלך אליו כדרך שהלך משה
רבנו אל דתן ואבירם, ושאל אותו: למה אתה חולק עלי, מה עשיתי
לך? מה פשעי ומה חטאתי? והלה לא היה לו מה להשיב, וכל
מה שמוהרא"ש נ"י רצה להוכיח לו, שאין לו שום דבר עם שום
בריה, כי עסקו הוא רק לקרוב נפשות אל רבנו ז"ל, ולא הועיל שום
דבר, כי הלה מפני קנאה סרוחה אטם את אזניו, והלך מוהרא"ש
נ"י ממנו בעגמת נפש, ואמר אז לזה שלוהו: אני רואה, שמאדם
זה תתחיל עלי מחלוקת עצומה. (וכן נתקיים רוח קדשו, ובמשך
השנים נתברר שכל המחלוקת היתה ממנו).

לאט לאט עשה האיש הנ"ל תעמולה גדולה נגד מוהרא"ש נ"י,
ונטל עמו עוד כמה אברכים שגם הם עשו רעש על מוהרא"ש נ"י,
ומוהרא"ש נ"י שתק ואמר: הלא רבנו ז"ל אמר שעקר התשובה
היא לשמע בזיונו וידם וישתק, וכך עברו כמה שנים שחרפו ובזו
וגדפו את מוהרא"ש נ"י, ובין כך זה שהתחיל את המחלוקת כנ"ל
מת במיתה משנה מאד, רחמנא לצלן, ביסורים נוראים ממחלה
מגנה מאד וכו' וכו', וחשב מוהרא"ש נ"י, שעכשו כבר תשתתק
ותשכח ממנו המחלוקת, אבל ראה שבני קרח לא מתו, וההשפעה
של הרשע הנ"ל לא נפסקה עד שהעזו להדפיס מודעות וכתבו
על הספרים הקדושים המגלים אמתת מציאותו ותברך שהם ספרי
פסולים, עפרא לפומייהו, ראה מוהרא"ש נ"י, כי הרשעים פים
נגרש השקט לא יוכלו, ואם לא יצא כנגדם, מי יודע כמה אלפים
ורבבות נשמות הם יכולים לכרות משרשם, ואז התחיל מוהרא"ש
נ"י לגלות ברוח קדשו את מעשיהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה שהתחיל את המחלוקת עליו היתה

דרכו לקרות את כל בני-אדם בדרך צחות "ממזר", (ודבר זה ידוע ומפרסם לכל), ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, מצינו בגמרא שפלוני קרא לכל אחד ממזר, ועלה רבא על הבמה, והכריז: תדעו שבן אדם זה הוא ממזר, וקרא האדם הזה את רבא לדין, והלך רבא לדין, ושאלו הדין: למה אתה מכריז עליו שהוא ממזר, ענה ואמר: אם האדם הזה קורא לכל אחד ממזר, בידיע שהוא ממזר, פי, סיים מוהרא"ש נ"י, אם האדם הזה אינו מתבייש וקורא לכל אחד כן, מסתמא הוא בעצמו ממזר, ותדעו מי התחיל עלי המחלקת...

אחר-כך אמר מוהרא"ש נ"י, זה שהדפיס המודעה עלי, שספרי הם ספרי פסולים, עפרא לפומייהו, הלא ידוע ומפרסם שאמו נאנסה על-ידי אנגלי, וכך הוא נולד בפסול, ולא בחנם כותב עלי שאלו ספרי פסולים, כי כל הפוסל במומו פוסל... וזה שהדפיס את המודעה, אמר מוהרא"ש נ"י, ידוע ומפרסם שאביו מעודו היה נשוי, וכרח עם אשת איש וזנה, ונולדה להם בת בפסול, ואחר-כך היה ההכרח להם להתגרש, והתחתנו יחד, הינו האבא התגרש מאמו, והאשת איש התגרשה מבעלה, ואחר-כך התחתנו, וסיים מוהרא"ש נ"י: עכשו, האם זה פלא שאברך כזה ידפיס עלי מודעה, שספרי הם ספרי פסולים, עפרא לפומייהו, ראו מאיזה מקום הוא יצא — מאבא שברח עם אשת איש והוליד בת. (לכמה מאנשי שלומנו נתן מוהרא"ש נ"י את הכתבת, והראה להם היכן שהם גרים, ובאמת ראו את הבת שנולדה בזנות).

וכן היה אחד, שעשה רעש גדול על מוהרא"ש נ"י, והאדם הזה הייתה דרכו לקרא לכל אחד בועל נדה, ואמר על זה מוהרא"ש נ"י: שמו שמים, איך יכולים לחשד בבר ישראל שהוא בועל נדה, אתה יכול לומר שראית אותו מחלל שבת, חס ושלום, אוכל טרפות ונבלות, חס ושלום וכו' וכו', ושאר מיני עברות וכו' וכו', אבל דבר זה שהוא נעלם מעיני כל, ואיך קורא לכל אחד בועל נדה, אלא

מסתמא האדם הזה בעצמו בועל נדה, וכן היה, שנתגלה קלוננו ברבים, כי פעם באה אשתו לבית-הכנסת של אנשי שלומנו, וצעקה בקול: "עליכם לדעת, כי בעלי בא עלי בעת נדתי", (ואז ראו את רוח קדשו של מוהרא"ש נ").

וכן אחד לאחד התחיל מוהרא"ש נ"י לגלות את קלונם ברבים של כל החולקים עליו, למשפחה אחת אמר: מה אתם יוצאים כנגדי בשעה שהסבתא שלכם עבדה אצל הנציב העליון, הנציב הבריטי, והיתה נכנסת ויוצאת בין הבריטים, ימח שמם, האם אינכם יודעים שיש אסור יחוד אפלו עם בר ישראל, מכל שכן עם עובדי כוכבים ומזלות (נכרים), מכל שכן וכל שכן עם רשעים כאלו צוררי ישראל הבריטים שהיו רודפים את אחינו בני ישראל ביחד עם הערבים, ימח שמם וזכרם, והסבתא שלכם עבדה אצלם בתור פקידה, וצריכים לידע, כי בימים ההם היה חרם בירושלים מהבד"ץ (הבית-דין צדק) לא ללמד אנגלית, והסבתא היתה המזכירה אצל הבריטים, ומלבד אסור יחוד עברה על החרם של הבד"ץ וכו' וכו', ובנדאי אין זה דבר צנוע, ועל-כן לא בחנם אתם מדברים עלי, יען שאתם באים מסבתא כזאת...

וכך התחיל מוהרא"ש נ"י להשתיק לאט לאט את מתנגדיו, כי התחיל לגלות ולפרסם מי הם, מי מדבר על הספרים הקדושים המגלים גלוי אלקותו יתברך, מי רודף אותו, אשר מי שמסתכל עליו כמעט נשרף מרב האור שיש בו.

ויהי כי ראו מתנגדיו את עקשנותו של מוהרא"ש נ"י, איך שיוצא בתקף, התחילו לבכות בדמעות תנין... והיו בוכים וצועקים: ראו שאנו נרדפים והוא רודף אותנו ברציחה כזו וכו' וכו', וכששמע מוהרא"ש נ"י שהם אומרים שהם נרדפים ומוהרא"ש נ"י הוא הרודף, ומדבר על פשרים אמתיים וצדיקים... אמר מוהרא"ש נ"י: עכשו אני מבין את הפסוק (קהלת ג'): "והאלקים יבקש

את נרדף, ודרשו על זה חכמים הקדושים, אפלו צדיק רודף את הרשע, האלקים יבקש את הנרדף, ושאל מוהרא"ש נ"י: מה הלשון יבקש את נרדף, הלא צריך לכתב: והאלקים יראה את הנרדף, הלא רואים מיהו רודף ומיהו נרדף, מה הלשון "יבקש" את נרדף, לשון בקשה וחיפוש? אלא כפי הנ"ל מוכן מאד, כי בדרך כלל כשיש מחלוקת, המחלוקת מתחילה ממקום אחד, וכשהצד השני קם על רודפו, אז הרודף מתחיל לצעק כי הוא נרדף... כמו הספור הנזכר לעיל מקונק הנגזל, שקדם גזל את היהודי והכהו מכה רבה עד זוב דם, וכשהיהודי התחיל לצעק, אזי לקחו לדין על שפגהו, ומי שלא שמע את הספור הראשון, איך שהקונק הפה את היהודי, בודאי יאמר שהקונק הוא צודק, ואיך מלאו לבו של יהודי לבזות שליח המלך, אבל אם היה יודע את כל הספור מתחלה ועד הסוף, היה יודע שהקונק הוא רוצח ומי ששלחו רוצח, ולא היתה לו קשה כלל, כמו-כן, סיים מוהרא"ש נ"י, הספור אצלי, בודאי הם צועקים שהם נרדפים עכשו, כשקמתי והתחלתי לצעק בקול מרב פאבים, איך שהם גורמים לרחק נשמות ישראל מהספרים המזופים את נערי בני ישראל להתמיד בתורה הקדושה, ולדבק עצמם בו יתברך, ולחזור בתשובה, אז התחילו לצעק שהם נרדפים, ועל זה אמר הפסוק: "והאלקים יבקש את נרדף", כביכול הקדוש-ברוך-הוא מתחיל לחפש, למה אתה נרדף?! כשביל מה אתה נרדף?! מה עשית שרודפים אותך?! ואז נתודע האמת למה רודפים אותך, כי אתה התחלת במחלוקת, והוא רצה להגן על עצמו, ואז אתה צעקת שאתה נרדף, ובאמת רק הקדוש-ברוך-הוא יודע באמת מיהו הרודף ומיהו הנרדף.

(ודבר זה ראו בחוש, שכל השנים שתק מוהרא"ש נ"י, וסבל חרפות ובזיונות ממתינגדיו — כמה אברכים מצרעים, אבל אחר-כך כשראה מוהרא"ש נ"י שדבוריהם עושים פרי, ומנתקים נשמות ישראל ממנו יתברך, והרבה בני הנעורים נכשלים בעברות חמורות, וכן היו כבר הרבה בני הנעורים שהתחילו ללמד סדר-דרך-הלמוד

שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל וּבְשִׁבִיל הַרְשָׁעִים הַנ"ל הַפְּסִידוֹ, אִזּוּ יֵצֵא מוֹהֲרָא"ש נ"י נֶגְדָם בְּחֶרֶב וַחֲנִית, וְגַלְהָ אֶת קְלוֹנָם בְּרַבִּים. וְדַרְכּוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י לֹאמַר: כָּל מֵה שְׁגָלִיתִי לָכֶם עַל מִתְּנַגְדֵי הוּא עֲדִין כְּטָפָה מִן הַיָּם, כִּי אֵין מִי שְׂיִתְנַגֵּד עָלַי, אֲלֵא אִם-כֵּן הוּא פָּגוּם וְכֵן כָּל מִשְׁפָּחָתוֹ).

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י לְתַלְמִידָיו, תְּלַמִּידֵי "הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ", חֲסִידֵי בְּרַסְלָב, מֵאַחַר שְׂאֲנֵי רוּאָה שְׁהַרְשָׁעִים כַּיָּס נִגְרַשׁ הַשֶּׁקֶט לֹא יוֹכְלוּ, אִזּוּ תִקְיָמוּ אֶת הַפְּסוּק, עִם חֲסִיד תְּתַחַסֵּד — מִי שְׂרוּצָה לְדַבֵּר עִמָּכֶם דְּבוּרֵי חֲסִידוֹת, תִּדְבְּרוּ עִמוֹ חֲסִידוֹת, עִם אִישׁ תָּם תִּתְמָם — עִם אַנְשִׁים שֶׁהֵם תְּמִימִים תִּדְבְּרוּ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת, וְתַעֲוֲרוּ אֶת לְבָבְכֶם אֲלָיו יִתְבָּרַךְ, אַכֵּל עִם עֵקֶשׁ תִּתְפַּתֵּל — אִם הוּא עֹז פָּנִים, וּמְדַבֵּר עָלַי וְעַל הַסְּפָרִים, תְּשִׁיבוּ לְרַשַׁע זֶה מֵה שְׂמַגִּיעַ לוֹ, וְאֵל תִּתְבַּיְשׁוּ כָּלֵל, אֲדַרְבֶּה תְּגִיבוּ תַכְף-וּמְדָד וְתַסְתַּמוּ אֶת פִּיו שֶׁל זֶה, וְאֵת הַטְּנוּף הַמוֹצִיא מִפִּיו, תַּחֲזֹרוּ וְתַשְׁפְּכוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֹאשׁ מִשְׁפָּחָתוֹ וְאֵל תִּתְבַּיְשׁוּ כָּלֵל, וְצֹנֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י לְפָרְסֵם אֶת זֹאת לְכָל תְּלַמִּידֵי הֵיכַל-הַקֹּדֶשׁ, שֶׁלֹּא יִפְחָדוּ מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, וַיִּגְלוּ אֶת הָאֲמֶת כְּמוֹ שֶׁהִיא — הֵן לְגַלוֹת וְלְפָרְסֵם אֶת אֲמֶת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְהֵן כְּשִׁיבֹאוּ מִתְּנַגְדִּים וַיִּדְבְּרוּ כָּל דָּבָר רַע עָלָיו וְעַל הַסְּפָרִים, שְׂיִגְלוּ אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, בְּרַבִּים וְלֹא יִפְחָדוּ.

נִצְרָךְ לְבָרִיּוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁהַקְּלָלָה הַגְּדוֹלָה בְּיֹתֵר הִיא כְּשֶׁהָאָדָם הוּא נִצְרָךְ לְבָרִיּוֹת, וְכְמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, זְכָרוֹנָם לְבָרָכָה (בִּיצָה ל"ב): כָּל הַנִּצְרָךְ לְבָרִיּוֹת עוֹלָם חֲשׂוֹף בְּעֵדוֹ; וְכֵן אָמְרוּ (בְּרִכוֹת ו'): :

כיון שנוצטרף אדם לבריות פניו משתנות ככרום; כי עקר שלמות האדם היא שיהיה עצמאי, ושתמיד יסתפל רק אליו יתברך ויבקש ממנו כל צרכיו, ואז באמת יהיו לו כל מיני השפעות טובות, מה שאין כן, מי שמצפה לשלחן חברו, ובכל יום מחפש סעדה או כסף אצל משהו אחר, הוא נדמה לבהמה שעומדת ברפת ומחכה שבעל-הבית יתן לה קצת קש או עשב לאכל.

ואמר מוהרא"ש נ"י בדרך צחות, שזהו לא רק משל רק מציאות ממש, כי איזהו הפרש יש בין הבהמה שמחפשת תמיד עשבים יותר ירוקים לבין האדם המחפש תמיד דולרים יותר ירוקים, הלא שניהם שוים ממש... עקר מעלת האדם — כשהוא עומד על שתי רגליו וראשו למעלה, הינו שמסתפל תמיד רק אליו יתברך, וממנו ממשיך כל השפעותיו, מה שאין כן הבהמה שעומדת על ארבע רגליה וראשה תמיד למטה בתוך האבוס שלה, בודאי ראוי לה שלא תפיר כי אם את העשבים הירוקים ולא יותר, וכמו כן האדם המחפש רק דולרים ירוקים, הוא נדמה כבהמה ממש...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאפלו עני המסבב על הפתחים צריך לצאת מקטנות המחין שלו, שלא ידמה בעיניו שכל חזיו תלויים בגביר או בעשיר שהולך אליו, כי אז הוא בכלל המצפה לשלחן חברו, ותמיד יהיה מרוחשוף לו מאד, העקר מה שהעני צריך להכניס בדעתו הוא, שחיותו תלויה רק בידו יתברך, ואם יהיה הגביר הזה שליח ממנו יתברך, מה טוב ומה נעים, ואם לאו, שיהיה גם כן בריא, ומסתמא הוא לא השליח שלו, ולמה יהיו לו אילו טענות או תרעומות עליו?!

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה אחד מאנשי שלומנו ושמו רבי משה גלידמן (טשנסטאחובר), שהיתה דרכו לסבב בשווקי ירושלים ביום חמשי לקבץ קצת כסף לשבת, ובכל פעם שנכנס לאיזו

חנות ולא רצה בעל הבית לתן לו איזו נדבה, לא היה מקפיד עליו כלל, רק היה אומר לו: "שלום, מסתמא אתה לא הדור שלי", והיה הולך לדרכו.

פעם שאלו אחד: הגד נא לי, מדוע בכל פעם אתה אומר לזה שלא נתן לך נדבה: "מסתמא אתה לא הדור שלי", ואתה הולך ממנו בסבר פנים יפות?

ענה ואמר לו רבי משה הנ"ל בתמימות גדולה: מעולם היה ראוי להיות לי כסף ושפע רב, רק חטאתי וקפחתי את פרנסתי, ונתחלק השפע שלי בין האנשים הגרים בעיר הזאת בתור פקדון, הינו שבינתיים הם מחזיקים את הכסף שלי, והתקון שלי הוא שאסבב על הפתחים ואלקט את השפע שלי שנתפזר ביניהם, וכשאני בא לאחד, והוא אינו רוצה לתן לי, זהו סימן שאין לו הפקדון שלי הנ"ל, ולכן למה לו לתת לי, זהו כמו הדור שהולך ברחוב מסים ומחלק את הדאר לכל הבתים הפרטיים שיש שם, ואם יבוא לפתע אחד ויתרעם עליו, היכן הדאר שלי? ישאל אותו הדור: באיזה רחוב אתה גר? ויענה לו: ברחוב פלוני ופלוני, יענה לו הדור: מה אתה רוצה ממני, אני לא הדור שלך, ולמה יהיה לי הדאר שלך?! ובדיוק כן הוא אצלי, אם הבן אדם הזה אינו רוצה לתת לי, זהו סימן שהוא לא הדור שלי...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שככה הוא כשאדם הולך עם אמונה ובטחון בו יתברך, אז אין לו טענות על אף אחד, ומי שרוצה לזכות בו ולתן לו נדבת ידו, אשרי לו, אבל אף פעם לא יתרעם על אחד בעבור זה.

והוסיף מוהרא"ש נ"י, ואמר: אבל מי שיש לו אמונה יותר גדולה בו יתברך, אינו צריך להיות מקבל כלל, רק הוא יהיה הנותן

והשני יהיה המקבל, וזהו על-ידי שבכל מקום בואו הוא מדבר דבורי אמונה ודבורי חזוק עם כל אחד ואחד, הינו כשנכנס לאיזה גביר, אינו מכניע עצמו בפניו כעני בפתח עם כל מיני חנפה וכן של שקר, רק הולך עם אמץ לב ועוזת דקדושה, ומתחיל לדבר עם הגביר כמה דבורי אמונה ודבורי חזוק, ועל-פירוב זה יהיה בתחלה הפתעה גדולה לגביר, כי הוא רגיל שכל אחד מכניע עצמו בפניו וחוץ אותו וכו', אבל אחר-כך כשישטח און לדבורים ויכנסו בלב, (כי "טוב" הכל חפצים לשמע, ואין אחד בעולם שאינו עובר עליו משברים וגלים בחיים, והוא ממש מצפה לאחד שיבוא ויאמר לו כמה דבורי חזוק ואמונה), אז יפתח את פיו ויתן כל מה שיש לו, כי הוא עכשו נעשה מקבל, כי קבל מהאדם דבורים אמתיים שאי אפשר לשלם בעדם כל הון דעלמא.

ודרך של מוהרא"ש נ"י תמיד לעורר את כל המשלחים לזה, שלא יפלו בעיניהם ויחשבו שהם האמללים ביותר והמסכנים ביותר בעולם, רק אדרבה אם ילכו בדרך הנ"ל של אמונה ובטחון בו יתברך, אז אין להם להתבייש כלל, כי הם הם הנותנים ולא המקבלים, ובפרט אם גם יקחו עמם כמה ספרים מספרי רבנו ז"ל, שמגלים את אמתת מציאותו יתברך בעולם, ויחלקו אותם בכל בית שנכנסים שם, אז הם אשר עשו את הצדקה הגדולה ביותר בעולם, ואי אפשר לשלם על זה שום מחיר כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאלו שמארחים עניים על שלחנם, יש עליהם אחריות גדולה לראות שלא ירגישו העניים כאלו הם נבראים פחותים ומסכנים, חס ושלום, כי עקר השלמות של הכנסת אורחים הוא לכבד את העניים כל-כך עד שירגישו כאלו הם בעלי הבית ובעל הבית הוא העני, וכודאי אין זה דבר קל, ולכן מצות הכנסת אורחים היא מהמצוות הקשות ביותר לקיים בשלמות, אבל על-כל-פנים אל יתגדל בעל הבית על העניים בדרך גדלות וגאווה, ומכל שכן שלא יצעק עליהם וכדומה, שאז יצא שכרו בהפסדו.

והיתה דרכו של מוהרא"ש נ"י לומר, שבאמת בזמן הזה קשה להבין למה יהיה אדם מצפה בכלל לשלחן חבירו, שיארח אותו לסעודה — בין בחול בין בשבת, הלא בעבור כמה דולרים יכולים לקנות כל מיני מאכלים מוכנים, ויהיו לו מעדני מלכים מממש, ולמה יצטרף האדם לצפות בכליון עינים ובשכרון לב, עד שירחם עליו מישהו ויזמין אותו לביתו!?

ודרך אגב היה מוהרא"ש נ"י מחזיק זאת לעצה טובה בכלליות, כשקצת קשה לאשה לבשל מחמת איזו סבה, או כשאין האשה בבית וכדומה, לא יפל האדם לקטנות המחין ויאבד עצמו מחמת זה, הלא אפשר בכמה דולרים לקנות את הכל מוכן, ותהיה לו סעודה שלמה בלי חסרון כלל.

(וזו היתה דרכו ושיטתו של מוהרא"ש נ"י תמיד — רק להוציא את האדם מקטנות המחין, ולעשות אותו עצמאי, עד שיפיר שיש לו עצה טובה בלי סיוע ועזר משום בריה שבעולם, כי אם על ידו יתברך לבד, ואז האדם מתחיל לחיות חיים טובים באמת).

וסיים מוהרא"ש נ"י, שגם יוסף הצדיק התנסה בנסיון זה, שיהיה נצרך אל הבריות כשמכרו אותו אחיו, והצרך להיות סמוך על שלחן פוטיפר, אבל הוא לא אבד את עצמו כלל, רק תמיד ידע, שכל חיותו תלויה רק בו יתברך, ולא ביד שום בשר ודם, ולכן לבסוף נעשה הוא השליט על כל הארץ והוא השפיע לכל העולם בלו, כי כן הוא תמיד — מי שמחזיק מעמד, ואינו נופל לתוך קטנות המחין, להיות מקבל וסומך על שלחן אחרים, רק משים בטחונו חזק בהשם יתברך, לבסוף זוכה שמתפרנסין אחרים משלו (עין סוף מסכת פאה), כי הוא נכלל בו יתברך לגמרי, שהוא מקור כל ההשפעות והברכות.

נשים

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁכַל הַהִשְׁגוֹת וְהַמְדַרְגוֹת הַגְּבוּהוֹת הַמְבוֹאָרוֹת בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים שְׂיָכוֹת גַּם לְנָשִׁים, וְגַם הֵן יְכוּלוֹת לְבוֹא לְמַעְלוֹת גְּדוּלוֹת בְּזֵה הָעוֹלָם, וְכִמוּ דְאִיתָא לְהַדְיָא (בְּתַנְא דְּבֵי אֱלִיָּהוּ פָּרַק ד'), שֶׁגַּם עַל הַנָּשִׁים שָׂרְתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, עַיִן שָׁם; וְכִמוּ שְׁמַצִּינוּ בְּהַרְבֵּה נָשִׁים צְדָקְנִיּוֹת שְׂזָכוּ לְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְלִנְבוּאָה בְּרוּרָה וְכוּ', כְּמוֹ אֲדָל בַּת הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְכֵן פִּיגְאָא אִמּוֹ שֶׁל רַבְּנּוּ ו"ל, שֶׁהָיָה אַחִיָּה קוֹרִין לָהּ פִּיגְאָאֵלַע דִּי נְבִיאָתָע (פִּיגְאָא הַנְּבִיאָה), וְיָדוּעַ אֲצִלְנוּ אִיךָ שְׂרַבְּנוּ ו"ל הַחֲזִיק לָהּ טוֹבָה כָּל יְמֵי חַיָּו עַל גְּדָל מְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיָּתָה לָהּ בְּשִׁבְלֹו, כִּי תַמִּיד הִתְפַּלְּלָה בְּעַבּוּרֹו — הֵן לְפָנַי שְׁנַתְּעַבְרָה עִמּוֹ וְהֵן בְּיַמֵּי הָעַבּוּר, וְהֵן אַחֲר־כֵּן בְּשִׁהָיָה יֶלֶד קָטָן, וּמַחֲמַת זֶה רָצָה רַבְּנּוּ ו"ל שֶׁתַּמִּיד נִזְכֵּיר אוֹתוֹ עִם שֵׁם אִמּוֹ, בְּשִׁבְלֵי לְהַפִּיר לָהּ טוֹבָה, וְעַיִן בְּסִפְר "פְּעֻלַּת הַצְּדִיק" בְּתַחֲלֹתוֹ כְּמָה סְפוּרִים נִפְלְאִים מֵעַבּוּדָתָהּ וּמְסִירוֹת־הַנֶּפֶשׁ שָׁלָה.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, שְׂאֲנַחְנוּ רוֹאִים אֶת גְּדָל מַעְלַת הַנָּשִׁים מְמָה שְׁנִמְסְרוּ בְּיָדָן כָּל עֲנִינֵי כְּשָׁרוֹת הַבַּיִת וְחַנוּף הַיְלָדִים, שֶׁהֵם שְׁנֵי יְסוּדוֹת עֲקָרִיִּים בְּדַת הַיְהוּדוֹת, כִּי עַבּוּדַת הָאָדָם הִיא כְּפִי הָאֲכִילָה שָׁלוֹ, וּבִיָּד הָאִשָּׁה נִמְסְרָה כָּל הַשְּׂגָחַת כְּשָׁרוֹת הַמַּאֲכָלִים — הֵן בְּקִנְיָתָם וְהֵן בְּהַכְנָתָם, וְאַחֲרִיּוֹת גְּדוּלָה קִבְּלָה הָאִשָּׁה עַל עַצְמָהּ בְּעִנְיָן זֶה, וְכֵן בְּחַנוּף הַיְלָדִים, שֶׁהוּא הַיְסוּד וְהַעֲקָר בְּהַמְשַׁכַּת הַדּוֹרוֹת, שֶׁיְהִיָּה עַל־פִּי דְרָכֵי הַתּוֹרָה וְהַאֲמוּנָה, וְהָאִשָּׁה הִיא הַיָּא זֹו שְׁנִבְחָרָה לְטַפַּל בְּיְלָדִים רַב הַיּוֹם, וְהֵם תַּמִּיד מְצוּיִים אֲצִלָּהּ, וְעֲלִיָּה מְנַחַת אַחֲרִיּוֹת גְּדוּלָה לְחַנּוּף אוֹתָם בְּדְרָכֵי הַאֲמוּנָה, וְלִסְפָּר לָהֶם סְפוּרֵי אֲמוּנָה וְלִלְמַד עִמָּהֶם בְּרָכוֹת ו"קְרִיאַת שְׁמַע" וְכוּ', וְאִם לֹא הָיוּ בָּהּ הַכּוֹחוֹת הָאֵלּוּ לְחַנּוּף אֶת הַיְלָדִים עַל־פִּי דְרָכֵי הַתּוֹרָה וְהַאֲמוּנָה, בְּוַדַּאי לֹא הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מוֹסֵר בְּיָדָהּ אֶת הָעַבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שטעות גדולה טועות הנשים במה שחושבות, שעל-פי התורה הקדושה הן נחשבות לאיזו דרגה פחותה מן האנשים, כי מה שהן פטורות מהרבה מצוות, זהו מחמת שמטלת עליהן האחריות הנ"ל של הנהגות הבית וחנוף הילדים וכו', וזה לוקח הזמן של רב היום והלילה, ובגלל זה הן פטורות מכל המצוות התלויות בזמן (וכמבאר דבר זה בפוסקים), אבל לא מחמת איזו פחיתות או חסרון שיש בהן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמה שהתחילו בשנים האחרונות בלבולים בענייני שויון זכיות וכו', הכל הבל ושקר, ומזה נצמחות כל הצרות שיש בעולם, כי מה שיש ענין של שויון זכיות, מי לקח מן האשה הזכיות שלה? ! האיש יש לו האחריות והתפקיד שלו, והאשה יש לה האחריות והתפקיד שלה, האיש דרכו לצאת לחוץ ולעבוד ולהביא פרנסה וכו', וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (יבמות ס"ה): האיש דרכו לכבש; והאשה דרכה לשבת בבית ולשמר על הנהגות הבית ועל חנוף הילדים וכו', וזהו עקר יופיה ותפארתה, וכמו שכתוב (תהלים מ"ה): "כל כבודך בת מלך פנימה", וכשמתחילים להפוך את היוצרות — האיש רוצה לשבת בבית בטל, והאשה רוצה לצאת לחוץ ולהיות נהגת אוטובוס ושוטרת וכו', מזה מתחילות כל הצרות, כי כבר אין סדר נכון בבית, ואין חנוף הילדים פראוי, וכל יסוד ועקר היהדות נתרועע ונחלש על-ידי-זה, רחמנא לצלן.

ומוהרא"ש נ"י לא היה אויזו מאלו האנשים שמפקירים הכל ומטילים את על הפרנסה על נשותיהם, והיה אומר, שזהו פלא מהיכן נלקח זאת, כי הלא האיש כותב בכתבה לאשתו: אנא אפליח ואוּזין וכו' ולא להפוך, בודאי אם האשה רוצה מרצונה הטוב לעזר בפרנסה, כדי שבעלה ישב וילמד תורה, ויעסק בעבודת השם, זוהי מדרגה גבוהה מאד, אבל שהבעל יפקיר כל האחריות שלו, ויטיל על הפרנסה על אשתו בעל כרחיה, זוהי עולה

שאין פמולה, ואינה נלמדת כלל בחדרנו.

והנה מוהרא"ש נ"י רגיל לספר, שבודאי אחר יום חתנתו גם הוא רצה לישב ללמד ולעסק בעבודת השם בלי שום מניעות ובלבולים, אבל דבר אחד ידע — שהאחריות להביא פרנסה בבית מטלת עליו, ולכן תכף-ומיד אחרי השבע ברכות כשראה שצריכים כסף לקנות לחם וחלב וכו', יצא לחוץ והביא פרנסה בכל מיני אפנים, ולא זרק את האחריות מעליו אף רגע אחד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש שאלה אחת ששואלות נשים הרבה, והוא דבר חשוב מאד לתרץ להן, כי יש להן טעות גדולה בדבר, והשאלה היא: אם אמנם יש להן גם-כן תפקיד חשוב בעולם בדיוק כמו האנשים, אם-כן למה מברכים האנשים בכל יום ברכה "שלא עשני אשה" והן מברכות: "שעשני כרצונו", שנראה כאלו איזו פחיתות וחסרון יש במעמד האשה?

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזוהי טעות גדולה מאד, ואדרבה גדולה הבטחה שהבטיחן הקדוש-ברוך-הוא לנשים יותר מן האנשים (עין ברכות י"ז): כי מה שמברכים האנשים "שלא עשני אשה" הכונה היא שהם מודים להשם יתברך שלא עשאם מקבלים, שברוך כלל האשה היא מקבלת ומצפה שבעלה ישפיע לה פרנסה וילדים וכו', ומי שהיא בבחינת מקבל — חשוף לו מאד, כי תמיד צריך לחכות לשני, וכשהוא לבד, מר לו מאד, ועל נקדה זאת מודים האנשים להשם יתברך, אבל בודאי גם האשה כשהיא אמיצת לב ובעלת כח, ועושה תמיד כל מה שביכולתה לעשות, ומבקשת מהשם יתברך שימלא לה ולבעלה כל צרכיהם, אז גם היא יוצאת מקטנותה, ונעשית עצמאית, והיא כבר יכולה להשפיע לאחרים ולחזק אותם, והיא בבחינת "נקבה תסובב גבר" (ירמיה ל"א), שזהו עקר השלמות (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ע"ג).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו הפרוש של ברכת "שעשני פרונו", שזוהי ברכה עליונה ונוראה מאד, שהאשה מוסרת את עצמה לגמרי אליו יתברך, והיא מבטלת את עצמה לרצון העליון, שהיא בחינת רצון הרעיון רצון שברצונות, שזהו עקר התכלית והשלמות שצריכים להגיע אליה בזה העולם — שימסר האדם את עצמו לגמרי לרצון העליון, ויכלל את עצמו לגמרי בתוך האור האין סוף (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ד'), ולכן סוד ברכה זו, הוא ענין נפלא ומעלה נשגבה מאד, וצריכות הנשים להגיד אותה בכונה גדולה ובשמחה עצומה.

והמתיק מוהרא"ש נ"י לנו את סוד הענין קצת ואמר, שהלא האשה מרמזת על כל ספירת המלכות נוקבא וזער אנפין, ומדת המלכות כלולה מכל השש ספירות שלמעלה ממנה פידוע, (הינו חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד), כי לית לה מגרמה כלום רק מה שמקבלת מהספירות האחרות, נמצא שהאשה כלולה מהכל, ויש בה כל הכוחות של כל הספירות ביחד, מה שאין בן האיש שעומד באחת מן הספירות שלמעלה יש לו רק הכח המיוחד של אותה ספירה הפרטית, כגון, מי שכלול יותר מחסד אין בו כל-כך גבורה, וכן מי שפגבורה, אין בו כל-כך חסד וכן בכל הספירות, ומחמת זה מעלת האשה גבוהה מאד, כי יש בה כוחות עצומים להגיע אל השלמות של כל המדות יחד.

וסים מוהרא"ש נ"י: מי שבקי קצת בכתבי האריז"ל ובפרט בדרושי ראש השנה, יודע, שעקר השלמות היא שתבנה המלכות לפרצוף בפני עצמה (עין לקוטי-הלכות, הלכות ראש חדש הלכה ה' מזה), והינו כנ"ל, שתצא האשה שהיא בחינת המלכות (ובחינת התפלה) מקטנותה ומעוטה, ותהיה עצמאית, ותחזר ותדבק בשרשה, ותזכה לכל הטובות שבכל העולמות.

סוד

מוהרא"ש נ"י אמר בשם אנשי שלומנו היקרים, שדבר רבנו ז"ל הוא סוד גדול מאד, ובדרך כלל סוד כשמתפרסם, נתגלה ונעשה גלוי ומפרסם, וכבר לא נשאר בגדר סוד, אכל דבר רבנו ז"ל הוא סוד כזה, אשר כל מה שתגלהו ותפרסמו בעולם ישאר עדין סוד.

והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי כל ענין רבנו ז"ל הוא גלוי אלקות בתכלית המדרגה העליונה, כי רבנו ז"ל מגלה את אמתת מציאותו יתברך בהתגלות נפלאה ונוראת מאד, עד שמי שזוכה להתמיד על דלתות רבנו ז"ל הוא בא אל מדרגת בטול הבחירה, כי נספם אצלו אשר זהו זה ואין בלעדיו יתברך כלל, אף בשביל הבחירה והנסיון שעדין תהיה בחירה, אז קמים בכל דור מתנגדים ולצים, בורים וריקים בלבושים שונים, לכסות ולהסתיר את אור רבנו ז"ל בעבור תשאר בחירה בעולם, ומזה בא, שאף שמגלים את אור רבנו ז"ל בעולם, אף אחר-כך באים לצים ומתנגדים, אשר על ידם נתפסה אורו של רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י על עצמו: הלא אני כבר מפיץ את אור רבנו ז"ל עשרים וחמש שנים רצופות במסירות נפש הכי גדולה יומם ולילה [משנת תשכ"ה עד שנת תש"ן], וכבר הדפסתי במשך השנים כמה מליון ספרים, וגם זכיתי להקים תלמידים כאלו שגם הם מדפיסים, ואנחנו מפיצים את ספרי רבנו ז"ל בכל קצווי תבל ממש, בלי שום גזמה כלל, (כידוע עבודתו בקדש של מוהרא"ש נ"י, ששולח שליחים לכל כדור העולם היכן שרק נמצאים שם יהודים ומגלה ומפרסם להם את רבנו ז"ל), אף-על-פי-כן עם כלל זה הכל נשאר בגדר סוד גדול, כי תכף-ומיד יורדת רוח סערה וענן גדול וחשך, ונעלם האור לגמרי.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שְעַנִּין זֶה הוּא אַחַת מֵהַפְּלִאוֹת שֵׁישׁ אֶצְלוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי בְּיַדַי יֵשׁ הַרְבֵּה נִפְלְאוֹת וּפְלָאִים וּפְלָאֵי פְלָאִים אֶצְלוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְדָבָר זֶה, הֵינּוּ — אֵיךְ יֵשׁ מְצִיאוֹת לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר אֹר כְּזֶה הַמַּגְלָה אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּגִלּוֹי כְּזֶה, זֶה אֶחָד מֵהַפְּלִאִים אֶצְלוֹ יִתְבָּרֵךְ.

וספר מוהרא"ש נ"י: הלא מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, היה חדוש גדול אשר אי אפשר להשיג בו, כי אם מי שמתמיד בספרו הקדוש "לקוטי הלכות", עם כל זאת כל ימי חייו היה סוד גדול עד מאד אצל העולם, ופרסמו את כל מיני צבועים ושקרנים אכל לא אותו, ואדרבה עשו כל מיני פעולות שבעולם להעלימו ולהסתירו מהעולם, והפל בשביל שגלה ופרסם את רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י: דבר זה סובב בכל דור ודור — מי שעוסק לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל בעולם, שהוא האור הגנוז, עליו תתפשט הסטרא אחרא מאד לכסותו ולהסתירו מכל העולם כלו, ואפלו שיהיה צדיק גדול עד מאד ובעל השגה נוראה ונפלאה, אך מאחר שרק מגלה את רבנו ז"ל, תכף ומיד יעשה השטן מה שיעשה להסתירו מהעולם, כדי שעל ידו לא יוכל להתגלות אורו הגנוז של רבנו ז"ל, ודבר זה מנפלאות תמים דעים שאין על זה תשובה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפכל דבר גשמי יכולה להיות לאדם השגה, כגון בדומם — איזה בנן יפה, ובצומח — אילו אילנות ופרחים יפים ופרות טובים, ובכל מיני בעלי חיים — הפיל והדב האריה והקופים וכו', ובבני-אדם שיתפעל מזה או מזה, ומהשמש והירח, הכוכבים והמזלות, הימים והנהרות, מכל אלו האדם יכול להתפעל, כי יש לו בדברים אלו תפיסה והשגה, לא-כן ברוח ואויר, כזה אין לאדם שום תפיסה והשגה ולא יכול להסתירו לחברו, כן הוא הדבר עם צדיק אמת, שנכלל לגמרי בו יתברך, בו

אין לאדם שום תפיסה והשגה, כי הוא נדמה ללא כלום ממש, מאחר שנכלל בחי החיים שזה רוחניות חיות אלקותו יתברך, אשר אי אפשר להסבירו לאחר כלל, כי דבר זה הוא לכל אחד כפי השגתו ומדרגתו, כל אחד לפנים מה דמשער בלבו ודעתו, ועל-כן את הצדיק האמת אי אפשר לגלות, כי תכף-ומיד נעשה סוד כמו אור ורוח, שאי אפשר לאדם להסבירו לחברו כלל.

[ועוד האריך בזה שיחות עמקות עד מאד, אשר היה קשה וכבד לתפס ולהשיג דבוריו מרב עמקם, כידוע לשומעים דבריו הקדושים, ואף שעל-פירב הוא מלביש את השגתו בדברים פשוטים מאד, בזה ראינו גדלת השם יתברך וגדלת הצדיקים, ואיך שאין לנו שום השגה ותפיסה בזה כלל].

ספקות

מוהרא"ש נ"י אמר: בדרך כלל עוברים על כל אדם בכל יום ויום כל מיני ספקות הן בגשמי והן ברוחני, ואינו יכול לשית עצות לנפשו, וזה עקר צערו של כל אדם, שהוא מלא ספקות ואינו יודע עצה נכונה מה לעשות — איך להתנהג, איך להרויח ממון ואיך לשוב בתשובה, והוא תמיד מלא ספקות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר הספקות זה כל הגלות של האדם, כי אם היה יודע מה לעשות ואיך להתנהג, אז היה נגאל בין בגשמי ובין ברוחני, ומחמת שהוא תמיד מלא ספקות, על-ידי-זה הוא שרוי בגלות מרה עד מאד, וכל מה שהספקות שלו יותר גדולות, כמו-כן סובל יותר גלות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר זוהי המעלה של האדם שזוכה להתקרב אל רבנו ז"ל, כי הוא פותח את עיני שכלו ודעתו מה לעשות בין ברוחני ובין בגשמי, ואז הוא נגאל לגמרי מצרותיו.

והסביר מוהרא"ש נ"י, אשר בדרך כלל בגשמיות האדם מספק היכן ללכת, ומה עליו לעשות בשביל להשיג פרנסה, והוא כל-כך מבהל ומבלבל, עד שאין לו באמת פרנסה ומר לו מאד, ובאמת זוהי טעות, כי הקדוש-ברוך-הוא זן ומפרנס את כל הבריאה מקרני ראמים עד ביצי כנים, אך הוא אינו זוכה לעצה שלמה איך להשיג פרנסה, ובאמת אם היה יודע לאיזה מקום ללכת בשביל פרנסה או איזו עבודה עליו לעבד בשביל פרנסה, אז הייתה לו השפעה מרבה, והיה תמיד שמח וטוב לב, ומחמת שהוא מלא ספקות, על-כן הוא מבהל ומבלבל מה עליו לעשות, והיכן ללכת ואיך להשיג פרנסתו.

וכן הדבר ברוחניות, אם היה האדם יודע את סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל שעל ידו יכול האדם לזכות לטיל ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה: תנ"ך, משניות, בבלי, ירושלמי תוספתא, רמב"ם, טור, שלחן ערוך וכו' וכו', אז היה מתחיל ללמד כסדרן, ובכל יום ניום היה לומד איזה שעור מכל זה, אפלו קצת, והיה הולך כסדר, ולומד פרק אחד — דף אחר דף, עד שהיה זוכה לסיים את כל זאת, אך מחמת שהוא מספק אם זו דרך נכונה או לא, אזי הוא מבהל ומבלבל מאד מאד, ואינו יודע איך להתנהג, ובכל פעם נופלת לו מחשבה לילך בדרך אחרת — פעם מתחיל מסכת זו, ואחר-כך נמאס לו, והולך אל מסכת אחרת, וכן בכל פעם, עד שעוזב לגמרי את למוד הגמרא, וכמו-כן הוא בשאר חלקי התורה הקדושה, בכל פעם יש לו תכניות אחרות, על-כן מתרשל ואינו לומד כלל.

נמצא, שכל מה שהאדם סובל בגשמיות וברוחניות, הוא רק

בשביל הספקות שיש לו, שאינו יכול לתן עצה לנפשו, אבל כשזוכה להתקרב אל רבנו ז"ל, אשר הוא מכניס בו ידיעת אמתת מציאותו ותברך, ומגלה לו שהעקר הוא, שצריך האדם לחפש ולבקש תמיד רק אחריו ותברך, ובכל דבר גשמי צריך רק לחפש אחריו ותברך, אדם כזה אף פעם לא ישבר משום דבר, כי בכל מקום בואו ובכל עסק שעליו לעסק הוא לא מחפש שום דבר רק את הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, ואז על-ידי-זה תהיה לו פרנסה בשפע.

וכמו-כן הוא בעניני רוחניות ועבודת השם ותברך, אם רק יחפש תמיד אחריו ותברך, אז יתחיל ללמד בסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, וידע מה עליו לעשות, ויזכה לטיל ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה.

וסיים מוהרא"ש נ"י, אשר כל אלו הזוכים להיות מקרבים אל רבנו ז"ל באמת, להם לא חסרה פרנסה, והם יודעים מה עליהם לעשות ברוחניות, ואשריהם ואשרי חלקם.

וומי שזוכה להיות מקרב אל מוהרא"ש נ"י, ושומע מפיו הקדוש בכל פעם דבורים אלו ושיחות יקרות מעצותיו של רבנו ז"ל, הוא רואה ומבין את האמת, ולו אין כבר שום ספקות; אשרי אנשיו העומדים לפניו תמיד, אשריהם ואשרי חלקם, ומעט מפה שאני כותב תבינו שלא הגזמתי כלל).

ספורים

דרכו של מוהרא"ש נ"י בשעה שמלמד ברבים, לספר הרבה ספורים מעניני העולם וכל מה שקורה בעולם, והפל הוא מלביש

בתורתו באפן נפלא הפלא ופלא, ומי שמשים לב אל דבריו, יבין וישכיל, כי באמת הוא מדבר תמיד רק מהשגות אלקות במדרגה נוראה ונפלאה מאד, ומפרש כל מיני פסוקים ומאמרי חכמינו הקדושים ודרושים ב"עץ חיים" וב"פרי עץ חיים" וכמה מאמרים בזהר הקדוש, אף מחמת שיושבים המון-עם אשר רחוקים לגמרי מענין השגת רוחניות האלקות, ואין להם שום תפיסה והשגה בענינים דקים ורוחניים כאלו, על-כן הוא מלביש את עצמו בחכמה עצומה לגלות ולפרסם לבני-אדם מענין נוראותיו יתברך ודרכי השגחתו יתברך הפרטי פרטית, וכדי שתהיה לבני-אדם מגשמים ורחוקים גם-כן השגה בדברים דקים כאלו, על-כן הוא מלביש את שיחותיו ותורותיו בתוך ספורי העולם, ומי שלא תופס, אזי יש לו קשיות רבות, אף מי שמטה אָזְנוֹ, תופס תכף-ומיד איך שרוצה להרים ולהגביה את כל אלו השומעים דבריו, כי מהחדשות שנתהוו בעולם הם אינם רחוקים, ועל-כן באפן כזה הוא מחדיר בהם אמונה פשוטה ועצות נכונות איך לשוב אליו יתברך.

ובאמת כל מי שזוכה לשמע את דבוריו וספוריו ושיחותיו הקדושות, נכנסת בו תשוקה עצומה אחריו יתברך, ונתעורר לבבו אליו יתברך בהתעוררות גדולה עד מאד.

ועל-פי-כך הוא מסתיר את עצמו תחת הספורים, כי מדבר מעצמו ומעבודתו הקדושה וטרחתו ויגיעתו בעבודת השם יתברך, אף אינו רוצה שיתודע, על-כן מלביש את עצמו בספורים.

ומה גם שרואים עין בעין, מי שמסתכל על האמת, שבשעה שמלביש את עצמו בספורים, אז מתפלל אליו יתברך כמובא בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ה', שהצדיקים מלבישים תפלתם בספורים ובמאמרים, ובפרטיות בשעה שמדבר מעם ישראל, אז מעורר רחמים רבים עליהם, ודן אותם לכף זכות לפניו יתברך, ושופך ביו על הגוים תמיד, ומי שרק מטה אָזְנוֹ, ישמע איך

שְׁמַעוֹרֵר דִּינִים עַל הַגּוֹיִם, וּבְכָל פַּעַם מְסַפֵּר סְפוּרִים מָה עָשׂוּ הַגּוֹיִם
לְעַם יִשְׂרָאֵל זֶה אֲלֵפִים שָׁנוֹת גְּלוּתָנוּ, וּמְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם דִּינִים רַבִּים,
וְהַכֵּל בְּאִפְּן נִפְלָא עַד מְאֹד.

וּבְעֵינֵינוּ זֶה אֵיךְ שְׁמוֹהֲרָא"ש נ"י מְסַפֵּר סְפוּרִים, הוּא חֲדוּשׁ גָּדוֹל
מְאֹד מְאֹד, כִּי רוֹאִים לְפַעְמִים שְׁמִסְפֵּר סְפוּרִים שֶׁל מַה בְּכַף, אֵיךְ
לְבִסּוֹף כְּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ מֵאֲתָנוּ נִתְעוֹרְרִים לְבוֹת הַשׁוֹמְעִים בְּהִתְעוֹרְרוֹת
כְּזוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד נִסְכֵּם בְּדַעְתּוֹ שְׁמַעְתָּה יַעֲבֹד אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
בְּלִי שׁוּם תְּרוּץ, וּמַעֲכָשׁוּ יִתְחִיל לְלַמֵּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּסִדְרֵ-דֶרֶךְ-
הַלְמוּד בְּהִתְמַדָּה רַבָּה עַד מְאֹד, כָּל-כֶּף מְלֵהִיב אֶת לְבוֹת הַשׁוֹמְעִים
סְפוּרֵיו, וּבְאֵמֶת הוּא דָּבָר נִפְלָא, כִּי הֲלֵא לֹא שְׁמַעוּ מִמֶּנּוּ שׁוּם תּוֹרָה
רַק סְפוּרִים מַה שְׁקוֹרָה בְּעוֹלָם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הַסְתִּיר וְהִלְבִּישׁ בָּהֶם
דְּבָרֵי הַתְּחִינּוֹת וּמוֹסֵר וְהִתְעוֹרְרוֹת נִפְלָאָה, עַד שֶׁכָּל מִי שְׁשׁוֹמֵעַ אֶת
סְפוּרֵיו, הֵהֱכִיחַ לוֹ לְהִתְעוֹרֵר לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְכָל סְפוּרֵי שְׁלוֹ
יּוֹצֵא בְּחֵן שֶׁל אֵמֶת, וּמִמְשִׁיף אֶת לְבוֹת הַשׁוֹמְעִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ.

אֲשֶׁרֵי מִי שְׁמַטָּה אֶת אֲזַנָּיו, וְשׁוֹמֵעַ אֶת פְּנִימִיּוֹת הַסְּפוּרֵי שְׁלוֹ,
וְאִזּוּ יֵרָאֶה שֶׁלֹּא הִגְזַמְתִּי כָּלֵל, וְכָל מִי שֶׁרַק שָׁמַע אוֹתוֹ פַּעַם
אֶחָת, יַעֲרִיד עַל זֶה, אֵיךְ בּוֹדָאֵי יֵהִיוּ אֵילּוּ לְצִים אֲשֶׁר טָחוּ עֵינֵיהֶם
מֵרְאוֹת וְאֲזַנֵּיהֶם אֲטוּמוֹת מִשְׁמַע רוּחָנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת שֵׁישׁ בְּתוֹךְ
סְפוּרֵיו, וְעַל-כֵּן הֵם מְלֵאֵי קִשְׁיוֹת עָלָיו, כִּי "צְדִיקִים יִלְכוּ בָּם
וּפּוֹשְׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם", כִּידוּעַ.

סָלֵם

מוֹהֲרָא"ש נ"י רָגִיל לומר תְּמִיד, שֶׁכָּל סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל הֵם הַסָּלֵם
לְעֻלוֹת בּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי לִקּוּטֵי-מ'וֹהֲרָ"ן סְפוּרֵי מ'עֲשִׂיּוֹת סְפָר

מ'דות ראשי תבות ס'ל'ים', ובכל פעם מעורר ומחזק את תלמידיו שיתמידו בספרי רבנו ז"ל, אשר הם הסלם לעלות בו אליו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי בדרך כלל כשאדם נופל לבור עמק, אזי כדי להוציאו משם ההכרח לשלשל אליו סלם, וכך יטפס וינצלה, וספרי רבנו ז"ל הם הסלם שיזכה על ידו לטפס ולעלות מהבור שלו אליו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל מי שיעשה לעצמו קביעות חזקה בכל יום ויום ללמד "לקוטי-מוהר"ן", "ספר המדות" ו"ספרי מעשיות", יזכה במשך הימים והשנים לצאת מהבוץ והחשך שלו, ויזכה להשיג השגות פאלו בתורה, שלא שער מקימו.

וספר, איך שהוא בעצמו בימי נעוריו חזר על ספרים אלו בשקידה ובהתמדה יוצאת מהקלל, ועד היום אינו מחסיר יום בלי שלשת הספרים האלו, שהם הס'ל'ים לעלות בו אליו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר ספרי רבנו ז"ל מביאים את האדם לדבר עמו יתברך, כי קדם שהאדם לומד בספרי רבנו ז"ל, אינו יודע בכלל מהענגן של התבודדות לדבר עמו יתברך, כי (תרומות, פרק א'): סתם חרש אינו שומע ואינו מדבר אם אין שומעים את התעוררות החכם, על-ידי-זה אינו יכול לדבר אליו יתברך (עין לקוטי-מוהר"ן חלק א', סימן ס'), ובזה שמטה את אזנו אל קול רבנו ז"ל — על-ידי שקידה רבה בספריו הקדושים, על-ידי-זה מתחיל לדבר אליו יתברך.

וסיים מוהרא"ש נ"י ואמר: בזה ידע האדם אם הוא באמת שוקד בספרי רבנו ז"ל — אם מתבודד עמו יתברך, ואם יודע שאין לו רק הקדוש-ברוך-הוא, וצריך לדבר עמו, כי זה תלוי בזה — כפי ששוקד בספרי רבנו ז"ל, כמזכר יודע שאין לו רק

הקדוש-ברוך-הוא, וצריך לדבר עמו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא בתקונים קו"ל דא סול"ם (מספר השנה), הינו הקול אליו יתברך זהו הסלם לעלות מהבוץ אליו יתברך, ואי אפשר לדבר עמו יתברך רק על-ידי שקידה רבה בספרי רבנו ז"ל, אשר הם הס'ל'ם'.

ופעם אחת דבר מוהרא"ש נ"י מענין תורה ותפלה, איך שהם מחזקים זה את זה, ואיך שרבנו ז"ל רצה שיעשו תפלות מתורותיו הקדושות, וגלה אז נפלאות בסוד ס'ו'ל'ם' מה שמוכא ב"קהלת יעקב" שהוא ראשי תבות ל'אה ו'רחל מ'טטרוון ס'נדל, הינו ל'אה הוא ענין התפלה שהוא סוד מלאך סנדל המנעיל את רגלי ישראל, פי על-ידי התפלה שהיא סוד מלאך סנדל המנעיל את רגלי ישראל, אפלו הירודים והנפולים שהם בסוד רגלין, גם הם יכולים להלביש עצמם עם סנדל שהוא סוד השמירה, ורחל היא תורה שבפעל-פה — ששה סדרי משנה, שהם סוד מטטרוון, (והאריך בשיחה זו, אף מחמת שלא זכיתי להיות שם לא שמעתי בפרטיות, חבל על דאבדין).

ספרים

מוהרא"ש נ"י מעורר תמיד את תלמידיו היקרים, שיהיו רגילים לקנות הרבה ספרים ולקיים את שיחתו הקדושה של רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן כ"ח): שראוי לאדם שיעבר וילך בזה העולם בכל הספרים הקדושים וילמד בכלם, כדי שיהיה בכל מקום כמו שנמצאים השרים הגדולים שהולכים ועוברים בכל מדינות המלך, ואמר-כף כשחוזרים, הם מתפארים שהיו בכל מדינה ומדינה ממדינות המלך.

כמוֹכֵן ראוי לאיש הישראלי להיות ולטייל בכל מקומות התורה הקדושה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהדבר הראשון הוא — שצריכים לקנות ספרי יסוד, ואחר־כך שאר ספרים, היגו: תנ"ך, ששה סדרי משנה, בבלי, ירושלמי, תוספתא, רמב"ם, טור ושלחן ערוך, מדרש רבה ונתנהיבא וכל המדרשים, ספרי הזהר והתקונים, ספרי קבלה וחסידות.

ופעם אחת קנה בחור אחד בישיבתו ספר מוסר מאחד האחרונים, וכשראה את זה מוהרא"ש נ"י הקפיד עליו ושאלו: האם קנית כבר את ספרי הראשונים: ספר "הסמ"ג", ה"אשכול", ה"מנהיג", ה"ראב"ה", "רבנו ירוחם", "האגור", ה"מטה־משה", ה"רוקח", ה"ראים", "שבולי־הלקט", "אבודרהם", ומנה עוד ספרים, ואמר שספרים אלו המדברים מהלכה צריכים לחזר הרבה קדם שלוקחים עצמו אל ספר של "אחרון", וספר, איך שהוא בעצמו חזר על ספרים אלו הרבה פעמים.

ואת גדל תשוקתו אל ספרים יכולים לראות בספריה שלו המכילה המוני ספרים, ודרך־לומר תמיד, שהוא לא קונה ספר רק אם יודע שילמד בו, אבל סתם לקנות אינה ספר אינו קונה כלל.

וכמה פעמים ספר לנו, איך שכל ספר וספר שקנה, בא לו במסירות נפש גדולה מאד מרב ענייתו שהיתה לו אחר החתונה, אך מרב תשוקה לקים את שיחת רבנו ז"ל להיות ולטייל בכל הספרים, מסר את נפשו וקנה ספרים רבים.

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י: על כל ספר וספר שאתם רואים אצלי איזו איין אויסגעבעטענער ספר, (היגו שהתפלל הרבה אליו יתברך שישגיגו).

ופעם שאלנו את מוהרא"ש נ"י: האם למד בכל ספריו? ענה ואמר: ברוב ספרי כבר הייתי, ברוך השם, וספר אז, שהרב מטשהרין ז"ל קדם הסתלקותו בכה מאד, ונשק את ספריו הקדושים (היתה לו ספריה גדולה), ואמר: למי אני מניח את היתומים שלי? וכששאלוהו בניו: אבא, מה אתה דואג כל-כף עלינו? השיב: לא עליכם אני דואג, והראה על ספריו הקדושים, ואמר: הם נשארים יתומים... כי בהם בליתי את ימי ושנותי.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י הרבה מאד בענין קניית ספרים, ואמר: כשאדם יש לו הספרים בעצמו, בנקל לו לקיים את רצונו של רבנו ז"ל וללמד את סדר-הדרך-הלמוד שלו, ועורר אותנו להיות רגילים לקנות ספרים, ובכל פעם כשראה תלמיד אחד מתלמידיו שקנה אילו ספרים חדשים שמח מאד מאד, וברך אותו: הקדוש-ברוך-הוא יעזר לך שתזכה להתחילם ולסימם.

גם עורר מוהרא"ש נ"י לעשות ציונים בתוך הספרים, הינו כשמוצא איזה ענין מאד מענין כדאי לציין את זה בתוך הספר, וכששאלו אותו, האם אין זה בזיון לספר שרושמים עם דיו צהב על הספר? השיב: אדרבה זה עקר הכבוד של הספר, שכזה מגלה שלמד את הספר והיה בכל דף ודף, וגם אמר, שעל-ידי זה שירשם לעצמו ציונים, על-ידי-זה יזכר היטב.

וכמה פעמים אמר, שהוא מתחרט למה לא ציין בעצמו כל שנותיו בספריו, כי כך היה זוכרם יותר טוב, ופעם אמר בדרך צחות: מסתמא רוצים מלמעלה שאחזר בהם עוד פעם כדי שעכשו ארשם ציונים (וכן נוהג).

[ובאמת כל תלמיד מתלמידי "היכל-הקדש" יש לו ספרים רבים, ולומד בהם בשקידה עצומה כרצון מוהרא"ש נ"י, ומציין לעצמו ציונים].

עַרְב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ

דרכו של מוהרא"ש נ"י היא לזרז את אנשי שלומנו שיקדימו להכין צרכי שבת-קודש בכל מה דאפשר להקדים, ולא יניחו נקיון ובשול מאכלים וכו' לרגע האחרון, כי עלולים אז להכשל בחלול שבת-קודש, שזהו ספק אסור סקילה, רחמנא לצלן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבזאת תכירו סימן של עם הארץ, כשתראו בן אדם רץ כבד אחר זמן הדלקת הנרות עם חבילה של בגדים לילה או למקנה ולעשות מקלחת וכו', זהו סימן של עם הארץ גמור, והוא עלול להכשל בחלול שבת ממש, על-ידי רחיצה עם סבון וכו', והכל מחמת חסרון דעתו, שחושב שאז הוא הזמן הטוב ביותר להכין עצמו לשבת-קודש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל מה שיותר מקדימים לכבוד שבת-קודש, הוא יותר טוב, וגם רחיצה וטבילת מקנה יותר טוב להקדים מחצות היום, ואפלו שעה לפני זה (כמובא בשם האריז"ל), וגם למי שחושש שלא יהיה לו זמן אחר-כך יכול להקדים מהבקר ממש, ויאמר שרוחץ וטובל אז לכבוד שבת-קודש, ואם יהיה לו זמן אחר כך יכול לילה עוד פעם, והכל כדי שיהיה הכל מוכן בזמנו, ולא יבוא לידי שום חשש של חלול שבת-קודש, חס ושלום.

ואצל מוהרא"ש נ"י ראינו זאת תמיד, שהיה מקדים לרוחץ ולטבל במקנה בעוד היום גדול, וגם הרבה פעמים היה רוחץ וטובל מן הבקר ממש לכבוד שבת-קודש, ואף פעם לא היה מניח את זה לרגע האחרון.

ואם ראה מוהרא"ש נ"י קלות דעת זו אצל אחד מאנשי שלומנו, (שהיה רוחץ עצמו כבר אחר הזמן של שבת-קודש), היה מוכיח אותו מוהרא"ש נ"י ברבים בתוכחת מגלה, והיה אומר

לו, שזה זלזול וחסול שבת-קדש ממש, כי מה ההפרש אם אתה מחלל את השבת באמצע השבת, רחמנא לצלן, או בתחלת השבת, הלא הכל אחד, ואיך יש התר לרחץ עצמו בסבון כשכבר נכנסה שבת-קדש?! (טבילה לכד בלי רחיצה מתרת כמובן גם בשבת-קדש, ומי שרוצה לטבל עוד פעם לתוספת קדשה אין קפידא כמובן).

ופעם ארע מעשה, שרחץ אחד את עצמו בערב שבת-קדש הרבה זמן אחר הדלקת נרות, וכשמחו בידו כמה מאנשי שלומנו, ענה ואמר להם: הלא אני בעצמי ראיתי את מוהרא"ש נ"י שעשה מלאכה זמן מה אחר הדלקת נרות שבת-קדש, וכודאי אין בזה שום אסור.

וכשהגיע הדבר לאזני מוהרא"ש נ"י, דבר מזה פרבים באמצע התורה כליל שבת-קדש וענה ואמר: ראו באיזו טפשות ובאיזה שקר הולכים בני-אדם, אחד רוצה למצא לעצמו התר לרחץ עם סבון בשבת-קדש, והולך ותולה שקרו באילנא וברבא, ואומר שראה כזאת אצל צדיק, תדעו, שאף פעם לא עשיתי דבר כזה לרחץ אחר הזמן של שבת-קדש, ומה שראיתם אותי לפני כמה שבועות כשחזרתי בערב שבת-קדש מציון רבנו ו"ל עם בני ביתי, שאחזתי את הזמן קצת, היה זה מחמת אנס יוצא מן הכלל ממש, כי נהג הטקסי נסתבף קצת בדרך, ומחמת זה הגענו סמוך לשקיעת החמה ממש, מה שמבאר בפוסקים שבדיעבד ובשעת הדחק גדול יכולים לסמוך על המקלים עד כעשרים או עשרים וחמש דקות אחר זמן הדלקת נרות, ואיך יהיה בן אדם טפש כזה לומר, שמחמת זה מתר לו לכתחלה לרחץ עצמו עם סבון זמן רב אחר הדלקת נרות, וגם לתלות הדבר בי ולהגיד הלכה בשמי, הלא אין שקר גדול מזה.

ותדעו, אמר מוהרא"ש נ"י, שאם היה אז כמה דקות יותר

מאחר, הייתי עוצר את הטקסי ועוזב את כל החפצים שלי הפקר, והולך רגלי לביתי בלי שום שאלות כלל, אבל הסתפלתי אז על השעון שבגדי, וראיתי שיש לי עדין קצת זמן לפי דברי הפוסקים, ולכן המשכתי לביתי, אבל אין שעת הדחק ראיה כלל.

וסים מוהרא"ש נ"י, שלכן צריכים תמיד לבדוק כל דבר שאומרים בשמו, כי הרבה פעמים זה שקר וכזב ממש וסתם דמיונות בעלמא, ובני-אדם בודים מלבם מה שלא עלה על דעתו כלל, ולכן צריכים לדקדק בכל דבר שאומרים בשמו, (וכמבאר באריכות בשיחות מוהרא"ש, חלק א' וחלק זה בערך "בשם אומר" עין שם היטב).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאלו בני-אדם המניחין הכל לרגע האחרון בערב שבת-קדש, הם בבחינת השדים שנבראו בערב שבת בין השמשות, שנבראו רוחם ולא הספיק לברא להם גופם, עד שקדש היום ונשארו שדים ורוחות מזיקי עלמא, רחמנא לצלן, וכן הם אלו בני-האדם שרצים בערב שבת-קדש בין השמשות כמו רוחות וּשדים ונעשין מזיקי עלמא, רחמנא לצלן, כי זה גורם לקוללים הרבה ומחלוקות גדולות בפית פידוע, כי כל אחד זורק את האשמה על השני — הבעל צועק על האשה למה היא אינה מוכנה, והאשה צועקת על הבעל למה הוא לא הכין הנרות והתנור וכו', ונעשית מהפכה בכל הבית, ותחת אשר — באה שבת באה מנוחה, כאן רואים, שבאה שבת בא הגיהנום, רחמנא לצלן, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, שבערב שבת-קדש בין השמשות שכיח השטן בבתי ישראל, ולכן צריכים להזהר מאד שלא לתן לו שום אחיזה, ולהכין הכל זמן רב לפני פניסת שבת, כדי שתהיה מנוחה והרגעת הנפש כשתפגס השבת-קדש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא בספרים הקדושים, שמזמן שמכינים את השלחן עם המפה והפמוטות לכבוד שבת-קדש, אז

כָּבֵר שׁוֹבֵת הַגֵּיהֶנוֹם, וְזוֹ טוֹבָה מִיַּחַדָּת לְמִי שֵׁישׁ לוֹ הוֹרִים שֶׁהֵם
כָּבֵר בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁמִּזְמַן שֶׁהַשְּׁלַחַן מוֹכֵן בְּעָרֵב שַׁבַּת-קֹדֶשׁ,
יֵשׁ לָהֶם כָּבֵר מְנוּחָה וְשִׁקְט בְּגֵן עֵדֶן, וַיֵּשׁ לָהֶם נַחַת רוּחַ גְּדוֹל
מִצְאָצְאֵיהֶם הַמְּכַבְּדִים אֶת הַשַּׁבַּת-קֹדֶשׁ.

וְסֵפֶר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁכֶּף נִהַג בְּעֲצֻמוֹ תָּמִיד לְסַדֵּר אֶת הַשְּׁלַחַן
עוֹד מִהַבְּקָר שֶׁל עָרֵב שַׁבַּת, וּבְזִמְנֵן שֶׁלֹּא הָיָה בְּבֵיתוֹ בְּבִקְרָה, הָיָה
מִקְדָּיִם עוֹד בְּלִיל שְׁשִׁי, וְכֵן הָיָה מְצִוָּה לְבַחֲרוּרִים תְּלִמִּידֵי "הֵיכַל-
הַקֹּדֶשׁ", שֶׁיִּסְדְּרוּ אֶת הַשְּׁלַחָנוֹת בְּבֵית הַמְדַרְשׁ לְכַבוֹד שַׁבַּת-קֹדֶשׁ
אַחֲרֵי אֲמִירַת חֲצוֹת בְּלִיל שְׁשִׁי.

וְסֵיִם מוהֲרַא"ש נ"י: וְלִכֵּן לָמָּה לֹא נִקְדָּיִם לְהַכְנִיֵס אֶת רֵיחַ גֵּן-
עֵדֶן בֵּין בְּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וּבֵין בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, עַל-יְדֵי הַכְּנַת הַשְּׁלַחַן
בְּעָרֵב שַׁבַּת-קֹדֶשׁ עוֹד מִן הַבְּקָר הַשְּׁכָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה כָּשִׁיבֹא זְמַן
הַדְּלָקַת גְּרוֹת כָּבֵר יִהְיֶה הַכֹּל מוֹכֵן, וַיִּהְיֶה זְמַן לְבַעֲלַת הַבַּיִת לְנוּחַ
קֶצֶת, וַיִּלָּךְ הַבַּעַל לְבֵית-הַכְּנֶסֶת בְּשִׂמְחָה וּבִישׁוּב הַדַּעַת, וַיִּרְגִּישׁוּ
כֻלָּם נֵעַם זֵיו הַשַּׁבַּת קֹדֶשׁ בְּהָאֲרָה נִפְלְאָה מְאֹד.

עֵבוֹר

מוהֲרַא"ש נ"י מְעוֹרֵר תָּמִיד אֶת הָאֲבָרְכִים, שֶׁיִּרְבוּ מְאֹד בַּתְּפִלָּה
וְהַתְּבוּדוֹת בְּחֻדְשֵׁי הָעֵבוֹר שֶׁל נְשׁוֹתֵיהֶם, כִּי בְּחֻדְשֵׁים אֵלוֹ צְרִיכִים
הַרְבֵּה רַחֲמִים בְּכִלְלִיּוֹת וּבְכַפְרֻטִּיּוֹת, הֵינּוּ שֵׁיעֲבֹרוּ יְמֵי הָעֵבוֹר בְּשָׁלוֹם
וַיֵּצֵא הַוָּלָד לְטוֹבָה, וְשִׁיְהִיָּה הַוָּלָד שָׁלֵם בְּכֹל אֵיבָרָיו וְגִידָיו וְחוּשָׁיו
וְתַנוּעוֹתָיו, וְגַם שֵׁיֵצֵא לְאוֹר הָעוֹלָם בְּזִמְנֵנוּ בְּלִי קֶשׁוּי וְהֶזֶק — לֹא
לְוָלָד וְלֹא לְאִמּוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם.

ומוהרא"ש נ"י תמיד מזהיר את האברכים שלא יקחו דבר זה בקלות, כי הוא ענגן רציני מאד, וצריכים לאפוש ברחמי טובא (להרבות ברחמים רבים), שלא יהיה חס ושלום, שום מום או חסרון לתינוק הנולד, רק שיצא לאויר העולם לחיים ולשלום ולמזל טוב.

ופעם ספר אחד מאנשי שלומנו למוהרא"ש נ"י, שאשתו נחלשה קצת בימי הריונה, ונתן למוהרא"ש נ"י פדיון בעבורה, ועורר אותו מוהרא"ש נ"י, שירבה מאד מאד בתפלה אליו יתברך על כל פרט ופרט, הינו הן שתהיה אשתו בריאה ותעבר ימי העבור בשלום, והן שיהיה הולד בריא ושלם בכל איבריו חושיו ותנועותיו וכו', ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שירבה בתפלה על זה כל היום ממש, כי בודאי מי שאינו יודע מזה, הינו מהעצה של תפלה והתבודדות, אז הוא בכלל שומר פתאים ה', כי אינו יודע יותר, ומה יכול לעשות? אכל מי שיודע מעצת התפלה, חוב גדול יש לו להרבות מאד בתפלה בזמן כזה. [וכדיק באותו רגע עבר על ידם אברך אחד, שגם אשתו הייתה מעברת, אכל הוא לא היה עוסק כל-כך הרבה בתפלה ובהתבודדות, וענה ואמר מוהרא"ש נ"י לאברך הראשון: "כגון זה — שומר פתאים ה', אכל מי שיודע מתפלה, חוב גדול מנח עליו להתאמץ מאד בתפלה, ובמיוחד בזמן כזה].

וספר מוהרא"ש נ"י, שכף היה הוא נוהג בעצמו בימי העבור אצל אשתו, שהיה מאד מאד מרבה בתפלה והתבודדות, וכל העי"ן (שבעים) קלין שצועקת היולדת לפני הלדה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"א), היה הוא בעצמו צועק בכל יום להשם יתברך שיעבר הפל בשלום, ובפרט בחדשים האחרונים היה מרבה מאד בתפלה ובהתבודדות כל היום כלו בלי גזמא ממש.

וכן ספר מוהרא"ש נ"י, שתכף-ומיד שהגיעו חבלי הלדה, היה

הוא אומר התורה ב' בלקוטי-מוהר"ן חלק ב' עם התפלה שעליה מלקוטי-תפלות, ואחר-כך חזר לעצמו הקפיטל ק' בתהלים "מזמור לתודה" פעמים אין מספר, עד שבשרו לו שנוגד הולד בשלום ובמזל טוב.

ותמיד כשהזכיר אברך לפניו, שאשתו כבר נכנסה לחבלי לדה, היה מוהרא"ש נ"י מעורר אותו לומר התורה ב' בלקוטי-מוהר"ן חלק ב' הנ"ל עם התפלה מלקוטי-תפלות, ולחזר אחר-כך הקפיטל "מזמור לתודה" פעמים אין מספר.

ואם, חס ושלום, היה איזה קשוי בלדה, היה מוהרא"ש נ"י מצוה לבעל לטפל במקוה, (פי טבילת מקוה מסגלת למקשה לילד כמובא), ויכוז השם ס"ג כזה: יו"ד וא"ו דל"ת, ה"י יו"ד, וא"ו אל"ף וא"ו, ה"י יו"ד, וגם השם "פועה" כזה: פ"א וא"ו עי"ן ה"א, וכמובא כל זה בספר המדות (אות קשוי לילד), עין שם.

גם היתה דרכו של מוהרא"ש נ"י לזרז כל אשה מעפרת, שתאמר בעת עבודה "שמות הצדיקים", והיא סגלה גדולה שהולד שיולד יהיה צדיק גדול.

עצבות

מוהרא"ש נ"י אמר: עקר התגברות היצר הרע היא להפיל את האדם תמיד בעצבות ובדכאון, ובכל פעם אורב עליו על דבר זה מאד — להפילו בעצבות, וכשלוכד כבר את האדם בעצבות, אז הוא כבר מוכן לעשות כל הרע שבעולם, כי עצבות היא המלכדת של היצר הרע, ועל-כן צריכים לעשות כל מיני פעולות

שבעולם להיות תמיד רק בשמחה עצומה, וצריך להכריח עצמו לבוא אל שמחה גדולה, אשר על-ידי-זה יזכה להגביר יצר הטוב על היצר הרע, הינו את השמחה על העצבות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שדרךו של מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, שהיה תמיד בלב נשבר מאד, הן ממה שעבר עליו בעצמו והן ממה שעבר עליו בביתו, שהיה עני גדול וטפיו תלויים בו, והן ממה שעברה עליו המחלקת הגדולה כל ימיו — הן מבית מאנשי שלומנו, והן מבחוץ — מחסידים אחרים, והעולה על הכל — כאב לו עד מאד, שפפי שהוא הרגיש את גדל אור רבנו ז"ל, ואיך שהאור הזה מסגל להציל את כל העולם כלו, והסטרא אחרא אורבת על זה מאד ומכסה ומסתירה את אורו הגנוז בכל מיני אפנים, על-ידי כל מיני שקרנים וצבועים וכו' וכו' ומפרסמים של שקר וכו', אשר מפל זה היתה לו נטיה לבוא לידי עצבון ודכאון וכו', אף-על-פי-כן עבד על עצמו מאד לבוא לידי שמחה, ועל-כן פשרק הגיעה אליו איזו שמחה, כגון שמחה של מצוה: חתונה או ברית וכדומה היתה לו לרוח נפלא, ובכל פעם החיה עצמו והשתדל להיות בשמחה ולרקד, ועשה כל מיני פעולות שבעולם שיהיה בשמחה, וכשרק בא לידי שמחה היתה אצלו רוח נפלא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי דרך זו עלינו גם-כן לקיים — להשתדל בכל מיני אפנים להרחיק מאתנו העצבות והמרירות, ולעשות כל מיני פעולות שבעולם להיות רק בשמחה עצומה, אשר לפי דברי רבנו ז"ל היא מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, ותכף-ומיד כשרק רוצים להכנס בעבודת השם יתברך עברה גדולה להיות בעצבות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכל הצדיקים הגדולים שהיו דבוקים בו יתברך, עליהם ארב ביותר הבעל-דבר להפילם אל תוך עצבות ומרירות, ועל-כן היו להם כמה ברחנים והם היו משמחים אותם, כדי להרחיב את דעתם הקדושה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי טבע האדם אשר זוכה לדבק עצמו אליו יתברך בדבקות אמת, עד שמיחד יחודים קדושים, ומדבק נשמתו בעולמות העליונים שיפל בעצבות ודכאון, כי מאחר שהכניע בעת הדבקות את החמר שלו, ונשארה רק הצורה, אזי ממילא מתגברת הסטרא אחרא על גופו, שהוא החמר, להפילו אל עצבון ודכאון, ועל-כן היה ההכרח לכל הנביאים, שישבו בדבקות עצומה בו יתברך, ויחדו יחודים קדושים והמשיכו על עצמם נבואה, שיהיה לפניהם נבל וכנור ותוף ושאר כלי זמר, כדי לשמח את עצמם, וסיים, שבדבר זה שיך עד היום הזה, כל אלו הצדיקים הזוכים לדבק עצמם בו יתברך, ההכרח להם לשמע בכל פעם כלי זמר נבל וכנור ותוף וכו', כדי להחיות עצמם, ואמר אז מוהרא"ש נ"י, כי היום הזה קל מאד להשיגם, כי קונים קסטה וטיפ, ושם כבר כלול נבל וכנור ותוף וכליל וכו', וכל מיני כלי זמר, אשרי מי ששמח תמיד!

עמלק

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר קלפת עמלק היא להכניס קרירות וספקות בכן אדם, הינו לקרר חמימותו והתלהבותו לעבודת השם יתברך, כמו שנאמר (דברים כ"ה): "אשר קרף בדרך", והוא עושה זאת על-ידי כמה מיני תחבולות שונות, לפעמים הוא מתלבש בבגדי אדם ובמפרסמים של שקר המרחקים אנשים תמימים מצדיק האמת שבדור (עין לקוטי-הלכות, הלכות שבת, הלכה ה'), ולפעמים הוא מתלבש בספקות ובכמדות רעות ותאוות רעות המתגברות על האדם בפתע פתאום, והכל רק לקרר את לב האדם מלהתלהב להשם יתברך, אבל צריכים לדעת שכל עקר כחו הוא רק ברגע זה, כי כל מגמתו היא רק לקחת ממך ההתלהבות והחמימות שיש

לך עכשו, וממילא כשתתקור לא תעשה אחר-כך כלום, והוא בא ומתלבש במצוות ואומר לך: את ההתלהבות שלך תניח עד למחר, כי אז יהיה עת הפשר להתלהב ביותר שאת וביתר עז, אבל עכשו הרגע הזה תן לי ואל תתלהב ותבער פל-כך הרבה, ובזה הוא טומן רשת לרגליו, ומקורר אותו לגמרי, ולמחר כבר עוזב האדם את עבודתו לגמרי, ורחמנא לצלן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר העצה היעוצה נגד קלפת עמלק היא רק להסתפל על הרגע והשעה הזאת, כי אין יצר הרע אלא לשעה (ירושלמי קדושין, פרק א', הלכה ז'), הינו אם מסתפלין על הרגע והשעה הזאת, ממילא אין כבר יצר הרע, כי אם דוחים אותו עכשו הוא יעזב אותך, ואם יחזור עוד פעם אז תדחה אותו עוד פעם ומנייה וביה ניזיל ביה נרגא, הינו במה שהוא מסיתך לתן לו הרגע הזה ולהניח התלהבותך עד למחר, בזה תענה לו, שאדרבה עשה להפוך — הרגע הזה תן לי, ולמחר אעשה כרצונך, ואם האדם חזק בזה מדי יום ביומו, סוף כל סוף ידחה אותו לגמרי ויקים מצות מחית עמלק כראוי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה מרמז בפסוק (במדבר כ"ד): "ראשית גוים עמלק" ראשי תבות ר'ג'ע', הינו שעקר כחו של עמלק הוא רק על הרגע הזה, אבל אם תדחהו ותאחר אותו, בחינת "ואחריתו", אז — "עדי אובד", שיאבד לגמרי, וימח שמו וזכרו לנצח.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו מה שמצינו במלחמת עמלק הלשון של מחר, כמו שנאמר (שמות י"ז): "וצא הלחם בעמלק מחר" וכו', כי עקר מלחמת עמלק הוא בבחינת מחר, שהוא דוחה את האדם מיום ליום ואומר לו: למחר תלמד, למחר תתפלל, למחר תעשה מצוות וכו', אבל האדם צריך להתגבר נגדו ולהשיב לו, שאדרבה היום אלמד היום אתפלל וכו', ומחר אעשה כרצונך,

כי אני צריך לצאת חובת היום ביומו דיקא. ואז תמיד יחטף האדם כל מה שיכול, ולא ידחה מיום לחברו כלל, וככה יצליח תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן הגיע רבנו ז"ל למה שהגיע, כי בכל יום חשב בדעתו, שאין לו רק היום הזה בלבד, ולא הסתפל על יום המתרת כלל (עין שבחי הר"ן, סימן י"ד), ועל-ידי כך היה יכול לשאת עליו על העבודה של זה היום לבד, כי ליום אחד לבד יכול האדם לקבל עליו כל מיני עבודות שבעולם, מאחר שהוא רק ליום אחד בלבד, וכשגמר העבודה של היום הזה, אזי ביום המתרת חזר וקבל על עצמו העבודה של אותו יום המתרת, וכן נהג תמיד, עד שזכה למה שזכה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפך היה אצלו ממש, שלא היה חושב בדעתו מיום לחברו כלל, רק היה חוטף וממלא כל יום ויום עם טוב נצחי הרבה, וספר שמחמת זה לא היה יכול על-פי-רוב לילך לישן בתחלת הלילה כדי לקום לחצות, כי היה חבל לו על כל רגע, ולא היה יכול לפעל בעצמו שילך לישן ולעזוב את היום, בשעדין יכול למלא אותו עם עוד תורה ותפלה וחצות ודבקות וכו', והיה דוחה כך משעה לשעה, עד שהרבה פעמים הסתפל בחלון, וראה שכבר האיר היום ועבר כל הלילה כך בעבודת השם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שהיה גם דרך אחרת אצל צדיקים שהלכו לישן מקדם, ואמרו שמחר הוא גם-כן יום, אבל אצלו לא היה יכול לפעל זאת, כי חשב, שמי יודע אם יקום למחר, אולי תשאר נשמתו למעלה אצלו יתברך, ולכן מוטב שיחטף כל נקדה טובה שרק יכול, וכך שם לילות בימים בעבודת השם, וזכה למה שזכה; אשרי לו!

עלים לתרופה

מוהרא"ש נ"י אמר, שבספר "עלים לתרופה" מכתבי מוהרנ"ת, זכרוננו לברכה, שם יכולים לראות את הלך מחשבתו של מוהרנ"ת ז"ל, כי על-ידי מכתב שאדם כותב לחברו יכולים לראות יותר פנימיות לבבו וענינו ומהותו של האדם הכותב, מאשר לראות בספר שחבר, כי ספר יכולים לומר שהוא התיגע בתורה או ישב שעות רבות והכניס את עצמו בתוך הדרוש או החדוש שחדש, אבל על-ידי מכתב שאדם כותב לחברו יכולים לראות ולהכיר את האמת של המחבר, ומהי דרכו והתנהגותו וענינו, ובפרטיות מוהרנ"ת, זכרוננו לברכה, איך שכותב בתמימות ובפשטות כזו, רואים במכתבים שלו את מהותו האמתית, איך שחזק עצמו כל ימי חייו בזה שזכה להתודע מרבי אמת כזה, ויודע מהספרים הקדושים האלו, ואינו קורע אותם, חס ושלום, רק משתדל ללמד בהם ולהדפיסם ולהפיצם ברבים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבימי בחרותו בתחלת התקרבותו לרבנו ז"ל למד את הספר "עלים לתרופה" מכתבי מוהרנ"ת ז"ל שלש פעמים, וגדל החיות והמשיבת נפש וההתחזקות ששאף משם, אין לתאר ואין לשער כלל, ואמר, שמאז אחרי חתנתו כבר לא יצא לו לעין בהם, עם כל זאת מרב תשוקתו והתמדתו שלמד את הספר בימי בחרותו, עדין הוא זוכר את רב הספר בעל-פה.

(והרבה פעמים בעת השעור ברבים, מוהרא"ש נ"י חוזר על קטעים שלמים מהספר "עלים לתרופה" בבקיאות כזו, אשר אפלו מי שעיין בתוך הספר, אינו זוכר כל-כף, ותמיד הוא מדבר מהקטעים שבספר "עלים לתרופה").

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבספר "עלים לתרופה", מכתבי מוהרנ"ת

ו"ל, רואים את התמימות והפשיטות שלו, אף שהיה למדן גדול וחרף עצום ומקבל נפלא כמובן מספרי "לקוטי הלכות" הקדושים שלו, אף-על-פי-כן התנהגותו היתה התנהגות פשוטה מאד באמונה פשוטה ובחיות ובשמחה, שזכה להתקרב לרבנו ו"ל, וכל הליך מחשבתו והנהגתו היום יומית רואים משם, ועל-כן אשרי מי שמתמיד בזה.

וספר מוהרא"ש נ"י, איך שרואים הרבה פעמים, שבשעת המחלקת בשנות תקצ"ה-צ"ו-צ"ז-צ"ח, שמסרו אותו המתנגדים הרשעים לממשלה ועשו לו צרות רבות, והוא כותב על איזה אדם מהמתנגדים שלו את המלים "ימח שמו", ושופך בוז עליהם, ומגלה פרצופם.

(וכמה פעמים כששאלו את מוהרא"ש נ"י, מדוע הוא מתבטא כל-כך בחריפות על המתנגדים שלו במכתביו ב"אשר בנחל"? והשיב: עם כל החריפות שכתבתי על המתנגדים שלי, מוהרנ"ת ו"ל כותב על מתנגדיו הרבה יותר בחריפות, כי אני אף פעם לא כתבתי על מישהו — ימח שמו).

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה מפרסם שאחד בין אנשי שלומנו — הרב החסיד רבי ישראל קארדאנער, זכרוננו לברכה, התקרב לרבנו ו"ל על-ידי שמצא בגניזה בין השמות חלק קטן מעלים לתרופה", וקרא שם מכתב משנת תקצ"ו, איך שמחזק את בנו רבי יצחק שיהיה שמח שזכה להתקרב ולהתודע מרבנו ו"ל, ותהלה לאל, אין אנו חולקים עליו, ומסיים את המכתב: ההכרח לי לקצר, כי המשטרה מחפה לי למטה לעצר אותי ולגרש אותי מעיר ברסלב אל עיר נעמירוב וכו' וכו', וכשקרא מכתב זה הרב החסיד רבי ישראל קארדאנער, זכרוננו לברכה, אמר לעצמו: הנמצא דבר כזה בעולם, שהמשטרה מחפה לאיזה אדם לעצר אותו, ויש לו עוד זמן לחזק את בנו?! אם-כן ההכרח לי לחפש ולהודיע מי זה האיש המחבר

את הספר הזה, ומה ענינו, וככה זכה להתקרב לדרכי רבנו ז"ל, כי חפש אחרי ספרי ברסלב עד שנתקרב במסירות נפש עצומה, בידוע בין אנשי שלומנו, כמה סבל מכל משפחתו בעת התקרבותו לרבנו ז"ל, ואחר-כך זכה להדפיס את כל ספרי רבנו ז"ל ולהפיצם בכל תפוצות ישראל, והכל היה על-ידי הספר "עלים לתרופה".

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש רבי צדוק הכהן מלובלין, זכרנו לברכה, שעשה את המראה מקומות על "ספר המדות", היתה לו ספריה ענקית, וכל מוכר ספרים שהיו לו ספרים חדשים למכור, בא אליו עם הספרים, והוא בחר ביניהם וקנה אותם בכסף מלא, פעם אחת הביא לפניו מוכר הספרים הרבה ספרים חדשים וגם ישנים, וביניהם היה הספר "עלים לתרופה", והוא זכרנו לברכה, התחיל לבחור בין הספרים ספר שמענין אותו, ויהי כשהגיע לידו ספר "עלים לתרופה", ענה ואמר מוכר הספרים: לא! לא! הספר הזה אינו בשבילך, כי הוא סתם ספר מכתבים, ואז תפס רבי צדוק את הספר בידו בחזקה, ועיין בו, וענה ואמר למוכר: מה אתה מדבר שזה סתם ספר מכתבים, הלא הספר מחיה אותי ומחזק אותי, אשריך שהבאת לי את הספר הזה... ושלם בעבורו.

וסים מוהרא"ש נ"י: אשרי מי שמעין בכל יום בשנים או בשלשה מכתבים ממכתבי מוהרנ"ת ז"ל שבספר "עלים לתרופה", ואז טוב לו לנצח.

פשטות

מוהרא"ש נ"י אמר: עקר מעלת האיש הישראלי, כשיכול להתנהג בדרך פשוטה מאד, פשטות היהדות, עד שלא ירגישו

עליו שום שנוי מאדם אחר כלל, וזהו עקר המעלה, ומי שאוחז בדבר זה, הוא מרגיש את אורו יתברך תמיד על פניו.

ואמר, שבשלמות אהז בזה מוהרנ"ת ז"ל, אשר כל-כף זכה להתחבא מבני-אדם, עד שכל התנהגותו הייתה כאדם פשוט לגמרי, ואף-על-פי-כן היה דבוק בחי החיים בו יתברך, ופניו היו תמיד מאירות באור נפלא, והיו מאדימות מרב דבקות בו יתברך, ומי שהתבונן עליו בעין אמת, ראה שאדם זה אינו מהעולם הזה כלל, ואף שהיה יכול להתלבש בכל מיני לבושים, ולדבר עם בני-אדם עם בניו ועם אשתו באופן פשוט מאד, אף-על-פי-כן לא היה מזה העולם כלל, כמו שנראה מספריו הקדושים, ולהפוך מי שלא זכה, ראה עליו תכלית ההפוך, ודבר עליו מה שדבר וכו', כאשר המתנגד שלו אמר עליו, שהוא שותה יין שרף בכל יום וכו', עפרא לפומייהו, כל-כף היה גנוז ונעלם מהעולם, ובשביל זה לא החזיקו ממנו כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמי שמסתפל על אנשי שלומנו הקדושים האמתיים, עובדי השם, הדבוקים בו יתברך, יראה איך שהם מתנהגים כאנשים פשוטים ממש, ואף-על-פי-כן הם ענין אחר לגמרי, ותמיד מדברים ומשיחים עמו יתברך, והיכן שרק הולכים הם דבוקים בו יתברך בדבקות אמת, ומדברים עמו יתברך, ואף-על-פי-כן הכל הולך בפשטות ועושים עבודות פשוטות בדבקות עצומה, עד שלא עולה על דעת שום בריה שבעולם, כי האנשים האלו הם דבוקים בו יתברך ממש כמו הצדיקים הקדמונים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה עקר הגדלות של רבנו ז"ל, שמאיר במקרביו (מי שרוצה באמת להתקרב אליו ולצית אותו), אור נורא ונפלא בזה, עד שתמיד משתוקקים אחריו יתברך, ומדברים ומשיחים עמו יתברך, וכל דבר שעושים הם מתיעצים עמו יתברך, והכל בדרך פשטות גדולה, עד שמי שאינו מקרב אל רבנו ז"ל

אינו מבין דבר זה כלל, ותכלית ההפוך הוא חושב על היראים האמתיים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי כן דרך הפשטות — מי שדבוק בו יתברך בדרך הפשטות, עליו רואים תמיד תכלית ההפוך, כי מי שמדבק עצמו בו יתברך, נעשה כעין ראי, ועל-כן כל אדם אשר יש בו כל מיני רע ומדות רעות, הוא רואה את הרע באלו המקרבים האמתיים של רבנו ז"ל, ומזה כל המחלקת והזלזול הגדול שיש על הצדיקים האמתיים בעולם.

ותמיד חוזר מוהרא"ש נ"י על דברי רבנו ז"ל, שאמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן קט"ז), שבני-אדם נבוכים בטעיות, כי יש בני-אדם שסוברים שצריכים להפיר בכל דבר שבקדושה, וכן להבחין באדם שהוא צדיק ולהכירו בפניו, בצלמו ובדמותו, שיהיה משנה בדמותו ובתנועותיו ודיקא, ובאמת לא-כן הוא, כי הצדיק הוא בדמות ובצלם ככל האנשים, ואין בו שום שנוי כלל, ואף-על-פי-כן הוא ענין אחר לגמרי, ושאר בני-אדם אינם בדמותו כלל באמת לאמתה, כמו שאמר רבנו ז"ל, שהאיש הכשר נדמה שהולך עם כרכשות ודקין כמו שאר בני-אדם, ואף-על-פי-כן הוא ענין אחר לגמרי, עין שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, הלא העקר הוא הרוחניות שבדבר, כי כל דבר שנתהוה בזה העולם הגשמי, כלול מגשמי ורוחני גם יחד, כי בלא רוחני לא היה לדבר שום קיום כלל, ודבר זה הוא הנפלא ביותר, כמוכא ב"טור" על "ומפליא לעשות", איך שמחבר ומקשר דבר רוחני בתוך דבר גשמי, זה נפלאות הבורא (עין טור, ארח חיים, סימן ד'), כמו-כן הצדיק והחכם האמתי תמיד דבוקים בחיי החיים, ומסתכלים רק על הצד הרוחני שיש בכל דבר, וענין זה — פנימיותו נעלמת ונסתרת מכל העולם, על-כן נראה מבחוץ כאדם אחר, ונראה אדם פשוט בתכלית הפשיטות, אף-על-פי-כן

הוא בפנימיות ענין אחר לגמרי.

וחזר מוהרא"ש נ"י על מאמר העולם, ששאלשה קשה להם להאמין ברבי צדיק גדול: א. הגבאי. ב. אשתו הרבנית. ג. הילדים שלו. כי שלשתם אין להם בצדיק אמונה והשגה כמו שאר בני-אדם, והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי הילדים תמיד עם אביהם, והאשה עם בעלה, והגבאי תמיד עמו, ועל-כן רואים אותו אוכל ויוצא לצרכיו, ומקפיד ומתנהג כאדם פשוט וכו', ומדבר עמם בפשיטות וכו', ועל-כן נראה בעיניהם כחוכא ואטלולא מי שמאמין בו, כי הם אתו ועמו ואצלו תמיד, לא-כן אלו אשר מאמינים בו, ומכנינים עצמם לבוא אליו, ומחפים לו, הם כבר מסתכלים בעינים אחרות לגמרי, כי הם מסתכלים על הרוחניות שבו, ומפל שכן כששומעים דבר תורה מפיו, אז כבר הסתום מגלה על הגלוי, ורואים שרבי וצדיק זה הוא ענין אחר לגמרי, כי מי שקרוב אליו, אי אפשר לו להשיג את הרוחניות והפנימיות שלו.

ואמר מוהרא"ש נ"י: ועל-כן מי שבא אל רבי וצדיק, צריך להזהר מאד מאד לא להיות עמו "היימיש" (קרוב ביותר), כי כל מה שיתקרב יותר, כמו-כן יחשף ממנו אורו, כי את הרבי והצדיק אי אפשר להשיג רק כשעומדים קצת מרחוק באימה וביראה ובדרך ארץ גדולה, אבל תכף-ומיד כשמתקרב ביותר, ונעשה "היימיש" עמו, נחשף ממנו אורו, ועל-כן הגבאים והרבניות והילדים שכל-כף היימיש וקרובים אליו ביותר, אי אפשר להם בשום אופן להשיג ולתפס במדרגתו.

(ומי שזוכה להסתובב על יד מוהרא"ש נ"י, יראה ויבין דבר זה עין בעין, איך שהוא אור נורא ונפלא מאד מאד, דבוק בחי החיים, כאשר מבינים מרחוק מספריו הרבים שכבר הדפיס, שאף הוא מתנהג בתכלית הפשטות, ומדבר עם כל אדם בשפה שלו, עד שעל-ידי-זה קשה וכבד לקבל ממנו, ומזה נתהוה, שהרבה

נתרחקו ממנו, כי בשלמדו ספריו מאד מאד התלהבו וחשבו שיראו לפניהם איזה מלאך השם, אור נפלא, איזה צדיק קדוש ונורא, מה שלא ראו מימיהם, וכשבאו אליו וראו את כל הנהגותיו שהם בפשטות גדולה, נחלשה דעתם, ונתרחקו ממנו לגמרי, ועוד נעשו חולקים. ופעם בא אברך מירושלים אליו, כי מאד מאד נתעורר ונתלהב מהספרים שלו, וכשראה אותו, אמר, שהגיע למסקנה שהם שגי אנשים... הינו הספרים והמחבר... ובאמת זוהי עקר גדלותו, שיכול להלביש עצמו בפשטות עצומה כזו, ועל-כן מי שעומד קצת מרחוק עם דרך ארץ גדול, יקבל ממנו הרבה, ומי שנעשה עמו "היימיש" הוא יתרחק, ובשביל זה כל אלו הקרובים והסמוכים אליו ביותר, אינם מתנהגים כלפיו כל-כך בדרך ארץ וביראת כבוד, וכן אשתו הרבנית וילדיו, אין להם שום השגה בו, ובפרטיות שהוא מדבר עמהם בפשיטות גמורה, על-כן אי אפשר להם לצייר בדעתם גדלותו, לא-כן מי שעומד קצת מרחוק ומסתכל עליו בעין אמת, ושומע דבוריו, ומעין היטב בספריו הקדושים, הוא מבין כי הוא ענין אחר לגמרי).

אשרי מקרביו האמתיים, ואשרי האנשים הסמוכים ומקבליים ממנו, אשריהם ואשרי חלקם, וכל דבוריהם ומחשבתם ככר הולכים באפן אחר לגמרי כידוע דבר זה בין תלמידיו הרבים, אשריהם ואשרינו!

פאות

מוהרא"ש נ"י מקפיד מאד על כל אחד מתלמידיו שילך עם פאות דיקא, ואמר, שפך היה רצונו של רבנו ז"ל, וספר מוהרא"ש נ"י, שלרבנו ז"ל היו פאות ארכות, וכשבא לארץ ישראל, היה

נראה משנה בעיני הערכים שם, כי בימים ההם לא היו רגילים לראות דבר זה, ועל־כן חשדוהו למרגל, ולא הניחו לו לנסע לירושלים, ואמר, שגם מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, היו לו פאות ארכות, וכשהיה במצרים צחקו ממנו האנשים שם, כי לא היו רגילים לראות אחד עם פאות ארכות (כמוכא כל זה בשבחי הר"ן ובימי מוהרנ"ת, חלק ב').

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי הפאות נקראות אצל התימנים בלשון סימנים, כי זה היה סימן ליהודים במדינת תימן שהם יהודים והם נפרדים לגמרי מעפ"ם (הגוים), והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי זקן יש גם לגוי, ועל־כן עם זקן לבד אינו נכר שהוא יהודי, אבל כשיש לו פאות, זה סימן מבקק שהוא יהודי, ועל־כן צריכים לדקדק מאד ללכת עם פאות ארכות, ולא להתבייש עמהם כלל משום בריה שבעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י ספור שראה בספר "נחלת יוסף", מחכם יוסף התימני, שחי לפני שמונים שנה, ומסר את נפשו לבוא לבקר בארץ ישראל, ועברו עליו הרבה משברים וגלים, שעבר דרך מדבריות וסכנות גדולות, עד שהגיע אל הים ולקח ספינה, והגיע אל העיר יפו, והוא היה חכם תימני, והיתה לו הדרת פנים עם פאות תלתלים פים מאד, ושם בנמל ישב איזה פקיד ושע שהיה שיקף לציונים הארורים, והתחיל להציק ולצער את החכם התימני, והתלוצץ ממנו ברבים, ושאל אותו על פאותיו: "מה זה?" ענה ואמר לו החכם: "זה 'סימן'", וחזר ושאל אותו: "'סימנים' על מה?" והשיב לו: "זה סימן שאני יהודי מאמין בבורא יתברך", ענה לו הציוני הארור בדרך לעג וצחוק: "הלא אתה מהול, וזה כבר סימן שאתה יהודי, אם־כן למה אתה צריך את הסימנים האלו?" והשיב לו החכם התימני: "לפי דעתך, עליך להוריד את המכנסים וללכת ערם ולהראות לכלם שאתה יהודי... כי לך אין סימנים להראות שאתה יהודי, אבל אני יש לי סימנים, אז אני צריך ללכת

עם מכנסים" ... וְכַל הַנוֹכְחִים פָּרְצוּ בַצְחוֹק, וְהַתְּבִישׁ הַצִּיּוֹנִי הָאָרוּר וְהַנִּיחוּ לְנַפְשׁוֹ.

פַּעַם אַחַת שָׁאַל אֶחָד אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֵׁישׁ חֲסִידִים שֶׁהוֹלְכִים רק עם זקן וּמְהַדְרִים לְהוֹרִיד אֶת הַפְּאוֹת שְׁלֵהֶם, הַאֵם יֵשׁ לְדַבֵּר זֶה מְקוֹר? עָנָה וְאָמַר עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י, הַמְּקוֹר הַזֶּה הוּא מְגוּיִם, וְאֵין לָזֶה שׁוּם מְקוֹר בְּתוֹרַת יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּכָל הַדּוֹרוֹת דִּקְדְּקוּ מְאֹד לְלַכֵּת עִם פְּאוֹת, וּמְאֹז שֶׁהַתְּחִילָה הַהַשְׁפָּלָה הָאָרוּרָה הוֹרִידוּ אֶת הַפְּאוֹת, וּמִי שֶׁלָּמַד בְּאוּניְבֶרְסִיטָה, הַתְּבִישׁ מֵהַפְּאוֹת שְׁלוֹ וְהוֹרִידֵם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, עַקֵּר הַיְפִי וְהַחֵן שֶׁל בֶּן יִשְׂרָאֵל הוּא כְּשֶׁהוֹלֵךְ עִם פְּאוֹת תְּלַתְלִים יְפִים, וְרַבְּנוּ ז"ל אָמַר בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן י"ז, כְּשֶׁהָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי מְנַעֵנֵעַ אֶת פְּאוֹתָיו אֵילּוּ שַׁעֲשׂוּעִים גְּדוֹלִים הוּא גוֹרֵם לְמַעֲלָה, עֵינַי שָׁם; וְתַמִּיד הָיוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ הַיְקָרִים מְנַעֵנְעִים וּמְסַלְּסְלִים בְּפְאוֹתֵיהֶם וְזוֹכְרִים אֶת דְּבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל הַנִּזְכָּר, שֶׁאָמַר: יֵשׁ לְפַעְמִים שְׁאִיזָה פְּחוֹת שְׁבִישׂוֹרָאֵל עוֹשֶׂה נַעֲנוּעַ עִם הַפְּאוֹת שְׁלוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לוֹ הַהִתְפָּאָרוֹת גְּדוֹלָה גַּם מְזִה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: יֵשׁ לְפַעְמִים אֶחָד שֶׁקָּשָׁה לוֹ בְּשִׁבִיל זְרוּגוֹ וְכוּ', כְּשֶׁהִיא מְתַנַּגֶּדֶת, וְאֵז יְכוּל לְהַחֲבִיא אֶת פְּאוֹתָיו מֵאַחֲרֵי הָאָזֶן, אָבֵל, חֵס וְשְׁלוֹם, לֹא לְהַשְׁחִית אֶת פְּאוֹתָיו כָּלֵל, אֲלֵא אִם-כֵּן הֵם אֲרֻכּוֹת בְּיֹתֵר וְאֵז יְכוּל לְקַצֵּרֵם קֶצֶת.

מוֹהֲרָא"ש נ"י מְקַפֵּיד מְאֹד שֶׁיִּלְכוּ עִם הַפְּאוֹת מְסֻדָּרוֹת וְלֹא מְפֻזְרוֹת כְּמוֹ שֶׁד רק תְּלַתְלִים יְפִים, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל שִׁבַּח מְאֹד אֶת הַפְּאוֹת כְּשֶׁהֵם בְּתַלְתְּלִים, וּפַעַם אַחַת דִּבֶּר רַבְּנוּ ז"ל מַעֲנִין הַפְּאוֹת שֵׁישׁ בָּהֶם תְּלַתְלִים שְׁקוֹרִים גִּיקְרִיִּזְעֵלְטַע פְּאוֹת, וְהָיָה מוֹבֵן שֵׁישׁ בְּזֶה סוּד גְּדוֹל (עֵינַי חֲזֵי מוֹהַר"ן דְּפוּס חֲדָשׁ, סִימָן תק"ז).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו בעלי התשובה שהתחילו לילך לאחרונה עם פאות מפוזרות, זה סתם שגעון, כי מחקים איזה משגע וזה נגד דעת רבנו ז"ל, כי רבנו ז"ל רצה שילכו רק עם פאות לתלים שקורין גיקרייזעלטע פאות.

פעם אחת הבטיח מוהרא"ש נ"י לאחד שבא עם אשתו בעבור ברכה, ואמר להם: אם האשה תגלח את שער ראשה, והבעל יגדל זקן ופאות, אז יצליחו מאד מאד, וקימו את דבריו והצליחו מאד, והתחיל להתגלגל אצלם כספים הרבה, ומצאו חן בעיני כל רואיהם וכלם קרובים, ויהי היום נכנס רוח שטות בבעל והוריד את פאותיו, והיא התחילה לגדל את שיערה, ומאז נתהפך עליהם הגלגל, וירדו מטה מטה עד שאבדו את כל הכסף, ונעשו בעלי חובות גדולים, וכל מה שהיה להם נאבד לחלוטין, והיה להם מר מאד בחייהם, ומוהרא"ש נ"י לא רצה לקבלם יותר, ובכל פעם רצו לבוא לפניו, ולא רצה לקבלם בשום אופן, עד שפעם אחת בלילה נדחקו ונכנסו אליו, ואז דבר עמם מוהרא"ש נ"י דברי כבושים מאד, ואמר לבעל: אם תתחיל לגדל בחזרה את הפאות שלך, ולאשה אמר: אם תגלחי את שער ראשך כמו בת ישראל כשרה, אז תחזר ההצלחה אליכם כמקדם, והבטיחו לו ויצאו.

עוד היה מעשה פלא אצלו, שהיה בחרו אחד שלא צמחו לו פאות כלל, והיתה דרכו לבכות הרבה להקדוש-ברוך-הוא, שיחוס וירחם עליו שיצמחו לו פאות, ונתן הרבה צדקה כמנין תבת "פאות", ולא היה מועיל שום דבר, כי לא צמח לו כלל, רק היו לו קצת שערות יוצאות מן הצד באופן משנה מאד, והיתה דרכו לבוא תמיד אל מוהרא"ש נ"י לבקש ולהתחנן לפניו מתי יזכה לפאות, ומוהרא"ש נ"י הבטיחו תמיד: אל תדאג, עוד יהיו לך פאות יפים... ועבר זמן ולא צמחו לו, והיה בצער גדול מאד מאד, ופעם היה עת רצון גדול אצל מוהרא"ש נ"י, ואז נגש אל הבחור ותפס את שתי פאותיו משני צדדיו, והתחיל למושכן בכח

רב, ואמר לו בזו הלשון: "עוד יצמחו לך פאות יפות וארכות
מאד תלתלים נפלאים", והלה מרב התרגשות נשק את ידיו,
והתחיל לבכות מרב שמחה, והנה מה דהנה וכו', ולא עבר זמן
הרבה וחזר עם פאות תלתלים יפים, ודבר זה יכולים להעיד כל
תלמידי "היכל-הקדש" שהיו עומדים במעמד ההוא, והבחור עדין
חי ומסתובב בינינו.

פזיזות

מוהרא"ש נ"י מאד מקפיד על מדת הפזיזות, ואמר כמה
פעמים, שהוא שגעון גמור, והיא הלכה פסוקה בשלחן ערוך
חשן המשפט, סימן ל"ה, שהמבהלים והנחפזים בדתם הם בכלל
השוטים והם פסולים לעדות, עין שם; כי עקר האדם הוא רק עם
ישוב הדעת ומתינות, ואחרת הוא איש משגע לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא אינו יכול לסבל אנשים פזיזים,
וכבר ראה בחייו כמה בני-אדם שאבדו את חיייהם לגמרי על-ידי
פזיזותם, רחמנא לצלן, כי מדה זו הורסת את האדם לגמרי, ועוקרת
אותו משני העולמות, השם ישמרנו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמדת הפזיזות באה מחמת שאין לאדם
התבודדות, ואינו מישב עצמו בינו לבין קונו מה הוא צריך לעשות
עכשו, ולכן הרעיון הראשון שנופל במחו הוא קופץ ועושה, ועל-
פירב זה מביא אותו לרעות רבות וקלקולים שונים, מה שאין
בן מי שמישב עצמו עמו יתברך לפני כל דבר שהוא עושה, אף
פעם לא יהיה מבהל ונחפז, וכל מעשיו יהיו במתינות וכישוב
הדעת גדול.

ופעם נתקרב למוהרא"ש נ"י בחור אחד שהיה מאד פזיז, וכל דבר שהיה נופל בידעתו היה קופץ ועושה (אפלו בדברים שבקדשה), והזהירו מוהרא"ש נ"י בכתב ובצל-פה, שאם לא יפסיק מפזיזותו, אז סוף כל סוף ישתגע ויפל לגמרי, והבחור לא שת לבו לדברי מוהרא"ש נ"י, ולא עברו ימים מעטים ונתקיימו דברי מוהרא"ש נ"י, ונתרחק הבחור ממוהרא"ש נ"י לגמרי, ונפל לשגעון גדול, והיתה כל יהדותו תלויה בחוט השערה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבפרט בענין נסיעות בדרכים יש יצר הרע גדול של פזיזות, הינו שתכף-ומיד שנופל בדעת האדם איזה חשק לנסע לאיזה מקום, תכף-ומיד הוא קופץ ונוסע בלי להתישב עמו יתברך היטב, אם נסיעה זו היא כרצונו יתברך או לא, ומזה יוצאים אחר-כך קלקולים רבים, שבנגל היה יכול למונעם, אם היה מתנהג במתינות וברוך ארץ, ומתבודד עמו יתברך לפני כל דבר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצלו אין מציאות כזו לנסע לדרך בפזיזות ובחפזון, רק לפני כל נסיעה שהוא צריך לנסע הוא מישב עצמו עמו יתברך הרבה מאד, ושוקל את הדבר היטב היטב, ואז כאשר מאיר לו השם יתברך כן הוא עושה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שרק פעם אחת לפני כמה שנים נסע נסיעה חפוזה על הרגע, כי בא אליו אחד מאנשי שלומנו, ואמר לו, שבאותו לילה בעיר לוס אנג'לס (עיר רחוקה מניו יורק) יש אפשרות לקבל סף הגון של כסף בשביל הדפסת ספרי רבנו ז"ל, והיות שמוהרא"ש נ"י היה אז באמצע הדפסה של הרבה ספרי רבנו ז"ל, והיה דחוק למעות מאד, לכן החליט על המקום לנסע, ואחרי שעתים לערך כבר היה על המטוס בדרך ללוס אנג'לס.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שהיתה פונתו כלה לשם

שמים, אף-על-פי-כן התחרט מאד על שהיתה נסיעתו בפזיזות כזו, אשר אף פעם לא עשה דבר כזה, והסוף היה, שהיו לו כמה בלבולים ומניעות בדרך וגם שם בעיר לאס אנג'לס, ולא קבל כמעט שום מעות רק מעט שהספיק לכסות דמי הנסיעה, וכל נחמתו היתה רק שזכה לדבר שם דבורי אמונה לפני קבוץ גדול של חסידי חב"ד, שמאד נתעוררו מדבריו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלמדו אותו אז מן השמים בנסיעה זו, שאסור לעשות דבר כזה — לנסע נסיעה ארצה בחפזון, ובפרט שאסור לו לנסע בשביל כסף, כי השפע של כסף הוא רק בידו יתברך, ומה ששייך אל האדם יגיע אליו ממילא בלי לבקש מבני-אדם, ומאז והלאה עשה מוהרא"ש נ"י גדר חזק לא לצאת לשום נסיעה בשביל כסף ולא לבקש כסף בן אדם, וכן הוא עד היום, מי שמכירו היטב, (ובענין עסקיו בכסף, ובצדקה יתבאר במקום אחר).

ופעם הגיעו כמה ספרים חדשים מבית הדפוס, ומלמל מוהרא"ש נ"י כמה דבורים מפיו הקדוש: כמה יפה ונעים היה אם היו יכולים להפיץ אותם עכשו במדינת אירופה בעיר לונדון וכו', ותכף-ומיד ששמעו שני בחורים מאנשי שלומנו זאת מפי מוהרא"ש נ"י, הלכו והזמינו שני מקומות במטוס ללונדון באותו לילה, (כי כל-כף השתוקקו תלמידי מוהרא"ש נ"י לקיים דבורי פיו הקדוש, וגם להפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם), וכשספרו זאת אחר-כך למוהרא"ש נ"י לא היה מוהרא"ש נ"י מרצה כל-כף על זה, כי לא החזיק מנסיעות בפזיזות וכנ"ל, אבל לא אמר להם בפרוש מה לעשות וצוה להם להכין החבילות של הספרים וכו', ובינתים הלך מוהרא"ש נ"י למעלה לביתו, ושתי שעות לערך היה שוקל בדעתו בהתבודדות אם-כן יסעו אם לא יסעו, אבל לא היה יכול להחליט, רק שלבו אמר לו שלא יסעו.

בינתים יצא מוהרא"ש נ"י למרפסת ביתו לנשף אויר צח, כי הרגיש קצת חלשה, ועבר למטה ברחוב שכן אחד, איש פשוט, והתחיל לצעק למוהרא"ש נ"י: תסתכלו לשמים, תסתכלו לשמים, ואחר-כך אמר: תתפללו אל השמים, תתפללו אל השמים, והלך לו. ומוהרא"ש נ"י שמע וכן תמה מה רמז לו האיש הזה? והתחיל באמת להסתכל על השמים, ופתאם ראה מראה נפלא, איך שאורון נוסע למעלה בשמים, ואורון שני נוסע פנגדו מפוון שני, והיה נראה כמו שהאחד נכנס בשני, (אבל באמת לא נכנס, כי היה אחד גבה הרבה מהשני), ולקח מוהרא"ש נ"י מזה רמז, שאין הבחורים הנ"ל צריכים לנסע, כי יכול להיות, חס ושלום, מכשול בדרך, והחליט בדעתו אז למנע אותם מלנסע.

כשירד מוהרא"ש נ"י מדירתו הסתיר מאתנו המראה הנ"ל, וצנה לבחורים שיפילו גורל, הינו שיכתבו על שתי פתקאות פן לנסע או לא לנסע, וצנה לאחד מאנשי שלומנו להוציא הגורל, ויצא הגורל לא לנסע, ואמר מוהרא"ש נ"י, שפנראה מן השמים הוא שלא תסעו עכשו, ואיני יודע למה, רק כך אומר לי לפי, ונמנעו הבחורים, ולא נסעו, והלכו להפיץ הספרים בעיר ניו יורק.

ביום שלאחר זה הגיע איש אחד מלונדון שהיה מקרב קצת למוהרא"ש נ"י, וספר למוהרא"ש נ"י שהיו לו רדיפות גדולות עד מאד בעיר לונדון, והבין מוהרא"ש נ"י מדבריו שהוא בעצמו גרם לו כל זאת, כי על-פירב האיש הזה לא היה מתנהג בנמוס ובדרך ארץ פראוי, ומסתמא הבאיש ריח שם רבנו ז"ל ואנשי שלומנו היקרים בעיר לונדון, ואז הבין מוהרא"ש נ"י למפרע למה לא הצרכו הבחורים הנ"ל לנסע, כי מסתמא לא היו יכולים להפיץ שם אף ספר אחד מספרי רבנו ז"ל, מחמת הריח הרע שעשה האיש הנ"ל, ורק אז ספר לנו מוהרא"ש נ"י את המראה הנ"ל שראה ביום אתמול שהיה מרמז לו שלא יסעו.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שְׁהֵיּוֹצֵא מְכַל זֹאת הוּא, שְׁאִין נוֹסְעִים
נְסִיעוֹת בְּחֶפְזוֹן וּבְפִזְיוֹת, רַק כָּל דְּבַר צָרִיךְ יֵשׁוּב הַדַּעַת וְהַתְּבוּדוֹת
הַרְבֵּה, וְאֵז תֵּלֵךְ לְבִטַח דְּרָכֶךָ.

וְתָמִיד מְסַפֵּר לָנוּ מוהֲרָא"ש נ"י, שְׁכַשְׁרוּצָה לְנִסְעֵ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל
הוּא קוֹבֵעַ לְעֲצָמוֹ יוֹם מְסָיִם בְּאֵיזָה שְׁבוּעַ מֵהַשְּׁבוּעוֹת, וְאַחֲר־כֵּן
מֵתְבוּדֵד הַרְבֵּה עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ כָּל אֱלוֹ הַיָּמִים וְהַשְּׁבוּעוֹת וְהַחֲדָשִׁים,
וְאֵז כְּפִי שְׁמֵאִירִים לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם בֵּן יוֹצֵא מֵהַכַּח אֶל הַפַּעַל, וְהַכֹּל
בְּיֵשׁוּב הַדַּעַת נִפְלָא וְנִעִים מְאֹד.

פְּרִנְסָה

מוהֲרָא"ש נ"י תָּמִיד אוֹמֵר, שְׁבַעֲנֵן הַשְּׁגַת פְּרִנְסַת הָאָדָם יְכוּל
כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְרֵאוֹת נְסִים נְגָלִים מִמֶּשׁ, גְּלוּי הַשְּׁגַחַתוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּאֶפֶן
נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד, אֵיךְ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ מִמְצִיא לְכָל אֶחָד וְאֶחָד דִּי
מַחְסוּרוֹ אֲשֶׁר יַחְסֵר לוֹ, וְכִפִּי הָאֱמוּנָה וְהַבְּטָחוֹן שֶׁל הָאָדָם בּוֹ
יִתְבַּרֵךְ כִּכָּה פְּרִנְסָתוֹ יוֹתֵר בְּנֶגְלָל, וְכִדְאִיתָא בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ עַל הַפְּסוּק:
שָׁטוּ הָעַם וְלָקְטוּ בַשְּׁטוּתָא וְכוּ', הֵינּוּ מִי שֶׁהָיָה שׁוֹטֵה וְאָבֵד אֶת
בְּטָחוֹנוֹ בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, הָיָה צָרִיךְ לִיַּגַע עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר לְשׁוֹטֵט אַחֲרֵי
פְּרִנְסָתוֹ בְּיַגִּיעוֹת גְּדוּלוֹת, מֵה שְׁאִין בֵּן מִי שֶׁהָיָה לוֹ בְּטָחוֹן חֲזָק בּוֹ
יִתְבַּרֵךְ הָיָה מוֹצֵא אֶת פְּרִנְסָתוֹ לִיד דְּלֵת בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ,
זְכוּרֹנִים לְבָרְכָה.

מוהֲרָא"ש נ"י מְאֹד לֹא הֶחְזִיק מֵאֱלוֹ שְׁמִטְלִטְלִין עֲצָמָם נַע וְנָד
מִבֵּיתָם לְמַדִּינוֹת רְחוֹקוֹת כְּדִי לְחַפֵּשׁ פְּרִנְסָתָם שָׁם, וְהָיָה אוֹמֵר, שְׁחוּץ
מִחְסָרוֹן הָאֱמוּנָה וְהַבְּטָחוֹן שֶׁיֵּשׁ בָּזָה, גַּם קְלָקוּלִים אַחֲרֵים יוֹצֵאִים
מִזָּה, כְּמוֹ קְלָקוּלִים בְּשָׁלוֹם-בֵּית וּבְחֲנוּךְ הַבָּנִים וְכוּ' וְכוּ', וְגַם כָּל

עקר יסוד קדִישַת הָאָדָם הִיא בְּסִכְנָה גְדוֹלָה, כְּשֶׁהוּא כָּל־כָּף רְחוּק מִבֵּיתוֹ תָּמִיד, וְהוּא נִמְצָא תָּמִיד בְּדֶרֶךְ וּבְרָחוּב בְּכָל מִינֵי מְדִינוֹת שׁוֹנוֹת וְכוּ', כִּי הַפְּרִיצוֹת וְהַנְּסִיווֹת גְּדוֹלִים מְאֹד בַּחוּץ, וְלָמָּה לְאָדָם לְהִכְנִיס עֲצָמוֹ בְּסִכְנוֹת כְּאֵלוֹ שְׂיִכּוֹל לְאָבֵד עַל יְדֵם הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא — שְׂגִיָּהֶם בְּיַחַד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

וְאוֹמֵר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂעָקֵר מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם הוּא רַק בְּבֵיתוֹ עִם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, לְחֻנְכֵם וּלְהַדְרִיכֵם בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהִירָאָה, וְעַל הַפְּרִנְסָה צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׂיִזְמַן לוֹ פְּרִנְסָתוֹ בְּמְקוֹמוֹ, וְשֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְלַכֵּת נַע וְנָד וּלְהַתְיַגֵּעַ בִּיגִיעוֹת וּבְטָרְחוֹת יִתְרוֹת עַל זֶה, וְהַבּוֹטֵחַ בְּהַשֵּׁם חֹסֵד יִסּוּכְבְּנוּ, וּבּוֹדָאֵי יִזְמַן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פְּרִנְסָה נְקִיָּה וְקָלָה.

וְהַזְכִּיר מוֹהֲרָא"ש נ"י כַּמָּה פְּעָמִים דְּבַרֵּי הַמְדַרְשׁ (פֶּרֶשַׁת תּוֹרִיעַ): מַעֲשֵׂה בְכֵהֵן אֶחָד שֶׁהָיָה רוֹאֶה אֶת הַנְּגָעִים וְנִתְמַעְטָה יָדוֹ (פְּרִנְסָתוֹ), וּבִקֵּשׁ לְצֵאת לְחוּץ לְאַרְץ, קָרָא לְאִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ: תִּמְחֲלֵי לִי, כִּי יָדִי מְטָה, וְאֲנִי רוֹצֵה לִילֵךְ לְשׁוֹטֵט בְּאַרְצוֹת, כִּי אֵין יְכַלֵּת בִּי לְרֵאוֹת בְּנֵי רַעֲבִים, אֲמָרָה לוֹ: אִם־כֵּן לְמִדְנֵי הַלְכוֹת נְגָעִים וְלֵךְ, אָמַר לָהּ: בְּתִי, הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּרָא לְכָל שְׂעָר תַּחְתּוֹ מַעֲיָן וּמֵאוֹתוֹ הַמַּעֲיָן מִתְּפָרְנֵס הַשְּׂעָר, וּכְשִׁיתִּיבֵשׂ מַעֲיָנוֹ יִלְקַח הַשְּׂעָר, אֲמָרָה לוֹ: יִשְׁמְעוּ אֲזַנֶּיךָ מֵה שְׂפִיךָ מְדַבֵּר, אִם רֹאשׁ הָאָדָם וְזַקְנּוֹ מְלֵא שְׂעָר, אֵינּוּ יוֹדֵעַ מִסְּפָרָם, אֲלֵא מִי שֶׁבְּרָאָם, וַיֵּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַעֲיָן לְהַתְּפָרְנֵס מִמֶּנּוּ, שְׁלֹשָׁה בָּנִים שָׁנְתָן לוֹ הַבּוֹרָא הוּא אֵינּוּ שׁוֹלַח פְּרִנְסָתָם?! נִמְנַע וְלֹא הֵלֵךְ, אָמְרוּ עֲלֵיו: לֹא הָיוּ יָמִים מוֹעֲטִים עַד שְׂמַצָּא בְּשִׂדְהוֹ מְטָמוֹן, עַד כֵּאֵן דְּבַרֵּי הַמְדַרְשׁ, הָרִי רוֹאִים מִפְּרֵשׁ יוֹצֵא, שְׂמִי שְׂמֵשִׁים בְּטַחוּנוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיּוֹשֵׁב בְּמְקוֹמוֹ, סוּף כָּל סוּף יִזְמַן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פְּרִנְסָה בְּמְקוֹמוֹ בְּרוּחַ.

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י סְפוּר נִפְלָא מַעֲנֵן זֶה מִהֶרֶב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי

מְרַדְּכִי טְשָׁעֲרֵנוּבְּלָעַר ז"ל, שְׁהִיְתָה דְרָכּוֹ לְנִסְעַ בְּמַדִּינָה לְקַבֵּץ כֶּסֶף בְּעֵבוּר פְּרִנְסַת שְׁמוֹנָה בְּנָיו, וּפְעַם הַצָּרָף לְשִׁבּוֹת בְּאִיזָה כֶּפֶר לְשִׁבְת־קֹדֶשׁ, וּמִצָּא אֲכַסְנָיָה בְּבֵית יְהוּדִי אֶחָד שֶׁהִסְכִּים בְּסֹכֵר פָּנִים יְפוֹת לְאַרְח אוֹתוֹ לְשִׁבְת־קֹדֶשׁ, וְהַפִּיר הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מְרַדְּכִי, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, עַל הָאִישׁ הַזֶּה שֶׁהוּא בְּאֵמֶת צַדִּיק גָּנוּז, כִּי רָאָה אֶת כָּל הַלוֹכֵי בְּקֹדֶשׁ, וְאִיךָ שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְרָאָה גַם־כֵּן אִיךָ שֶׁהָאִישׁ עָשָׂה לְעִצְמוֹ בְּעָרֵב שִׁבְת־קֹדֶשׁ זֶה מְנוּרָה (לִיִּכְטָעַר) מְטִיט (בְּלֹא טֵעַ), וְקָבַע בָּהּ אֶת גְּרוֹת שִׁבְת־קֹדֶשׁ, וְהָיָה הַדְּבָר פְּלֵא אֲצִלוֹ, כִּי אֲצִלוֹ בְּבֵיתוֹ הָיוּ תָּמִיד עַל הַשְּׁלַחַן מְנוּרוֹת שֶׁל זֶה־בְּזֶה וְכֶסֶף, וְלֹא יָכוֹל הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מְרַדְּכִי ז"ל לְהִתְאַפֵּק, וְשָׂאֵל אֶת הַצַּדִּיק הַגָּנוּז: מַה זֶה וְעַל מַה זֶה שָׂאתָם מְשַׁתְּמָשִׂים בְּמְנוּרָה כְּזֹאת לְשִׁבְת־קֹדֶשׁ, וְכִי אֵין בְּיַדְכֶם לְקִנּוּת אֲפֹלוֹ מְנוּרָה אַחַת שֶׁל כֶּסֶף?

חֲזֹר וּשְׂאֵלוֹ הַצַּדִּיק הַנ"ל: תִּגִּידוּ לִי הֵיכֵן הַמְּנוּרָה שְׁלָכֶם? עָנָה לוֹ הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מְרַדְּכִי ז"ל: בְּבֵית, כִּי עֲכָשׁוּ אֲנִי בְּדַרְרָף, הִשִּׁיב לוֹ הַצַּדִּיק הַנ"ל: יוֹתֵר טוֹב שֶׁיְהִיוּ הַמְּנוּרוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְזֶה־בְּזֶה בְּדַרְרָף, וְאֲנִי אֲשֵׁב בְּבֵית, מֵאַשֶׁר אֵלָּךְ וְאֶסְתַּוֵּב בְּדַרְכִים וְהַמְּנוּרוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְזֶה־בְּזֶה שְׁלִי יְהִיוּ בְּבֵיתִי...

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנו הַקְּדוֹשִׁים רְגִילִים לְחֲזֹר הַרְבֵּה עַל דְּבָרֵי הַצַּדִּיק הַגָּנוּז הַנ"ל, שֶׁבּוֹדָאֵי מוּטָב לִישֵׁב בְּבֵית בְּשִׁלְוָה וְכֹטַח, וְלִהְיוֹת עִם פְּחוֹת קִצָּת, מְלֵהוּיּוֹת מְטֻלְטֵל תָּמִיד בְּדַרְרָף, וְלִהְיוֹת אֲכַסְנֵן בְּכָל פְּעַם בְּבֵיתָם שֶׁל אַחֲרִים, שֶׁכָּל זֶה הוּא רַק קִלְלַת קִיָּן, שְׂאָמַר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: "נַע וְנָד תִּהְיֶה בְּאַרְצִי", וְגַם הֵלֵא חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, זְכוּרוֹנָם לְבִרְכָה אֲמָרוּ (בִּיצָה ל"ב): כָּל הַמְּצַפֶּה לְשְׁלַחַן אַחֲרִים, חֲזִיוֹ אֵינָם חַיִּים וְעוֹלָם חֲשָׁף בְּעֵדוֹ, עֵינַי שָׁם, אִם־כֵּן אֵילוֹ חַיִּים הֵם אֵלוֹ?!

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהַכָּל תְּלוּי רַק כְּפִי מֵדַת הָאֱמוּנָה וְהַבְּטָחוֹן

שֶׁל הָאָדָם, אִם יֵשׁ לָאָדָם אֲמוּנָה וּבִטְחוֹן חֻזַק בּוֹ יִתְבַּרְךָ, אִזּוֹ בְּיָדָי לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וְסוֹף כָּל סוֹף יִזְמַן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ פְּרִיָּוְתוֹ בְּנֶגְלָל, וְאֶף-עַל-פִּי שְׂפַתְחֶלֶה זֶה בָּא לוֹ בְּקִשְׁי רַב מְאֹד מְאֹד, וּמְנַסִּים אוֹתוֹ בְּכָל מִיַּי נְסִיווֹת, אָבָל אִם יִהְיֶה הָאָדָם חֻזַק וְתַקִּיף בְּדַעְתּוֹ, וְלֹא תִחַלֵּשׁ דַּעְתּוֹ כָּלֵל, רַק תָּמִיד יִכְרַח אֵלָיו יִתְבַּרְךָ בְּתַפְלָה וּבְתַחֲנוּנִים, שְׂיִמְצִיא לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ פְּרִיָּוְתוֹ בְּנִחַת וְלֹא בְּצַעַר וְכוּ', אִזּוֹ בְּיָדָי לְבִסוּף יִרְאֶה נִפְלְאוֹת פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת מִמֶּשׁ, מֵה שֶׁלֹּא שָׁעַר בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, וַיִּתְמַלְאוּ כָּל חֲסֻרוֹתָיו.

וּפְעָמִים רַבּוֹת רְאִיתִי בְּשִׁפְגֵשׁ מוֹהֲרָא"ש נ"י אֵיזָה יְהוּדֵי מְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּסְעוּ לְחוּץ לְאֶרֶץ לְבַקֵּשׁ פְּרִיָּוְתָא בֵּיתוֹ, הִיָּה מוֹהֲרָא"ש נ"י מְדַבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה דְבוּרֵי אֲמוּנָה וּבִטְחוֹן, וְהִיָּה אוֹמֵר לוֹ, שְׁעַכְשָׁו אַתָּה בְּכַר כְּאֵן, רְאֵה לַעֲשׂוֹת כָּל מַה שְׂפִיכְלִתְךָ לְאַסּוֹף כְּסָף הַצְּטֻרְכֵי־יָדֶיךָ, כִּי בְּיָדָי מְסַבֵּב כָּל הַסְּבוֹת סַבֵּב אוֹתְךָ בְּכַוְנָתוֹ הַעֲלִינָה שְׂתִהְיֶה כְּאֵן, וְלִכְּן תַּעֲלֶה וְתַצְלִיחַ, אָבָל אַחֲרֵי־כֵן כְּשֶׁתַּחֲזֹר לְבֵיתְךָ תִּרְאֶה מֵאִזּוֹ וְהִלָּא לְכַרֵּחַ רַק לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וְתִהְיֶה רְגִיל לִילְךָ לִיַּד הַכֶּתֶל הַמַּעֲרָבִי, וְשֵׁם תִּשְׁפֹּף כָּל נִפְשֶׁךָ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְתִבְקֶשׁ רַק מִמֶּנּוּ כָּל הַצְּטֻרְכֵי־יָדֶיךָ, וְאִזּוֹ תִּרְאֶה פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת אֵיךְ שְׂיִזְמַן לְךָ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ פְּרִיָּוְתָךְ, וְלֹא תַצְטַרְךָ לְהִיּוֹת מְטֻלְטֵל וְלִנְסֵעַ עוֹד לְחוּץ לְאֶרֶץ, וְדְבוּרֵי מוֹהֲרָא"ש נ"י פְּעָלוֹ אֶצֶל הַרְבֵּה אַנְשִׁים, וּמֵאִזּוֹ וְהִלָּא לֹא נִסְעוּ שְׁנֵית מִבֵּיתָם, אֲשֶׁרֵי לָהֶם!

וְלוֹמַר וְלִסְפֹּר סְפוּרִים וּמַעֲשִׂיּוֹת מִמוֹהֲרָא"ש נ"י מְעַנֵּן הַשְּׂגַת פְּרִיָּוְתָא בֵּיתוֹ וְכִסָּף הַצְּטֻרְכוֹתוֹ לְהַדְפֹּסֵת סְפָרֵי רַבְּנֵי ז"ל, וְהַחֲזִיקַת הַיְשִׁיבָה הַקְּדוּשָׁה "הַיִּכָּל הַקֹּדֶשׁ" וְכוּ', בְּזֶה יִכְלוּ הַמּוֹן יְרִיעוֹת וְהֵם לֹא יִכְלוּ, כִּי בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִמֶּשׁ הָיוּ נִסִּים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים מִמֶּשׁ פְּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמַעוֹ, מַה שְּׂאֵי אֶפְשָׁר בְּפֶה לְסַפֵּר (אֶפְלוּ מִקְצַת מִן הַקְּצַת שְׂרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ, מְלִבֵּד כָּל מַה שְּׂיִוָּדַע מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּעֵצְמוֹ מַה שְּׂאִינוּ מְסַפֵּר לְאֶף בְּרִיָּה), וּפְעַם אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂבַעֲנֵן זֶה אֵיךְ שְׂמַגִּיעָה לוֹ פְּרִיָּוְתוֹ, וּבְכַרְט הַסְּכוּמִים הַנוֹרָאִים

בעבור הדפסת ספרי רבנו ז"ל, זהו מעשה נסים ממש, מה שעדין לא שמענו מעולם בכל הדורות של עם ישראל, שקרו כל-כף בתמידות נסים גדולים כאלו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהכל הוא רק בלח ובזכות מדת האמונה והבטחון שלו, ואמר לנו פעם: אל תחשבו שבא לי זאת בנקל, כי הרבה שנים סבלתי עניות ודחקות נוראה מאד, שפמעט לא היתה לי פרוטה בבית, אבל עמדתי חזק בדעתי רק לבקש מהשם יתברך כל הצטרכותי ולא מבשר ודם, ותמיד עזר לי השם יתברך, שהיה לי כל מה שהייתי צריך, ובמשך השנים שנכנסתי בעסקי הרבים בהדפסת ספרי רבנו ז"ל ובהקמת ישיבת "מתיבתא היכל-הקדוש", ראיתי בכל יום ויום נסים נגלים ממש, שלא יאמן כי יספר, ואף פעם לא בקשתי מבשר ודם שיתן לי כסף, כל בקשתי היתה רק ממנו יתברך, והוא תמיד עזר לי, תהלה לאל חיי.

ופעמים אין ספר ראיתי במו עיני איך שלפני רגע לא היה למוהרא"ש נ"י ממש פרוטה אחת, כשנצרך לו או לבני ביתו איזה סכום כסף, בן רגע הגיע איזה איש או שליח או דאר וכיוצא בו, ומסרו לו איזה סכום של כסף, והרבה פעמים היה זה בדיוק אותו סכום שהיה צריך לו, והיה מוהרא"ש נ"י עונה ואומר לי בפנים מאירות ובתמימות ובפשטות: תראה איזה גס וחסד מהשם יתברך הוא זה... וכך ראיתי מעשיות רבות ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבני ביתו היו כבר מרגלים בזה, שתמיד תהיה להם כל הצטרכותם, ואף פעם לא שמו לב, איך שתמיד הגיע לו בנסים אחרים ממש, וגם להם לא היתה שום השגה כלל, שהכל היה תלוי רק בתקף אמונתו ובטחונו בהשם יתברך, והיה נשמע מפיו הרבה פעמים, כשידע שבקרוב תהיה לו איזו הוצאה מרבה וכיוצא בזה, היה אומר בזו הלשון: תאמין לי, שאין לי שום מראה מקום של כסף, אבל אמונה ובטחון,

ברוך השם, יש לי הרבה מאד, וזה בודאי ימשיך לי את כל השפעותי...

וכמה פעמים שאלו אותו אנשים, מהיכן יש לכם כל-כך הרבה כסף להוצאות? ולקח אותם מוהרא"ש נ"י סמוך למדרגות ביתו, והראה להם את חלון הארבה שיש שם בעליתו, ואמר להם: משם באות לי כל הצטרקיותי, כמו שכתוב אצל דניאל (דניאל ו'): וכוון פתיחן ליה בעליתה... (כלומר בכח התפלה).

וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י למסתובבים אצלו: "תדעו, שכל העניות והדחקות שסבלתי בשנים שאחרי החתונה עד שלפעמים לא נשארה לי פרוטה בפיס לצרכי ביתי וכו', כל זה סבלתי כבר בשביל כלכם, ואם תזכו לצית ולהרבות בתפלה ובעבודת השם כראוי, אז יהיה לכם כל טוב ושפע גדול בעזרת השם יתברך".

ופעם גם אמר, שיש לו בטחון גדול וחוץ בזה, עד שבודאי יספיק השם יתברך פרנסה בשביל כל בני ביתו, וגם בשביל כל המקרבים אליו... אשרי הזוכה להיות נמנה על אנשיו.

פרסום

מוהרא"ש נ"י אמר, פי עקר עבודת אנשי שלומנו צריכה להיות — לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל בעולם, וצריכים לעסק בזה במסירות נפש עצומה ביותר, פי רבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ס"ז): בשנתפרסם שם צדיק, נתפרסם שמו יתברך, פי הצדיק מגלה אמתת מציאותו יתברך, וכל אחד ואחד מאנשי שלומנו יודע את גדל הטובות והתועלת שהיתה לו על-ידי רבנו

ו"ל, על-כן הִיָּה רְאוּי שְׁפָל אֶחָד וְאֶחָד מְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ יַעֲסֹק בְּפָרְסוֹם שֶׁם רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, הֵן עַל-יַדֵּי דְבוּרִים עִם חֲבָרָיו עַל גְּדֻלַּת רַבְּנוּ ז"ל, וְהֵן עַל-יַדֵּי שְׂדֵיפִיס סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְהֵן עַל-יַדֵּי שְׂיַפִּיעִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: כַּמָּה שְׁנֵגְלָה וּנְפָרְסָם אֶת רַבְּנוּ ז"ל, עֲדִין אֵין מְשַׁלְּמִים לוֹ בְּחֻזְרָה כָּלוּם כְּנֶגֶד כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁקִּבְּלָנוּ מִמֶּנּוּ, כְּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּנִפְשׁוֹ אֶת גְּדֻלַּת הַתּוֹעֵלַת שְׂזִכָּה לְקַבֵּל מִרַבְּנוּ ז"ל, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי שְׂיֹדֵעַ נִגְעֵי לְבָבוֹ וּמְכַאוֹבָיו.

וְתָמִיד מְדַבֵּר עִמָּנוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י מִמַּעֲלַת הַזִּזְכָּה לְגִלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וְלֹא לְהַתְּפַעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם יִהְיֶה מִי שְׂיִהְיֶה וְיִהְיֶה אִיךָ שְׂיִהְיֶה, וּמְבִיא לְדַגְמָא אֶת מוֹהֲרַנְ"ת, זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָה, אִיךָ שֶׁהַשְּׁלִיף אֶת נַפְשׁוֹ מִנְּגֻד, וְגִלָּה וּפְרָסָם אֶת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ הַכִּי עֲצוּמָה, כִּידוּעַ, עַד שֶׁהִבְעֵל-דָּבָר עֹזֵב אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְלָקַח אֶת עֲצָמוֹ רַק עָלָיו, וּמָסְרוּ אוֹתוֹ לְמַמְשָׁלָה וְהַכְּנִיסוּהוּ בְּבֵית הַסֵּהַר, וְאָף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִפְסִיק אֶת עֲבוּדָתוֹ לְרַגַע, וְכָל יְמֵי חַיָּו הָיָה עוֹסֵק בְּזֶה בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה בְּיֹתֵר, וְרַק הוֹדוֹת מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, זְכִינוּ שְׂיִשְׂאָר אוֹר וְדַעַת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם.

וְסִפֵּר לָנוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י אִיךָ שְׁמִיּוֹם שְׂזִכָּה לְהַתְּקַרֵּב וּלְהַתְּוֹדַע מִרַבְּנוּ ז"ל, הָיָה כָּל חֲשָׁקוֹ וּרְצוֹנוֹ וְכִסּוּפּוֹ רַק עַל נִקְבָּה זֹה — אִיךָ לְגִלוֹת וּלְפָרְסָם דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וּמָסַר נַפְשׁוֹ עַל זֶה מְאֹד. (כִּידוּעַ בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ גְּדֻלַּת פְּעִילוֹתוֹ הַבְּרוּכָה שֶׁעוֹסֵק בְּזֶה כְּבָר יוֹתֵר מֵעֲשָׂרִים שָׁנִים רְצוּפוֹת יוֹמָם וּלְיָלָה, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ עַל זֶה בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה בְּיֹתֵר, וְזִכָּה לְהַדְּפִיס אֶת כָּל סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וְהַפִּיעָם בְּכָל הָעוֹלָם כָּלוּ, וְעוֹד הֶעָמִיד תַּלְמִידִים רַבִּים שָׁגַם הֵם יְדִפִּיסוּ וְיַפִּיעוּ סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁכָּל הַשְּׂאֲרַת רַבְּנוּ ז"ל עֲכָשׁוּ בְּעוֹלָם הוּא

רק על ידו, כידוע למי שמודה על האמת, ועל-כן לא בחנם קמו עליו מי שקמו, הסמ"ך-מ"ם בעצמו, שמאד מפחד ממנו, אף-על-פי-כן אינו מתפעל כלל, רק ממשיך בעבודתו הפעילה, ויתבאר מזה במקום אחר).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר עבודת הפרסום צריך להיות רק לפרסם את רבנו ז"ל בעולם ולא את עצמו, וכל מה שיפרסם יותר את רבנו ז"ל, ממילא יקבל בחזרה מרבנו ז"ל כפל כפלים בזה ובבא לנצח, כי רבנו ז"ל לא נשאר חייב לשום בריה, מפל שפן למי שזוכה לפרסמו ולגלותו בעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מבשרי אחזה, שעל-ידי שאני עוסק לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל זה עשרים שנה רצופות לילה ויום, קבלתי בחזרה מרבנו ז"ל מתנות נוראות ונפלאות עד מאד: את הפרוש הנפלא "שפת הנחל" על כל הלקוטי-מוהר"ן, אשר עוד יהיה זמן שילמדו בזה ברבים ויפלאו בו (להכעיס את כל שונאי), מלבד זאת שזכיתי לקבל מרבנו ז"ל דברים כאלו שאיני יכול לספר לכם, ומעט תראו בקונטרסים שזכיתי להדפיס ולהפיץ, הן אמת שהבעל-דבר עיניו לטש ושניו חרק עלי מאז שהתחלתי להפיץ דעת רבנו ז"ל בעולם, אף אני עקשן גדול מאד מאד, ושום דבר לא יוכל למנע ולעכב אותי ואיני מתפעל משום בריה שבועלם, ועל-כן אני מבקש אתכם, שגם אתם ראו למסר את נפשכם לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם ואת ספריו הקדושים, ולא תפסידו — לא בזה ולא בבא לנצח.

פעם אמר מוהרא"ש נ"י לאחד מתלמידיו: אם תמסר את נפשך לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל ואת תלמידיו האמתיים בעולם, אני מבטיח לך שתמיד תעלה מעלה מעלה, וכל השונאים שלך יתבטלו, ותזכה לענגינים נוראים ונפלאים מאד, ובלבד שתהיה עקשן גדול מאד ולא תניח את מקומך, (וכן הלך הלה וקיים את דבריו

בפשיטות, והתחיל לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל ואת מוהרא"ש נ"י, ולא לקח הרבה זמן עד שהתחילו לקבלו בכבוד גדול וקראו לו בהרבה מקומות להרצאות, ולא זאת בלבד אלא קבל הרבה כסף ונתגדל ונתפרסם מאד, שכל הדבר הזה הוא פלא גדול, איך שבזמן מועט התקיימו דברי מוהרא"ש נ"י).

פעם אחת נגש אחד מהחולקים אל מוהרא"ש נ"י ושאל אותו: הייתכן שאתם מניחים שיפרסמו אתכם? ענה ואמר מוהרא"ש נ"י בלשון שאלה ותמיהה: אני מפרסם את עצמי? הלא אתם מפרסמים אותי, כי כף אמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות מריבה, חלק ב' סימן ב'): יש מפרסמים, שעקר הפרסום שלהם נעשה על ידי מחלקת, על-כן כל מה שאתם חולקים עלי יותר, אתם מפרסמים אותי יותר... ואדרבה אתם חייבים בדבר, כי כל מה שאתם חולקים עלי, אתם מפרסמים אותי, והמשיל לו משל: כשלוקחים אבן וזורקים בתוף המים בכח גדול, יוצאים כנגדה מים, וכך מה שזורקים אבן יותר גדולה ובכח גדול יותר בתוף המים, כן יוצאים כנגדה מים רבים יותר, ונשפכים על זה שמשליך את האבנים, ענה ואמר: כן הדבר עמכם — כל מה שאתם תרצו להכניע אותי, ותזרקו עלי אבנים, ותבזו אותי יותר, אתפרסם יותר בעולם, ולא יועיל לכם שום דבר, אדרבה, אתם בעצמכם החייבים בזה...

(ובקצת ראינו בחוש, שמאז שנתלקטו כמה נואפים וריקים והתחילו לחלק על מוהרא"ש נ"י, כמו-כן התחיל להתפרסם מאד בעולם, ורבים התחילו לבוא אליו עם פדיונות, וכותבים לו מכתבים מפל חלקי העולם, ומבקשים עצתו, וכשפא לארץ ישראל, מסבבים אותו בכל מקום בואו כמה מאות משפחות, כן ירבו).

צדקה

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁצָרִיכִים לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד לֹא לְקַבֵּל מִבְּנֵי-אָדָם צְדָקָה, כִּי זֶה גְזוּל גָּמוּר, כְּשֵׁאִינוּ צָרִיף לָזֶה, אִם לֹא שִׁיחֲזִיר מִשְׁהוּ בַעֲבוּר הַצְדָקָה, וְהוּא — שִׁילְמַד עִמּוּ אֵיזָה לַמּוּד אוּ יְדַבֵּר עִמּוּ דְבוּרֵי אַמוּנָה, וְיֵאִיר בּוֹ אַמוּנָתוֹ יִתְבַּרֵךְ, כִּי אִזּוּ כָּבֵר לֹא נִקְרָא גְזוּל, כִּי הוּא מְזַכֵּה אוֹתוֹ בְּזָכּוּי כְּזֶה שְׂאָף פֶּעַם לֹא הָיָה זֹכֵה לָזֶה בְּלַעֲדָיו.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י עוֹרֵר תְּמִיד אֶת תַּלְמִידָיו בְּשָׁעָה שְׁהוֹלְכִים לְצְדָקָה, שִׁיְדַבְּרוּ עִם הַנּוֹתֵן רַק דְבוּרֵי אַמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְיִחֲזְקוּ וַיֵּאֱמְצוּ אוֹתוֹ, וְהֶעֱקֵר לְעוֹרֵר אוֹתוֹ עַל סִדְרֵ-דֶרֶךְ-הַלְמוּד, שִׁילְמַד כְּסִדְרָן, וְאִזּוּ לֹא יִהְיֶה מְמוֹן גִּנְבָה, כִּי הֲלֹא אֲנִי נֹתֵתִי לוֹ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁנָּתַן לִי, וּפָרַשׁ בְּזֶה מֵאֲמָרָם, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (רוּת וּבָה ה'): יוֹתֵר מִמָּה שֶׁבַעַל הַבֵּית עוֹשֶׂה עִם הָעֵנִי, הָעֵנִי עוֹשֶׂה עִם בַּעַל הַבֵּית, הֵינּוּ כְּשֵׁאֲדָם מְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד דְבוּרֵי אַמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, הוּא עוֹשֶׂה לְבַעַל-הַבֵּית יוֹתֵר, כִּי הוּא נֶעֱשֶׂה הַמְשַׁפִּיעַ וְהֵלָה הַמְקַבֵּל.

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּעִיר מְעוֹרֵיטְשׁ הָיָה גַר צְדִיק בְּשֵׁם רַבִּי אֵיצְלֵעַ, וְהָיָה עָנִי גְדוּל, וַיֵּשֶׁב כָּל הַיּוֹם בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת וַלְמַד בְּהַתְמָדָה גְדוּלָה, וּבְבֵית-הַכְּנֶסֶת הָיָה הַתְּפִלָּל יְהוּדֵי עֲשִׂיר גְדוּל, וּכְשֶׁבֵּא סְמוּף לְיַד זְקֵנָה נִכְנָס בּוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה גְדוּל — בְּמָה בְּלִיתִי אֶת יָמֵי וּשְׁנוֹתֵי, בְּהִבָּל וּבְרִיק? ! וְנִסְכָּם בְּדַעַתוֹ לְהַכְנִיס בְּכָל יוֹם בְּתוֹף תִּיק הַטְּלִית וְהַתְּפִלִּין שֶׁל רַבִּי אֵיצְלֵעַ מְטַבֵּעַ גְדוּלָה, בְּאִפְן שִׁיְהִיָּה לוֹ חֵלֶק עַל-כָּל-פָּנִים בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֵיצְלֵעַ, וְהַכְנִיסוּ בְּהַסְתֵּר שְׁלֹא יֵדַע מֵאִין בָּא זֶה, וְרַבִּי אֵיצְלֵעַ כְּשֶׁהִתְחִיל לְמַצֵּא בְּתִיק הַטְּלִית וְהַתְּפִלִּין שְׁלוֹ בְּכָל יוֹם מְטַבֵּעַ, נִגַּשׁ אֶל הַשֹּׁמֵשׁ וְסִפֵּר לוֹ זֹאת בְּהַצְנֵעַ, וְאָמַר לוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי מִתְּפַלֵּל, רְאוּ לְשִׁים לֵב מִי מְכַנֵּס אֶת הַמַּעוֹת בְּתִיק הַטְּלִית וְהַתְּפִלִּין שְׁלִי, וְהַשֹּׁמֵשׁ שֵׁם עֵינָיו, וְרָאָה אִיף שֶׁהַגְּבִיר הַנַּ"ל נִגַּשׁ אֶל תִּיקוֹ שֶׁל רַבִּי אֵיצְלֵעַ וּמְכַנֵּס מַעוֹת,

וספר לרבי איצ'לע, הלך רבי איצ'לע בדרך חכמה, וקרא לעשיר, והתחיל ללמד עמו משניות, והסביר לו כל משנה, עד שזכה לסיים עמו ששה סדרי משנה, ואחר-כך התחיל ללמד עמו "עין יעקב" עד שגמר עמו כל ה"עין יעקב", ובתוך כך כבר התחיל לדעת ספר, והתחיל ללמד זהר בעצמו, ולמד הרבה זהר בסדרן, וזכה לסיים כמה פעמים, עד שנפל למשכב, וכבר היה חולה אנוש לעת זקנה מפלגת, והלך רבי איצ'לע לבקרו, והכריחו בתקיעת כף, שיתראה אליו אחר פטירתו, וכן עשה ונסתלק, אחר פטירתו התראה אליו, ושאלו רבי איצ'לע איפה הוא נמצא, ואמר: חלקי הוא בין צדיקים גדולים, וכן היה הרבה פעמים שנתגלה אליו, מפני שעשה תקיעת כף, פעם בא אליו ובקשו שימחל לו על התקיעת כף, כי בכל פעם הוא עולה למעלה למעלה ומעלים אותו מהיכל להיכל וקשה לו לרדת, על-כן מבקש ממנו שימחל לו על התקיעת כף, ומחל לו.

וסיים מוהרא"ש נ"י: רואים מזה מעלת הענין הזה, כשאחד נותן לך צדקה, ראה תכף-ומיד ללמד עמו משהו, תעוררו לעבודת השם תברך, תחזקו ללמד בסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, תתן לו איזה ספר מספרי רבנו ז"ל, ואף פעם אל תקח מאדם צדקה אם לא תתן לו משהו בשביל זה, כי אז הוא גזל גמור, רחמנא לצלן.

ודבר מוהרא"ש נ"י על-פי התורה ב"לקוטי-מוהר"ן", חלק א', סימן רמ"ד, שצדקה היא תקון הברית, כי האדם היה צריך להשפיע בקדושה, וכשחטא, אזי הפריד את ההשפעה וזרקה, ועל-כן עכשו כשנותן צדקה, אזי נעשה תקון עוונותיו, וזה רק כשנותן למקום קדוש, אבל אם נותן למקום פגום, אזי נעשה הקלקול יותר גדול.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר שלמות הצדקה היא רק כשנותנים להדפיס ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל, כי בזה האופן אתה מקרב עוד

יהודים אליו יתברך, וגורם את התקון הנפלא אשר נעשה על-ידי הצדקה, אבל כשנותנים סתם לבן אדם שאינך מכיר, אז אתה עוד עושה קלקול גדול.

ועורר אז מוהרא"ש נ"י, כי צריכים לשמר מאד מאד למי נותנים את הצדקה, ובפרטיות בעתים הללו שמסתובבים כל מיני אינשי דלא מעלי, והולכים אחר-כך לעבר עברות עם המעות האלו, רחמנא לצלן.

ופעם אחת ספר שבא אליו אברך גרוש, והתודה לפניו איך שעובר עברות חמורות עם גויות, רחמנא לצלן, ורוצה לצאת מזה וכו', ובתוך השיחה שאלו מוהרא"ש נ"י: מהיכן אתה לוקח כסף בעבור העברות וכו'? הודה ולא בוש האברך הנ"ל, כי הולך לקבץ נדבות, ומספר לאנשים כי הוא איש אמלל ונעשה גרוש והוא לבד וכו', ובני ישראל קדושים נתבעים ונותנים, והזכיר אז שם של עשיר מפרסם שמחלק גזמאות של צדקה, "הנה ביום האתמול נתן לי מאתים דולר, וכבר עשיתי שתי עברות" וכו', כל זה סח לפי תמו לפני מוהרא"ש נ"י... וכשהלך, בכה מוהרא"ש נ"י הרבה לפניו יתברך: ראה רבונו של עולם, העשיר הזה נותן צדקה על ימין ועל שמאל, ומדוע יהיה נכשל בעניינים שאינם מהגנים?... ובדיוק אחר כשבועים נגש אברך תלמיד חכם גדול ועובד השם באמת אל העשיר הנ"ל, ובקש ממנו שיועיל לעזר לו, כי שעתא דחיקא ליה, כי היה קדם יום טוב, ולא היה בביתו לפורטה אפלו פרוטה אחת וכו', והעשיר בזה אותו בכל מיני בזיונות, וזרק לפניו ששים דולר, כאומר: לך וצא מכאן שקרן... ומאז ששמע זאת מוהרא"ש נ"י, הוא תמיד חוזר על זה ברבים: ראו איך שבגיי-אדם יכולים להטעות עצמם — לנואף יתנו בכבוד סכום הגון, ואת עובד השם יבזו בבזיונות.

וכן ספר לנו מוהרא"ש נ"י, שבענין נתינת צדקה צריכים

לראות לתן לכל אחד שבא אליך לבקש צדקה, אפלו איזה סך מועט, אבל לעולם אל תניח יהודי ללכת בלי לתת לו משהו, וכמו שאתה תעשה כאן למטה, כן יעשו עמך למעלה, ובאיתערוותא דלתתא איתער מלעילא.

ציון

במוצאי יום הפורים אחד הלך מוהרא"ש נ"י לט"ל, וסבבוהו המוני בחורים ואברכים, ודבר אז מגדלת ציונו של רבנו ז"ל, והרחיב בזה את הדבור מאד מאד בכל מיני דבורים וספורים כדרכו, שפשמדבר הוא מלביש כל מיני סודות וענינים גבוהים בספורים פשוטים, באפן שגם אנחנו נזכה להבין ולהשפיל גדלת הענין.

ואמר אז, כשאחד זוכה להיות פעם אחת בציון רבנו ז"ל כבר נכנס בו כח המושף חזק כל-כף, עד שנמשך לו לכבו לחזר עוד פעם אצל רבנו ז"ל, ואמר, שדבר זה אי אפשר להסבירו למי שעדין לא היה שם פעם אחת, כי מי שכבר זכה להיות פעם אחת הוא יבינו.

ואמר: מי שזכה להיות פעם אחת בציון רבנו ז"ל תמיד מחשבתו תקועה שם, וכן הלמוד "לקוטי-מוהר"ן" מאיר אצלו כבר באפן אחר לגמרי, וכן כל ההתקרבות לרבנו ז"ל היא באפן אחר לגמרי.

וספר לנו ספורים נפלאים הקשורים אל הציון הקדוש, ועורר את כל אחד ואחד מאתנו שנזכה לנסע על-כל-פנים פעם אחת אל ציון

רבנו ז"ל, ומאד מאד הזהיר לא לעשות שום זיופים, כי היום כבר בנקל יותר לנסע באפן נורמלי, ולא צריכים לשום זיופים וגנבות, חס ושלום, אשר זה גורם רק חלול השם וצרות רבות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שזוכה להיות פעם על ציון רבנו ז"ל, ומתבודד שם הרבה, רואה ומבין שרבנו ז"ל אינו מצמצם רק במאה שערים, אלא אורו נמשך על כל העולם כלו, וצריכים לבנות בכל עיר בית המדרש על שם רבנו ז"ל, ולא לצמצמו רק במאה שערים בבית-הכנסת דשם.

ואמר, שמי שנכנס לבית-הכנסת דשם, נמשכת עליו קטנות המחין גדולה מאד, ונדמה לו שרק שם רבנו ז"ל, ולא במקום אחר, ומזה נתהוו כל מיני חלישות הדעת וכו', ומחלקת וכו', ובאמת הכל דמיון, כי מי שמסתובב שם, מחו בקטנות גדולה כמו מי שמנח באגוז קטן, שנדמה לו שיותר מהצמצום הזה שבפנים האגוז אין... ומי שבחוץ הוא רואה עולם ומלואו... כמו-כן מי שזוכה להיות על ציון רבנו ז"ל, וזוכה שם ומתבודד הרבה, נפתחים לו עיניו, ורואה ומבין איך שאור רבנו ז"ל שייך לכל העולם כלו.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: אי השם? תברך האט זייער א שיינע גרויסע וועלט (ג). ומי שיש לו שכל הוא מגלה ומפרסם את אור רבנו ז"ל בכל העולם כלו, ורואה לבנות בעירו שגר שם בית המדרש על שם רבנו ז"ל.

ואמר: הלואי שכבר יהיה לאנשי שלומנו זה השכל, ולא יהיו כל-כף מצמצמים בצמצום ובקטנות וכו', לחשב כאלו רבנו ז"ל רק במאה שערים...

והאריך בכל מיני שיחות יפות וספורים נפלאים ממעלת אנשי

שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים הַזּוֹכִים לְנִסְעַ אֶל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, וּבִקְשׁ וְעוֹרֵר אֶת
כָּל אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְעִים שִׁישְׁתַּדֵּל לְנִסְעַ אוֹתָהּ הַשָּׁנָה אֶל צִיּוֹן רַבְּנוּ
ז"ל.

וְאָמַר עַל עֲצָמוֹ, שְׁגַם הוּא בְּדַעְתּוֹ לְנִסְעַ עוֹד פַּעַם בְּשָׁנָה זוֹ,
וְכֵן הוּא שׁוֹלַח אֶת בְּנוֹ עוֹד פַּעַם אֶל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, וְסִפֵּר לָנוּ:
הֲלֹא כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לֵהִיּוֹת בְּצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, כְּבָר כָּל הַלֵּךְ מִחֻשְׁבָּתוֹ
מִשְׁתַּנָּה לְטוֹבָה; אֲשֶׁרִי הַזּוֹכֵה לְנִסְעַ אֶל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל!

(וְהִיְתָה בְּזֶה אַרְיִכוֹת גְּדוֹלָה, וְלֹא זְכִיתִי לִשְׁמַע הַכֹּל, וְחָבַל עַל
דְּאֲבָדִין), וְלִבְסוּף הִיָּה, שְׁכָל אֵלּוּ שִׁזְכוּ לִשְׁמַע אֶת הַשִּׁיחוֹת הַזֵּל,
וְגַם אֶת הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךָ אֶת כָּלָם, זְכוּ לְנִסְעַ בְּשָׁנָה זוֹ אֶל צִיּוֹן רַבְּנוּ
ז"ל בְּעִיר אוֹמֵן.

צִיר

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא כְּמוֹ צִיר, שְׁנוֹתָנִים
לוֹ צָבַע וְנָיִר וְאוֹמְרִים לוֹ לְצִיר, וּמִי שֶׁהוּא בְּטָבְעוֹ אִישׁ אֲמוּנָה וּבִטְחוֹן
וְשִׁמְחָה, הוּא צִיר תָּמִיד צִיּוּרִים יָפִים: תְּמוּנָה אַחַת יְצִיר — שְׁמֵשׁ
בְּיוֹם בְּהִיר וְאֵילָנוֹת יָפִים וּפְרוֹת וְנֶהָר הוֹלֵךְ סְבִיבוֹ, וְתְמוּנָה אַחֶרֶת
יְצִיר — לְבָנָה מְחֻכֶּת וּבְנִינִים יָפִים, וְתְמוּנָה נוֹסֶפֶת יְצִיר — בְּגִי-
אָדָם שָׂרִים וְרוֹקְדִים וְכוּ' וְכוּ', וְלִהְפוֹךְ, מִי שֶׁהוּא בְּטָבְעוֹ אִישׁ
כּוֹפֵר וְאִין לוֹ בִּטְחוֹן, וְהוּא מְלֹא מְרָה שְׁחוּרָה, הוּא יְצִיר תָּמִיד
צוּרוֹת חֲשׂוּכוֹת, תְּמוּנָה אַחַת יְצִיר — עֲנָנִים שְׁחוּרִים מְכֻסִּים אֶת
הַשְּׁמֶשׁ, תְּמוּנָה אַחַת יְצִיר — רוּחַ חֲזָק וְגָשֶׁם עֹז מֵהַפֶּךְ אֵילָנוֹת,
תְּמוּנָה אַחַת יְצִיר — בְּגִי-אָדָם הוֹרְגִים אֶחָד אֶת הַשְּׁנִי וְנִשְׁפָּף
דָּם, תְּמוּנָה אַחַת יְצִיר אֵיף שְׁנֵתֵהֶפְכִים בְּנִינִים וְנִשְׁבָּרִים אֵילָנוֹת וְכוּ'

וכו', כל אחד מציר כפי מדתו ובחינתו.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, זה צריך האדם ללמד לעצמו מוסר השכל, אם יחזק עצמו באמונה ובטחון חזק בו יתברך, אז יראה את העולם בצורה יפה, ותמיד יחיה לכל אדם וירצה לעזור לו, וידין את כל אחד לכף זכות, מה שאין כן, מי שהוא בטבעו במרה שחורה ובעצבות, הוא תמיד יראה פנים זועפות, וידון את כל אחד לכף חוב.

והלביש מוהרא"ש נ"י את כל זה בפסוק (בראשית ב'): "ויצר ה' אלקים וגו', מה הלשון "ויצר"? אלא לשון ציר, שנתן לו בזה העולם שיהיה ציר, אם יזכה, יציר את חייו בתמונה יפה עד מאד, ויהיו לו אמונה ובטחון ושמחה, ותמיד יראה להיטיב עם זלתי, ואם לא יזכה, יציר את חייו בתמונה מלערת עד מאד, ויהיה מלא קשיות וספקות עליו יתברך, ומלא עצבון ודכאון, ורק ירצה להזיק לחברו.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י: תאמינו לי, שאין אדם בזה העולם שלא יעברו עליו משברים וגלים, אין אחד שיהיה נקי מזה, אבל הפל תלוי כפי התמונה שמציר — אם הוא בלי בטחון חזק, והוא איש שמחה, הוא יציר תמונה יפה מחייו ומכל העולם כלו, ומי שאין לו אמונה ובטחון רק הוא איש מרה שחורה, הוא יציר את כל העולם בתמונה מלערת, וכן את חייו יציר רק שחור ועצוב, וסיים: אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, ומסתכל בעין אמת מה קורה בזה העולם, ומציר את חייו בציורים יפים, ואז חי חיים טובים ונצחיים, אשרי לו.

צרות

פעם ביום חמשה עשר בשבט שאל אחד מאנשי שלומנו את מוהרא"ש נ"י, אם הוא יעשה סעדה ברבים לכבוד קדשת היום של ראש השנה לאילנות, ענה ואמר מוהרא"ש נ"י, שמיום חמשה עשר בשבט של שנה שעברה עד יום חמשה עשר בשבט של שנה זו, עברו עליו כל-כף הרבה צרות ויסורים, בעונותינו הרבים, וגם שמע כל-כף הרבה צרות ויסורים מאחינו בני-ישראל, עד שאין בכחו כבר לעשות סעדה ברבים ביום הזה. (פי באמת עבר על מוהרא"ש נ"י בשנה זו, בעונותינו הרבים, צרות צרורות מה שלא יאמן פי יספר, ויבאר קצת מזה בספר "ימי מוהרא"ש", אם ירצה ה').

אחר-כך הסביר מוהרא"ש נ"י את שיחתו וכונתו הקדושה, וענה ואמר: הלא קדשת יום חמשה עשר בשבט הוא לפי שיטת בית הלל (ראש השנה ב:), שסוברים שביום חמשה עשר בשבט הוא ראש השנה לאילנות, והנה למה דיקא בית הלל סוברים שביום חמשה עשר לחדש הוא ראש השנה לאילנות (ולא באחד לחדש כמו שסוברים בית שמאי)? כ" ביום חמשה עשר לחדש הרי הלבנה היא במלואה, וזה מרמז על מלוי הברכה והשפע כמו שהיה בימי שלמה המלך, עליו השלום, סהרא בשלמותא כדאיתא בזהר הקדוש, ולא חסר היה אז שום דבר, ועקר הנסיון של האדם הוא בעת שיש לו רבוי הברכה והשפע, שלא יבעט בו יתברך, חס ושלום, מרב טובו, כמו שנאמר (דברים ל"ב): "וישמן ישרון ויבעט", אלא יכניע את עצמו מלפניו יתברך בלב נשבר אמתית, ורק יודה ויהלל לשמו יתברך על שהשפיע לו רב חסדו ולא יתגאה בו כלל וכלל, וכל מה שיגיע אליו יותר שפע, יכניע לבו יותר ויותר, וזה סימן שהוא מקבל טובו יתברך באפן הראוי.

והנה כל זה הוא מדת הלל הזקן שהיה ענותן אמתית, כמו

שְׁמֹסֶפֶר בְּגִמְרָא (שַׁבָּת ל'), וְהִיְתָה דְרָכוֹ לְהַכְנִיעַ עֲצָמוֹ בְּפָנָי כָּל
אֶחָד וְאֶחָד, וּמְכַל שְׁפָן מִלְּפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ בְּהַכְנָעָה אֲמִתִּית, וְלִכֵּן הוּא
סוֹבֵר שְׂרָאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת הוּא בְּחַמְשָׁה עֶשֶׂר בַּחֹדֶשׁ דִּיקָא, כִּי
הֵגָה הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה (דְּבָרִים כ'), וְעַקֵּר זְמַן הַחֲנִיטָה וְהַצְמִיחָה
שְׁלוֹ צְרִיכִים לְהִיּוֹת בְּחַמְשָׁה עֶשֶׂר בַּחֹדֶשׁ דִּיקָא, הֵינּוּ בְּזְמַן שֵׁישׁ לוֹ
כָּל טוֹב וְשֹׁפֵעַ רַב, וְאִזּוֹ דִּיקָא צְרִיף לְהַכְנִיעַ עֲצָמוֹ וְלָדוּן וְלִשְׁפֹּט
אֶת עֲצָמוֹ בְּכַחֲנִיַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְכָל יִתְגַּאֵה לְבוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, מְרַב
חֲסִדוֹ יִתְבַּרֵּךְ הַמְּגִיעַ אֵלָיו, וְעַקֵּר הַעֲצָה לָזֶה — עַל-יְדֵי-זֶה שֵׁיזְכִּיר
לְעֲצָמוֹ שֶׁהוּא בְּכַחֲנִיַת הָאֵילָן, שֶׁהֵגָה הָאֵילָן מִתְחִיל לְחַנֵּט וְלִפְרוֹחַ
פְּרוֹת יָפִים וְטוֹבִים, וְהֵגָה בָּאָה הַשֶּׁמֶשׁ בְּסוֹף הַקִּיץ וְשׁוֹרְפֶת אוֹתוֹ
מְרַב חֵס, וְכָל הַפְּרוֹת הַנִּשְׁאָרִים מִתְּלִיעִים עַל-יְדֵי תוֹלְעִים, וְגַם
אֲחֵרֶיךָ בָּא הַקּוֹר וְהַחֶרֶף וְנוֹפְלִים כָּל הָעֵלִים, וְנִשְׁאָר הָאֵילָן רִיק
מִכָּל, הֵרִי שְׁאִין לְאָדָם בְּכָלֵל עִם מָה לְהַתְגַּאוֹת, כִּי הֲלֹא בֵּן
יוֹם וּבֵן לַיְלָה יְכוּל כָּל הַגְּלָגַל לְהַתְהַפֵּף, וְאִין עֲצָה רַק תְּמִיד לְבָרוּחַ
אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְלְהַכְנִיעַ עֲצָמוֹ מִלְּפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְתְּמִיד לְבַקֵּשׁ וְלְהַתְחַנֵּן
שְׂיִהְיֶה אִיף שְׂיִהְיֶה לֹא יִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, אֲפֹלוֹ שְׂיַעֲבֹר עָלָיו מָה
שְׂיַעֲבֹר.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁעַקֵּר הַמַּעֲלָה וְהַחֲדוּשׁ לְפִי שֵׁיטַת בֵּית
הַלֵּל הוּא שְׂיַחְזִיק הָאָדָם עַנּוּתָנוֹתוֹ וְשִׁפְלוּתוֹ אֲפֹלוֹ כְּשֶׁהוֹלֵךְ לוֹ
בְּטוֹב, כִּי מִי שֵׁישׁ לוֹ צְרוּת וְיִסּוּרִין אִין שׁוּם חֲדוּשׁ אִם יֵשׁ
לוֹ לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּא, כִּי אִיף שֵׁיף אַחֲרָת, בְּוֹדָאֵי זוּהֵי מְדַרְגָּה
גְּדוּלָה גַם-בֵּן שְׁלֹא יִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, חֵס וְשְׁלוֹם, מְרַב צְרוּתוֹ,
אֲבָל לְהַחְזִיק עֲצָמוֹ בְּעַנּוּהַ וְשִׁפְלוּת אִין זֶה חֲדוּשׁ כְּשֵׁישׁ לְאָדָם צְרוּת
וְיִסּוּרִים, מָה שְׁאִין בֵּן כְּשֵׁישׁ לוֹ כָּל טוֹב, וְאִף-עַל-פִּי-כֵן מַחְזִיק עִמּוֹ
בְּשִׁפְלוּת, וּמִזְכִּיר לְעֲצָמוֹ מִדַּת הָאֵילָן, שֶׁעוֹד מְעַט יְכוּל לְהַתְהַפֵּף
כְּמִדַּת הָאֵילָן, זֶהוּ חֲדוּשׁ וּמְדַרְגָּה גְּדוּלָה בְּאַמְתָּ, וְזוּהֵי שֵׁיטַת בֵּית
הַלֵּל, שְׂבַחְמִשָּׁה עֶשֶׂר בַּחֹדֶשׁ דִּיקָא הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת וְהַבֵּן.

וְסִיִּם מוהֲרַא"ש נ"י וְאָמַר: וְלִכֵּן אָנִי, שְׁהִיוֹ לִי הַרְבֵּה צְרוּת

ויסורין בשנה זאת שעברה, אין שיף כל-כף אצלי לעשות סעדה בחמשה עשר בשבט, פי הלא באפן זה אין חדוש בכלל אם יש לי לב נשבר ונדכא באמת... וסיים מוהרא"ש נ"י ואמר: אבל אף-על-פי-כן אם יצאה שיחה כזאת, זה נחשב כמו סעדה ממש...

ואחר-כך מענין לענין נכנס מוהרא"ש נ"י לשיחה אחרת ואמר, שעל-פי הנה"ל יובן מה שרבונו ז"ל אמר קפיטלך (מזמורים) ל"ג ול"ד שבתהלים כשהיה במערת הלל בעיר מירון (עין שבחי הר"ן), פי שני קפיטלך אלו שיכים מאד למדות הלל הנה"ל, פי בקפיטל ל"ג מדבר דוד המלך, עליו השלום, מרב טובו וחסדו יתברך, כמו שכתוב: "חסד השם מלאה הארץ", וכן "הנה עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו", וכן "יהי חסדך השם עלינו כאשר יחלנו לך", ואחר-כך בקפיטל ל"ד מדבר דוד המלך, עליו השלום, ממדת הענוה והשפלות כמו שכתוב: "ישמעו ענוים וישמחו", וכן "זה עני קרא וה' שומע", וכן "קרוב ה' לנשברי לב" וכו' דוק ותשפח, ושתי מדות אלו הן עקר מדות הלל וכו"ל, ושפיר שיכים אהדדי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא בספונים הקדושים, שהליל הוא ראשי תבות ה'רופא ל'שבורי ל'י (תהלים קמ"ז), פי זהו עקר מדת הלל — בלב נשבר ונדכא, והשם יתברך תמיד מרפא אותו עם כל מיני שמחות ונחמות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-פי הנה"ל יובן טעם המנהג שנוהגין לאכל אתרוג ביום חמשה עשר בשבט, וכן מתפללים אז על אתרוג ישר ויפה (עין בספר הקדוש בני יששכר מאמרי חדש שבט), פי מוכא בספר הקדוש שא'ת'ר'ג' ראשי תבות (תהלים ל"ו): א'ל ת'בו'אני ר'ג'ל ג'א'נה", ועקר הענין של חמשה עשר בשבט הוא לרמוז על בחינה זאת, הינו אפלו כשיהיו לאדם כל מיני השפעות טובות, אף-על-פי-כן לא יגבה לבו כלל שזוהי מדת האתרוג.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר, שלכן לחד מאן דאמר (פרכות מ.): האילן שאכל ממנו אדם הראשון אתרוג היה, כי הוא פגם בבחינת ישות וגאות, כמו שנאמר "והייתם פאלקים יודעי טוב ורע", ולכן עקר פגמו היה במדת האתרוג, ולתקן זאת אנו אנו לוקחים אתרוג ומברכים עליו, ועל-ידי-זה אנו ממליכין עליו עלו יתברך, ומבטלין מאתנו הישות והגאות, שזהו עקר השלמות.

ועוד האריך מוהרא"ש נ"י בשיחה קדושה זו, אשרי מי שזכה לשומעה.

צבועים

שגור מאד בפי מוהרא"ש נ"י לחזר על דברי ינאי המלך המובאים בגמרא (סוטה כ"ב): אל תתיראי לא מן הפרושים ולא ממי שאינם פרושים, אלא מן הצבועין, שדומין לפרושין, שמעשיהם כמעשה זמרי ומבקשים שכר בפנחס, עין שם; ואומר מוהרא"ש נ"י, שעקר הטעם שסובלים בני העולם היום מה שסובלים ומגששים בחשך ובאפלה כעורים וסומים ממש, הוא מחמת שהם טועים ונתפסים אחרי צבועים ומפרסמים של שקר, והצבועים האלו מוליכים אותם שולל ומוציאים מהם כספם, ומניחין אותם להשאיר בחשך שלהם, ולא עוזרים להם כלום, ואלו היה לאנשים רק קצת שכל היו תופסים תכף-ומיד את השקר, שלא הועילו להם כלום הצבועים האלו, ורק הוציאו מהם את כל כספם ולא יותר, אבל, בעוונותינו הרבים, כל-כף גבר החשך היום עד שעדין צועקים עליהם קדוש וכו', וככל שהצבוע יותר גדול אומרים עליו שהוא יותר קדוש...

ומוהרא"ש נ"י תמיד מזהיר אותנו על זה, ותמיד מראה לנו דגמאות חיות מצבועים ומאנשים עזרים כאלו למען יכנס בלבנו היטב, שלא נהיה גם-כן טפשים ועזרים, ולא נתקרב לאיש צבוע ומפרסם של שקר, שלא יועיל לנו כלל וכלל לא בזה ולא בבא.

מוהרא"ש נ"י תמיד נותן לנו סימן שנדע אם אנחנו מקרבים לאיש צדיק באמת או לא — הינו שנעשה חשבון בעצמנו ונראה, אם יש לנו משהו בדינו, הינו, אם יש בדינו יותר פרקים משניות או יותר דפים גמרא או יותר דבורי התבודדות וכו' וכו', על-ידי האיש הזה, אז זה סימן שאנחנו מקרבים לצדיק אמת, אבל אם נעשה חשבון ונראה שלא הוספנו כלום בתורה ובתפלה על-ידי האיש הזה, רק שהתרומות והפדיונות צמחו יותר ויותר... זה סימן שהאיש הזה הוא צבוע ושקרן גדול, ולא יצא ממנו שום תועלת ותקנה לתכליתנו הנצחית.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, שבזמן האחרון נתגלה במדינתנו צבוע גדול כזה שמחלק קמיעות וסגלות וכו' ולוקח כסף הרבה על זה, והיה אצלו אברך אחד שהיו לו צרות צרורות במשך כמה שנים, ובקש ממנו איזו סגלה וכו', ואמר לו, שיקח תפוח וירשם עליו כמה מיני אותיות משנות (שהיו לפי דבריו שמות קדושים, ואמר על זה מוהרא"ש נ"י שזה היה שקר מחלט והיה רק כתב סיני), ויזרק את התפוח בים, וככה יהיו כל צרותיו נזרקות לים, והלך האברך הזה ועשה כדבריו, וכמוכן שלא הועיל לו כלום, אבל עדין לא רצה האברך הנ"ל להאמין שאין ממש בדבריו, כי בעוונותינו הרבים, הצבועים יש להם כח גדול מאד היום, וקשה מאד להזהיר את המון העם מהם.

בינתיים היה אצל הצבוע הנ"ל איש אחד שהיתה אשתו חולה מאד, רחמנא לצלן, כמה שנים, ובקש האיש מהצבוע הנ"ל איזו

סגולה או תרופה בשביל אשתו, ואמר לו הצבוע הנ"ל, שיתן לה כמה כפיות של מלח מים המלח בכל יום וככה תהיה לה רפואה, והבעל הנ"ל הלך בטפשות לקיים דבריו, ולא עברו ימים ומתה אשתו, ורחמנא לצלן, מסם המות של המלח, ואמרו לו הרופאים, שגם איש בריא היה מת תכף-ומיד מאכילת המלח הזה, כי מי זה משגע שיאכל כל-כף הרבה מלח? ! ומי שנתן לך עצה כזאת הוא משגע או רוצח.

לאט לאט התחיל להתפרסם שהאיש הנ"ל הוא רק צבוע בעלמא, וממילא כבר נחלש העסק והמסחר שלו, ואחר כמה חדשים מצא האברך הזה (שזרק את התפוח לים) את הצבוע הנ"ל עם שערות ארכות בלי מלבושי הכבוד שלו ובלי רב הזקן שלו, ואז רק התחיל להבין שהאיש הזה היה רק צבוע בעלמא, ורץ למוהרא"ש נ"י ואמר לו: צדקתם בכל דבריכם וכו', ואמר לו מוהרא"ש נ"י: אלו היתה לך אמונת חכמים באמת מקדם, היית נצל מעור כמה צרות משנות.

וכדאי לספר, שהאברך הנ"ל היה כבר כמעט אצל כל חו"י הפוככים ורואי מזוזות ומסתכלי המצח והידיים וכו' וכו', ואף אחד מהם לא הועיל לו כלום, והיו מהם שיעצו לו שיתחיל להתענות תעניות וכו' וכו', והוא בשברון לבו בא לבסוף למוהרא"ש נ"י, וספר לו כל מה שעבר עליו, ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שאם יתחיל להתענות תעניות אז באמת ישבר כחרס הנשבר ממש, ולא תהיה לו תקומה, חס ושלום, אני נותן לך עצה — שבכל חודש תסיים מסכת תענית בבלי, ירושלמי, תוספתא, וזה בודאי יועיל לך, כי יהיה לך משהו ביד, והאברך הנ"ל הלך בתמימות ובכפשיטות, וקיים דברי מוהרא"ש נ"י, והתחיל לסיים חודש אחר חודש תענית בבלי, ירושלמי, תוספתא, (וככה נוהג עד היום כבר יותר מחמש שנים), וכשטעם כבר טעם של למוד התורה הקדושה, כבר התחיל להוסיף מעצמו כמה מסכתות קטנות אחרות לסיים בכל חודש בבלי,

ירושלמי, ותוספתא, ונכנס בלבו מאד הטעם של למוד ירושלמי, ובמשך זמן קצר סיים את כל הש"ס ירושלמי, והשתנה לאיש אחר לגמרי על-ידי עצת מוהרא"ש נ"י.

ואמר לנו מוהרא"ש נ"י: הרי תראו במו עיניכם מהו החלוק בין צבוע לאיש אמת, מהצבוע הולכים בלי שום דבר ביד, נביאות סגלות ורפואות יגיד לך הרבה, אבל ביד לא נשאר לך שום דבר, מה שאין פן מאיש אמת וצדיק תקבל עצה נכונה שתרויח מזה תכף מיד ליד, ועוד ישאר לך הרבה ב"בנק" הנצחי לנצח נצחים.

קרוב רחוקים

פעם דבר מוהרא"ש נ"י על עצם הזהירות שצריך לאדם בדבורו עם בני-אדם, ובפרטיות עם רחוקים מן היהדות כשורצים לקרבם, כי לפעמים עם דבור קטן וקל יכולים להרס ולקלקל, עד שלא תהיה כבר אפשרות לתקן, כי על פן אדם רחוק מאד מן התורה והמצוות, צריכים לרחם מאד מאד, ולהתחיל עמו בדברים עקריים ויסודיים כמו הנחת תפלין ושמירת שבת וכו', ואם תתחיל לדבר עמו מעבודות והשגות וכו', אז תרחק אותו לגמרי, כדגמת התינוק בן יומו, שתוחבין בתוך פיו חתיכת בשר, אשר בודאי תחנק אותו על-ידי-זה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז), כי לתינוק צריכים לתת רק דבר קל כמו חלב ומים וכו', ולגדול צריכים לתת מאכל של גדול דיקא, כי גם אם יתנו לגדול רק חלב וכיוצא בזה, יגוע ברעב, חס ושלום, ולכן צריכים להשפיל על דבר זה מאד, ולשקל היטב מה שצריכים לדבר עם כל אחד ואחד כפי בחינתו ולא להעמיס על המתחיל ביהדות יותר מיכולתו,

כי אחרת יהיה הכל בבחינת רבוי אור, שיגרום אחר-כך רק שבירת הפלים לגמרי, חס ושלום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלהגיע לדעת הזאת צריכים להתקרב לרחמן אמתי שהוא בבחינת משה רבנו, עליו השלום, שהיה יודע איך לרחם על כל אחד ואחד מישראל בפרטיות (עין לקוטי-מוהר"ן שם), ואפלו כשפסרו כלל ישראל במעשה העגל, וגרמו מה שגרמו, לא רחם משה רבנו, עליו השלום, ואדרבה קרם בהתקרבות גדולה, ואמר להם: עדין חביבותא הוא גבן (עדין השם יתברך אוהב אתכם), כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מסכת שבת פ"ח).

כי מי שירד ונפל למקום שנפל, צריכים לרחם עליו מאד ולקרב אותו בחכמה גדולה, כדי שלא יחשב כאלו אפסה תקותו, וכבר אי אפשר לו לשוב, רק אדרבה צריכים להכניס בו תוחלת ותקנה, שאפלו אחר שעשה מה שעשה, אף-על-פי-כן השם יתברך אוהב אותו, ויש ביכלתו לחזר בתשובה שלמה לפניו יתברך, ולהיות הצדיק הגדול ביותר.

וספר מוהרא"ש נ"י: בעיר אומן היה בימי מוהרנ"ת, זכרוננו לברכה, בעל עברה גדול, שהיתה דרכו להראות לאנשים איך שידי צבועות בדיו ממה שכתב בשבת-קדש, רחמנא לצלן, פעם באחת השבתות הגיע לבית מדרשו של מוהרנ"ת ז"ל, ורצו כמה מאנשי שלומנו לגרשו מבית-הכנסת, והקפיד עליהם מוהרנ"ת ז"ל מאד, ואמר להם שיעזבוהו, אחר התפלה נגש אליו מוהרנ"ת, ז"ל, וקרבו מאד, ודבר עמו באריכות, עד שלבסוף נעשה בעל תשובה אמתי, והסביר אחר-כך מוהרנ"ת ז"ל, שאם האיש הנ"ל כבר בא לבית-הכנסת, הלא זה סימן שהיה לו איזה הרהור תשובה, ואם-כן למה לרחק אותו, הלא אז העת הטובה ביותר לקרבו.

וכן הִיהַ ספור, שְׁפַעַם הָיָה הָרַב מְטַשְׁעֵהרִין, וְזָכוּנוּ לְבָרְכָה, עם כְּמָה מְאַנְשֵי שְׁלוֹמְנוּ עַל צִיּוֹן רַבְנוּ ז"ל, וּפְתָאם הִגִּיעַ לְשֵׁם בְּעַל עֲבָרָה וְכוּפֵר גְּדוֹל, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְהַקְפִּיד הָרַב מְטַשְׁעֵהרִין עַל בּוֹאוֹ, וְאָמַר לוֹ: תִּלְךָ מְכַאן, אַתָּה בְּצִיּוֹן לְרַבְנוּ ז"ל (דוּ פֶּאֶרְשַׁעֲמָסֻט דְּעַם רַבִּין), וְהַקְפִּידוּ שְׂאָר אַנְשֵי שְׁלוֹמְנוּ עַל הָרַב מְטַשְׁעֵהרִין ז"ל לְמָה רַחֵק אוֹתוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ: הֲלֵא לֹא בָּא הָאִישׁ הַזֶּה אֵלֶיךָ, רַק אֶל רַבְנוּ ז"ל, וְאִיךָ יֵשׁ לְךָ רְשׁוּת לְגַרְשׁוֹ? ! כִּי אִם הַכוּפֵר הַזֶּה בָּא כְּבָר אֶל הַצִּיּוֹן, בְּעַל כְּרַחוּ הָיָה לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה גְּדוֹל, וְאִיךָ מִתֵּר לְרַחֵק אוֹתוֹ? !

וּפַעַם אַרְע ספור נִפְלָא כְּזֶה אֲצֵל מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁכַמָּה יָמִים לְפָנֵי פּוּרִים תְּשַׁמ"ב הִגִּיעַ לְמַתִּיבְתָא "הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ" (בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה), אִישׁ יְהוּדִי לֹא דָתִי מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה שְׁבוּר כְּחָרֵס הַנְּשֻׁבֵר כְּמַעֲט לְאַחַר יְאוּשׁ, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, כִּי הִצְרִיךְ לְעַקֵּר דִּירְתוֹ מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל עִם מְשַׁפְּחָתוֹ, וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְכַאן, חִזְרָה אֲשֶׁתּוֹ לְבֵית הוֹרִיָּה (שְׁגָרוּ כָּאן בְּנֵי יוֹרֵק), וְדִבְרוּ הוֹרִיָּה עִמָּה כְּנִגְדָּה בְּעֵלְהָ, שֶׁהוּא אֵינוֹ שָׂוָה מְאוּמָה, כִּי אֵין לוֹ פְּרִנְסָה וְלֹא דִירָה וְלֹא שׁוּם דְּבָר, וְגָרְמוּ פְּרוּד בֵּינֵיהֶם, וְהוּא כְּבָר הִסְתּוֹכֵב כְּמָה יָמִים מִיָּאֵשׁ לְגַמְרִי, וְהָיָה לוֹ מֵר מַמְנוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְאַחַד מְאַנְשֵי שְׁלוֹמְנוּ מְצָאוּ בְּאִיזָה מְקוֹם, וְהִבִּיאוּ לְמוֹהֲרָא"ש נ"י, וּמוֹהֲרָא"ש נ"י דִּבֵּר עִמּוֹ הִרְבֵּה וַחֲזַק אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי אַפְּנִים, אֲבָל הוּא מֵרֵב יְאוּשׁוֹ וְשִׁבְרוֹנוֹ לֹא הָאֵמִין שֵׁישׁ לוֹ עֲדִין אֵיזוֹ תְּקוּנָה בְּחַיִּים, כִּי מֵאֵין יִקַּח דִּירָה וּמָה עִם פְּרִנְסָה וְכוּ', וְאָז עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: עַל פְּרִנְסָה אַל תִּדְאַג, אֲנִי אֲמַצָּא בְּשִׁבְלֶךָ מְעַמַּד פְּרִנְסָה, בֵּינְתִים קַח לְךָ סְכוּם כֶּסֶף זֶה בְּשִׁבְלֵי פְּרִנְסָתְךָ וּפְרִנְסַת אַנְשֵי בֵיתְךָ, וּמְסַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י חֲבִילָה שֶׁל כֶּסֶף, שְׂאָף קָבַל לְפָנָי כְּמָה דְּקוּת בְּשִׁבְלֵי צְדָקָה, (וְלֹא יָדַע אֲפִלוּ כְּמָה הָיָה שֵׁם, כִּי עֲדִין לֹא סָפַר אוֹתוֹ), וְהָאִישׁ הַזֶּה הִתְחִיל לְהַכְנִיס בְּעַצְמוֹ אֵיזוֹ חַיּוֹת, וּמִי שֶׁעַמַּד שֵׁם רָאָה לְפָנָי עֵינָיו תַּחֲתֵי הַמַּתִּים מִמֶּשׁ, וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י, שִׁירָאָה לֵהִיּוֹת כָּאן בְּשִׁבְת־קוֹדֶשׁ הַבָּאָה,

ויהיה לו מפל טוב, והבטיח למוהרא"ש נ"י על זאת.

וכן הנה, שחזר האיש הנ"ל לשבת-קדש, ושמר את השבת (אשר לא שמר מעולם), וישב לשמע התורות של מוהרא"ש נ"י, והיה נראה שקבל מהם חיות הרבה, ולאט לאט חזר לעצמו, ביום ראשון הניח תפלין, (אשר לא הניח בחייו מעולם, ולא ידע אפלו מה זה תפלין), והשתדל מוהרא"ש נ"י למצא לו איזה מעמד פרנסה, ודבר עם אחד מאנשי שלומנו שהיתה לו חנות, שישכר אותו לנסיון, וכן עשה ועבד אצלו כל השבוע, ובכל יום בא למתיבתא "היכל-הקדש" ללמד ולהתפלל, וכן בא ביום הפורים הקדוש והיה איש אחר לגמרי.

והנה הגיע יום שבת-קדש הבא, והאיש הזה כבר איננו, והיה לפלא בעיני מוהרא"ש נ"י, למה לא בא לבית המדרש, ודרש וחקר, עד שנתודע לו, שהיתה לו שיחה עם איש אחד שהיה מקרב קצת לאנשי שלומנו, והאיש הזה לא היה יודע בין ימינו לשמאלו בדבר רבנו ו"ל, וכן לא בענין קרוב רחוקים, אבל היה לו יצר הרע גדול לדבר עם כל אחד ואחד ולהראות לו חכמתו הגדולה, והבין מוהרא"ש נ"י, שהאיש הזה קרר אותו לגמרי, כי בודאי דבר עמו דבורים שלא היו לפי השגתו, ועל-ידי-זה רחק אותו לגמרי, ובאמצע סעדה שלישית התלהב מוהרא"ש נ"י מאד, וענה ואמר: הוי, תדעו שהאיש הנ"ל שדבר עמו הוא אשם בדבר, שהפעל תשובה הנ"ל מחלל שבת היום, ואני יכול להגיד לכם היכן בדיוק יושב בעל התשובה הזה עכשו ומעשן סיגריה, רחמנא לצלן, והכל באשמת האיש הנ"ל בעל הגאות, ומי שאינו יודע איך לדבר עם בני-אדם יתן לפיו מחסום, ולא יקלקל ויהרס במקום שלא יועיל, ותדעו שיש הרבה אנשים גדולים וצדיקים בין אנשי שלומנו, שהם יודעים ומפירים בעצמם שאינם בר הכי לדבר עם בני-אדם, ומחמת זה הם נמנעים מזה לגמרי, וגם זוהי מדרגה גבוהה, כי מפירים את מקומם ואינם מקלקלים על-ידי-זה, אבל

אלו שחושבים שהם יכולים לתקן את כל העולם בשעה שאינם יודעים בין מינם לשמאלם והגאות מסרחת מהם מאד, השם ישמר אותנו מהם, כי הם הורגים ורוצחים נפשות ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאיש כזה שאינו ראוי לדבר עם בני-אדם, ואף-על-פי-כן מדבר, הוא נדמה כמו האיש פתי ומשגע שנכנס לבית חולים ולוקח כל הסממני רפואה שיש שם, ומתחיל לחלק אותם לכל החולים השוכבים שם, בודאי לא יעברו כמה דקות, ויהרס את כלם, כי מה שהוא רפואה לזה, הוא סם המות לזה, ומי שאינו בקי בדרכי הרפואה, איך יכניס ראשו בדברים כאלו, שהם סכנת נפשות ממש! ובפרט ברוחניות, שקשה המחטיאו יותר מן ההורגו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, ולכן כל בר נפש ישמר עצמו מזה מאד.

וסים מוהרא"ש נ"י: העקר בקרוב רחוקים הוא לילך עם החוזר בתשובה ברחמנות גדולה, וללמד עמו לאט לאט פסיעה אחר פסיעה, ולא לקפץ עמו לענגנים והשגות שהם עדין רחוקים ממנו לגמרי, ובדרך כזו יזכה ברבות הזמן להכניס אותו אל הקדשה לגמרי, ושיהיה איש פשוט באמת.

ופעם נכנס מוהרא"ש נ"י לישיבה של בעלי תשובה, וראה שלומדים עמהם מסכת ערובין (אחת מהמסכתות הקשות ביותר בש"ס), עם ציורים על הלוח, ותמה מוהרא"ש נ"י מאד, ואמר: איך יהיו בני-אדם כל-כך שוטים שילמדו עם בעלי תשובה מסכת ערובין, בשעה שאינם יודעים עדין איך לעשות נטילת ידיים כראוי, הלא דברים כאלו גורמים שאחר-כך נופלים ונתרחקים אלו בעלי התשובה לגמרי, ולא נשאר בידם מאומה, מה שאין כן אם היו לומדים עמהם דברים פשוטים יסודיים ועקריים, אז היו נשארים בזה לעולם.

קנאה

מוהרא"ש נ"י אמר, שמדת הקנאה היא הגרועה ביותר בין המדות הרעות, כי הקנאה אוכלת את האדם חיים ממש, ומה שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קנ"ב): כל מי שישיש לו קנאה בלבבו עצמותיו מרקיבים, זה סובב עוד בחיים חיותו של בעל הקנאה, שממש נאכל ונרקב מרב קנאתו, רחמנא לצלן.

וספר, שפלוני זה שהתחיל עליו את המחלקת, ומת אחר-כך במיתה משנה מאד, הפל היה רק מחמת קנאה, כי הלה היה בעל קנאה גדול בטבעו, ובפרט עליו לא היה יכול לקרר את קנאתו בו, מחמת שהוא עוד הכירו מימי צעירותו שהיה בגיל שבע עשרה שנה בשעת התקרבותו, ולכסוף זכה לעלות לגדלה, אז לא היה יכול לסבל דבר זה, ובערה בו מדת הקנאה מאד, והצית עליו מחלקת ושאנה גדולה, אשר עד היום הזה סובלים מזה, והפל היה מרב קנאה ולא משום סבה אחרת, והסוף שלו ידוע לכל, שהתחילו איבריו להרקיב עוד בחייו, וכך מת במיתה משנה ומגנה מאד, וסיים מוהרא"ש נ"י: מי שהכירו מקרוב ידע היטב שהמיתה שלו היתה רק מחמת רב קנאה, וזה אכל אותו חיים, רחמנא לצלן.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שזוכה להיות דבוק בו יתברך בדבקות אמת, אצלו לא שיקך לגמרי מדת הקנאה, כי מה שיקך לקנא באחר — בחכמתו או בעשירותו או בגבורתו, הלא הפל ממנו יתברך, ואם-כן מה אכפת לי שלחברי יש יותר חכמה או עשירות או גבורה ממני, עלי להפיל רק בו יתברך, והוא יעשה עמדי מה שרוצה, ופרש בזה מוהרא"ש נ"י, מאמרם, זכרונם לברכה (דרך ארץ ובה, פרק ב'): אין ישיבה למעלה ולא שנאה ולא תחרות ולא קנאה, הינו מי שזוכה לישוב תמיד למעלה בעולם העליון — שהוא עוד בחיים חיותו דבוק בו יתברך, אצלו אין שום תחרות — שלא רוצה להתחרות עם חבריו, ואין בו שום שנאה

— שְׁאִינוּ שׁוֹנֵא אֶת שׁוֹם בְּרִיָּה, וְאִינוּ מְקַנֵּא בְּשׁוֹם בְּרִיָּה, מֵאַחַר שֶׁהוּא דְבוּק בְּחֵי הַחַיִּים.

וְסֵפֶר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁאֶצֶל מוהֲרַנ"ת, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, נִתְקַבְּצוּ פַעַם בְּשָׁבוּעוֹת שְׁמוֹנִים אֲנָשִׁים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ הַיְקָרִים, שֶׁבָּאוּ לְשִׁמְעַ דְּבַרֵי הַשֵּׁם, וְאֶצֶל הָרַב מִסְאֲוֹרֵן נִתְקַבְּצוּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲנָשִׁים לְחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וּכְשֶׁשָּׁמַע הָרַב הַנַּ"ל שְׁאֶצֶל מוהֲרַנ"ת ז"ל הָיוּ שְׁמוֹנִים אֲנָשִׁים, בְּעֶרְה בּוֹ מִדַּת הַקְּנָאָה מְאֹד, וְהוֹסִיף לְחַלֵּק עֲלֵיו בְּרִצִּיחָה גְדוֹלָה, וּכְשֶׁשָּׁאֵלוּהוּ מִשְׁמָשׁוֹ וְגַבְּאֵיו: רַבִּי, מָה אֶכְפֵּת לָכֶם שְׁאֶצֶּלוֹ הָיוּ שְׁמוֹנִים אֲנָשִׁים, הֲלֹא אֶצְלָכֶם הָיוּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲנָשִׁים? וְהַשִּׁיב: אֶצְלִי הָיוּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּעֲלֵי עֲגָלוֹת וְאֶכְרִים, אֲבָל אֶצְלוֹ הָיוּ עוֹבְדֵי הַשֵּׁם, (כִּי בְּפִנְיָמוֹת לְבָבוֹ יָדַע אֶת הָאֱמֶת), וְזֶה בְּעַר לוֹ מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְסַבֵּל דְּבַר זֶה, וְהַחֲרִיף אֶת הַמַּחְלָקֶת עֲלָיו, וְהִכֵּל הָיָה מִחֲמַת קְנָאָה...

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁיֵּשׁ עֲצָה אִיךָ לְצִאת מִקְנָאָה — אִם יִרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד עַל כָּלֵל גִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שִׁיְהִיָּה לָהֶם בְּנֵי, חַיִּי, וּמְזוֹנֵי, וְיִהְיוּ שְׁמוֹרִים מִכָּל רַע, וְיִרְבֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּעִבּוּרָם, אֲזוֹ מִמִּילָא תִּתְבַטֵּל מִמֶּנּוּ הַמְּדָה הַרְעָה הַזֹּאת שֶׁל קְנָאָה, מֵאַחַר שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל עַל כָּלֵם לְטוֹבָה, שִׁיְהִיָּה לְכָלֵם כָּל טוֹב, וְאִם-כֵּן מָה שִׁיךְ עוֹד לְקַנֵּא בָהֶם!?

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, כָּל מָה שֶׁהָאָדָם זוֹכֵה לְהִתְבַטֵּל אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, וּמִתְפַּלֵּל בְּעִבּוּר כָּלֵל גִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲזוֹ זוֹכֵה לְהַגִּיעַ אֶל הַשְּׂגָה כְּזוֹ, לִידַע שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים אוֹתוֹ, וְכֵן כָּל הָעוֹלָם כָּלוֹ צְרִיכִים אוֹתוֹ לְתַפְלוּתוֹ, וְאִם-כֵּן מָה שִׁיךְ לְקַנֵּא בְּמִישֵׁהוּ, הֲלֹא הוּא צְרִיךְ מִמִּילָא אֵלָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוהֲרַ"ן, חֲלֵק א', סִימָן ט'), שֶׁעַל-יַדֵּי תְּפִלָּה מְחַיִּים אֶת שְׁלֹשֶׁת הָעוֹלָמוֹת, וְאִם-כֵּן אֲנִי עַל-יַדֵּי תְּפִלוּתִי מִמְשִׁיךְ חַיּוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת, וְאִם-כֵּן מָה לִּי לְקַנֵּא בְּאִיזָה כֵּן אָדָם בְּעוֹלָם, הֲלֹא כָּלֵם צְרִיכִים אוֹתִי!?

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שזוכה לבטל ממנו את המדה הרעה
הזו של קנאה, אז חי חיים טובים, כי אינו מסתכל על זלתו כלל,
ושמח בטובתו ובגדלתו.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שבשביל זה זכה אהרן הפהן להיות
הפהן הגדול, מפני שכתוב אצלו (שמות ד'): "וראף ושמח בלבו",
שמח על גדלת אחיו משה, ולא קנא בו, על ידי זה זכה שהחשן
והאפוד, האורים והתמים היו עליו, וצפה וראה בסתרי נסתרות
וכו', והכל מפני שלא היה אצלו שום שמץ של קנאה.

אשרי מי שעובד על עצמו ושובר ממנו מדת הקנאה.

קשיות

פעם היה אברך אחד מאנשי שלומנו נותן שעור בגמרא,
פרוש רש"י ותוספות לבחורי חמד תלמידי "היכל-הקדש", ובאמצע
השעור, התחילו כמה מהבחורים לשאל שאלות וקשיות שלא היו
מענין הגמרא כלל, ומוהרא"ש נ"י צמד אז מאחורי הדלת ודבר
עם איזה בן אדם, ופתאם פתח את הדלת ונכנס לחדר, וענה
ואמר: הנה עכשו נתברר לי פרוש בדברי תקוני-הזהר מה שלא
זכיתי להבין עד עתה, כי איתא שם על הפסוק: "וימרו את
חיהם בחומרתא ובלבינותא דשמעתא ובחומרתא דקשיא וכו',
עין שם; הינו שהצרכו להתנגע ולטרח הרבה להבין התורה
הקדושה פראוי, וכל זה היה מצד הסטרא אחרא הממרת חיי
האדם עם כל מיני שאלות וקשיות בלמודו, והיה תמיד קשה לי
למה כל זה נקרא מצד הסטרא אחרא, הלא כל הלומדים שואלים
קשיות ושאלות כדי לברר וללבן הגמרא וההלכה, ולמה יש בזה

פגם וחסרון? אלא עכשו נתברר לי הענין היטב, כי יש טבע בבני אדם שמתחילים להקשות קשיות ושאלות באמצע הלמוד, שאין לזה שום קשר ושיכות לדברי הגמרא שהם לומדים אז, והכל הוא רק מעשה הבעל-דבר והסטרא אחרא לבלות את הזמן היקר בשטיות ובהבלים, שלא ימשיכו הלאה, ובפרט בשלומדים שעור ברבים, זה כבר נכנס בגדר בטול תורה דרבים החמור מאד, והוא עון פלילי, ולכן שפיר מבאר בתקוני הזהר הנ"ל שהקשיה דשמעתא היא רק מצד הסטרא אחרא, והבן.

וסים אז מוהרא"ש נ"י ואמר: אם יש לכם קשיות תצטקו הרבה להשם יתברך, פי ק'ש'י'א' הוא ראשי תבות: ש'מע י'י' ק'ולי א'קרא, כמבאר בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן מ"ו), ואז יתוצו לכם כל הקשיות.

ופעם אחרת אמר מוהרא"ש נ"י, שבענין הקשיות שיש לבני-אדם על השם יתברך ועל הצדיקים וכו', אין עצה אחרת רק לצעק הרבה להשם יתברך, וכדברי רבנו ז"ל הנ"ל, ואם בכל זאת לא יתרוץ לו, אז ידע שלפעמים יש גם תיקו"י (ת'שב"י יתרוץ ק'שיות ו'בעיות, כמבאר בגמרא הרבה פעמים), שאי אפשר בשום אפן לידע את התרוץ לעת עתה עד שיבוא אליהו ומשיח, ואז תמלא הארץ דעה את השם כמים לים מכסים, וממילא יתוצו כל הקשיות והספקות שיש, והבן.

והסביר מוהרא"ש נ"י, שכל הענין של תיקו"י — שנשארים עדין בקשיות ובספקות, כל זה נמשך ממה שעדין חסרה האות נו"ן מהשם המשלים אותו לתבת תיקו"ן, הינו שעדין לא תקן ונקה את עצמו מכל מיני מדות רעות ותאוות רעות, לכן עדין יש לו קשיות וספקות, אבל כשהאדם אומר הרבה קינו"ת (אותיות תיקו"ן), וצועק הרבה להשם יתברך, אז סוף כל סוף יתוצו לו כל הקשיות והספקות המבלבלים אותו, וידע היטב כי "צדיק וישר

הוא השם", וכן צדיקיו האמתיים, ואין קשה באמת שום קשיה כלל.

ובענין הקשיות שיש על צדיק האמת אמר מוהרא"ש נ"י, שבודאי תמיד יש הרבה קשיות עליהם, כי כמו שיש קשיות על השם יתברך, כן יש קשיות על צדיקי האמת, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן נ"ב), אבל צדיקי האמת הם נכללים לגמרי בו יתברך, ושום מעשה ממעשיהם אינו פשוט כלל, ומי שמבטל דעתו נגדם, אחר-כך זוכה לראות נפלאות, איך כל תנועה שלהם שקולה ומדודה בדקדוק גדול מאד; אשרי הזוכה להתקרב אליהם, ולא להקשות עליהם שום קשיה כלל.

והיתה דרכו של מוהרא"ש נ"י לומר: אני יודע שיש הרבה קשיות עלי, אבל אני לא מענין לענות ולתרוץ שום קשיה, מי שרוצה לקבל יקבל, ומי שלא רוצה ויש לו חלישות הדעת וכו', שילך ממני, כי אין אני צריך לאנשים כלל, נפי מוהרא"ש נ"י תמיד רוצה לנטע בנו אמונת חכמים, להאמין שכל דבריהם אינם פשוטים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן מ"ב), ומי שמקשה קשיות זהו סימן שפחלשה אצלו אמונת חכמים, ויש לו פח להכניס גם קרירות באנשים אחרים, ולכן צריכים לדחות אותו, שלא יהיה פשלון לאחרים], ופעמים רבות ראינו אצל מוהרא"ש נ"י דברים הנראים כמפלאים והיו בני-אדם יכולים בנקל להקשות עליו כל מיני קשיות, (וכן היו אנשים פאלו ששאלו עליו קשיות, עד שהיו גם פאלו שנתרחקו ממנו על-ידי-זה, רחמנא לצלן), אבל מי שהיתה לו אמונת חכמים, ידע היטב, שכל דבור ומעשה שלו מדוד ושקול בתכלית, כמו שתמיד נתגלה לבסוף, איך שהיה כל דבור ומעשה בחשבון צדק ולא היתה לו שום קשיה כלל, ובדיוק כמו שמספר בגמרא בתענית (דף כ"ג.) על החכמים ואבא חלקיה, עין שם היטב והבן.

והיה פעם ספור, שאיש אחד הביא חבילה של ספרי חסידות לבית המדרש ב"היכל-הקדש" והניחם שם, והיה נראה לכל שהיה רצונו לנדב אותם לבית המדרש, וכשבא מוהרא"ש נ"י לבית המדרש, וראה את הספרים, הסתפל בפנים, וראה את שם הבעלים כתוב בפנים, ואחר-כך כתוב שיש רשות לכל אחד ואחד להשתמש בזה, תכף-ומיד צוה מוהרא"ש נ"י לאחד מאנשי שלומנו שיארו את כל הספרים ביחד, ויניחם בתוך קפסא, ויקשרם בחבל, עד שיבוא עוד פעם האיש ה"נדרבן" הנ"ל, ויקחם בחזרה, והיתה לכמה אנשים שעמדו שם קשיה גדולה, למה מוהרא"ש נ"י צוה בזאת, ובפרט לאיש אחד היתה מאד תמיהה למה לא יתנו זכות ליהודי שילמדו מתוך הספרים שלו, ויהיה נחשב לתלמוד תורה דרבים, ולמה מוהרא"ש נ"י מצוה לגוננם?!

ומוהרא"ש נ"י ראה והפיר שהיה הדבר תמוה מאד בעיני כמה מאנשי שלומנו (יען כי לא היתה להם אמונת חכמים באמת), ולכן תרץ להם קצת ואמר: אני לא צריך לנדבות כאלו, שבעל הבית אומר שהדברים שהם שלו יכולים להשתמש בזה וכו', כי זה לא מיקרי נדבה כלל, אין לו מקום בפית שלו, ולכן הוא מביאם כאן לבית המדרש, אבל אם ספר אחד יאבד, או בחור יקחהו לאיזה מקום וכדומה, אז יבוא בטענה ובצעקה איה הספרים שלי וכו', ולכן למה אני צריך להיות שומר על הספרים שלו?! שיקחם בחזרה וישמרם בביתו.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר: אני מפיר כבר ויודע זאת מנסיון, כי פעם הביא האיש הנ"ל דגים לישיבה באיזה כלי ישן של פלסטיק, והיו הדגים סרוחים מאד, והצרכו הבחורים לזרק את הדגים לזבל, וזרקום ביחד עם הפלי, אחרי כמה ימים בא האיש הנ"ל לישיבה וחפש בכל בנין הישיבה את הפלי שלו, ולא מצאו, ולא רצה להאמין שזרקו זאת לזבל, עד שעלה גם לדירת מוהרא"ש נ"י, ושאל אם זה לא נמצא בדירתו,

ולבסוף ה'לך ב'פחי נ'פש כ'שהסביר לו מוהרא"ש נ"י, ש'הכל ה'נה מאד ס'רוח ו'הצ'רכו לז'רק הכל ל'אש'פה.

וסיים מוהרא"ש נ"י: וכן י'היה עם הס'פרים ש'לו, פ'תאם ב'איזה יום י'גיע ל'כאן ב'צ'עקה: הי'כן הס'פרים ש'לי?! ל'מה הם אינם מ'נחים ב'מקומם וכו'?! א'נחנו איננו צ'ריכים נ'דבות כ'אלו...

ואף-על-פי ש'אמר מוהרא"ש נ"י את כ'ל ה'הס'בר וס'פר א'ת כ'ל הס'פור ה'נ"ל, ע'דין ה'נה ה'דבר ת'מוה ב'עיני כ'מה מאנ'שי ש'לומנו, ו'היה ה'דבר ק'שה ל'הם, ש'ב'ודאי לא י'ארע כ'זאת, ו'הלא הס'פרים ה'אלו הם ס'פרים י'קרים מ'אד, ויכולים ל'הנות מ'הם וכו', ול'מה לא י'שארו ב'בית ה'מדר'ש, א'בל ב'ינתיים ה'לך א'חד מאנ'שי ש'לומנו ב'זריזות ו'ארז א'ת כ'ל הס'פרים ב'קופ'סה וק'שרם ב'חבל כ'פקודת מוהרא"ש נ"י, ונ'גמר הס'פור... לא ע'ברו י'מים א'חדים, ו'חל'תה א'שתו ש'ל ה'איש ה'נ"ל מ'אד מ'אד, ו'הי'תה ג'וססת כ'בר, ר'חמנ'א ל'צ'לן, ו'אמרו ה'רופ'אים ש'יש ל'ה רק עוד ח'צי ש'עה ל'חיות, ו'הלך ה'איש ה'נ"ל ל'חפש מ'נין ל'יציאת נ'שמה, ו'בא ל'בית ה'מדר'ש "היכל-הקד'ש", ונ'תן פ'דיון ל'מוהרא"ש נ"י, ו'בקש מ'מנו ש'יתפ'לל ב'עבור'ה, ו'היה ש'בור מ'אד עם ד'מע'ות ב'עיניו, ו'בתוך ד'בוריו ל'פני ש'הלך, ש'אל ה'איש ה'נ"ל א'ת מוהרא"ש נ"י: ו'הי'כן הס'פרים ש'לי? ע'נה ו'אמר לו מוהרא"ש נ"י: הם מ'נחים ב'קפ'סה, ק'ח נ'א אותם ב'חזרה ל'בית'ך, ו'צ'נה מוהרא"ש נ"י ל'א'חד מאנ'שי ש'לומנו, ש'יעזר לו ל'הכניסם א'ל ה'מכוני'ת ש'לו.

כ'שאך י'צא ה'איש ה'נ"ל מ'בית ה'מדר'ש, ע'נה ו'אמר מוהרא"ש נ"י ל'כל ה'עומדים ש'ם: ה'רי ת'ראו ש'היו צ'ריכים ל'קרא לי ה"חז'ה", ה'נה א'שתו ש'ל ה'איש ה'נה ש'וכבת ב'בית ח'ולים ג'וססת, ר'חמנ'א ל'צ'לן, ו'הרופ'אים אומרים ש'יש ל'ה רק עוד ח'צי ש'עה, ו'ע'דין י'ש לו ב'מחו ד'אגה אוד'ות הס'פרים ש'לו... ה'לא איש א'חר ב'מצב כ'זה, ר'חמנ'א ל'צ'לן, אי'ן לו מ'ח ל'חשב מ'שום ד'בר א'חר, ו'לא מ'ענין אות'ו

שום דבר, והיה אומר — תקחו את כל הספרים האלו כנדרה
גמורה וכו', וכאן עדין יש לו במחו היכן הספרים...

וסיים מוהרא"ש נ"י: אני באמת איני צריך לתרץ שום קש"ה
שמקשים עלי, מי שרוצה לקבל — יקבל, ומי שלא רוצה — שילך,
ברוך השם, יש לי חשבון טוב בכל מה שאני עושה.

קבלה

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל ענין חכמת הקבלה הוא למוד
של גלוי אלקותו יתברך, ורק על קטב זה צריכים ללמד קבלה
— להפיר את אמתת מציאותו יתברך בגלוי נורא ונפלא מאד,
ואם לומדים חכמת הקבלה באפן אחר, לא להפירו יתברך בפ"טי
פ"טיות עד שימשיך עליו אור וחיית וזיו, אזי כל הלמוד הוא
דמיון גדול ומטעה את עצמו ואת אחרים.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, כי אין לך עוד דבר שיכולים כל-כ"ף
להטעות בני-אדם כמו בלמוד חכמת הקבלה, כי מאחר שהלשונות
הם מאד מוזרות ואין האדם מבין בהם, על-פ"ן יכולים להטעות
מאד בזה בני-אדם, ומי שיש לו ההקדמות של רבנו ז"ל, רואה
ומבין, שאם לא לומדים חכמת הקבלה באפן להשיג את הבורא
יתברך שמו, אז כל הלמוד הוא רק להטעות בני-אדם.

ופעם אחת אמר לנו מוהרא"ש נ"י: שמחמת שהוא למד את
ספרי הקבלה בתמימות ובפשיטות על-פי ההקדמות של רבנו ז"ל,
על-פ"ן יצא לו לחדש בהם חדושים נפלאים בדרך פשטות עצומה
ועצות והתחזקות להתקרב אליו יתברך.

וכמה פעמים גלה לפנינו שיש לו דרך חדשה בקבלה, עד אשר אפלו קטנים גם-כן יוכלו להבין את חכמת הקבלה, וקצת מזה יכולים לראות בספר "ברית שלום", שהדפיס על ברית מילה, ובספר "נר לצדיק" שהדפיס על חנכה.

פעם אחת דבר מוהרא"ש נ"י בענין מה שאמר רבנו ז"ל, שהקבלה של הרמ"ק (רבי משה קורדובירו) היא באפן אחר לגמרי מקבלת האריז"ל, והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי הרמ"ק, זכרוננו לברכה, מגלה בכלליות את האין סוף ברוך הוא, ומבאר ומפלפל מה הם עשר הספירות? ולמה צריכים לדעת את זה וכו' וכו', בה בשעה שהאר"י ז"ל מגלה בפרטיות את העולמות כלם ואת השמות והיחודים שיש בכל פרט ופרט.

ופעם אחת גלה מוהרא"ש נ"י, אשר הדרך החדשה שיש לו בחכמת הקבלה, הכל הוא בדרך רבנו ז"ל כפי שפרש מוהרנ"ת, זכרוננו לברכה, את דבריו, וספר לנו אז, שבתוך ה"לקוטי-הלכות" הקדושים ממוהרנ"ת ז"ל, יש פגנות נוראות ונפלאות, לא-כן אלו הטפשים החושבים שהם סתם ספרי התחזקות ומוסר, לאלו אמר, ששם גנוזים סודות ורזין נוראים ונפלאים עד מאד; אשרי מי שיגע בהם.

והרבה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י, כי כל אלו שלומדים כמה פעמים את ה"עץ חיים" ואת ה"פרי עץ חיים" חושבים שהם כבר מקבלים, ובאמת הכל דמיון והבל גדול, כי עקר חכמת הקבלה היא דבקות הבורא יתברך שמו, להיות דבוק בו יתברך בתכלית הדבקות ולהרגישו מכל צד. אשרי מי שיאחז בזה.

קטנים

מוהרא"ש נ"י דבר בענין חנוף הקטנים, אשר צריכים להם סבלנות גדולה מאד מאד, ורבנו ז"ל הקפיד מאד שלא להפנותם, כי באמת אמר מוהרא"ש נ"י, אם הולכים בדרך של הפאה, אזי נתבלבלים לגמרי, ואמר מוהרא"ש נ"י, שעם קטנים צריכים לילה עם חכמה עמקה עד מאד, העקר להגדיל אותם ולפאר אותם תמיד, כי רבנו ז"ל אמר: מי שיש לו שכל קטן הוא רוצה שיגדילו ויפארו אותו תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל אמר (ספר המדות, אות בנים, סימן ק"ז): הבנים שוטים כשאיבהן בעסן, והסבירו, כי טבע של קטן שתמיד שואל קשיות, והוא רוצה לדעת כל דבר, כי אצלו כל דבר שרואה ושומע חדש לגמרי, ועדין לא ראה דבר כזה, ועל-כן כשרואה דבר חדוש ושומע דבר חדוש, רוצה לדעת מה זה, ועל-כן שואל את אביו, וכשאבא הוא בעסן, אזי במקום להשיב לבנו, הוא נותן לו סטייה וצועק עליו או מאים עליו, נמצא שנשארו הקטן שוטה... כי אף פעם לא ידע מה שרצה לידע.

והמשיך מוהרא"ש נ"י בשיחה זו ואמר, שצריך להיות סבלן גדול עם הקטנים, ולהוריד עצמו אליהם מאד, ולהשיב להם על כל קשיותיהם לפי דעתם, כמו שכתוב: "חנף לנער על-פי דרכו", הינו הדרך של הקטן שצריכים להבינו ולהשפילו כפי דעתו ושכלו הקטן, ועל-ידי-זה "גם כי יזקין לא יסור ממנו", כשיגדל יהיו אצלו תמיד הלמודים האלו.

על-כן, אמר מוהרא"ש נ"י, צריכים לדבר עם קטן בדיוק כמו שמדברים עם גדול ולא להתביש כלל, אדרבה צריכים להחזיקו באלו הוא כבר עכשו גדול, ובצורה כזו לדבר אתו, ואז יתפתח הילד מאד, לא-כן כשמדברים אתו בצורה של ילדות וקטנות,

שאז נשאר תמיד קטן.

וספר מוהרא"ש נ"י ספור נפלא ממוהרנ"ת ז"ל, שדרכו היתה, שהיה יושב על עלית ביתו, ושם היה לו חדר מיוחד לעבודת השם יתברך בתורה ובתפלה (והיה נקרא אויבער שטיבל), כי החדר הזה בנה בעצמו עם כמה אנשים על עלית ביתו, ששם ישב בקביעות ועסק בעבודת השם יתברך בתורה ובתפלה, ודרכו היתה תמיד ללמד ולהתבודד עמו יתברך, וכשאחד נכנס אצלו הפסיק את הענין במה שהיה עסוק אז, והתחיל לדבר עם זה ששכנס, פעם אחת בא אחד מתלמידיו שהיתה דרכו לבוא אצלו בקביעות, והיה עובד השם גדול מאד מאד, וכאשר עלה לעלית ביתו, ראה שמוהרנ"ת, זכרונו לברכה, מדבר בעבודת השם יתברך עם ילד קטן, ומסביר לו דבורים נפלאים בעבודת השם יתברך, ומדבר עמו מהתכלית הנצחית, והיה בעיניו לפלא גדול, איך יבלה זמנו היקר מפל הון לדבר כל-כך באריכות עם ילד קטן, על-כן פשהלך הילד ממנו, שאל את מוהרנ"ת ז"ל: היתכן שתכלו זמן עם ילד קטן? ענה ואמר על זה מוהרנ"ת ז"ל בזו הלשון: אט איז ער א יונגעל אט איז ער א יונגער מאן, אט איז ער א אלטער איד און אט טראגט מען איהם שוין (ס). ועכשו אתה שואל, אוי, איך אני מבלה זמני עם ילד קטן, הלא הזמן פורח ועף, וצריכים לדבר עם קטן בעבודת השם יתברך, וזה יהיה לו להצלחה לכל ימי חייו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו שהתחילו בעבודת השם יתברך, ככל שהיו בגיל צעיר יותר פשהתחילו, בן הצליחו יותר, ועל-כן לא לחנם אורב כל-כך הבעל-דבר על בני הנעורים, ומי שעוסק לקרבם אליו יתברך, עליו יש מחלקת עצומה, וככל שמתחיל עם ילדים יותר קטנים, עליו יש יותר מחלקת ומריבות... ואשרי מי שאינו מסתפל על זה רק מתקרב אל יראי שמים בעודו ילד קטן, ומקבל מהם יראה ואהבה, אשרי לו ואשרי חלקו, כי רבנו ז"ל אמר (ספר המדות, אות תשובה, סימן ע"ג): העבדות שאדם עובד את השם

(ס) הגה הוא ילד קטן, הגה הוא אברך והגה הוא כבר זקן, והגה מוכילים אותו...

כאומר: כבר הלוייה שלו...

בבחרותו כל יום יותר יקר משנים רבות של עבודה לעת זקנתו.

(ועוד האריך בזה מוהרא"ש נ"י פדרכו, אבל לא זכיתי לכתב הכל).

רבי

מוהרא"ש נ"י מקפיד מאד שלא יקראוהו בשם "רבי", ואף שהרבה תלמידים מתלמידי "היכל-הקדש" קוראים לו כך, וטעמם ונמוקם עמהם, מפני שלמדו אצלו תורה, עם כל זאת הוא מקפיד מאד שלא יקראוהו בשם "רבי", ואמר, שתהלה לאל, יש לנו רבי גדול מאד, והוא רבנו ז"ל, וכל מה שאני מלמד אתכם, הכל מרבנו ז"ל, וכן רבנו ז"ל אמר לנו בפרוש: אני רוצה להשאיר ביניכם; על-כן רק הוא הרבי שלנו, ורק אותו צריכים לקרות "רבי".

ובששאלו אותו התלמידים, אם-כן איך נקרא אתכם? הלא חכמינו הקדושים אמרו (סנהדרין ק'): הקורא רבו בשמו הוא אפיקורס, והשיב, שיקראו לו רק "מוהרא"ש", כי כן ארע פעם אחת אצל מוהרנ"ת, וזכרנו לברכה, שרבי נחמן טולטשינער קראו "רבי", וכן כל התלמידים כתבו עליו אדמו"ר (אדונינו, מורנו ורבנו), ובשמוהרנ"ת, וזכרנו לברכה, הקפיד על זה, שאל אותו רבי נחמן טולטשינער, אם-כן איך נקרא אתכם? והשיב: "מוהרנ"ת", ומאז נקבע עליו השם "מוהרנ"ת", ועל-כן גם אותו התחילו לקרא רק "מוהרא"ש".

וספר מוהרא"ש נ"י, שאצל אנשי שלומנו מאד מקפידים

לא לקרא שום מפרסם "רבי", אפלו שיש לו אלפים ורכבות חסידים, קוראים לו רק "דער רב", כל מפרסם על שם עירו קוראים לו רב פלוני וכו' וכו', כי רבנו ז"ל הקפיד על זה מאד ב"לקוטי מוהר"ן", חלק א', סימן ס"א, ואמר, כי אלו הנותנים להם תקף ועז ונסמכים על ידם שיהיו נקראים בשם "רבי", הם עתידים לתן דין וחשבון, על-כן אסור לקרא להם בשם "רבי" כלל, אבל דעת לנבון, שאסור לזלזל בהם, חס ושלום, מאחר שאלפי אנשים מאמינים בהם, על-כן טוב לקרא אותם בשם "רב".

וספר מוהרא"ש נ"י, איך שמוהרנ"ת ז"ל ברח מכבוד, והקפיד מאד שלא לקרותו "רבי", ופעם אחת בסעודה שלישית של שבת, כשנכנס אל הסעודה, היו שם אנשים רבים מאנשי שלומנו ומאנשי העיר, ושמע שאחד אומר לחברו הנה הרבי נכנס, ואז בזמירות של שבת כשאמר הני כלבין דחציפין, התלהב מאד, התחיל לצעק בקול רם, הנה קוראים לי כבר "רבי", ואולי תכנס בי איזו ישות ואחשב שבאמת אני "רבי", אזי אני מכריז ומודיע ברבים, והתחיל לשיר עוד פעם: "הני כלבין דחציפין" כמה פעמים, וצעק בזו הלשון: כלב ארויס, כלב ארויס, הינו אם נכנסה בלבי מחשבה שאני רבי, אזי המחשבה הזו פסולה, והיא בחינת כלב חצוף שיצא ממני, וצעק: כלב צא! כלב צא! כך היה נזהר מוהרנ"ת, וזכרנו לברכה, שלא יקראו לו בשם "רבי", וסיים מוהרא"ש נ"י: אם-כן תעזבו אותי ואל תקראוני "רבי".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצל אנשי שלומנו יש הקפדה גדולה בדבר זה, והוא בדרך כלל רחוק עצמו מאד מכל זה כל השנים, אף מיום שהתחילו לחלק עליו, אזי גרמו לו שיתפרסם בעולם, וכניאדם באים אליו עם פתקאות ופדיונות, וסובבים את ביתו תמיד, והיכן שהולך רצים אחריו המוני בני-אדם — אנשים, נשים וטף, ומבקשים את ברכתו ולא מועיל שום דבר שמגדש אותם.

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י בדרך צחות: הלא רבנו ז"ל
 אמר (ספר המדות, אות מריבה, חלק ב', סימן ב'): יש מפרסמים
 שעקר הפרסום שלהם נעשה על-ידי המחלקת, בזה שהתחילו
 לחלק עלי אילו כלבים נואפים, על-ידי זה התפרסמתי, ואמר,
 שהוא על דרך האדם ההולך יחיד, ואף אחד אינו יודע שהוא
 הולך, ופתאם מתחילים הכלבים לנבח, אז יודעים שאדם הולך,
 כמו-כן כשאיש כשר עובד עבודתו בהצנע, והוא דבוק בו יתברך,
 אף אחד אינו יודע ממנו, כי מי יודע את עבודתו ותורתו ותפלתו
 ויראתו ודבקו בו יתברך, אף כשמתחילים הכלבים הנואפים,
 יושבי קרנות, לחלק עליו ולדבר ממנו, אז מתפרסם בכל העיר
 כי הגה זה עובד השם גדול מאד, וכך מתפרסם, וסיים מוהרא"ש
 נ"י: כך ארע עם כל הצדיקים הגדולים — שהתפרסמו רק על-ידי
 שחלקו עליהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם הכלבים שהם החולקים עליו היו
 יודעים שעל-ידי מחלקתם הוא מתפרסם כל-כך בעולם, עד שירוצו
 וירדפו אחריו אנשים, נשים וטף עם פתקאות ועם פדיונות, לא היו
 חולקים עליו, כי עקר פונתם היתה בדיוק ההפך מכל זה.

רחמנות

מוהרא"ש נ"י אמר, שענין רבנו ז"ל הוא למוד של רחמנות
 צמק מאד, ואין עוד רחמנות כמו הרחמנות שיש אצל רבנו ז"ל,
 ועקר הרחמנות של רבנו ז"ל היא להוציא את האדם מהעברות,
 כמובא בלקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז', אשר עקר הרחמנות היא
 כשישראל עם קדוש, נופלים, חס ושלום, בעוונות, כי זו הרחמנות
 הגדולה ביותר מכל מיני רחמנות, כי כל היסורים

הקשים שבעולם אינם נחשבים כלל כנגד המשא הכבד של העוונות, חס ושלום, כי כשישראל נופלים בעוונות, חס ושלום, זה משא כבד מאד, שאי אפשר לשאת כלל המשא הכבד הזה, כי מי שיודע קדשת ישראל מאין הם לקוחים, ויודע רוחניות ודקות של ישראל, הוא יודע שישראל הם רחוקים לגמרי מעון ואין עון שיהיה להם כלל, לפי גדל קדשתם בשרשם וגדל דבקותם ורוחניותם, והצדיק האמת הוא הרחמן האמתי, שהוא מרחם על נשמות ישראל להוציאם מכל עוונותיהם, ועל-כן אומר רבנו ז"ל: מי יכול להיות מנהיג? רק רחמן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי את ירשת הרחמנות ירש מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, בשלמות מרבנו ז"ל, כי גם הוא היה רחמן גדול מאד, וכל חדושי תורתו סובבים אף ורק להמשיך את רחמנותו יתברך על כל בריה, ואיך שכל אחד יכול להתקרב להקדוש-ברוך הוא בלי יוצא מן הכלל.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י הרבה מאד מענין הרחמנות שהיתה אצל מוהרנ"ת ז"ל, שמסר נפשו על כל אחד לקרבו אליו יתברך, וחדש חדושים יקרים נוראים ונפלאים מאד על קטב זה, שאין שום יאוש בעולם כלל, ואפלו הגרוע שבגרועים עדין יכול להתקרב להקדוש-ברוך-הוא.

וכן כל הרחוקים והפושעים אשר באו אליו, קרבתם ודבר עמהם ארכות וקצרות לקרבתם אליו יתברך, ופעם אחת בשבת-קדש בשעת אמירת "כתר", נכנס לבית מדרשו פושע ישראל אחד שהיה נקרא מענדל, והוא היה סופר חילוני, ובעוונותינו הרבים, כתב בשבת, והיו ידיו מלאות דיו, והגביה את ידיו אז להראות לכלם בדרך חצפה, למען יראו שלא מזמן רב כתב (הינו בשבת-קדש), רחמנא לצלן, ורצו אנשי שלומנו, תלמידי מוהרנ"ת ז"ל, לגרשו ולרחקו מבית המדרש, ורמז להם מוהרנ"ת ז"ל שיניחו

אותו, והסוף היה שחזר בתשובה מאד, ומוהרנ"ת ז"ל אמר, שיפאר את עצמו בעולם העליון עם האיש הזה שהחזירו למוטב, כל-כך היתה גדולה רחמנותו של מוהרנ"ת ז"ל על כל אחד ואחד לקרבו אליו ותברך, ולהאיר בו שאין שום יאוש בעולם כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י ספור נורא מאד, שבהיות רבנו ז"ל בעיר מעדודיווקע, והיתה עליו אז מחלקת גדולה מהרב שבעירה, שחלק מאד על רבנו ז"ל, ודבר עליו כל דבר אסור, ולא עבר זמן הרבה ונפטר והלך לעולמו, ותרעש כל העיר, כי ראו מופת חותך איך שנענש בעבור מחלקתו על רבנו ז"ל, ובראו החברה קדישא לשאל את רבנו ז"ל היכן לקוברו, ענה ואמר רבנו ז"ל: מאחורי הגדר, (הינו ששם קוברים את אלו שמאבדים עצמם לדעת, ואין להם חלק לעולם הבא), והתחילו החברה קדישא להתעקש עם רבנו ז"ל, היתכן, איך נוכל לעשות דבר כזה? ! ורבנו ז"ל בשלו: אם אתם רוצים לציית לי, תקימו את דברי, ונכנס לחדרו וסגר את הדלת בעדו, והלכו החברה קדישא, ורצו לקים את דברי רבנו ז"ל, אף כל המשפחה של הרב וידידיו החלו למחות ולכפות — היתכן לעשות כזאת לרב בישראל, ומחו על זה נמרצות, ואז בהכרח השתכנעו החברה קדישא, וקברוהו בתוך בית החיים במקום מכבד, ויהי אחר-כך כשבאו אנשי החברה קדישא אל רבנו ז"ל, ושאל אותם רבנו ז"ל: האם קימתם את מה שאמרתי לכם? התחילו להתבייש מאד והאדימו מרב בושה, ותרצו את עצמם לפני רבנו ז"ל, ואמרו לו: רבי! מה היינו יכולים לעשות, היתה לנו רחמנות גדולה על המשפחה שבכתה כל-כך וכו', וכו', ענה ואמר להם רבנו ז"ל בקפידה: האתם רחמנים ואני לא רחמן?! הלא מתים של כמה מאות שנה באו אלי וצעקו לפני, שזה כבר מאות בשנים שהם מנחים שם, ועוד לא הביאו לשכב על גדם שם בבית החיים נשמה פגומה כנשמה זו, והם צועקים וכוכים, מדוע הכניסו ביניהם איש פגום כזה, וסיים רבנו ז"ל: אז מי הרחמן, אני או אתם? !

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאדם גשמי בזה העולם יש לו רחמנות לפי מראה עיניו, אבל הצדיק האמת יש לו רחמנות ורחימית על כל נשמה ונשמה, ורוצה לקרבה ולדבקה בו יתברך.

ובענין רחמנות, מוהרא"ש נ"י הוא חדוש נפלא מאד, וכל זה ראינו בעינינו איך שתמיד מרחם על כל בריה שבאה אליו, ואף כשמרחקה מאיזו סבה שלא תהיה יש בזה רחמנות גדולה מאד, ואשרי מי שמסתכל בעין האמת, ואז יראה את האמת, איך שמתנהג בחכמה עצומה עם כל אחד ואחד שבא אליו, והכל בדרך רחמנות נראה ונפלאה מאד, כדי לקרבו אליו יתברך.

והרבה פעמים ארע, שיירד אל בית מדרשו, ופגע שם איזה משגע, ותכף-ומיד גרשו בלי רחמנות — בין בקיץ שהיה החם גדול מאד בחוץ, ובין בחורף שהיה הקור גדול מאד מאד, מוהרא"ש נ"י לא הסתכל על זה כלל, וכן היה הרבה פעמים בשעת האכל, שפגש איזה אדם בלתי רצוי, שישב בישיבה לאכל, וגרשו בלי רחמנות, ופעמים רבות בשעת מעשה לא הבנו את פונתו כלל, אדרבה היה נראה הדבר הזה תמוה מאד, אבל אחר-כך הבנו שהיתה בזה רחמנות גדולה מאד, וראינו עין בעין שמה שהיה נחשב בעינינו מקדם כאכזריות גדולה, היתה טמונה בזה רחמנות גדולה מאד מאד מה שלא הבנו מקדם, כי הוא כבר ראה מראש מה שיהיה בסוף.

פעם אחת ירד מוהרא"ש נ"י למטבח, ופגש שם איזה בחור אוכל, ותכף-ומיד גרשו באמצע האכל, ולא חס ולא חמל עליו כלל, והיתה אז בעיני הרבה תלמידים פליאה נשגבה היתכן שיעשה דבר כזה מוהרא"ש נ"י, שיגרש בחור באמצע האכל? ! ובבקר חזר הבחור לבית המדרש וישב שם, ותכף-ומיד פשיירד מוהרא"ש נ"י לבית המדרש ומצאו, נגש אליו ואמר לו: בחור, צא מכאן בטוב... ולא רצה הבחור, ובקש אותו עוד כמה פעמים ולא רצה,

אז אמר מוהרא"ש נ"י לתלמידים שיגרושו אותו לחוץ, ותפסו אותו וזרקוהו לחוץ, ואף שהיה אז גשם עז מאד, ורוח חזק עד מאד, עם כל זאת לא רחם עליו מוהרא"ש נ"י כלל, רק עוד קרא למשטרה, ולקחו את הבחור לבית חולי רוח.

ואחר-כך כשראה מוהרא"ש נ"י, שפמה מהתלמידים מתלחשים ביניהם, היתכן לזרק אחד לתוך גשם עז כזה, וכן לקרא למשטרה?! וכן הרבנית תמהה מאד — היתכן לעשות כדבר הזה?! ענה ואמר מוהרא"ש נ"י לה ולנו: אתם חושבים שאני אכזר?! זאת אוכל להתפאר לפניכם, שאין בדור הזה רחמן כמוני, וחזר על זה כמה פעמים — הלא יש לי סבלנות אל כל בריה שבעולם, ואפלו על החולקים שלי, ואני ממשיך את רחמנותו יתברך על-ידי הספרים החדשים, עד שאין גרוע בעולם, שלא יוכל להתקרב להקדוש-ברוך-הוא על-ידי הספרים החדשים, אלא מאי? כן היה ענין של פקוח נפש... ולא דבר יותר.

ולבסוף נתודענו, שהבחור הזה היה מטורף גדול, והלך במחשבה, שהקדוש-ברוך-הוא אוהב קרבנות... ועל-כן עליו לתפס איזה ספין ולשחט את משהו... ולהביאו קרבן להקדוש-ברוך-הוא... ומוהרא"ש נ"י ראה זאת מראש, מה יהיה לבסוף, נמצא שאכזריות זו, היתה תכלית הרחמנות, פי מי יודע מה יכול היה לקרות...

ובאמת ראינו בעינינו את גדל רחמנותו של מוהרא"ש נ"י על כל אחד ואחד, וגדל סבלנותו עין לא ראתה, ולא נמצא דגמתו כלל, כי יכול לבלות את זמנו היקר שעות על גבי שעות לשמע אנקת אסיר — נשמות שבורות ורחוקות, ודבר זה יכולים להעיד תלמידיו הרבים.

רקודין

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׂרָקוּדִין הֵם מַעֲלָה עֲלֵיוֹנָה מְאֹד, וּמוֹרִידִים מִן הָאָדָם כָּל מִינֵי יִשׁוּת וְגֵאוּת, וּמִמְתִּיקִים מַעֲלִיו כָּל הַדִּינִים, וְכַמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן י'), עֵינֵי שָׂם.

וְהַסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהֲרֵי אֲנַחְנוּ רוֹאִים שְׂרָקוּד הוּא בְּעִגּוּל וּבְמַחּוּל, שְׂכָל אֶחָד וְאֶחָד אוֹחֵז יַד חֵבְרוֹ, וְרוֹקֵד מְסָכִיב, וְאֵין שׁוּם רֹאשׁ אוֹ תוֹף אוֹ סוּף, וְכֻלָּם שְׂוִים בְּיַחַד מִמֶּשׁ, הֲרֵי זֶה הוּא הַפּוֹף הַיִּשׁוּת וְהַגֵּאוּת, שְׂכָל אֶחָד וְאֶחָד רוֹצֵה לְהַשְׁתַּלֵּט עַל חֵבְרוֹ וּלְהִיּוֹת רֹאשׁ וְרֹאשׁוֹן, וְשִׁתְּהִיָּה לוֹ אֵיזוֹ יִשׁוּת בְּזֶה הָעוֹלָם, אֲכַל עַל-יְדֵי רַקוּדִין וְשִׁמְחַת הַלֵּב, נִתְפַּטְּלִין כָּל זֹאת, וְזוֹכֵה הָאָדָם לְהַכְנֻעַה וְעֵנָה אֲמִתִּית.

וּבזֹאת מִמִּילָא נִמְתְּקִין כָּל הַדִּינִים, כִּי כָּל הַדִּינִים וְהִיסוּרִין נִמְשָׁכִין מִמַּדַּת הַגֵּאוּת וְהִישׁוּת, שְׂרוֹצֵה הָאָדָם שִׁתְּהִיָּה לוֹ אֵיזוֹ מְצִיאוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא שׁוֹכַח מִהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְגַמְרֵי, וְהוּא מְלֹא דִינִים וְיִסוּרִים תָּמִיד, מֵהַ שְׂאִין בֵּן כְּשֶׁהָאָדָם הוּא בְּהַכְנֻעָה וּבְעֵנָה, וְשֶׁר בְּיַחַד עִם כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲזִי הוּא שׁוֹמֵחַ בְּחֶלְקוֹ תָּמִיד, וְאֵין עֲלָיו שׁוּם דִּינִים וְיִסוּרִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּאֲמַת יְכוּלִים תִּכְרֶף-וּמִיד לְהַכִּיר אֶת הַבַּעַל גֵּאוּת, הֵינּוּ כְּשֶׁאֲנָשִׁים רוֹקְדִים בְּיַחַד, וְהוּא עוֹמֵד מִן הַצֵּד, וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְרַקֵּד עִמָּהֶם, וְאִדְרָבָה מִסְתַּפֵּל עֲלֵיהֶם כְּמִשְׁגָּעִים, זֶהוּ סִימָן שֶׁהָאָדָם הַזֶּה הוּא מְלֹא גֵאוּת וְיִשׁוּת, וְאֵינוֹ יְכוּל לְהוֹרִיד עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת שְׂוִה עִם כָּלֵל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּבְלֹא בְּוָנָה הוּא מִמֶּשׁ מְגַלָּה אֶת פְּרָצוּפוֹ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁעַל-כֵּן אֲנָשֵׁי שְׁלוּמְנוּ הִיקָרִים נוֹהֲגִים לְרַקֵּד תָּמִיד בְּכָל יוֹם וְיוֹם אַחֲרֵי כָּל תְּפִלָּה וְתַפְלָה, וּבְפֶרֶט בְּשִׁבְתוֹת

ובימים טובים וכו', כי על-ידי רבנו ז"ל אִנְחָנוּ זוכים לשָׁבֵר אֶת
הַגָּאוֹת וְהַיְשׁוֹת שֶׁלָנוּ, וּמִתְחִילִים לְטַעַם אֶת הַטַּעַם וְהָאוֹר שֵׁישׁ
בְּכָל תְּפִלָּה וּמִצְוָה שֶׁאִנְחָנוּ זוכים לְחַטֵּף בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלִהְבִּין שֶׁרָק
זֶה יִשְׁאָר לָנוּ לַיּוֹם הָאַחֲרוֹן, וְלָכֵן לָמָּה לֹא נִשְׁמַח בְּזֶה בְּתַכְלִית
הַשְּׂמִיחָה, כְּעַל כָּל הוֹן וּכְמוֹצֵא שָׁלָל רַב?!

מֵה שְׂאִין כֵּן בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂאִינִם יוֹדְעִים מִרְבּוֹ ז"ל, מִסְתַּכְּלִים
עַל כָּל זֶה כְּשֶׁגִּעוֹן מִמֶּשׁ, מֵה לָכֵם לְרַקֵּד בְּאַמְצַע הַשְּׁבוּעָה? ! אִיזוֹ
שְׂמִיחָה הַיּוֹם מִיּוֹמִים? ! כִּי בְּלִי הַצְּדִיק, הָאָדָם מִנְּחַ בְּתַכְלִית הַיְשׁוֹת
וְהַגָּאוֹת, וְאִינוּ עוֹלָה עַל דַּעְתּוֹ כָּלֵל, שֵׁישׁ לוֹ עֲכָשׁוּ לְשִׂמְחָה עִם
הַשְּׂחִרִית שָׁלוֹ, אוֹ עִם הַמְּנַחָה שָׁלוֹ, אוֹ עִם הַשְּׁבֵת שָׁלוֹ, כְּמוֹ
שֶׁהוּא עֲכָשׁוּ בְּשִׂמְחַת חֲתָנָה שֶׁל אֶחָד מִבְּנָיו מִמֶּשׁ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁאִנְחָנוּ רוֹאִים עַד הֵיכָן מַגַּעַת הָאֵמֶת
שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁהוּא מְכַנֵּס אוֹתָנוּ בְּרַקוּד בְּזֶה, עַד שֶׁהַצְּדִיק וּבַעַל
הַהֲשִׁגָּה הָאֵמֶתִי, אוֹחֵז שְׁלוֹב זְרוּעַ עִם שׂוֹאֵב הַמַּיִם מִצַּד אֶחָד
וְעִם מְנַקֵּה הַזָּבֵל מִצַּד שֵׁנִי, וְכֻלָּם רוֹקְדִים בְּצוֹתָא בְּאַחְדוֹת גְּמוּרָה
מִמֶּשׁ, כִּי מִי שֶׁזוֹכֶה לְטַעַם אֶת הַטַּעַם שֶׁל אוֹר רַבְּנוּ ז"ל, אִזּוֹ מִמִּילָא
נִתְּבַטְּלַת מִמֶּנּוּ כָּל יִשׁוּתוֹ, וְחוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ תָּמִיד, שֶׁכֻּלָּם יוֹתֵר טוֹבִים
מִמֶּנּוּ, וְלָמָּה לֹא נִרְקֵד וְנִשְׂמַח בְּלָנוּ בִּיחָד? !

וְהַמְשִׁיף מוֹהֲרָא"ש נ"י וְאָמַר: רַק הַתְּמִיהָה וְהַפְּלִיאָה הָעֲצוּמָה
הִיא, אִיךָ שֶׁבְּעֵינֵי רַבְּנוּ ז"ל יֵשׁ הָעֲלָמָה וְהַסְּתֵרָה גְּדוֹלָה כְּזוֹתָא,
עַד שֶׁשׂוֹאֵב הַמַּיִם וּמְנַקֵּה הַזָּבֵל, גַּם-כֵּן אֵינִם מְפִירִים אֶת גְּדֻלַּת
הַצְּדִיק וּבַעַל הַהֲשִׁגָּה הָאֵמֶתִי, שֶׁדִּיקָא עַל יְדוֹ נִתְּקָרְבוּ הֵם לְרַבְּנוּ
ז"ל, וּבְמִשְׁךְ הַזְּמַן גַּם הֵם אוֹמְרִים דַּעוֹת, וּמְכַיֵּנִים אִם דִּרְכוּ וּסְפָרְיוֹ
הַקְּדוּשִׁים טוֹבִים אוֹ לֹא...

כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל בְּנֵי הָעוֹלָם מְפִירִים צְדִיק וּבַעַל הַהֲשִׁגָּה רַק
עַל-יְדֵי מַלְבוּשָׁיו וְכֻלְיוֹ וְכוּ', שֶׁהוֹלֵךְ עִם בְּגָדֵי שְׁבֵת מִיְחָדִים גַּם

בְּאִמְצַע הַשָּׁבוּעַ, וַיֵּשׁ עַל שְׁלַחְנוּ כְּלֵי כֶסֶף וְכָלֵי זָהָב, וְאֲנָשִׁים רַבִּים מְסֻתּוֹכְבִּים סְבִיבוּ וְכוּ', וּבְלֵי כָּל זֹאת אֵין הַצַּדִּיק נֶחְשָׁב כְּלָל, אֲבָל הָאֵמֶת שֶׁל רַבְּנֵנוּ וְ"ל הִיא לְמַעַלָּה מִזֶּה, כִּי אֵין אֲצֵל רַבְּנֵנוּ וְ"ל כָּל הַהֲנַהגוֹת שֶׁל מְפָרְסָמִים וְכוּ', וְלִכֵּן קָשָׁה מְאֹד לְהַכִּיר צַדִּיק אִמְתִּי הַמְסֻתּוֹכֵב אֲצֵל רַבְּנֵנוּ וְ"ל, וּמִזֶּה נִמְשָׁךְ, שְׁבִנֵי הָעוֹלָם מְזוֹלְזָלִים בּוֹ וְאֵין בּוֹ הַשְּׂגָה כְּלָל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁעַד כְּדֵי כֶּף מִתְפַּשְׁטַת הַהִסְתָּרָה וְהַהֲעֲלָמָה, עַד שֶׁגַּם מִבְּפָנִים בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּעֲצָמָם, כָּל מִי שֶׁעוֹשֶׂה יוֹתֵר בְּשִׁבִיל רַבְּנֵנוּ וְ"ל וּמְפָרְסָם יוֹתֵר לְמוֹד רַבְּנֵנוּ וְ"ל בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, בּוֹ דִּיקָא מְזוֹלְזָלִים בְּיוֹתֵר, וְאֵין מְכִירִים מַעֲלָתוֹ כְּלָל, עַד שְׁאוּמְרִים עָלָיו, שֶׁהוּא מְחַרֵּיב אֶת שֵׁם רַבְּנֵנוּ וְ"ל, וְאֲשֶׁר בְּאֵמֶת בְּלַעֲדָיו לֹא הָיוּ הָעוֹלָם יוֹדְעִים כְּלָל מִשֵּׁם רַבְּנֵנוּ וְ"ל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: תִּרְאוּ לִפְנֵי עֵינֵיכֶם דְּגַמָּא חַיָּה, אֵיךְ מִתְפַּשְׁטִים הַשֶּׁקֶר וְהַהִסְתָּרָה בְּזֵה הָעוֹלָם: יֵשׁ אֶחָד שֶׁקוֹרְאִים לוֹ מִחֲשׁוֹבֵי זְקֵנֵי אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, וְהוּא יוֹשֵׁב כְּכֹר בְּמוֹשֵׁב זְקֵנִים חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, (וְכִידוּעַ שְׂאֵין שָׁמַיִם בְּמוֹשֵׁב זְקֵנִים רַק אָדָם שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְטַפֵּל בּוֹ, וְאֵינוֹ יְכוּל לְתַן עֲצָה לְעֲצָמוֹ), וְהוּא צוֹעֵק כָּל יָמָיו, שְׂיֵשׁ לוֹ פִּתְקָה מִהַשָּׁמַיִם שֶׁקִּבֵּל מִרַבְּנֵנוּ וְ"ל, שְׂזֵה בְּדוּק וּמְנַסֶּה לְפַעַל כָּל מִינֵי רְפוּאוֹת וַיִּשׁוּעוֹת וְכוּ'.

וּבְזִמְנֵן הָאֲחֵרוֹן עָלָה עַל דַּעַת כַּמָּה אַבְרָכִים עֲצָה נִפְלְאָה לְעֵשׂוֹת כֶּסֶף, וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִמוֹשֵׁב הַזְּקֵנִים עִם כֶּסֶף גְּלָגָלִים, וְנוֹסְעִים עִמּוֹ בְּכָל הַמְּדִינוֹת, וּמְפָרְסָמִים אוֹתוֹ עִם הַפִּתְקָה שְׁלוֹ, וּמִי שְׂרוּצָה לְקַבֵּל הַפִּתְקָה צָרִיךְ לְשַׁלֵּם מַחִיר טוֹב, וְהוּא יְקַבֵּל אֶת הַרְפוּאָה, וּפְרָסְמוֹ זֹאת בְּכָל מִינֵי עֵתוֹנִים בְּכָל מְדִינוֹת הַמְּלָךְ עִם וְעִם כְּלִשׁוֹנוֹ, וְכוּ', עַד שֶׁפְּרָסְמוֹ שְׂרוּצִים לְהַפְגִּישׁ אוֹתוֹ עִם נְשִׂיא אַרְצוֹת הַבְּרִית, כְּדֵי שְׂיִתֵּן לָהֶם פָּרֶס, שְׂיִוְכְלוּ לְהַקִּים בֵּית דְּפוּס מִיַּחַד לְהַדְפִּים סְפָרֵי

רַבְּנוּ ז"ל, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִקְרְבוּ אֶת הַגָּאֵלָה...

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י: רְאוּ אֵיזָה שֶׁקָּר וְכֹזֵב הוֹלְכִים בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי מְלַבֵּד מֵה שֶׁכָּל הָעֲנִיָּן שֶׁל הַפִּתְקָה הַנ"ל הוּא סֶתֶם שְׁטוֹת וְדַמְיוֹן בְּעֵלְמָא, (וְאֲשֶׁר כָּל הַמְקוֹר שֶׁל הַפִּתְקָה הַנ"ל הוּא נֶגֶד גְּדֵרֵי הַהֶלְכָה פְּיֻדוּעַ לְמִי שֶׁבָּקִי בְּכָל הַסְּפּוֹר, וְאִין כָּאֵן הַמְקוֹם לְהֶאֱרִיף), נְבוֹא וְנִרְאָה הָאֵם בְּכָל הַכֶּסֶף שֶׁאֶסְפוּ (סְכוּמִים הַגּוֹנִים), הַדְּפִיסוּ אֶפְלוּ סֶפֶר אֶחָד מִסְפָּרֵי רַבְּנוּ ז"ל יִהְיֶה אֵיזָה שִׁיְהִיָּה, אוֹ אֶפְלוּ "תִּקּוֹן הַכְּלָלִי" אֶחָד? ! וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן אִין שׁוּם פּוֹצֵה פֶּה וּמְצַפְצֵף עֲלֵיהֶם, וְאֶדְרָבָה מְקַבְּלִים אוֹתָם בְּכַבּוֹד גְּדוֹל, וְאִין אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ שִׁיַּצָּא נֶגְדָם בְּאִיזוֹ מְחָאָה וְטַעֲנָה, שֶׁמְחַלְלִים שֵׁם רַבְּנוּ ז"ל אוֹ כִּיּוֹצָא בּוֹ.

וְאֶצְלָנוּ, הַמְשִׁיף מוֹהְרַא"ש נ"י, שֶׁבְּרוּף הַשֵּׁם, זְכִינוּ בְּשָׁנָה הָאֲחֻרֹנָה לְבַד לְהַדְפִּים וּלְהַפִּיץ יוֹתֵר מִמְלִיּוֹן סְפָרִים עַל כָּל פְּנֵי תֵּבֵל, וּפְרַסְמְנוּ שֵׁם רַבְּנוּ ז"ל לְטוֹב בְּכָל הַמְדִינוֹת, וּבְרוּף הַשֵּׁם לֹא בִקְשָׁנוּ פְּרוּטָה מֵאֶף אֶחָד, וּמְכַל שֶׁכֵּן שְׁלֹא חָלַמְנוּ חִלּוּמוֹת לְבַקֵּשׁ נֶדְבָה מִנְשִׂיא אֲרֻצוֹת הַבְּרִית, אֶף-עַל-פִּי-כֵן עָלִינוּ דִּיקָא קָמִים כָּל מִינֵי מִתְנַגְּדִים וְעוֹזֵי פָּנִים מִבְּחוּץ וּמִבְּפָנִים וְצוֹעֲקִים, שְׁוֵה לֹא דְבַר רַבְּנוּ ז"ל וְכו', הִיכּוֹל נוֹכַל לְהַבִּין דְּבַר זֶה? !

וְסִיִּים מוֹהְרַא"ש נ"י: אֵלָא מֵאֵי? אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְחַזֵּר אֶל הַרְקוּד שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁהוּא מְקַשֵּׁר וּמֵאֲחָד אֶת כְּלָנוּ בְּיַחַד — הַצְּדִיק הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר עִם שׁוֹאֵב הַמַּיִם וּמִנְקָה הַזָּבֵל, וְכִכָּה צָרִיף לְהִיּוֹת — שֶׁמִּבְּחוּץ לֹא יִפְרִי שׁוּם דְּבַר, וְהַצְּדִיק תְּהִיָּה לוֹ הַכְּנַעַה וְשִׁפְלוּת אֲמִתִּית, וְלֹא יִהְיֶה אֲכַפְתָּ לוֹ כָּלֵל, וְהַשָּׂנִים הַנ"ל לֹא יִפְרִי בְּכָלֵל עִם מִי הֵם רוֹקְדִים, וּבְדַרְךָ זוֹ סוּף כָּל סוּף נִקְרַב אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ.

רמזים

מוהרא"ש נ"י אמר: כשאדם מדבק עצמו תמיד באין סוף ברוך הוא, ומתבונן באלקות שיש בכל פרטי הבריאה, ומצטרף לעצמו כאלו שאינו רואה רק אלקותו? תברך סביבו, והוא עומד באמצע, כשיתנהג בדרך ובאופן הזה, הנה אז תמיד יבין את הרמזים שמרמזים לו מלמעלה, וידע איך להתנהג בכל דבר בפרטי פרטיות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה הוא בחינת נבואה, שמאיר לו מחו מה לעשות, ומרגיש את אמתת מציאותו? תברך, וכל מה שמכניס עצמו בזה, הוא באמת שומע קולו? תברך המדבר אליו.

ואמר אז: תדעו, כי אפלו גלגל העגלה מדבר ומגלה רמזים, כי לפעמים האדם מספק אם לנסע איזו נסיעה או לילך למקום פלוני, ופתאם עוברת עגלה עם משא כבד, והגלגלים עושים רעש בכבדות, ושומעים כאלו הגלגלים אומרים וצועקים: גיי נישט גיי נישט, גיי נישט, כאומרים: אל תלך, אל תלך, אל תלך, כך נשמע מקול רעש גלגלי העגלה, עד שמי שמכניס עצמו בענינים אלו, ישמע מכל דבר רמזים להתקרב אליו? תברך.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, שהוא כבר הרגיל עצמו בדברים אלו מימי בחרותו, כי ראה בספר "ימי מוהרנ"ת ז"ל, שכתב שם: ודרכי היא מעולם להסתפל על הרמזים שמרמזים לי; ומאז הרגיל את עצמו גם-כן להסתפל על הרמזים, ומזה עושה תורה.

וגדל נפלאות מעלתו בענין הרמזים הוא חדוש נפלא ונורא מאד מאד, כי כל תורתו וחדושו שמתחדש ומדבר, הכל רק כפי הרמזים שראה והסתפל והתבונן מכל דבר, וכמה פעמים נסעתי עמו, והסתפל לכאן ולכאן, ואחרי-כן גלה נפלאות ממש מענין המאורע שנארע אז לפני עיניו הקדושות.

ובפרטיות כששמע איזה ספור או דבור, תכף-ומיד קשרו אל דבר רבנו ז"ל, וגלה לי נפלאות רבות מה פלוני צועק או מדבר, ותמיד מגלה את האלקות שיש בכל דבר שבעולם.

וספר, שפעם אחת הלך ברחוב, והיה יום גשום מאד, והיו הרחובות ריקים כמעט מאדם, פי היו רוחות וגשמים הרבה, ומוהרא"ש נ"י היה אז בלב נשבר עד מאד, ובכה בדרך בשעת התבודדותו, ובקש רחמים רבים ממנו יתברך שיעזרהו ככר להכנס אל הקדשה, "הלא אני מלא מומים וחסרונות" וכי, והתחיל לחפש בעצמו כל המומים והחסרונות שרק יש בעולם, ומצאם בעצמו, עד שמרב שברון לבו הרגיש אז שהוא מלא פצעים ומומים וחסרונות, ולא היה יכול לחזק את עצמו בשום אופן, כי מרב מרירותו בשעת ההתבודדות, ראה היטב את מצבו, ויהי כשאר הלקך כן שבור ורצון, ובודאי שלא היה יכול עכשו להיות בשמחה, לפתע שמע איזה גוי צועק אליו: הי, הי, והגביה מוהרא"ש נ"י את עיניו, וראה שעומד גוי שפור על רגל אחת עם שתי מקלות, מצורע ומכה שחין, מלא שערות, ובקבוק יין שרף בידו, ולגם ממנו לגימות בכל פעם, והיה ממש דוחה להסתכל עליו, כי מרב שתיתו הקיא על בגדיו, וצעק לעבר מוהרא"ש נ"י. "תהיה בשמחה, מה יש לך לדאג, תראה אותי"... וקראה עם מקלו על רגלו שחסרה לו, "באיזה מצב אני נמצא, ואין לי אפלו היכן להכנס להתחבא מהגשם החזק הזה" (הגוי עמד סמוך לאיזה קיר), "ואף-על-פי-כן אני שמח"... והלך מוהרא"ש נ"י ונעשה כל-כף שמח, עד שהתחיל לרקד מרב שמחה, וכל-כף נתלהב, שלא היה יכול לקרר עצמו מרב שמחה, כי ראה ממש עין בעין השגחתו יתברך הפרטי פרטית, ולא היה יכול להחיות עצמו עם שום דבר שבעולם, כי היה כל-כף שבור במרירות מחשבון הנפש שעשה לעצמו, עד שלא היה לו עם מה להחיות עצמו, אף שהזכיר לעצמו התורה רפ"ב "אזמרה לאלקי בעודי", אבל בפעל לא היה יכול לבוא לשמחה, עד שהראו לו מן השמים מראה כזה...

וספר מוהרא"ש נ"י, כי מרב גלוי השגחה שראה אז, לא רצה להאמין לעצמו שהוא באמת רואה דבר כזה — אדם בלי רגל, מזהם ומלכלך, מלא שערות כחיה, מלא קיא וצואה, והוא שמח וצוחק וצועק אליו: "ראה באיזה מצב אני נמצא, ואף-על-פי-כן אני שמח", וכל הזמן בדרך הלוכו הסתובב מוהרא"ש נ"י בחזרה להסתכל האם זה באמת אדם, או הביאו לפניו אחד מהשמים, והסתכל בחזרה לראות אם זו מציאות, והאם השכור לא נעלם מעיניו... והגוי צעק לעברו עוד פעם כנ"ל: "ראה באיזה מצב אני נמצא, ועדין אני שמח", וחזר על זה בכל פעם עד שנעלם מעיני מוהרא"ש נ"י. (פי דרכו של מוהרא"ש נ"י לילך בזריות ולא להתעבב בדרך)...

וספר מוהרא"ש נ"י, כי עד היום לא יכול להאמין לעצמו שראה דבר זה בדיוק בזמן כזה, שהיה שרוי בשברון לב ובמרירות עמקה, ומצא בעצמו כל מיני חסרונות, ואז הראו לו מראה כזה מן השמים, זה אצלו פלא גדול.

ואמר: אף שאני רגיל בפלאים, אבל פלא כזה, עדין לא ראיתי, כי היה גשם שוטף ורוחות חזקות, שכמעט לא ראו איש ברחוב, ופה עומד אחד מפה ופצוע ממש, וצועק לעברו: "ראה איך שאני נראה, ואף-על-פי-כן אני שמח".

וסים: כך מגלה השם יתברך לאדם נפלאות, אם יתן את לבו להבין את הרמזים שמרמזים לו, ורבנו ז"ל בקש אותנו להיות רגילים להסתכל על הרמזים שבכל דבר (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ד).

רוח

פעם הלך מוהרא"ש נ"י לטייל בחוץ אחר חצות לילה עמי ועם עוד אברך אחד, והיה אז קר מאד, ונשב הרוח חזק, ממש רוח סערה, והאברך שהלך עמנו היה מלבש עם מעיל עליון היטב, רק אני ומוהרא"ש נ"י לא היינו מלבשים עם מעיל עליון, ושלח אותי מוהרא"ש נ"י ללבש מעיל עליון, והתעקשתי קצת, אבל מוהרא"ש נ"י התעקש: לא, לא, זה קר, תפגס לקחת מעיל, וכן עשיתי, אך מוהרא"ש נ"י לא הלך אז עם מעיל עליון חרפי פנהוג, רק עם בגד דק, ושאלנו אותו: מדוע הוא אינו מתלבש עם בגד עליון, כי קר מאד, ענה ואמר: לי לא קר כלל, אדרבה חם לי מאד... והרוח נשב אז מאד מאד, עד שכמעט הפיל את שלשטנו, כי הלכנו נגד הרוח, ועשה מוהרא"ש נ"י תנועות כמי שנמצא במקוה חמה, ואמר: אה, אה, אה, כמי שנכנס בתוך מים חמים, ואז אמר לנו: מה אתם חושבים שיש רוח, הלא הקדוש-ברוך-הוא כאן, והוא מנדנד אותנו ומעורר אותנו לשוב אליו יתברך, ואמר זאת בדבקות כזו, עד שלרגע שכחנו איה ואיפה אנו נמצאים, והרגשנו ממש כאלו אין סוף ברוך הוא נושב עלינו, כי הכניס בנו בטויל אליו יתברך באפן כזה, עד שלא הרגשנו את הרוח כלל, רק אותו יתברך ממש בבטויל המציאות, וכל מה שנשב הרוח יותר חזק, אמר מוהרא"ש נ"י: אה, אה, אה, אתם מרגישים איך שהוא יתברך דוחף אותנו לשוב אליו יתברך...

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שאדם צריך להיות כל-כף רגיל בדבקות הבורא יתברך, עד שלא ישכח ממנו יתברך פרגע, ומה שרק עובר בעולם, ירגיש שזה רק ממנו יתברך, ואין שום אמצעי כלל.

ואמר: הלא הצדיקים אינם נושפים אויר רק אורו יתברך, כמו-כן הרוח אינו רוח, רק חיותו יתברך הנושב עכשו בעולם.

[וילספר את גדל החיות והנעם שהרגשנו אז, זה אי אפשר לצייר על פני הכתב כלל, פי דבר רוחני לא שייך להסביר לאחר כלל, אך בעת מעשה שכחנו באיזה מקום ובאיזה עולם אנו נמצאים, והיה אצלנו בטול הבחירה, ואז הבנתי מרחוק מדרגתו הגבוהה בדבקות הבורא, אשרי מי שיתקרב אליו ויאיר עליו מאורו].

שמירת הזמן

פעם מצא מוהרא"ש נ"י כמה מאנשי שלומנו יושבים בסעדת שחרית, ומספרים כל מיני ספורים מציון רבנו ז"ל וכו', והאריכו בזה קצת, ענה ואמר להם מוהרא"ש נ"י: הראיתם פעם מלחמה? בשעת המלחמה, אין זמן אפלו רגע אחד לנוח קצת, וילספר ספורים, כי פדורים פורחים באויר מפל צד, ופצצות נופלות והחילים רצים אנה ואנה כפופי קומה, ויורים לעבר השונא כמה שרק יכולים, ואין שייך אז אפלו לחשב ממנוחה או מלספר ספורים, ורק אחרי גמר המלחמה כשכבר נצחו את השונא, וכל אחד יושב בביתו במנוחה ובלישוב הדעת, אז מספרים כל מיני ספורים — מה היה ואיך היה, ואז כבר יש זמן לשמע כל מיני חדשות וכו'.

והנמשל מוכן מאליו, המשוף מוהרא"ש נ"י: אנחנו בזה העולם נמצאים בתוף הקרב והמלחמה הגדולה, כל רגע ורגע הבעל-דבר אורב לנו כצלף ממש, לירות בתוף עינינו, אוננינו, חטמנו ופינו וכו', ולהכשיל אותנו, רחמנא לצלן, כמה שרוצה להכשילנו, ואנחנו צריכים לעמד על המשמר תמיד, ולירות בחזרה פדורים של תורה ותפלה, מצוות ומעשים טובים, ולא להתעייף או להתנגע כלל, ואין זמן אף רגע לספורים וחדשות וכו', ורק אחרי שנזכה לחזור בשלום לביתנו הנצחי בעולם העליון, אז יהיה זמן

לְסַפֵּר וְלִשְׁמַע סְפוּרִים וְחֻדְשׁוֹת, אִיךְ עָבְרוּ עָלֵינוּ שְׁבָעִים הַשָּׁנָה,
וְאִיךְ נִצְחָנוּ בַּמִּלְחָמָה וְכוּ' וְכוּ'.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר אֶת כָּל הַמְּשָׁל וְהַנְּמָשָׁל הַנ"ל בְּחֵן אֲמַתִּי
כְּזֶה, עַד שֶׁנִּתְעוֹרְרוּ כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שִׁישְׁבוּ שֵׁם בְּתֻשׁוּבָה אֲמַתִּית,
וְקִבְּלוּ עַל עֲצָמָם לְשָׁמֵר מְאֹד אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר מְאֹד וְהַלְאָה.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י רְגִיל מְאֹד לְעוֹרֵר אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תָּמִיד עַל
שְׁמִירַת הַזְּמַן, וְאוֹמֵר, שְׂאֶצֶל תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּכֻלָּל וְתַלְמִידֵי
"הַיְכָל-הַקְּדוֹשׁ" בְּפֶרֶט, אֵין שִׁיךְ עֲנִין שֶׁל בְּטוּל הַזְּמַן, כִּי אוֹ שְׁעוֹסְקִים
בְּלִמּוּד מְלֻמּוּדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שְׁעוֹרִים כְּסֻדְרָן כְּדַעַת רַבֵּנוּ ז"ל,
אוֹ שְׁעוֹסְקִים בְּתַפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת, אוֹ שְׂיוֹצְאִים לְחוּץ וּמְפִיצִים
סְפָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וּמְדַבְּרִים עִם הָאֲנָשִׁים דְּבוּרֵי אֲמוּנָה, וּבֵין
כָּל הַדְּבָרִים הַנ"ל, בְּיַחַד עִם הַצְּרָכִים הַגְּשָׁמִיִּים הַהִכְרָחִיִּים לְכָל
אָדָם, הֵיכֵן יֵשׁ בְּכֻלָּל זְמַן לְבִטְלָה, הֲלֹא הַיּוֹם אֵינוֹ גְּדוּל וְאֶרֶךְ
כָּל-כָּךְ? ...!

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁעָקַר כָּל הַצְּרוֹת וְהַיְסוּרִים וְגַם כָּל הַיְרִידוֹת
וְהַנְּפִילוֹת שְׁסוּבָלִים בְּגִי-אָדָם, הֵם רַק מַחֲמַת הַבִּטְלָה, וְכִמוֹ שְׂאָמְרוּ
חֻכְמֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (כְּתוּבוֹת נ"ט:): הַבִּטְלָה מְבִיאָה לְיַדֵּי שְׁעָמוֹם
וְלִידֵי זְמָה, כִּי עַל-יַדֵּי שְׂאֵין לְאָדָם מָה לַעֲשׂוֹת עִם הַזְּמַן, הוּא
מִתְחִיל לְחַשֵּׁב כָּל מֵינֵי מַחֲשָׁבוֹת וְדַמְיוֹנוֹת, עַד שֶׁבָּא לְיַדֵּי עֲבָרוֹת,
רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְלְבַסּוֹף מִשְׁתַּגֵּעַ לְגַמְרֵי, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, מָה שְׂאֵין
בֵּן, אִם הִיָּה הָאָדָם תָּמִיד עָסוּק בְּאִיזָה עֶסֶק — הֵן בְּרוּחָנִיּוֹת
וְהֵן בְּצָרְכֵי הַהִכְרָחִיִּים בְּגִשְׁמִיּוֹת, אֲזִי לֹא הִיָּה בָּא אֶף פַּעַם לְכָל
זֶה, וְהִיָּה מְמַלָּא אֶת יָמָיו בְּטוֹב תָּמִיד.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבֵּן אָדָם הוּא כְּמוֹ הָעֵסָה שֶׁל הַמְּצָה,
כְּמוֹכָא בְּ"שְׁלִחַן עָרוּךְ" הַלְכוֹת פְּסַח (אַרְחַ חַיִּים, סִימָן תנ"ט) שְׁכַתּוּב
שֵׁם: וְלֹא יִנְיָחוּ אֶת הָעֵסָה בְּלֹא עֶסֶק אֲפֹלוּ רָגַע אַחַד, וְכָל זְמַן

שמתעסקים בה, אפלו כל היום, אינה מחמיצה, אבל אם יניחיה בלא עסק, מיד תחמיץ וכו', עין שם; וכך הוא בדיוק אצל בן אדם — כל זמן שהוא עסוק באיזה עסק שבקדשה, אף פעם לא יחמיץ מהיצר הרע וכת דיליה, אבל תכף-ומיד שיניח עצמו בלי עסק, תכף-ומיד הוא עלול להחמיץ, השם ישמר.

וכשהיינו עם מוהרא"ש נ"י במדינת רוסיה כשנסענו אל ציון רבנו ז"ל, ענה ואמר לנו מוהרא"ש נ"י: תסתכלו היטב, ותראו אם תמצאו כאן איזה בן אדם מבגר או צעיר יושב בטל ומסתובב בחוץ, הלא במדינה הזאת אין דבר כזה, כל אחד ואחד מרחק לעשות משהו — בין אם הוא רוצה ובין אם אינו רוצה, וכן אנחנו צריכים להיות תמיד עסוקים באיזה עסק שבקדשה יהיה מה שיהיה, ואף פעם לא נשב בטל, וככה נצליח תמיד.

ומי שמכיר את מוהרא"ש נ"י קצת מסמוך, יודע היטב שאצלו אין משג כזה של לשבת בטל, כי תמיד בכל רגע ורגע הוא עסוק באיזה עסק דקדשה — הן בצרכי הכלל והן בצרכי הפרט, הן בלמוד התורה והן בתפלה ובהתבודדות, ואפלו לפעמים כשנארע אצלו שיושב לבד בלי שום עסק, הוא עוסק אז ביחודיו הקדושים והטהורים, וכמו שנראה לכל מי שמסתכל בעין אמתית, ומתבונן בו היטב, וכמו שגלה לנו כמה פעמים בפרוש, שהמח שלו אינו נח אף רגע אחד, ותמיד מחפש חדשות ונפלאות בהשגות אלקות, אשרי לו.

ומוהרא"ש נ"י תמיד משתדל להכניס בנו סוד זה — שאף פעם לא נשב בטל, כי אפלו אם האדם נמצא באיזה מקום בלי שום ספר ובלי אפשרות להתפלל ולדבר אליו יתברך מאיזה טעם שיהיה, אף-על-פי-כן יהיה דבוק אז בחי החיים, ויחשב ממנו יתברך, איך שמלא כל הארץ כבודו, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, שבזה מקימים שש מצוות עשה תדירות המובאות

בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם בְּרִישׁ סֵפֶר הַיָּד הַחֲזָקָה, וַיְמַה עוֹד אִם כָּבֵר זָכָה
הָאָדָם גַּם לְטַעַם מַעַט טַעַם הַחַיִּים הָאֲמִתִּיִּים וְלִיְחַד אֵילוֹ יְחֻדִּים
קְדוּשִׁים, אִז אֵף פַּעַם לֹא יֵשֵׁב בְּטַל, כִּי אֶפְלוּ אִם יִהְיֶה בַּדְרָךְ
וּבֵין אֲנָשִׁים וְכוּ' וְכוּ', יְכוּל לִישֵׁב בְּדַמְמָה וּבִשְׂתִיקָה וְלִיְחַד אִז
יְחֻד אַחַר יְחֻד, וְלִטַּיִל מֵהִכָּל אֶל הִכָּל כָּל חַד כְּפּוּם דְּמִשְׁעָר
בְּלַבִּיָּה, וְלַחֲזוֹת בְּנַעַם הַשֵּׁם וּלְבַקֵּר בְּהִכָּלוֹ, וְאֵף אֶחָד לֹא יִכִּיר
עָלָיו שׁוֹם דְּבָר מִבְּחוּץ, שְׂזָהוּ עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁעַל-יְדֵי שְׂתַמִּיד שְׁמַר מְאֹד עַל הַזְּמַן
הַיָּקָר, וּבְכַפְרֵט בִּימֵי צְעִירוֹתָו, זָכָה בְּמַתְנַת חֲנָם לְחַבֵּר אֶת הַסֵּפֶר
הַנִּפְלָא "שְׂמִירַת הַזְּמַן", שָׁבוּ מְבַאֵר בְּאֲרִיכוֹת כָּל פֶּרֶט וּפְרֵט שֶׁל
שְׂמִירַת הַזְּמַן, וּבְכָבֵר הַחֲיָה וְעוֹד יַחֲיָה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מִנְשָׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל בְּהַתְעוֹרוֹרוֹת וְהַתְחַזְּקוֹת נִפְלְאָה לְשַׁמֵּר עַל הַזְּמַן הַיָּקָר, וּכְמוֹ
שְׂזָכִינוּ שְׂכָבֵר נְדַפֵּס וְחֹזֵר וְנְדַפֵּס הַסֵּפֶר הַנִּפְלָא הַנִּלְעָשׂוֹת פְּעָמִים.

וְרִגִּיל מוהֲרַא"ש נ"י לְחֹזֵר עַל שִׁיחַת מוהֲרַנ"ת, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה,
שְׁפַעַם שְׁאָלוֹ אוֹתוֹ, אֵיךְ זָכָה בְּחַיָּו הַקְּדוּשִׁים לְחַבֵּר כָּל-כֶּף הַרְבֵּה
סְפָרִים, הֵאֵם הֵיְתָה לוֹ הַשְּׂבַעַת הַקּוּלְמוּס, וּכְמוֹ שְׂמִסְפָּרִים עַל
בְּעַל הַשְּׂפָתִי כֹהֵן, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שְׂהֵיְתָה לוֹ הַשְּׂבַעַת הַקּוּלְמוּס,
כִּי חִבֵּר כָּל-כֶּף הַרְבֵּה סְפָרִים, וְהֵיְתָה עֲדִין צְעִיר לְיָמִים, וְעֵנָה לָהֶם
מוהֲרַנ"ת ז"ל: לִי לֹא הֵיְתָה הַשְּׂבַעַת הַקּוּלְמוּס, אֲבָל שְׂמִרַתִּי עַל
הַזְּמַן מְאֹד, וְעַל-יְדֵי-זֶה זְכִיתִי לְכַתֵּב כָּל-כֶּף הַרְבֵּה.

וְסִיִּם מוהֲרַא"ש נ"י וְאָמַר: גַּם עָלַי יִתְמָהוּ, אֵיךְ יִכְלַתִּי לְכַתֵּב
כָּל-כֶּף הַרְבֵּה וּלְחַבֵּר כָּל-כֶּף הַרְבֵּה חֲבוּרִים, אֲבָל הַתְרוּץ הוּא,
שְׂבִרוּף הַשֵּׁם, אֲנִי גַם-כֵּן שְׂמִרַתִּי עַל הַזְּמַן מְאֹד, וְעַל-יְדֵי-זֶה זְכִיתִי
לְמָה שְׂזָכִיתִי.

שיחות

פעם ראשונה כשהבאתי את השיחות האלו שרשמתי לעצמי
לפני מוהרא"ש נ"י, עברה בת שחוק (שקורין שמייכל) על פניו,
וראיתי שנהנה מזה מאד, ענה ואמר: חבל שאין אתם כותבים את
כל שיחותי, כי יהיה זמן שתהיה מאד מאד חשוכה כל שיחה
שנשמעה ממני.

ואמר: הלא מזה שדברתי עמכם כבר הייתם יכולים לחבר
חבורים שלמים, וכן מזה שדברתי עמכם בעת הטיול אחר חצות
לילה, מזה בעצמו הייתם יכולים לעשות כמה פרכים עבים, (כי
דרכו של מוהרא"ש נ"י היתה לטייל אחר אמירת תקון חצות
לשאף אור צח, כי כל היום ולרבות הלילה היה סגור ומסגר
בביתו, וכן היה מטרד מאנשים שבאו לבקש ברכתו ועצתו, ועל-
כן אחר חצות לילה, אחר שאמר את סדר תקון חצות, היתה
דרכו לצאת ולטייל עמו, ואז בכל לילה דבר עמו הרבה מאד,
וספר לנו ספורים רבים), ועל זה אמר, שמאלו הדבורים בעצמם
הייתם יכולים לעשות כמה פרכים עבים.

ואמר: תאמינו לי, הלואי שהיה לי רבי כזה כמו שיש לכם,
ואז הייתי כותב ממנו הכל, וחבל שאין לי רבי כזה, וספר אז: הלא
אני הלבשתי עצמי תחת המעיל של רבי לוי יצחק, ומה שהיה לי
להגיד אמרתי בשמו כדי שיתקבל... ושחק אז ואמר: היכן שמענו
אצל רבי לוי יצחק דבורים כאלו... אלא מאי? התלבשתי בשמו...

וספר, שכשבא בפעם הראשונה לירושלים בין אנשי שלומנו,
ראה את גדל ההפקר והליצנות שיש שם מכמה בורים וריקים
וכו', שהסתובבו שם, וכן ראה שאין אצל כל אנשי שלומנו
שום ברירה שתהיה כמו מנהיג שהכל יציתו אותו, ודבר זה מאד
כאב למוהרא"ש נ"י, כי הבין אשר בלא מנהיג תתפרד החבילה וכו',

ואף שאצל אנשי שלומנו רבנו ז"ל חי וקיים, אף-על-פי-כן בכל דור ודור היו תלמידים שהם למדו עם אנשי שלומנו דעת רבנו ז"ל, ואליהם צייתו אנשי שלומנו, כמו מוהרנ"ת ז"ל שלמד לתלמידיו דרכי רבנו ז"ל, ואף שהיתה עליו מחלקת משאר התלמידים, הוא לא הסתפל עליהם כלל, רק העמיד תלמידים רבים ולמד עמהם דרכי רבנו ז"ל, וכן גם שאר תלמידי רבנו ז"ל העמידו תלמידים רבים, כמו רבי יודל, ורבי שמואל אייזיק, ורבי נפתלי, ועוד הרבה תלמידים שהעמידו תלמידים רבים, וכן תלמידי מוהרנ"ת ז"ל גם-כן העמידו תלמידים רבים, כמו רבי נחמן טולטשינער ז"ל ורבי נתן בן רבי יהודה, ורבי אפרים בן רבי נפתלי, ורבי משה ברסלבר ז"ל, ועוד הרבה תלמידים העמידו תלמידים רבים, וכל אחד למד עם תלמידיו דרכי רבנו ז"ל כפי שקבל, וכל קבוצה שמעה דרכי רבנו ז"ל מרבה, וכל אלו התלמידים צייתו את רבם כפי שלמדו עמהם דרכי רבנו ז"ל, וכן רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל העמיד תלמידים רבים, אשר כל אלו התלמידים העמידו תלמידים אחרים, וכן רבי אברהם שטרנהארץ ז"ל העמיד תלמידים רבים אשר כלם צייתו את רבם וקבלו ממנו דרכי רבנו ז"ל, עד אשר ברכות הזמן גם הם העמידו תלמידים רבים, כמו שאמר בפרוש רבנו ז"ל, שאלו התלמידים יעמידו תלמידים אחרים, והתלמידים יעמידו תלמידים [עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ס"ח], אשר זה עקר שלמות גדלת הצדיק האמת, שיכול להיות למעלה ולמטה, עין שם].

וסים מוהרא"ש נ"י: כשאני באתי, כבר לא מצאתי אף אחד מהתלמידים שיהיה איש רציני, רק את רבי לוי יצחק, וחסבתי בדעתי כי צריכים להחזיר את העטרה לישנה, שכל כלל אנשי שלומנו יסתכלו וישמעו ויצייתו על-כל-פנים את אחד מאנשי שלומנו, ותהיה להם דרך ארץ ממנו, ועל-ידי-זה יהיה קיום להשארת רבנו ז"ל בעולם, ועל-בן כשהסתכלתי היטב על כל אנשי שלומנו, לא מצאתי אדם כל-כף מתאים כמו רבי לוי יצחק,

ובכפרטיות כי הוא קבל הרבה מרבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל, וכן כשהייתי אצלו דבר עמי ימים שלמים, וספר לי ספורים נוראים ונפלאים, שיחות יקרות ששמע מאנשי שלומנו, ולזאת נתעוררתי לפרסמו באפן שיהיה המשך להשאת רבנו ז"ל, ועל-כן עשיתי תעמולה גדולה סביבו, וכתבתי כל מיני שיחות ודבורים נפלאים בשמו, באפן שיתעוררו אנשי שלומנו לילה אליו ולשמע בעצתו, ובכפרטיות צעירי אנשי שלומנו, וכך במשך הזמן נתלקטו סביבו בחורים ואברכים, עד שכמעט כל אנשי שלומנו היו באים אליו ושומעים בקולו, ומציתים לו, וכל זה עשיתי רק כדי שיהיה המשך לאור רבנו ז"ל.

ואמר: תמיד התחבאתי תחת מעילו, הינו שהיתה דרכו של מוהרא"ש נ"י לומר שיחות וספורים בשם רבי לוי יצחק, ובאמת הכל קרה אצל מוהרא"ש נ"י, אך לא רצה לומר בשמו, כי רצה שיתקבל, וכן רצה שיתפרסם רבי לוי יצחק בין אנשי שלומנו...

וסים: תאמינו לי שלא הייתי צריך אותו, לא מיניה ולא מקצתיה, כי הרבה יגעתי בספרי רבנו ז"ל ימים וילילות, רק כל בונתי בשיחותי היתה רק בשביל הסבה הנ"ל.

ובאמת כל שיחותיו הקדושות של מוהרא"ש נ"י בדרכי רבנו ז"ל, הם גלוי חדש עד מאד, שמאיר אצלו אור רבנו ז"ל באור חדש ונפלא מאד, מה שאינו מצוי בין שאר אנשי שלומנו כלל. אשרי מי שמטה אפן קשבת לקול דבריו, ואשרי מי שמעין בשיחותיו אלו, שזכיתי לרשם על הכתב, ואז יראה ויבין, שלא הגזמתי כלל, ודבורים כאלו לא שומעים בשום מקום בעולם.

והרבה פעמים כשתלמידיו מ"היכל-הקדוש" דברו דבורים ושיחות נפלאות, היו בנאי-אדם שואלים אותם: מאין לכם דבורים נוראים ונפלאים כאלו? כי מאד התעוררו מהשיחות הקדושות

שְׁשִׁמְעוּ בְּשֵׁם מוֹהֲרָא"ש נ"י.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י בְּעֶצְמוֹ עוֹרֵר אוֹתָנוּ הֶרְבֵּה פְּעָמִים לְהַעֲלוֹת עַל הַפֶּתַח כָּל שִׂיחָה שְׁשׁוּמְעִים מִמֶּנּוּ, וּפְעַם אֶמַר וְכֵן כָּתַב לְאַחַד: מִי יִתֵּן וַיִּזְמַן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ אֶחָד שְׁיֻכַּל לְרַשֵּׁם כָּל מַה הוּא מְדַבֵּר בְּשִׁבְתָּ אַחַת, וְאִזּוֹ מִשְׁבֶּת אַחַת הֵינּוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת סֵפֶר אֶחָד... וּבְרוּךְ הַשֵּׁם, דְּבוּר מְדַבְּרֵי לֹא שָׁב רִיקָם, וְזִמַּן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ אַבְרָהָם יִקַּר רַךְ בְּשָׁנִים שְׁפוֹתָב בְּכָל שְׁבוּעַ מַה שְׁמוֹהֲרָא"ש נ"י מְדַבֵּר בְּסַעֲדַת לַיִל שִׁבְתָּ וּבְבִקְרָה בְּשַׁעַת הַקְּדוּשָׁה וּבְסַעֲדָה שְׁלִישִׁית וּבְמַלְוָה מְלֶכְהָ, וַיְכַבֵּר אֶסְף חֲמֹר רַב מְאֹד, שִׁיחוֹת וְדְבוּרִים נוֹרְאִים וְנִפְלְאִים עַד מְאֹד, עַד שְׁפַעַם הִתְבַּטָּא מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁמְאָלוֹ הַדְּבוּרִים בְּעֶצְמָם יְכוּלִים לְהוֹצִיא שִׁיחוֹת נִפְלְאוֹת רַבּוֹת, שְׁיֵהִיו לְתוֹעֵלַת גְּדוּלָה לְכָל הַשׁוּמְעִים דְּבָרָיו.

שְׁכָרוֹת

בְּפוּרִים אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה יֵרֵד מוֹהֲרָא"ש נ"י לִישִׁיבָה, וּמִצָּא שֵׁם בְּחוּר אֶחָד שְׁשִׁמְעָה הֶרְבֵּה וְהָיָה מִנְחָ בְּתוֹךְ טַנוּף וְהִקָּאָה שְׁטַנּוּף עֶצְמוֹ, וְהָיוּ כַּמָּה בְּחוּרִים מְסַתְּפָלִים עָלָיו, עֲנָה וְאָמַר לָהֶם מוֹהֲרָא"ש נ"י: מַדּוּעַ לֹא תִקְחוּ מוֹסֵר הַשֶּׁפֶל, אִיךָ נִרְאִים בְּשַׁעֲהָ שְׁאִין שׁוּמְרִים עַל עֶצְמָם אִיךָ שְׁשׁוֹתִים!?

וּסְפַר, שְׁפַעַם אַחַת הָיָה שְׁכוּר אֶחָד שְׁתַּמִּיד שְׁתָּה וְהִקָּיא, וְשָׁכַב עַל-יַד הַזְּבָלִים וְהִאֲשַׁפְּתוֹת בְּעִיר, וּמִנְחָ הָיָה בְּתוֹךְ טַנוּף וְלִכְלוּף וְכוּ', וְהָיוּ בְּנָיו מְתַבְּיָשִׁים מִמֶּנּוּ מְאֹד מְאֹד, וּפְעַם בְּעֵת שֶׁלֹּא שְׁתָּה הִלְכוּ עִמּוֹ דְּרָךְ מְקוֹם הַשְׁכוּרִים הַמִּנְחִים בְּתוֹךְ זָבָל וְטַנוּף הִתְקָאָה וְכוּ', וְרָצוּ שְׁאֲבִיָּהֶם יִרְאֶה אִיךָ אָדָם נִרְאֶה אִזּוֹ, וְחֲשָׁבוּ שְׁבִאֲפֵן כֹּזֶה

הוא כבר יתנזר מהשתיה, ולא ירצה לשתות ולהשתפר, ויהי אף באו אל מקום השכורים, וראה אביהם שכור אחד שוכב בתוך קיא וצואה ולכלוך, ונודף ממנו ריח רע מאד מאד, התחיל לרוץ אליו ולצעק לו לתוך אזנו: תאמר לי, אחי היקר, היכן לקחת משקה כל-כף טוב, שאתה כל-כף שכור... (לא די שלא נטל לעצמו מוסר אלא עוד קנא בחברו)...

וסיים מוהרא"ש נ"י: כמזכרן מי שהוא בעל עברה, ועוסק בעברות של נאוף עם גויות וכו', או מסתפל במקומות מטנפים, רחמנא לצלן, אזי היה ראוי לו לקחת מוסר לעצמו — ראה איך אדם זה לא מתבייש והולך למקומות מטנפים, ועושה מעשי נאוף עם עצמו ועם אחרים וכו', כמה זה נורא... ולבסוף לא רק שאינו לומד מזה מוסר, אלא רץ ושואל את חברו היכן הכתובות לעשות עברות וכו', איה איפה המקומות המטנפים לילך שם וכו', ומי שהוא עם ראש על כתפיו, מישב בישוב הדעת אמת, הוא מסתפל על זה בדיוק כעל אותו שכור, שרץ אל חברו השכור המנח בזבל, מלכלך בקיא וצואה וטנוף, ושואלו, היכן לקח משקה כה טוב...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל הקפיד מאד על אנשי שלומנו היקרים שלא ישתו אף פעם משקה משכר אפלו בשבת, רק יין לקדוש ולהבדלה ולא יותר, ואנשי שלומנו מדקדקים בזה מאד מאד, ואף פעם לא שותים יין שרף, (ולא כמו שלאחרונה באו כמה שכורים בעלי כוסות, ואומרים שזה אינו נכון, ומתר לשותות יין שרף).

וספר מוהרא"ש נ"י, שכשנתקרבנו מוהרנ"ת ז"ל וחברו רבי נפתלי ז"ל, ובאו אל רבנו ז"ל, הושיט להם רבנו ז"ל שתי כוסיות קטנות בגדל חצי אצבע... ומזג בהם חצי כוס יין שרף... ואמר להם: שתו רק החצי... ולא יותר, והמה הסתכלו זה על זה ותמהו

לנפשם, למה רבנו ז"ל מתכוון? ! עד שהבינו, שאצלו אין שום ענין של שתית זין שרף, אשר הוא דבר גדול אצל חסידים אחרים, ואומרים על שתית זין שרף מה שאומרים, אך אצל רבנו ז"ל הנה דבר זה שטות גדולה, ועוד הקפיד על זה מאד מאד.

ופעם ספרו למוהרנ"ת ז"ל, שיש חסידים ששמים זין שרף תחת הכר שלהם, וכשהם מתעוררים מהשנה, שואלים: משיח עדין לא בא? ואז שותים, כי אומרים (מען דארף פארשיכערן דעם יצר הרע), הינו — צריכים לשפר את היצר הרע... וצחק על זה מוהרנ"ת ז"ל, ואמר: אין זו עצה, רק צריכים לשים תהלים תחת הכר, וכשאדם מתעורר ועדין משיח לא בא, שיאמר עוד מזמור תהלים ועוד מזמור.

ועוד ספר מוהרא"ש נ"י, שרבי נחמן טולטשינער ז"ל אמר פעם על אלו שמקדשים בשבת קדש בבקר על זין שרף, שהם צריכים להיות או שכורים או עמי הארץ, כי צריכים לשתות רב כוס רביעית, ועל-כן אם שותים רב כוס, ההכרח שישתכרו, ואם שותים רק מעט, הם עמי הארץ, כי אינם שותים השעור כלל.

ועוד ספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בעשרת ימי תשובה, התפלל בירושלים בבית המדרש חסידי ברסלב דשם, והביא איש אחד בקבוק זין שרף ומזונות ליום היארצייט שהיה לו, פנהוג אצל אנשי העולם, והיה שם הרב החסיד רבי לוי יצחק (הגבאי דבית המדרש), ומחה בקול גדול וצעק עליו: אתה עושה עכשו שתי עולות: קדם, אתה יודע איך שרבנו ז"ל הקפיד לא לשתות זין שרף, ושנית, ידוע איך שרבנו ז"ל הקפיד בעשרת ימי תשובה לא לאכל קדם חצות, וסיים מוהרא"ש נ"י: כי זה דבר פשוט אצל אנשי שלומנו היקרים לא לשתות שום זין שרף, ולא צריכים להסתפל על אלו החדשים אשר מקרוב באו ומסלפים את דרכי רבנו ז"ל בהרבה דברים, ועושים הפוך דעתו, השם ירחם עלינו ויגלה את

האמת בעולם.

שתיקה

מוהרא"ש נ"י אמר, שבפענן השתיקה צריכים חכמה צמקה עד מאד, לדעת איך לשתיק, ואמר שבימי מוהרנ"ת ז"ל היה אחד מאנשי שלומנו שהיה שותק, ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל: דעם רבינ'ס ואף איז נישט צו שווייגן נאהר מען דארף אכטונג געבן ווי אזוי צו רעדן (ע).

והסבירו מוהרא"ש נ"י: הלא כל ענן רבנו ז"ל הוא לגלות ולפרסם את אמתת מציאותו יתברך, אשר בפרוש אמר רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל: אתה מדבר עם בני אדם תשאל אותם מה — מה התכלית מזה העולם ולהיכן צריכים לחזור וכו' וכו' (עין שיחות הר"ן סימן רפ"ו), וכן צוה רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל ולכל אנשי שלומנו לדבר דיקא עם אנשים ולעוררם ולחזקם בעבודת השם יתברך, ואמר, שצריכים לגלותו לבניו ולבני בניו (עין שיחות הר"ן, סימן ר"ט), אף צריכים לפלס את דבריו שלא יצא מזה שום דבור רע, ויזהר מלדבר על אחרים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי הוא בעצמו אף פעם לא דבר מאחרים, עד שפמה בעלי קנאה התחילו לחלק עליו, והחלו למשך אליהם עוד אנשים, וכדי שלא יתפשט השקר שלהם מאד, הוא מכרח לדבר עליהם, ולגלות את פרוצופם הטמא, ואיך שהם סתם יושבי בטל, אינם לומדים ואינם מתפללים, סתם קלים וריקים ופוחזים, אשר כל מגמתם רק לעשות כסף על שם רבנו ז"ל, ואינם רציניים כלל, ולא אכפת להם שיתפרסם שם רבנו ז"ל, העקר אצלם כסף ותו לא.

(ע) ענן רבנו ז"ל הוא לא להיות שותק, אף צריכים להזהר איך לדבר.

וְסֵפֶר מוֹהֲרָא שׁ נ״י, אֲשֶׁר בִּימֵי בַחֲרוּתוֹ עָבְרוּ שְׁבוּעוֹת וַחֲדָשִׁים
 שְׁלֵמִים שְׁלֵא דִבֵּר עִם אֵף אֶחָד, (כִּי אִם הַמְּכָרַח לְדַבֵּר עִם הוֹרִיו),
 וְעֵסֶק רַק בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּבִכְפָּרְטִיוּת בַּתְּפִלָּה וּבַהֲתַבּוּדוֹת
 וְשִׂיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, וְהִיָּה כָּבֵר כָּל־כֶּף רָגִיל בְּזֶה, עַד שֶׁשָּׂשָׂה תַחֲלִיל
 לְדַבֵּר פַּעַם עִם מִיִּשְׁהוּ בְּאִיזָה עֲנָן, נִחְטָפוּ מִפִּי הַתְּבוֹת: ״דִּי הָעֶרְסֵט,
 רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם״... (פ), כִּי הִיָּה כָּל־כֶּף רָגִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַד
 שֶׁאֶפְלוּ כְּשֶׁכָּבֵר דִּבֵּר עִם בְּנֵי־אָדָם נִשְׁכַּח מִדַּעְתּוֹ שֶׁהוּא מְדַבֵּר עִמָּהֶם,
 וְאָמַר: ״אַתָּה שׁוֹמֵעַ, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם״, וְהִלָּה הַסֵּתֶפֶל עָלָיו בַּתְּמִיָּהה,
 וְהוּא נִתְבַּיֵּשׁ קִצָּת...׃

וְאָמַר מוֹהֲרָא שׁ נ״י, כִּי הָאָדָם יְכוֹל לְהַפְּךָ אֶת כָּל דִּבּוּרוֹ אֶל
 הַתְּבוּדוֹת, הוּא צָרִיךְ רַק לְהוֹסִיף תְּבוֹת ״רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם״, וּמִמִּילָא
 כָּל הַשִּׂיחָה כָּבֵר נַעֲשִׂית תְּפִלָּה וְשִׂיחָה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּגוֹן שֶׁהוֹלִיךְ
 לַמַּכְלֵת וּמִבְקֵשׁ מִהַמּוֹכֵר: תָּן לִי לֶחֶם, תָּן לִי חֶלֶב, הוּא צָרִיךְ
 לוֹמַר וּלְהוֹסִיף בְּקוֹל נִמְךָ: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵז כָּבֵר נַעֲשֶׂה מְזֶה
 תְּפִלָּה: ״רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תָּן לִי חֶלֶב וְתָן לִי לֶחֶם״, וְאִינוֹ מְבַקֵּשׁ
 זֹאת מִבְּעַל הַמַּכְלֵת.

[וּבְעֲנָן זֶה מוֹהֲרָא שׁ נ״י הוּא חֲדוּשׁ נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד מְאֹד,
 אֲשֶׁר לֹא יֵאָמֵן כִּי יִסְפֵּר, וּמִי שֶׁמִּסְתּוֹכֵב אֶצְלוֹ וְרָגִיל מְאֹד אֶצְלוֹ,
 וּמִטָּה אֵינֶן קִשְׁבֵּת, רוֹאֶה שֶׁהוּא אִינוֹ מְדַבֵּר עִם שׁוֹם בֶּן אָדָם, רַק
 עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי מֵרַב בְּטוּלוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ שֶׁהוּא בְּטֵל וּמְבַטֵּל אֶל
 אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, הֵרִי הוּא תְּמִיד מְדַבֵּר רַק עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֶפְלוּ
 בְּשַׁעַה שֶׁמְדַבֵּר עַל אַחֲרִים וְהֵם הַחוֹלְקִים עָלָיו, הוּא מְדַבֵּר אֵז עִמּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וּמִתְבוּדָד לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמִסְפֵּר לְפָנָיו אֶת שְׁבוּרוֹן לְבוֹ,
 אֵיךְ שֶׁאֲנָשִׁים קָלִים וְרִיקִים וּבַעֲלֵי עֲבָרָה מְדַבְּרִים עָלָיו כָּל דִּבֵּר
 אֶסוּר, וְגוֹרְמִים לְהַעֲלִים וּלְכַסּוֹת אֶת אוֹר רַבְּנוֹ ז״ל מִהָעוֹלָם,
 וְכַמָּה פַּעֲמִים אַחַר שִׂיחָה אֲרָכָה שֶׁדִּבֵּר עִמָּנוּ בְּצַעַר גְּדוֹל מִמִּתְנַגְּדֵינוּ,
 אֵיךְ שֶׁהֵם גּוֹרְמִים רַק לְכַסּוֹת אֶת דִּבְרֵי רַבְּנוֹ ז״ל, עָנָה וְאָמַר:
 מָה אַתֶּם חוֹשְׁבִים, שֶׁדִּבְרַתִּי עִמָּכֶם? דִּבְרַתִּי עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ...
 (פ) אַתָּה שׁוֹמֵעַ רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם.

וְדַבֵּר זֶה אָמַר לְפָנֵינוּ הַרְבֵּה פְעָמִים בְּשָׁעָה שְׁדַבֵּר מְאַחֲרִים, "מָה אַתֶּם חוֹשְׁבִים שְׂאֵנִי מְדַבֵּר עִמָּכֶם? לֹא, לֹא, אֲנִי מְדַבֵּר עִכְשָׁו עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֲנִי רוֹצֵה לְסַפֵּר לְפָנָיו אֶת כָּל לְבִי וְכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלַי מִמִּתְנַגְדִּי"...

שְׁנָה

פְּעַם שְׂאֵל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ עֲצָה מִמוֹהֲרָא"ש נ"י בְּעִבּוֹר שְׁנָה, כִּי זֶה לוֹ כְּבָר כַּמָּה לַיְלוֹת שְׂאֵינוֹ יָכוֹל לִישֵׁן כָּלֵל, עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: הֲלֹא רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת שְׁנָה, סִימָן ד'): מִי שְׂאֵינוֹ יָכוֹל לִישֵׁן יַעֲלֶה עַל מַחְשַׁבְתּוֹ אֲמוֹנַת תַּחֲתֵת הַמַּתִּים, עֵינַי שָׁם; אִם-כֵּן צָרִיכִים לְקַיֵּם זֹאת בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת וְלִחְשֹׁב מֵאֲמוֹנַת תַּחֲתֵת הַמַּתִּים, וְעַל-יַדֵּי-זֶה תוּכַל לִפְלֹ בְּשָׁנָה.

וְהַסְבִּיר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת דְּבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת: אֶחָד מִן הַטְּעָמִים שְׂאִין בְּנֵי-אָדָם יָכוֹלִים לִישֵׁן, וּבְפִרְט אֲנָשִׁים זְקֵנִים, הוּא מִחֲמַת שֶׁהֵם מִתְפַּחְדִּים מִיּוֹם הַמִּיתָה, וְהַיּוֹת שֶׁהַשְּׁנָה הִיא אֶחָד מִשְׁשִׁים מִמִּיתָה, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (בְּרֻכּוֹת נ"ז), לְכֵן הֵם דוֹחִים אֶת הַשְּׁנָה, כְּדֵי שְׁלֹא לְטַעַם טַעַם הַמּוֹת, אֲבָל עַל-יַדֵּי שְׁמַעְלָה עַל מַחְשַׁבְתּוֹ אֲמוֹנָה בְּתַחֲתֵת הַמַּתִּים, שְׁסוּף כָּל סוּף יָקוּמוּ כָּל הַמַּתִּים לְתַחֲיָה, אִזּוֹ כְּבָר אֵין לוֹ מֵה לְפַחַד מִן הַמּוֹת, וְעַל-יַדֵּי-זֶה מֵיֵשֵׁב דַּעַתּוֹ וְיָכוֹל לִפְלֹ בְּשָׁנָה...

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י עוֹד סִגְלָה לְהַרְדֵּם — שְׂיִסְתַּפֵּל בְּתוֹף אֵיזָה סֵפֶר קְדוֹשׁ בְּשִׁכְבוֹ עַל מִטָּתוֹ, וְזֶה מְסַגֵּל מְאֹד, כִּי הַבְּעַל-דָּבָר אֵינוֹ רוֹצֵה שֶׁהָאָדָם יִלְמַד, וְלָכֵן תַּכְּף-וּמְקִיד תַּפֵּל עָלָיו שְׁנָה עֲמֻקָּה, וְזֶה בְּדוּק וּמְנַסָּה, כִּי אִם יִקַּח הָאָדָם אֵיזָה עֵתוֹן אוֹ דָּבָר

שֶׁל חוֹל, יוּכַל לְהִסְתַּכֵּל בְּזֶה שְׁעוֹת וְלֹא יִפֹּל בְּשָׁנָה, אֲבָל עִם סֵפֶר קְדוֹשׁ תִּכְף־וּמְיָד יִישָׁן.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּדַרְךָ צַחוֹת וְאָמַר: וּבִפְרָט אִם תִּקַּח בְּיָדְךָ סֵפֶר "אֲשֶׁר בַּנְּחָל", אַז בְּיָדָי תִּפֹּל בְּשָׁנָה תִּכְף־וּמְיָד...

וּבְדַרְךָ צַחוֹת אָמַר פֶּעַם מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהִדְבָּר הַנ"ל הוּא גַם סִגְלָה לְבַעַל חֲנוּת שְׂיָהִי לּוֹ תְּמִיד קוֹנִים, הִינּוּ שְׂיָהִי לּוֹ סִפְרִים מוּכַנְיִים בְּתוֹךְ חֲנוּתוֹ, וְתִכְף־וּמְיָד בְּשֵׁאִין קוֹנִים יִפְתַּח אֵיזָה סֵפֶר לְלַמֵּד בּוֹ, אַז תִּכְף־וּמְיָד יִרְאֶה שֶׁהַבַּעַל־דְּבָר יִזְמַן לּוֹ אֵיזָה קוֹנָה לְבַטְלוֹ מִלְמוּדוֹ...]

וְסֵפֶר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁדָּרְכוֹ תְּמִיד לְהִסְתַּכֵּל בְּכַמָּה סִפְרִים בְּשִׁכְבוֹ עַל מִטָּתוֹ לִפְנֵי הַשָּׁנָה, וְאַחֲר־כֵּן מְכַבֵּה אֶת הָאוֹר וּמִתְבּוֹדֵד עִמוֹ יִתְבַּרְךָ, וְנוֹפֵל בְּשָׁנָה תִּכְף־וּמְיָד מִתּוֹךְ יְחוּדִים קְדוּשִׁים, וְאָמַר, שְׂיֵשׁ לּוֹ מִמֶּשׁ הַבְּרָכָה שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, שֶׁפֶּעַם נִתְבַּרְךָ מִפִּי רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁתִּכְף־וּמְיָד כְּשִׁיסְגַר אֶת עֵינָיו יִפֹּל בְּשָׁנָה, וְכֵן נַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ תְּמִיד.

וְזֶה הִיָּה בְּעֶרֶב שַׁבַּת־קֹדֶשׁ כְּשֶׁשָּׁאֵל הָאִישׁ הַנ"ל עֲצָה מִמוֹהֲרָא"ש נ"י בְּעֵנִין הַשָּׁנָה, וְאָמַר לּוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י אַז, שֶׁבְּעֶרֶב שַׁבַּת־קֹדֶשׁ יֵשׁ מְצוּהָ גְדוּלָה לִישָׁן קִצַּת כַּמוּבָא בְּסִפְרִים, כִּי רַבְּנוּ ז"ל אוֹמַר (לְקוּטִי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב', סִימָן י"ז): שֶׁשַּׁבַּת־קֹדֶשׁ הִיא עוֹלָם הַחֲרוּת, וְעַקֵּר הַחֲרוּת הוּא חֲרוּת הַמַּחִין, וְעַל־פִּי־רֹב בְּנֵי־אָדָם מִתְיַגְעִין מְאֹד בְּטָרְחוֹת וּבִיגִיעוֹת בְּעֶרֶב שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וּכְשֶׁבָּאָה שַׁבַּת־קֹדֶשׁ אֵין לָהֶם חֲרוּת הַמַּחִין כָּלֵל, רַק נוֹפְלִים בְּשָׁנָה רֹב הַשַּׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְכַכֵּה עוֹבֵר אֲצִלָּם כָּל הַיּוֹם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וְלִכֵּן כְּדָאי מְאֹד לִישָׁן קִצַּת בְּעֶרֶב שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, כְּדִי שְׂיִתֵּן נִיחָא לַמַּחִין, וְעַל־יַד־יָזָה תִּהְיֶה לּוֹ חֲרוּת אֲמִתִּית כָּל הַשַּׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְיוּכַל לְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר אַז בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבְדַבְּקוֹת הַבוּרָא.

וספר מוהרא"ש נ"י, שדרכו של הרב מטשעהרין ז"ל הייתה לא לישן כלל — לא בליל שבת-קדש ולא ביום שבת-קדש, כי אמר, שצריכים להיות שומר את השבת, ואסור לשומר לישן על משמרתו אפלו כרגע, פן יפגע בשמירתו, ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שמרגיש טעם קדשת שבת-קדש קשה לו מאד לישן בליל שבת-קדש, כי חבל לו על כל רגע של הלילה הקדוש הזה, ולא יישן רק המכרח לו לעבודת השם... ועל יום שבת-קדש מבאר בשם האריז"ל, שטוב לישן אחר הצהריים, כי היא מעלה וטובה גדולה לנשמה.

ואמר מוהרא"ש נ"י לאיש הנ"ל: הלא תראה שהבעיה שלך היא — שאין אתה יכול לישן, אבל הבעיה שלי היא שאני בן צריך לישן, ואני מתפלל תמיד להשם יתברך שגם המעט שנה שאני צריך לישן, גם על זה אוכל לומר...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי-כן אסור לאדם לסגף עצמו בשנה, כי אם לאו, יסתובב כמו שכור ממש כל היום, רק לאט לאט במשך ימים ושבועים מי שנפשו חפצה מאד בעבודת השם יתברך לשום לילות כמים בתורה ובתפלה, יכול להרגיל עצמו בכל פעם להסתפק עם קצת פחות שנה, עד שלא יצטרך לישן רק מעט המכרח לו ממש, שלא יתבלבל מחו.

ומוהרא"ש נ"י תמיד מזהיר מאד את כל תלמידיו, שישמרו מאד על שנתם, ויישנו כל צרכם, ודרכו להקפיד מאד, כשרואה אחד שפוזל בשנת חבירו, הינו שלא נזהר מלעשות רעש סמוך לתדר חבירו שהיה ישן, ואמר, שזהו עון פלילי ממש, שאין עליו מחילה (כמבאר בפוסקים), כי לא די שהאדם מסגף עצמו בשנה על לא דבר, (הינו שמבילה את זמנו בלילה בהכל וריק ובדברים בטלים), ועל-ידי-זה אין לו לא יום ולא לילה, אלא גם מבטל את חבירו מן השנה, שזהו עון גזל ממש, ולא נתן להשיבו, כי

גם כל היום שלו כָּבַר יְהִי מְבַלְבֵּל, וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד הֵן בֵּין אַנְשִׁים זָרִים וְהֵן בְּבֵית לְהִתְנַהֵג בְּשִׁקְט גְּדוּל כְּשֶׁאֶחָד יִשֵּׁן בְּסֻמוֹ.

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, שְׁאֲסוּר לְעוֹרֵר בֶּן אָדָם מִן הַשְּׁנָה, כִּי אִם בְּשָׂבִיל שְׂנֵי דְבָרִים: הֵינּוּ לְזִמְנֵי קְרִיאַת שְׁמַע וְלְזִמְנֵי תְּפִלָּה, וְהוּא הַדִּין לְכָל מַצְוֵה עוֹבְרֹת, כִּי בְּדְבָרִים כָּאֵלוֹ אוֹמְרִים שְׁבוּדָאֵי נִיחָא לִיה לְאִינִישׁ לְקַיֵּם אֶת הַמַּצְוֵה בְּזִמְנָהּ כְּרֵאוּי, אֲבָל לְדַבֵּר אַחַר אֲסוּר לְעוֹרֵר בֶּן אָדָם מִן הַשְּׁנָה, וְהוּא דְבַר חֲמוּר מְאֹד וְכַנ"ל.

גַּם הַקְּפִיד מוֹהְרַא"ש נ"י מְאֹד שְׁלֹא יִישֵׁן הָאָדָם בְּלִילָה עִם בְּגָדָיו שֶׁהוֹלֵךְ בָּהֶם כָּל הַיּוֹם, אֲלֵא יְהִי לוֹ בְּגָדִים הַמֵּיחָדִים לְשָׁנָה, וְאָמַר, שְׁמִי שִׁישֵׁן בְּבְגָדָיו שֶׁהוֹלֵךְ בָּהֶם כָּל הַיּוֹם, זֶה מְבַלְבֵּל אֶת מַחוּ, וְנַעֲשֶׂה מְבַלְבֵּל וּמְבַהֵל כָּל הַיּוֹם, וְזֶהוּ גַם-כֵּן תְּחִילַת רִיחַ זְהָמָה, כִּי בְּגָדָיו נַעֲשִׂים עַל-יְדֵי-זֶה מְזֻהָמִים, וְסוּף כָּל סוּף אֵין בְּגֵי-אָדָם יְכוּלִים לְעֲמֹד עַל יְדוֹ, וְאָמַר, שְׁאֵף-עַל-פִּי שְׁדְּבָרִים כָּאֵלוֹ נִרְאִים כְּדְּבָרִים קָלִים, אֲבָל הֵם עֵקָרִים גְּדוּלִים וְנַחוּצִים מְאֹד, וְהַזְּכִיר דְּבָרֵי הַגְּמָרָא, שְׁאָמַר הַתְּנָא לְבָנוּ, (שְׁלֵמַד רַבּוּ עֲמוּ הַלְכוֹת דְּרַף אַרְצֵי): הַלִּיכוֹת עוֹלָם לְמַד עִמָּךְ.

תְּקוּנִים

מוֹהְרַא"ש נ"י מְעוֹרֵר תְּמִיד אֶת תְּלַמִּידָיו לומר בְּכָל יוֹם וְיוֹם הַרְבֵּה דְּפִים בְּסִפְר "תְּקוּנֵי זְהַר", וְאוֹמַר, שְׁהֵם כְּמוֹ מְכַבְּסָה לְנִשְׁמָה, כִּי אֲמִירַת תְּקוּנִים מְסַגֵּלַת מְאֹד מְאֹד לְאָדָם לְחֹזֵר בְּתִשְׁבּוּבָה.

וְסִפְר, שְׁדַרְכוּ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל הִיתָה לְלַמֵּד כָּל הַשְּׁנָה "תְּקוּנֵי זְהַר"

ולא רק בימי אלול, כְּאֲשֶׁר נוֹהֲגִים הָעוֹלָם, וְאָמַר רַבְּנּוּ ז"ל, שְׁבִסְפֹר
הַתְּקוּנִים כָּלוּלִים כָּל הַחֲכָמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, וְהַפְּלִיג מְאֹד מְאֹד בְּמָה
פְּעָמִים בְּעֵינַי שֶׁבַח גְּדֻלַּת תְּקוּנֵי הַזֶּהָר (עֵין שִׁיחוֹת הַר"ן, סִימָן קכ"ח).

וּמוֹהֲרַנְתָּ ז"ל סָפַר, שֶׁשָּׁמַע פְּעַם מְרַבְּנּוּ ז"ל, שֶׁדָּבַר מִגְּדֹל
הַפְּלָגַת מַעֲלַת תְּקוּנֵי הַזֶּהָר, וְאָמַר: הֲלֹא כָּל סֵפֶר הַתְּקוּנִים הוּא
רַק עַל תְּבַת "בְּרֵאשִׁית" לְבַד, וְעַל סֵפֶר הַתְּקוּנִים לְבַד לֹא יִסְפִּיקוּ
אֲלֵפֵי סִפְרִים לְבָאֵר עֶצֶם רַבּוּי הַסּוּדוֹת שֵׁישׁ שָׁם, אֲשֶׁר לֹא
יְכִילִם הִרְעִיזוֹן אֶת מַעֲלַת קִדְשַׁת הַתְּקוּנִים (עֵין שִׁיחוֹת הַר"ן, סִימָן
רפ"ה).

וְעוֹד אָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י בְּשֵׁם רַבְּנּוּ ז"ל מְזֶה הָעֵינַי, שֶׁבְּדוֹרוֹת
הַקּוֹדְמִים הָיוּ אַחֲיֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַתְּמִימִים רְגִילִים לֹאמַר בִּימֵי
אֱלוֹל הִרְבָּה תְּקוּנִים, וְרַבְּנּוּ ז"ל אָמַר עַל זֶה, שֶׁלְּמַעֲלָה בְּעוֹלְמוֹת
הָעֲלִיוֹנִים נַעֲשִׂים מְזֶה דְּבָרִים גְּדוֹלִים עַד מְאֹד, עַד שֶׁמִּהֲנַגּוֹן שֶׁל
הַתְּקוּנִים שֶׁכָּל אֶחָד מִנֵּגֵן עִם נַגּוֹנוֹ, וְגַם מִחֲלִישוֹת הַלֵּב שֵׁישׁ לְכָל
אֶחָד, מִחֲמַת שֶׁכָּל אֶחָד מִתְאַחֵר אֲזוּ בְּבֵית הַמְּדֻרָשׁ יוֹתֵר מִהֲרַגְלוֹ,
מִכָּל זֶה נַעֲשִׂים דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים וְתְּקוּנִים גְּדוֹלִים לְמַעֲלָה (עֵין שִׁיחוֹת
הַר"ן, סִימָן קכ"ב).

וְדָבַר מוֹהֲרַא"ש נ"י הִרְבָּה עִם תְּלַמִּידָיו, שֶׁיִּרְאוּ לְבַל יַעֲבֹר
עֲלֵיהֶם יוֹם אֶחָד מִבְּלֵי לֹאמַר קֶצֶת דְּפִים תְּקוּנִים, וּבִכְפֻרְטִיּוֹת כֶּהִיּוֹם
שֵׁישׁ כְּכָר תְּקוּנֵי הַזֶּהָר עִם נִקְדוּת, הוּא מְזֻרָז מְאֹד מְאֹד אֶת
כָּל אֶחָד מִתְּלַמִּידָיו שֶׁיְהִי לּוֹ תְּקוּנִים מְשֻׁלוֹ, וַיְהִי רְגִיל לֹאמַר
בְּכָל יוֹם וַיּוֹם כֶּמָּה דְּפִים. [וּבִקְאֻמַּת עַל-יְדֵי הַתְּעוֹרְרוֹתוֹ, כָּל אֲנָשִׁי
שְׁלוֹמְנוּ הִיקָרִים, חֲסִידֵי בְּרִסְלָב, תְּלַמִּידֵי "הַיְכָל-הַקִּדְשׁ", הַתְּחִילוּ
לְהַתְּמִיד בְּאַמִּירוֹת תְּקוּנִים, עַד שֵׁישׁ אֶצְלוֹ תְּלַמִּידִים שֶׁכְּבָר זָכוּ לְסִים
עֲשָׂרִים אוֹ שְׁלֹשִׁים פְּעַם, כָּל אֶחָד כָּפִי שֶׁקִּידְתּוֹ וְהַתְּמַדְתּוֹ בְּזֶה].

וּסְפַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהֵרַב הַקְּדוּשׁ בְּעַל "עֲטֻרַת צְבִי", רַבֵּי צְבִי

מזידיטשוב, זכרונו לברכה, הייתה דרכו לתן תקון לבעל תשובה, שיאמר בכל יום חמשה דפים תקונים, והוא בעצמו (בעל "עטרת צבי"), הייתה דרכו לקום בלילה ולצאת אל הנהר בחורף, והיה שובר את הקרח וטובל, ואחר-כך היה מלביש את הכפה שלו, ואומר שם כשכל גופו תחת המים הרבה דפים תקונים עם קול חוצב להבות אש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שרגיל לומר תקונים, הוא מרגיש התעוררות אחרת בעבודתו, כי אמירת התקונים בהתלהבות, מכנסת התעוררות גדולה בלב האדם.

ופעם האריך מוהרא"ש נ"י בשיחה נפלאה ממעלת אמירת התקונים באריכות נפלאה כדרכו, [חבל שלא נכתב בזמנו], ואחר-כך כשבא לבית מדרשו להתפלל מנחה, מצא בחור שמבטל את הזמן, ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: חשבתי שאחר שיחה ארכה פזו, תרוץ אל בית מסחר לספרים, ותקנה לעצמך תקונים, וכבר תאמר כמה דפים, ולבסוף אני רואה שאתה מבטל את זמנך היקר בהבל וריק.

וצנה מוהרא"ש נ"י לכמה מאנשי שלומנו, שיהיו רגילים באמירת תקונים, ואמר להם, שאם יהיו חזקים באמירת תקונים בכל יום ויום חק ולא יעברו, תהיה להם הצלחה גדולה בכל מעשיהם.

ופעם אחרת בסעודה שלישית בשבת-קדש, דבר מוהרא"ש נ"י על-פי התורה י"ב בחלק ב' מלקוטי-מוהר"ן, והאריך אז בשיחה עמקה מענין התקונים של רבי שמעון בן יוחאי, כי בתורה שם מפרש רבנו ז"ל אפן אחד מהתקונים ברא תי"ש ואיה הש"ה לעולה, שהוא המאמר סתום, והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי המאמר סתום זה סוד הכתר, אריך אנפין, ששם גנוז וסתום

הכל, ומשם יוצאים הרחמים הגדולים, עד שאפלו אלו שנפלו בעמקי עמקים בשאול תחתיות ומתחתיו, עדין יכולים לצאת משם על-ידי המאמר סתום, כי רחמיו יתברך עד אין סוף, ואם מחפשים אחריו יתברך, אזי יכולים לעלות בתכלית העליה.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שרבי שמעון בן יוחאי היה נרדף מהקיסר של רומי, וברח עם בנו וישבו במערה שתיים עשרה שנה, מכסים מעין כל חי, ולא ראו את אור היום, ונכללו שם לגמרי באין סוף ברוך הוא, עד שהשיגו את השבעים פנים שבתורה, וגלו שבעים אפנים על-פי המאמר סתום, שהוא בראשי"ת, ואחד מהפנים שבתורה הוא ברא"שית — ברא"ת"ש, ואיה השה לעולה, הינו אף שנפלו בעמקי התהום, אם יחפשו אחריו יתברך, גם משם עדין יכולים לצאת, על-ידי סוד המאמר סתום (עין בפנים התורה והבן).

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, כי יש בזה העולם כל מיני קטנות וירידות וחסכויות והסתרות שיורד ונופל האדם בהם, ונחשף ונסתר ממנו אורו יתברך, ורבי שמעון בן יוחאי גלה לנו שבעים פנים בתורה בסוד המאמר סתום, שכל זה הוא סוד גדלת ספר התקונים, וסיים: אבל אין מי שיבינם כי אם על-ידי ההקדמות של רבנו ז"ל, ובשביל זה, כשרבנו ז"ל גלה גדלת מעלת התנא רבי שמעון בן יוחאי, שהבטיח, שעל ידו לא תשתפח התורה מישראל, אמר אז רבנו ז"ל: ועכשו יש נחל נובע מקור חכמה, שאפלו העיר וקדיש גם-כן צריך לקבל משם, הינו פי עכשו להבין את סודות התקונים ורמזיו הקדושים, ההכרח שיהיה בקי בדברי רבנו ז"ל.

(ועוד האריך בדבורים עמקים עד מאד בענין שבעים פנים שיש בספר התקונים וקשה לרושמו על פני הכתב, והרב גם נשפח ממנו).

תכלת

מוהרא"ש נ"י דבר פעם בענין תכלת, שהולכים הרבה מאנשי שלומנו, וספר, שבעת שאמר רבנו ז"ל: ממני עד משיח צדקנו כבר לא יהיו חדשות, וכל אנשי שלומנו הסתכלו עליו, פתאם יצאה אגחה מפיו הקדוש ואמר: אה תרחם, אה תרחם. ובשעת מעשה אף אחד לא הבין, ולא שם לב אל אגחת רבנו ז"ל, אבל אחר הרבה שנים בשנת תרח"ם, שגלה הרב מראדזין את התכלת, אמר הרב הקדוש רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל (בעל מחבר ספר "באור הלקוטים"), אשר רבנו ז"ל כון באגחתו על התכלת שיתגלה, הינו שדבר אחד כן יתגלה עוד ממנו ועד משיח, והוא — ענין התכלת, אף תהיה הרבה מחלקת על זה, ובשביל זה התאנח ואמר: אה תרחם, אה תרחם, ואז נסע הרב הקדוש רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל אל הרב מראדזין, ודבר עמו הרבה, ונתפעל רבי אברהם ממנו, וכן הוא נתפעל מרבי אברהם, ולקח ממנו רבי אברהם חבילה תכלת והתחיל ללכת עם תכלת, וכל אלו מאנשי שלומנו שהיו תלמידיו, גם-כן התחילו לילף עם תכלת, ומאז ועד עכשו כל אנשי שלומנו היקרים ששקדו בספרי רבי אברהם בן רבי נחמן, זכרונו לברכה, גם-כן הולכים עם תכלת, (וגם מוהרא"ש נ"י הולף עם תכלת וכן כל תלמידי "היכל-הקדוש" הולכים עם תכלת).

וספר מוהרא"ש נ"י, כי אז פשה הרב הקדוש רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל ה"ה אצל הרב מראדזין, נתפעל כל-כף ממנו, עד שרצה לתפור לו בגדים יקרים של משי, כי רבי אברהם מרב עניותו הולף קרוע ובלוי, וכבר הרב מראדזין עד מאד, ורבי אברהם ז"ל ברח ממנו באמצע הלילה בלי להפרד פנהוג, (כי דרכו של רבי אברהם, שברח מכל מיני פרסומים). וכשהיה בפולין ראה שם ספר שהוציא אחד נגד התכלת, וקרא שם הספר "פסול תכלת", ובו הוא מראה הפוך הספר "פתיל תכלת", שכתב הרב מראדזין,

ועינן רבי אברהם בלילה אחד בכל הספר, וכשגמרו הפטיר עם היד, ואמר בזו הלשון: "לא אמר כלום", הינו שאין שום ממש בדבריו, ועורר את כל אנשי שלומנו שפן יקבלו את התכלת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כהיום שאין אנו הולכים בטלית בלאים, אין מה לחשש כלל ללקת עם תכלת, כי הלא אנו נוהגים ללבש רק טלית של צמר, אם-כן מה יש לחשש, ואפלו אם אין זה התכלת האמתי, אף-על-פי-כן זכר לתכלת יש, ואין מה להפסיד, ואדרבה הוא דבר חדוש, ואז תמיד מסתכלים על הציצית ומקיימים מצות "וראיכם אותו", והראיה מביאה לידי זכירה, לזכר בו יתברך תמיד.

מוהרא"ש נ"י צוה לכל תלמידי היכל-הקודש שילכו עם תכלת, ואמר, שיש מדרש (שחר טוב על תהלים) שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה: ומכבודו חלק ליראיו זה התכלת, כי הקדוש-ברוך-הוא נותן ליראיו מכבודו, הינו כי בזה שהאדם הולך עם תכלת בציצית, ומסתפל בה תמיד, והתכלת דומה לים, והים לכסא הכבוד, על-ידי-זה האדם שב בתשובה, ואמרו חכמינו הקדושים: גדולה תשובה שמגיעת עד כסא הכבוד, ועל-כן זה הכבוד הגדול ביותר, שחלק הקדוש-ברוך-הוא ליראיו, שיהיה להם תכלת בציצית.

תלמידים

מוהרא"ש נ"י אמר: לזכות להעמיד תלמידים הגונים זה ברכה מן השמים, וזה לא בא בנגל כלל, וכמו שצריכים להתנגע עם בניו שיזכה לבנים טובים, כמו-כן צריכים להתנגע עם תלמידים, ממש מסירות נפש צריכים על זה, ואז כולי האי ואולי, יזכה להעמיד

תלמידים הגונים.

ואמר, כְּשֶׁבָנִי-אָדָם מִסְתַּכְּלִים עַל תְּלִמְדֵי הַיְקָרִים, אִזּוּ מְקַנְאִים בוֹ, וְחוֹשְׁבִים שֶׁזָּכָה בָהֶם מִן הַהֶפְקֵר, וְאִף אֶחָד אֵינּוּ יוֹדֵעַ כַּמָּה צְרוּת וַיְגִיעוֹת סָבֵל וְהַתִּיגֵעַ עִמָּהֶם, כַּמָּה לַיְלוֹת שְׁלָמִים הָיָה עַר בְּעִבּוּרָם, כַּמָּה שְׁעוֹת בְּלָה וּבִטָּל בְּשִׁבְלָם, וְעַל-כֵּן לֹא בַחֲנָם נַעֲשׂוּ מַה שֶׁנַּעֲשׂוּ.

וְכָל זֶה אָמַר בְּשָׁעָה שֶׁבִקֵּר אֶצְלוֹ הֵרֵב מִבְּלוֹז'וֹב שֶׁבָּא לְסַעֲדַת שֶׁבַע בְּרֻכּוֹת בְּ"הֵיכַל-הַקֹּדֶשׁ", וְהֵרֵב הַנֵּ"ל הוּא מִפְּרָסָם גְּדוֹל בְּעוֹלָם, וְלוֹ חֲסִידִים רַבִּים, וּכְשֶׁרָאָה אֶת הַבַּחּוּרִים וְהָאֲבָרְכִים תְּלִמְדֵי "הֵיכַל-הַקֹּדֶשׁ", יָצָא מֵהַתַּפְּעֻלוֹת, וְאָמַר לְמוֹהֲרָא"ש נ"י: כָּבֵר רְאִיתִי הֵרֵבָה בַּחּוּרֵי יְשִׁיבָה, וְהֵרֵבָה אֲבָרְכִים מְכוֹלְלִים שׁוֹנִים, אֲבָל בַּחּוּרִים וְאֲבָרְכִים שְׂאֵנֵי רוּאָה כָּאֵן, עֲדִין לֹא רְאִיתִי מִיָּמַי, הַדְרָף-אֶרֶץ שְׁלֵהֶם מִמֶּשׁ לְהַפְּלִיא, הַהֲתַמְדָּה שְׁלֵהֶם זֶה פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת, כֹּל אֶחָד עִם הַלְמוּד שְׁלוֹ, וְקִדְּם הַסַּעֲדָה וּבַתּוֹף הַסַּעֲדָה לֹא בִטְלוּ אֶת הַזְּמַן, וּכְשֶׁהָיוּ צְרִיכִים לְאִיזָה עֵזֶר, קִפְּץ זֶה מִמְּקוֹמוֹ וְזֶה מִמְּקוֹמוֹ, וְעֲזָרוּ זֶה לְזֶה, וְדָבַר זֶה עוֹד לֹא רָאָה שֶׁבַתּוֹף הַהֲתַמְדָּה קוֹפְצִים הַבַּחּוּרִים מִמְּקוֹמָם וּמִשְׁמָשִׁים אֶת הָאוֹרְחִים, וְתַכְּף-וּמִיד חוֹזְרִים אֶל הַלְמוּד כְּאֵלוֹ לֹא קָרָה שׁוּם דְּבָר, וְהָאֶרֶץ אִזּוּ הֵרֵבָה בְּשִׁבַח הַתְּלִמְדִים שֶׁל "הֵיכַל-הַקֹּדֶשׁ".

וְאָמַר אִזּוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י: הוּא חוֹשֵׁב שֶׁמְצַאֲתִים כָּף... כַּמָּה יְגִיעוֹת יִגְעֲתִי, כַּמָּה טְרַחְוֹת טְרַחְתִּי עִם כֹּל בַּחּוּר בְּפִרְטֵי פְּרֻטִיּוֹת, כְּאֲשֶׁר יַעֲרִיד כֹּל בַּחּוּר וְאֲבָרָף עַל עֲצָמוֹ.

[וּבִאֲמַת מְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּעִבּוּר כֹּל תְּלָמִיד, אֵין לְשַׁעַר וּלְסַפֵּר כָּלֵל, כִּי הוּא מוֹסֵר אֶת עֲצָמוֹ יוֹתֵר מֵאֵב אֶל בְּנוֹ, וְעַל-כֵּן לֹא בַחֲנָם אוֹהֲבִים אוֹתוֹ אֲהָבָה נְצַחִית, אֲהָבָה שְׂאִינָה תְלוּיָהּ בְּדָבָר בְּטָל, עַד שֶׁלֹּא יְכוּלִים לְהַפְּרֵד מִמֶּנּוּ, וְתִמִּיד רְצִים

אחריו, ודבר זה חרה לו ברוב הפעמים, כשדבר עם איזה בחור, תכף-ומיד כבר בא השני לשמע, וכשראה שלישי גם הוא בא, ולא לקח זמן רב, ואחד אל אחד באו ועמדו סביבו, וכשרק ראה זאת, איך שהוא התחיל לדבר עם בחור מאיזה ענין פרטי, וכבר עומדים כל הבחורים ושומעים, חרה לו ושלח את כלם שילכו ללמד, ותמיד אומר: מה הייתי עושה אם היו בשיבה כמה מאות בחורים, הייתם תמיד עומדים סביבי ולא נותנים לי מנוח, ואמר בלשון קפידה לכמה בחורים שבאו משיבות שונות, למה אינכם חוזרים אל המקום שבאתם משם, האם גם אצל ראשי השיבות שלכם עמדתם כך סביבם, ורצתם אחריהם לשמע כל מה שהם מדברים?! והשיבו בכת שחוק: לא היה מה לשמע אצלם... אף-על-פי-כן היה מוהרא"ש נ"י מקפיד על זה, ואמר: הלא כשאני מדבר עם ראובן, מה לו לשמעון לבוא ולהתערב, וכשאני מדבר עם יהודה ויששכר מה לו לאשר לבוא, אף-על-פי-כן התלמידים מרב תשוקת לבם לשמע את מוהרא"ש נ"י לא הסתכלו על זה ורצו אחריו, ואף שהקפיד וגרשם, היו מחביאים את עצמם ושומעים דבורים אשר אפלו השיחות חלין שלו, היו צריכות למוד עמק, ועל-פי-רב לא היה אצלו ענין של שיחת חלין, כי מקל דבור ושיחה פשוטה נכנס באמירת תורה, וספר ספורים נפלאים מרבנו ז"ל ומתלמידיו אנשי שלומנו הקדושים, או מהבעל-שם טוב הקדוש ומתלמידיו הקדושים, רב טוב הגנוז והצפון שמעו אצלו; אשרי אנשיו, אשרי העומדים סביבו ששתו בצמא דבריו הקדושים, ובין כל אנשי שלומנו חסידי ברסלב, יכולים להכיר תכף-ומיד מי הוא תלמיד מ"היכל-הקדש", ראשית, הדבורים שלהם הם דבורים אחרים לגמרי, גלוי אלקותו יתברך בהתגלות נפלאה, [ונהבחר הצעיר ביותר יש לו דבורי נפלאים כאלו שאין שומעים אצל מפרסם של אלפי חסידים, וכן ההתמדה בלמוד התורה הקדושה, זה אין לשער ולספר כלל, זה לומד גמרא, זה משניות זה "עין יעקב", זה זהר, זה תהלים, זה לקוטי-מוהר"ן, עין לא ראתה דבר כזה].

וספר מוהרא"ש נ"י, שְׁבַדְרֵךְ כָּלֵל הַתְּלַמִּידִים מְשַׁפְּיעִים מַחִין לְהַרְבֵּה הַלּוֹמֵד עִמָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים: וּמַתְּלַמִּידֵי יוֹתֵר מִכָּלֶם, כִּי הָרַב בְּאֵמֶת הוּא שְׁבוּר כְּחֵרֶס הַנִּשְׁבֵּר בְּעֵצְמוֹ, וּכְשָׁבָא אֵלָיו תְּלַמִּידוֹ בְּדַרְךְ אַרְץ גְּדוּלָה, וְרוּצָה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, אִז מַכְנִיס בּוֹ מַחִין, וְעַל-כֵּן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קכ"ו), בְּכָל מְקוֹם שֶׁשָּׁבְחוּ הַחֲבָרָא אֶת רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי עַל שֶׁגָּלָה לָהֶם סוּד נִפְלָא, תִּמְצָא שְׁאֲחֵר-כֶּךָ אָמַר לָהֶם עוֹד חֲדוּשֵׁי תוֹרָה, וְהַסְּבִירוֹ מוֹהַר"ש נ"י, כִּי הָרַב הָאֵמֶת בְּעֵינֵי עֵצְמוֹ בֵּטֵל וּמִבְטָל לְגַמְרֵי כְּחֵרֶס הַנִּשְׁבֵּר, וּכְשָׁבָא תְּלַמִּידוֹ וּמְשַׁבְּחוֹ וּמְפָאָרוֹ, אִז נִתְרַחֲבִים לוֹ הַמַּחִין וּמְשַׁפְּיעַ עֲלָיו אוֹר וְדַעַת, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרֵי הַתְּלַמִּיד שִׁיּוּדַע אֵיךְ לִפְתּוֹת אֶת רַבּוֹ וּלְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ תוֹרָה, וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י, כִּי תְּלַמִּיד כְּזֶה הָיָה מוֹהַר"ן ז"ל, שֶׁהָיָה יוֹדַע אֵיךְ לְהוֹצִיא מִרַבֵּנוּ ז"ל כָּל-כֶּךָ הַרְבֵּה תוֹרָה בְּמִשְׁךְ זְמַן קָצֵר, כִּי הָלֹא לֹא הָיָה בְּקַבְיֵעוֹת אֲצֵל רַבֵּנוּ ז"ל כִּידוּעַ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן זָכָה לְהוֹצִיא מִרַבֵּנוּ ז"ל כָּל-כֶּךָ הַרְבֵּה דְּבוּרִים, כִּי דִרְכוֹ הָיְתָה לְשַׁבַּח תְּמִיד אֶת רַבֵּנוּ ז"ל, וְעַל-יְדֵי-זֶה הִשְׁפִּיעַ עֲלָיו תוֹרָה וְשִׁיחוֹת וְדְבוּרִים הַרְבֵּה מְאֹד.

וספר מוהרא"ש נ"י, אֲשֶׁר פָּעַם הָיָה הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ, זְכוּתוֹ יִגַן עֲלֵינוּ, יוֹשֵׁב לְבַד בְּבֵיתוֹ, וְהָיָה שְׁבוּר בְּעֵצְמוֹ לְגַמְרֵי, וּכְמַעַט שְׁנֵאָבֵד, חֵס וְשְׁלוֹם, מֵרַב צַעַר וְעִגְמוֹת נֶפֶשׁ שֶׁהֵיְתָה לוֹ, כְּדַרְכָּם שֶׁל הַצְּדִיקִים הָאֱמֵתִיִּים הַמַּחֲזִיקִים עֵצְמָם תְּמִיד לְהִכִּי גְרוּעִים שְׁבַעוּלָם, וּבּוֹ בְּרַגַע שֶׁכָּבַר חָשַׁב שְׁאָבֵד הַכֹּל — אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה וְאֶת הָעוֹלָם הַבָּא יַחַד, זְמַן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תְּלַמִּיד אֶחָד שֶׁדִּפַּק עַל הַדָּלֶת וְנִכְנַס וּבָא בְּדַרְךְ אַרְץ גְּדוּלָה, וְאָמַר בְּהִכְנַעַה גְּדוּלָה: רַבִּי וּמוֹרֵי, לְמַדְנֵי תוֹרָה, וְאִז הִכְנִיס בּוֹ מַחִין וְנִכְנַס לְגַדְלוֹת הַמַּחִין, וְהִחִיָּה אוֹתוֹ מִמֶּשׁ וְהִשְׁפִּיעַ עֲלָיו תוֹרָה.

עוֹד סִפֵּר מוֹהַר"ש נ"י, שֶׁהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ, זְכוּתוֹ יִגַן עֲלֵינוּ, לֹא רָצְתָה נִשְׁמָתוֹ לִירֵד אֶל זֶה הָעוֹלָם מִפְּחַד הַקְּלָפוֹת,

שפחד שמרב המחלקת שתהיה עליו יפל ממדרגתו לגמרי, עד שהבטיחו לו שיתנו לנשמתו ששים גבורים לשומרו, ואז הסכימה נשמתו לירד אל זה העולם, והששים גבורים היו הששים תלמידים שהיו לו, שהיו למדנים גדולים ועובדי השם אמתיים דבוקים בו יתברך, והם אשר עמדו סביבותיו, ולמד עמם גלוי אלקות, והם החזיקו אותו, והרחיבו את דעתו שלא ישבר לגמרי, חס ושלום.

ופעם ספר לנו מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל אמר: לרבנו ז"ל לא היו ששים גבורים, ולי, ברוך השם, יש הששים גבורים, והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי נשמת רבנו ז"ל באה ויורדת ממקום גבה כזה, אשר אין יכולים לדבר מזה כלל, על-כן לא התפחד מכל המחלקת שהיתה עליו, אדרבה התפאר הרבה, שהמחלקת עליו עושה לו טובה גדולה, ויש היכלות שאי אפשר להגיע אליהם כי אם על-ידי מחלקת, ועל-כן רבנו ז"ל לא פחד כלל משום בריה, לא-כן מוהרנ"ת ז"ל שהוא הפיץ את אור ודעת רבנו ז"ל, עליו היתה מחלקת מבית ומבפנים, ורצו ממש לרוצחו בפשיטות, ועל-כן הצרו לששים תלמידים שיחזקו אותו, וסיים מוהרא"ש נ"י: "לי, ברוך השם, יש תלמיד אחד שהוא שקול כששים גבורים, הוא חזק אותי בכל זמני המחלקת, והוא אשר זרזני לחבר את כל הספרים הקדושים ולהדפיסם ולהפיצם", והרבה פעמים התפאר עם התלמיד הזה, אף שסבל ממנו הרבה יסורים, עזר לו הרבה מאד, (ולא רצה מוהרא"ש נ"י לגלות מי זה).

[ובאמת רואים, שכל מי שהוא נמנה על תלמידי מוהרא"ש נ"י, ההתקרבות אל רבנו ז"ל היא כבר באפן אחר לגמרי. אשריהם ואשרי חלקם].

תפלה

מוהרא"ש נ"י מקפיד מאד מאד על אלו אשר מעינים בספר בשעת התפלה או בין מזמור למזמור, ואמר שזה פגם האמונה, כי המאמין האמתי, שמאמין באמת, אשר בעת שמתפלל לפניו יתברך, הוא יתברך עומד שם ושומע דבורו ותפלתו, הוא לא יסתכל ויעיין אז באיזה ספר, כי כשאדם מדבר עם המלך, אז לא יפתח איזה ספר ויעיין בתוכו, כי אם יעשה זאת, אין לה בזיון יותר גדול למלך מדבר זה, וכמו־כן בשעה שאדם מתפלל, אסור להסתכל ולעיין באיזה ספר.

ולכן בשעת קריאת התורה מוהרא"ש נ"י מאד מאד מקפיד שלא יעינו באיזה ספר, רק יטו אֵזֶן קשבת אל מה שקורין בתורה, ואם מעינים בספר, הרי הוא מזלזל בה, ואין לה פגם גדול מזה.

וכל־כֵּן מקפיד על זה מוהרא"ש נ"י שלא לעיין בספר בשעת קריאת התורה רק יעינו בתוך החמש וישמעו מלה במלה, עד שפעם אחת ראה שאחד מתלמידי "היכל הקדש" עיין באיזה ספר באמצע קריאת התורה, ובקשו מוהרא"ש נ"י שיפסיק לעיין בספר, והלה סגר את הספר, וכשמוהרא"ש נ"י לא ראה פתחו שנית, וכשראה זאת מוהרא"ש נ"י, הפסיק את בעל הקורא וצעק על המעיין בספר ומחה ברבנים, ואמר לו בתקיפות: אתן לה שתי סטירות, אם לא תציית לקיים זאת, (ושאלו אחר־כֵּן אחד, למה אמר לו בלשון תקיפה כזו, מה שאין דרכו בכך, והשיב: כי זה בזיון התורה, ואיני רוצה שבבית מדרשי יבזו את התורה, ואם אין מי שיתבע עלבון התורה, יהיה ענש לכל המתפללים שם, כל־כֵּן היה חמור בעיניו ענין זה).

ואמר מוהרא"ש נ"י: עקר שלמות התפלה הוא להתפלל מתוך הסדור דיקא מלה במלה, הן שחרית, הן מנחה, הן מעריב, הן

חצות, ומוהרא"ש נ"י מקפיד מאד מאד על אלו אשר מתפללים בעל-פה, ואמר, שכל מי שמתפלל בעל-פה, בודאי מחסר הרבה פסוקים ותבות, ומה גם שכל התפלה שלו מלאה מחשבות זרות, מה שאין כן מי שמסתפל בתוך הסדור בשעת התפלה, אז רואה לפני עיניו את תבות התפלה, ויכול להתעורר באמת אליו לתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י: כשאדם מסתפל בתוך הסדור בשעת התפלה, ומדבק את עצמו אל אותיות התפלה בתמימות ובכשיטות גמורה, יכול להרגיש במשך הזמן הארה עצומה עד מאד, וכך שכן אם מתפלל בסדור שכתוב שם שם הוי"ה ברוך הוא יתברך שמו בלי ראשי תבות של שני יודי"ן אלא שם הוי"ה כפשוטו, זה מכניס באדם הארה עצומה, ועל-כן הקפיד מוהרא"ש נ"י שבבית מדרשו יהיו רק סדורים כאלו שכתוב שם שם הוי"ה ברוך הוא יתברך שמו בגלוי ולא בראשי תבות, וגם הוא בעצמו מדקדק להתפלל ולברך "ברכת המזון" דיקא בסדור בזה, שכתוב שם הוי"ה יתברך שמו בגלוי.

והרבה פעמים מוהרא"ש נ"י מזהיר אותנו, שבשעת התפלה נכניס עינינו ומחשבותינו בתוך דבורי התפלה, ולא נסתובב אנה ואנה, וכן לא להסתפל חוץ מהסדור בשעת התפלה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: כשאדם עושה לעצמו גדר שאינו מתפלל ואינו מסתפל חוץ מסדורו משך כל זמן התפלה, אז יתפלל את תפלתו במחשבות נקיות בלי שום מחשבות זרות כלל, אשרי שיאחו בזה תמיד.

תְּמִימוֹת

מוהר"א"ש נ"י הפליג מאד במדת התמימות והפשטות, ואמר, שאי אפשר להשיג את אור רבנו ז"ל כי אם פשהולך בדרך התמימות והפשטות, וכל מי שהוא תמים ביותר, יקבל ביותר מרבנו ז"ל, ולהפוך כל מי שהוא חכם בעיניו, לא יקבל מרבנו ז"ל כלל, כי הלמוד של רבנו ז"ל הוא למוד עמק מאד מאד והפשטות והתמימות שבו עולה על הכל.

וספר מוהר"א"ש נ"י, כי מוהרנ"ת ז"ל התאונן קדם הסתלקותו ואמר בזו הלשון: אני לא יכול לומר שלא למדתי הרבה ולא התפללתי הרבה ולא חדשתי הרבה בתורה, כי שמרתי מאד את הזמן, אבל את התמימות ואת הפשטות של רבנו ז"ל מי יודע אם יצאתי ידי חובתי.

ומוהר"א"ש נ"י תמיד מפליג בשבח אחינו בני ישראל הספרדים שהם תמימים גדולים, ועל-כן זכו גדולי הספרדים להיות בעלי קבלה גדולים, כי חכמת הקבלה והשגות אלקות תלויות אף ורק במדת התמימות והפשטות.

ותמיד חוזר מוהר"א"ש נ"י על דבורו של רבנו ז"ל שאמר: "גם בתמימות אסור להיות שוטה", הינו שאף שהיא מעלה גדולה מהכל להיות תמים, אבל לא שוטה, כי תמימות ופשטות הם שני דברים נפרדים, תמימות נקראת שלמות, כמו שכתוב "וספרתם לכם" וגו', "שבע שבתות תמימת תהינה" וגו', תמימות דיקא שפירשה שלמות, הינו כי עקר שלמות האדם כשהוא תמים, אשר עליו אמרו חכמינו הקדושים (נדרים ל"ב): כל המתמים עצמו הקדוש-ברוך-הוא מתמים עמו, שמדת התמימות ממשכת על עצמו אור הקדוש-ברוך-הוא, ומשיגו יתברך באמת, לא-כן כשאדם הוא שוטה, אזי הוא מאבד כל מה שנותנים לו, כעין שאמרו חכמינו

הקדושים (תגינה ד'): איזהו שוטה? זה המאבד כל מה שנותנים לו, הינו מי שהולך בתמימות בפשיטות, יש אצלו שלמות, כי זוכה לקנות טוב הרבה בכל יום, ולהפוך מי שהוא שוטה, הוא מאבד כל מה שנותנים לו, כי הולך עם חכמות, וכן מי שהוא חכם בעיניו הוא סתם שוטה.

ודבר אז לגבי סדר הדרך הלמוד של רבנו ז"ל, שאי אפשר להגיע אל זה, כי אם על-ידי מדת התמימות והפשיטות, כל מה שהוא יותר תמים יזכה בשלמות לסיים ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה, ולהפוך אם יהיה שוטה וחסם בעיניו, אז לא יעשה שום דבר, וילכו ימיו להקל ולריק ולבטלה.

כמו-כן דבר מוהרא"ש נ"י הרבה בענין תפלה והתבודדות, אשר אי אפשר לזכות לזה כי אם על-ידי מדת התמימות והפשיטות, וכל מה שהוא תמים ביותר, ידבר יותר עמו יתברך, וכל מה שהוא חכם בעיניו, שאז הוא שוטה גדול, אז הוא לא ידבר כלל אליו יתברך; אשרי מי שזוכה להגיע אל מדת התמימות והפשיטות בזה העולם, אשרי לו ואשרי חלקו!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

ברוך רחמנא שזפני לסיים את כל החבור הנפלא הזה, והוא כרך שני, ויזפני השם יתברך לסדר עכשו לדפוס את הכרך השלישי להגדיל תורה ולהאדירה.

אנא השם הושיעה נא, אנא השם הצליחה נא.

מפתח הענינים

חלק ב'

א'

ט	אמונה
יג	אכילה
יז	אלול
כב	אבל
כד	ארץ אפים

ב'

כח	בושה
לא	בנים
לז	בטול
לח	ברכות
מב	בשם אומרו

ג'

מד	גמרא
מח	גאון
נ	גאווה

נב גלות
 נד גנב

די

נח דבקות
 סא דחיקת השעה
 סח דרך ארץ
 ע דירה
 עה דעת

הי

עז התקרבות לצדיקים
 פ התחזקות
 פג התבודדות
 פח היכל הקדש
 צא הפצה

וי

צד ותרו
 צו ודוי
 צח ותיקין
 קב ולד
 קג ועד

ז'

קד	זְעָה
קו	זְנוּג
קח	זְרִיזוּת
קיא	זְהִירוּת
קיג	זְכָרוֹן

ח'

קטז	חֲמֵרוֹת
קיט	חֲכָמוֹת
קכב	חֻבוֹת
קכד	חֲקוּי
קכו	חֲמֵשׁ וְרֵשׁ"י

ט'

קכח	טָבַע
קל	טְהַרָה
קלב	טְעָנוֹת
קלו	טְעוֹת
קלח	טוֹבָה

י'

קמ	יוֹם
קמד	יְגִיעוֹת וְעֲבוֹדוֹת

קמט	יְחוּדִים
קנד	יְשׁוּת
קנז	יוֹם הַמִּיתָה

כ

קסב	פְּעֵס
קסה	פְּשָׁרוֹת
קע	פְּבוֹד
קעז	פְּבוֹד-אָב-וְאִם
קפא	פְּאָב

ל

קפד	לְקוּטֵי-הַלְכוֹת
קפט	לֵב טוֹב
קצב	לִילָה
קצו	לְמוֹד
רד	לְשׁוֹן הָרַע

מ

רח	מְדוֹת
רי	מְנַחָה
ריא	מְעַט
רטו	מְשַׁנִּיֹּת
רב	מְלוּה מְלָפָה

נ'

רכג	נְטִילַת יָדִים
רכו	נְאוּף
רכט	נִרְדָּף
רלד	נִצְרָף לְבַרְיּוֹת
רלט	נְשִׁים

ס'

רמג	סוּד
רמה	סְפָקוֹת
רמז	סְפוּרִים
רמט	סְלָם
רנא	סְפָרִים

ע'

רנד	עֶרֶב-שַׁבַּת-קֶדֶשׁ
רנז	עֲבוּר
רנט	עֲצָבוֹת
רסא	עֲמֶלֶק
רסד	עֲלִים לְתְרוּפָה

פ'

רסו	פְּשָׁטוֹת
ער	פְּאוֹת

שיחות מוהרא"ש

שסה

רעד	פְּזִזוֹת
רעח	פְּרַנְסָה
רפג	פְּרִסוּם

צ'

רפז	צְדָקָה
רצ	צִיּוֹן
רצב	צִיר
רצד	צָרוֹת
רצז	צְבוּעִים

ק'

ש	קְרוֹב רְחוּקִים
שה	קְנָאָה
שז	קְשִׁיּוֹת
שיב	קְבֻלָּה
שיד	קְטָנִים

ר'

שטז	רְבִי
שיח	רְחֻמָּנוּת
שכג	רְקוּדִים
שכז	רְמָזִים
של	רוּחַ

שיחות מוהרא"ש

שי

שלא	שְׁמִירַת הַזְּמַן
שלה	שִׁיחוֹת
שלח	שְׂכָרוֹת
שמא	שְׁתִּיקָה
שמג	שְׁנָה

תי

שמו	תְּקוּנִים
שנ	תְּכֵלֶת
שנא	תְּלַמִּידִים
שנו	תְּפִלָּה
שנח	תְּמִימוֹת

תיקון הקללי

קודם שיתחיל באמירת תהלים יאמר זה:

”לכו נרננה ליהוה, נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה, בזמרות נריע לו: כי אל גדול יהוה, ומלך גדול על כל אלהים:”

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שבדורנו. ולכל הצדיקים האמתים שזכני עפר. קדושים אשר בארץ המה. ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פיגא. זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(* ועל דעתם ועל פונתם אני אומר כל אלו העשרה קפיטל תהלים, ובזכותם וכחם אזכה לעורר ולגלות כל העשרה מיני נגינה שנאמר בהם ספר תהלים, שהם: אשרי, ברכה, משכיל, שיר, נעוץ, נגון, תפלה, הודאה, מזמור, הללויה. שהם שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, שהם כלולים בשמך המיוחד הגדול והקדוש. ובזכות וכח השני שמות הקדושים האלו במלואם, שהם אל אלהים (בזה): אל"ף למ"ד, אל"ף למ"ד ה"י וי"ד מ"ם, שהם עולים במספר תפ"ה, במספר תהלים. בכח אלו השמות תזכני לתקון הברית שהוא תקון הקללי אמן:

טז

א מכתם לדוד, שמרני אל כי חסיתי בך: ב אמרת ליהוה, אדני אתה, טובתי בל עליך: ג לקדושים אשר בארץ המה, ואדירי, כל חפצי בם: ד ירבו עצבותם, אחר מהרו, בל אסוף נספיהם מדם, ובל אשא את שמותם על שפתי: ה יהוה מנת חלקי וכוסי, אתה תומך גורלי: ו חבלים נפלו לי בנעמים, אף נחלת שפחה עלי: ז אברך את יהוה, אשר יעצני, אף לילות יסרוני כליותי: ח שויתי יהוה לנגדי תמיד, כי מימיני בל אמוט: ט לכן שמח לבי, ויגל כבודי, אף בשרי ישכן לבטח: י כי לא תעזב נפשי לשאול, לא תתן חסידך לראות שחת: יא תודיעני ארח חיים, שבע שמחות את פניך, נעמות בימינך נצח:

לב

א לדוד משכיל, אשרי נשוי פשע, כסוי חטאה: ב אשרי אדם לא יחשב יהוה לו עון, ואין ברוחו רמיה: ג כי החרשתני, בלו עצמי, בשאגתי כל היום: ד כי יזמם ולילה תכבד עלי ידך, נהפך לשדי, בחרבני קיץ סלה: ה חטאתי אודיעך, ועוני לא כסיתי, אמרתני, אודה עלי פשעי ליהוה, ואתה נשאת עון חטאתי סלה: ו על זאת יתפלל כל חסיד אליך, לעת מצא, רק לשטף מים רבים אליו לא

וַיַּעַן: ז אַתָּה סֵתֶר לִי¹, מַצַּר תַּעֲרַנִּי, רָנִי פִלְט תְּסוּבְּבֵנִי
 סֵלָה: ח אֲשַׁכִּילָךְ, וְאוֹרֶךְ בְּדָרְךָ זֶה תִלְךָ, אִינְעָעָה עָלֶיךָ עֵינַי: ט אַל
 תַּהְיוּ כְּסוֹס, כְּפֶרֶד, אִין הַבַּיִת, בְּמַתְגַּ וּרְסֵן עֲדִיו לְבָלוֹם, בַּל קָרַב
 אֵלֶיךָ: ירְבִּים מְכַאוּבִים לְרָשָׁע, וְהַבוֹטֵחַ בִּיהוָה חֶסֶד יְסוּבְּבֵנוּ: יא
 שְׂמַחוּ בִיהוָה, וְגִילוּ עֲדִיקִים, וְהִרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל:

מא

א לַמְנַעַח מִזְמוֹר לְדָוִד: ב אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל, בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ
 יְהוָה: ג יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ, וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ, וְאֵל תִּתְּנֵהוּ בְּנַפְשׁ
 אֵיבָיו: ד יְהוָה יִסְעֲדֵנוּ עַל עֵרֶשׁ דָּוִי, כָּל מִשְׁכְּבוֹ הַפְּכֶת בַּחֲלִיו: ה אֲנִי
 אָמַרְתִּי, יְהוָה חֲנֻנִי, רַפָּאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ: ו אוֹיְבֵי יֹאמְרוּ רַע
 לִי, מָתִי יָמוּת וְאֶבֶד שְׁמוֹ: ז וְאִם בָּא לְרֹאוֹת, שְׁוֹא יִדְבֹר, לְבוֹ יִקְבֹּץ
 אָן לוֹ, יֵצֵא לַחוּץ יִדְבֹר: ח יַחַד עָלִי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שֹׁנְאֵי, עָלִי יַחֲשְׁבוּ
 רָעָה לִי: ט דְּבַר בְּלִיעַל יַעֲזוּק בּוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לְקוֹם: י גַּם
 אִישׁ שְׁלוֹמִי, אֲשֶׁר בְּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל לַחֲמִי, הַגִּדִיל עָלִי
 עָקַב: יא וְאַתָּה יְהוָה, חֲנֻנִי וְהַקִּימֵנִי, וְאַשְׁלֵמְהָ לָּהֶם: יב בּוֹזֵאת יַדְעֵתִי
 כִּי חִפְצֶתָּ בִּי, כִּי לֹא יָרִיעַ אֵיבֵי עָלַי: יג וְאֲנִי בְּתַמִּי תִמְכַּתָּ בִּי,
 וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: יד בְּרוּךְ יְהוָה, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִהָעוֹלָם וְעַד
 הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

¹ כַּאֲשֶׁר צָרִיךְ לְהַפְסִיק מֵעַט. (עֵינַי בְּלִקוּטֵי מוֹתֵר"ן חֶלֶק א' סִימָן רי"ג).

מב

א לְמַנְעַח מִשְׁכִּיל, לְבָנֵי קָרַח: ב כָּאֵיל תִּעְרַג עַל אַפְיוֹ מִים, כֵּן נַפְשֵׁי תִּעְרַג אֱלֹהִים: ג עֲמָאָה נַפְשֵׁי לְאֱלֹהִים, לֵאלֹהֵי חַי, מִתִּי אָבוֹא וְאֶרְאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הִיָּתָה לִי דַמְעָתִי לְחֵם יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּאָמַר אֵלַי כָּל הַיּוֹם, אֵיךְ אֱלֹהֶיךָ: ה אֵלֶּה אֶזְכְּרָה, וְאֶשְׁפָּכָה עָלַי נַפְשִׁי, כִּי אֶעֱבֹר בַּסֶּף, אֲדַדִּם עַד בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה, הָמוֹן חוֹגֵג: ו מֶה תִּשְׁתַּחֲוִי נַפְשִׁי וְתַחֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, כִּי עוֹד אוֹדְנוּ יִשׁוּעוֹת פְּנֵינוּ: ז אֱלֹהֵי, עָלַי נַפְשִׁי תִּשְׁתַּחֲוֶה, עַל כֵּן אֶזְכְּרֶךָ מֵאֶרֶץ יִרְדֵּן וְחַרְמוֹנִים, מִהָר מְעַרְחֵה תְהוֹם אֶל תְהוֹם קוֹרָא, לְקוֹל עֲנֻרִיךָ, כָּל מִשְׁבְּרֶיךָ וְגִלְיֶיךָ עָלַי עֲבְרוּ: ט יוֹמָם יַעֲוֶה יְהוָה חֲסֵדוֹ, וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי, תִּפְלָה לֵאלֹהֵי חַיִּי: י אוֹמְרָה לֵאלֹהֵי סִלְעִי, לְמָה שְׂכַחְתָּנִי, לְמָה קָדַר אֱלֹהֶיךָ בְּלַחֵץ אוֹיְבֵי־אֵל בְּרִצְחַ בְּעֲצֻמוֹתַי, חֲרַפְנוּ עוֹרְרֵי, בְּאָמַרְם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵיךְ אֱלֹהֶיךָ: יב מֶה תִּשְׁתַּחֲוִי נַפְשִׁי, וְמָה תַחֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, כִּי עוֹד אוֹדְנוּ יִשׁוּעַת, פְּנֵי וְאֱלֹהֵי:

נט

א לְמַנְעַח, אֶל תִּשְׁחַת, לְדוֹד מִכְתָּם, בְּשִׁלַּח שְׂאוּל, וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת לְהַמִּיתוֹ: ב הַצִּילֵנִי מֵאִיְבֵי, אֱלֹהֵי, מִמִּתְקוֹמִי תִּשְׁבְּגֵנִי: ג הַצִּילֵנִי מִפְּעֻלֵי אֲנֹן, וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי, יְגוּרוּ עָלַי עֲזִים, לֹא פִשְׁעִי וְלֹא חַטָּאתִי יְהוָה: ה בְּלִי עֹן, יִרוּעוֹן וַיִּפְּוֹנְנֵי,

בְּלִילָה, עִם לְבָבִי אֲשִׁיחָה, וַיַּחַפֵּשׂ רוּחִי: ח הִלְעוּלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי,
וְלֹא יוֹסִיף לְרַצוֹת עוֹד: ט הָאֶפֶס לְנֶצַח חֲסִדוֹ, גָּמַר אָמַר לְדָר
וְדָר: י הִשְׁכַּח חַנוּת אֵל, אִם קָפַץ בְּאֵף רַחֲמָיו סְלָה: יא וְאָמַר חֲלוּתִי
הִיא, שְׁנוֹת יָמָיו עָלִיוֹן: יב אֲזָכֹר מֵעַלְלֵי יְהוָה, כִּי אֲזָכְרָה מִקְדָּם
פְּלֶאֶף: יג וְהוֹדֵיתִי בְּכָל פְּעֻלָּה, וּבַעֲלִילוֹתַיִךְ אֲשִׁיחָה: יד אֱלֹהִים, בְּקֹדֶשׁ
דְּרָכֶךָ, מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עָשָׂה פְּלֶא, הוֹדַעְתָּ
בְּעַמִּים עֲזָדָה: טז גָּאֲלַת בְּזִרוּעַ עַמְּךָ, בְּנִי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סְלָה: יז רָאוּךָ
מִיָּם אֱלֹהִים, רָאוּךָ מִיָּם יַחֲלוּ, אֵף יִרְגְּזוּ תְהַמּוֹת: יח זָרְמוּ מִיָּם
עָבוֹת, קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים, אֵף חֲצַצִּיף יִתְהַלְכוּ: יט קוֹל רַעֲמָךְ בְּגִלְגָּל,
הָאִירוּ בְּרָקִים תַּבַּל, רָגְזָה וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ בֵּינֵי דְרָכֶךָ, וּשְׁבִילֶךָ
בְּמַיִם רַבִּים, וַעֲקֹבוּתֶיךָ לֹא נִדְעוּ: כא נַחֲיֵת כִּצְאָן עַמְּךָ, בְּיַד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן:

ע

א תִּפְלָה לְמֹשֶׁה, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲדָנִי מֵעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר
וְדָר: ב בְּטָרֶם הָרִים יִלְדוּ, וַתַּחֲזִלֵּל אָרֶץ וְתַבַּל, וַיַּמְעוּלֶם עַד עוֹלָם
אַתָּה אֵל: ג תֵּשֶׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא, וַתֹּאמֶר, שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: ד כִּי אֶלֶף
שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה: ה זָרְמַתָּם
שָׁנָה יִהְיוּ, בְּבִקְרַת כְּחֲצִיר יַחֲלֹף: וּבְבִקְרַת יַצִּיץ, וַחֲלֹף, לְעָרֵב יִמּוּלֵל
וַיִּבֶשׁ: ז כִּי כָלִינוּ בְּאֶפְדָּה, וּבַחֲמַתְךָ נִבְהַלְנוּ: ח שִׁתָּה עֲוֹנֵתֵינוּ לְנִגְדָּה,
עֲלַמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנוּיָה: ט כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתְךָ, כָּלִינוּ שְׁנֵינוּ כְּמוֹ

הָגָה: י ימי שְׁנוֹתֵינוּ, בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרַהֲבָם, עֵמֶל וְאָוֶן, כִּי גַז חִישׁ וְנִעְפָּה: יֵאָמֵר יוֹדֵעַ, עַז אֶפֶד, וְכִירָאֲתָדָה, עֶבְרֵתָדָה: יב לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדֵעַ, וְנִבְאָה, לְבָב חֲכָמָה: יג שׁוֹבָה יְהוָה, עַד מָתִי, וְהִנַּחֵם עַל עֲבֹדֶיךָ: יד שִׁבְעֵנוּ בַבֶּקֶר, חֲסִדֶיךָ, וְנִרְנְנָה, וְנִשְׂמַחָה, בְּכֹל יָמֵינוּ: טו שְׂמַחְנוּ, כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: טז יִרְאֶה אֶל עֲבֹדֶיךָ פְּעִלְךָ, וְהִדְרֶךְ עַל בְּנֵיהֶם: יז וַיְהִי נָעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ, כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנְנָהוּ:

קה

א הוֹדוּ לַיהוָה, קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתֵינוּ: ב שִׁירוּ לוֹ, זָמְרוּ לוֹ, שִׁיחוּ בְּכֹל נִפְלְאוֹתֵינוּ: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קְדֹשׁוֹ, יִשְׂמַח לֵב מִבְּקִשֵׁי יְהוָה: ד דַּרְשׁוּ יְהוָה, וְעִזּוּ, בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תָּמִיד: ה זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְּתִיו וּמִשִּׁפְטֵי פִּיו: ו זֶרַע אֲבָרָהֶם, עֲבָדוּ, בְּנֵי יַעֲקֹב, בְּחִירָיו: ז הוּא יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ בְּכֹל הָאָרֶץ מִשִּׁפְטָיו: ח זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דָּבָר עֲזָה, לְאַלְף דּוֹר: ט אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבָרָהֶם, וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק: י וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב, לְחֵק, לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: יא לֵאמֹר, לְךָ, אֲתָן אֶת אֶרֶץ פְּנֵעוֹ, חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: יב בַּהֲיוֹתָם מִתִּי מִסְפָּר, כַּמַּעֵט, וְגָרִים בָּהֶם: יג וַיִּתְּחַלְכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי, מִמַּמְלָכָה אֶל עַם אֲחֵר: יד לֹא הִנִּיחַ אָדָם לַעֲשֹׂקֶם, וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מַלְכִים: טו אֶל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחֵי, וְלִנְבִיאֵי אֵל תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רָעַב עַל

הָאָרֶץ, כָּל מִטָּה לָחֶם שָׁבַר: יז שָׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ, לְעֶבֶד נִמְכָּר
וְיוֹסֵף: יח עָנוּ בְּכָבֵד רַגְלוֹ, בְּרָזַל בָּאָה נַפְשׁוֹ: יט עַד יֵת, בֵּא דְבַרוּ,
אָמַרְתָּ יְהוָה, עֲרַפְתָּהוּ: כ שָׁלַח מֶלֶךְ, וַיִּתְּרָהוּ, מִשָּׁל עַמִּים,
וַיִּפְתַּחְהוּ: כא שְׁמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמִשָּׁל בְּכָל קִנְיָנוֹ: כב לְאֶסֶר שָׂרֵיו,
בְּנַפְשׁוֹ, וּזְקִנָיו, יַחֲפֵם: כג וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חָם: כד וַיִּפֹּר אֶת עַמוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצֵמְהוּ מִצְרַיִם: כה הִפְךָ לִבְּסָ לְשֹׂנְאֵי
עַמוֹ, לְהִתְנַבֵּל בְּעֶבְדָיו: כו שָׁלַח מֹשֶׁה עֲבָדָיו, אֲחֵרֹן אֲשֶׁר בָּחַר
בּוֹ: כז שְׁמוֹ בֶּסֶם, דְּבָרֵי אֲתוֹתָיו, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: כח שָׁלַח חֲשָׁדָה,
וַיַּחֲשָׁדָה, וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרָיו: כט הִפְךָ אֶת מִימֵיהֶם לְדָם, וַיָּמַת אֶת
דִּגְתָם: ל שָׂרֵץ אֲרָעָם עֲפָרְדַּעִים, בְּחֹדְרֵי מַלְכֵיהֶם: לא אָמַר, וַיָּבֵא
עָרַב, כָּנִים, בְּכָל גְּבוּלָם: לב נָתַן גְּשָׁמֵיהֶם בְּרֹד, אִשׁ לְהִבּוֹת
בְּאֲרָעָם: לג וַיָּדָה, גִּפְנִים וְתַאנְתָּם, וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם: לד אָמַר, וַיָּבֵא
אֲרָבָה, וַיִּלֶּק, וְאִינוֹן מִסָּפֵר: לה וַיֹּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאֲרָעָם, וַיֹּאכַל פְּרִי
אֲדָמָתָם: לו וַיָּדָה כָּל בְּכוֹר בְּאֲרָעָם, רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם: לז וַיּוֹצִיאֵם
בְּכֶסֶף וְזָהָב, וְאִינוֹן בְּשִׁבְטֵי כּוֹשֵׁל: לח שָׂמַח מִצְרַיִם בְּעֲצָתָם, כִּי נָפַל
פַּחַדָם עֲלֵיהֶם: לט פָּרַשׁ עֲנָן, לְמִסְדָּה, וְאִשׁ, לְהָאִיר לַיְלָה: מ שָׁאַל,
וַיָּבֵא שְׁלִי, וְלָחֶם שְׂמִים, וַיִּשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח עוֹר, וַיִּזְוְבוּ מִיָּם, הִלְכוּ
בְּצִיּוֹת נָהָר: מב כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קְדֻשׁוֹ, אֶת אֲבָרְהָם עֲבָדָיו: מג
וַיּוֹצֵא עַמוֹ בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרִנָּה אֶת בְּחִירָיו: מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם,
וַעֲמַל לְאֲמִים וַיִּירָשׁוּ: מה בְּעֶבֶר וַיִּשְׁמְרוּ חֻקָיו, וְתוֹרָתוֹ יִנְצְרוּ,
הַלְלוּהָ:

קלז

א על נהרות בבל שם ישבנו, גם בכינו בזכרנו את ציון: ב על ערבים בתוכה, תלינו פנרותינו: ג כי שם שאלנו שובינו דברי שיר, ותוללינו שמחה, שירו לנו, משיר ציון: ד איך נשיר את שיר יהוה, על אדמת נכר: ה אם אשכחך ירושלים, תשכח ימיני: ו תדבק לשוני לחכי, אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים, על ראש שמחתי: ז זכר יהוה לבני אדום, את יום ירושלים, האמרים, ערו ערו, עד היסוד בה: ח בת בבל השדודה, אשרי שישלם לך, את גמולך שגמלת לנו: ט אשרי שיאחז ונפץ את עלליך אל הסלע:

קנ

א הללויה הללו אל בקדשו, הללוהו ברקיע עזו: ב הללוהו בגבורתיו, הללוהו כרב גדלו: ג הללוהו בתקע שופר, הללוהו בנגבל וכנור: ד הללוהו בתוף ומחול, הללוהו במנים ועגב: ה הללוהו בצלצלי שמע, הללוהו בצלצלי תרועה: ו כל הנשמה תהלל יה, הללויה:

אחר שסיים תהלים יאמר שלשה פסוקים אלה:

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יי שבות עמו, יגל יעקב ישמח ישראל: ותשועת צדיקים מני, מעוזם בעת צרה: ויעזרם יי ויפלטם, יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו:

זאת התפלה מצאנו באמתחת הפתבים והיא מעט הפמות ורב האיכות:
רבנו של עולם, עלת העלות וסבת כל הסבות, אנת לעלא, לעלא
מן בלא, ולית לעלא מנף, דלית מחשבה תפיסא בך כלל, ולך
דומיה תהלה, ומרמם על כל ברכה ותהלה. אותך אדרש, אותך
אבקש שתחתך חתירה דרך כבושה מאתך, דרך כל העולמות, עד
השתלשלות שלי במקום שאני עומד, כפי אשר נגלה לך, יודע
תעלומות, ובדרך ונתיב הזה תאיר עלי אורך, להחזירני בתשובה
שלמה לפניך באמת, כפי רצונך באמת, כפי רצון מבחר הברואים,
לבלי לחשב במחשבותי שום מחשבת חוץ ושום מחשבה ובלבול
שהוא נגד רצונך, רק לדבק במחשבות זכות צחות וקדושות
בעבודתך באמת בהשגתך ובתורתך. הט לבי אל עדותיך, ותן לי
לב טהור לעבדך באמת. ומפעולות ים תוציאני לאור גדול חיש קל
מהרה. תשועת יהוה כהרף עין, לאור באור החיים כל ימי חיותי
על פני האדמה. ואזכה לחדש נעורי, הימים שעברו בחשך,
להחזירם אל הקדשה, ותהיה יציאתי מן העולם כביאתי, בלא
חטא. ואזכה לחזות בנעם יהוה ולבקר בהיכלו, כלו אומר כבוד,
אמן נעח סלה ועד:

א. "אני אומר בפרוש לכל יהודי שנזתנים
קונטרס אחד - נפטרים מכרת אחד, לכן אשרי מי
שמרבה להפיץ להרבה יהודים, פכה יפטר מכל מיני
עונשים קשים ומרים: פרת, סקילה, שריפה והרג,
שלצערנו הרב באים על האדם שעבר על רצונו
יתברך".

ב. "אין לה עוד צדקה גדולה מצדקה זו - להדפיס
ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם. אשר מחזקים ומאמצים
ונזכחים חיות חדשה בנפש הקורא בהם, ומחפכים את
הבחירה מהחיפוד אל החפנה, ועל פן אשרי מי שיעזור
לזה"

ג. "כל מי שידפיס איזה ספר מספרנו, יהיה לו חלק
בגאולתנו העתידה".

ד. "עסק ההדפסה וההפצה הוא תיקון כל העולמות
וקרוב הגאולה, כי על ידי זה יזכו כל ישראל להתקרב
אליו יתברך, ולדבר עמו יתברך, ובוודאי יראה נסים
נגלים ממש, שישפיע עליו שפע גדול מכמה מקורות
חדשים. מי שרוצה לעזור לי - יעזור לו ה' יתברך
ובפרטיות כל מי שיוזכה להדפיס ספר שחברתי - אהיה
לו בעזרתו יתברך למליץ יושר בעולם הבא ולא אנוח
ולא אשקוט עד שאזכה לעשות לו איזו טובה שצריך

בבני חיי ומזוני (ואני יודע שהלצים שבהור ילעגו גם
מדיבורים אלה אך תהלה לאל אני חזק בהם מאד)."

ה... "ואתה בני ידידי ואחי! חום ורחם עלי ועליך
ותראה להדפים איזה ספר מספרנו שזכינו להכיר
ותפיצו בין כלל ישראל ולמצוה רבה ולזכות גדולה
יחשב לך"

ו... "ועל כן היה לי אסור תודה שתדפים לי איזה ספר
ותפיצו בזול גדול באופן שיתפשט בין כלל ישראל
ובפרטיות בין בני הנעורים למען השם תראה להיות
טוב ותזכה גם אחרים עם ספרינו" (מתוך סדרת
ספרי אשר בנחל)

יהודי יקר,

אנו מאד רוצים להמשיך את הדפסת כל
סדרת ספרי "שיוזות מוהרא"ש",

אם ברצונך להשתתף בהדפסת הספרים,

(תוכל גם לקבלם לעצמך – אם תרצה, או שזה יתגלגל לעוד ספרים

שיודפסו בזכותך) לזכות וישועה כל שהיא, צור

עמנו קשר. תודה

פלאפון: 055-678-3366